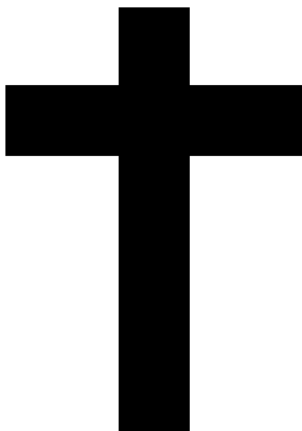

Kitabu ka Kanu

Portions of the Holy Bible in the Baga Sitemu language of
Guinea

Kitabu ka Kanu
Portions of the Holy Bible in the Baga Sitemu language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue Baga Sitemu de
Guinée

copyright © 2015 Pioneer Bible Translators

Language: Baga Sitemu

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
e5320012-5c6f-534d-9205-97d787f9a95c

Contents

Dəkəcop	1
Yosuwe	60
Rut	89
Luk	94
Yəbəc	143
Sak	187

Dəkəcop da Doru Tawureta Musa, Buk I: Dəkəcop

1-11

Kə Kanu kəlompəs doru kə afum

¹ Dəkəcop, kə Kanu kəwure kəm k'antəf. ² Tem tatəko antəf ηənayo fe teyi, kubump kənayi kəba kəronj. Mba Derkifin da Kanu denayi sə domun kəronj doc-bum yi. ³ Kə Kanu kəloku: «Pəwanjəra peyi!» Kə pəwanjəra peyi. ⁴ Kə Kanu kənəjk fə pəwanjəra pentese. Kə Kanu kəngbey pəwanjəra kə kubump. ⁵ Kə Kanu kəwe pəwanjəra «dəsək», kə kəwe kubump «pibi.» Kə dəfəy deyi, kə bət-bət beyi, kə təyənə dəsək dəkəkə-cəkə.

⁶ Kə Kanu kəloku sə: «Pəkuyme peyi, nte tənsəne domun deyersene mə!» ⁷ Kə Kanu kəyo kə pəkuyme peyi kə pəngbey domun d'antəf kə dakəronj, kə teyi tatəko. ⁸ Kə Kanu kəwe pəkuyme mpe «kəm.» Kə dəfəy deyi kə bət-bət beyi, kə təyənə dəsək da mərəj.

⁹ Kə Kanu kəloku: «Domun nde deyi kəm tantəf mə, dolonkane tofo tin, pəwosu peyi, pəwur, pəyi takəronj!» Kə teyi tatəko. ¹⁰ Kə Kanu kəwe tofo tofosu «antəf,» kə kəwe mofə mme mela domun mə «cəba.» Kə Kanu kənəjk fə tentese tatəko. ¹¹ Kə Kanu kəloku sə: «Antəf ηoponj pubuk, yika ηa defet, kə tək yokom nyə yende yoc-kom antəf kəronj taciηa mə! Yəyo sə defet dakayi!» Kə teyi tatəko. ¹² K'antəf ηompəonj pəbuk, kə yika yəyo defet, kə tək yokom yəyo defet dakayi. Kə Kanu kənəjk sə fə tentese. ¹³ Kə dəfəy deyi kə bət-bət beyi, kə təyənə tataka ta maas.

¹⁴ Kə Kanu kəloku sə: «Yomotər-motər peyi dəpəkuyme, nte tənsəne dəsək degbeyene kə pibi mə! Kə təyənə megbəkəre ma tem, dəsək kə meren. ¹⁵ Yəyənə yomotər-motər ya pəkuyme nyə yende yoc-səη antəf pəwanjəra mə!» Kə teyi tatəko. ¹⁶ Kə Kanu kəwure yomotər-motər mərəj *kə kəndet yi*. Pomot pəpəη pətasərne dəsək, kə pomot pəfet pətasərne pibi. Kə Kanu kəwure cəs kə kəndet. ¹⁷ Kə Kanu kəndet yomotər-motər nyə dəkəm yoc-səη antəf pəwanjəra. ¹⁸ Pomot pəpəη pətasərne dəsək, pomot pəfet kə cəs yetasərne pibi, təsəne pəwanjəra pəgbeyene kə kubump. Kə Kanu kənəjk fə tentese. ¹⁹ Kə dəfəy deyi, kə bət-bət beyi, kə təyənə tataka ta manjəle.

²⁰ Kə Kanu kəloku sə: «Yeηesəm ya dəkəba yec-sep dəromun. Bemp yec-felər-felər kəm tantəf!» ²¹ Kə Kanu kəwure səm yəpəη ya dəromun dokom dokom, kə yeηerəη-ηerəη ya dəromun, kə domun doηcop kəsəp. Kə Kanu kəwure sə bemp dokom dokom. Kə Kanu kənəjk fə tentese. ²² Kə Kanu kəmpoce yi pətət*, kə kəloku: «Nəyənə akombəra, nəla, nəlas domun da dəkəba, kə bemp, yela antəf kəronj!» ²³ Kə dəfəy deyi kə bət-bət beyi, kə təyənə tataka ta kəcamət.

²⁴ Kə Kanu kəloku sə: «Antəf ηəyo yeηesəm dokom dokom, səm yocəl, yeliηe-liηe, kə səm ya dəkulum, fəp fa yi kə dokom da yi!» Kə teyi tatəko. ²⁵ Kə Kanu kəwure səm ya dəkulum dokom dokom, yocəl dokom dokom kə yeliηe-liηe fəp dokom dokom. Kə Kanu kənəjk fə tentese. ²⁶ Kə Kanu kəloku: «Awa, bəlompəs fum teyi tosu, wəwurene kosu, nwe endetasərne lop ya dəkəba, pəmp ya dərənc, yocəl kə yeliηe-liηe ya dantəf fəp mə!»

²⁷ Kə Kanu kəlompəs fum pəwurene kə nkən Kanu,

* 1:22 «kəpocə pətət» = «kəsəη yi baraka».

mə. ²¹ Kə Kanu Kəpəŋ kəsəŋ wərkun mere məpəŋ, k'endire. Kə Kanu kəwure wərkun kəbent kəkəsək ka dəbəkək. Kə kəlüksərne sə, kə kəntaməs dənda.

²² Kə Kanu Kəpəŋ kələmpəse wəran kəbent kəkəsək nke enawure wərkun mə, k'enjkenə wərkun wəran nwe. ²³ Kə wərkun oŋkule: «Apayo!»

«Wəkawe tan,
kəbent ka bent yem,
tesem ta sem yem.»

Wəkawe andewe «wəran» wəneŋcəne ka wərkun,
bawo nnə dis dem d' awure kə.

²⁴ Ti tə wərkun eŋyefəne kas kə kere kəsək pəkə pəyi taciŋa kə wəran kən. Njakafəle ŋayəne tesem tin tayi.

²⁵ Wərkun kə wəran kən fəp faŋan kəsəkər kə ŋanayi, ta ŋanlapərəne-ε.

Kiciya kəcək-cək: Wərkun kə wəran kəbeləs kəŋan nde dale da Eden 3:1-24

3

Wərkun kə wəran: Kəbeləs kəŋan nde dale da Eden

¹ Abok ŋenacəre mes ŋetas sem ya dale fəp nye Kanu Kəpəŋ kəwure mə. K'abok ŋeyif wəran: «Kanu kələku nu yati: «A ta nədi yokom ya tək ya dale dandε?» ² Kə wəran oloku abok: «Səndi yokom ya tək ya dale dandε yati.

³ Mba kətək nke kəyi dale dacə mə, Kanu kələku: «Ta nədi yokom ya ki, ta nəgbuŋene ŋaŋ ki! Kə nəyə ti-ε, nəŋfi.» ⁴ K'abok ŋoloku wəran: «Nəfəfi! ⁵ Bawo Kanu kəŋcəre, a dasək nde nandi yi mə, fəp yonu yeŋmepe, nəyi pəmə Kanu nke kəŋcəre pətət kə pələc mə.»

⁶ Kə wəran enəŋk a pokom pa kətək pəmbət kədi, pəmbət kəməmən, pentam kəsəŋ kəcəre pətət kə pələc. Kə wəran oŋgbotu pokom k'endi. K'əsəŋ wos wəkə ŋanasəl mə, kə wəkəkə sə endi. ⁷ Kə ŋamepe fəp, kə ŋaŋcərene a kəsəkər kə ŋawur. Kə ŋaŋgbotu bəpər ya kətək ka cəpəp*, kə ŋasət maŋkara kə ŋamberne mi.

⁸ Dec dərəfəy, nte tefef towur mə, wərkun kə wəran ŋane dim da Kanu Kəpəŋ, nke kəŋckətəs mə. wərkun kə wəran kə ŋaŋkə ŋagbərne ŋabəle Kanu fəp kirin, tək ya dale dadəkə dacə. ⁹ Kə Kanu Kəpəŋ kəwe wərkun kə kəyif kə: «Deke məyi-ε?» ¹⁰ Kə wərkun oloku Kanu: «Dim d' in' am dale disre, k'inese, bawo iwur kəsəkər, ti t' iŋgbərne.» ¹¹ Kə Kanu Kəpəŋ kəyif kə sə: «Anə 'mentər əm a kəsəkər kə məwur-ε? Cəpə məndi pokom pa kətək kəŋkə inamən' am mə ba?»

¹² Kə wərkun oloku: «Wəran nwe məsəŋ im mə, nkən əsəŋ im pi k'ina sə indi.»

¹³ Kə Kanu kəyif wəran: «Ta ake tə məyənε tantε-ε?»

Kə wəran oloku Kanu: «Abok ŋetiŋkər im, k'indi pokom pampε.»

¹⁴ Kə Kanu Kəpəŋ kələku abok:

«Bawo məsəŋε wəran kəciya,
kəsəŋ əm kənder pələc sem yəcəl,
kə sem ya dop fəp dacə.

Kor kə mənde məcliŋene,
məcdi kəbof mataka ma kiyi kam doru fəp.

¹⁵ Kəbers əm k'inder dacə kə wəran,

kəyefε nənə haŋ awut a wəran
kəbər awut a mənə, Abok!

Wəran ende pəc-putək əm domp,
məna, Abok, məc-ŋaŋ kə dəmnε atek.»

* **3:7** bəpər ya f. «figuier», kətək kə nke kəmpon nde Yisrayel mə.

16 Kə Kanu kələoku wəran:

«Indeyə kəbəkəs kam kəc-cu'm.
Pəcuca pə mənde məc-kom.
Məfanj mam məndekə nda wos əm.
Mba endetasərn' am.»

17 Kə Kanu kələoku wərkun:

«Bawo, mənjçəjkəl dim da wəran kam,
kə məndi pokom pa kətək nkε inamən' am kədi mə,
Indesənj antəf pələc tetam:
Pəcuca pə mənde məcsətər ni yeri yam
dəsək o dəsək kiyi kam doru fəp.

18 Yika ya dəkulum yə mənde məc-di.

Mba antəf njende njoc-kom am
bejk kə njbəjkələ.

19 Kawone ka tobu tam
kəndesənj' am kəc-səm kəcom
hañ təm nte məndelukus dəntəf
nde məyεfε mə.

Bawo kəbof kə məyənε,
dəkəbof məndesə-lukus.»

20 Kə wərkun əsənj wəran kən tewe ta «Hawa»†, bawo nkən Hawa əyənε iya wəka afum a doru fəp.

21 Kə Kanu Kəpənj kələompε Adama kə wəran kən, Hawa, yamos ya akata, k'ember njə yi.

22 Kə Kanu Kəpənj kələoku: «Ah! Nte fum ende pəyi oñ pəmə səna mə, pəcərə pələc kə pətət, səkəmbərne ta pətənjç kəca pələk sə pokom pa kətək kəyine wəyən, pədəyi oñ doru katina.» 23 Kə Kanu Kəpənj kəwurənε kə dalε da Eden disrε, pəkəbəc antəf nyε kənasεlε kə mə. 24 Nte Kanu kəwurənε fum dalε da Eden mə, kə kənjçəmbər mələke ‡ ntende dec dəmpε dalε da Eden, kə dakma ndε dənçfikələ dεc-cəsənjε nεnjç, nte tənşənjε ta alətərne kətək ka kəyine wəyən mə.

4

Kəyin kə Abel

4:1-26

1 K'Adama njəmbərənε kə wəran kən Hawa, kə Hawa əmbəkəs, k'ojkom Kayin. Kə Hawa oloku: «İsətə wan wərkun kəmar ka Kanu disrε.» * 2 Kə Hawa ojkom sə wəfət ka Kayin nwε anawe Abel mə.

K'Abel ende pəyənε wəkek ka cir kə njkesiya. Kə Kayin əyənε wəbifti. 3 Kə tēm tələma tendε tərbər mə, kə Kayin εlək yokom ya dəntəf, k'ənkerε yi Kanu kədəlonjε. 4 K'Abel nkən sə, ənkerε yokom yəcəkə-cəkə ya yəcəl yən kə moro ma yi. Kə Kanu Kəpənj kəməmənε Abel kə kələonjε kən fər yətət. 5 Mba Kanu kəməmənε fε Kayin kə kələonjε kən fər yətət. Kə pəntelε Kayin, k'ənçy kəro. 6 Kə Kanu kəyif Kayin: «Ta ake tə pəntelən' am-ε, ta ake tə mənjεyε kəro-ε? 7 Kə

† 3:20 «İya», nwε əsənj kəyi wəyən ‡ 3:24 Serubεnj-mələke mə, mmε mombum dəbe da Kanu mə. Serubεnj səyə dobomp da fum, dis da kusunujku, kə səyə sə bança yεfələrε * 4:1 «Kayin» = H. «kəmar»

məŋkət bel-bel-ε, mändesel. Kə kə məŋkət pələc-ε, kiciya kəy' əm dəkusunja kə məfan ma ki mey' əm. Mba məsep mətasərne ki.»

⁸ Kə Kayin əncəpər wəŋc Abel. Mba nte ŋanayi dale mə, kə Kayin eyəfər wəŋc Abel kəsutene, k'endif kə.

⁹ Kə Kanu kəyif Kayin: «Deke wəŋc əm Abel eyi-ε?» Kə Kayin oloku fə: «Ŋcərə fε. Cəpə wəkəkəs kən iyəne ba?» ¹⁰ Kə Kanu kəloku Kayin: «Cəke cə məyə wəŋc əm-ε? Dim da mecir ma wəŋc əm deyi kəkule-kule kəyefe dəntəf haŋ nno iyi mə. ¹¹ Ndekəl oŋ, kətolan' am k'antəf ŋender pələc, ŋje ŋewani kusu kə məsəŋje ŋi kəmerəs mecir ma wəŋc əm mə. ¹² Kə mände məcbəc antəf-ε, ŋəfəde ŋəcsəŋ əm pəbotu pa ŋi. Ti tə pənde pəctelen' am məc-cepε-cepε dəkəbəc.»

¹³ Kə Kayin oloku Kanu: «Pələc pa kiciya kem pəmbək kəsare. ¹⁴ Məmbələs im məkə nno antəf ŋam ŋebi ŋeyi mə. Pənamar im kəgbəpən' am, kə kəcepε-cepε dəntəf, kə fum əmbəp im dənda-ε, pədif im.» ¹⁵ Mba, kə Kanu Kəpəŋ kəloku kə: «Kə fum endif Kayin-ε, aŋluxe ayek ŋən camət-məŋəŋ.» Kə Kanu kəŋgbesi Kayin nte təŋsəŋje aŋje ŋambəp kə mə, ta ŋasut kə ŋadif. ¹⁶ Kə Kayin owur fər ya Kanu kirin dale da Eden, k'əŋkə pəyi atəf ŋa Nodu nde dec dəmpε dale da Eden mə.

Awut kə Awut-sə a Kayin

¹⁷ Kə Kayin ŋambəpəne kə wəran kən. Kə wəkəkə əmbəkəs k'əŋkom Henok. Kə Kayin owure dare k'əsəŋ di tewe ta wan kən Henok. ¹⁸ Kə Henok oŋkom Iradu, k'Iradu oŋkom Mehuyayel, kə Mehuyayel oŋkom Metusayel, kə Metusayel oŋkom Lemek.

¹⁹ Kə Lemek elek aran məŋəŋ, pacwe wəkin «Ada,» kə wəka məŋəŋ «Cila.»

²⁰ K'Ada oŋkom Yabal, nkən əyənə wətem ka akək yocəl acepε-cepε. ²¹ Tewe ta wəŋc tənayənə Yubal: Nkən əyənə wətem k'afər cəŋkəlo k'afula luk. ²² Kə Cila nkən sə dəmnε oŋkom Tubal-Kayin, nwe eŋcgbec ca fəp ya kəpər kə ya fεc mə. Wəkire kən aŋwe Nahama. ²³ Kə Lemek oloku aran ən:

«Ada kə Sila nəcəŋkəl dim dem!

Aran a Lemek nəsu ləŋəs nəcəŋkəl moloku mem.

K'asut im-ε, indif fum.

K'ambəpər im-ε, indif wanfεt.

²⁴ Kə pəyənə fə padif afum camət-məŋəŋ

kəluxe ayek ŋa Kayin-ε,

andedif afum 77,

a pacluxe ayek ŋa Lemek.»

²⁵ Adama kə Hawa ŋasətə sə wan. Kə Hawa ewe kə «Set», ti tə tatəkə «Kanu kəsəŋ im sə wələma kədəyən' em Abel wəkə Kayin endif mə.»

²⁶ Kə Set ende pəkəm wan pac-we kə Enəs. Təm tatəkə t' anacop kəkər-koru tewe ta Kanu Kəpəŋ.

5

Kəyfe Adama haŋ Nuha

¹ Buk ba dokombəra da Adama bə bambε. Dəsək ndε Kanu kəsəl Adama mə, k'əsəl kə, pəwurene kə nkən Kanu. ² wərkun kə wəran k'əsəl ŋa, k'ompocε ŋa pətət, k'ewe ŋa tewe ta «fum,» tēm nte eŋc-sel ŋa mə.

³ Adama endəsətə meren 130, k'əsətə wan wəwurene kə nkən, pəmə təkə eyi mə, k'əsəŋ kə tewe ta Set. ⁴ Nte Adama oŋkom Set mə, k'eyi sə doru meren 800, mmε enasətə sə awut arkun k'awut aran mə. ⁵ Kəwon ka Adama doru kənasətə meren 930, a k'endefi.

⁶ Set enasotō meren 105, a k'endekom Enōs. ⁷ Nte Set oŋkom Enōs mō, k'eyi sō doru meren 807, mmē enakom sō awut arkun k'awut aran alōma mō. ⁸ Kəwon ka Set doru kənasotō meren 912, k'efi.

⁹ Enōs enasotō meren 90 a pədekomi Kenaj. ¹⁰ Nte Enōs oŋkom Kenaj mō, k'eyi sō doru meren 815, mmē enakom sō awut arkun k'awut aran alōma mō. ¹¹ Kəwon ka Enōs doru fəp kənasotō meren 905, k'efi.

¹² Kō Kenaj ɔsotō meren 70 a k'endekom Mahalalel. ¹³ Nte oŋkom Mahalalel mō, kō Kenaj eyi sō doru meren 840, mmē enakom sō awut arkun k'awut aran alōma mō. ¹⁴ Kəwon ka Kenaj doru fəp kənasotō meren 910, k'efi. ¹⁵ Mahalalel enasotō meren 65 a k'endekom Yerədu. ¹⁶ Nte Mahalalel oŋkom Yerədu mō, k'eyi sō doru meren 830, mmē enakom sō awut arkun k'awut aran alōma mō. ¹⁷ Kəwon ka Mahalalel doru fəp, kənasotō meren 895, k'efi. ¹⁸ Yerədu enasotō meren 162 a k'endekom Henok. ¹⁹ Nte Yerədu oŋkom Henok mō, k'eyi sō doru meren 800, mmē enakom sō awut arkun k'awut aran alōma mō. ²⁰ Kəwon ka Yerədu doru fəp kənasotō meren 962, k'efi.

²¹ Henok enasotō meren 65 a k'endekom Metusela. ²² Nte Henok oŋkom Metusela mō, k'ɔsotō sō meren 300 ŋasol kō Kanu. K'oŋkom sō awut arkun k'aran alōma. ²³ Kəwon ka Henok doru fəp kənasotō meren 365. ²⁴ Kō Henok eŋcamē dəpō da Kanu darəŋ, kō tende telip, bawo Kanu kənalek kō pəyi wəyeŋ.

²⁵ Metusela enasotō meren 187 a k'endekom Lemək. ²⁶ Nte Metusela oŋkom Lemək mō, k'ɔsotō sō meren 782, mmē enakom sō awut arkun k'awut aran alōma mō. ²⁷ Kəwon ka Metusela doru kənasotō meren 969, k'efi.

²⁸ Lemək enasotō meren 182 a k'endekom wan wərkun. ²⁹ Kō Lemək ewe wan wəkakō «Nuha.» * K'oloku: «Wəkawē ende pəcyaməse-yaməse su, kəcem-cemne ka pucuy mpe yebəc yocuca nyē waca womboc antəf nyē, Kanu Kəpəŋ kənasotō pələc te tosu mō.» ³⁰ Nte Lemək oŋkom Nuha mō, k'eyi sō doru meren 595. K'oŋkom sō awut arkun k'awut aran alōma. ³¹ Kəwon ka Lemək doru fəp kənasotō meren 777, k'efi.

³² Nuha enasotō meren 500 a k'endekom Semy, Ham, kō Yafet.

6

Kanu kəŋcem-cemne kən kənim ka afum doru

¹ Nte afum ŋajcop kəla antəf kəroŋ mō, k'əŋkoməs ayecəra. ² Kō meleke ŋanəŋk fō ayecəra aka afum ŋantese. Kō ŋayek-yek aran ŋan ayecəra akako dacō. ³ Kō Kanu kəloku: «Ifaŋ fe kəsak afum ŋayine kifir kəyine doru nke inasotō ŋa mō, bawo fum sem dām yō. Kəyi kən doru kəfode kəc-cəpər sō meren 120.»

⁴ Tem tatəkō tō afum aŋeci ŋanayi doru, nte meleke * ŋantefərne ayecəra aka afum, a kō ŋasotō ŋa awut mō. Awut akako ŋanayone abe akur a tem tatəkō.

⁵ Kō Kanu Kəpəŋ kəŋəŋk fō deyeŋki bəkəc da afum dēla doru, dəsək o dəsək məcem-cemne melec gbəcərəm mō afum ŋayine. ⁶ Kō Kanu Kəpəŋ kəŋajne telər kəsəl kən fum, k'abəkəc ŋeŋkafələ kō. ⁷ Kō Kanu kəloku: «Kənim k'inder afum aŋe inasotō mō, kəyefe afum, kəbər sem, kəkō ka yeliŋe-liŋe haŋ bəmp ya dareŋc, bawo iŋajne telər kəsəl kəŋan.» ⁸ Mba kō Nuha ɔsotō kəŋanene ka Kanu Kəpəŋ, bawo Kanu kənanəŋk dolomp dən.

Kanu kəyac Nuha

⁹ Tecəpərəne ta Nuha k'awut-sō ɔn tente: Nuha, fum wətət enayi pəlomp, ŋasol kō Kanu. ¹⁰ Nuha, awut maas ŋə enakom: Semy, Ham kō Yafet.

* 5:29 Nuha = H. «kəyaməs-yaməs»

* 6:4 «awut a canu», «afum apəŋ», kō pəyone fe ti-e, «afum aŋe ŋanayō mewe məpəŋ mō.»

11 Mba nnɔ fɔr ya Kanu kirin, afum njanatese fe bəkɛc. Mes mɛlɛc gbɛcɛrɛm mɛnayi doru. 12 Kanu kɛnanɛnk a doru desɛkrɛ, bawo afum fɔp njanagbaymɛ-gbaymɛ dɔpɔ dɔtɔt. 13 Ti t' enasɔŋɛ Kanu kɛloku Nuha: «Inɛm-cɛmnɛ kɛmlɛk yɛŋɛsɛm ya doru fɔp, bawo tes tanjan tɔsɔŋɛ kɔ doru dɛla kɛdɛkɛtɛrɛnɛ, kɛnim nja k'inder doru. 14 Mɛcaŋɛ abil nɔpɔŋ cɛbam ca kawɛ, mɛwure ni sɛdɛkɛlɔ sɛlarɛm, mɛsɔp ni kɔrtal tɛdisɛ kɔ todoru. 15 Ntɛ tɔ mɛndɛcaŋ ni: Nɔbal cururu 300 (mɛtɛr 137), nɔwɔkɛl cururu 50 (mɛtɛr 23), nɔtukmɛ cururu 30 (mɛtɛr 14). 16 Mɛgbɔpɛr ni tadareŋc, mɛsak kururu katin (mɛtɛr daco) kɛyɛfɛ ndɛ kɛrɔŋ haŋ ndɛ dɛkɔpɔm, mɛwure ni kumba kɛsɛk, mɛdɛnɛr ni dɛk maas. 17 Bawo ina, domun dɛlarɛm † d' indesak ndɛ dɛndɛmlɛk ca fɔp mɔ. Mɛrɛ o mɛrɛ pɛŋɛsɛm doru mɔ, pɛndɛfi. 18 Kɔ mɛna, indɛcaŋɛs danapa doru, mɛdɛ mɛbɛrɛ debil kɔ wɛran kam, awut am k'aran aŋan! 19 Mɛdɛ mɛbɛrsɛnɛ sɔ ni disɛrɛ sɛm ya doru fɔp mɛrɛŋ mɛrɛŋ, workun kɔ wɛran, ntɛ tɔŋsɔŋɛ nɛdɛ nɔyi doru kɔ yi mɔ. 20 Sɛm yɛŋɛsɛm ya doru fɔp, yɔrkun kɔ yɛran, yɛfɛt kɔ yɔpɔŋ, yɛdɛ yɔlɔtɛrn' am ntɛ tɔŋsɔŋɛ yi sɔ yɛdɛ yɛyi doru mɔ. 21 Awa, mɛtɛn yɛri fɔp, mɛmɛnkɛrɛnɛ yi ntɛ tɔŋsɔŋɛ nɛdɛ nɛc-sɔtɔ yɛdi nɛna kɔ yi mɔ.»

22 Ti tɔ Nuha ɛnayɔ, ɛnayɔ mes fɔp mɛrɛ Kanu Kɛpɔŋ kɛnaloku kɔ mɔ.

7

Nuha kɛbɛrɛ kɛn debil

1 Kɔ Kanu kɛloku Nuha: «Mɛbɛrɛ abil disɛrɛ, mɛna k'afum am fɔp, bawo inɛkɔkɛɛ a mɛna sona gbɔŋ (mɛn' olomp) mɛn' ɛcɛps' em darɛŋ anapa am fɔp daco. 2 Mɛlɛkɛnɛ sɛm yɔtɔt camɛt-mɛrɛŋ camɛt-mɛrɛŋ, yɔrkun kɔ yɛran, mba sɛm yɛlɛc, mɛlɛk yi mɛrɛŋ mɛrɛŋ: Workun kɔ wɛran gbɛcɛrɛm. 3 Kɔ bɛmp, mɛlɛkɛnɛ yi fɔp daco, yɔrkun camɛt-mɛrɛŋ kɔ yɛran camɛt-mɛrɛŋ. Ti t' endɛsɔŋɛ yi sɔ yɛyi doru. 4 Pɛŋcɛmɛ mata camɛt-mɛrɛŋ, itɔrɛ wɛcafɛn mata 40 kɔ pibi 40 camcam. Tɛm tɛtɔkɔ indɛfɛŋ nnɔ doru afum aŋɛ inasɛl mɔ fɔp.» 5 Nuha ɛnayɔ mɔyɔ fɔp, mɛrɛ Kanu Kɛpɔŋ kɛnaloku kɔ mɔ.

Kɛtup kɛpɔŋ

6 Nuha ɛnasɔtɔ mɛrɛn 600 a kɔ domun dɛndɛkal antɔf. 7 K'ɛmbɛrɛ debil kɔ wɛran kɛn, awut ɔn k'aran aŋan, ntɛ tɔŋsɔŋɛ nɔyɛcɛnɛ domun ndɛ dɛnabaŋ antɔf mɔ. 8 Sɛm yɔtɔt kɔ yɛlɛc, bɛmp kɔ sɛm yɛfɛt-yɛfɛt nyɛ yɛŋliŋɛ-liŋɛ mɔ fɔp, 9 kɔ Kanu kɛmbɛrɛ yi abil disɛrɛ ndɛ Nuha ɛyi mɔ, mɛrɛŋ mɛrɛŋ yɔrkun kɔ yɛran, pɛmɔ tɔkɔ Kanu kɛnaloku ti mɔ. 10 Ntɛ tataka ta camɛt-mɛrɛŋ tɛŋcɛpɛr mɔ, kɔ domun dɛmbaŋ antɔf. 11 Kɛrɛn nkɛ Nuha ɔsɔtɔ mɛrɛn 600, tataka ta wɛcɔ kɔ camɛt-mɛrɛŋ, nɔf nja mɛrɛŋ disɛrɛ, kɔ domun dɛmbuŋcɛ dɛcɛŋgbɔkɔ fɔp, kɔ kɔm kɛŋgbite pɛpɔŋ. 12 Kɔ wɛcafɛn ɔŋcɔp kɛtuf mata 40 kɔ pibi 40. 13 Dɔsɛk dayi dɔ Nuha ɛnabɛrɛ debil kɔ wɛran kɛn k'awut ɔn, Sɛmy, Ham, kɔ Yafɛt, k'aran aŋan maas, 14 kɔ sɛm ya dɔp kɔ ya dare yin-yin kɔ sɛm yɛfɛt-yɛfɛt, bɛmp kɔ mataktaka. 15 Kɔ yɛŋɛsɛm (sɛm) yɔrkun kɔ yɛran mɛrɛŋ mɛrɛŋ nyɛ yɛnayi doru mɔ, kɔ yɛndɛr ndɛ abil nja Nuha nɛyi mɔ. 16 Kɔ yɔrkun kɔ yɛran sɛm dokom fɔp kɔ yɛmbɛrɛ abil disɛrɛ pɛmɔ tɔkɔ Kanu kɛnaloku ti Nuha mɔ, kɔ Kanu kɛŋgbɛtɛr nja kumba.

17 Kɔ domun dɛmbaŋ antɔf mata 40, ntɛ domun dɛmpɛ mɔ, k'abil nɔfoy. 18 Ntɛ domun dɛŋc-pɛ mɔ, ti tɔ abil nɔŋc-foy. 19 Kɔ domun dɛmbɛrɛnɛ kɛpɛ haŋ kɔ mɔrɔ mɛŋjɛci fɔp mɛŋkalɛ. 20 (Tɛlɛpɛs ɔŋ kɔ domun dɛmpɛ haŋ kɔ dɛŋcɛpɛr cururu wɛcɔ kɔ kɛcamɛt mɔrɔ kɛrɔŋ). Kɔ domun dɛmpɛ kɔ dɛŋkal mɔrɔ mɛŋjɛci

† 6:17 «wɛcafɛn indɛtɔrɛ pɛkal doru fɔp.»

hanj cururu wəco kə kəcamət (mētər camət-merəŋ). ²¹ Ca nyē yənayi antəf kəronj, a yecŋesəm mə fəp, kə yefi: Bəmp, sēm yəcəl, sēm ya dop kə yeliŋe-liŋe fəp kəbəp afum. ²² Kəyefe paka mpə pənayi antəf kəronj a pec-ŋesəm mə, kə pefi. ²³ Kə Kanu kəfəŋ dəntəf paka mpə peŋc-ŋesəm mə, kəyefe fum hanj kəbəp sēm yəpəŋ, yefet-yefet kə bəmp, k'ənīm yi doru fəp. Məne Nuha gbəcərəm, aka kələ kən disrē kə sēm nyē yənayi debil mə, ŋanafis.

²⁴ Domun dənabanj antəf hanj mataka 150.

8

Domun kəwosər

¹ Kə Kanu kəŋcem-cəmne Nuha, sēm ya dop kə yəcəl ya dare, nyē yənayi kə Nuha abil disrē mə. Kə Kanu kəwure afef doru, kə domun doŋcop kətor. ² Kəba ka dəntəf kə dareŋc cəmepeŋe, kə wəcafən esak kətuf. ³ Kə domun dembele antəf kəronj tepic-tepic. Mata 150 disrē, kə domun deŋcəsə dəntəf. ⁴ Tataka ta wəco kə camət-merəŋ (17), ŋof ŋa camət-merəŋ, k'abil ŋende tərō tin ta Ararat kəronj. ⁵ Kə domun deŋcəsə hanj ŋof ŋa wəco. Tataka təcək-cək ta ŋof ŋaŋək, kə mərə meŋeci moŋcop kəwure səbomp.

⁶ Tataka ta 40, kə Nuha eŋgbiti wunder nwe enaber abil mə. ⁷ K'esak abəmp ŋa ser * ŋin kə ŋəŋk. Pəwon fe kə ŋoluksərne, pənamar Nuha pəkar domun delip kəwosər dəntəf. ⁸ Kə Nuha esak sə antantoriya kəkə-məmən kə pəyone fə domun d'ontor-ε. ⁹ Mba ŋenasətə fe kəfo nke ŋentam kənde mə, bawo domun dənəsərəbanj antəf fəp, kə ŋoluksərne nde debil. Kə Nuha entəŋc kəca k'osumpər ŋi, k'embərse debil. ¹⁰ K'əŋkar sə mata camət-merəŋ, k'esak sə ŋi. ¹¹ K'antantoriya ŋoluksərne dec dərəfəy ŋegbəm təbəpər təcəŋk ta kətək nke aŋwe «olif» mə. † Kə Nuha eŋcərə katina a domun deŋcəsə. ¹² K'əŋkarəne sə hanj tataka ta camət-merəŋ, k'esak sə antantoriya. Mba nte ŋi ŋəŋkə mə, ŋenalukus fe sə nnə eyi mə.

¹³ Tataka təcək-cək ta ŋof ŋəcək-cək ŋŋe Nuha əsətə meren 601, ti tə domun dənəsək antəf. Kə Nuha eŋgbipi abil, k'əməmən doru. K'ənəŋk fə domun fəp dowosər. ¹⁴ Tataka ta 27, ŋof ŋəcək-cək ŋayi, antəf fəp ŋənawos fər.

¹⁵ Kə Kanu kələku Nuha: ¹⁶ «Məwur abil disrē, məna kə wəran kam, awut am k'aran aŋan. ¹⁷ Məwurene sə sēm yeləpəs nyē yeyi abil disrē kə məna mə. Kə bəmp dokom fəp, sēm yefet kə yəpəŋ, yesam doru yokom.» ¹⁸ Kə Nuha owur debil nkən kə wəran kən k'awut ən k'aran aŋan. ¹⁹ Kə sēm, bəmp kə yeliŋe-liŋe yowur fəp dokom dokom.

²⁰ Kə Nuha olompəs dəkəlōŋne, nde entam kəc-loŋne Kanu Kəpəŋ mə. Sēm kə bəmp yətət daco k'elək yin-yin, k'endif yi, k'əŋcəf yi nde dəkəlōŋne kəronj. ²¹ Kə Kanu Kəpəŋ kəmbanj ambəŋc ŋəbotu ŋa kəlōŋne, kə kələkune dəbəkəc, «ifəsəsəŋ antəf pələc teta fum. Kanje kə, bawo afum məcem-cəmne məlec meyi ŋa dəbəkəc kəyefe dowut danjan, mba ifəsələsər ca nyē yecŋesəm doru pəmə nte intep ti kəcyə mə.»

²² «Kəwon ka antəf doru fəp,
kəbəf kə kətəl,
pəwonu kə pəcəŋki,
kətən kə dəfəŋ,
dəsək kə pibi,

* **8:7** «abəmp ŋa Mənar,» kə pəyone fe ti-ε «kəwan ka aser.» † **8:11** Kətək kə nke aŋwure moro mme antam kidi, pamotene ki dələmp, kə pəyone fe ti-ε pasəm pokom pa ki.

yofodelip.»

9

Kanu kaderame kon Nuha

¹ Kō Kanu kēmpoce Nuha pētət k'awut ɔn, kō kəloku ŋa: «Nəyɔne akombəra, nəkom pəlarəm, nəlas antəf. ² Kəyefe məkō, sēm ya doru fəp, kəbəp bəmp, sēm yefet kō lop, yende yec-nese nu. Nədetam kəc-səm yi. ³ Paka o paka mpe peyi wəyən pəc-kət mō, pəyɔne nu peri pəmō nte inasəŋ nu yokom ya yika yecəŋk kō ya tək mō. Isəŋ nu ɔŋ ndekəl yayəkō fəp. ⁴ Mba pəmar fē nədə nəc-səm wēsēm nwe wəsəɔyɔ mecir mayi mō. * ⁵ Indeyif nu teta mecir monu, mme məyɔne kəyi doru konu mō. Indeyif sō ti sēm fəp nyē yendedif fum mō. Pəmō nte indeyif ti fum nwe endedif wēŋc mō.»

⁶ «Nwe endif fum mō, pəmar padif sō (məna wəkayi), bawo Kanu kəlompəs fum pəwurene kō nkən sərka.

⁷ Kō nənə, nəyɔne akombəra, nəkom pəlarəm, nəsaməsər doru.»

⁸ Kō Kanu kəloku sō Nuha k'awut ɔn: ⁹ «K'ina, isəŋ nu temer kəsek ka danapa kō nənə, kəbəp k'awut-sō anu kō nənə nəŋcəpər-ε ¹⁰ kō ca fəp nyē yɔnəŋkər nu mō: Bəmp, sēm ya dare kō ya dop, nyē yowur debil mō, kō nyē andekom nno doru mō. ¹¹ Isəŋ nu temer, nte t' indeyɔ: Domun dəfədesədi antəf, wəcəfən əfədesəyi nwe endeləsər antəf mō.» ¹² Kō Kanu kəndəŋər: «Paka pa danapa dosu pəmpə mpe pəndeyi su daco kō nənə, kəbəp ka ca yēŋesəm doru o doru mō. ¹³ Isəkən ambəŋcəran (asiŋki) ŋem nde dəkəm. In' ende kəc-cəm-cəməs im temer nte isəŋ antəf mō. ¹⁴ Təm o tēm nte wəcəfən ende pəc-biyē, a asiŋki ŋowur mō, ¹⁵ iŋcəm-cəmne temer təkō inasəŋ' un kō ca nyē yēŋesəm doru mō, wəcəfən əfədesəɬuf nwe endesələsər ca ya doru fəp mō. ¹⁶ K'Inc-kəna-nəŋk asiŋki-ε, iŋcəm-cəmne temer ta doru o doru nte inasəŋ' un, kō ca fəp nyē yēŋesəm doru mō.» ¹⁷ Kō Kanu kəŋgbəkərene sō moloku mamē Nuha: «Asiŋki ŋementər temer nte isəŋ nu kō ca ya doru nyē yēŋesəm mō.»

Nuha k'awut-ɔn maas: Doru dofu, kō kiciya kəfu sō

¹⁸ Awut a Nuha aŋe ŋanawur debil mō ŋanayɔne: Semy, Ham, kō Yafet. Ham əyɔne papa wəka Kanahan. ¹⁹ Awut a Nuha akanə maas ŋəgbəkəre sō kəlas antəf.

²⁰ Kō Nuha əyɔne wəbifti antəf k'əmbəf len yokom. † ²¹ Kō Nuha omun member k'əŋcis. K'əŋkə pəwur kəsəkər nde abal ŋon disre. ²² Nte Ham papa wəka Kanahan eŋəŋk kas Nuha pəyi kəsəkər mō, k'əŋkə pəloku ti awēŋc aŋa mēŋəŋ, aŋe ŋanayi nde doru mō. ²³ Semy kō Yafet ŋələk kəloto. Mēŋəŋ maŋan fəp, kō ŋəŋkumpəne kəloto kəŋkō dəcəro. Kō ŋəŋkō tokəmuntərə kō ŋəŋkō ŋabəp papa kəŋan pəyi kəsəkər. Kō ŋəŋkump kō kəsəkər kəŋkō enafantərə mō. Mba nte ŋanakafəli cəro cəŋan a kō ŋəŋkō kas kəŋan tokəmuntərə mō, ŋananəŋk fē kas kəŋan kəsəkər. ²⁴ Nte pəŋcəŋŋe Nuha kəcis kəŋkō disre mō, k'aloku kō təkō pənayi kō nte enacis mō, kō təkō wan kən wələpəs enayɔ kō mō. ²⁵ Kō Nuha oloku:

«Intolane Kanahan pələc!

Kanahan pəyɔne wəcar ka acar a awēŋc aŋa!» ²⁶ Kō Nuha oloku sō:

«Intola Kanu Kəpəŋ, Kanu ka Semy, Kanahan pəyɔne wəcar kəŋan!

* **9:4** Wēsēm nwe antəfay amera mō. † **9:20** Len yayəkō yə aŋwe «win» iy'ambəf Yisrayel nyē yokom yayi yəŋsəŋ member mō.

27 Kanu kəyac Yafet!

Yafet pəyi abal ɲa Semy disre,
Kanakan nkən pəyənə wəcar kəjan!»

28 Kə Nuha eyi sə doru meren 350, nte domun delarəm deɲcepər mə.
29 Kəwon ka Nuha doru fəp, kənasətə meren 950, a k'endefi.

10

Dokombəra da awut a Nuha dende

Tela ta afum doru

1 Dokombəra da awut a Nuha: Semy, Ham, kə Yafet dende. Awut a Nuha ɲanakom awut, nte domun delarəm deɲcepər mə.

2 Awut a Yafet ɲanayənə: Komer, Makək, Maday, Yawaɲ, Tubal, Məsək, kə Tiras. 3 Awut a Komer: Askenas, Rifat, kə Tokarma. 4 Awut a Yawaɲ: Elisa, Tarsis, Kitim, kə Dodanim. 5 Awut akakə ɲanakom afum aɲe ɲayersenə kənde cəba kəsək mə, kə tɔf yaɲan, kə cusu cəjan, kə cusuɲka cəjan nde tɔf yaɲan.

6 Awut a Ham ɲanayənə: Kus, Misira, Put, kə Kanahan. 7 Awut a Kus: Seba, Hawila, Sabta, Rahəma, kə Sabətəka. Awut a Rahəma: Saba kə Dedaj. 8 Kus ɛnakom sə Nimrod, nkən onuɲkenə kəyənə korgba doru dandə. 9 Nimrodu ɛnayənə wəpən korgba nde fəɹ ya Kanu Kəpəɲ kirin. Ti tə alokenə: «Pəmə Nimrod, korgba kəpən nde fəɹ ya Kanu Kəpəɲ kirin.» 10 K'ɛɲkəkəɹe dəbe kəɹəsna Babel, Ɛrek, Akad, kə Kalne nde atɔf ɲa Sijhar. 11 Dəndo atɔf ɲaɲəkə ɲə Asur ɛnawur, k'ɛɲcəmbər Niniwe, dare da Rehobot, Kalah, 12 kə Rəsɛɲ, dare dəpəɲ dəkə dənayi Niniwe kə Kalah daco mə.

13 Kə Misira ɛnayənə wətem k'afum aɲe: Aka Lud, aHanam, aLehab, aNaftu, 14 aPaterus, aKasəlu (aɲe aPələset * ɲawur daco mə) k'aKaftor.

15 Kə Kanahan oɲkom Cidoɲ, coco cən, kə Het. 16 Kanahan ɛnayənə wətem ka cusuɲka cəlarəm: Aka Yebus, 'Aməɹ, aKirkas, 17 aHewi, aHarki, aSini, 18 'Arwad, aCemar, aHamat. Ti disre kə cusuɲka ca Kanahan cənde cəsaməsəɹ. 19 Cələnçər ca aKanakan cənako kəyefə Cidoɲ, Kerar kəsək, haɲ Kasa, kə kəca ka Sodom, kəca ka Komora, kəca ka Adma kə kəca ka Ceboyim, haɲ Lasah. 20 Awut a Ham ɲə akakə, dəcusuɲka cusuɲka, dəcusu cusu, dətɔf tɔf.

21 Kə Semy wəbe ka Yafet, əsətə sə awut. Semy əyənə wətem ka Heber k'afum ɔn fəp. 22 Awut a Semy ɲanayənə: Helam, Asur, Arpaksadu, Ludo, k'Aram. 23 Awut a Aram ɲanayənə: Huc, Hul, Kəter kə Mas. 24 Arpaksadu ɛnakom Selah. Kə Selah oɲkom Heber. 25 Kə Heber oɲkom awut arkun mɛɲəɲ. Tewe ta wəkin tənayənə Pelek,† bawo tɛm tən tə antɔf ɲɛnayerənə. Kə tewe ta wɛɲc tənayənə Yoktan. 26 Kə Yoktan oɲkom Almodad, Selef, Hatsarmawet, Yerah, 27 Hadoram, Husal, Diklah, 28 Hobal, Abimayel, Saba, 29 Ofir, Hawila, kə Yobab. Akanɲe fəp awut a Yoktan ɲanayi. 30 Kə ɲandə kəyefə ka Mesa, Sefar kəsək, haɲ nde mərə ma nde dec dəmpɛ mə. 31 Awut a Semy ɲə akakə, dəcusuɲka cusuɲka, dəcusu cusu, dətɔf tɔf.

32 Cusuɲka ca awut a Nuha cə cacəkə, kə təkə aɲkom ɲa mə. Afum akanɲe ɲə afum ɲawur dəris a kə ɲandeyersənə dətɔf, doru fəp nte domun delarəm deɲcepər mə.

* 10:14 = aka Filistiya, Filistiya = Pələset. † 10:25 Pelek = H. «kəyerenə»

11

Kəlo kəhəcı ka Babel

¹ Tem tatəkə doru fəp kusu kin k'anj-cəp, pac-loku, moloku min mayi. ² K'afum ηandε ηakə kəca nke dec dəmpε mə, kə ηanəηk məwə atəf ηa Sinhar, kə ηandε mi daco. ³ Kə ηalokene: «Pasut birik, pacəf bi!» Kə birik bəcəf babəkə bəyənε ηa masar, kə kortal kəyənε ηa dos. ⁴ Kə ηaloku sə: «Panəkən, pacəmbər dare kə kəlo nke domp da ki dendekə han dəsə kəm mə. Nte tənşənε pəsətə tewe mə, tənşənε sə sə kətəsaməsər doru.»

⁵ Kə Kanu Kəpən kəntor kədəməmən dare kə kəlo nke afum ηanj-cəmbər mə. ⁶ Kə Kanu kəloku, «Nəməmən afum aηe! Fəp faηan kusu kin kə ηanj-cəp. Nəməmən sə nte ηanj-cəp kəyə mə. Tələm o tələm teyi fe nte tənəmənε ηa kəyə ka tefan taηan mə. ⁷ Panəkən, pator, panəηkəl-nəηkəl kusu kəηan nte tənşənε ta ηanenεnε sə mə.» ⁸ Kə Kanu kəsaməsər ηa doru, kə ηasak kəcəmbər dare. ⁹ Ti t' awenε di Babel, bawo difo Kanu Kəpən kənanəηkəl cusu, kə kəsaməsər afum doru.

Tecepərənε ta Semy kə awut ən, kəbər ka Abram

¹⁰ Tecepərənε ta Semy tēntε: Semy enasətə meren 100, a pədəkom Arpaksadu, teren ta mērən nte domun dēnasak antəf mə. ¹¹ Kəkəkom ka Arpaksadu kə Semy eyi sə doru meren 500, mme enakom sə awut arkun k'awut aran aləma mə.

¹² Arpaksadu enasətə meren 35, a pədəkom Selah. ¹³ Kəkəkom ka Selah, Arpaksadu enasətə sə meren 403, mme enakom sə awut arkun k'awut aran aləma mə.

¹⁴ Selah enasətə meren 30, a pədəkom Heber. ¹⁵ Kəkəkom ka Heber, Selah enasətə sə meren 403, mme enakom sə awut arkun k'awut aran aləma mə.

¹⁶ Kə Heber əsətə meren 34, a pədəkom Pelek. ¹⁷ Kəkəkom ka Pelek, Heber enasətə sə meren 430, mme enakom sə awut arkun k'awut aran aləma mə.

¹⁸ Pelek enasətə meren 30, a pədəkom Rehu. ¹⁹ Kəkəkom ka Rehu, Pelek enasətə sə meren 209, mme enakom sə awut arkun k'awut aran aləma mə.

²⁰ Rehu enasətə meren 32, a pədəkom Seruk. ²¹ Kəkəkom ka Seruk, Rehu enasətə sə meren 207, mme enakom sə awut arkun k'awut aran aləma mə.

²² Seruk enasətə meren 30, a pədəkom Nahor. ²³ Kəkəkom ka Nahor, Seruk enasətə sə meren 200, mme enakom sə awut arkun k'awut aran aləma mə.

²⁴ Nahor enasətə meren 29 a pədəkom Terah. ²⁵ Kəkəkom ka Terah, Nahor enasətə sə meren 119, mme enakom sə awut arkun k'awut aran aləma mə.

²⁶ Terah enasətə meren 70, a pədəkom Abram, Nahor kə Haran.

Tecepərənε ta Terah kə Abram

²⁷ Tecepərənε ta Terah tēntε: Terah okom Abram, Nahor kə Haran. Haran okom Lot. ²⁸ Haran, fər ya kas kirin y' enafi, atəf nje anakom kə mə, nde dare da Ur nde atəf ηa Kaldi. ²⁹ Abram kə Nahor ηanεηcε. Wəran ka Abram anj-c-we Saray kə wəran ka Nahor, Milka. Milka, wan ka Haran enayi, ηapanε kas kin kə Yiska. ³⁰ Saray enakom fe, enasətə fe wan.

³¹ Kə Terah elek wan kən Abram, kə wan-sə kən Lot, wan ka Haran, k'elekenε sə Saray wəran ka Abram, kə ηasol fəp faηan kəwur ka nde dare da Ur nde atəf ηa Kaldi kəkə ka atəf ηa Kanahan. Kə ηambər atəf ηa Haran kə ηandε di.

³² Terah enawon doru meren 205, a k'endefi dāndo atəf ηa Haran.

Tecepərənε ta Abraham

12

Kanu kəloku ka Abram kəwur ka atəf ηən

¹ Kə Kanu Kəpəη kəloku Abram: «Məwur atəf ηam, dəηkom dam, kələ ka papa kam, məkə atəf ηηe indementər əm mə. ² Indesəη' am kəyənə ka kas k'afum alaram, indesəη əm pətət, indesəηe tewe tam təkək. Məndetolane afum aləma pətət. ³ Indesəη pətət aηe ηandetolan' am pətət mə. Indesəη pələc aηe ηandetolan' am pələc mə. Tetam tə indesəηene cusunka ca doru fəp pətət.»

⁴ K'Abraham owur Harəη pəmə təkə Kanu Kəpəη kənaloku kə ti mə, kə Lət eηcəpse kə darəη. Tenatəηne Abraham pəsətə meren 75. ⁵ K'Abraham əlek Saray, wəran kən, kə wan ka wəbək' ən wərkun, Lət, kə ca yəkə ηanayə di mə, k'afum * akə enasətə Harəη mə. Kə ηawur kəkə atəf ηa Kanahan.

Abram nde atəf ηa Kanahan, kə kəndə kən Misira

Kə ηambere atəf ηa Kanahan. ⁶ K'Abraham eηcali atəf haη kəfo nke aηc-we Səkem, haη nde tofo nte Aηkiri-ηa-More eηcəmə mə. Aka Kanahan ηanayi atəf ηaηəkə təm tatəkə.

⁷ Kə Kanu Kəpəη kəwurər Abram kə kəloku kə: «Indesəη atəf ηaηe yuruya yam.» K'Abraham olompəs dəkəloηne da Kanu Kəpəη nke kənanawurər kə dəndo mə. ⁸ K'eyekti sə di saηka, nde eηcyefe pəkək dəməwə mə, kəca nke dec dəmpə Betel † mə. K'eηcəmbər abal di, Betel beyi kə nde dec dəηkəle mə, dare da Hay deyi kə nde dec dəmpə mə. K'ələ di dəkəloηne da Kanu, k'ontola tewe ta Kanu Kəpəη. ‡ ⁹ K'Abraham eyefe kəcal-cali kəkə ka kəca ka Nəkəf.

¹⁰ Dər dənayi dətəf, k'Abraham ontor Misira kəkə-cəpərəne təm, bawo dor dəηc-bək kəbək dəm. ¹¹ Nte ələtərne kəberə Misira mə, k'oloku wəran kən Saray: «Məcəηkəl im, iηcərə fə wəran wətət teyi məyənə. ¹² K'aka Misira ηaηdəkə-nəηk əm-ε, ηandəkə-loku: «Wəran kən əfə!» Təm tatəkə ηandəkə-dif im, ηasak mənə. ¹³ Mədəkə məloku ηa a wəkirə kem məyənə. Nte təηsəηe ηasumpər im bel-bel tetam mə, tetam tendəkə-səηe, ta ifi-ε.»

¹⁴ Nte Abram əmbere Misira mə, k'aka Misira ηanəηk wəran nwe entese pəcəpərə: ¹⁵ K'akəsək a Firawona § ηanəηk kə, kə ηayekyekəs kə nda Firawona. Nte tə k'aηkərə wəran nwe nde kələ ka Firawona. ¹⁶ Kə Firawona osumpər Abram bel-bel teta Saray, k'əsətə kəyefe səm yefət haη yəpəη, sofale, amarəs arkun k'aran kə yəkəmə. ¹⁷ Mba kə Kanu Kəpəη kəsəη Firawona k'afum ən ruηc yəpəη teta Saray, wəran ka Abram. ¹⁸ Kə Firawona ewe Abram, k'eyif kə: «Cəke cə məyə em nte? Ake'səηe nte məntəlok' im a wəran kam əfə mə? ¹⁹ T'ake tə məloke a wəkirə kam əfə-ε? Məsəη' em kəlek kə pəyənə wəran kem. Ndəkəl oη, wəran kam ewe. Mələk kə! Məkə!»

²⁰ Kə Firawona oloku afum ən, «Nəsək kə pəkə nkən, kə wəran kən kə ca nyə yəyənə yən mə.»

13

¹ K'Abraham əmpərne Misira kəkə ka kəca ka Nəkəf, nkən, wəran kən kə ca yəkə enayə mə fəp. Lət ηanasol ti.

Kəgbeyne ka Abram kə Lət

² Abram enasətə daka dəlaram, ənala yəcəl, pəsam kə kəma. ³ K'eyefe kəcal-cali kəyefe ka Nəkəf haη Betel da enadəf abal təkəkə-cəkə mə, Betel kə Hay dəcə.

* **12:5** ti təyənə «yənəsəm, ca yeyi wəyən.» † **12:8** Betel = «kələ ka Kanu.» ‡ **12:8** Tewe tətət ta Kanu, ti təyənə «Yahweh.» § **12:15** Bafə tewe ta fum tə, mba tewe ta abe a Misira teηc-yi.

4 Kæca nke enanunhkenε kælompæs anjɓip ɲa Kanu dænda, k'Abraam oɲkorne tewe ta Kanu Kəpəɲ. *

5 Lət nwe ɲanasol mə, nkən sə enayɔ ciɾ, ɲkesiya, cəna kəbəp cəbal. 6 Atəf ɲenafətəɾ ɲa kiya kəɲan tofo tin, bawo yɔcəl yaɲan yənalə. 7 Kə kəcəp kənde kəyi akək a yɔcəl ya Abram k'akək a yɔcəl ya Lət daco. Atəf ɲaɲəkə sə, aKananan k'aPerisi ɲanandε ɲi tɛm tatəkə. 8 K'Abraam oloku Lət: «Pəmar fε akək a yɔcəl yam ɲacəp k'akək a yɔcəl yem. Səna sə pəmar fε su ti, bawo dɛwɛɲca də səyənεnε. 9 Antəf fəp ɲə ɲaɲε ɲey' əm fəɾ kiriy mə. Kə mənjkə kəca kətət-ε, iɲkə kəmeriya. Kə mənjkə kəmeriya, iɲkə kətət, mba məwosε səgɛyεnε.»

10 Kə Lət eyekti fəɾ k'enəɲk aranta ɲa Yurɔɔn təkə ɲɛndəm mə (tɛm tatəkə ta Kanu kəntaləsəɾ Sodom kə Komora-ε), pəɲckə haɲ Cohar pəmə aranta (mεrε) ɲa Kanu Kəpəɲ, pəmə atəf ɲa Misira. 11 Kə Lət elɛk dale da Yurɔɔn fəp, k'əɲkə kəca nke dec dɛmpε mə, tatəkə tə ɲanagɛyεnε kə Abram. 12 K'Abraam endε atəf ɲa Kananan, kə Lət endε sədare sa aranta ɲa Yurɔɔn k'əndəf cəbal cən kəca ka Sodom. 13 Afum a Sodom ɲanatesε fε bəkəc, ɲaɲc-ciya Kanu Kəpəɲ.

14 Kə Kanu Kəpəɲ kəloku Abram, ntε ɲasakεnε oɲ kə Lət mə: «Məyekti fəɾ kəyεfε dænda məyi mə, məməmən kəca kətət, kəmeriya nde dec dɛmpε kə nde dɛɲkə mə. 15 Bawo atəf ɲaɲε məɲɲəɲk mə fəp indəsəɲ əm ɲi kə yuruya yam. 16 Indəsəɲε yuruya yam yela haɲ ta antam kələm ɲa-ε, pəmə təkə antətam kələm kəbof antəf kəpəɲ mə. 17 Məyεfε məkət atəf ɲaɲε dobolu kə dowokəlu da ɲi, bawo indəsəɲ əm ɲi.»

18 Kə Abram eɲcɛpε cəbal cən, k'endε pədəf ci nde tofo ntε ɲkiri-ɲa-Mamre yɛɲcəmə mə kəsək, ta əmbəle Həbərəɲ-ε, k'olompəs di dəkəloɲnε tewe ta Kanu Kəpəɲ. †

14

Abram, abε kə Melkisedek

1 Tɛm tatakə tə abε a təf mənjkəle ɲaɲc-yefəɾεnε kə abε a sədare kəcəmət: Amrafel wəbε wəka Siɲhar, * Aryok wəbε wəka Elasar, Kədər-Lahomεr wəbε wəka Helam, kə Tidəhal wəbε wəka Koyim, 2 tɛnatəɲnε abε akəkə ɲacyefəɾεnε kə abε a sədare kəcəmət: Bera † wəbε wəka Sodom, Birəsə ‡ wəbε wəka Komora, Sinab wəbε wəka Adma, Semeber wəbε wəka Ceboyim kə wəbε wəka Bela mbε bəyənε Cohar mə. 3 Abε akanjε kəcəmət fəp aranta ɲa Sidim daco ɲanandε, nde pəyənε məkə Kəba Kədokət mə. 4 Meren wəcə kə mεrəɲ ɲayi kətam ka Kədər-Lahomεr dantəf, mba teren ta wəcə kə maas kə ɲayɛɲkər kə səbomp. 5 Teren ta wəcə kə mənjkəle, Kədər-Lahomεr k'abε akə ɲanabεrεnε mə, ɲasut aRəfay nde dare da Asterot-Karnayim, kə ɲasut aSus nde Ham, kə ɲasut afum a Em nde Aranta ɲa Kiriyatayim. 6 K'abε mənjkəle ɲasut aHor ndaranan, nde mərə ma Sehir:§ Kə ɲambəlas aHor haɲ nde tofo ntε Anjkiri-ɲa-Paran ɲɛɲcəmə mə, nde tɛgɛrε kəsək. 7 K'abε akanjε mənjkəle ɲaluksərne Eyən-Mispe * (ɲɲε ɲəyənε Kadεs mə), kə ɲasut aHamalek atəf ɲaɲan fəp kə 'Amər aɲε ɲanandε Hacacən-Tamar mə. 8 Kə abε a sədare kəcəmət (Sodom, Komora, Adma, Ceboyim kə Bela, ti tə tatəkə Cohar) ɲambεrεnε kəsutεnε nde aranta ɲa Sidim. 9 Akə sə ɲayi: Kədər-Lahomεr wəbε wəka Helam, Tidəhal wəbε wəka

* 13:4 Məməmən Sora sa 12:8.

† 13:18 (Yhwh), məməmən Sora sa 4:26

* 14:1 Siɲhar =

Mesopotami † 14:2 Bera ti tə tatəkə «pələc» ‡ 14:2 ti tə tatəkə «abəkəc ɲɛcε»

§ 14:6 ti

tə tatəkə Edəm, ndena Esay kə afum ən * 14:7 Eyən-Mispe ti tə tatəkə «abat ɲa kiti»

Koyim, Amrafel wəbe wəka Sinhar, kə Aryok wəbe wəka Elasar. Abə manxələ n̄ayefərənə kə abe kəcamət. ¹⁰ Ntə Aranta n̄a Sidim n̄enala cələmp ca kərtal m̄ə, k'abə an̄e kəcamət daco, wəbe wəka Sodom kə wəka Komora n̄ayekse kə n̄antemprenə ci disrə. K'aləpəs an̄e maas k'asodar an̄an n̄ayekse kə n̄antefərne kəca ka dətəro. ¹¹ K'atam a asodar a abe kəcamət n̄awetəs ca ya aka Sodom kə Komora kə yeri yan̄an fəp, kə n̄anjko. ¹² Kə n̄asumpər s̄ə Lot kə daka dən, nkən Lot wan ka wəbeki ka Abram enayi, (kəyefərənə kan̄jke kənanəp̄ Lot n̄we p̄əyi Sodom).

¹³ Kə wəmulpə dəkəwan wəkin ende pələku ti Abram wəHebərū, n̄we enandə nde kafo n̄ke An̄kiri-n̄a-Mamre wəka 'Amər n̄eɲcəme m̄ə. Mamre n̄we p̄əyənə wen̄c ka Eskol kə Haner, an̄e n̄anacan̄əs kətəɲnə kə Abram m̄ə. ¹⁴ Ntə Abram ene kusumpər ka wan ka wəbek' ɲn m̄ə, k'olon̄ka asol ɲn afum 318 an̄e n̄anaban̄se, akomeɲnə ɲn daco m̄ə. K'ən̄cəpse abe asumpər a wan ka wəbek' ɲn darəɲ han̄ dare da Dan. ¹⁵ K' Abram eyerəs kənay (kəgba) kən, kə n̄awekərne n̄a kəyefərənə ka pibi, nkən Abram k'amar ɲn, kə n̄asut asumpər a wan ka wəbek' ɲn, kə n̄ambeləs n̄a han̄ Hoba, n̄je n̄eyi Damas kəca kəmeriya m̄ə. ¹⁶ K'olukse ca fəp, k'olukse s̄ə Lot, wan ka wəbek' ɲn k'aran k'afum aləpəs an̄e.

¹⁷ Ntə Abram osut Kədər-Lahomər k'amareɲnə ɲn m̄ə, kə wəbe wəka Sodom owur kədəfaynə kə nde aranta n̄a Sawe, nde p̄əyənə «Aranta n̄a Wəbe» m̄ə.

¹⁸ Melkisedek, wəbe wəka Salem,† ɲɲkərə kəcom kə member: Melkisedek, wəlon̄nə wəka Kanu Kəpəɲ, n̄ke kəyi afum aka doru fəp kəron̄ m̄ə, enayi. ¹⁹ Kə Melkisedek ontolanə Abram, k'oloku: «Məna Abram, Kanu n̄ke kəyi fəp kəron̄ m̄ə, Wəbe wəka dəntəf kə dareɲc, kəpoc' am pətət. ²⁰ Ilələs Kanu n̄ke kəyi fəp kəron̄ m̄ə, n̄ke kələk ayeferənə am kə kəmber əm dəwaca m̄ə!» Kə Abram ɲsəɲ kə farile fa ca yəko n̄anasotə dəkəwan m̄ə fəp.

²¹ Kə wəbe wəka Sodom oloku Abram: «Məsəɲ im afum, məlek ca yayə fəp yam.» ²² Kə Abram olukse wəbe wəka Sodom məcəp: «Indot kəca n̄nə Kanu Kəpəɲ n̄ke kəyi afum fəp kəron̄ m̄ə, n̄ke kəyənə wəbe wəka dareɲc kə dəntəf m̄ə. ²³ Ifələk ali paka pin ca yam daco. Ali debən̄a kə p̄əyi fə ti-ɲ p̄epətərə pa kəfta kam. Ti tə məntətəm kələku: «In' ɲsəɲ Abram kəyə daka.» ²⁴ Ifələk daka o daka, mənə yeri nyə afum em n̄andi m̄ə, kə kəyer n̄ke atemp em Esekol, Haner, kə Mamrə n̄asotə m̄ə, bawo pəmar n̄asotə kəyer.»

15

Kanu Kəpəɲ kəɲcan̄əs kiyi kəɲan tes tin kə Abram

¹ Ntə mes maməkə mən̄cəpər m̄ə, kə Kanu Kəpəɲ kəwurər Abram dəmere kə kələku kə nte: «Ta mən̄ese, Abram! Ina yati indəyən' am aca. Indeluks' am kəway pəpəɲ.» ² Kə Abram eyif Kanu: «Kanu Wəbe Wəpəɲ, ake mändəsəɲ im-ɲ? Intas ta iyə wan-ɲ, wədəlek kə kem ɲyənə Eliheser wəka Damas.» ³ Kə Abram ɲnəcər: «Məsəɲ f' em awut,* n̄we an̄kom nde kələ kem disrə m̄ə, nkən endələk kə kem.» ⁴ Kə Kanu Kəpəɲ kələku kə, «Ala, bafə nkən endeyənə wələk ka kə kam, mba wan kam wəkom n̄we endewur əm dərīs m̄ə yati.» ⁵ Kə Kanu kəwureɲnə Abram abal n̄ən disrə, kə kələku kə: «Məgbətne kam. Mələm cəs cacəkə, kə məntam-ɲ.» Kə kənəcər: «Pəm̄ə cəs cacəkə, yuruya yam afədə pactam kələm n̄a fəp.» ⁶ Kə Abram eləɲ Kanu Kəpəɲ. Ti tə Kanu kənaləm̄e kə fum wələmpu. ⁷ Kə Kanu kələku kə: «In' ɲyənə Kanu Kəpəɲ n̄ke kəwur' am Ur n̄a aKaldi kədəsəɲ əm atəf n̄an̄e, mədə məlek n̄i kə.» ⁸ Kə Abram eyif Kanu,

† 14:18 «Yerusalem», ti tə tatəkə Darsalam * 15:3 yuruya

«Kanu Wəbe Wəpən, cəke cə indetam kəcəre a indesətə atəf ɲaɲe ke-ε?» ⁹ Kə Kanu kəloku kə: «Məkər' em wana weyecəra win, wir wəran win, kə aɲkesiya ɲorkun ɲin fəp fayi ya meren maas maas, təpay tin kə topokpoka tin.» ¹⁰ Kə Abram eɲkerε sɛm yayəkə k'engber-gberi yi daco daco k'ombocəs yegber-gberi yayəkə merəɲ merəɲ yetefərəne, kə bəmp, məlməl m' enaboc yi ta angberi yi-ε. ¹¹ Kə yəfən yontorər sɛm yegber-gberi yayəkə, mba k'Abraam embelas yi.

¹² Dec dendekale, k'Abraam endirərne, k'ayekyek ɲəpən ɲeɲgbəpərne kə k'enesε dəmere. ¹³ Kə Kanu kəloku Abram: «Məcəre a yuruya yam yendeyəne acikəra atəf ɲocuru ɲɲe ɲəntəyənε ɲaɲan mə. ɲandekə-yənε di acar, andekə-tərəs ɲa di haɲ meren 400. ¹⁴ Mba Indetərəs afum aɲe ɲandecəmbər ɲa dacar mə, ɲandewur atəf ɲaɲəkə kə ca yelərəm. ¹⁵ Kə mənə Abram, məndekə-bəp atem əm pəforu disre, † pawup əm detem dobotu disre. ‡ ¹⁶ Yuruya yam yendeluksərne nno mənε tɛm ta danapa da maɲkəle, bawo 'Amər ɲantacəpərər fε kiciya kəɲan a idebeləs ɲa.»

¹⁷ Nte dec deɲkale mə, k'asum ɲemət (dimi dontor) kə teken pɛɲcəsəɲe, nɛɲc kə kinime yɛɲcəpər yoboc ya sɛm yeyer yayəkə daco. ¹⁸ Dəsək dadəkə də Kanu Kəpən kəɲcaɲəs kiyi kəɲan tes tin kə Abram. Kə Kanu kəloku Abram: «[səɲ] yuruya yam kəyεfε ka kəɲgbəkə ka Misira haɲ Efərat, kəɲgbəkə kəpən: ¹⁹ Indesəɲ yuruya yam atəf ɲa aKeni, aKenis, aKadmon, ²⁰ ɲa aHewy, aPerisi, aRefay, ²¹ ɲa 'Amər, aKananan, aKirkas, kə aYebus.»

16

Kəkom ka Səmayila

¹ Saray wəran k'Abraam enakome fε kə wan. Mba enayə wəcar wəran wəMisira, pacwe kə Hakar. ² Kə Saray oloku Abram: «Mənəɲk, Kanu Kəpən kəyaməsər im kəsətə ka wan. Məfəntərə kə wəcar kem, təlma intam kəsətər kə wan wərkun.» Kə Abram eɲcaɲkəl dim da Saray. ³ Awa, kə Saray wəran ka Abram elek wəcar kən wəMisira, Hakar, k'əsəɲ kə wos Abram pəyə kə wəran. Tənataɲne kəndε ka Abram atəf ɲa Kananan kəsətə meren waco. ⁴ Kə Abram ɲambəpənε kə Hakar, kə Hakar embekəs. Nte eɲcərə a embekəs mə, əməmənε fε sə Saray fər yətət. ⁵ Kə Saray oloku Abram: «Mən' endesərə pəcuy pa məlməs mme əlməs im mə! Ina yati, in' elek wəcar kem k'imber əm kə dəwaca, mba nte enəɲkne oɲ pəbekəs mə, k'eyεfε kəfərərəs im. Mba Kanu Kəpən kəmboc su kiti daco (kəyi su daco), ina kə mənə!» ⁶ Kə Abram olukse Saray moloku: «Wəcar kam ey' əm dəwaca. Məyə kə təkə tentes' am mə.» Awa, kə Saray əntərəs Hakar haɲ kə Hakar eyeksər kə, k'əɲkə pəbəlε. ⁷ Kə melekε ma Kanu Kəpən maɲkə məbər kə nde dətεgbərə kələmp kələma kasək ta əmbəlε kəɲgbəkə * nke kəyi dəpə da Sur mə. ⁸ Kə melekε mme meyif: «Hakar, wəcar ka Saray, deke məyεfε-ε? Deke məɲkə-ε?» Kə Hakar olukse mi moloku: «Wəbera kem Saray, iyeksər.» ⁹ Kə melekε ma Kanu Kəpən moloku, «Məluksərne ndena wəbera kam, məkə məfəntərə kə dəntof.» ¹⁰ Kə melekε ma Kanu Kəpən moloku kə: «Indesəɲe yuruya yam yela haɲ ta antam kələm ɲa-ε.» ¹¹ Kə melekε ma Kanu Kəpən moloku kə: «Məmbekəs tante, wan wərkun məndekom, wan nwe məndesəɲ tewe ta Səmayila † mə, bawo Kanu kəne kəkulε-kulε ka pəcuy pam. ¹² Wan kam endeyi pəmə səfale sa dop. Ende pəc-caɲ afum fəp kəyεfərəne, fəp fəc-yefərəne kə nkən. Sona s' endende pəbələnε afum aləpəs aɲε.»

† 15:15 Ti tə tətəkə «Məndefi pəforu disre.» ‡ 15:15 Ti tə tətəkə «Pəbotu pa detem dam.»

* 16:7

Tofo tenayi, nde domun dətət doɲcwur dəntəf mə. † 16:11 Səmayila = «Eɲcaɲkəl»

¹³ Kɔ Hakar ɔsɔŋ tewe a Kanu Kəpəŋ nke kənalok-lokəŋ kɔ mɔ, «Ata-El-Roy,» ti tɔ tatɔkɔ: «Inəŋk nno Kanu nke kəŋəŋk im mɔ.» ¹⁴ Ti t' awenɛ kələmp kəŋkɔ, kələmp ka Lahay-Roy. Kələmp kəŋkɔ kəyi Kadɛs kɔ Beredu daco. ¹⁵ Kɔ Hakar oŋkome Abram wan wərkun, kɔ Abram ewe wan wəkakɔ Hakar ɛnakome kɔ mɔ tewe ta Səmayila. ¹⁶ Abram ɛnasɔtɔ meren 86 tɛm ntɛ Hakar oŋc-kome kɔ Səmayila mɔ.

17

Kanu kəsəkpər tewe ta Abram kɔ tɔyɔnɛ «Abraham»

¹ Ntɛ Abram ɔsɔtɔ meren 99 mɔ, kɔ Kanu Kəpəŋ kəwɔrɔŋ kɔ, kəc-loku kɔ: «In' ɔyɔnɛ Kanu nke kəntam mes ma doru fəp mɔ, məkɔt fɔr yem kirin, məcəme pələmpu darəŋ. ² Indecəŋəs danapa dosu, ina kɔ mənə daco, isɔŋ əm yuruya yɛlarəm.» ³ Kɔ Abram ɛŋcəp tobu dəntɔf kɔ Kanu kələku kɔ nte: ⁴ «Ta ina, danapa dem dɛndɛ kɔ mənə daco: Məndeyɔnɛ kas ka afum a tɔf yɛlarəm. ⁵ Afɔsɔw' am tewe ta Abram, mba Abraham,* bawo indesɔŋ' am kəyɔnɛ ka kas ka afum a tɔf yɛlarəm. ⁶ Indesɔŋ əm dokombəra dɔpəŋ, indesɔŋ' am kəkom ka afum alarəm, abɛ yati ŋandeyi ŋa daco. ⁷ Indecəŋəs danapa dem kɔ mənə daco kəbəp ka yuruya yam kɔ mənə məfi-ɛ, indecəme danapa dadɔkɔ darəŋ kɔ yuruya yam doru o doru. Tɛm tatɔkɔ Kanu kam k'indeyɔnɛ kɔ ka yuruya yam kɔ mənə məndecəpər-ɛ. ⁸ Indesɔŋ əm kɔ yuruya yam atɔf ŋa Kananan ŋəŋɛ mənɛp kəc-bɛrɛ mɔ fəp, ŋendeyɔnɛ ŋəŋan doru o doru, iyɔnɛ Kanu kəŋan.» ⁹ Kɔ Kanu kələku Abraham: «Mənə kɔ yuruya yam, dɛtɛmp dɛtɛmp nələləs danapa ndɛ səŋcəŋəs mɔ. ¹⁰ Ntɛ tɔ nəndɛtɛmpərɛrnɛ danapa dem ndɛ in'cəŋəs kɔ mənə kɔ yuruya yam kɔ məndecəpər-ɛ. Nwɛ o nwɛ oŋyɔnɛ wərkun yuruya yam daco mɔ, pakəŋc kɔ. ¹¹ Kəkəŋc konu kəndementər kəcəme konu danapa dem darəŋ. ¹² Kəyɛfɛ dɛtɛmp kɔ dɛtɛmp awut anu arkun fəp packəŋc ŋa tataka ta camət-maas, pəyɔnɛ wəkɔm wəka kələ kam, kɔ pəyɔnɛ fɛ ti-ɛ fum nwɛ ɔsɔtɔnɛ pəsam nno wəcikəra eyi mɔ, ta ɔyɔnɛ wəka yuruya yam mɔ. ¹³ Pəmar pade packəŋc nwɛ andekom ndɛ kələ kam kɔ nwɛ andesɔtɔnɛ pəsam mɔ, ti tendeyɔnɛ kəfat ka danapa dem da doru o doru ndɛ dis donu. ¹⁴ Wərkun nwɛ o nwɛ antəkəŋc mɔ, aŋwɔrɛ wəkayi afum ɔn daco, tɛm tatɔkɔ danapa dem delip nno nkɔn eyi mɔ.» ¹⁵ Kɔ Kanu kələku sɔ Abraham: «Ntɛ tɔyɔnɛ ta wəran kam Saray mɔ, ta məwe kɔ sɔ Saray, kəyɛfɛ məkɔ Sara s' andɛ pac-we kɔ. ¹⁶ Kəpocɛ kɔ k'inder, ipocɛ sɔ mənə wan nwɛ endekom' am mɔ. Indepocɛ kɔ pətət, nkɔn endeyɔnɛ kɛrɛ ka tɔf yɛlarəm. Abɛ a tɔf yɛlarəm ŋandewur kɔ dərɪs.» ¹⁷ Kɔ Abraham ɛŋcəp kəro dəntɔf kəsɛl, k'olokunɛ dɛbəkɔc: «Wərkun wəka meren 100 ɛntam kəkom ba? Kɔ Sara ɔsɔtɔ meren 90 endekom ba?» ¹⁸ Kɔ Abraham oloku Kanu: «Məgbətənɛ Səmayila doru!» ¹⁹ Kɔ Kanu kələku: «Ala! Wəran kam Sara endekom' am wan nwɛ məndewɛ Isiyaka † mɔ. Indecəme danapa dosu darəŋ kɔ nkɔn, iyɛfɛ sɔ icəme di darəŋ kɔ yuruya yɔn kɔ nkɔn ɛŋcəpər-ɛ danapa da doru o doru dɔ. ²⁰ Ntɛ tendɛŋərnɛ ti mɔ, inɛ wəran kam pəc-tolane Səmayila: Indepocɛ kɔ pətət, indesɔŋ kɔ dokombəra dɔpəŋ indesɔŋ yuruya yɔn tɔyɔnɛ danapa dem mɔ, Sara oŋkom' am tɛm tante dok.» ²² Ntɛ Kanu kəlɪp kələk-lokəŋ Abraham mɔ, kɔ Kanu kəmpɛ darenɟ. ²³ K'Abraham ɛlɛk wan kɔn Səmayila kɔ afum aŋɛ anakom kələ kɔn disrɛ mɔ fəp, kəbəp ka aŋɛ ɛnawayɛ pəsam pɔn mɔ, ti tɔ tatɔkɔ arkun a kələ kɔn disrɛ fəp. K'ɛŋkəŋc ŋa

* **17:5** Abram = «Papa ka afum alarəm,» Abraham = «papa ka tɔf yɛlarəm.» † **17:19** Isiyaka = «kəsɛl»

dəsək din dadəkə, pəmō təkō Kanu kənalokū kō ti mō. ²⁴ Abraham enasətō meren 99 a k'andekəŋc kō. ²⁵ Wan kən Səmayila, enasətō meren wəco kō maas a k'andekəŋc kō. ²⁶ Dəsək dadəkə d' anjəkəŋc Abraham kō wan kən, Səmayila. ²⁷ K'anjəkəŋc arkun aka kələ kən disrē fəp, kəyefē acar anjē anakom di mō hanj ako enawayē pəsam pən nnō acikərə ŋayi mō. K'anjəkəŋc ŋa fəp kō nkən Abraham.

18

Kanu kəndəŋk a Sara endesətō wan wərkun

¹ Kō Kanu Kəpəŋ kəwurər Abraham nde tofo nte ŋkiri ya Mamre yeŋcəme mō, tətəŋne Abraham pəndē nde kusunjka ka abal ŋən danj, tēm nte pəŋwəŋe mō. ² Kō Abraham eyekti fər, k'ənəŋk arkun maas ŋacəme ta ŋambōlē kō-ε. Nte enəŋk ŋa mō, k'ewirne kəkō-bəpene kō ŋa, k'ontontnēne ŋa hanj dəntəf. ³ Kō Abraham oloku wəkin ŋa daco: «Wəbē, iltsen' am intam kəsətər əm kəwosən' em kəcəme ka nnōna wacar kam? ⁴ Pakere nu oŋ domun depic nəbikene wecək, nəŋesəm nnō kətək nke dəntəf. ⁵ Indesəŋ nu sō peri, nte təŋsəŋe nu kəsətō sō fənəntər mō, a nədekō tēm tatəkō nəfədecepər nnō nderem kifəli, iyi kiyi konu.» Kō acikərə ŋaloku: «Tentesē! Məyō təkō mələku mō.»

⁶ Kō Abraham ŋŋk katəna-katəna abal ŋən disrē nde Sara eyi mō, k'oloku kō: «Məkufe məlek farin fədəsdes tafala kəmaas məgbente akanjē cəcom.» ⁷ K'eyekse sō kəkō ka kənde yōcəl yeyi mō, k'osumpər tana pətət dis nde yōcəl yən daco, k'əsəŋ pi wəcar kən wətəmp wəkin kō wəkakō olompəs pi katəna-katəna.

⁸ Kō Abraham elək fulaya kō mēse ma wana kō sēm ya tana tatəkō analompəs mō, k'əŋkō pəcəmbərər yi acikərə ən. Kō nkən Abraham eŋcəme ŋa kəsək kətək dəntəf, acikərə ŋac-di yeri. ⁹ Nte ŋalip kədi yeri mō, kō ŋayif Abraham: «Deke wəran kam Sara eyi-ε?» Kō Abraham oloku ŋa, «Eyi nde abal disrē.» ¹⁰ Kō wəcikərə wəkin oloku: «Inder nnō ndaram dok tēm tante wəran kam Sara endekom wan wərkun.» Sara enacəme dəkusunjka Abraham tadarəŋ pəc-čəŋkəl.

¹¹ Abraham kō Sara ŋanasikər, ŋabek, Sara enawurēne fē sō wətam kəsətō awut. ¹² Kō Sara eselərne pəc-loku: «Ndekəl nte isikər oŋ mō, pəbotu pendey' im sō ba? Wos im sō, esikər.» ¹³ Kō Kanu Kəpəŋ kəyif Abraham «Ta ake tō Sara eselē-ε a pəc-loku: «Mba kanjce kō, indetam kəsətō wan nnō isikər mō ba?» ¹⁴ Tes teyi nte tentambər Kanu Kəpəŋ mō ba? Dok tēm tante imbonjər əm mō, inder nnō ndaram, Sara endesətō wan wərkun.» ¹⁵ Kō Sara eyeme, k'ombupərə «Isel fē,» bawo enanese. Kō Kanu Kəpəŋ kəŋgbəkərə: «Ala, məsel!»

¹⁶ K'afum anjē ŋayefē kəkō, kō ŋaməmən kəca ka Sodom. Kō Abraham eŋcəmbər ŋa kəkō-lembərne ŋa. ¹⁷ Kō Kanu Kəpəŋ kəyifne: «Imenjkar Abraham nte ifanj kəyō mō ba? ¹⁸ Abraham endeyōne kas ka afum a atəf ŋəpəŋ, ŋa fənəntər. Afum a doru fəp tətən tō ŋandesətōne kəpocē pətət. ¹⁹ Bawo inasom kō pələku awut ən kō afum ən, a ŋacəme dəpō da ina, Kanu Kəpəŋ darəŋ, ŋacəme pələmpu darəŋ kō sariyē nte təŋsəŋe ina Kanu ilasē Abraham dim nde enasəŋ tətən mō.» ²⁰ Kō Kanu Kəpəŋ kələku Abraham: «Mes mme ambonjce Sodom kō Komora mō, membek kō kiciya kayi kəyō wey-wey. ²¹ Kətər k'inder dəntəf ideməmən kō pəyōne fō nte anjloku tanjan mō kanjce kō-ε, kō pəntəyōne ti-ε, ina sō icərə ti.»

²² Kō acikərə anjē ŋayefē tofo tatəkō kō ŋantefərne kəca ka Sodom. Kanu Kəpəŋ kəsərōyi kō Abraham. ²³ Kō Abraham olətərne k'eyif Kanu: «Məndekō-tərsene sō fum wələmpu pəmō wələc ba? ²⁴ Tələma afum atət 50 ŋayi afum aka dare dadəkō daco, məndekō-ləsər sō dare dadəkō ba? Məfətam kəŋajŋnēne ŋa

teta afum alompu akanje 50 anje nyai na daco mo?» ²⁵ «Tɔbɔl' am mɔna kɔyɔ ka tante! Mɔfɔdedifene fum wɔlompu kɔ wɔtɔlomɔp, tɛm tatɔkɔ wɔtɔdɔkɔt pɔsɔtɔ pɔcuy pin payi kɔ wɔdɔkɔt. Tɔbɔl' am mɔna nwɛ mɔyɔnɛ wɔboc kiti ka doru fɛp mɔ, mɔfɔdeyi ta mɔlɛlɛs sariyɛ!» ²⁶ Kɔ Kanu Kɔpɔn kɔlokɔ: «K'imbɔp nde dare da Sodom disre afum alompu 50-ɛ, inɔnɔnɛ alɔpɔs akɔ te tanjan.»

²⁷ Kɔ Abraham ɔngbɔkɔrɛ k'oloku: «Nɔmɔmɔn nte iyenɔ abɔkɔc kɔlokɔ-lokɔr Kanu Wɔbɛ mɔ, ina nwɛ iyɔnɛ kɔbof ka dɔntɔf kɔ ka dɔnɛnɔc dɔm mɔ. ²⁸ Tɔlɔma afum alompu akanje 50 nɔndekɔ-but afum kɔcamɔt palɔsɔr ɔn dare fɛp ba?» Kɔ Kanu kɔlokɔ: «Ifɔlɔsɔr di k'imbɔp di afum alompu 40 kɔ kɔcamɔt-ɛ.»

²⁹ Kɔ Abraham ɛnɔcɔmɛ kɔ darɔn kɔlokɔ kɔ toloku nte: «Tɔlɔma alompu 40 n' andekɔ-bɔp di?» Kɔ Kanu kɔlokɔ: «Ifɔlɔsɔr, k'imbɔp di alompu 40-ɛ.»

³⁰ Kɔ Abraham oloku: «Ilɔktɔrɔn' am, Kanu Wɔbɛ! Ta pɔtɛl' am k'ilokɔ-liku sɔ-ɛ! Tɔlɔma alompu 30 n' andekɔ-bɔp di?» Kɔ Kanu kɔlokɔ Abraham: «Ifɔlɔsɔr di k'imbɔp dɔtɔf afum alompu 30-ɛ.»

³¹ Kɔ Abraham oloku: «Kanu Wɔbɛ, mɔnɔnɔnɛnɛ mɔcɔp mem. Tɔlɔma alompu wɔcɔ mɛrɔn n' andekɔ-bɔp di?» Kɔ Kanu kɔlokɔ Abraham: «Ifɔlɔsɔr di teta afum akakɔ wɔcɔ mɛrɔn.»

³² Kɔ Abraham oloku: «Iletsɛn' am, Wɔbɛ kem! Ta pɔtɛl' am, tɛlɔpɔs t' indelokɔ-lokɔr ɔm. Tɔlɔma alompu wɔcɔ nyai di.» Kɔ Kanu kɔlokɔ sɔ Abraham, «Ifɔlɔsɔr di teta afum akakɔ wɔcɔ.»

³³ Nte nɔlip kɔlokɔ-liku mɔ, kɔ Kanu Kɔpɔn kɔnɔkɔ, kɔ Abraham olukɔs nde ndɔrɔn.

19

Lɔt kɔyɔcɛ kɔn kɔlɔsɔr ka Sodom

¹ Dec dɔrɔfɔy kɔ mɛlɛkɛ mɛmɛ mɛrɔn mender Sodom. Lɔt pɔndɛ dɔkɔbɛrɛ da dare. Nte ɛnɔnɔk mi mɔ, k'ɛyɛfɛ kɔkɔ-bɔpɛnɛ kɔ mi, k'ontontnɛnɛ mi dɔntɔf.

² Kɔ Lɔt oloku na: «Iletsɛnɛ nu, nɔna abɛ em, nɔder nɔnɔ kɔlɔ ka wɔcɔr konu. Nɔcɔpɔrɛnɛ dɛ pibi, nɔbikɛnɛ wɛcɔk, nɔdena nɔyɛfɛ bɔt-bɔtana suy, nɔsumpɔr sɔ dɔpɔ donu, nɔkɔ.» Kɔ mɛlɛkɛ nɔlokɔ kɔ: «Ala, nɔnɔ tofo tante tɔ sɔndɛcɔpɔrɛnɛ pibi!» ³ Mba kɔ Lɔt ɛnɔcɔmɛnɛ na ti darɔn han nɔ nɔdɛ nɔlɔpɔsɔr kɔkɔ nde ndɔrɔn. K'olompɛ na yeri yɔtɔt, k'ɛmpɛcɛ na cɔcɔm, kɔ nɔandi yi.

⁴ Ta nɔntafɔntɔrɛ-ɛ, k'afum a dare da Sodom nɔnɔkel kɔlɔ, kɔyɛfɛ awut han abeki fɛp fanan nɔnyai di, ali fum anasak fɛ. ⁵ Kɔ nɔawe Lɔt kɔ nɔyif kɔ: «Deke afum akɔ nɔyɛ-ɛ, anje nɔmberɛ nɔnɔ ndaram nɔnɔ pibi pampɛ mɔ? Mɔwurene na nɔnɔ sɔyi mɔ, nte tɔnɔsɔnɛ sɔfɔntɔrɔr na mɔ.»

⁶ Kɔ Lɔt owur dɔkusunɔka nɔnɔ nyai mɔ, k'ɛnɔgbɔt kumba tadarɔn tɔn. ⁷ K'oloku na: «Ala, Anapa, Iletsɛnɛ nu ta nɔyɔ pɔlɛc pampɛ! ⁸ Iletsɛnɛ nu! Iyɔ ayecɔra mɛrɔn atɔcɔrɛ arkun, iletsɛnɛ nu ikɛrɛ nu na nɔnɔ dabanɔka, nɔyɔ na mɛfan monu. Mba ta nɔyɔ acikɔra em nte o nte, bawo kiyi kem kɔ nɔyɛnɛ dɛ!»

⁹ K'afum a Sodom nɔlokɔ kɔ: «Mɔbɔlɛ day! Mɔna wɔcɔkɔrɔ mɔfan kɔbocɔr sɔna dɔpɔ ndɛ sɔndɛkɔt mɔ, kɔ mɔntɔwurene nɔa-ɛ, tɔkɔ sɔndɛdenɔr mɔna mɔ tendɛcɔpɔr tanjan!» Kɔ nɔawɛn Lɔt pɔpɔn kɔ nɔlɔtɔrɛnɛ kumba kɔkɔ-lɔsɔr ki.

¹⁰ Kɔ mɛlɛkɛ mɛmɛ mɛrɔn mɔsumpɔr Lɔt, kɔ mɔmberɛ kɔ, kɔ mɛnɔgbɔt kumba.

¹¹ Afum akɔ nɔnyai dɔkusunɔka mɔ, kɔ mɛlɛkɛ mɔsɔn na kɔtɔnɔnɔk, kɔyɛfɛ wan fet han wɔbeki, kɔ tɛyamɛ na kɔnɔnɔk sɔ kumba.

¹² Kɔ mɛlɛkɛ nɔyif Lɔt: «An' ɔ mɔyɔ sɔ nɔnɔ fum-ɛ? Arkun anje mɔsɔn aran mɔ, awut am arkun kɔ aran, kɔ afum am fɛp, akɔ mɔyɔ dare dandɛ mɔ fɛp, mɔwurene na nɔnɔ dare dandɛ. ¹³ Kɔlɔsɔr kɔ sɔnder tofo tante, bawo Kanu Kɔpɔn fɔr kirin, nte anɔkɛ afum a dare dandɛ mɔ, tɛmbɛk. Kanu Kɔpɔn kɔsɔm

su kadelasær dare dandæ.» ¹⁴ Kò Lõt òhko pəbəp arkun aŋe ŋananəŋcə awut ɔn mɔ, k'oloku ŋa: «Nəkufə nəyefə də! Bawo Kanu Kəpəŋ kənderer kələsær dare dandæ.» Mba, kò arkun akanəŋe ŋaŋcəm-cəmənə a kəwoləs kò Lõt endə.

¹⁵ Pəndeyi dəsəka deləpəs kò meləke ŋaloku Lõt: «Məroknə məyefə də, mələk wəran kam, kò awut am aycəra aŋe ŋayi nno mɔ, ta pələc pedesəto ŋa kò dare dandə deŋciya mɔ.» ¹⁶ Mba Lõt pəcwon, kò meləke ŋasumpər ŋa waca, nkən kò wəran kən kò awut ɔn aycəra mērəŋ, kò meləke ŋawurənə ŋa dare disrə, bawo Kanu Kəpəŋ kənafəŋ kəyəc kò.

¹⁷ Nte meləke ŋawurənə ŋa dare disrə mɔ, kò meləke min moloku Lõt: «Məyəkse nte təŋsəŋe ta məfi mɔ! Ta məməmən tadarəŋ, ta məcəmbərəs tofo o tofo nno aranta ŋaŋe! Məko məndə məyəcne nde dətəro, ta mədefi.» ¹⁸ Kò Lõt oloku ŋa: «Ala, wəbə kem! Təfotam kəyi. ¹⁹ Iletsən' am! Wəcar kam əsətər əm kəŋəŋne nte məlas layidi dam nno iyi mɔ, nte məsak im kəyi doru mɔ, mba ifətam kəyəkse ibəp tərɔ tatəko a məctore pələc, kò pəyi fə ti-ɛ ina sɔ, iŋfi. ²⁰ Iletsən' am məŋəŋəŋk dare dəkò, dələtərn' em k'iyəkse ibərə di kò defetə sɔ. Məc' em ikò ində iyəcne di, defetə fə ba? Intam di kəbərə, təsəŋ' em kəyi doru!» ²¹ Kò meləke moloku kò: «Awa, kətola kam kanke disrə, ifələsær dare dadəkò məŋlə mɔ. ²² Awa, məroknə mələkò, bawo ifətam kəyɔ tələm o tələm ta məntabərə di-ɛ.» Ti t' əsəŋe nte awenə dare dadəkò Cohar * mɔ.

²³ Dec deŋcpe, a kò Lõt embərə Cohar. ²⁴ Kò Kanu Kəpəŋ kəntufər aka Sodom kò Komora kəyefə dareŋc, pərbələ kò nēŋc, nyə Kanu Kəpəŋ kəŋcsak mɔ. ²⁵ Kò Kanu kələsær sədare fəp, kò aranta, kò afum kəbəp ka yopəŋ dantof fəp. ²⁶ Kò wəran ka Lõt əməmən tadarəŋ, k'entəŋkle kəyənə tərəŋka ta mēr.

²⁷ Kò Abraham eyefə bət-bət suy, k'əŋkò nde tofo təkò ŋanacəmə kò Kanu Kəpəŋ mɔ. ²⁸ Kò Abraham əməmən kəca ka Sodom kò Komora, k'əməmən sədare sa aranta fəp, k'ənəŋk kinime kəc-pə pəmɔ nte kinime kəpəŋ kənde kəc-pə daranta mɔ.

²⁹ Nte Kanu kəŋcləsær sədare sa aranta ŋaŋəkò mɔ, kò Kanu kəŋcəm-cəmnə Abraham, kò kəyəc Lõt pələc nte kəŋcləsær sədare nse Lõt enandə pəyəcne mɔ.

Lõt kò awut ɔn aran

³⁰ Kò Lõt eyefə Cohar k'awut ɔn aran mērəŋ kəpə kəkò-ndə dətəro, bawo enanəsə kəndə ka Cohar. K'əŋkò pəyi kumbun̄kum † ka tərɔ kələma disrə. ³¹ Kò wan wəran wəcəkò-cəkò wəka Lõt oloku wələpəs: «Papa kosu əyənə wətem, fum eyi fə dətəf nwe endeder su mɔ, pəmɔ nte mes mosu mokur moloku ti mɔ. ³² Məder səsəŋe kò kəmun member nte təŋsəŋe pəfəntərər su, təŋsəŋe səsətəne kò yuruya mɔ.»

³³ Kò ŋasəŋe kò kəmun member pibi papəkò. Kò wan kən wəran wəcəkò-cəkò əŋkò pəfəntərə kò kas. Mba Lõt enacərəne fə kəbərə kən kò kəwur kən. ³⁴ Dəckəsək k'oloku wəfətəra kən: «Ifəntərəna nno pibi kò papa. Pasəŋe kò sɔ kəmun member nno pibi, nte təŋsəŋe məna sɔ nəkò nəfəntərə kò nkən mɔ təsəŋe pasətəne kò yuruya mɔ.» ³⁵ Pəndesəbiyɛ kò awut ɔn aran ŋasəŋ kò sɔ member. Pibi papəkò kò wan kən wəran wəfət wəkò əŋkò pəbərər papa kəŋan Lõt, kò ŋafəntərə. Kas kəŋan enacərəne fə kəbərə kò kəwur ka wəkəkò sɔ.

³⁶ Kò awut aran a Lõt aŋe mērəŋ fəp ŋambəkse Lõt kas kəŋan. ³⁷ Kò wan wəran wəka Lõt wəcəkò-cəkò əŋkom wan wərkun, k'ewe kò Mohabu.‡ Nkən əyənə papa ka aMohabu, ŋayi doru haŋ məkò. ³⁸ Kò wan ka Lõt wəran wəfət əŋkom wan wərkun, k'ewe kò «Ben-Ammi.»§ Nkən əyənə papa ka 'Aməŋ ŋayi doru

* **19:22** Cohar = «pəfet» † **19:30** Abi nde tərɔ kəron nte təŋsəŋe ŋatam kəgbəpne mɔ. ‡ **19:37**

Mohabu = «wəka papa» § **19:38** Ben-Ammi = «wan ka afum em»

hanj məkə.

20

Abraham kə Abimelek

¹ Kə Abraham eyefe di kəkə ka atəf ŋa Nəkəf. K'ende Kadəs kə Sur daco, k'eyefe sə k'eŋcəpərəne tem Kerar. ² Abraham oŋc-loku afum aka di teta wəran kən Sara: «Wəkirə kem ɔfo.» Kə Abimelek, wəbe wəka Kerar, embanj Sara. ³ Awa, kə Kanu kənder Abimelek dəmere ma pibi kə kəloku kə: «Kəfi kə mander teta wəran wəkə məsumpər mə, bawo wəran wəlo ɔfo!» ⁴ Abimelek nwe enatəgbuŋene wəran nwe mə, k'eyif: «Kanu cəke cə pəyi-e, kədif kə mander atəf ŋin ali ŋayəne afum alompu?» ⁵ Nkən Abraham yati olək' im: «Wəkirə kem ɔfo,» kə wəran yati nkən sə oloku: «Wəŋc im wərkun ɔfo?» Abəkəc ŋosoku ŋ' inayə, ali pələc iyə fe.» ⁶ Kə Kanu kəloku kə dəmere: «ŋŋcərə bel-bel ina sə, a abəkəc ŋosoku ŋə mənayə nte macyə tante mə. Ina yati in' eyaməs am kədəktər im, ti t' inatəwos' am a magbuŋene kə. ⁷ Ndekəl, malukse wəran wəkawə wos. Bawo wədəŋk wəka Kanu ɔ ɔyənə, endetolan' am məyi doru. Kə məntəlukse kə-e, məcərə a kəfi kə mander kə ca yəkə məyə mə fəp.»

⁸ Kə Abimelek eyefe bət-bət suy, k'ewe acar ən fəp. K'olomər ŋa mere maməkə fəp. Kə kənesə kəpəŋ kəsumpər afum akakə. ⁹ Kə Abimelek ewe Abraham k'eyif kə: «Cəke cə məyə su tante-e? Kə kiciya kərə k'ŋciy' am-e, nte məsəŋe su, ina k'atəf ŋem kəciya pəpəŋ mə? Məyə em məyə mme pəntəmar məyə em mə.» ¹⁰ Kə Abimelek eyif Abraham: «Cəke cə mənafanj nte məyə tante mə?» ¹¹ Kə Abraham oloku: «Inacem-cemne a kənesə Kanu kəyi fe nno, a andedif im teta wəran kem. ¹² Nte tendəŋərne ti mə, kanje kə, a wəkirə kem ɔfo. Kas kin kə səmpəŋne, səyerene cərə. K'ender sə k'ɔyənə wəran kem. ¹³ Nte Kanu kəsəŋ' em kəyefe kəlo ka papa wəkem mə, ti t' inaloku Sara: «Mələk' em layidi kəca nke o nke səŋkə mə, mədekə məcloku a wəŋc əm wərkun iyənə.»

¹⁴ Kə Abimelek elək cir, ŋkesiya, cəna kə acar arkun kə aran k'osəŋ Abraham k'olukse kə wəran kən Sara. ¹⁵ Kə Abimelek oloku: «Atəf ŋem ŋə ŋanje nno fər yam kirinj, mənde nno pəndəbət əm mə.» ¹⁶ K'oloku Sara: «Isəŋ wəŋc əm wərkun mēŋcəmbəl ma gbeti wul win, bəyən' am aca nno afum ŋayi mə, kəmentər fə mənçərə fe tələm o tələm tes tante disre.» ¹⁷ Kə Abraham ontola Kanu, kə Kanu kəntaməs Abimelek, wəran kən kə acar ən, kə ŋantam kəkəom, ¹⁸ bawo Kanu Kəpəŋ kənasumpər aka kəlo ka Abimelek fəp dokombərə teta wəran ka Abraham, Sara.

21

Kəkom ka Isiyaka

¹ Kə Kanu Kəpəŋ kəmbanj Sara pəmə təkə kənaloku ti mə, kə Kanu kəlase kə dim dəkə kənasəŋ kə mə. ² Kə Sara embekəs, k'əŋkəme Abraham wan wərkun detem dən disre, tem tatəkə Kanu kənanəbəŋcər kə mə. ³ Kə Abraham ewe wan wərkun nwe Sara oŋkəme kə mə «Isiyaka.» ⁴ Kə Abraham eŋkəŋc Isiyaka wan kən wərkun nwe tataka ta camət-maas tən, pəmə təkə Kanu kənasom kə ti mə. ⁵ Abraham enasətə meren 100, nte aŋc-kom wan kən Isiyaka mə. ⁶ Kə Sara oloku: «Kanu kəsəŋ' em kəsəlsər. Nwe o nwe ene kəkəom kem Isiyaka mə, tənjo kə mesel.» ⁷ K'endenəŋ: «An' enatam kəsəŋe Abraham kəlanj a Sara endemesər awut-e? Mba ŋkəme kə wan wərkun detem dən disre.»

Abraham kəbeləs kən Hakar kə Səmayila

⁸ Kɔ wan embek k'awure kɔ mɛsɛ. Kɔ Abraham omboc kəsata kəpɔŋ dəsək nde awure Isiyaka mɛsɛ mɔ. ⁹ Kɔ Sara ɛnəŋk wan wərkun, nwe wəran wəMisira Hakar ɛnakomɛ Abraham mɔ, pəc-sel. ¹⁰ Kɔ Sara oloku Abraham: «Məbɛləs wan wəran wəcar nwe kɔ wan kɔn wərkun. Bawo wan ka wəcar wəkawe ɲafɔdepaŋne kɛ kɔ wan kem.» ¹¹ Kɔ toloku tatəkɔ tentɛle Abraham bel-bel teta wan kɔn. ¹² Mba kɔ Kanu kəloku Abraham: «Ta tetel' am teta wan kam wərkun kɔ kɛrɛ, wəcar kam. Məwosɛnɛ Sara nte o nte ɛɲfaŋɛr əm mɔ. Bawo nnɔ Isiyaka eyi mɔ, məndesətɔ yuruya nyɛ yendetəmpər tewe tam mɔ. ¹³ Indeyɔnɛ sɔ wan ka wəcar kam atɔf. Bawo nkɔn sɔ yuruya yam y' əyɔnɛ.»

¹⁴ Kɔ Abraham ɛyɛfɛ bət-bət suy, k'ɛlek kəcom, k'ɛlas apampɛ domun k'ɔsɔŋ Hakar, k'ɛndəŋsər kɔ wan, k'ɛmbɛləs ɲa. Kɔ Hakar ɔŋkɔ pəyi Tɛgbɛrɛ ta Bɛrsebɛ. ¹⁵ Ntɛ apampɛ ɲɛlip domun mɔ, kɔ Hakar ɛsak wan tətək dəntɔf. ¹⁶ K'ɛŋkafəlɛr k'ɔŋkɔ pəndɛ kəsək pəc-cɔpəsɛnɛ: «Ifaŋ fɛ kəgbətəne wan kem pəc-fi.» K'ɔŋkɔ pəndɛ pəbɔlɛnɛ kɔ dobolu da kələm ka ambəŋcəran katin pətɛfərnɛ kɔ, pəc-bok. ¹⁷ Kɔ Kanu kəne wan dim, kɔ mɛlɛkɛ ma Kanu mewe Hakar darenɟ kɔ meyfif kɔ: «Ak' əyɔ əm-ɛ Hakar? Ta mənɛsɛ! Bawo Kanu kəne wan kam dim nde eyi mɔ. ¹⁸ Məyɛfɛ mɛlɛk wan, məsumpər kɔ waca mɛrəŋ, bawo afum alarəm ɲ' indesɔŋ kɔ.» ¹⁹ Kɔ Kanu kəmerpi Hakar fɔr k'ɛnəŋk kələmp. K'ɔŋkɔ pəlas apampɛ domun, k'ɔsɔŋ wan k'omun. ²⁰ Kɔ Kanu kəmbum wan nwe ɛŋc-bek, pəyi dətɛgbɛrɛ mɔ, k'ɛndɛ pəyɔnɛ wəpɛnɛ mbəŋcəran. ²¹ Kɔ Səmayila embek dəndo tɛgbɛrɛ ta Paran, kɔ kɛrɛ ɛntɛnɛ kɔ wəran wəMisira.

Abraham kəsək kɔn danapa kɔ Abimɛlɛk

²² Tɛm tatəkɔ, Abimɛlɛk ɲasol kɔ Pikɔl, wəbɛ wəka asɔdar ɔn, k'ɛndɛ pəloku Abraham: «Kanu kəsol am mɛs mɛmɛ mənɟyɔ mɔ fəp. ²³ Mədərəm' em oŋ ma nnɔ, məckornɛ Kanu a məfɔdɛtiŋkər im, məfɔdesətɛtiŋkər awut em, məfɔtiŋkər awut-sɔ em, kɔ məndetəmpər em kɔ atɔf nɟɛ məyi mɔ abəkɛc ɲosoku, pəmə layidi ndɛ intəmpər' am mɔ.» ²⁴ Kɔ Abraham oloku: «Indɛrəm am ti.» ²⁵ Mba kɔ Abraham ɛnal Abimɛlɛk teta kələmp nke acar a Abimɛlɛk ɲanabənɛ fənɔntər mɔ. ²⁶ Kɔ Abimɛlɛk oloku: «ɲɛcərə fɛ nwe ɛnəyɔ tɔyɔ tatəkɔ mɔ: Mənasɔŋɛ f' em ti kəcərə, məkɔ məndesɔŋ' em oŋ ti kəcərə.» ²⁷ Kɔ Abraham ɛlɛk ɲkɛsiya, cir kɔ cana, k'ɔsɔŋ yi Abimɛlɛk. Kɔ ɲaluksərɛnɛ kɔ ɲasək danapa mɛrəŋ maŋan. ²⁸ Kɔ Abraham ɛŋcəmbər kəsək cir cəyɛcərə camət-mɛrəŋ ca yɔcɔl yɔn. ²⁹ Kɔ Abimɛlɛk eyif Abraham: «Cir camət-mɛrəŋ ca ake cɔ mənɟəmbər kəsək-ɛ?» ³⁰ K'Abraham oloku Abimɛlɛk: «Məwosɛ kəbanj cir caŋcɛ tɔyɔnɛ kəmentər a in' ɛnakay kələmp kanɟɛ.» ³¹ Ti tɔ awɛnɛ tofo tatəkɔ «Bɛrsebɛ», bawo dəndo kəfo kanɟɔ kɔ ɲanadɛrəmɛnɛ. ³² Kɔ ɲantəŋnɛ kəsək danapa dəndo Bɛrsebɛ. Kɔ tɛyɛfɛ dənda, Abimɛlɛk kɔ Pikɔl wəbɛ ka asɔdar ɔn ɲayɛfɛ, kɔ ɲalukus atɔf ɲa aPɛlɛsɛt. ³³ Kɔ Abraham ɔmbɔf abɛt * Bɛrsebɛ, k'ɔŋkornɛ Kanu Kəpɔŋ nke kəntɔlip doru o doru mɔ. ³⁴ K'Abraham ɛŋcɛpərənɛ tɛm tobolu atɔf ɲa aPɛlɛsɛt.

22

Abraham owosɛ kəlɔŋnɛ Kanu wan kɔn Isiyaka

¹ Ntɛ mɛs mɛmɛ mənɟɛpər mɔ, kɔ Kanu kəmbocər Abraham dəpɔ, kɔ kəwɛ kɔ: «Abraham!» K'owosɛnɛ ki: «In' ɛwɛ!» ² Kɔ Kanu kəloku: «Mɛlɛk oŋ wan kam sona Isiyaka, wəkakɔ məmbɔtər mɔ. Məkɔ atɔf ɲa Moriya dəndo, məkɔ məlɔŋnɛn' em kɔ kəlɔŋnɛ ka kəcɔf ndɛ tɔrɔ mɛrɛ indɛkɔ-mentər əm mɔ.»

* 21:33 kətək nke kəwurene «tumbunyi» mɔ.

³ Kɔ Abraham eyefe bət-bət suy k'engbek sɔfale sɔn kəbənda, k'elekenɛ acar ɔn atemp merəŋ kɔ wan kɔn Isiyaka. Kɔ Abraham engbes tɔk nyɛ enakɔcɔfɛ polonɛ mɔ, k'entas nde kəfo kəŋkɔ Kanu kənamɛntər kɔ mɔ. ⁴ Tataka ta maas, kɔ Abraham eyekti kəro k'ɛnəŋk kəfo kəŋkɔ pəbɔlɛ. ⁵ K'oloku atemp ɔn: «Nəyi nɔɔ kɔ sɔfale. Isiyaka k'ina, kəpɛ kɔ sander nde kəron kəkɔ-lonɛ Kanu. Kɔ səlɪp-ɛ, səndɛbər nu nɔɔ.»

⁶ Kɔ Abraham ɛlɛk tɔk nyɛ anakɔcɔfɛ polonɛ mɔ, k'esarəsər yi wan kɔn Isiyaka, kɔ nkɔn ɛlɛk nɛŋc kɔ faka. Kɔ ŋasol merəŋ maŋan kəkɔ. ⁷ Kɔ Isiyaka ewe kas Abraham k'eyif kɔ: «Papa!» Kɔ wəkakɔ owose: «In' ewe, wan kem!» Kɔ Isiyaka oloku: «Nɛŋc dɔ dandɛ kɔ tɔk, mba deke tɛŋkesiya tɔkɔ aŋkɔ-lonɛ Kanu pacɔf mɔ peyi-ɛ?» ⁸ Kɔ Abraham oloku: «Wan kem, Kanu ki sərka kəŋkɔ-sɔtɔ tɛŋkesiya nɛ aŋkɔ-lonɛ pacɔf mɔ.»

Kɔ ŋasol merəŋ maŋan sɔ kəkɔ. ⁹ Nɛ ŋambər kəfo nke Kanu kənamɛntər kɔ mɔ, kɔ Abraham ɔlɔ dəkəlonɛ Kanu, k'ombɔc tɔk. K'ɔŋkɔt wan kɔn Isiyaka, k'ɛdɛŋər kɔ tɔk ya dəkəlonɛ kəron. ¹⁰ Kɔ Abraham ɛntɛŋc kəca k'ɛlɛk faka kəkɔ-fay wan kɔn amera. ¹¹ Kɔ mɛlɛkɛ ma Kanu Kəpɔŋ mewe kɔ dareŋc. Kɔ moloku: «Abraham! Abraham!» K'owose: «In' ewe!» ¹² Kɔ mɛlɛkɛ moloku: «Ta mɛdɛŋər wan kam kəca, ta mɔyɔ kɔ tes o tes, bawo iŋcərə ɔn ndɛkəl a mɔŋnɛsɛ Kanu, nɛ mɛntɔfaten' em wan kam mɔ, wan kam sona.»

¹³ Kɔ Abraham eyekti fər k'ɛnəŋkɛ tadarəŋ aŋkesiya ŋorkun lɛn ya ŋi yɛpətsərne dɛrəntəm. Kɔ Abraham ɔŋkɔ pələk aŋkesiya ŋɛ k'ɛsəkprɛ ŋi wan kɔn, k'olonɛ ŋi Kanu k'ɔŋcɔf, k'ɛsak wan kɔn. ¹⁴ Kɔ Abraham ɔsəŋ tofo tətəkɔ tewe ta «Kanu Kəpɔŋ Yire*» Ti tɔ aŋlɔkɛ məkɔ: «Nde tərɔ ta Kanu Kəpɔŋ kəron, ɛndɛkɔ-sɔtɔ pɛmarsɛnɛ.»

¹⁵ Kɔ mɛlɛkɛ ma Kanu Kəpɔŋ məŋgbəkɛrɛ sɔ kəwɛ Abraham dareŋc, ¹⁶ kɔ moloku: «Toloku ta Kanu Kəpɔŋ indɛrəm' am ti, ina sərka! «Bawo mɔyɔ tante, mɛfatɛnɛ f' em wan kam sona Isiyaka, ¹⁷ indelas əm kəpɔcɛ pətɔt, indəsɔŋɛ afum am ŋala pəmɔ cas ca dareŋc kɔ asəŋc ŋa kəba kasək. Yuruya yam † yendɛtasərne atɛrɛnɛ aŋan. ¹⁸ Afum a doru fəp ŋandesɔtɔ kəpɔcɛ pətɔt teta yuruya yam, bawo məŋcəŋkəl dim dem.» ¹⁹ Kɔ Abraham oluksərne nde atemp ɔn ŋaŋc-kar kɔ mɔ, kɔ ŋayɛfɛ kɔ ŋasol fəp faŋan kəkɔ Berseba, bawo Abraham Berseba ɛnandɛ.

²⁰ Nɛ mes maməkɔ mɛŋcɛpər mɔ, k'andɛ paloku Abraham nɛ: Milka ɔŋkɔmɛ sɔ wɛŋc Nahor awut arkun: ²¹ Huc wan kɔn wəcəkɔ-cəkɔ, Bus wɛŋc wərkun, Kemuhɛl papa ka Aram, ²² Kesed, Haso, Pildas, Yidlaf kɔ Betuhɛl. ²³ Kɔ Betuhɛl ɔŋkom Rebekə. Awut arkun akanɛ camət-maas ŋɔ Milka ɛnakomɛ Nahor; wɛŋc ka Abraham. ²⁴ Kɔ wəlak' ɔn Rehuma, nkɔn sɔ ɛnakomɛ kɔ awut: Tebah, Kaham, Tahas, kɔ Mahaka.

23

Abraham kəwayɛ kɔn Sara kufu

¹ Kəwon ka Sara doru kənasɔtɔ mɛren 127, mɛren maməkɔ mɔ Sara ɛnasɔtɔ doru. ² Sara ɛnafi nde dare da Kiriya-Harba, ti tɔ tətəkɔ Hɛbərɔŋ atɔf ŋa Kanahan. Kɔ Abraham ɛndɛr kətəŋnɛ kəwup ka Sara, pəbok kɔ. ³ Kɔ Abraham eyɛfɛ pəsak wəran kɔn wəfi, k'oloku aHewy moloku mɛmɛ: ⁴ «Wəcikərə iyɔnɛ, wəcɛpərənɛ tɛm nɔɔ ndoronu, nəpɔc em tofo towupɛnɛ nɔɔ ndoronu, intam kəwup wəran kem, ibɔlɛn' em kɔ.» ⁵ Kɔ aHewy ŋaloku Abraham: ⁶ «Məcəŋkəl

* **22:14** Kanu Kəpɔŋ-Yire = «Wəbɛ Kanu ɔsəŋ pɛmarsɛnɛ.» † **22:17** Yuruya yam = pəlay pa kəbənda ka dokom dam

su, Wəbe! Fum wəpəŋ wəka Kanu məyənə su daco. Məməmən kəfo nke kəmbət əm mə, məwup wəran kam dəkəwupənə dosu daco. Ali fum əfədefatənə dəkəwupənə dən kəwup ka wəran kam.» ⁷ Kə Abraham eyefe k'ontontnənə afum a dətəf, aHewy fər kirin. ⁸ Kə Abraham oloku ŋa nte: «Kə nəwosə a iwup wəran kem nno ibələn' em kə-ε, nəcəŋkəl im, nəlukse tefan tem Hefəron, wan ka Sohar. ⁹ A pəsak em kumbun̄kum * ka Makpela nke kəyənə kən mə, nde dale dəkusu. Pəwayər im di gbeti mbe bentam kəsətə di mə, nte tən̄səŋe pəyənə di dəkəwupənə dem nənə daco mə.»

¹⁰ Hefəron enandə aHewy daco. Kə Hefəron wəHewy oloku Abraham aHewy fər kirin kə aŋe ŋaŋc-bere dare dan̄an dəkusun̄ka mə: ¹¹ «Ala, wəbe kem. Məcəŋkəl im! Isəŋ əm dale, k'isəŋ əm sə kumbun̄kum kəŋkə kəyi di mə. Isəŋ əm ki, fər ya awut a atəf ŋem kirin. Məwup di wəran kam.» ¹² Kə Abraham ontontnənə afum aka dətəf. ¹³ K'oloku nte Hefəron, fər ya afum a dətəf kirin: «Mənə sə məkafələ məcəŋkəl im! In̄səŋ kəway ka dale! Məwosən' em ti, a idewup di wəran kem.» ¹⁴ Kə Hefəron oloku Abraham: ¹⁵ «Wəbe kem, məcəŋkəl im! Antəf ŋa gbeti mēŋcəmbəl 400, ake babəkə bəyənə ina kə mənə daco-ε? Məwup di wəran kam!»

¹⁶ Nte Abraham ene moloku ma Hefəron mə, k'əsəŋ kə gbeti mbe enabon̄c mə, gbeti mēŋcəmbəl 400, fər ya aHewy kirin. Gbeti mēŋcəmbəl 400 babəkə, benayənə hake ŋa kəway ka antəf ŋaŋkə tem tatəkə nno acaməs ŋayi mə. ¹⁷ Kə təyənə oŋ dale da Hefəron nde deyi Makpela, pətəfərənə di kə Mamre mə, kəyefe dale kəkə kumbun̄kum haŋ tək nyə yənacame dəkələŋcər mə fəp, ¹⁸ kə yəyənə oŋ ya Abraham fər ya aHewy kirin kə akə ŋaŋc-bere dare dadəkə dəkusun̄ka mə. ¹⁹ Nte tən̄cəpər mə, kə Abraham owup wəran kən Sara nde kumbun̄kum ka dale da Makpela, nde pətəfərənə kə Mamre mə, ti tə tatəkə Ebəron̄ atəf ŋa Kanahan. ²⁰ Dale kə kumbun̄kum nke kənayi di mə, kə pəyənə di oŋ dəkəwupənə da Abraham nde enaway fər ya aHewy kirin mə.

24

Kən̄eŋcənə ka Isiyaka kə Rebeka

¹ Abraham enasikər, meren mən menabələ kətəŋc, Kanu Kəpəŋ kənapocə kə pətət fəp. ² Kə Abraham oloku wəcar kən nwe enanan̄kanə kəwon nno ndəron̄ mə, nwe oŋclompəsə kə ca yən mə: «Məden̄ kəca kam aləŋk ŋem tantəf, ³ Indəsəŋ' am kədərəm Kanu Kəpəŋ, Kanu nke kəyi dareŋc kə dantəf mə, ta mələke wan kem wəran wəKanahan, afum akan̄e inde daco mə. ⁴ Mba məde məkə atəf ŋem nde dən̄kom dem, mələke di wan kem Isiyaka wəran.» ⁵ Kə wəcar kən oloku kə: «Tələma ta wəran ŋkə-wose kəcəps' em darəŋ kader ka nno-ε, tem tatəkə ilukse wan kam atəf n̄ŋe məyefe mə ba?» ⁶ Kə Abraham oloku: «Ta məlukse wan kem dəndo de! ⁷ Kanu Kəpəŋ nke kəyi dareŋc mə, nke kəsəŋ' em kəsak afum em kə dən̄kom dem mə, nke kələk-lokər im a kədərəm' em kəsəŋ ka atəf ŋaŋe afum em mə, nkən sərka endesom mələke məcəm' am fər kirin, dəndo mən̄dekə-ləkə wan kem wəran mə. ⁸ Kə wəran əntəkəwosə kəcəm' am darəŋ-ε, in̄aŋnən' am kədərəm nke isəŋ' am kədərəm mə. Mba ta məlukse wan kem dəndo de!» ⁹ Kə wəcar endəŋ kəca wəbe kən Abraham aləŋk tantəf, k'enderəme kə teta moloku maməkə. ¹⁰ Kə wəcar elek yəkəme wəco yəkəme ya wəbe kən daco, k'əŋkə. Tən̄atəŋne pətəmpər mes ma daka da wəbe kən. ¹¹ Nte emberə Mesopotami nde dare da Nahor mə, k'əŋcəp

* **23:9** Bi yəkə yeyi nde mərə dantəf, nde ŋaŋcwupənə cəkə-cəkə mə.

yokome suwu dare kasak ta ombale kalamp ka domun-e, dec dorfay tem tako aran najwur kaka-ket domun mo. ¹² K'ontola: «Məna Kanu Kəpəŋ, Kanu ka wəbe kem Abraham, məmar im kənəŋk ka paka mpe inten mo, ilətsen' am. Kə məyo ti-e, məlase wəbe kem Abraham layidi doko mənasəŋ kə mo. ¹³ In' ewe inçəme nno kalamp kasək mə, k'ayecəra a afum a dare najwur kədəket domun-e. ¹⁴ Pəyənə fə wəyecəra nwe indeloku fə: «İlətsen' am məti təbəl tam imun,» a wəkayı pələk' im: «Məmun, isəŋ sə yokome yam yomun,» pəyənə a wəkakə məmpocə wəcar kam Isiyaka! Tem tatəko indecəre a məlase wəbe kem Abraham layidi doko mənasəŋ kə mo.» ¹⁵ Enalip fe moloku, kə Rebeka wan ka Betuhel, wan-sə ka Milka kə Nahor wəŋc ka Abraham oŋwur pəgbanne təbəl tən. ¹⁶ Wəyecəra wətət teyi enayi, ta entacəre wərkun-e, ali wərkun wəkin enacəre fe kə deran. K'ontor dəkələmp k'elas təbəl tən k'empə. ¹⁷ Kə wəcar eyekse kəko-fayne kə, k'oloku kə: «Məpoc em domun depic da təbəl tam, ilətsen' am.» ¹⁸ Kə Rebeka oloku: «Məmun, wəbe kem!» K'embəlkar kətine kə təbəl tən, k'əsəŋ kə domun, k'omun. ¹⁹ Nte elip kəsəŋ wəcar ka Abraham k'omun mə, k'oloku kə sə: «İndekete yokome yam domun yi sə yomun hanj pətəŋne yi.» ²⁰ K'embəlkar kənəŋkəli domun deləpəs dəkəsəmp, k'eyekse sə kəko-ket domun dələma dəkələmp, k'əŋkete yokome fəp domun. ²¹ Kə wəcar ka Abraham eyifne teta wəyecəra nwe dəkəkək, kə pəyənə fə Kanu Kəpəŋ kəyi kələmpse kə pəkət pən-e.

²² Nte yokome yelip kəmun mə, kə wərkun nwe elək kurunde ka kəma ka tənçəmbəl daco,* kə cəsora ca dəkəca mərəŋ ca kəma ka mənçəmbəl wəco,† kəsora kin o kin k'əsəŋ Rebeka. ²³ Kə wərkun nwe eyif Rebeka: «An' okom əm-e wəyecəra? Mələk' im ti ilətsen' am. Səntam kasətə kəfo dəkəcepərəne pibi, nde kələ ka papa kam?» ²⁴ Kə Rebeka oloku: «Wan ka Betuhel iyənə, nwe Milka enakome Nahor mə.» ²⁵ K'endenəŋ: «Məmpələ kə yika yələram yeyi nno ndorosu kə tofo tecepərəne pibi teyi sə di.» ²⁶ Kə wərkun nwe ontontnəne Kanu Kəpəŋ nke, ²⁷ pələoku: «İŋkorkor əm məna Kanu Kəpəŋ nke, Kanu ka wəbe kem Abraham. Məna nwe məntəsək kələs layidi nde mənasəŋ kə mə, məcyənə wəbe kem məfan mən fəp mə! Kanu Kəpəŋ məsol' em kə mənker' em hanj nno kələ ka awəŋc a wəbe kem Abraham.» ²⁸ Kə wəyecəra eyekse k'əŋkə pələmər mes maməkə fəp kere nde ndərən. ²⁹ Rebeka enayə wəŋc wərkun pacwe kə Laban. Kə wəkəkə eyekse kəko-məman wərkun nwe, nde dəkələmp. ³⁰ Laban enanəŋkə Rebeka kurunde kə cəsora dəwəca, k'enanənə kə pələoku: «Ti tə wərkun wəkəkə olək-lokər əm.» Kə wəŋc wərkun wəka Rebeka ender nda wərkun nwe, enayi kələmp kasək kə yokome yən mə. ³¹ Kə Laban oloku: «Məder məna nwe Kanu kəmpocə mə! Ta ake tə mənđeyinə dabanja-e? İfəŋ dəkələ k'ilompse yokome yam tofo.» ³² Kə wərkun nwe embərə dəkələ. Kə Laban ontore yəsare ya yokome, k'əsəŋ yi yika kə məmpələ. K'əsəŋ wərkun nwe kə afum ane enasole mə domun debikənə wəkək. ³³ Kə teyefe dənda k'ançəmbərə kə yeri. Mba k'oloku: «İfədi kərəsna paka, mənə iloku toloku nte inder kələku mə.» Kə Laban oloku kə: «Mələku!»

³⁴ K'oloku: «Awa. Wəcar ka Abraham iyənə. ³⁵ Bel-bel bə Kanu kəmpocə wəbe kem pətət nwe əyənə fum wələl mə. Kanu kəmpocə kə yəcəl yəpəŋ kə yefet, gbeti kə kəma, acar arkun kə aran, yokome kə səfale. ³⁶ Sara wəran ka wəbe kem ende pəkome kə wan wərkun detembəra dən disre. Wan wərkun wəkəkə, nkən wəbe kem əsəŋ daka dən fəp. ³⁷ Wəbe kem Abraham əsəŋ' em kədəram, kəc-loku: «Məfədetənə wan kem wəran ayecəra a Kanahan daco

* 24:22 Delel da kurunde ka kəma kanəkə denayənə «grammes» camət-tin. † 24:22 Delel da kəsora kin denayənə «grammes» tasar tin kə tələma.

atɔf nɛɛ iyi mɔ, ³⁸ mba mæde mæko nde iyefe mɔ, kor kosu disre, mætenɛ di wan kem wəran. ³⁹ K'iloku wəbe kem: «Tɔlɔm ta wəran ŋkɔ-wosɛ kəcɛps' em darəŋ kæder nno-ɛ.» ⁴⁰ Kɔ wəbe kem olok' im: «Kanu Kəpəŋ nke inɔt fɔr kirin mɔ, kændesom mɛleke mɔn mɛbanɔ am pəkɔt pam. Mɛleke wan kem wəran nde kusunɔka kosu, pəyɔnɛ sɔ wəka kor kosu.» ⁴¹ Kɔ Abraham olok' im: «Indewur' am kæderəm kanɔke imbers' am fɔ mæderəm mɔ, kɔ pəyi fɔ mɛŋkɔ nde kor kosu a ta awos' am, kəsɔŋ ka wan wəran-ɛ inɔŋŋənɛn' am kæderəm kanɔke.» ⁴² Nte imbəpna mɔkɔ nde dəkələmp mɔ, k'iloku: «Kanu Kəpəŋ, Kanu ka wəbe kem Abraham, kɔ mənɔwosɛ kələmpəs em pəkɔt-ɛ, ⁴³ in' ɔfɔ nwe iyi kələmp ka domun kəsak mɔ.» Wəyɛcərə nwe endewur kədəket domun mɔ, nwe indeloku: «Məpoc em domun depic da təbɔl tam imun,» ⁴⁴ a wəkayi pələk' im: «Məbanɔ məmum mənə sərka, indesəkete yɔkɔmɛ yam!» Wəyɛcərə wəkakɔ pəyɔnɛ nwe Kanu Kəpəŋ kənɔcəmbərə wan ka wəbe kem Abraham mɔ! ⁴⁵ Ilipna fe ti kələlokunɛ dɛbəkək, kɔ Rebeka ŋɔwɔr pəgbanɔnɛ təbɔl dəkəbanɔca. K'ontor dəkələmp k'ɛŋkɛt domun. K'iloku kɔ: «Iletsɛn' am məpoc' em imun.» ⁴⁶ K'embelkər kətin' em təbɔl tɔn təkɔ ɛŋgbanɔnɛna mɔ, k'olok' im: «Məmum, indɛpocɛ sɔ yɔkɔmɛ yam yomun.» K'imun, k'ompocɛ sɔ yɔkɔmɛ yem kɔ yomun. ⁴⁷ K'iyif kɔ: «An' okom əm-ɛ wəyɛcərə?» K'olok' im: «Wan ka Betuhel iyɔnɛ, wan-sɔ ka Nahor kɔ Milka.» K'imber kɔ kurundɛ dololəm kɔ cəsora dawaca. ⁴⁸ K'intontnɛnɛ Kanu Kəpəŋ, k'iyekyekas ki, Kanu ka wəbe kem Abraham, nke kəsɔl' em kədəlek wan ka wɛŋɔc idesɔŋ kɔ Isiyaka wan ka nkɔn Abraham mɔ. ⁴⁹ Ndəkəl ŋɔ kɔ pəyɔnɛ fɔ məwosɛ kələsɛ wəbe kem Abraham pəsoku disre, layidi ndɛ mənəsɔŋ kɔ mɔ, məsɔŋ' em ti kəcərə, kɔ pəyɔnɛ fe ti-ɛ, ikɔ kəca kəmeriya, kɔ pəyi fe ti-ɛ, kətɔt.»

⁵⁰ Laban kɔ Betuhel ŋaloku: «Tes tante nda Kanu Kəpəŋ tɛyɛfe, səfɔtam kələoku ti tɔlɔm o tɔlɔm. ⁵¹ Rebeka ɔfɔ wəkawɛ fɔr yam kirin, mɛlək kɔ nəkɔ. Pəkɔ pəyɔnɛ wəran ka wan ka wəbe kam pəmɔ təkɔ Kanu Kəpəŋ kələoku ti mɔ.»

⁵² Nte wəcar ka Abraham ene moloku maməkɔ mɔ, k'ontontnɛnɛ Kanu Kəpəŋ dɛntɔf. ⁵³ Kɔ wəcar k'Abraham owurɛ ca ya gbɛti, ca ya kɛma, kɔ yamos k'ɔsɔŋ yi Rebeka, k'ompocɛ sɔ Laban wɛŋɔc wərkun wəka Rebeka kɔ kɛrɛ kəŋan pələrəm. ⁵⁴ Nte mes maməkɔ melip mɔ, wərkun nwe kɔ asol ŋn, kɔ ŋandi yeri kɔ ŋamun, kɔ ŋanɔcɛpərənɛ pibi. Dec dendesək, nte ŋayɛfe mɔ, kɔ wəcar nwe oloku: «Nəsak im iluksərɛnɛ nda wəbe kem.» ⁵⁵ Kɔ Laban ŋaloku kɔ kɛrɛ: «Wan wəran pəyi nno kərəsna mata wəco kɔ sənə. Kɔ tɛŋɔcɛpər-ɛ, mantam kəkɔ.» ⁵⁶ Kɔ wərkun nwe oloku ŋa: «Ta nəsɔŋ' em kəwon ka nno, bawo Kanu Kəpəŋ kələmpəs em pəkɔt. Nəsak im ilukus ndena wəbe kem.» ⁵⁷ Kɔ Laban ŋaloku kɔ kɛrɛ: «Səwe wan wəran, səyif kɔ təkɔ ɛfan mɔ.» ⁵⁸ Kɔ ŋawɛ Rebeka kɔ ŋayif kɔ: «Məfan kəkɔ kɔ wərkun nwe ba?» Kɔ Rebeka owosɛ: «ɛy.»

⁵⁹ Laban kɔ kɛrɛ ŋasak Rebeka kɔ wəran nwe ɛnabanɔ kɔ mɔ, wəcar ka Abraham kɔ asol ŋn kɔ ŋanɔk. ⁶⁰ Kɔ ŋantolanɛ Rebeka kɔ ŋaloku kɔ:

«Məna wəkirɛ kosu, məyɔnɛ wəka afum alarəm!
Məyɔnɛ fum nwe awut-sɔ ŋn ŋandɛtam atɛrɛnɛ am mɔ!»

⁶¹ Kɔ Rebeka ɛyɛfe kɔ acar ŋn ayɛcərə k'ɛmpɛsɛ yɔkɔmɛ kəronɔ, k'ɛŋcəmə wərkun nwe darəŋ. Kɔ wəcar ka Abraham ɛlək Rebeka kɔ ŋanɔk.

⁶² Tɛtəŋnɛ Isiyaka pələkus kəyɛfe ka kələmp ka Lahay-Roy, pəndɛ nde atɔf ŋa Nɛkɛf. ⁶³ Dəfɔy dɔlɔma kɔ Isiyaka ŋkɔ dənɔkətəs dəkulum, endeyekti fɔr k'ɛnəŋk yɔkɔmɛ yec-der. ⁶⁴ Rebeka endeyekti sɔ fɔr k'ɛnəŋk Isiyaka, k'ontor yɔkɔmɛ kəronɔ. ⁶⁵ K'eyif wəcar ka Abraham: «Wərkun wərə ɔfɔ wəkawɛ nno dəkulum nwe ender kəfaynɛ su mɔ?» ⁶⁶ Kɔ wəcar oloku kɔ: «Wəbe kem ɔfɔ.» K'ɛlək kələoto kɔn k'ɛŋgbalərɛnɛ. Kɔ wəcar ka Abraham ɔlɔmər Isiyaka mes məkɔ

enacepærene mo fəp. ⁶⁷ Kɔ Isiyaka enjekære Rebeka abal ŋa kere Sara disre. K'elek Rebeka k'oyone wəran kɔn, k'ombɔtər kɔ. Ti t' enasɔŋe Isiyaka pəwak kəpəl-pələs defi da kere.

25

Defi da Abraham: Mewe ma yuruya yɔn nyɛ wəran kɔn Ketura enakome kɔ mo

¹ Kɔ Abraham elek sɔ wəran wələma, pac-we kɔ Ketura. ² Kɔ Ketura oŋkome kɔ awut arkun: Simraŋ, Yɔksaŋ, Mediyaŋ, Madiyaŋ, Yisbak, kɔ Suwah. ³ Kɔ Yɔksaŋ oŋkom Saba kɔ Dedan. Awut arkun a Dedan ŋanayone afum a tɔf maas: 'Asuri, aLetusi kɔ aLeyumi. ⁴ Awut a Madiyaŋ ŋanayone Hefah, Hefer, Henok, Abidah, kɔ Eldaha. Akaŋe ŋanayone awut a Katura.

⁵ Abraham enasɔŋ daka dɔn fəp Isiyaka. ⁶ Awut a alak' ɔn, k'omproce ŋa, pəsəroyi doru, k'enjekære ŋa poŋ pəbɔlene ŋa wan kɔn Isiyaka, atɔf nŋe ŋeyi ntende kəca nke dec dempe mo. ⁷ Kəwon ka Abraham doru kənasɔtɔ meren 175. ⁸ Kɔ Abraham ontore kifir, k'efi nte encepærene detem dobotu mo, pəbək, pənembəre mataka ma doru, k'ɔnɔŋkəl atem ɔn aŋe ŋanafi mo. ⁹ Isiyaka kɔ Səmayila awut a Abraham, ŋawup kɔ nde dəkəwupene da Makpela, nde dale da Hefarɔŋ wan ka Sohar wəHewy, pətəfərene di kɔ Mamre. ¹⁰ Dale denayi nde Abraham enaway nno aHewy ŋayi mo. Difɔ anawup Abraham kɔ wəran kɔn Sara. ¹¹ Nte defi da Abraham dencepər mo, kɔ Kanu kəmpoce wan kɔn Isiyaka nwe enande nde kələmp ka Lahay-Roy kəsək mo.

¹² Awut a Səmayila ŋə akaŋe, Səmayila wan k'Abraham, nwe wan wəran wəMisira Akar wəcar ka Sara enakome Abraham mo. ¹³ Mewe ma awut a Səmayila memɛ, tɔkɔ ŋanabekene mo: Nebayot (coco ca Səmayila), Kedar, Adbɛl, Mibsam, ¹⁴ Misma, Dumah, Masa, ¹⁵ Hadad, Tema, Yetur, Nafis, kɔ Kedma. Awut a Səmayila ŋə akakɔ. ¹⁶ Mewe maŋan mo maməkɔ tendɛ taŋan cəgbo cəgbo. Abɛ wəco kɔ mɛrəŋ ŋanayi ŋa kirinɔ delay danan. ¹⁷ Kəyi ka Səmayila doru kənawon meren 137. K'ontore kifir, k'efi, k'ɔnɔŋkəl atem ɔn akɔ ŋanafi mo. ¹⁸ Afum a Səmayila ŋayi kəyefɛ ka Hawila haŋ Sur nse santefərne Misira mo, kəkɔ ka kəca ka Asiri. Yuruya ya Səmayila ŋanande ŋatəfərne awɛŋɔ anɔ fəp.

Tecepærene ta Yakuba

25:19-36:43

Esay kɔ Yakuba

¹⁹ Afum a Isiyaka ŋ' aŋe, wan ka Abraham. Abraham okom Isiyaka. ²⁰ Isiyaka enasɔtɔ meren 40 a k'endenɛŋce Rebeka, wan wəran wəka Betuhɛl wəka Aram wəka Padaŋ-Aram, wəkire ka Labaŋ wəka Aram. ²¹ Kɔ Isiyaka ontola Kanu Kəpɔŋ teta wəran kɔn, bawo enakom fe wan. Kɔ Kanu Kəpɔŋ kəne kətola kɔn. Kɔ wəran kɔn Rebeka embəkəs. ²² Kɔ awut ŋayefərene kɔ kor disre, kɔ Rebeka eyifne: «Ak' ender im tante-e?» K'ɔŋkɔ pəkornɛ Kanu Kəpɔŋ. ²³ Kɔ Kanu kələku kɔ: «Afum a tɔf mɛrəŋ ŋay' əm dəkɔr, afum mɛrəŋ akakɔ ŋandegbeyene kəwur əm dəkɔr. Afum a wəkɔn nwe ŋandetasərne aka wəka mɛrəŋ. Wəbeki endeyi wəfet wəkɔ dantɔf.» ²⁴ Dəŋkom dɔn k'anəŋk fɔ cəberi cəyi kɔ dəkɔr. ²⁵ Dəŋkom dɔn, kɔ wəcəkɔ-cəkɔ wəder ɛla cəfon ceyim dərɛs pəmo wɛsɛm, k'awe kɔ Esay. ²⁶ Kɔ tencepər, kɔ wəka mɛrəŋ ender pəsumpər atek ŋa wəcəkɔ-cəkɔ. K'awe wəkakɔ Yakuba. Isiyaka pəsɔtɔ tɛm tətəkɔ oŋ meren 60 a k'andekome kɔ awut akaŋe. ²⁷ Kɔ awut arkun aŋe ŋambək. Kɔ Esay ende pəyone wəpɛn wətɔt, wəbɔtər kəyɛkse-yɛkse dəkulum kəten ka sɛm yɛpɛn,

kɔ Yakuba nkɔn ɔyɔnɛ wɔyi wɛka dare, wɔtɔsimse dis pɛbɔtɛr kɛndɛ d'abal. ²⁸ Isiyaka ɛnabɔtɛr Esay bawo ɛnabɔtɛr sem nyɛ Esay ɛɲɔ-pɛn mɔ. Rebeka nkɔn pɛbɔtɛr Yakuba. ²⁹ Dɔsɔk dɔlɔma kɔ Yakuba ɔɲɔɲɛr mɛɲɔ, kɔ Esay ender pɔyɛfɛ dɔkulum dis dɔlɔl kɔ. ³⁰ Kɔ Esay oloku Yakuba: «Mɔpɔc' em, ilɛtsɛn' am idi pɔyim pam papɔkɔ bawo dis dɔlɔl im.» Ti tɔ asɔɲɛ Esay tewɛ ta «Edom*». ³¹ Kɔ Yakuba oloku Esay: «Mɔwayɛr im mɔkɔ dɔkɛcɛmɛ da debeki dam.» ³² Kɔ Esay oloku kɔ: «In' ɛwɛ ic-fi, ake dɔkɛcɛmɛ da debeki dadɔkɔ dɛndeyɔ ɛm-ɛ?» ³³ Kɔ Yakuba oloku: «Mɔdɛrɛm' em kɛrɛsna.» Kɔ Esay ɛndɛrɛmɛ Yakuba k'ɛwayɛr kɔ dɔkɛcɛmɛ da debeki dɔn. ³⁴ Kɔ Yakuba ɔmpɔcɛ Esay kɛcom, kɔ mɛɲɔ mamɔkɔ. Kɔ Esay endi yeri yayɔkɔ, k'omun, k'ɛyɛfɛ k'ɔɲkɔ. Tatɔkɔ tɔ Esay ɛnagbal dɔkɛcɛmɛ da debeki dɔn.

26

Isiyaka kɔ Abimelek

¹ Kɔ dor dende deyɔ dɔtɔf, ndɛ dɛnacɔyanɛ kɔ dor dɔcɔkɔ-cɔkɔ dɔkɔ dɛnɔyi di tɛm ta Abraham mɔ. Kɔ Isiyaka ɔɲkɔ nda Abimelek, wɔbɛ ka aPɛlɛsɛt ndɛ Kerar. ² Kɔ Kanu Kɛpɔɲ kɛwɛrɛr Isiyaka, kɔ kɔlɔku kɔ: «Ta mɔtɔr Misira, mɔyi atɔf nɲɛ indɛbɔɲɔcɛr ɛm mɔ. ³ Mɔndɛ atɔf nɲɛ. Isol' am, indɛpoc' am pɔtɔt, bawo mɔna kɔ yuruya yam* n' indɛsɔɲ antɔf nɲɛ fɔp. Inɲas tɛm tatɔkɔ dim ndɛ inasɔɲ papa kam Abraham mɔ. ⁴ Indɛyɔ yuruya yam yɛla pɛmɔ cɔs ca dareɲɔ. Indɛsɔɲ yuruya yam tɔf yayɛ fɔp. Afum a doru fɔp nɲadɛ kɛctɛn kɛtɔla nnɔ yuruya yam yeyɔ mɔ. ⁵ Abraham ɛnacɔɲkɛl dim dem, pɛcɛmɛ dɔpɔ dem darɛɲ, pɔsumpɛr moloku mem, pɔlɛlɛs mɛfɔɲ mem kɔ sariyɛ sem.»

⁶ Kɔ Isiyaka ɛndɛ Kerar. ⁷ Ntɛ afum a tofo tatɔkɔ nɲɔɲɔyɛfɔt tɛta wɛran kɔn mɔ, pɛc-ɔloku nɲa: «Wɔkɪrɛ kem ɔfo.» Pɛc-nɛsɛ kɔlɔku fɔ wɛran kɔn ɔfo, ta afum a tofo tatɔkɔ nɲadɛf kɔ, bawo Rebeka ɛnatesɛ. ⁸ Ntɛ kiyi kɔn kɔɲɔ-won di mɔ, kɔ tosurɛnɛ Abimelek wɔbɛ ka aPɛlɛsɛt pɔwɛrɛ kɛrɔ dawunder pɛc-mɔmɔn, k'ɛnɔɲk Isiyaka pɛc-cɛcɛnɛ kɔ wɛran kɔn Rebeka. ⁹ Kɔ Abimelek ɛwɛ Isiyaka k'ɛyɛf kɔ: «Wɛran kam ɔyɔnɛ wɛran nwɛ! Ake 'sɔɲɛ nɛ mɔlɔku su a wɔkɪrɛ kam ɔfo mɔ?» Kɔ Isiyaka oloku kɔ: «Ilɔku ti kanɛsɛ disrɛ ta idɛfɛnɛ tɛtɔn.» ¹⁰ Kɔ Abimelek oloku kɔ: «Cɔkɛ mɔyɔ su tantɛ? Pɛpic pɛcɛmɛ wɔlɔma su dɔcɔ nɲafɛntɛrɛ kɔ wɛran kam, kɔ mɔn' ɔsɔɲɛ su ti kɛciya.» ¹¹ Kɔ Abimelek ɔsɔɲ dim dadɔkɔ afum ɔn fɔp, ntɛ: «Mɔna nwɛ mɔɲgbɔɲɛnɛ wɔrkun nwɛ kɔ wɛran kɔn mɔ, andɛnɛr ɛm sariyɛ sa defɔ.»

¹² Kɔ Isiyaka ɔmbɔf kɛrɛn kanɲkɔ dɔtɔf k'ɛntɛl 100 ta tɔkɔ ɛnabɔf mɔ, bawo Kanu Kɛpɔɲ kɛnapocɛ kɔ pɔtɔt. ¹³ Kɔ wɔrkun nwɛ ɔsɔtɔ daka, k'ɛmbɛrɛnɛ kɛsɔtɔ daka han k'ɛnanɲkanɛ kɔyɔnɛ wɔka daka wɔpɔɲ. ¹⁴ Isiyaka ɛnɔyɔ yɔcɔl yɛlarɛm: Cɛna, cir, nɲɛsiya, kɔ acar alarɛm, tɔsɔɲɛ aPɛlɛsɛt nɲɔyɔnɛ kɔ kɛraca.

Isiyaka kɛcarɲ kɔn danɔpa kɔ Abimelek

¹⁵ Cɛlɔmp nɛɛ acar a kas Abraham nɲanakay kiyi kɔn doru mɔ, kɔ aPɛlɛsɛt nɲamɛntɔn ci, kɔ nɲalas ci kɛbɔf. ¹⁶ Kɔ Abimelek oloku Isiyaka: «Mɔyɛfɛ ndorosu mɔkɔ bawo mɔmbɛk su fɛnɔntɛr.» ¹⁷ Kɔ Isiyaka ɛyɛfɛ di, k'ɔɲkɔ pɔyi ndɛ mɔrɔ dɔcɔ ndɛ Kerar, ndɛ ɛnandɛ cɔkɔ-cɔkɔ mɔ. ¹⁸ Kɔ Isiyaka ɔɲgbɔkɛrɛ sɔ kɔkay cɛlɔmp nɛɛ anakay tɛm ta kas Abraham, a kɔ aPɛlɛsɛt nɲamɛntɔn ci kɛcɛpɛr ka defɔ da Abraham mɔ. K'ɛwɛ sɔ ci mɛwɛ mɔkɔ kas ɛnawɛ ci mɔ. ¹⁹ Kɔ acar a Isiyaka nɲɔɲkay sɔ kɛlɔmp kɛlɔma, dɛndɔ mɔrɔ dɔcɔ, kɔ nɲambɔp ki disrɛ

* 25:30 «Edom» ti tɔ tatɔkɔ «pɔyim» * 26:3 dɛlay dam

domun dotot. ²⁰ Akək a yocəl ya dare da Kerar ŋaŋcaŋ akək a yocəl ya Isiyaka kəcop, ŋac-simse kələmp, kə ŋaloku: «Kələmp kaŋke kəsu kə.» Kə Isiyaka ewe kələmp kaŋkə Esek, bawo afum ŋanagbekələne ta ki kə nkən. ²¹ Kə acar a Isiyaka ŋaluksərne sə kəkay kələmp kələma nke anagbekələne sə taka ki mə, k'ewe ki Sitna. ²² K'eliŋ sanja sən dəndo, k'əŋkə pəkay sə kələmp kələma nke anagbekələne ta ki mə, k'ewe ki Rehobət, bawo, oŋclok: Kanu Kəpəŋ kəyac su, kəsikəli su, kədəsətə fənəntər atəf ŋaŋe. ²³ Kə Isiyaka empərne Berseba. ²⁴ Kə Kanu Kəpəŋ kəwurər kə pibi papəkə, kə kələoku kə: «In' əyənə Kanu ka papa kam Abraham. Ta mənese, bawo isol' am, indepoc' am pətət, indeyo sə yuruya yam ŋala, teta wəcar kem Abraham.» ²⁵ Kə Isiyaka eŋcəmbər di dəkəlonne k'okornə tewe ta Kanu Kəpəŋ. K'eŋcəmbər sə di abal, kə acar ŋn ŋaŋkay sə di kələmp.

²⁶ Kə Abimelek eyefe Kerar kəkə-ŋəŋk nkən Isiyaka ŋasol kə Ahusat wanapa kən, kə Pikəl wəbe wəka asodar ən. ²⁷ Kə Isiyaka eyif ŋa: «Ta ake tə nənderəne nnə nderem-ε, bawo nənter im, kə nəmbələs im nde ndoronu?» ²⁸ Kə ŋaloku kə: «Səŋəŋk bel-bel fə Kanu Kəpəŋ kəsol am. Ti tə səloke: Fə paderəməne, ti tə tatəkə mənə kə sənə, patəŋne pacəŋəs danapa. ²⁹ Nte tendesəŋe ta məyo su ali pələc pin, pəmə təkə sənətəyo əm pələc, kə səyo əm pətət haŋ kə səsək əm kə məŋkə pəforu disre mə. Ndekəl oŋ Kanu Kəpəŋ kəmpoc' am.» ³⁰ Kə Isiyaka ombocə ŋa kəsata, kə ŋandi yeri kə ŋamun. ³¹ Kə ŋayefe bət-bət suy kə ŋanderəməne. Kə Isiyaka esak ŋa kə ŋalukus kə ŋasak Isak pəforu disre.

³² Dəsək din dadəkə də acar a Isiyaka ŋander ŋaloku kə teta kələmp kəŋkə ŋanakay mə, kə ŋaloku kə: «Səsətə domun.» ³³ Kə Isiyaka ewe kələmp kaŋkə Sibeya. Ti təsəŋe nte aŋwene dare dadəkə Berseba haŋ məkə mə.

Esay kənence kən

³⁴ Esay kəsətə wən meren 40, k'elek aran aHewy, pac-we ŋa Sudit wan ka Beri kə Basmat wan ka Elən. ³⁵ Kə aran aHitara akanje merəŋ ŋawonəs Isiyaka kə Rebeka dis.

27

Yakuba kəsətə kən kətolanə nke pənamar Esay kəsətə mə

¹ Isiyaka əŋc-yənə wətem, fər yoc-ləl kə haŋ kə teləpsər kə kətəŋəŋk. K'ewe wan kən wəcəkə-cəkə Esay, k'oloku kə: «Wan kem!» Kə Esay owosə: «In' ewe!» ² Kə Isiyaka əŋgbəkəre: «Iyənə wətem, iŋcərə fe dəsək dem defi. ³ Mələk oŋ yepənə yam, abom ŋam kə ambəŋcəran, məkə dəkulum məkə məpən' em wəsəm. ⁴ Mələmpəs' em peri pəmə təkə imbətər ti mə. Məker' em pi, idi, nte təŋsəŋe ina yati itolan' am pətət a ic-fi mə.» ⁵ Rebeka pəc-cəŋkəl təkə Isiyaka oŋc-loku wan kən Esay mə. Kə Esay əŋkə dəkulum kəkə-pən wəsəm, pəkere.

⁶ Kə Rebeka oloku wan kən Yakuba: «Nte t' ine. Papa kam pəcloku wəŋc əm Esay: ⁷ «Məker' em wəsəm. Mələmpəs' em peri mpe indedi, itolan' am pətət nde Kanu Kəpəŋ kəyi mə, a ic-fi.» ⁸ Ndekəl oŋ wan kem məcəŋkəl dim dem, məyo təkə indelok əm mə. ⁹ Məkə məlek' em nde yocəl dacə, mir mətət merəŋ. Ilompse papa kam peri pətət pəmə təkə əmbətər pi mə. ¹⁰ Məndekene papa kam peri papəkə, nte təŋsəŋe pətolan' am pətət a pəc-fi mə.» ¹¹ Kə Yakuba oloku kere Rebeka: «Ey, mba wəŋc im Esay əla cəfon dəris, k'ina iyə fe ci. ¹² Tələma papa wəkem pəkə-wəkəs im dis, endecər' em kətəlomp təsəŋ' em kəsətə pələc ta isətə pətət-ε.» ¹³ Kə kere oloku kə: «Təyənə fə pələc papəkə peder im! Məcəŋkəl gbəcərəm dim dem. Məkə məker' em mir.» ¹⁴ Kə Yakuba əŋkə pələc mir, k'eŋkere iya kən. Kə iya kən olompəs peri, pəmə təkə papa

kɔn enabɔtɔr pi mɔ. ¹⁵ Kɔ Rebeka ɛlek yamos ya Esay wan kɔn wɔcɔkɔ-cɔkɔ, yamos yɔtɔt yɔkɔ enatam kɔsɔtɔ deker mɔ, k'ɔsɔŋ yi wan kɔn wɔlɔpɔs Yakuba k'ɛmbɛrɛnɛ. ¹⁶ K'ɔŋkump Yakuba akata ŋa mir mɔkɔ ŋanadif mɔ dɔwaca kɔ dɔkilim, kɔbɔp ka mofo mɔkɔ mɛnatɔyɔ cɔfon mɔ. ¹⁷ Kɔ Rebeka ɔsɔŋ wan kɔn Yakuba peri pɔkɔ ɛnalompɔs mɔ, kɔ kɛcom. ¹⁸ Kɔ Yakuba ɔŋkɔ nde papa kɔn eyi mɔ, k'ɔloku: «Papa wɔkɛm!» Kɔ Isiyaka owosɛ: «In' ɛwɛ. Mɛn' an' ɔfɔ-ɛ, Wan kem?» ¹⁹ Kɔ Yakuba oloku kas: «In' ɔfɔ Esay wan kam wɔcɔkɔ-cɔkɔ. Iyɔ tɔkɔ mɔlokun' em mɔ. Mɔyɛfɛ ɛlɛtsɛn' am, mɔndɛ mɔsɔm wɛsɛm wɛm, nɛ tɔŋsɔŋɛ mɔna yati mɔtolan' em pɔtɔt mɔ.» ²⁰ Kɔ Isiyaka oloku wan kɔn: «Mba mɔyɛŋk kɔsɔtɔ wɛsɛm wan kem!» Kɔ Yakuba oloku: «Kanu Kɔpɔŋ kam kɔkɛr' em wɛ.» ²¹ Kɔ Isiyaka oloku Yakuba: «Mɔcɔŋnɛ ɔŋ wan kem, iwakɔs am, ɛcɔrɛ kɔ pɔyɔnɛ fɔ wan kem Esay ɔfɔ-ɛ.» ²² Kɔ Yakuba ɔlɔtɛrɛnɛ kas Isiyaka, k'ɛwakɔs kɔ k'ɔloku: «Dim dandɛ da Yakuba dɔ, mba waca wɔn wa Esay wɔ.» ²³ Isiyaka ɛnanɛpɔl fɛ kɔ. Bawo waca wɔn wɛnala cɔfon pɔmɔ waca wa wɛŋc Esay, k'ɔntolanɛ kɔ pɔtɔt. ²⁴ K'ɔloku: «Mɛn' ɔfɔ mɔna wan kem Esay?» Kɔ Yakuba owosɛnɛ kɔ fɔ: «ɛy.» ²⁵ Kɔ Isiyaka oloku: «Mɔbɛr' em ɛsɔm wɛsɛm wa wan kem, nɛ tɔŋsɔŋɛ, ina yati itolan' am pɔtɔt mɔ.» Kɔ Yakuba ɛmbɛrɛ Isiyaka yeri k'endi, k'ɛŋkɛrɛ kɔ sɔ member k'omun. ²⁶ Kɔ kas Isiyaka oloku sɔ: «Mɔcɔŋnɛ mɔcup im wan kem.» ²⁷ Kɔ Yakuba ɔŋcɔŋnɛ, k'ɔŋcup kɔ. Kɔ Isiyaka ɛnɛ ambɔŋɛ ŋa yamos ya Esay. K'ɔntolanɛ kɔ nɛ: «ɛy, ambɔŋc ŋa wan kem ŋeyi pɔmɔ ambɔŋc ŋa dale ndɛ Kanu Kɔpɔŋ kɔmpɔcɛ pɔtɔt mɔ. ²⁸ Kanu kɔsɔŋ am pɔcanɔki pa darenɔc kɔ daka da dɔntɔf:

Mɔlɔ kɔ member pɔlarɔm!

²⁹ Kanu Kɔpɔŋ kɔsɔŋɛ, afum ŋay' am dɔntɔf,

Kanu kɔsɔŋɛ afum ŋatontnɛn' am!

Kanu kɔsɔŋɛ mɔyi awɛŋc am anɔ kɔrɔŋ,

Kanu kɔsɔŋɛ awut a iya kam ŋatontnɛn' am dɔntɔf!

Kanu kɔsɔŋ pɔlɛc, wɔkɔ ɛŋfan' am pɔlɛc mɔ,

Kanu kɔsɔŋ pɔtɔt wɔkɔ ɛŋfan' am pɔtɔt mɔ.»

³⁰ Isiyaka ɛnadɛlip kɔtolanɛ Yakuba, Yakuba ɛndɛyɛfɛ kas dɔntɔf, kɔ wɛŋc Esay ɛmbɛrɛ pɔyɛfɛ dɔkɔpɛn. ³¹ Kɔ Esay olompɔs sɔ peri k'ɛŋkɛnɛ kas Isiyaka. K'ɔloku kas: «Papa mɔyɛfɛ mɔsɔm wɛsɛm wa wan kam, nɛ tɔŋsɔŋɛ mɔtolan' em pɔtɔt mɔna yati mɔ.» ³² Kɔ kas Isiyaka oloku kɔ: «Mɛn' an' ɔfɔ-ɛ?» Kɔ Esay oloku kɔ: «In' ɔfɔ wan kam wɔcɔkɔ-cɔkɔ Esay.» ³³ Kɔ pɔyi Isiyaka yama-yama, yama-yama yɔpɔŋ k'ɔloku: «An' ɔkɔ pɔpɛn wɛsɛm k'ɛŋkɛr' em-ɛ? ɛsɔm yi a kɔ mɔndɛdɛr, ɛntolanɛ kɔ pɔtɔt. Kɔtolɔ pɔtɔt kɔlip kɔsumpɔr kɔ.» ³⁴ Nɛ Esay ɛnɛ molokɔ ma kas mɔ, k'ɛmbɛr kɔbɛbɛ, k'ɔŋkɛlɛ-kɛlɛ pɔpɔŋ, k'ɔloku kas: «Ina sɔ mɔtolan' em pɔtɔt Papa.» ³⁵ Kɔ Isiyaka oloku kɔ: «Wɛŋc am ɛndɛrɛnɛ cɔkɔta k'ɛlek kɔtolanɛ pɔtɔt kam.» ³⁶ Kɔ Esay oloku: «Cɛpɔ nɛ asɔŋ kɔ tɛwɛ ta Yakuba mɔ, ti t' ɛŋnɛmpɔs' em han kɔmɛrɔŋ? ɛnabɔŋɛr im tɔkɔ dɔcɔmɛ da debeki dem. Kɔ pɔndɛsɔyi tantɛ k'ɛŋlɛkɛr im sɔ kɔtolanɛ pɔtɔt kem.» Kɔ Esay ɛndɛŋɔr: «Papa, mɔmɛŋkɛrɛnɛ fɛ sɔ kɔtolanɛ pɔtɔt kɔlɔma, mɔsɔŋ im ki?» ³⁷ Kɔ Isiyaka oloku Esay: «ɛsɔŋ kɔ kiyi kam kɔrɔŋ, k'ɛsɔŋ kɔ awɛŋc anɔ fɔp kiyi kɔ dɔntɔf, k'ɛsɔŋ kɔ bɔlɛ* kɔ member. Cɔkɛ cɔ indɛyɔnɛ mɔna-ɛ, wan kem?» ³⁸ Kɔ Esay eyif kas: «Kɔtolɔ pɔtɔt kin kanɔ gɔbɔŋ kɔ mɔyɔ ba, Papa? Ina sɔ mɔtolan' em pɔtɔt, Papa!» Kɔ Esay ɛyɛfɛ kɔbɔk. ³⁹ Kɔ kas Isiyaka oloku kɔ: «Mɔnɔŋk!

Dɔkɔndɛ dam dɔfɔdɛyɔ daka da dɔntɔf
Kɔ pɔcanɔki mɛpɛ pɛŋyɛfɛ darenɔc mɔ.

* 27:37 f. «blé»

⁴⁰ Dakma dam dendedasəm doru,
Māndeyi wēɲc əm dāntəf.
Māndeyi tam taciɲa
Fənantər fam fəndesəɲe, məc-cer kə məfanj mən.»

Kəkə ka Yakuba

⁴¹ Kə Esay eməɲke Yakuba metele, teta kətolanə pətət nke kas enatolanə Yakuba mə. Esay pəc-cəpəsne dəbəkəc, «Mataka ma defi da papa wəkem məmbələ fe sə. Indedif wēɲc im Yakuba.» ⁴² K'əɲkə payemsene Esay nno iya kən Rebeka eyi mə. Kə Rebeka ewe wan kən Yakuba, k'oloku kə: «Məne nte wēɲc əm Esay efəɲ kəluku' am ayek mə, a pədif əm. ⁴³ Awa wan kem, məcəɲkəl im! Məyefe, məkə məgbəpne ndena wēɲc im wərkun Labanj nde Haranj. ⁴⁴ Məkə məyi di mataka, hanj metele ma wēɲc əm melip. ⁴⁵ Kə metele ma wēɲc əm mendelip-ε, pəpələrne pəcuy pəkə məyɔ kə mə, indew' am məder. Ta ake tə indebutε nu mεrəɲ monu dəsək din-ε?»

Kəyεkse ka Yakuba Pəkə Mesopotami

⁴⁶ Kə Rebeka oloku Isiyaka: «Doru dəɲgbəf im teta awut aran aHewy. Kə Yakuba enεɲcε wəHewy, wan wəran wəka dətəf pəmɔ akanε, ake indesəyɔ oɲ doru-ε?»

28

¹ Kə Isiyaka ewe Yakuba, k'ontolanə kə pətət, k'osom kə nte: «Ta mənεɲcε wəran wəka Kanahan. ² Məyefe. Məkə Pədanj-Aram, ndena papa ka iya kam. Mələk di wəran awut aran a ɲcək' am Labanj daco. ³ Kanu Kəpəɲ nke kəntam mes fəp doru mə kəpoc' am pətət, kəsəɲ əm dokombəra, kəsəɲ' am mələ nte təɲsəɲe məyənε afum alarəm mə! ⁴ Pəsəɲ əm kətolanə pətət ka Abraham, mənə kə yuruya yam nte təɲsəɲe atəf ɲəɲe məyi decikəra mə, ɲey' əm dəwaca pəmɔ təkə Kanu Kəpəɲ kənasəɲ ɲi Abraham mə.» ⁵ Kə Isiyaka εsak Yakuba k'əɲkə Pədanj-Aram, ndena Labanj wan ka Betuhel, wəAram, wēɲc wərkun wəka Rebeka, iya wəka Yakuba kə Esay. ⁶ Kə Esay enəɲk fə Isiyaka ontolanə Yakuba pətət, k'oloku kə kəkə sə Pədanj-Aram pəkəten wəran, mba nte Isiyaka oɲc-tolanə kə mə, enasom kə nte: «Ta mənεɲcε wəran wəka Kanahan de.» ⁷ Yakuba enane moloku ma kas kə kεre, k'əɲkə Pədanj-Aram. ⁸ Kə Esay enəɲk fə mes ma awut aran aka Kanahan mənabət fe papa kən Isiyaka. ⁹ Kə Esay əɲkə ndena Səmayila, k'εlek di wəran pac-we kə Mahalat, wan wəran wəka Səmayila wan k'Abraham, wəkire ka Nebayət, kəberene ka aran aHewy akə enayɔ mə.

Kəwεrəp ka Yakuba

¹⁰ Kə Yakuba eyefe Bεrseba k'əɲkə Haranj. ¹¹ K'embəp tofo tələma k'endire di, bawo dec dənaləpe kə. K'εlek tasar tin ta kəfo kanjko, k'εfakene pi, k'εfəntərə kəfo kanjko. ¹² K'εwεrəp. K'εnəɲk same səcəme dāntəf domp da si doc-gbuɲene kəm mεleke a Kanu mεc-fəɲk si, mεc-pε, moc-tor. ¹³ Kə Kanu Kəpəɲ kəcəme same sasəkə darenj. Kə kəloku: «In' əyənε Kanu Kəpəɲ, Kanu k'Abraham papa kam, kə Kanu ka Isiyaka. Antəf ɲəɲəkə məfəntərə mə, indesəɲ əm ɲi mənə kə yuruya yam. ¹⁴ Yuruya yam ɲendela pəmɔ kəbof ka dāntəf. Məndewəkələs dəkəndε dam kəca kətət kə kəmeriya, nde dec dəmpε mə kə nde dəɲkale mə. Afum a doru fəp ɲənde ɲactenər əm kətolanə pətət kə yuruya yam. ¹⁵ Ina yati in' osol' am, inde ic-bum əm kəca nke o nke məɲkə mə, indeker' am atəf ɲəɲe, bawo ifəsak əm ta intalas tante iɲlok' əm mə.» ¹⁶ Kə Yakuba entime dəmεre, k'oloku: «Tələma Kanu Kəpəɲ kəyi nno tofo tante, kə intənacəre ti!» ¹⁷ K'enesε k'oloku: «Mba tofo təyɔ wey-wey! Pəɲciyanε fe de kə kələ ka Kanu, kusunja ka

darenc kò!» ¹⁸ Kò Yakuba eyefe bət-bət suy, k'elék tasar təkò enafakene domp mɔ, k'ɛɲcəmbər pi, k'olonər pi moro. ¹⁹ Kò Yakuba ewe tofo tatəkò Betel, mba dare dadəkò denanunjkene dɔyɔ tewe ta Lus. ²⁰ Kò Yakuba ontola pəc-loku: «Kò pəyone fɔ Kanu kəsol' em kəc-bum im dɔpɔ nde injkot mɔ, kò pəyone fɔ kəɲsəɲ im kəcom kem kəsəm, kəsəɲ im sɔ yamos iberne-ε, ²¹ K'ilukus pəforu disre nde kəlɔ ka papa wəkem-ε, awa Kanu Kəpəɲ kəndeyone Kanu kem. ²² Tasar tante inčambər mɔ, pendeyone kəlɔ ka Kanu. Indesəɲ əm farile fa mpe o mpe məndekə-səɲ im mɔ.»

29

Yakuba kabəpene kə Rasel

¹ Kò Yakuba eyefe kəkot kəkò ka atəf ɲa awut a nde dec dempe mɔ. ² Kò Yakuba enəɲk kələmp dəndɔ dəkulum, kò yɔcəl yefet-yefet yolonkane mofɔ maas yeçəme kələmp kanjkə kəsək, bawo kələmp kanjkə kò yɔcəl yonç-mun. Tasar mpe pənayi kələmp dəkusu mɔ pənabek. ³ Difɔ yɔcəl fəp yeɲçəpərene. Pabinjəli tasar papəkò anaboc kələmp dəkusu mɔ, cir kò ɲkesiya yomun. Kò yelip-ε palukse tasar papəkò sɔ kələmp dəkusu. ⁴ Kò Yakuba eyif akək yɔcəl: «Aweɲc im ɲa, aka deke ɲɔ nəyone-ε?» Kò akakò ɲaloku kò: «Aka Harəɲ ɲɔ səyone.» ⁵ Kò Yakuba eyif ɲa: «Nəɲçəre Labəɲ, wan ka Nahor?» Kò ɲawose: «Ey, səɲçəre kə.» ⁶ K'eyif ɲa: «Çəke cɔ pəyi kə-ε?» Kò akakò ɲaloku kò: «Daka o daka! Wan kən wəran Rasel ender wəkò kò yɔcəl yefet-yefet.» ⁷ Kò Yakuba oloku ɲa: «Dec dəsərəbək kəresna. Tem tolonka yɔcəl tentabəp fe. Nəsəɲ yɔcəl domun, kò nalip-ε nəkekəre yi kəresna yəkò səmət.» ⁸ Kò ɲaloku kò: «Səfətam ti, kò yɔcəl fəp yontolonkane-ε, bawo ti tɔ səmbinjəli tasar nte anşunçə kələmp mɔ, a yɔcəl yefet-yefet yomun.» ⁹ Yakuba eyi kəlɔk-lokər akək, kò Rasel embere kò yɔcəl yefet-yefet ya kas, bawo Rasel wəkək enayi. ¹⁰ Nte Yakuba enəɲk Rasel, wan wəran wəka Labəɲ, kò yɔcəl yefet-yefet ya Labəɲ mɔ, k'ɔɲçəɲne, k'embinjəli tasar tatəkò anç-sunçə kələmp mɔ, kò yɔcəl yefet-yefet ya Labəɲ yomun. ¹¹ Kò Yakuba oɲcup Rasel, k'eyefe kəfək. ¹² Kò Yakuba oloku Rasel: «Fum ka papa kam iyone, wan ka Rebeka iyone.» Kò Rasel eyekse kəkò-loku ti kas Labəɲ. ¹³ Nte Labəɲ ene kəder ka Yakuba wan ka wəkirə kən mɔ, k'eyekse k'ende pəsəpne Yakuba, k'emakərene kə. Kò Labəɲ enkekəre kə nde kəlɔ kən, kò Yakuba əlmər kə mes məkə mənəsətə kə mɔ fəp. ¹⁴ Kò Labəɲ oloku kò: «Kance kəsoku pes kò: Mecir min mɔ səmpəɲne!» Kò Yakuba eyi ndena Labəɲ ɲof ɲin.

Kənəɲçə ka Yakuba kəmerəɲ

¹⁵ Kò Labəɲ ende pəloku Yakuba: «Bawo fum kem məyone, məfədebəç' em kifali? Məboɲçər im daka nde məfan da kəway kam mɔ.» ¹⁶ Labəɲ enayɔ ayecərə mərəɲ: Tewe ta Bəmbɔ bən tenayone Leya, kò Cayi cən Rasel. ¹⁷ Leya enatese fər dəkəro, mba Rasel enananjkane kətese. ¹⁸ Rasel enabət Yakuba mes. Kò Yakuba oloku Labəɲ: «Indebəcam meren camət-mərəɲ, teta wan kam wəran Cayi: Rasel.» ¹⁹ Kò Labəɲ oloku kò: «Kəsəɲ əm kə kəɲçəpər im təkò injkə-səɲ kə wərkun wəcuru mɔ. Məyi nno nderem!» ²⁰ Kò Yakuba embəçə Labəɲ meren camət-mərəɲ teta Rasel. Kò meren camət-mərəɲ maməkə meyi, Yakuba dəfər pəmɔ mataka, bawo Rasel enabət kə mes. ²¹ Kò Yakuba ende pəloku Labəɲ: «Məsəɲ im wəran wəkem bawo tem tem ta yeçəç telip, ifan kənəɲçə kə.» ²² Kò Labəɲ ewe aka tofo tatəkò fəp, kò ɲəmbəpene k'omboc kəsata. ²³ Pəndeyi dɔfɔy, k'elék wan kən wəran Leya k'ənjkene Yakuba, kò Yakuba enəɲçə kə. ²⁴ Kò Labəɲ əsəɲ wan kən wəran Leya wəcar wəran nwe ançwe Silpa mɔ. ²⁵ Dec dendesək, kò Yakuba enəɲk fɔ Leya asəɲ kə.

K'oloku Laban: «Cäke cö mäyo em nte? Bafö teta Rasel t' imbäc' am? Ta ake tō mäntinjär' em-ε?» ²⁶ Kō Laban oloku: «Afösön sōna ndorosu Cayi, ta antasön Bōmbō-ε. ²⁷ Mäləpəs tataka toluksär kō Bōmbō, a sädəsön əm sō Cayi kō mändewosē sō kəbäc' em tetön meren camət-merəŋ-ε.» ²⁸ Kō Yakuba öyo tatəko, k'eləpəs tataka toluksär kō Leya, kō Laban ösön kō sō wan kōn wəran Rasel. ²⁹ Kō Laban elək wəcar kōn Bilha k'ösön kō Rasel. ³⁰ Ka Yakuba enəŋcē sō Rasel nwe enabot kō mes, pətəs Leya mō. K'embäcē sō Laban meren camət-merəŋ.

Awut a Yakuba

³¹ Kō Kanu Kəpən kənəŋk fō ambötər fē Leya pəmō Rasel, kō kəsön Leya dokombəra. Kō kəsumpər Rasel dokombəra. ³² Kō Leya embəkəs. K'önkom wan wərkun, k'ewe wan kakō Ruben. Ti tō tatəko nno eyi mō, «Kanu Kəpən kənəŋk kəlapəs kem. Ndekəl öŋ, wos im endebötər im.» ³³ K'önğbəkəre sō kembəkəs, k'önkom sō wan wərkun. Kō Leya oloku fō: «Kanu Kəpən kəne a ambötər f' em, kō kəsön im sō wəkawē.» Kō Leya ösön wəkakō tewe ta Simön. ³⁴ Kō Leya oluksərne k'embəkəs, k'önkom wan wərkun sō. K'oloku: «Tante tan, wos im endəgbəkər' em, bawo injkome kō awut arkun maas. It' anasönje wan wəkakō tewe ta Levi.» ³⁵ K'embəkəs sō k'önkom wan wərkun sō. K'oloku: «Tante tan indekorkoru Kanu Kəpən.» It' enawenē wan wəkakō tewe ta Yuda. Kō Leya esak öŋ, kəkom.

30

¹ Nte Rasel enəŋk fō eyi fē kəkomē Yakuba mō, k'öyönē wəŋc wəran Leya kəraca. Kō Rasel oloku Yakuba: «Məsön im awut kō pəyi fē ti-ε, injfi!» ² Kō pəntelē Yakuba nno Rasel eyi mō, k'oloku: «İŋcəmə dəkəcəmə da Kanu, nke kəntösön əm dokombəra mō?» ³ Kō Rasel oloku: «Wəcar kem wəran Bilha εwē, məfəntərə kō nkön nte tönşönje pəsötō wan mō. Nno suwu sem s' endekom wan wəkakō, pəsön' em kəyo wan.» ⁴ Kō Rasel ösön Yakuba wəcar kōn wəran Bilha. Kō Yakuba öŋkō kō, ⁵ Kō Bilha embəkəs, k'önkomē Yakuba wan wərkun. ⁶ Kō Rasel oloku: «Kanu Kəpən kəmboc' em kiti, kō kənesō dim dem, kəmpoc' em wan wərkun.» It' enasönje wan wəkakō tewe ta Dan. ⁷ Kō Bilha wəcar ka Rasel, öŋğbəkəre sō kəbəkəs, k'önkomē Yakuba wan wərkun ta merəŋ. ⁸ Kō Rasel oloku: «Kanu kəmar im kəsıməs kō wəŋc im wəran Leya, k'intam kō.» Kō Rasel ösön wan wəkakō tewe ta Naftali. ⁹ Nte Leya enəŋk fō esak kəkom mō, k'elək wəcar kōn Silpa k'ösön kō Yakuba pənəŋcē. ¹⁰ Kō Silpa wəcar ka Leya öŋkomē Yakuba wan wərkun. ¹¹ Kō Leya oloku fō: «Pəbotu pender!» Kō Leya ösön wan wəkakō tewe ta Kadu. ¹² Silpa wəcar ka Leya öŋğbəkəre sō kəkomē Yakuba wan wərkun ta merəŋ. ¹³ Kō Leya oloku: «Mba pəmbot im! Ey, aran ŋande ŋac-kul' em öŋ fō pəmbot əm.» K'ösön wan kakō tewe ta Aser.

¹⁴ Dösök dəlōma katela kənayi, kō Ruben öŋkō dalē. K'önkō pəsötō di yeri yokom yölōma*, k'ənkerē yi iya kōn Leya. Kō Rasel oloku Leya: «İletsen' am, məpoc' em yokom yölōma nyē wan kam enker' am mō.» ¹⁵ Kō Leya oloku Rasel: «Pəntəŋne f' am nte məbanəŋ im wos im mō, məne məsötō sō yeri ya wan kem?» Kō Rasel oloku Leya: «Awa! Ndaram ende məkō fəntərə, kəway ka yeri ya wan kam.» ¹⁶ Döföy dendebəp, nte Yakuba eyefe dalē mō, kō Leya öŋkō pafayne kō, k'oloku Yakuba: «Nno nderem mändē məkō fəntərə, bawo kəsötō kam pibi pəməkō, məne nte isəkpərə pi yeri yölōma ya dalē nyē wan kem enkerena mō.» Kō Yakuba ŋafəntərə pibi papəkō kō Leya. ¹⁷ Kō Kanu kəmban

* 30:14 yokom nyē yöyönē acöl ŋa dokombəra mō

Leya, k'embekəs. K'onjomə Yakuba wan wərkun wəka kəcamət. ¹⁸ Kə Leya oloku: «Kanu kəsəŋ im kəway kem. Ina nwe ilek wəcar kem wəran k'isəŋ kə wos im mə.» Kə Leya ewe wan wəkakə Isakar. ¹⁹ Kə Leya endesə pəbəkəs, k'onjomə Yakuba sə wan wərkun wəka camət-tin. ²⁰ Kə Leya oloku: «Kanu Kəpəŋ kəmpoc' em! Tante taŋ, wos im endeyi tofo tin k'ina, bawo injkome kə awut arkun camət-tin.» Kə Leya ewe wan wəkakə Sabulon. ²¹ Kə Leya embekəs, k'onjomə wan wəran nwe enasəŋ tewə ta Dina mə. ²² Kə Kanu kənde kəcem-cəmnə Rasel, kə kəmbaŋ kə kə kəsəŋ kə dokombəra. ²³ Kə Rasel ende pəbəkəs, k'onjomə wan wərkun. K'oloku: «Kanu Kəpəŋ kilij im malap.» ²⁴ Kə Rasel ewe wan kan wəkakə Isifu, k'oloku: «Kanu Kəpəŋ kəbərən' em sə wan wərkun wələma!»

Yakuba kəsətə kən daka

²⁵ Nte Rasel onjom Isifu mə, kə Yakuba oloku Labaŋ: «Məsak im ilukus nno nderem, ikə nde atəf ŋem. ²⁶ Məsəŋ im aran em k'awut em aŋe imbəc' am taŋan mə, ŋaŋə səndekə, bawo mənə yati mənçərə yebəc nye imbəc' am mə.» ²⁷ Kə Labaŋ oloku Yakuba: «Ifaŋ fə məboŋçər im kəway nke indesəŋ əm mə. Canu cem cəmentər im a Kanu Kəpəŋ kəmpoc' em tetam. ²⁸ Məboŋçər im kəway kam iŋsəŋ əm ki.» ²⁹ Kə Yakuba oloku Labaŋ: «Mənə yati, mənçərə kə təkə imbəc' am mə, kə təkə isəŋe kə yəcəl yam yeyi mə. ³⁰ Bawo yəcəl yepic yəkə inabəp' am mə, yela ŋə ndəkəl. Kə Kanu Kəpəŋ kəmpoc' am kələk dəsək nde imbərə kələ kam mə, haŋ məkə. Ndekəl ŋə ake təm tə indəbəcə afum em-ε?» ³¹ Kə Labaŋ eyif kə: «Ak'indesəŋ əm-ε?» Kə Yakuba oloku: «Məfədəsəŋ im daka o daka. Kə məwosə kəyə təkə indelok əm mə, indəsəkək yəcəl yam yefet-yefet, ibum' am sə yi. ³² Məkə indeçər yəcəl yam yefet-yefet fəp daco, mədeko-cəmbər ŋkesiya yetəmsər kə yecəcməər fəp kəsək yəyənə yəpəŋ, yəyənə yefet, ŋkesiya nye yəyə lom yecapsər mə, kə cir nce cəŋcəcməər, nce cəntəmsər mə. Yayəkə yendeyənə kəway kem. ³³ Dolompu dem deŋmentər əm ti alna, kə məndekə-məmən kəway kem-ε. Mpe o mpe pə mənəŋk di alna cir daco ta pəntəmsər, ta pəŋcəcməər kə ŋkesiya daco ta pəŋçapsər alom mə, məçərə fə iŋkiyər əm pi.» ³⁴ Kə Labaŋ oloku Yakuba: «Awa! Iwosə toloku tam.» ³⁵ Awa, dəsək dadəkə də, Labaŋ eŋçəmbər mbiyofə ya çəgber, yecəcməər, cir cətəmsər kə cəcəcməər cir nce cənayo pəfer mə fəp, ŋkesiya yəkə yenayo alom ŋecapsər mə. Kə Labaŋ elek yi fəp, k'ember awut ən dəwaca. ³⁶ K'awut ən ŋəmbələne yəcəl yayəkə, kəkət ka mata maas kə Yakuba daco nwe eŋç-kək sə yəcəl ya Labaŋ mə. ³⁷ Kə Yakuba elek wara wəçəŋk wa tək maas yeciyanə, k'enaci wi pol nte təŋsəŋe pəfer pa kətək powur mə. ³⁸ Kə Yakuba əndəfət wara wawəkə enanaci mə nde yəcəl yəŋçmun mə, nte təŋsəŋe yecəŋk wara wawəkə mə, təsəŋe yərkun yec-cəc yəran kə yender dəkəmun-ε. ³⁹ Kə yəcəl yecəcənə wara wawəkə kəsək, ti tenasəŋe yəcəl yockoməs mowut ma çəgber, mətəmsər kə məcəcməər. ⁴⁰ Nte Yakuba eŋgbey məŋkesiya mə, kəŋçəmbər yi fəp ya yəcəl ya Labaŋ kirij nye yenayo çəgber kə alom ŋecapsər mə, k'əsətə yəcəl nye enacəmbər taciŋa ta owosə yəŋŋkələne kə ya Labaŋ mə. ⁴¹ Kəcəc nke o nke yəcəl yetifi yərkun yecfaŋ kəcəc yəran mə, Yakuba eŋçlek wara wən wənaci pəçəmbər wi yəcəl fəp kirij dəndo yəŋçmun mə, nte təŋsəŋe yetam kəcəcənə, yecəŋk wara wawəkə mə. ⁴² Kə Yakuba enəŋk fə, pəcəl pelenki pəfaŋ kəcəc-ε, əfədf fə pi kəra kən kənaci. Kə tende tələpəsər ŋə Yakuba kəyə yəcəl yetəfi kə Labaŋ əyə yelenki.

Yakuba kəyeksə pəkə ndena Labaŋ

43 Kɔ Yakuba ende pəyɔnɛ waka daka wəpɔŋ. K'ɔyɔ yɔcɔl yefet-yefet yelaram, acar arkun, acar aran, yɔkɔme kɔ sofale-e.

31

1 Kɔ Yakuba ene mɛcɛm-cɛmnɛ ma awut a Laban, ŋac-loku: «Yakuba elek daka da papa wəkosu fəp, di dɔsɔŋɛ kɔ kəyɔnɛ ka waka daka dandɛ fəp.» 2 Kɔ Yakuba ɛŋgbəkərə fɔ kərə ka Laban kəyi fɛ sɔ nnɔ eyi mɔ, pəmɔ tɔkɔ pənayi cɔkɔ-cɔkɔ mɔ. 3 Kɔ Kanu Kəpɔŋ kəlɔku Yakuba: «Məlukus atɔf ŋa awisi aŋa, dənkom dam. Isol' am.» 4 Kɔ Yakuba ewe Rasel kɔ Leya aŋɛ ŋanayi dale ŋackek yɔcɔl yɔn cir kɔ ŋkesiya mɔ. 5 K'oloku ŋa: «ŋgbəkərə fɔ, kərə ka papa konu kəyi fɛ sɔ nnɔ iyi mɔ, pəmɔ tɔkɔ pənayi cɔkɔ-cɔkɔ mɔ. Mba Kanu ka papa kem kəsɔl' em. 6 Nəŋcərə nənə yati a imbəcɛ papa konu kɔ fənɔntər fem fəp. 7 Mba papa konu ɛŋkafəli-kafəli, k'ɛŋcərə-cərə kəway kem han wəcɔ. Mba Kanu kəwosɛ fɛ kɔ kəyɔ em pələc. 8 Pənaloku fɔ yetɛmsər yɔyɔnɛ kəway kam-ɛ, kɔ yɔcɔl fəp yɛnader yockoməs awut atɛmsər. Pənaloku sɔ fɔ ya cəgber yɔyɔnɛ kəway kam-ɛ, yɔcɔl fəp kɔ awut a cəgber yɔ yɛnader yockoməs. 9 Kanu kəmban yɔcɔl yɔn nnɔ papa konu eyi mɔ, kɔ kəsɔŋ im. 10 Tem ntɛ yɔcɔl yɛŋcfan kəcɛcɛnɛ mɔ, k'iyɛkti fər dareŋc, k'iwerəp a yɔcɔl yɔrkun nyɛ yɛŋc-cɛc yɛran mɔ, yɛnəyɔ cəgber, yetɛmsər, yɛcɛmɛmər. 11 Kɔ meleke ma Kanu molok' im dəmere: «Yakuba!» K'iwosɛ: «In' ɛwɛ!» 12 Kɔ meleke molok' im: «Məyɛkti fər məmɔmən. Yɔcɔl yɔrkun fəp nyɛ yeyi kəcɛc yɛran mɔ, yɔyɔ cəgber kɔ yɛntɛmsər kɔ yɛcɛmɛmər. Bawo inəŋk məyɔ məkɔ Laban ɔyɔ əm mɔ fəp. 13 In' ɔyɔnɛ Kanu ka Betel, ndɛ mənacəmbər tasar, kɔ malɔŋər pi moro mɔ, ndɛ mənəsɔŋ im temer mɔ. Nɛkəl ɔŋ, məyɛfɛ atɔf ŋaŋɛ, məlukus dənkom dam.» 14 Rasel kɔ Leya ŋaloku kɔ: «Mba səyɔ sɔ kɛ nnɔ kələ ka papa kosu? 15 Mba əlɔm fɛ su ɔŋ pəmɔ acikərə ba, bawo ɛŋcaməs su, k'endi pəsam posu. 16 Daka ndɛ Kanu kəmbanər papa kosu mɔ fəp, dendeyɔnɛ ɔŋ dosu k'awut asu. Məyɔ tɔkɔ Kanu kəlɔk əm mɔ fəp.» 17 Kɔ Yakuba ɛyɛfɛ, k'ɛndəs awut ɔn yɔkɔme kəron kɔ aran ɔn. 18 Kɔ Yakuba osolɛ yɔcɔl yɔn kəkɛk, kɔ daka dən fəp ndɛ ɛnasɔtɔ mɔ, yɔcɔl nyɛ ɛnasɔtɔ Pədan-Aram mɔ, k'ɔŋkɔ ndɛna papa kən Isiyaka, atɔf ŋa Kanahan. 19 Kɔ Laban ende pəkɔ kəgbɛt-gbɛt ŋkesiya yɔn. Kɔ Rasel ɛŋkiye mɛrəŋka ma papa kən Laban. 20 Kɔ Yakuba nkən ɛntiŋkər Laban wəAram kəkɔ kən, ta elembərne kɔ-ɛ. 21 Kɔ Yakuba ɛyɛksɛ kɔ daka dɔkɔ ɛnəyɔ mɔ fəp, k'ɛyɛfɛ k'ɛmpimnɛ kəŋgbɔkɔ, k'ɛntɛfərne mərə ma Kalahadu.

22 Tataka ta maas, k'aloku Laban a Yakuba ɛyɛksɛ. 23 Kɔ Laban elek awɛŋc aŋa kɔ ŋaŋcəme Yakuba darəŋ kəkɔt ka mata camət-mɛrəŋ, kɔ ŋambəp kɔ ndɛ mərə ma Kalahadu. 24 Kɔ Kanu kənder Laban wəAram dəmere ma pibi, kɔ Kanu kəlɔku kɔ: «Məkəmbərne kəlɔk-lokər Yakuba.» 25 Kɔ Laban ɛmbəp Yakuba pəcəmbər abal ŋən tɔrɔ kəron. Kɔ nkən sɔ dəmnɛ ɛŋcəmbər abal ŋən kɔ awɛŋc aŋa tɔrɔ ta Kalahadu kəron. 26 Kɔ Laban eyif Yakuba: «Cəke cɔ məyɔ tantɛ-ɛ? Ta ake tɔ məntiŋkər' em-ɛ, məkəkərə awut em aran pəmɔ afum aŋɛ aŋsumpər dəkəwan mɔ-ɛ? 27 Ta ake tɔ məŋgbɔpɛnɛ kɔ məyɛksɛ-ɛ? Məntiŋkər f' em ba, məyɛksər f' em ba? K'inasak əm məkɔ pəbotu disrɛ, pac-lɛŋəs, pac-fula pac-fɛr. 28 Məwosɛ f' em kəcup awut-sɔ em arkun kɔ awut em aran! Tante tan məmbut amera. 29 Intam kəyɔ əm pələc, mba Kanu ka papa kam kəlɔkus' em ndɛnisna: «Məkəmbərne kəlɔku ka Yakuba pələc!» 30 Bawo pəŋwɔn əm kəkɔ ndɛna papa kam, ta ake tɔ məŋkiyɛnɛ canu cɛm-ɛ?» 31 Kɔ Yakuba oloku Laban: «Indɛnəsər-nəsər ti kəcɛm-cɛmnɛ fɔ, məndɛbanər im awut am aran. 32 Mba məmɔmən nwɛ ɔ nwɛ məŋŋəŋkɛ canu cam afum em dacɔ mɔ, wəkakɔ

enfi! Aweñc asu aña fɔr kirinj məməmən məlek mpe o mpe pəyɔne pam mə məkekəre.» Mba Yakuba enacəre fe a Rasel enkiyər Laban canu ca kusunka kañan. ³³ Kɔ Laban embere abal ɲa Yakuba, k'owur k'emberɛ ɲa Leya, k'owur k'emberɛ abal ɲa acar aran aɲe merəɲ, enəɲk fe daka o daka. Kɔ Laban embere abal ɲa Rasel disre. ³⁴ Rasel pələk merəɲka pəboc mi dəntɔf, k'elɛk dɔcɔm nde aɲnəne yɔkɔme kəronj mə k'endenəɲ, k'eyefe k'ende di kəronj. Kɔ Laban efen-feni abal disre fəp enəɲk fe merəɲka mme. ³⁵ Kɔ Rasel oloku papa kɔn: «Papa, ta pətəl' am, nte intəyefen' am mə, tentəɲne iyɔ tɔkɔ tenyi aran tɛm o tɛm mə.» Kɔ Laban enten merəɲka mme haɲ, enəɲk fe. ³⁶ Kɔ abəkəc ɲempɛ Yakuba, k'enɟaɲ Laban kəcɔp. Kɔ Yakuba elɛk moloku, k'oloku: «Deke iləsər-ɛ, deke iɲciya-ɛ tante mənɟəm' em darəɲ mə? ³⁷ Nte məfen-feni ca yem fəp mə, ake mənəɲk-ɛ ca yam ya dəkələ-ɛ? Məmentər im yi fɔr ya aweñc im aña kɔ aweñc əm aña ɲabere su daco ina kɔ mənə. ³⁸ Meren wəcɔ merəɲ mə iyi nnɔ ndaram. Mba aɲkesiya ɲam ɲin, wir wan win wɛləcɛ fe kor, isɔme f' am aɲkesiya yɔcɔl yam daco. ³⁹ Iɲkɛre f' am pɔcɔl pefi, in' enacəre teta yi. Məɲc-wer im kəsəɲ ka kəway kɔ nyɛ aɲc-kiyər im pəwanɟərə kɔ pibi mə. ⁴⁰ Inayi nnɔ nne yɔc-cɔf im pəwanɟərə, kəfe kəc-sut im pibi, mere məbələn' em. ⁴¹ Təsɔtɔ meren wəcɔ merəɲ nte iyi nnɔ ndaram mə. Icbəc' am teta awut am aran meren wəcɔ kɔ maɲkələ, kɔ meren mme camət-tin, ta yɔcɔl yam yefet-yefet. Mba mənacepɛ-cepɛ kəway kem haɲ wəcɔ. ⁴² Pəyɔne fe Kanu ka papa kem Abraham, Kanu Kəwey-wey ka Isiyaka kəsɔl' em-ɛ, kɔ tante tɔ məsək im ilukus waca wəsəkər. Kanu kənəɲk malap mem, kɔ kələləs nke inalələs waca mə, ti tɔ kəmbocɛsa su nendisna kiti.» ⁴³ Kɔ Laban oloku Yakuba: «Awut arkun akaɲɛ, awut aran akaɲɛ kəbəp yɔcɔl yaye fəp yemi yɔ. Cəke c' intam məkɔ kəyɔne awut em aran kɔ awut aɲɛ ɲaɲkom mə-ɛ? ⁴⁴ Ndekal məder sasek danapa fɔr ya fum wələma kirinj ina kɔ mənə.» ⁴⁵ Kɔ Yakuba elɛk tasar tin, k'enɟəmbər pi cos. ⁴⁶ Kɔ Yakuba oloku aweñc aña: «Nəwətəs masar!» K'aweñc aña ɲawətəs masar kɔ ɲamboc tɛpɛsa. Kɔ ɲande tɛpɛsa papəkɔ kəronj kɔ ɲandi yeri. ⁴⁷ Kɔ Laban ewe tɛpɛsa papəkɔ «Yekar Sahaduta,» * kɔ Yakuba nkən ewe pi «Kaledu.»† ⁴⁸ Kɔ Laban oloku: «Tɛpɛsa pampɛ peyi su məkɔ daco.» Ti tɔ asɔɲɛ pi tewe ta Kaledu. ⁴⁹ Tɛpɛsa papəkɔ p'anjwe sɔ Mispe, bawo Laban ənaloku: «Kanu kəɟbəkəre su ina kɔ mənə kɔ səndesələreɛ. ⁵⁰ Kɔ məntərəs awut em aran-ɛ, kɔ məlek sɔ aran alɔma-ɛ, məcəre fɔ bafɔ fum eyi su daco, mba Kanu yati.» ⁵¹ Kɔ Laban oloku: «Tɛpɛsa pəmpɛ, kɔ tasar pəkɔ iɲcəmbər ina kɔ mənə daco mə. ⁵² Tɛpɛsa pampɛ kɔ tasar pampɛ peyi su daco, kəcəre fɔ ifəsəcepər tɛpɛsa pampɛ kəkɔ-caɲərn' am kəyɔ ka pələc, mənə sɔ ta məcepər tɛpɛsa pampɛ kɔ tasar pampɛ kəkɔ-caɲərn' em kəkɔ-yɔ pələc.» ⁵³ Kɔ Laban oloku: «Kanu ka Abraham kɔ Nahor, kɔ Kanu ka kas kəɲan kəyi su daco.» Kɔ Yakuba endərəme Kanu Kəwey-wey ka papa kɔn Isiyaka. ⁵⁴ Kɔ Yakuba olɔɲne tərɔ tatəkɔ kəronj, k'ewe aweñc aña kədədi yeri yayəkɔ. Kɔ ɲandi yeri yayəkɔ kɔ ɲandire tərɔ papəkɔ kəronj.

32

¹ Kɔ Laban eyefe bət-bət suy, k'ɔɲcup awut-sɔ ən arkun k'aran, k'ontolane ɲa, k'osumpər dɔpɔ kələlukus ka nde ndərən.

Yakuba kələmpəsne kən kəbərəne kɔ Esay

* **31:47** Itɔ tatəkɔ cəAram cɔ «tɛpɛsa pa sede» † **31:47** kaled = H. «tɛpɛsa pa sede»

² Kɔ Yakuba sɔ ɛɲɔmɛ dɔpɔ dɔn darɛɲ, kɔ mɛleke a Kanu ɲaɲɔpɛse kɔ darɛɲ.

³ Yakuba endenɛɲk mi, k'oloku: «Afan ɲa Kanu ɲɔ!» K'ɔsɔɲ tofo tatɔkɔ tewe ta Mahanayim*.

⁴ Yakuba pɛyi tadarɛɲ k'osom nda wɛɲɔ Esay nwe ɛnayi kulum ka Edɔm mɔ, atɔf ɲa Sehir. ⁵ Kɔ Yakuba osom ɲa nte: «Nte tɔ nɛɲkɔ-loku wɛɲɔ im Esay: «A wɛcar kam Yakuba-ɛ, a iɲkɔ iwɔn nda Labaɲ haɲ, ⁶ Iyɔ cɛna, sɔfale, ɲkesiya, cir, acar arkun kɔ aran. Ti t' isom' am nnɔ wɛɲɔ im eyi mɔ, pɛctam kɛwɔse ibɛɛ.»»

⁷ K'asom ɲaluksɛrɛ nnɔ Yakuba eyi mɔ, kɔ ɲaloku kɔ: «Sɛɲkɔ nda wɛɲɔ ɛm Esay, nkɔn sɔ kɛlɔmpɛsɛ k'ɛndɛ kɛdebɔp ɛm, kɔ afum 400.» ⁸ K'abɛkɛ ɲɔtɔfɛntɛrɛ Yakuba, kɔ kɛnɛsɛ kasumpɛr kɔ. K'eyer afum akɔ ɲanasol mɔ cɛgba mɛrɛɲ, kɛbɔp ɲkesiya, cir, cɛna haɲ yɔkɔmɛ. ⁹ Kɔ Yakuba oloku: «Kɔ Esay ɛntam afum a kɛgba kin-ɛ, a kɔ ɲaɲɛkɛ.»

¹⁰ Kɔ Yakuba oloku: «Kanu ka papa kem Abraham, Kanu ka papa kem Isiyaka, Kanu Kɛpɔɲ nke kɛlok' im: «Mɛlukus atɔf ɲam nde aɲkɔm ɛm mɔ, indeyɔn' am pɛtɔt!» ¹¹ Ifɛtɛr layidi kɔ pɛtɔt mpɛ mɛɲkɛr' em mɔ, ina wɛcar kam. Bawo nte iɲɔ-cɛpɛr Yurdɛn yayɛ mɔ, togbo tem gbɛcɛrɛm t' inatɔmpɛr, ndɛkɛl ɔɲ iyer afum em cɛgba mɛrɛɲ. ¹² Ilɛtsɛn' am mɛbaɲ im, wɛɲɔ im Esay dɛwaca! Bawo ɲɛnɛsɛ ta pɛdesut im, kɔ iya ka awut em. ¹³ Kɔ mɛna Kanu mɛnalok' im: «Indeyɔ ɛm pɛtɔt, indeyɔ afum am ɲala pɛmɔ asɛɲɔ ɲa dɛkɛba, nɲɛ antɔtam kɛlɔm mɔ.»»

¹⁴ Difɔ Yakuba ɛnɛɔpɛrɛnɛ pibi. K'ɛyɛkyɛk daka dɔn dɔkɔ ɛnakɛrɛ mɔ dɛcɔ, kɛkɔ-pɔcɛ wɛɲɔ Esay: ¹⁵ Cir 200, mbiyɔfo wɛcɔ mɛrɛɲ, ɲkesiya yɛran 200 kɔ yɔrkun wɛcɔ mɛrɛɲ, ¹⁶ kɔ yɔkɔmɛ yɛran 30 kɔ awut ayi akɔ yɛɲɔmɛsɛr mɔ, cɛna cɛran 40, mura wɛcɔ, sɔfale sɛran wɛcɔ mɛrɛɲ kɔ sɛrkun wɛcɔ. ¹⁷ Kɔ Yakuba ɔsɔɲ yɔcɔl yayɔkɔ fɛp fa yi kɔ dokom da yi acar ɔn, k'oloku ɲa: «Nɛy' im kirin, nɛsɔlɛ yɔcɔl yayɛ dokom dokom, nɛbɔlɛnɛ yi kɔ yɔkɔ.» ¹⁸ K'osom wɛcɔkɔ-cɔkɔ: «Kɔ nɛɲkɔ-bɛrɛnɛ kɔ wɛɲɔ im Esay a pɛyif ɛm: «An' ɔ mɛyɔnɛ? Dɛke mɛɲkɔ-ɛ? An' ɔyɔ yɔcɔl yayɛ mɛsɔlɛ mɔ-ɛ?» ¹⁹ Mɛlɔku kɔ: «Ya wɛbɛ kam Yakuba yɔ, kɛpɔcɛ kɔ nkɛ ɔsɔɲ im a ikɛnɛ wɛbɛ kem Esay mɔ. Mba nkɔn ɔfɔ wɛkɔ ɛnder im tadarɛɲ mɔ.»»

²⁰ K'osom sɔ kɛsom kin kɛɲkɔ, asɔlɛ yɔcɔl aka mɛrɛɲ, aka maas kɛbɔp ka alɔpɛs akɔ ɲanayi tadarɛɲ ɲasɔlɛ yɔcɔl mɔ: «Tatɔkɔ tɔ nɛɲkɔ-loku wɛɲɔ im Esay, kɔ nɛɲkɔ-bɛrɛnɛ-ɛ. ²¹ Nɛlɔku kɔ: «Wɛɲɔ ɛm Yakuba ɛnder su wɛkɔ tadarɛɲ.»» Bawo Yakuba ɛnaloku fɔ: «Kɛpɔcɛ kɛɲkɛ kɛy' im kirin mɔ, ik' iɲkɔ-tɔr-tɔrɛnɛ kɔ abɛkɛ. A sɛdenɛɲkɛnɛ fɔr disrɛ. Tɔlɔma ɛndɛkɔ-sɛlɛn' em bel-bel.» ²² Kɔ yɔpɔcɛ yayɔkɔ yeyi kɔ kirin, k'ɛɲɔpɛrɛnɛ pibi papɔkɔ dɛndo dɛkulum.

Yakuba kɛsimɛs kɔn kɔ Kanu

²³ Kɔ Yakuba ɛyɛfɛ pibi papɔkɔ, k'ɛlɛk aran ɔn mɛrɛɲ, amarɛs aran ɔn mɛrɛɲ k'awut ɔn wɛcɔ kɔ pin, k'ɛɲɔcɛlɛnɛ ɲa dɛɲgbɛl da Yabɔk. ²⁴ Nte Yakuba ɛlɛk aran ɔn, k'ɛɲɔcɛlɛnɛ ɲa dɛɲgbɛl kɔ daka dɔkɔ ɛnayɔ mɔ fɛp. ²⁵ Kɔ Yakuba eyi di sona. Pɛndɛbiyɛ, kɔ fum wɛlɔma ɛyɛfɛ kɛsimɛs kɔ Yakuba haɲ dɛsɔka. ²⁶ Nte wɛsimɛsɛnɛ kɔn ɛnɛɲk, eyi fɛ kɛtam kɔ mɔ, k'osut kɔ nnɔ dɛtɔkɔc. Kɔ tɔkɔc ta Yakuba towur pɛsimɛs kɔ fum wɛkɔkɔ. ²⁷ Kɔ fum wɛkɔkɔ oloku: «Mɛsɛk im ikɔ, bawo pɛyi kɛyɔ panpan.» Kɔ Yakuba oloku kɔ: «Ifɔsɛk ɛm mɛkɔ ta mantolan' em-ɛ.» ²⁸ Kɔ fum wɛkɔkɔ eyif Yakuba: «Cɛke c' aɲw' am-ɛ?» Kɔ Yakuba oloku: «Yakuba y' aɲw' em.» ²⁹ Kɔ fum wɛkɔkɔ oloku kɔ sɔ: «Yakuba

* 32:3 = H. «fan mɛrɛɲ»

yofasoyone tewe tam, Yisrayel† η' ande pac-w' am, bawo məsiməs kə Kanu kə afum, kə məntam ηa.»

³⁰ Kə Yakuba eyif fum wəkakə: «İletsen' am məbənçər im tewe tam.» Kə fum nwe eyif kə: «Ta ake tə məfanə kəcərəne tewe tem-ε?» Kə fum nwe ontolane Yakuba dəndo. ³¹ Kə Yakuba əsəη tofo tatəkə tewe ta Peniyel‡, bawo nkən olokune: «İnəηk Kanu səgbətnene, k'intəfi.» ³² Dec deηçpe a pəc-çepər Peniyel. Yakuba pəctorər tokəc tən. ³³ Ti təsəηe nte awut a Yisrayel ηantəsəm abənta ηa dətəkəc mə, bawo abənta ηa dətəkəc ηə Kanu kənasut Yakuba, nde kəbent ka dəkəkək kə kəbent ka dəkumunt ye mbəpene mə.

33

Yakuba kəbəpene kəηan kə Esay

¹ Kə Yakuba eyekti kəro k'ənəηk Esay pəc-der pəsəle afum 100. Kə Yakuba eyer awut Leya, Rasel, kə acar anje mēraη daco. ² Kə Yakuba eηçəmbər aran ən acar kirin, k'awut anjan ηaηçəη ηa, kə Leya eηçək k'awut ən ηayi kə darəη, kə Rasel eηçəme kə wan kən Isifu eyi kə darəη. ³ Kə nkən yati eηçepər ηa fər kirin, k'ontontnēne Esay dəntəf camət-mēraη, haη k'ələtərne kə. ⁴ Kə Esay eyekse kəkə-bəpene kə Yakuba wēηç, k'esapne kə, k'ēnepsərne kə dəkilim, k'əηçup kə, kə ηayefe fəp fanan kəbok. ⁵ Kə Esay eyekti kəro, k'ənəηk aran kə awut, k'eyif: «Are ηə akaηe?» Kə Yakuba oloku kə: «Awut akaηe ηə Kanu kənamar im kəsətə nənəfər dən disre, ina wəcar kam.» ⁶ Kə aran ən acar ηələtərne Esay, kə awut anjan, kə ηantontnēne kə. ⁷ Kə Leya ələtərne kə sə kə awut ən, kə ηa sə ηantontnēne kə, kə Isifu kə Rasel ηələtərne kə kə ηantontnēne kə. ⁸ Kə Esay eyif kə: «Ake məndeyəne yəcəl yaye səηçepər-çepər mə?» Kə Yakuba oloku kə: «Kətəηne kam k'inafan. Ti tə inacem-çemne kəsəη əm yi.» ⁹ Kə Esay oloku Yakuba: «Yelar im ina wēηç im, məmēηkərne yaye yəyəne yam.» ¹⁰ Kə Yakuba oloku Esay: «Ala. İletsen' am, kə pəyone fə isətər əm kətəηne, məwose məbaη kəpocə kem. Ti t' iməməne kəro kam pəmə təkə aηməməη kəro ka Kanu mə, kə məselen' em bel-bel. ¹¹ Məbaη kəpocə kem nke isəη əm mə, bawo Kanu kəmar im k'isətə daka dəkə ifan mə fəp.» Kə Yakuba eηçəməne ti Esay darəη haη kə wəkakə owose kəbaη ka kəpocə kaηkə. ¹² Kə Esay oloku: «Paηkən, pasolne dəpə, in' endey' əm kirin.» ¹³ Kə Yakuba oloku: «Wəbe kem, məηçəre a awut ηaηçuca kəkətene, k'isole sə mir mowut kə mana məməse. K'ayə yi yəkət pəpəη dəsək din-ε yəcəl yowut fəp yeηfi. ¹⁴ Wəbe kem məy' im kirin, indey' əm tadarəη, pəpic-pəpic isurəne yəcəl k'awut pəkət, haη ibere ndena wēηç im nde atəf ηa Sehir.» ¹⁵ Kə Esay oloku: «İsakər' am afum em ələma ako isole mə.» Kə Yakuba eyif Esay: «Ak' indeyəne ηa-ε? Təfan ta ina, isətə kəηaηne nno məyi mə.» ¹⁶ Dəsək dadəkə də Esay əlek dəpə kalukus ka Sehir.

Yakuba kənde kən Səkem kəsək

¹⁷ Kə Yakuba əηkə dare da Sukət. K'ələ kələ kən k'ələne yəcəl yən ηgbançan. Ti t' asəηe tofo tatəkə tewe ta «Sukət*». ¹⁸ Kə Yakuba embere kətəmmə disre dare da Səkem, atəf ηa Kanahan. K'əηkə pəcəmbərəs dare kəsək kəbere kən kəyefe ka Padaη-Aram. ¹⁹ K'eway awut a Hamər arkun dəwaca, papa ka Səkem, tofokəl ta antəf nde ənacəmbər abal mə. Ənaway di məηçəmbəl† 100. ²⁰ Kə Yakuba eηçəmbər di dəkəloηne da Kanu, k'ewe tofo tatəkə «El-Elohe-Yisrayel‡».

† 32:29 Yisrayel = H. «kəsiməs kə Kanu» ‡ 32:31 Peniyel = H. «kəro ka Kanu» * 33:17 H. «ηgbançan» † 33:19 H. «kesita» = kəway ka tenkesiya kənayi tem tatəkə ‡ 33:20 «El, Kanu ka Yisrayel»

34

Simon ko Lewy kalukse ayek na wakire kənan Dina nwe analapəs mo

1 Dina, wan wəran nwe Leya enakome Yakuba mo, eyefe kəkə-nənk awut aran a dətəf. 2 Səkem, wan ka Hamər wəHewy wəbe waka dətəf, enənk kə, k'embənj kə, k'ombocərne kə, k'elapəs kə. 3 Kə Səkem esektərne teta Dina wan wəran ka Yakuba, hanj dəmolu ku mən k'esej kəsətə ka kəbətər ka Dina. 4 Kə Səkem oloku papa kən Hamər: «Məsəj im wəyəcərə wəkawə pəyənə wəran kem wənənjcə.» 5 Kə Yakuba ende pəcərə a Səkem enjərə wan kən Dina dərən. Mba nte awut a Yakuba arkun njanayi dale kə yəcəl yən mə, kə Yakuba enjanjke ti hanj kə njander kəyefe dale. 6 Kə Hamər papa ka Səkem ənkə pələk-lokər Yakuba. 7 Kə awut a Yakuba njander kəyefe dale. Nte njane moloku maməkə mə, kə mōsumpər nja. Kə pəntele nja, bawo Səkem enayə təyə nte pənətəmar pənjənənə kə Yisrayel mə: Kəkiye kəcərə Dina wan ka Yakuba dərən, ta njayənə akin ayi-ε. 8 Kə Hamər oloku nja nte: «Wan kem Səkem efanj kəfanj dəm wəkire konu Dina kənənjcə, nəsonj kə kə pənənjcə, ilətsenə nu. 9 Antam kəkətərəne pəc-nənəcənənə. Nəde nəc-sənj su awut anu aran, nəc-lək awut asu aran. 10 Nəndendə kə səna, atəf njendeyi nu dəwaca pəmə səna, nəyi de, nəc-caməs, nətən sə de ntəf.» 11 Kə Səkem oloku papa kə awənjc a Dina: «K'isətər nu kəwose-ε, insonj nu mpe o mpe nəjwer im mə. 12 Nəwer im kəfac kəpən kə yopocə yelərəm. Insonj nu yi. Mba nəsonj wəyəcərə wəkawə Səkem pənənjcə.» 13 Kə awut a Yakuba arkun njantjəkər Səkem kə kas bawo Səkem enakiye kəcərə ka wəkire kənan dərən. 14 Kə awut a Yakuba njaloku Səkem kə kas: «Pənəcua su kəsəj wəkire kosu, fum nwe antəkənjc mə, bawo tendeyənə kələpəs kosu. 15 Kə səndewose tefanj tonu-ε, mənə nənə sə nəwose kəyi pəmə səna, ti tə tatəkə arkun anjə njayi nu daco mə fəp pakənjc nja. 16 Təm tatəkə sənjwose kəc-lək awut anu aran sənənjcə, nənə sə dəmne nəc-lək akosu nəc-nənjcə. Səndə nno kə nənə pəyənə sə afum akin ayi. 17 Mba kə nəntətəm kənə təkə səloku fə pakənjc nu mə, sənjlek wan kosu Dina, səkə.» 18 Hamər kə wan kən Səkem njawose moloku maməkə, kəcərə fə anjəkənjc nja. 19 Kə wan wərkun nwe oņcop təyə tatəkə, bawo enabətər Dina hanj pəcəpərər. Nkən Səkem sə, anabətər kə nde ndaranjan patas aka di fəp. 20 Hamər kə Səkem njənkə nde dəkəbərə da dare danjan, kə njaloku afum a dare: 21 «Afum akanjə njəsəkə su bəkəc. Njawose kəndə atəf njənjə njac-caməs, atəf njənjə njəwəkəl nja. Ande paclekərəne aran kə nja. 22 Mba afum akanjə kəwose kənan kəndə kə səna, pəyənə akin ayi, mənə pawose arkun anjə njayi su daco mə fəp, pakənjc nja pəmə nja. 23 Yəcəl yanjan kə ca yanjan fəp yəfədeyənə yosu ba? Pawose tefanj tanjan gbəcərəm, njayi su de.» 24 Akə njanakə dəkəbərə da dare danjan mə fəp, kə njəncənkəl Hamər kə wan kən Səkem. Arkun akə njanader dəkəbərə da dare danjan dəkəcənkəl mə fəp, k'anjəkənjc nja. 25 Tataka ta maas ta kəkənjc kənan, akənjc njayi kəcunənə, kə awut a Yakuba mərənj, Simonj kə Lewy awənjc arkun a Dina, njələkas sakma sənan kə njander njacop dəkəbərə da dare danjan kədifət, hanj kə njalip kədifət arkun aka dətəf fəp. 26 Kə njandifənə sə Hamər kə Səkem sakma sənan, kə njələk wəkire kənan Dina ndenə Səkem kə njənkə. 27 K'awut a Yakuba njawəkərne sə afi, kə njənkijər aka dare bawo mətəle mənayi nja kələpəs ka wəkire kənan Dina. 28 Kə njələk njəkisiya, cir, cənə, sɔfale, yəcəl yəkə yənayi dare disrə kə dəkulum mə fəp. 29 Kə awut a Yakuba njawətəs ca ya afi, awut anjan, aran anjan, kə ca yəkə njanabər nda Səkem kə Hamər mə fəp kə njənkəkərə. 30 Kə Yakuba oloku Simonj kə Lewy: «Nəyə em pələc tə tonu tendesənjə aka Kanahan kə Perisi njadeter im, nənjərə a səmpicə, kəbərəne kə njander kədəsutənə kə ina, təm tatəkə njandesut im njaləsər afum em.» 31 Kə awut a Yakuba njaloku kas

kəŋan: «Səndewosə Səkem pəyɔ wəkire kosu pəmɔ wəran wəyi yama-yama ba?»

35

Yakuba kəyefe Səkem pəkɔ Betel

¹ Kɔ Kanu kəloku Yakuba: «Məyefe məpe məkɔ mändɛ Betel, məlompəs di dəkəlɔŋne da Kanu nke kənanwurər əm, nte mənayeksər wɛŋc əm Esay mə.»

² Kɔ Yakuba oloku afum ən, kɔ akɔ ŋanayi kɔ nkɔn mə: «Nəwure nu daco canu cəcikərə. Nəsəkəsne, nətubi, nəsəkpər yɛberne. ³ Kəyefe k'ander, pəpərne Betel. Dəndo ŋkɔ-cəmbər dəkəlɔŋne da Kanu nke kənalok-lokər im dəsək nde inayi pəcua disre, a kɔ kəsɔl' em tɛm nte inayi dɔpɔ ic-kɔ decikərə mə.» ⁴ Kɔ ŋasɔŋ Yakuba canu cəcikərə nce cənayi ŋa dəwaca mə fəp, kəbər ya dəlɔŋəs yajnan. Kɔ Yakuba ɛmət yi nde kətək kəpɔŋ kəŋkɔ kəyi Səkem kəsək mə. ⁵ Kɔ ŋaŋkɔ. Kɔ ayekyek ŋa Kanu ŋɛŋgbəpərne aka sədare səkəsək fəp, kɔ ŋantotam kəcəme awut a Yakuba darəŋ.

⁶ Kɔ Yakuba ŋambere kɔ akɔ ŋanacəme kɔ darəŋ mə fəp, kəkɔ ka Lus, ti to tatəkɔ dare da Betel, atɔf ŋa Kanahan. ⁷ K'ɛŋcəmbər di dəkəlɔŋne da Kanu, k'ewe tofo tatəkɔ «El-Betel», bawo difɔ Kanu kənanwurər kɔ tɛm nte ɛnayeksər wɛŋc mə. ⁸ Kɔ Debora, wəran nwe ɛnadusum Rebeka mə, efi. K'awup kɔ Betel tantɔf, nde aŋkiri dantɔf ŋɛ awe tewe ta «Kətək ka Mɛŋcər» mə.

⁹ Kɔ Kanu kəwurər sɔ Yakuba, nte ɛmbere Pदान-Aram mə, kɔ kəmpocɛ kɔ pətɔt. ¹⁰ Kɔ Kanu kəloku kɔ: «Mən' aŋwe Yakuba, mba afəsɔw' am tewe ta Yakuba tatəkɔ. «Yisrayel' ŋ' ande pəc-w' am oŋ.» Kɔ Kanu kəsɔŋ kɔ oŋ tewe ta Yisrayel. ¹¹ Kɔ Kanu kəloku kɔ: «In' əyɔne Kanu nke kəntam mes fəp mə. Məyɔne wəkombərə, məla. Afum a tɔf yɛlarəm ŋo məndekom, abe ŋandewur əm dərɪs. ¹² Atɔf ŋɛ isɔŋ Abraham kɔ Isiyaka mə, indəsɔŋ əm ŋi kɔ yuruya yam kɔ məndecəpər-ɛ. Indəsɔŋ ŋa atɔf ŋaŋɛ.» ¹³ Kɔ Kanu kəmbɔle kɔ day, nde kənalok-lokər kɔ mə. ¹⁴ Kɔ Yakuba ɛŋcəmbər tasar da tofo təkɔ Kanu kənalok-lokər kɔ mə. K'ompus pi, k'olonər pi moro. ¹⁵ Kɔ Yakuba əsɔŋ tofo tatəkɔ tewe ta Betel, nde Kanu kənalok-lokər kɔ mə.

Kəkom ka Benyamin, defi da Rasel

¹⁶ Yakuba ɛyefe Betel kɔ afum ən. ŋanawak kəbɔle sɔ kəbere ka Efrata, kɔ Rasel oŋkom, kəkom kəcuy. ¹⁷ Eyi pəcuy pa kəkom kəŋkɔ, kɔ wəbər kon wan oloku: «Ta mənese, bawo məsɔtɔ sɔ wan wəkun!» ¹⁸ Nte Rasel ɛŋc-fi mə, k'ewe wan wəkakɔ Bɛn-Oni*. Mba kɔ kas ewe kɔ Benyamin†. ¹⁹ Kɔ Rasel efi. K'awup kɔ nde dɔpɔ da Efrata, nde Betlɛhem. ²⁰ Kɔ Yakuba ɛŋcəmbər tasar nde kufu ka Rasel, tasar pəpəkɔ ɛnacəmbər kufu ka Rasel mə, pəsərɔyi di haŋ məkɔ. ²¹ Kɔ Yakuba əŋkɔ, pəcəmbər abal nde Mikədal-Edər takəron. ²² Nte Yakuba eyi atɔf ŋaŋkɔ mə, kɔ Ruben əŋkɔ pəfəntərər Bilha wələkɔ ka papa kɔn, kɔ Yakuba ɛŋcərə ti.

Yakuba ɛnasɔtɔ awut arkun wəcɔ kɔ mɛrəŋ: ²³ Awut a Leya: Ruben coco ca Yakuba, Siməŋ, Lewy, Yuda, Isakar, kɔ Sabulon. ²⁴ Awut a Rasel: Isifu kɔ Benyamin. ²⁵ Awut a Bilha, wəmarəs ka Rasel: Dan kɔ Naftali. ²⁶ Awut a Silpa, wəmarəs ka Leya: Kadu kɔ Aser. Awut a Yakuba ŋanayi akako, aŋɛ ɛnakom Pदान-Aram mə.

²⁷ Kɔ Yakuba ɛnder kas Isiyaka kəsək, nde Mamre, nde Kiriya Harba, nde pəyɔne Həbərəŋ mə, a kɔ Abraham kɔ Isiyaka ŋanayi decikərə mə. ²⁸ Kəwon

* 35:18 H. = «wan wəka pucuy» † 35:18 H. = «wan wəka kaca kətɔt»

ka Isiyaka doru kanasoto meren 180. ²⁹ K'engbin kifir. K'efi, k'onokhal atem on ako nanafi mo, Isiyaka enasikar, doru detagne ko. K'awut on Esay ko Yakuba jawup ko.

36

Esay kandε kon nde atof na Edom

¹ Dokombara da Esay do dande, nwe anwe so Edom mo. ² Ko Esay elek aran on, aran a Kanahan daco: Ada, wan waran ka Elon waHewy, Oholibama wan waran ka Ana, wan waran ka Cibehon waHewi, ³ Basmat wan waran ka Samayila, wakire ka Nebayot. ⁴ Ko Ada onkomε Esay Elifas, ko Basmat onkom Rehuwel. ⁵ Ko Oholibama onkom Yehus, Yahelam, ko Korah. Awut a Esay no akako anε anakomε ko Kanahan mo. ⁶ Ko Esay elek aran on, awut on arkun ko aran, afum on aka kelo kon, yocol yon ko ca yoko enasoto atof na Kanahan mo fap, k'onko atof noloma. K'ombale wenε Yakuba, ⁷ bawo yocol yenalar na, ta nantam kai tofo tin-ε. Atof nne nanayi mo nenafetar na teta yocol yanjan yelaram. ⁸ Ko Esay endε nde toro ta Sehir. Esay, nkon anε-we so Edom.

Yuruya ya Esay

⁹ Dokombara da Esay, do dande watem ka yuruya nne anwe Edom mo, nde toro ta Sehir keron. ¹⁰ Mewe ma awut a Esay mo mame: Elifas wan ka Ada waran ka Esay, Rehuwel wan ka Basmat waran ka Esay. ¹¹ Awut a Elifas nanayone: Teman, Omar, Sefo, Kahetam, ko Kenas. ¹² Timna wεlakε ka Elifas enayi wan ka Esay. K'onkomε Elifas Amalek. Awut a Ada no akako waran ka Esay. ¹³ Mewe ma awut a Rehuwel mo mame: Nahat, Serah, Sama, ko Misa. Awut a Basmat no akako waran ka Esay. ¹⁴ Mewe ma awut a Oholibama wan waran ka Ana, wan-so ka Cibehon, waran ka Esay: K'onkomε Esay Yehus, Yahelam, ko Korah. ¹⁵ Mewe ma abε a yuruya ya Esay mεmε: Awut abε a Elifas, coco ca Esay: Wabe Teman, wabe Omar, wabe Sefo, wabe Kenas, ¹⁶ wabe Korah, wabe Kahetam, ko wabe Amalek. Abε a Elifas no akako, atof na Edom. Awut a Ada no akako. ¹⁷ Awut a Rehuwel, wan ka Esay no akanε: Wabe Nahat, wabe Serah, wabe Sama, ko wabe Misa. Abε a Rehuwel no akako atof na Edom. Awut a Basmat no akako, waran ka Esay. ¹⁸ Awut a Oholibama no akanε, waran ka Esay: Wabe Yehus, wabe Yahelam, ko wabe Korah. Abε a Oholibama no akanε wan waran ka Ana, waran ka Esay. ¹⁹ Awut a Esay no akako, ko abε anan. Esay nwe anε-we so «Edom» mo.

²⁰ Awut a Sehir waHori no akanε: Lotan, Sobal, Cibehon, Ana, ²¹ Disan, Esεr, ko Disan. Abε aHori no akako, awut a Sehir nde atof na Edom. ²² Awut a Lotan nanayone Hori ko Hemam. Wakire ka Lotan enayone Timna. ²³ Awut a Sobal nanayone Alwan, Manahat, Ebal, Sefo, ko Onam. ²⁴ Awut a Cibehon nanayone Awa ko Ana. Ana wakako enafir kelamp nde detεgberε, pεko dεnkek sofale sa papa kon Cibehon. ²⁵ Awut a Ana nanayone Disan ko Oholibama, wan ka Ana waran. ²⁶ Awut a Disan nanayone: Hemdan, Esban, Yitran, ko Keran. ²⁷ Awut a Etsεr nanayone: Bilan, Sawan, ko Akan. ²⁸ Awut a Disan nanayone Huc ko Aran. ²⁹ Abε a Hori no akanε: Wabe Lotan, wabe Sobal, wabe Cibehon, wabe Ana, ³⁰ wabe Disan, wabe Esεr, wabe Disan. Abε a Hori no akako, abε anan atof na Sehir. ³¹ Tem tatoko abε nanatompεr fε kεsna dεbe nde atof na Yisrayel. Mewe ma abε anε nanacepεr atof na Edom mo, mo mame: ³² Bela, wan ka Behor, enayone wabe Edom, tewe ta dare don tenayone Dinaba. ³³ Ko Bela efi. Ko Yobabu wan ka Serah waka Bocara elek dεbe don. ³⁴ Ko Yobabu efi. Ko

Hucam wəka atəf ɲa Temani elek dəbe dən. ³⁵ Kə Hucam efi. Kə Hadadu wan ka Bedadu elek dəbe dən. Nkən enacəmbər Madiyan ɲde kulum ka Mohabu. Tewe ta dare dən tenayəne Awit. ³⁶ Kə Hadadu efi. Kə Samla wəka Masreka elek dəbe dən. ³⁷ Kə Samla efi. Kə Sawul wəka dare da Rehobət Dəngbəkə elek dəbe dən. ³⁸ Kə Sawul efi. Kə Bahal-Hanan, wan ka Akbər, elek dəbe dən. ³⁹ Kə Bahal-Hanan wan ka Akbər efi. Kə Hadar elek dəbe dən. Tewe ta dare dən tenayəne Pawu, kə tewe ta wəran kən tenayəne Mehetabel, wan ka Matredu wəran, wan ka Mesahabu wəran. ⁴⁰ Mewe ma abe a Esay mə maməkə, dəcər dəcər, dətəf təf. Pəmə tatəkə mewe maɲan moloku ti mə: Wəbe Timna, wəbe Alwa, wəbe Yetet, ⁴¹ wəbe Oholibama, wəbe Ela, wəbe Pinəɲ, ⁴² wəbe Kenas, wəbe Teman, wəbe Mibcar, ⁴³ wəbe Makdiyel, wəbe Iram. Akanje ɲanayəne abe a Edom, kə dəkənde danjan atəf ɲəkə ɲanayəne abe mə. Esay enayəne wətem ka aka Edəm.

Tecepərenε ta Isifu

37

37-50

Taruku ta Yakuba k'afum ən

Mewerəp ma Isifu

¹ Kə Yakuba ende atəf ɲa Kanahan ɲde kas enande mə. ² Dokombəra da Yakuba dende: Kəsətə ka Isifu meren wəco kə camət-merəɲ, kə Isifu eyefe pəc-cəpse awenje aɲa darəɲ ɲackek ɲkesiya kə cir. Pəyənə wan wəfet, pəc-cəme awut arkun a Bilha kə Silpa darəɲ, aran a kas. Mba Isifu enjɲder pəcsəne papa kəɲan kacəre məcəmcəmne mələc məkə meɲc-cəpər di mə fəp. ³ Yakuba* enabətər Isifu pətəs awut ən aləpəs aɲe fəp, bawo detem disre d'enasətə kə. Kə Yakuba əsət bərumus bənəɲkəsəl lom k'əsəɲ bi Isifu. ⁴ Kə awenje a Isifu ɲande ɲanəɲk, a kas kəɲan əmbətər Isifu pətəs ɲa fəp. Kə ɲamenje Isifu metele maməkə. Kə ɲayi ta ɲanlok-lokər Isifu bel-bel-ε. ⁵ Kə Isifu ewerəp, k'əɲkə pəloku mere maməkə awenje aɲa, kə akakə ɲanəɲkanε sə kəter kə. ⁶ Kə Isifu oloku ɲa: «Awenje im aɲa, nəcəɲkəl mere mme iwerəpna mə! ⁷ Dəkulum ayina pacsek mēmpələ. Pəwon fε kə kilim kem ka mēmpələ kəyefe kə kəɲcəme sot! Kə cilim ca mēmpələ ma nəna cənder cənəɲkər kemi, kə cəntontnεne ki.» ⁸ Kə awenje aɲa ɲaloku kə: «Mba mənə mənəcem-cəmne kəyənε ka wəbe ka sənə ba? Məyi su kəron?» Kə ɲambereɲε sə kəter kə teta moloku mən maməkə. ⁹ Kə Isifu endesə pəwerəp, k'oloku sə ti awenje aɲa. K'oloku: «Iwerəpna sə: Dec, ɲof kə cəs wəco kə pɲin yontontnen' em.» ¹⁰ Kə Isifu oloku mere maməkə papa kə kə awenje aɲa. Kə papa kən oɲkul-kulər kə, k'eyif kə: «Cəke cə mere mame mawerəp mə moloku-ε? Mənəcem-cəmne a səndeder, iya kam, awenje əm aɲa, kə ina sədetontnen' am dantəf?» ¹¹ Kə awenje a Isifu ɲayənε kə kəraca. Mba kə kas kəɲan eməɲkərne kəwerəp kanjə.

Awenje a Isifu ɲancaməs kə

¹² Kə awenje a Isifu ɲande ɲawur, kəkə-kək ɲkesiya kə cir ya kas kəɲan ɲde Səkem. ¹³ Kə Yakuba oloku Isifu: «Awenje əm aɲa ɲayi Səkem ɲawureɲε yəcol kəkəsə-mət. Məder, ifaɲ kəsom əm ɲde ɲayi mə.» Kə Isifu owosε: «In' ewel!» ¹⁴ Kə Yakuba oloku kə: «Məkə məməmən em kə pəyi fə daka o daka deyi fε awenje əm aɲa kə yəcol yefεt-yefεt-ε. Məder məlok' im ti.» K'osom kə kəyefe ka

* 37:3 H. «Yisrayel» = tewe tante tə Kanu ki sərka kənasəɲ Yakuba. Məməmən

aranta na Hebəron, ko Isifu onko Səkem. ¹⁵ Ko wərkun wəloma onko pəbəp ko pəc-kafələ-kafələ dəkulum. Ko wərkun nwe eyif ko: «Ake məntən-ε?» ¹⁶ Ko Isifu oloku ko: «Awənc im anja n' intən, iletən' am məmentar im nde njayi kəkəkəs yəcəl mə.» ¹⁷ Ko wərkun nwe oloku ko: «Njayefe de, inenəna na nac-loku: «Panxon kəca ka Dotan.»» Ko Isifu ençəme ni yanjan darən, ko yəcəl hanj k'onko pəbəp na Dotan.

¹⁸ K'awənc anja nanənk ko pəbələ, ta entabəp na-ε, ko naseke ko kədif. ¹⁹ Ko nalokənə: «Wəbe ka kəwəpəp ender wəko. ²⁰ Nəder on padif ko, pagbal ko nde dəkələmp. Pako paloku fo wəsem wəsəm ko. Paməmən on daka nde kəwəpəp kən kəndeyənə mə.» ²¹ Ko Ruben ene ti, k'embanj ko akako dəwaca. K'oloku: «Ta pasənə ko kəfi.» ²² Ko Ruben oloku so: «Ta nəwure mecir! Nəgal ko kələmp kanke kəyi nno dətegbere mə. Ta nədenər ko kəca!» Enaloku na moloku mame, nte tənşənə pətam kəyac Isifu defi, pəkene ko kas mə. ²³ Nte Isifu embəp awənc anja mə, ko akako naware ko bərumus bənənəkəsəl lom bəko enabərne mə. ²⁴ Ko nəsumpər ko, ko nantore ko dəkələmp. Kələmp kanjko kənwosər, ali domun kənayo fe. ²⁵ Ko nandə nacdi yeri, nandeyekti fər, ko nanənk afum a Səmayila njayefe atof na Kalahadu. Yəkəme yanjan yəsare gbongbo, simi, ko cigbili nye nanjekərə Misira mə. ²⁶ Ko Yuda oloku awənc anja: «Ta ake to andedife wənç kosu pamənç mecir mən-ε? ²⁷ Nəder pacamsər ko afum a Səmayila. Ta padənər ko kəca. Bawo wənç kosu ofo, mecir min mayi mə ampənə.» K'awənc anja nanənə ko moloku maməko. ²⁸ Ko acaməs aMadiyan anjə nanç-cəpər mə, nampənə Isifu dəkələmp. Ko awənc a Isifu nançamsər ko aMadiyan gbeti nçəmbəl wəco mənən, k'aMadiyan nanjekərə Isifu Misira. ²⁹ Nte Ruben oluksərne kədeməmən kələmp disrə mə, embəp fe so Isifu kələmp disrə. K'əwal-wali yəberne yon. ³⁰ K'ençkafələ nno awənc anja njayi mə, k'oloku: «Wan nwe eyi fe so nno dəkələmp! Cəke indəyo on-ε?» ³¹ Ko nələk bərumus ba Isifu, ko nafay ambiyofə amera, ko nasopət bərumus babəko mecir. ³² Ko nançkənə kas kənan bərumus bənənəkəsəl lom ba Isifu babəko, ko nanjko nac-loku kas kənan: «Yamos yayə yo sənçko sənənç. Məna so məməmən ma ko pəyi fo bərumus ba wan kam bə-ε.» ³³ Ko Yakuba enepəl bi, k'oloku: «Bərumus ba wan kem bə! Wəsem wəloma wələc wəsəm ko! Wəsem wəwatəri-watəri ko!» ³⁴ Ko Yakuba əwal-wali yamos yon, k'eseke abək defi. K'ombok wan kən Isifu mataka melarəm. ³⁵ Ko awut on arkun ko aran fəp njayefe kətore-tore ko abəkəc. Mba k'ombupərə kələtsənə fəp. K'oloku: «Indebok wan kem hanj dəsək nde indekə-bəp ko dabiya mə!» K'ençəme kəbok ka wan kən darən.

³⁶ Ko aMadiyan nançaməs Isifu Misira. Ko Potifar wətupe ka Firawona yeri nwe enayənə wəbe ka abum a dəsənçə sa Firawona mə, əway ko.

38

Yuda ko Tamar

¹ Tem tatəko, Yuda pəbələnə awənc anja, ko onko pəyi ko wərkun wəloma nwe ançwe Hira mə, wəka Adulam enayi. ² Dəndo, ko Yuda enənç wəyəcərə wəKanahan wəloma pac-we ko Suwa. K'elek ko k'enənçə k'ombocərne ko. ³ Ko Suwa embəkəs, k'onçkome Yuda wan wərkun k'ewe ko Er. ⁴ K'embəkəs so k'onçkom wan wərkun k'əsonj ko tewe ta Onan. ⁵ K'onçgbəkərə so kəkəkom wan wərkun nwe enawə Selah mə. Dare da Kisibu Yuda enayi tem nte Suwa onçkom Selah mə. ⁶ Ko Yuda əface coco cən wəyəcərə nwe ançwe Tamar mə. ⁷ Mba Er, nwe enayənə coco ca Yuda mə, enatəsə fe fər ya Kanu Kəpən kirinj. Ko Kanu Kəpən kəsənə ko kəfi. ⁸ Ko Yuda oloku tənə tən Onan: «Məbocərne wəran ka

wābek' am. Məsəŋe wəran kən pəsətəne kə yuruya.»⁹ Nte Onaŋ enacəre a wan nwe endesəŋ wəran ka wābek' ən mə, əfədeyənə wəkən. Kə ŋaŋc-kəna-fəntərə kə wəran ka wəŋc-ε, pəc-ləŋ domun dən dəntəf, nte təŋsəŋe ta əsəŋe wəran nwe kəbəkəs mə.¹⁰ Məyə mən maməkə məŋc-bət fε Kanu Kəpəŋ. Kə kəsəŋe sə nkən Onaŋ kəfi.¹¹ Kə Yuda oloku Tamar wəran ka wan kən: «Mənde kəbal ka wos əm ndena papa kam haŋ wan kem wərkun Selah pəc-bək.» Bawo Yuda əŋc-ləkunε: «Wəkawε sə kəfi k'ender pəmə abek' ən.» Kə Tamar əŋkə pəyi nde kələ kə papa kən.

¹² Kə mataka melarəm meŋcəpər, kə wan wəran ka Suwa, wəran ka Yuda, efi. Nte abəkəc ŋenator Yuda mə, k'empərne kəca ka Timna kə wanapa kən Hira wəka Adulam, nde akə ŋaŋcfon ŋkesiya yən ŋanayi mə.¹³ K'əŋkə paloku Tamar: Kəŋci kam entas Timna kəkə-fon ŋkesiya yən yefet.¹⁴ Kə Tamar owurε yamos yən ya kəbal, k'əŋgbalərne kəloto, k'ənepəsərne ki, k'əŋkə pənde dəkəberε da Enayim nde dəpə da Timna. Bawo enanəŋk a Selah embek, k'antək kə pasəŋ Selah pəyənə wəran kən.¹⁵ Kə Yuda enəŋk Tamar, kə pəyi kə pəmə wəran wayama-yama, bawo enakumpənε kəro.¹⁶ Kə Yuda eŋcaŋ Tamar moloku dəpə: «Təŋkən, səkə səfəntərəε.» Bawo Yuda enacəre fε a wəran ka wan kən wərkun əfə. Kə Tamar eyif kə: «Ake məndekə-səŋ im, kə məmbocərn' em-ε?»¹⁷ K'oloku: «İŋkə-kər' am wir wowut yəcol yem daca.» Kə Tamar oloku: «Məne məsəŋ im paka pələm itəmpər haŋ məc-kereε wir wowut wawəkə.»¹⁸ Kə Yuda eyif kə: «Ake indəsəŋ əm haŋ ic-kereε wir wowut nwe?» Kə Tamar oloku kə: «Məsəŋ im tamp tam, kəbənda kə kəgbo kəŋkə məntəmpər mə.» Kə Yuda əsəŋ kə yi. Kə Yuda efəntərə kə Tamar, kə Tamar embəkəsε Yuda.¹⁹ Kə Tamar eyefε k'əŋkə, k'owurε kəloto kəŋkə enagbalərne mə, k'emberne sə yamos yən ya kəbal.

²⁰ Kə Yuda osom wanapa kən wəAdulam, a pəkene Tamar wir wowut, pəkereε ca yəkə enacəmbər di səke mə. Mba enanəŋk fε kə.²¹ Kə wəkakə əŋkə pəc-yifət afum akə enabər di mə: «Deke wəran wəten arkun, nwe eŋcəməna nən dəpə da Enayim mə, eyi-ε?» Kə akakə ŋaloku kə: «Wəran wəten arkun əfəcəmə nən.»²² Kə wərkun nwe olukus k'əŋkə pəc-ləku Yuda: «İnəŋk fε kə. Ali afum a tofo tatəkə ŋaloku: «A wəran wəten arkun eyi fε nən.»»²³ Kə Yuda oloku: «Pəmeŋkərne ca yem yəkə əntəmpər mə! Ta pətənərne malap. Bawo isom pakene kə wir wowut kə məntənəŋk kə.»²⁴ Nte yof maas yeŋcəpər mə, k'andε paloku Yuda: «Wəran ka wan kam əŋkət yama-yama, kə təsəŋe kə kəbəkəs.» Kə Yuda oloku: «Nəwurεne kə. Pacəf kə!»²⁵ Nte asolε kə kəwurεne doru mə, k'osom nda kəŋci kən: «Wəbəkəsəs kem əyə ca nyε. Məsəp məcərə nwe əyə tamp pampε, kəbənda kəŋkε, kə kəgbo kəŋkε mə.»²⁶ Kə Yuda enepəl yi. K'oloku: «Tamar olomp pətəs im, bawo iwosε fε kəsəŋ kə wan kem Selah.» Difə tənaliŋ eŋcərə fε kə sə dərən.

²⁷ Nte Tamar eyefε kəkəom mə, k'anəŋk fə cəberi cəyi kə dəkər.²⁸ Tamar eyi kəkəom. Kə wan wəkəkə-cəkə owurε kəca. Kə wəran wəbaŋ wan osumpər kənaka nke kəca k'əŋkot kə debəŋa deyim dəkəca, pəcloku: «Wəkawε ande-nŋkəne kəkəom.»²⁹ Mba kə kənaka nke kəliŋ kəca kə wəŋc onuŋkεnε kəwur. Kə wəbaŋ wan eyifne: «Kəpəc kərə kə məwurε kəŋkε-ε?» Kə Tamar ewe wan wəkakə Pəreε. *³⁰ Kə wan wəka mərəŋ owur, nwe anakot debəŋa dəkəca mə, kə Tamar ewe wəkakə tewe ta Serah. †

* 38:29 Pəreε = «kəpəc» † 38:30 Serah = «Kəpε ka dec»

39

Isifu kiyi kɔn Misira ndena Potifar

¹ K'anjekarɛ Isifu Misira. Kɔ Potifar wɛMisira, wɛbɛ wɛpɔŋ wɛka firawona, nwe enayɔnɛ wɛkirinŋ ka abum ɔn mɔ, ɛway kɔ afum a Sɛmayila dɛwaca akɔ ŋanakarɛ kɔ Misira mɔ. ² Kanu Kɛpɔŋ kɛnasolɛ Isifu, pɛcuca fɛp pɔ Kanu Kɛpɔŋ kɛŋɔɔɔ kɔ. Kɛlɔ ka wɛbɛ kɔn wɛMisira k'ɛnaye. ³ Kɔ wɛbɛ kɔn ɛnɛŋk fɔ Kanu Kɛpɔŋ kɛsolɛ Isifu. Mosumpɛr mɔn fɛp, Kanu Kɛpɔŋ kɛŋɔɔɔ kɔ mectesɛ kɔ dɛwaca. ⁴ Kɔ Isifu endɛ pɛsɔtɔ kɛlanŋ ka wɛbɛ kɔn nwe ɛŋɔ-bɛɛ mɔ. Kɔ wɛkako ɛlɛk kɔ, k'ɔsɔŋ kɔ dɛbɛ da kɛcɛmbɛr-cɛmbɛr mes ma kɛlɔ kɔn disrɛ. K'ɛlɛk daka dɔn fɛp k'ɛmbɛr di Isifu dɛwaca pɛc-lompɛ-lompɛ kɔ di kɛcɛmbɛr-cɛmbɛr. ⁵ Ntɛ Potifar ɛlanŋ Isifu, a k'ɔsɔŋ kɔ kɛcɛmbɛr-cɛmbɛr ka mes ma kɛlɔ kɔn disrɛ fɛp mɔ, kɔ Kanu Kɛpɔŋ kɛmpɔcɛ kɛlɔ ka wɛMisira nwe, teta Isifu. Kɔ kɛpɔcɛ ka Kanu Kɛpɔŋ kɛsumpɛr daka da Potifar fɛp, kɛyɛfɛ dɛkɛr hanŋ ndɛ dalɛ. ⁶ K'ɛsakarɛ teta daka dɔn fɛp Isifu, nkɔn ɛnasumpɛr fɛ sɔ ntɛ o ntɛ mɛnɛ yeri nyɛ ɛŋɔ-cɛɛ mɔ.

Isifu kɔ wɛran ka Potifar

Mba Isifu fum wɛtɔt teyi ɛnaye. ⁷ Ntɛ mes mamɔkɔ mɛŋɔɔɔ mɔ, kɔ wɛran ka wɛbɛ kɔn endɛ pɛcɛŋɔɔ Isifu fɛr, k'oloku kɔ: «Mɛfɛntɛrɛ kɔ ina!» ⁸ Kɔ Isifu ɛfati. K'oloku wɛran ka wɛbɛ kɔn: «Mɛnɛŋk ntɛ wɛbɛ kem ɛlɛk mes mɔn fɛp k'ɛmbɛr im dɛwaca mɔ, tɔsɔŋɛ ɔfɔsɔyɔ ntɛ o ntɛ dɛkɛr k'ɛlɛk sɔ daka dɔn fɛp k'ɔsɔŋ im kɛcɛmbɛr-cɛmbɛr. ⁹ Fum nwe o nwe eyi fɛ nnɔ kɛlɔ kanjɛ nwe ɛlɛlɛ pɛcɛpɛr im mɔ. Ɔmɔnɛnɛ f' em ntɛ o ntɛ ta kɛlɔ kanjɛ mɛnɛ mɔna, bawo wɛran kɔn mɛyɔnɛ. Ak' endɛsɔŋ' em ɔŋ kɛyɔ pɛlɛɛ pɛpɔŋ, iciyanɛ sɔ Kanu-ɛ?» ¹⁰ Kɔ wɛran nwe ɛŋɔcɛmɛnɛ Isifu moloku mamɔkɔ darɔŋ hanŋ mataka mɛlarɛm. Mba Isifu ɛnawosɛ fɛ mɛcɛm-cɛmɛnɛ mɔn, kɛcɛrɛ fɔ ŋafɛntɛrɛ kɔ nkɔn. ¹¹ Dɔsɔk dɔlɔma, kɔ Isifu ɛmbɛrɛ dɛkɛlɔ dɛkɛlompɛs yɛbɔc yɔn. Mba dɔsɔk dadɔka afum a kɛlɔ kanjɔ ali wɛkin ɛnaye fɛ dɛkɛr. ¹² Kɔ wɛran nwe ɔsumpɛr pɛbɛrnɛ pa Isifu k'oloku kɔ: «Mɛfɛntɛrɛ kɔ ina!» Kɔ Isifu ɛsakarɛ kɔ pɛbɛrnɛ pɔn, k'ɛyɛkɛ k'owur doru. ¹³ Ntɛ wɛran nwe ɛnɛŋk fɔ Isifu ɛsakarɛ kɔ pɛbɛrnɛ pɔn dɛwaca, k'ɛyɛkɛ k'owur doru mɔ. ¹⁴ K'ɛwɛ afum a kɛlɔ kɛŋan k'oloku ŋa ntɛ: «Nɛnɛŋk, wɛHɛbɛru nwe wos im* ɛŋkɛrɛ pɛdɛfani su mɔ. Isifu endɛr im a pɛdɛfɛntɛrɛ kɔ ina. Ti tɔ inkul-kulɛnɛ pɛpɔŋ. ¹⁵ Ntɛ endɛcɛrɛ fɔ kɛpɛnɛ k'indɛ dim mɔ, k'ɛyɛkɛ. K'ɛsakɛr' em pɛbɛrnɛ pɔn kɔ nkɔn owur ndɛ doru.» ¹⁶ Kɔ wɛran nwe ombocɛrnɛ pɛbɛrnɛ pa Isifu kɛsɛk, hanŋ wɛbɛ ka Isifu pɛc-bɛrɛ dɛkɛr. ¹⁷ Kɔ wɛran nwe oloku wos tin tayi, k'oloku kɔ: «Wɛcar wɛHɛbɛru nwe mɛŋkɛrɛ su mɔ, endɛr im a pɛdɛfan' im. ¹⁸ Mba ntɛ inkulɛ-kulɛ pɛpɔŋ mɔ, k'ɛsak pɛbɛrnɛ pɔn nnɔ iyi mɔ. Kɔ nkɔn ɛyɛkɛ k'owur ndɛ doru.» ¹⁹ Ntɛ wɛbɛ ka Isifu ɛnɛ moloku ma wɛran kɔn, nwe ɔŋɔ-cɛɛ kɔ: «Ntɛ tɔ wɛcar kam ɔyɔ em!» ²⁰ Kɔ mɛtɛlɛ mɔpɔŋ mosumpɛr wɛbɛ ka Isifu. Kɔ wɛkako ɛmbɛr Isifu dɛbili kɛca nke wɛbɛ ɛŋɔ-cɛɛ afum ɔn dɛbili mɔ. Kɔ Isifu eyi dɛndo dɛbili.

Kɛyi ka Isifu dɛbili

²¹ Kɔ Kanu Kɛpɔŋ kɛsolɛ Isifu, kɔ kɛlas layidi da amera ŋɔbotu ŋɔkɔ kɛnasɔŋ kɔ mɔ. Kɔ kɛsɔŋɛ wɛbɛ wɛka dɛbili ɛmar kɔ. ²² Kɔ wɛbɛ wɛka dɛbili ɛlɛk aka dɛbili fɛp k'ɛmbɛr ŋa Isifu dɛwaca, ntɛ o ntɛ tɛŋɔ-cɛpɛr ɔŋ di mɔ, Isifu ɔ tɛŋɔcɛpɛr dɛwaca kɛrɛsna. ²³ Wɛbɛ wɛka dɛbili ɔŋɔcɛmɔn fɛ sɔ ntɛ o ntɛ Isifu ɛnatɔmpɛr dɛwaca mɔ, bawo Kanu Kɛpɔŋ kɛnasolɛ kɔ, kɛclompɛsɛ kɔ mosumpɛr mɔn fɛp.

* 39:14 Potifar

40

¹ Nte mes mamoko menjɛpɛr mɔ, kɔ amarəs merɛŋ a Firawona, wɔbɛ ka Misira, wɔtupɛ kɔ wɔɔfɛ kɔn cɛcom, ŋande ŋaciyanɛ kɔ. ² Kɔ pɛntɛle Firawona nnɔ amarəs ɔn merɛŋ ŋayi mɔ. ³ Kɔ Firawona osom k'asumpɛr ŋa, k'anjɔ pacaŋɛr ŋa nde bili bɔkɔ anacaŋɛr Isifu mɔ. ⁴ Kɔ wɔbɛ ka aka dɔbili oloku Isifu kɛgbɛkɛrɛ ŋa pɛmɔ nte ɛnayi ŋa kɛsɛk mɔ. Kɔ ŋayi dɔbili tɛm telarɛm.

Isifu kɛloku tedisrɛ ta mere ma amarəs a Firawona, aŋɛ ɛnacaŋɛs dɔbili mɔ

⁵ Pibi pin disrɛ, kɔ amarəs a Firawona aŋɛ merɛŋ ŋawɛrɛp. Nwɛ o nwɛ, tɛwɛrɛp tɔn taciŋa teciyanɛ kɔ ta wɔkɔ. ⁶ Dec dendesɔk, kɔ Isifu ɛnɛŋk ŋa ŋamɔŋɔnɛ. ⁷ Kɔ Isifu eyif amarəs a Firawona aŋɛ merɛŋ aŋɛ ŋanayi dɔbili kɔ nkɔn mɔ, k'eyif ŋa: «Ta ake tɔ nɔŋɛyɛ cɛro mɔkɔ-ɛ?» ⁸ Kɔ ŋaloku Isifu: «Sɔwɛrɛpna nnɔ pibi, mba fum eyi fɛ nnɔ nwɛ endetam kɛloku su tedisrɛ ta mere mamoko mɔ.» Kɔ Isifu eyif ŋa: «Bafɔ Kanu kɛtɔmpɛr kɛcɛrɛ ka tedisrɛ ta mes ba? Nalok' im ma mere monu-a.»

⁹ Kɔ wɔtupɛ ka Firawona yomunəs ɔlmɛr Isifu mere mamoko ɛnawɛrɛp mɔ. K'oloku: «Mere mmɛ iwɛrɛpna mɔ: Anjɔbɔŋkɛlɔ ŋa wiŋ ŋeyin' em fɔr kirin. ¹⁰ Njɔyɔ wara maas. Nte anjɔbɔŋkɛlɔ nŋɛ ŋɔŋgbuc mɔ kɔ yokom yɛmbɛk, kɔ yokom yayɔkɔ yolɔl. ¹¹ Tɛtɔŋɛ itɔmpɛr apɔt nŋɛ iŋɔ-tupɛ wɔbɛ kem Firawona mɔ. K'ilek yokom yolɔma k'ifɔcəs yi nnɔ apɔt nŋɛ iŋɔ-tupɛ Firawona mɔ disrɛ, k'isɔŋ Firawona mɛŋɔŋɔcɔ ma pokom papɔkɔ inafɔcɛsɛ kɔ dɔpɔt mɔ.» ¹² Kɔ Isifu oloku kɔ: «Tedisrɛ tayi tɛntɛ: Wara wawɔkɔ maas, mata maas mɔ. ¹³ Kɔ mata maas menjɛpɛr-ɛ, Firawona endesɔlukus kɛyekt' ɛm domp, pɛluks' am yɛbɛc yam. Mɛndesɔ mɛctupɛ kɔ yomunəs pɛmɔ tɔkɔ mɛŋɔbɛc ti mɔ, mɛcbɛr kɔ yeri yɔkɔ mɛndɛ kɛctupɛ kɔ mɔ dɔkɛca. ¹⁴ K'andesak ɛm-ɛ, ta mɛdɛkɔ-pɛlɛrɛn' em, ilɛtsɛn' am mɛlɛk' em layidi a mɛndɛkɔ-mar im nnɔ wɔbɛ eyi mɔ. Nte tɔŋsɔŋ pɛwuren' em nnɔ kɛlɔ kanjɛ disrɛ mɔ. ¹⁵ Bawo atɔf ŋa Hebɛru ŋalɛk im k'anjɛrɛ Misira. Kɔ nnɔ, ɛlɛ tes iyɔ fɛ nte andɛbɛr' em dɔbili mɔ.»

¹⁶ Nte wɔɔfɛ ka Firawona cɛcom ɛnɛŋk fɔ moloku mmɛ Isifu oloku ma mere mɔ, mɔmbɔt kɛnɛ, k'oloku Isifu: «Ina mere mem, mafala maas ma kɛcom kɛgbɛnt m' isarɛna. ¹⁷ Kafala kanjɔ kɛŋɛcna ci dɔcɔ mɔ fɛp, yeri yɔkɔ wɔɔfɛ cɛcom ontup a pɛcsɔŋ yi Firawona mɔ fɛp yeyina dɛnda. Bɛmp yɔcsɔm yeri yayɔkɔ isarɛna kɛfala disrɛ mɔ.» ¹⁸ Kɔ Isifu oloku kɔ: «Tedisrɛ tayi tɛntɛ: Cɛfala cacɔkɔ maas, mata maas mɔ. ¹⁹ Kɔ mata maas menjɛpɛr-ɛ, Firawona endɛpɛn' am dareŋɔ, pɛbɛr ɛm kɛbɛnda dɛkɛlim pɛgbɛk ɛm, bɛmp yɔcsɔm ɛm.» ²⁰ Tataka ta maas, dɔsɔk doluksɛr da kɛkom ka Firawona. K'ombɔcɛ amarəs ɔn kɛsata kɛpɔŋ. K'ɔsɔŋ wɔɔfɛ kɔn cɛcom dɛbɛ dɔpɔŋ, amarəs ɔn fɛp fɔr kirin. ²¹ K'oluksɛ sɔ wɔka merɛŋ wɔkɔ yɛbɛc yɔkɔ ɛnayi cɔkɔ-cɔkɔ mɔ: Kɔ wɔkɔkɔ ŋɔcɔp sɔ kɛctup pɛbɛr Firawona apɔt dɔkɛca. ²² Kɔ Firawona osumpɛr wɔɔfɛ cɛcom wɔpɔŋ pɛmɔ tɔkɔ Isifu ɛnaloku ti mɔ. ²³ Wɔtupɛ ka Firawona yomunəs ɛŋɔcɛm-cɛmnɛ fɛ sɔ Isifu, k'ɛmpɛlɛrɛnɛ kɔ.

41

Kɛwɛrɛp ka Firawona

¹ Kɔ teren tin tɛŋɛpɛr, teren ta merɛŋ, kɔ Firawona ɛwɛrɛp: Pɛcɛmɛ kɛŋgbɔkɔ nkɛ aŋwɛ Nil mɔ kɛsɛk. ² Kɔ cɛna cɛran cɛtifi camɛt-merɛŋ cɛŋɔfɛ dɛkɛŋgbɔkɔ. Kɔ cɛyɛfɛ kɛsɔmɛt dɛlɛ. ³ Kɔ cɛna cɛran camɛt-merɛŋ cɛlɔma cɛlɛŋki cɛŋɔfɛ sɔ cɔkɔ tadarɛŋ dɛkɛŋgbɔkɔ. Kɔ ci cɛŋkɔsɔ cɛcɛmɛ cacɔkɔ-cɔkɔ kɛsɛk dɛkɛŋgbɔkɔ. ⁴ Kɔ cɛna cɛlɛŋki nɛɛ cɛyɛfɛ kɛsɔm cɛna cɛtifi cɔkɔ. Kɔ Firawona ɛntɛmɛ. ⁵ Kɔ Firawona ŋjɔbɔkɛrɛ sɔ kɛdirɛ, k'ɛwɛrɛp sɔ tɛmɛrɛŋ.

⁶ Səbomp sa malə camət-merəŋ səpəŋ səwurəs atoka ŋin ŋətət ŋayi. Kə səbomp sa malə səfet səwurəs səcəkə-cəkə tantəf. ⁷ Kə səbomp sa malə səfet nse səndi səbomp sa malə səpəŋ səlare səko. Kə Firawona entəme sə. Mere mayi mə maməkə.

⁸ Dec dendesək, kə amera ŋelece-lece Firawona. K'ewe acəre mes k'abeki a Misira fəp. Kə Firawona oləmər ŋa mere mən. Mba ali fum enayi fe nwe enctam kəloku kə tedisre ta mere mən mə. ⁹ Kə wətupe kən yomunəs elək moloku, k'oloku Firawona: «ŋcem-cəmne məkə tepələrəne tem. ¹⁰ Pənatəle Firawona nno amarəs əŋ ŋayi mə, k'osom k'asumpər im kə wəcəfe kən cəcom, k'ember su dəbili nde kəlo ka wəbe ka abum əŋ. ¹¹ Kə səwerəp ina kə wəka merəŋ kem pibi pin. Nwe o nwe mere mən tacinə mme antam kəloku tedisre ta mi mə. ¹² Tetəŋne səyi bili bin kə wətemp wəcar wəHebəru wəka wəbe ka abum a Firawona wələma. Kə səloku kə nwe o nwe mere mən k'oloku su tedisre ta mi. ¹³ Kə tosurene kə teyi pəmə təkə enaloku nwe o nwe mə. Kə Firawona oluks'em yəbəc yem yəcəkə-cəkə. K'əŋgbək wəka merəŋ kem.»

Isifu kəloku kən mes ma mere ma Firawona tedisre mə

¹⁴ Kə Firawona osom a pawene kə Isifu. K'awurene kə katəna-katəna dəbili. K'ofonəne, k'esəkpər yamos, k'əŋkə nde Firawona enawe kə mə. ¹⁵ Kə Firawona oloku Isifu: «Iwerəp, mba ali fum isətə fe nwe oŋlok' im tedisre ta mere mem mə. Mba alok' im a məntam kəloku tedisre ta mere mme aŋlok' əm mə.» ¹⁶ Kə Isifu oloku Firawona: «Bafə in' əfə! Kanu kəndeloku Firawona tedisre ta mere mən.» ¹⁷ Kə Firawona oloku Isifu: «Mere mem-ε, kəŋgbəkə kəsək ŋcəməna. ¹⁸ Kə cəna camət-merəŋ cətət cətifi cəŋcafe dəkəŋgbəkə, kə cəyefe kəsəmət dale. ¹⁹ Kə cəna camət-merəŋ cələma cələŋki cələc, ci cəŋcafe sə cəkə tadarəŋ dəkəŋgbəkə. Mba intanəŋk fe Misira cəna cələce pəmə cacəkə. ²⁰ Kə cəna cələc cələŋki nce cəyefe kəsəm cəcəkə-cəkə camət-merəŋ cətifi cətət cəkə. ²¹ Cəna cətifi nce cəcbere cələŋki dəputuk, ta aŋcəre kə pəyone fə yati cəmbere ki dəputuk-ε. Kə cəna cələc nce cənəŋkanε sə kələce, pətas təkə cənalece mə. K'intəme. ²² K'iwerəp sə nte: Səbomp camət-merəŋ sa malə sətət səlare səwurəs atoka ŋin ŋayi. ²³ Kə səbomp camət-merəŋ sa malə sələma səfet səwurəs səcəkə-cəkə səko tantəf. ²⁴ Kə səbomp sa malə səfet nse səndi səbomp sa malə səpəŋ səko. Iloku mere mame acəre mes. Mba ali fum isətə fe nwe oŋlok' im tedisre ta mi mə.» ²⁵ Kə Isifu oloku Firawona: «Mere ma Firawona fəp, toloku tin tə moloku. Kanu kəyi kəmentər Firawona nte kəndeyə mə. ²⁶ Cəna cətət nce camət-merəŋ, meren camət-merəŋ mə. Kə səbomp sa malə sətət nse camət-merəŋ, meren camət-merəŋ mə, mere min mə. ²⁷ Cəna cələc cələŋki nce cəmpəna cəkə tadarəŋ mə, meren camət-merəŋ mə, kə səbomp sa malə səfet nse, dor da meren camət-merəŋ də. ²⁸ Pəmə təkə intep ti kəc-loku Firawona mə, Kanu kəmentər Firawona təkə kəndeyə mə. ²⁹ Meren camət-merəŋ ma kənəmbəre mender mame atəf ŋa Misira fəp. ³⁰ Kə meren camət-merəŋ ma kənəmbəre meŋcəpər-ε meren camət-merəŋ ma dor mendecəme mi darəŋ: Dor dadəkə dendelukse Misira darəŋ. ³¹ Kə dor dadəkə deŋcəpər-ε, afədetam kacəre yati kə pəyi fə kənəmbəre kənayi de tələma-ε. Debeki da dor dadəkə dendesəŋe ti. ³² Kə mənəŋk Firawona pəgbəkəre kəwerəp mere min maməkə kəmerəŋ-ε, Kanu kəyi kəsəŋe kə kacəre: A mes melip nno kəyi mə, kəbəlkar kə kənder oŋ kəbəc yəbəc yaki. ³³ Nte Firawona ençəre oŋ a Isifu əyə amera, k'ənçəre sə mes mə, kə Firawona əsəŋ kə dəbe atəf ŋa Misira disre. ³⁴ Firawona pəyefe oŋ, pəboŋcəs akə ŋandeyəne abe aŋe ŋandekə-tene atəf ŋa Misira mə, nte təŋsəŋe ŋabanəs katin ka kəcəmət ka kəsətə yetel yaŋan, atəf ŋa

Misira meren camət-merəŋ ma kəməmbərə mme disre mə. ³⁵ Nəlonka yeri ya meren mobotu mme mender mə, ɲayɔ ti dim da Firawona dantof. Firawona pəsom pameŋk yeri sədare fəp. ³⁶ Yeri yayəkɔ yɔ andeməŋke atof, kədəm ka meren camət-merəŋ ma dor mme Isifu oloku kədəyi mə, nte tənɲəŋe ta dor dadəkɔ dedetam atof ɲa Misira mə.»

Isifu əyənə wəmarəs wəkəkɔ-cəkɔ wəka Firawona

³⁷ Kɔ moloku maməkɔ məmbət Firawona kɔ amarəs ən. ³⁸ Kɔ Firawona eyif ɲa: «Andetam kəsətɔ fum pəmɔ Isifu ba, pəyɔ amera ɲa Kanu?» ³⁹ Kɔ Firawona oloku Isifu: «Nte Kanu kəsəŋ əm kəcərə ka mes mame fəp mə, fum o fum eyi fə nwe əsək domp, pəcərə mes pəmɔ mənə mə. ⁴⁰ Mənə Isifu, mən' endeyənə wəkiriŋ ka kələ kem, afum a atof ɲem fəp. Mən' ɔ ɲandeyi darəŋ, dəbe da ina Firawona gbəcərəm dendecepər dam.» ⁴¹ Kɔ Firawona oloku Isifu: «Misira mə mame isəŋ əm dəbe da atof ɲaŋe fəp.» ⁴² Kɔ Firawona owurə kurunde kən dəkəca, k'embər ki Isifu dəkəca. K'embər Isifu yamos yətət. K'əŋgbək kɔ kema dəkilim. ⁴³ Kɔ Firawona embək Isifu abil ɲa kəwan ɲəkɔ wənacəŋc wən mə, kɔ ɲaŋcek kəkɔ. Kɔ afum ɲayefə kəkul-kulənə ɲa: «Abərek!» * Tatəkɔ tɔ Firawona enasəŋ Isifu dəbe, atof ɲa Misira. ⁴⁴ Kɔ Firawona oloku sɔ Isifu: «In' əyənə Firawona! Kɔ məntəwosə-ɛ atof ɲa Misira, ali fum əfeyeki də kəca, k'əŋkɔ yekti kəcək kən atof ɲa Misira.» ⁴⁵ Kɔ Firawona ewe Isifu tewe ta Misira «Cafənət Paheneyah.» K'əsəŋ kɔ wəran pacwe kɔ Asnat, wan wəran ka Potifera, Sali Almamy sa dare da Hon. Kɔ Isifu owur kəkɔ-cərə Misira mme enasətɔ kəkətənə dəbe ta eŋcərə mi mə. ⁴⁶ Isifu enasətɔ meren 30 a Firawona pədecərə kɔ. Nte aŋcəmbər kɔ dəbe mə, fər ya Firawona kiriŋ yɔ Isifu enawur kəkɔ-cərə atof ɲa Misira fəp. ⁴⁷ Meren camət-merəŋ ma kəməmbərə maməkɔ disre, kɔ afum a Misira ɲambərənə kəbəc. ⁴⁸ Kɔ Isifu olonka yeri yayəkɔ fəp Misira meren mme camət-merəŋ. K'olonka yeri ya sədare safet səkɔ sənəŋkər sədare səpəŋ mə. ⁴⁹ Isifu enalonka kur ka yeri pəmɔ kəsəŋc ka dəkəba, kur kənabək haŋ pac-cəm-cəmne a dor dɔfəsətam kəsumpər aka Misira. ⁵⁰ Teren təkəkɔ-cəkɔ ta dor, kɔ Isifu oŋkom awut arkun merəŋ aŋe Asnat wan wəran ka Potifera Sali Almamy sa dare da Hon enakome kɔ mə. ⁵¹ Kɔ Isifu ewe coco cən Manase, ti tatəkɔ Kanu kəsəŋe kɔ kəpələr ka pəcy fəp kɔ kəsakənə kɔ aka kələ ka kas. ⁵² K'ewe wan kən tənɲə Efrayim, ti tɔ tatəkɔ Kanu kəsəŋ kɔ dokombərə atof ɲe analapəs kɔ mə. ⁵³ Kɔ meren camət-merəŋ ma kəməmbərə melip. ⁵⁴ Kɔ meren camət-merəŋ ma dor moŋcop pəmɔ təkɔ Isifu enaloku ti mə. Dor dənayı tɔf ya Misira fəp. Mba yeri yeməŋkərne yənayı sɔ atof ɲa Misira fəp. ⁵⁵ Nte dor dosumpər aka Misira mə, kɔ ɲambokər Firawona kəsətɔ ka cəcom. Kɔ Firawona oloku aka Misira: «Nəkɔ nənəŋk Isifu, nte oŋluku nu mə, nəyɔ tatəkɔ!» ⁵⁶ Nte dor dəmbək Misira mə, kɔ Isifu oŋcop kəcəmsər aka Misira malɔ. Mba dor dəŋc-bək kəbək dəm atof ɲa Misira. ⁵⁷ Afum ɲac-yefə mofɔ fəp ma Misira kədəway malɔ nnɔ Isifu eyi mə, bawo dor dənanəŋkanə kəbək Misira.

42

Yakuba kəsom kən awut ən Misira

¹ Kɔ Yakuba ene a malɔ* beyi Misira. Kɔ Yakuba oloku awut ən: «Ta ake tɔ nəndeyinə nnɔ nəc-məmənənə fər disre-ɛ?» ² Kɔ Yakuba oloku: «Ine a malɔ

* **41:43** «Nəkənə kol» * **42:1** bəle = f. «blé» meɣben mme aŋco pəsətɔ farin mə

meyi Misira. Nətor nəkə nəwaye su dəndo malə, ta padefine dor.» ³ Kə awenɟ a Isifu wəco ɟantor kəkə-way malə Misira. ⁴ Mba Yakuba enasak fe Benjyamin wəkə enapanɟne kere kə Isifu mə pəcəpse awenɟ anja darəɟ, bawo Yakuba enaloku: «Benjyamin ofəkə ta tes telec təloma təkəsətə kə.» ⁵ Kə awut a Yakuba ɟanɟkə Misira kəkə-way malə pəmə təkə afum alarəm ɟanɟkə Misira dəkəway malə mə, bawo dor dənayı atəf ɟa Kanahan fəp.

Isifu eyenɟas abəkac ɟən nno awenɟ ɟayi mə

⁶ Tem tatəkə Isifu pəyone wəbe atəf ɟa Misira. Nkən ɟɟwayər afum a Misira fəp malə. Kə awenɟ a Isifu ɟander ɟatontnene Isifu fər yon kirin, ɟacəp mobu dəntəf. ⁷ Kə Isifu enəɟk awenɟ anja. K'eneɟəl ɟa. Mba owurər fe ɟa kəcərene. K'olok-lokəre ɟa dim deyerɟi, k'eyif ɟa: «Deke nəyefe-e?» Kə awenɟ anja ɟaloku kə: «Atəf ɟa Kanahan ɟə səyefe, kə sənder kəway nno yeri.» ⁸ Kə Isifu eneɟəl awenɟ anja. Mba awenɟ anja ɟananəɟəl fe kə. ⁹ Kə Isifu ɟɟcem-cəmne mere məkə enawerəp te tarɟan mə. K'oloku ɟa: «Aten mes ɟə nəyone! Mes ma atəf ɟanɟe mə nənder kəten, nəkə nəloku mi aka atəf ɟonu.» ¹⁰ Kə ɟaloku Isifu: «Ala, wəbe, dəkəway yeri sənder bafə aten mes ɟə acar am ɟayone. ¹¹ Dəwenɟa də səyə fəp fosu, wərkun wəkin okom su. Səsəkene bəkəc! Saclək' əm a dəkəten yeri ɟbəcərəm sənder.» ¹² Kə Isifu oloku ɟa: «Kəbupərə ti kə nənde, metambər ma atəf ɟanɟe mə nənder kəten nəkəloku mi ndoronu.» ¹³ Kə awenɟ anja ɟaloku Isifu: «Wəco kə merəɟ wə sənayı kas kosu kəkəkom nde Kanahan. Mba wəkə efete su daco mə eyi məkə deker kə papa kosu, kə wəkin enafi.» ¹⁴ Kə Isifu oloku ɟa: «Təkə iloku nu mə, ti təyone kanɟe: Aten mes ɟə nəyone! ¹⁵ Awa, yebəc nyə y' indecəmbər nu: Indərəme nu tewe ta Firawona, nəfəwur nno ta wəfet konu wəlapəs wəkəkə nəsak deker mə ender-e. ¹⁶ Nəsom wenɟ konu wəkin pəkəkere wenɟ konu wəkəkə nəsak deker mə. Kə nəna anɟe endesak nno mə, dəbili andeber nu. Andeməmən moloku monu, pəcəre kə pəyone kanɟe kə nəloku-e. Kə pəyone fe ti-e, indərəme nu tewe ta Firawona aten mes ɟə nəyone!»

¹⁷ Kə Isifu ember ɟa dəbili mata maas. ¹⁸ Tataka ta maas, kə Isifu oloku ɟa: «Nəyə nte, təsəɟe nu kəyi doru. Innesə Kanu! ¹⁹ Kə pəyone fə nəsəkene bəkəc-e, nəsak wenɟ konu wəkin dəbili. Nəna aləpəs anɟe nəkene afum anu yeri kərəs bawo dor deyi. ²⁰ Nəkereɟ' em wəfet konu wəkə nəsak dəndo mə nte təɟsəɟe paməmən moloku monu kə pəyone fə kanɟe kə-e, ta nədefi.» ²¹ Ti tə ɟanayə, ɟaclokene: «Ey. Sən' enayə ti wenɟ kosu. Bawo anəɟk ayek ɟən, tem nte oɟcloku su a paɟanɟnəne kə mə, ta anɟənɟələ kə-e. Ti tə ayek ɟən ɟeyi kəsute su tantə.» ²² Kə Ruben elek moloku, k'oloku ɟa: «Inaloku fe nu ti ba, fə ta nəyə wan nwe pələc? Mba nənacəɟkəl f' em. Ndekəl oɟ awer su mecir mən.» ²³ Awenɟ a Isifu ɟanacərə fe a Isifu enɟe kusu kanɟan bawo wəcəpərəne moloku enayı kə daco kə awenɟ anja. ²⁴ Kə Isifu əmbələ awenɟ anja, k'əɟkə pəbok.

Awut a Yakuba kəlukuş kəɟan Kanahan

Nte elip mə, k'oluksərne kədelok-lokər ɟa. K'elek Siməɟ awenɟ anja daco, k'ember kə dəbili fər ya awenɟ anja kirin. ²⁵ Kə Isifu osom a palase ɟa yeri dələba, palukse nwe o nwe pəsam pən nde aləba ɟən, pasarəsər ɟa yeri yayəkə. Ti tə anayone ɟa. ²⁶ Kə awenɟ ən ɟasarəsər səfale səɟan yeri. Kə ɟasumpər dəpə kə ɟanɟkə. ²⁷ Kə wenɟ ka Isifu wəkin ende pəsikəli ələba ɟən nde dəkarwanɟe pəfan kəwure səfale sən yika yəsəm, kə wəkəkə enəɟk pəsam pən ələba ɟən disre. ²⁸ K'oloku awenɟ anja: «Aluks' em pəsam pem. Ipempə nno ələba ɟem.» Kə mera yeyi ɟa yama-yama kəcərə fə a ɟanɟkə dəkəway palukse ɟa sə pəsam paɟan. Kə ɟayifne: «Cəke cə Kanu kəyə su tantə-e?» ²⁹ Kə ɟambere ndena papa

kəŋan Yakuba nde atɔf ŋa Kanahan. Kɔ ŋalɔmər kas kəŋan mes məkɔ menasɔtɔ ŋa mɔ fəp. ³⁰ Kɔ ŋaloku kas kəŋan: «Fum wəkɔ ɔyɔnɛ wəbɛ wəka Misira mɔ, olɔk-lɔkərə su dim deyenki, k'endenɛ su kəyɔnɛ aten mes ma Misira nme sændeloku aka nnɔ mɔ. ³¹ Kɔ səlɔku kɔ fɔ səsəkɛnɛ bəkəc, bafɔ aten mes ŋɔ səyɔnɛ. ³² Kɔ Səlɔku kɔ sɔ fɔ wəco kɔ mɛrəŋ wɔ sənayi kas kosu kəkɔm, mba wəfɛt kosu eyi dɛkɛr, kɔ wəkin enafi su daco. ³³ Kɔ wəbɛ wəka Misira oloku su: «Ntɛ tɔ nəndeyɔ a itam kəcərə a nəsəkɛnɛ bəkəc. Nəsak wɛŋɔ konu wəkin nnɔ, nəkɛnɛ afum anu yeri kərəsna bawo dor deyɔ. ³⁴ Nəkɔ, nəkɛr' em wəfɛt konu. Tɛm tatɔkɔ, indɛcərə a bafɔ atɛn mes ŋɔ nəyɔnɛ, kɔ nəsəkɛnɛ bəkəc. Indelukxɛ nu wɛŋɔ konu, tɛm tatɔkɔ nəcəmɛ sɔ kəcəməs konu darəŋ dɔtɔf.»

³⁵ Ntɛ ŋambɛrɛ ndaranjan akɔ ŋayuk malɔ məkɔ ŋanakɛrɛ mɔ, kɔ fəp faŋan ŋanəŋkəs-nəŋkəs pəsam paŋan nde lɔba yaŋan disrɛ. Ŋa kɔ kas kəŋan ntɛ ŋanəŋkəs pəsam nde lɔba yaŋan disrɛ mɔ, kɔ kənɛsɛ kəndɛr ŋa. ³⁶ Kɔ kas kəŋan Yakuba oloku ŋa: «Awut em ŋɔ nəfaŋ kəbaŋsər im! Isifu eyi fɛ sɔ doru, Siməŋ eyi fɛ sɔ doru, kɔ nəfaŋ sɔ kələkər im Bɛnyamin-ɛ! In' ɔ maməkɔ fəp mɛndɛtərəs.» ³⁷ Kɔ Ruben oloku papa kɔn: «Mədə məyɔ padif awut em mɛrəŋ k'intəkɛr' am Bɛnsaməŋ. Məbɛr im kɔ dəwaca, indɛkɛr' am kɔ.» ³⁸ Kɔ Yakuba oloku: «Wan kem ɔfɔtɔr kɔ nənə, bawo wəbək' ɔn Isifu efi. Sona s' eyi ɔŋ. Kɔ tɛlɛc tɔsɔtɔ kɔ dɔpɔ-ɛ, cəkɛ cɔ nəndeyɔ-ɛ, tɛm tatɔkɔ nəŋsəŋ' em kətɔrɛ cəfon cɛm cəfɛr dabiya kɔ abəkəc ŋocuy nde afi ŋayi mɔ.»

43

Yakuba kəwosɛ kən Bɛnyamin kəkɔ kɔ awɛŋɔ ŋa

¹ Dor dɛŋc-bɛk kəbɛk dəm dɔtɔf. ² Ntɛ ŋalip kədi malɔ məkɔ ŋanakɛrɛ kəyɛfɛ Misira mɔ, kɔ Yakuba oloku awut ɔn: «Nəlɔksərɛnɛ, nəkɔ nəwayɛ su yeri yepic.» ³ Kɔ Yuda oloku kɔ: «Wəbɛ ka Misira enabɛŋnɛ su: «Ta inəŋk nu sɔ cərə, kɔ nəntəkɛr' em wɛŋɔ konu wələpəs-ɛ.» ⁴ Kɔ kəŋwosɛ kəsak wəfɛt kosu səkɔ-ɛ, səntɔr Misira kəkɔ-way' am yeri. ⁵ Kɔ məntəwosɛ kəsak kɔ səkɔ-ɛ, səfɔtam kətɔr Misira kəkɔ-way' am yeri, bawo wərkun kakɔ ɛnaloku: «Ta inəŋk nu sɔ cərə kɔ nəntəkɛr' em wəfɛt konu-ɛ.» ⁶ Kɔ Yakuba oloku: «Ta ake tɔ nənəyɔn' em pələc tantɛ, kəlɔku wərkun wəkakɔ a nəyɔ wəfɛt-ɛ?» ⁷ Kɔ awut ɔn ŋaloku: «Wərkun wəkakɔ ɛnayɛfət su pələrəm tɛ tosu kɔ tokomɛnɛ tosu, pəcyɛf su: «Papa konu ɔsɔrɔyi doru? Nəyɔ wɛŋɔ wələma sɔ?» Kɔ səlɔkxɛ kɔ moloku maməkɔ. Sənatam kəcərə ba, a ɛndɛlɔku su: «Nəkɔ nəkɛr' em wəfɛt konu!?» ⁸ Kɔ Yuda oloku papa kəŋan Yakuba: «Məsak wəfɛt səkɔ kɔ ina. Səndeyɛfɛ səkɔ, təsəŋɛ su kədəyi doru ta səfi-ɛ, məna papa, awut asu kɔ sənə. ⁹ In' ɔsɔŋ əm tɛmɛr, tɛta wəfɛt: In' ɔ məndɛwɛr kɔ, kɔ intəkɛr' am kɔ-ɛ, ta ilukxɛ kɔ idɛr ibɛr əm kɔ dəwaca-ɛ, tɛm tatɔkɔ in' ɛndɛsəŋ' am kətənəŋk sɔ wan kam. ¹⁰ Patəbɔlsɛnɛ moloku-ɛ, kɔ səntam ntɛ kəkɔ kəmɛrəŋ səlɔkɔ.» ¹¹ Kɔ papa kəŋan Yakuba oloku ŋa: «Bawo tɛyi tantɛ, nəkɔ nəyɔ ntɛ. Nələk ca ya atɔf ŋaŋɛ yələma nətəmpərənɛ wərkun wəkakɔ, pəmɔ: Dɔni, mɛsɛ ma cəmɛ mɛpic, cigbili, yamaku kɔ mɛgbɛn ma yaləkɛ kɔ cola.* ¹² Nələk pəsam pəkɔ nənəkɛrɛ tɔcəkɔ-cəkɔ mɔ kəmɛrəŋ. Nəlɔkxɛ pəsam pəkɔ anabɛrɛ nu dəlɔba mɔ, tələma ŋanaciya kəciya dəm. ¹³ Nələk wəfɛt konu nəkɔ ndɛna wərkun wəkawɛ. ¹⁴ Intɔla Kanu Kəpəŋ nɛkɛ kəntam mes ma doru fəp mɔ, kəsəŋɛ wərkun wəkakɔ pəkɔ pəyɔnɛ nu nənɔfɔr pəsak wɛŋɔ konu wəkɔ osumpər mɔ nədɛr, nəkɛrɛnɛ sɔ Bɛnyamin! Kɔ ina kɔ pəyi fɔ awut em ŋandɛwɛr im dəwaca-ɛ, awa ŋawur im dəwaca!»

* **43:11** Ti tɔ tatɔkɔ mɛgbɛn mɛyɛŋk kəway

Isifu kabarije kamerej ko awejic an

¹⁵ Ko awut a Yakuba njalek yotomporene ko pasam poko nanakekare tocko-coko mo kamerej, ko Benjamin. Ko njayefe, ko njantor Misira. Ko njajko njamentarne Isifu. ¹⁶ Nte Isifu enanj Benjamin ko awejic anja mo, k'oloku wacamse kon: «Maberse afum akanje deker, madif pocal, maoj, bawo afum akanje nj sən' endenadi makō yeri tofo tin danjana.» ¹⁷ Ko fum wakako oyo toko Isifu enaloku ko mo, k'emberse afum anje deker ndena Isifu. ¹⁸ Ko awejic a Isifu njanes nte anaberse na ndena Isifu mo, ko njaloku: «Teta pasam poko anasak loba yosu disre mo ti t' anjere su nno. Anjere su nno, njadewekarne su njacambər su dacar ko sofale sosu.» ¹⁹ Ko njalotarne wacamse ka Isifu, ko njaloku ko moloku mme dakusunjka: ²⁰ «Nənjajne Wəbe! Sənader tocko-coko kədeway yeri. ²¹ Nte sənjc-lulus mo, ko sənjko sikali loba yosu karwanse, ko sənanj nwe o nwe pasam pən nde alaba njn. Mba sənjkerene so pi. ²² Sənjkerene so pasam pələma kədeway yeri. Sənjcəre fe nwe enaber pasam papoko nde loba yosu disre mo.» ²³ Ko warkun nwe oloku nj: «Ta nənese bəkac yofər nu! Kanu konu ko, Kanu ka papa konu kənasəj nu pasam nde loba yonu. Pasam ponu pənader im.»

Ko wacamse ka Isifu owurene Simoj nno awejic anja njayi mo. ²⁴ Ko fum wakawe emberse na nde kəlo ka Isifu disre. K'osoj nj domun, ko njambikene wəkə. K'osoj so sofale sənan yika. ²⁵ K'olompse nj yeri han tem nte Isifu enako der dan mo, bawo enanene Isifu pəc-loku: «Sən' endedi yeri dan dəmako ko nj.» ²⁶ Nte Isifu ender deker dan mo, ko awut a Yakuba njasoj Isifu ca yoko njanatomporene ko mo, ko njantontne ko dantof. ²⁷ Ko Isifu eyifat nj teta dis danjan, k'eyif nj: «Papa konu wətem wəko nəjle mo, entamne? Jəsoyeyi doru?» ²⁸ Ko awejic anja njaloku: «Wəcar kam, papa kosu entamne, əsoyeyi doru.» Ko njantontne Isifu. ²⁹ Ko Isifu eyekti fər. Nte enanj Benjamin wərajne kon kere mo, k'eyif nj: «Wəkawe oyonə wəfet konu wəlapəs, wəko nənalok' im teton mo?» K'əncə: «Kanu kəmar əm wan kem!» ³⁰ Ko Isifu ojcopər moloku, bawo enjcteyə-teyə pəbotu pa kənanj ka wənjc, enafanj kəbok. Ko Isifu emberə dəkulo dən, k'ombok di han. ³¹ Ko Isifu əsak kəbok, k'ombufarne kəro, k'owur. K'əsəp kətəbok so fər ya awejic anja kirinj. K'oloku: «Nəwurene su yeri.» ³² K'ambere Isifu yeri taciņa, awejic anja taciņa, ko aMisira nj njayi so taciņa. Bawo aMisira njajcose fe kərajne dap da yeri ko aHebər. ³³ Ko awejic a Isifu njande fər yon kirinj. Kəyefe ka coco ca papa kənan han wəfet kənan nwe o nwe ko dəkənde dən. Ko njayefe kəlokene kəciyanə nke kəyi nj nte Isifu osumpər nj mo. ³⁴ Ko Isifu emberene nj yeri yon nyə nkən enj-di mo. Mba pəberene mpe enasoj Benjamin mo pənala kəcamət, pətəs pa akō. Ko njamun han ko pəntəjne nj ko nkən Isifu.

44

Isifu antəras awejic an nte təjsojə pətam kəcəre bəkac yanjan mo

¹ Ko Isifu oloku wacamse kon: «Məlasə afum akanje malə dəloba pəmo toko loba yanjan yentam kəlek malə mo. Məber pasam panjan nde loba yanjan disre. ² Məber so apət njem njomune nj gbeti njəko, nde aləba nj wəfet wəko ko pasam poko enjkerə kədewayə malə mo.» Ko wacamse ka Isifu oyo toko Isifu enaloku ko mo. ³ Dec dendesək, k'asak afum anje kəlulus nde ndaranjan ko sofale sənan. ⁴ Nəwur dare disre ta njantabolə-ə, ko Isifu oloku wacamse kon: «Məyefe məcəme afum anje darəj han məbər nj. Məyif nj: «Ta ake to nəsojə pətət kəway pələc-ə? ⁵ Bafə apət njajə nj wəbe kem ojmunə, nj njəsojə ko kəcəre toko tender mo? Nənciya kəyo tante nəyo mo.» ⁶ Ko wacamse ka Isifu embelər nj k'eməbər

ηα. K'ongbokarene ηα moloku makō Isifu enasom kō mō. ⁷ Kō ηaloku wacamse ka Isifu: «Ta ake tō wābe onlok-lokare su tante-e? Səna amarəs am səfətam kəyō tatōkō. ⁸ Sənuŋkene karesna kō səŋkere nu pəsam pōkō sənanəŋk nde lōba yosu mō, kəyefe Kanahan. Ta ake tō səndekiyene pəsam kō pəyi fe ti kema nde kəlō ka wābe kam-e? ⁹ Nwe o nwe anəŋke ca yayōkō mō, padif kō, kō səna fəp səyone acar a wābe kem!» ¹⁰ Kō wacamse ka Isifu oloku ηa: «Awa. Ine nu sim! Nwe o nwe aŋnəŋke paka mō, əŋyone wəcar kem. Nəna aləpəs aŋe nəŋkō.» ¹¹ Kō ηambelkər-belkər kətorē-torē lōba yaŋan dəntōf kō ηasikəlī-sikəlī yi. ¹² Kō wacamse ka Isifu oncop kafen-feni kəyefe alōba ηa wəbəkī, k'eləpsər alōba ηa wəfət. Kō wacamse ka Isifu əŋkō pənəŋk apōt nŋe nde alōba ηa Benyamin. ¹³ Kō awenç a Isifu ηawal-wali yamos yaŋan, kō ηandəndəsər sō səfale səŋan lōba yaŋan. Kō ηaluksərne sō dare disre.

Yuda kəcəpə Benyamin

¹⁴ Yuda kō awenç aŋa ηander sō nda Isifu wəkō enasəyōi kəfo kəŋkō ηanasak kō mō. Kō ηantempene dəntōf Isifu fər kirin. ¹⁵ Kō Isifu eyif ηa: «Cəke cō nəyō tante-e? Nəŋcəre fe a intam kəcəre təkō təŋbəpne mō, təkō tender mō?» ¹⁶ Kō Yuda oloku: «Cəke c' indeloku wābe kem-e? Cəke c' indeloku mətam kəlan su-e? Kanu kəmbəp amarəs am ηaciya. Səyone on acar a wābe, kəyefe səna haŋ wəkō anəŋk apōt alōba ηon disre mō.» ¹⁷ Kō Isifu oloku: «Ifədebəc ti tatōkō! Fum nwe anəŋke apōt mō, endeyone wəcar kem. Kō nəna, nəperne nəkō ndena papa konu bəkəc yoforu disre.»

¹⁸ Kō Yuda ələtərne Isifu k'oloku kō: «!ləktər'n' am wābe məwose wəmarəs kam pələk-lokər əm ta abəkəc ηep' am nno eyi mō! Bawo məyi pəmə Firawona. ¹⁹ Wābe kem eyifət amarəs on pəc-loku: «Nəyō kas kō pəyife ti-e wəfət?» ²⁰ Kō səwose ne kō: «Səyō kas kətem, kō wəfət wan nwe onkom detem dən disre mō. Wəpaŋne kən kere enafi. Kere kən kəkom, sona s'eyi on, kō kas əmbətər kō.» ²¹ Kō məloku amarəs am: «Nəkō nəkere wəfət konu inəŋk kō fər yem.» ²² Kō səloku wābe kem: «Wəfət kosu əfətam kəyefe papa kosu kəsək. K'eyefe kō kəsək-e, papa kosu enfi.» ²³ Kō məloku amarəs am: «Kō nəntəkere wəfət konu-e, ta inəŋk nu sō de.» ²⁴ Nte səluksərne ndena papa kosu wəmarəs kam mō, kō səluksə kō moloku mam mənə wābe kem. ²⁵ Kō papa kosu oloku: «Nəkōsə nəwaye su yeri yepic.» ²⁶ Kō səloku kō: «Səfətam kəkō. Mba kō səŋsole wəfət kosu-e, səŋkō, bawo wərkun kakō əfəwose kənəŋk su cəro ta səŋkene kō wəfət kosu pənəŋk-e.» ²⁷ Kō papa kosu wəmarəs kam oloku su: «Nəŋcəre fō wəran kem awut mərəŋ η'enakom' em. ²⁸ Kō wəkin ende pəsak im. Ilaŋ ti fō wəkakō, anawatəri-watəri kō, bawo intanəŋk fe kō haŋ məkō. ²⁹ Kō nəmbaŋər im sō ndekəl wəkəwe-e, tes tedekō sətō kō-e, pəcuy disre pō nəndesəŋ' em kətorē cəfon cem cəfer dabiya nde aŋi ηayi mō.» ³⁰ Ndekəl on k'ilulukus nde wəmarəs kam, papa kem eyi mō, ta inkenē kō wəfət kosu nwe abəkəc ηon ηosumpər mō, ³¹ enfi katina kō əntənəŋke su wəfət kosu-e. Tem tatōkō amarəs am ηandesəŋe wəmarəs kam papa kosu kətorēne cəfon cən cəfer dabiya pəcuy disre. ³² Bawo ina wəmarəs kam isəŋ kō temer kəlukse kō sō wan kən, icloku papa kosu: «K'intəlüks' am wəfət kosu-e, in' endesəŋ' am kətorē cəfon cam cəfer dabiya!» ³³ Ndekəl iletsen' am: Ina wəmarəs kam iyi nno. Iyən' am wəcar. Wəfət kosu pəlulukus kō awenç im aŋa nde papa kosu eyi mō. ³⁴ Cəke c' intam kəlulukus, ta ilukse wəfət kosu nno papa kosu eyi mō-e? Ha! Intola fe kənəŋk pələc pəkō pəndekō sətō papa kosu mō, k'intəlukse kō wəfət kosu-e!»

45

Isifu asɔŋe awɛŋc aŋa kɛnɛpɛl kɔ

¹ Isifu enatam fɛ sɔ kamɛŋk mɛŋcɛr nnɔ afum akɔ ŋanayi kɔ kɛsɛk mɔ daco, k'ɔŋkule: «Nɔwurene afum fɛp!» Ali wɛkin enayi fɛ sɔ Isifu kɛsɛk nte ɛŋcmentɛrne awɛŋc aŋa mɔ. ² K'ɛyɛfɛ kɛbok, aMisira kɔ aka kɛlɔ ka Firawona ŋane kɔ dim kɛbok. ³ Kɔ Isifu oloku awɛŋc aŋa: «In' ɔfo Isifu! papa kem ɔsɔɔyi doru ba?» Mba awɛŋc aŋa ŋanatam fɛ kɛlukɛ kɔ moloku nte pɛŋciyanɛ ŋa kɛnɛŋk kɔ sɔ mɔ. ⁴ Kɔ Isifu oloku awɛŋc aŋa: «lletsɛne nu, nɛlɔtɛrn' em.» Kɔ ŋalɔtɛrne kɔ. K'oloku ŋa sɔ: «In' ɔfo Isifu wɛŋc konu nwe nɛnacamɔs a kɔ aŋkɛrɛ kɔ Misira mɔ. ⁵ Nɛkɛl ɔŋ, ta nɔwakɛsɛ. Ta pɛtɛlɛ nu kɛcamɔs kem paker' em nnɔ, bawo kɛbum konu, nɔyi doru kɔ Kanu kɛnɛbɛlkɛr' em kɛkɛrɛ nnɔ, iyi nu kirin. ⁶ Teren ta mɛrɛŋ ta dor tɔ tante dɔtɔf. Pɛŋcɛmɛ meren kɛcamɔt afɔde pac-bifti, afɔde pac-tɛl. ⁷ Kanu kɛkɛr' em iyi nu kirin, nte tɔŋsɔŋɛ nu kɛsɔtɔ ka nnɔ atɔf ŋaŋɛ yuruya mɔ, imar nu ta nɛfi, ic-bum nu pɛyɛŋki pampɛ ayi kɛcɛpɛrɛne mɔ. ⁸ Nɛkɛl ɔŋ, bafɔ nɔn' ɛkɛr' em nnɔ, mba Kanu kɔ. Kanu kɛŋcɛmbɛr im iyɔnɛ papa ka Firawona, wɛbɛ wɛka kɛlɔ kɔn disrɛ, wɛkirin ka atɔf ŋa Misira fɛp. ⁹ Nɛroknɛ nɔpɛ nde papa kem eyi mɔ. Nɛkɔ nɛloku kɔ: «Nte tɔ wan kam Isifu olokuna su: Kanu kɛŋcɛmbɛr im wɛkirin ka atɔf ŋa Misira fɛp. Ta mɔwon kɛder nnɔ iyi mɔ! ¹⁰ Nde atɔf ŋa Kosɛŋ ŋɔ mɛŋkɔ-yi, mɛfɔdɛbɔl' em, kɛyɛfɛ mɛna papa kɛbɔp awut am, awut-sɔ am, yɔcɔl yam yɔpɔŋ kɔ yɛfɛt haŋ ka nyɛ mɔyɔ mɔ fɛp. ¹¹ Nnɔ taŋ indetam kɛsɔŋ ɛm ca fɛp bawo pɛsɔɔcɛmɛ meren kɛcamɔt a dor declip. Ti disrɛ dor dɔfɔdesumpɛr yɔkɔ mɔyɔ mɔ.»

¹² «Fɔtɔ nɛŋgbɛtɛne ti fɔr yonu, kɔ wɛfɛt kem Bɛŋyamin ɛŋgbɛtɛn' em fɔr yɔn yati a in' ɔŋlɔk-lokɛr nu. ¹³ Nɛkɔ nɛloku papa kem kɔ pɛlɛl mɛpɛ isɔtɔ Misira mɔ. Nɛlɔmɛr kɔ nte nɛnɛŋk dɛ mɔ fɛp. Nɛroknɛ nɔtɔrɛnɛ papa kem nnɔ iyi mɔ.» ¹⁴ Kɔ Isifu ɛnɔpsɛrɛnɛ sɔ wɛfɛt kɔn Bɛŋyamin dɛkilim, kɔ ŋayɛfɛ kɛbok. ¹⁵ Kɔ Isifu ɔŋcupɛs awɛŋc aŋa fɛp. Kɔ ŋandelɛpsɛr kɛndɛ tofo tin kɔ ŋalɔk-loku.

Firawona kɛwe ka Yakuba Misira

¹⁶ Kɔ moloku mamɔkɔ mɛsam kɛlɔ ka Firawona fɛp disrɛ, a awɛŋc a Isifu ŋanderna mɔkɔ. Kɔ toloku tatɔkɔ tɔmbɔt Firawona kɔ amarɛs ɔn. ¹⁷ Kɔ Firawona oloku Isifu: «Mɔloku awɛŋc ɛm aŋa: «Nɔyɔ nte: Nɛlɛk yɔcɔl yonu, nɛkɔ atɔf ŋa Kanahan. ¹⁸ Nɛlɛk papa konu kɔ afum ɔn, nɛder nnɔ iyi mɔ. Indɛyɔnɛ nu nte o nte tentɛsɛ atɔf ŋa Misira mɔ. Nɛnde nɛc-di yeri yɔtɔt ya Misira.» ¹⁹ Iwos' am kɛloku awɛŋc ɛm aŋa: «Nɛyɔ nte: Nɛlɛk cibil atɔf ŋa Misira, nɛkɔ nɛlɛk awut kɔ aran anu kɔ papa konu nɛder.» ²⁰ Ta nɛŋaŋɛ mɛlɛr tɛta ca yonu yɔkɔ nɛndɛkɔ-sak di mɔ, bawo mɛpɛ o mɛpɛ pɛyi atɔf ŋa Misira pɔyɔnɛ pɔtɔt mɔ, pɛndɛyɔnɛ ponu.»

²¹ Kɔ awut a Yakuba ŋayɔ tatɔkɔ. Kɔ Isifu ɔsɔŋ awɛŋc aŋa cibil pɛmɔ tɔkɔ Firawona ɛnasom kɔ ti mɔ. K'ɔsɔŋ ŋa sɔ yeri yɔkɔ ŋanakɔ kɛcdi dɔpɔ mɔ. ²² Kɔ Isifu ompocɛ awɛŋc aŋa fɛp yamos yɛsɛkɛrɛ k'ɔsɔŋ Bɛŋyamin gbɛti mɛŋcɛmbɛl 300 kɔ yamos kɛcamɔt yɛsɛkɛrɛ. ²³ Ca nyɛ yɔ Isifu ɛnasɔŋ pakɛnɛ kas kɛŋan: Sofalɛ surkun wɛcɔ sɛsɛrɛ ca yɔtɔt ya Misira, kɔ sofalɛ sɛran wɛcɔ sɛsɛrɛ malɔ, cɛcom kɔ yeri ta nte ɔŋkɔ-sumpɛr dɔpɔ kɛder Misira mɔ. ²⁴ Kɔ Isifu ɛsak awɛŋc aŋa kɔ ŋalukus. K'oloku ŋa: «Ta nɛkɔ cɔp dɔpɔ de!» ²⁵ Kɔ awɛŋc a Isifu ŋayɛfɛ Misira kɔ ŋampɛ Kanahan ndɛna papa kɛŋan Yakuba. ²⁶ Kɔ awɛŋc a Isifu ŋaloku kas kɛŋan tɛta Isifu kiyi kɔn doru sɔ. Kɔ ŋaloku kas kɛŋan a Isifu ɔyɔnɛ wɛbɛ wɛka atɔf ŋa Misira fɛp. Mba abɛkɛc ŋɛnapɛ fɛ Yakuba bawo ɛnalɛŋ fɛ ŋa. ²⁷ Kɔ ŋalɔmɛr kɔ moloku mɔkɔ Isifu ɛnasom ŋa mɔ fɛp. Nte

Yakuba enanənk cibil cəko Isifu enasak kədəlek kə mə, it' enasənjə kə oŋ abəkək kəpɛ. ²⁸ Kə Yakuba oloku: «İlan ti oŋ! Wan kem Isifu əsəryi doru! İndekə nənk kə a ic-fi.»

46

Yakuba kəkə kən Misira

¹ Kə Yakuba oŋkə kə ca yəkə enayə mə. Nte embere Berseba mə, k'olonje di Kanu ka papa kən Isiyaka. ² Kə Kanu kəlok-lokər Yakuba kənənk ka pibi disre. Kə Kanu kəwe kə: «Yakuba! Yakuba!» K'owose: «İn' ewe!» ³ Kə Kanu kəloku kə: «İn' əfə ina Kanu, Kanu ka papa kam. Ta mənese kətor ka Misira. Bawo difə iŋkə-səŋ' am kəyənə ka kas ka afum alarəm. ⁴ Sən' endesol kətor ka Misira. İn' endesəŋ' am sə kəpɛ. Isifu yati endeməp' əm fər waca wən.» ⁵ Kə Yakuba eyefe Berseba. Kə awut a Yakuba ŋənkəkəre kas kəŋan, aran aŋan, kə awut aŋan cibil ca dəntəf disre nce Firawona enasənjə pakə kere ŋa mə. ⁶ Kə ŋələk sə yəcəl yaŋan kə ca yəkə ŋanasətə atəf ŋa Kanahan mə. Kə Yakuba oŋkə Misira kə afum ən fəp. ⁷ K'ənkenene atəf ŋa Misira awut ən arkun kə awut-sə ən arkun, awut ən aran kə awut-sə ən aran.

Yakuba dəlay dən

⁸ Mewe ma awut a Yakuba məmə, aŋe ŋanakə Misira mə. Yakuba kə awut ən:

Coco ca Yakuba, Ruben. ⁹ Awut a Ruben: Henok, Palu, Hecəroŋ, kə Karmi.

¹⁰ Awut a Siməŋ: Yemuyel, Yamin, Ohad, Yakin, kə Sohar, kə Sawul wan wərkun wəka wəKanahanara.

¹¹ Awut a Lewy: Kerson, Kehat, kə Merari.

¹² Awut a Yuda: Hər, Onan, Selah, Perəc, kə Serah, mba Hər kə Onan ŋanafi nde atəf ŋa Kanahan. Awut a Perəc ŋanayənə Hecəroŋ kə Hamul.

¹³ Awut a Isakar: Tola, Puwa, Yəb, kə Simroŋ.

¹⁴ Awut a Sebuləŋ: Sered, Eləŋ, kə Yahələl.

¹⁵ Awut akanje ŋə Leya enakome Yakuba nde Padəŋ-Aram, mba wan kən wəran Dina eyi fe ti. Kələk awut ən aran haŋ arkun, ŋanakə afum 33.

¹⁶ Awut a Kadu: Cifyən, Haki, Suni, Ecbəŋ, Eri, Arodi, kə Areli.

¹⁷ Awut a Aser: Yima, Yisuwa, Yisuwi, kə Beriya, kə Sera wəkirə kəŋan. Wan ka Beriya: Heber kə Malkiyel.

¹⁸ Awut a Silpa wəmarəs nwe Labəŋ enasənjə wan kən wəran Leya mə, ŋə akakə aŋe enakome Yakuba mə. ŋanayi afum wəco kə camət-tin.

¹⁹ Awut a Rasel, wəran ka Yakuba: Isifu kə Benyamin. ²⁰ Kə Isifu nkən oŋkom Misira awut mərəŋ: Manase kə Efrayim, aŋe Asnat wan wəran ka Potifera Sali Almamy sa dare da Hon, enakome Isifu mə.

²¹ Awut a Benyamin: Bela, Bekər, Asubəl, Kera, Naman, Ehi, Rəs, Mupim, Hupim, kə Ardu.

²² Yuruya yayə yə Rasel enasətənə nkən Yakuba, ŋanayi afum wəco kə maŋkələ.

²³ Wan ka Dan: Husim.

²⁴ Mewe ma awut a Naftali məmə: Yahcel, Kumi, Yetser, kə Silem.

²⁵ Awut a Bilha ŋə akakə, Bilha nwe Labəŋ enasənjə wan kən wəran Rasel mə pəyəkə wəcar k'oŋkome ŋa Yakuba. ŋanayi afum camət-mərəŋ.

²⁶ Afum aŋe ŋanacəpse Yakuba kəkə ka Misira mə, ŋanayi afum 66 aŋe ŋanayənə akom ən mə, ələm fe aran a awut ən arkun de. ²⁷ Awut a Isifu aŋe enakom Misira mə: ŋanayi awut mərəŋ. Afum a Yakuba aŋe ŋanacəpse kə darəŋ kəkə ka Misira mə, ŋanayi fəp faŋan afum 70.

Yakuba kǎnde kǎn nde Misira

²⁸ Kǎ Yakuba osom Yuda pǎyi kǎ kirinj kǎkǎ ka Kosej ndena Isifu. Kǎ Yuda emberǎe atǎf ǎa Kosej. ²⁹ Kǎ Isifu elek abil ǎon k'empǎ Kosej kǎkǎ-bǎpǎene kǎ papa kǎn Yakuba. Isifu ǎanjǎkǎ-wurǎereǎe kǎ papa kǎn, k'ǎnapsǎrne kǎ dǎkǎlim kǎ k'eyǎfe kǎbok. K'ombok haǎ. ³⁰ Kǎ Yakuba oloku Isifu: «Intam oǎ kǎfi bawo ǎanjǎk ǎm kǎro, k'ǎnjǎere oǎ fǎ mǎyi doru!» ³¹ Kǎ Isifu oloku awǎeǎ ǎa kǎ afum a papa kǎn: «Ilukus ikǎ ilukse Firawona kǎberǎe konu. Ikǎ iloku kǎ fǎ: «Awǎeǎ im ǎa kǎ afum a papa kem ǎe ǎanayi atǎf ǎa Kanahan mǎ, ǎander nǎo iyi mǎ. ³² Afum akek a ǎkesiya, cir, kǎ cǎna ǎo ǎayǎne, bawo akek a acǎl ǎo. ǎanjǎere yǎcǎl ǎanǎn fǎp kǎ ca ǎanǎn.» ³³ Kǎ tǎm tendebǎp nte Firawona endewe nu pǎeyif nu: «Ake 'yǎne yǎbǎc yǎnu-e?» ³⁴ Nǎcǎloku kǎ: «Sǎn' acar am, akek ǎo sǎyǎne, kǎyǎfe detemp dosu haǎ mǎkǎ, yǎbǎc yǎyǎkǎ yǎ sǎmbǎpǎ akombǎra asu.» Ti disǎe, nǎyi Kosej, bawo aMisira ǎambǎtǎr fǎ akek a ǎkesiya kǎ cir.»

47

¹ Kǎ Isifu ǎnjǎkǎ pǎlukse ti Firawona. K'oloku kǎ: «Awǎeǎ im ǎa kǎ papa kem ǎander kǎyǎfe ka atǎf ǎa Kanahan kǎ yǎcǎl ǎanǎn ǎkesiya, cir kǎ cǎna kǎbǎp ka ca ǎanǎn fǎp. ǎayi tante atǎf ǎa Kosej.» ² Kǎ Isifu elek awǎeǎ ǎa kǎcǎmǎt k'ementǎr ǎa Firawona. ³ Kǎ Firawona eyif awǎeǎ a Isifu: «Ake 'yǎne yǎbǎc yǎnu-e?» Kǎ awǎeǎ a Isifu ǎaloku Firawona: «Sǎn' acar am, akek a ǎkesiya, cir kǎ cǎna ǎo sǎyǎne pǎmǎ papa kosu ǎa.» ⁴ Kǎ ǎaloku sǎ Firawona: «Sǎnder kǎdǎnde atǎf ǎaǎe, bawo dǎkǎcǎl deyi fǎ sǎ nde acar am ǎayǎfe mǎ, kǎ dor dǎmbǎk kǎbǎk dǎm atǎf ǎa Kanahan. Mǎwose oǎ acar am kǎnde atǎf ǎa Kosej.» ⁵ Kǎ Firawona oloku Isifu: «Papa kam kǎ awǎeǎ ǎm ǎa ǎander nǎo mǎyi mǎ.» ⁶ Atǎf ǎa Misira ǎey' ǎm dǎwaca, mǎdǎs papa kam kǎ awǎeǎ ǎm ǎa nǎo pǎntese ǎa Kosej mǎ, kǎ mǎnjǎere sǎ awǎeǎ ǎm ǎa dǎcǎ afum alompu-e, mǎcǎmbǎr ǎa ǎackeǎs' em yǎcǎl.» ⁷ Kǎ Isifu ǎnjǎere papa kǎn Yakuba kǎdǎmentǎr kǎ Firawona. Kǎ Yakuba ontolǎne Firawona. ⁸ Kǎ Firawona eyif Yakuba: «Meren cǎke mǎ mǎyi doru-e?» ⁹ Kǎ Yakuba oloku kǎ: «Meren mǎme isǎtǎ kǎceǎe-ceǎe disǎe mǎ, mǎsǎtǎ meren 130, kiyi kem doru kǎnjǎepǎr kǎtǎnǎkatǎna. ǎnjǎepǎrene meren meyenǎki kiyi kem doru. Intasǎtǎ fǎ meren mǎme akombǎra em ǎnanǎsǎtǎ mǎ, mǎba teceǎpǎrene doru tin tayi tǎ sǎnjǎepǎrene doru.» ¹⁰ Kǎ Yakuba ontolǎne sǎ Firawona. K'eyǎfe, k'esak kǎ.

¹¹ Kǎ Isifu endǎs papa kǎn kǎ awǎeǎ ǎa atǎf ǎa Misira. K'ǎsǎoǎ ǎa antǎf Misira, nde atǎf ǎa Ramses, pǎmǎ tǎkǎ Firawona ǎnaloku kǎ ti mǎ. ¹² Kǎ Isifu ǎntam oǎ kǎgbǎkǎere papa kǎn, awǎeǎ ǎa, kǎ afum a papa kǎn fǎp pǎmǎ tǎkǎ ǎnalanǎne mǎ.

Isifu kǎkǎtene mes ma Misira

¹³ Yeri yǎnayi fǎ sǎ atǎf ǎa Misira fǎp, bawo dor dǎnasǎtǎ fǎnǎntǎr. Atǎf ǎa Misira kǎ atǎf ǎa Kanahan dor dǎnjǎclǎnkǎs oǎ kǎlǎnjǎkǎs dǎm afum a tǎf yǎyǎkǎ. ¹⁴ Kǎ Isifu ǎwetǎs gbeti fǎp mǎbe bǎnayi atǎf ǎa Misira kǎ atǎf ǎa Kanahan mǎ. Pǎcsǎkpǎere gbeti babǎkǎ malǎ, kǎ Isifu emberse gbeti babǎkǎ nde kǎlǎ ka Firawona. ¹⁵ Nte gbeti ba Misira kǎ Kanahan belip mǎ, kǎ aMisira fǎp ǎander nǎo Isifu eyi mǎ. Kǎ ǎaloku: «Mǎsǎoǎ su yeri! Cepǎ sǎndefi fǎr yam kirinj bawo gbeti beyi fǎ sǎ?» ¹⁶ Kǎ Isifu oloku: «Nǎsǎoǎ yǎcǎl yǎnu. ǎnjǎoǎ nu kǎcom kǎsǎkǎ ka yǎcǎl yǎnu, bawo gbeti beyi fǎ sǎ.» ¹⁷ Kǎ ǎanjǎere Isifu yǎcǎl ǎanǎn. Kǎ Isifu ǎnjǎoǎ ǎa yeri kǎsǎkǎ ka yǎcǎl ǎanǎn: Fǎles, yǎcǎl yǎfǎt kǎ yǎpǎoǎ, sǎfale. Kǎ Isifu ǎsǎoǎ ǎa yeri ya teren tatǎkǎ kǎsǎkǎ ka yǎcǎl ǎanǎn fǎp. ¹⁸ Nte teren tatǎkǎ teǎcepǎr mǎ, kǎ aka Misira ǎander sǎ nǎo Isifu eyi mǎ teren tǎc-kǎsǎk.

Ko ŋaloku ko: «Səfətam kəməŋkər əm a gbeti bosu belip, kə yəcəl yosu yelip. Daka o daka dəŋcəmə fə su sə, mənə dis dosu kə ntəf yosu. ¹⁹ Səndefi oŋ fər yam kirinj ba, kə ntəf yosu? Məway su kə ntəf yosu kəsəkpe ka yeri. Təm tatəkə səyənə acar a Firawona, səna kə ntəf yosu. Məsəŋ su defet səbəc ta sədefi, ntəf yosu yedefəntərə gbəlməs.»

²⁰ Ko Isifu əwaye Firawona ntəf ya Misira fəp, aka Misira fəp ŋanacaməs ntəf yaŋan, bawo dor dənabəkər ŋa. Kə atəf ŋəyənə oŋ ŋa Firawona. ²¹ Ko Firawona əlek afum aŋe ŋanayi dəcələnçər ca Misira mə, k'əŋkərə ŋa sədare səpəŋ. ²² Mba Isifu ənaway fə ntəf ya Sali Almamyə, bawo Firawona ənamənə kəway ka ntəf yaŋan. Sali Almamyə ŋayi kəkəkəs ka Firawona disre, ti tə Sali Almamyə ŋanatəcaməsə ntəf yaŋan.

²³ Ko Isifu oloku afum a Misira: «Iway nu məkə kə ntəf yonu, nəyənə məkə aka Firawona. Defet dende: Nəntam kəbəf dəntəf. ²⁴ Kə nəndetəl-ε, nəsəŋ pəboc pin pa kətəl konu kə nəyer ki kəcamət-ε Firawona. Nəna nəlek yəboc məŋkələ nyə, yendeyənə nu yeri ya dəkər kə awut, yəyənə nu sə defet da teren təcəŋç.» ²⁵ Ko ŋaloku Firawona: «Məlukse su kəyi doru! Səsətə kəŋaŋnənə ka wəbə kosu, səndeyənə wəcar ka Firawona.» ²⁶ Ko Isifu eŋcəmbər ti kə təyənə məkə təyə ta Misira: Pəboc pa kəcamət fəp pa Firawona pə. Mənə ntəf ya Sali Almamyə gbəcərəm yətəyənə ya Firawona.

Məfaŋ ma Yakuba mələpəs

²⁷ Ko Yakuba əndə atəf ŋa Misira, atəf ŋa Kosəŋ. Kə pəyənə di ndaraŋan k'əyənə kas ka afum alarəm. ²⁸ Ko Yakuba eyi doru meren wəco kə camət-mərəŋ atəf ŋa Misira. Kəwon ka Yakuba doru fəp kənasətə meren 147. ²⁹ Mataka ma Yakuba kələtəs kəlip, k'ewe wan kən Isifu k'oloku ko: «Kə məfaŋ kəmar im-ε, məboc kəca kam aləŋk ŋem tantəf, məlek' em layidi pəsoku disre ndə mənədetəmpər' em mə: İlətsen' am ta məwup im Misira! ³⁰ K'indəfəntərə kə papa kem aŋa-ε, məwuren' em Misira. Məkə məwup im ndə kufu kəŋan kəyi mə.» Ko Isifu oloku ko: «İndeyə təkə məlok' im mə.» ³¹ Ko Yakuba oloku: «Mədərəm' em ti.» Ko Isifu əndərəmə kə ti. Ko Yakuba ontəntnə ndə kəfəŋç kən dəromp.

48

Yakuba kətolanə kən awut arkun a Isifu

¹ Nte mes məməkə məŋçepər mə, k'əŋkə paloku Isifu a Papa kən əntamne fə. Kə Isifu ələkənə awut ən mərəŋ Manase kə Əfrayim. ² K'asəŋe ti Yakuba kəcərə, k'aloku ko: «Wan kam Isifu eyi kəder nnə məyi mə.» Ko Yakuba oləŋka fənəntər fən k'eyefə, k'əndə kəfəŋç kən kəron. ³ Ko Yakuba oloku Isifu: «Kanu Kəpəŋ nke kəntam mes fəp ma doru mə kənawurər im dare da Lus ndə atəf ŋa Kanahan kə kəsəŋ im temer kədəpoc' em pətət. ⁴ Kə kələk' im: İndesəŋ əm dokombəra, indesəŋ' am kəla, indesəŋ' am kəyənə wətəm ka afum alarəm. İndesəŋ atəf ŋaŋe afum am kə məŋçepər-ε, atəf ŋaŋe ŋəndeyənə ŋaŋan doru o doru.» ⁵ «Ndəkəl oŋ, awut mərəŋ aŋe məŋkom atəf ŋa Misira a k'indəder nnə məyi mə, ŋəndeyənə akemi. Əfrayim kə Manase ŋayənə akemi, pəmə təkə iyə Ruben kə Siməŋ mə. ⁶ Mba awut aŋe mənədekom oŋ aŋe mərəŋ tadarəŋ mə, akam ŋəndeyi akako, awəŋç aŋa ŋə ŋəndəsətər kə. ⁷ Kəder kem Padəŋ, kə Rasəl efir im dəpə da Kanahan, ta pəmbələ su kəbərə Efrata-ε. Difə inawup kə katina dəndo dəpə da Efrata, ndə pəyənə Betləhem mə.» ⁸ Ko Yakuba əməmən

awut a Isifu k'eyif: «Are ŋo akanɛ-ɛ?» ⁹ Kɔ Isifu oloku papa kɔn: «Awut em ŋo, aɲɛ Kanu kəsɔŋ im nnɔ mɔ.» Kɔ Yakuba oloku: «lletsɛn' am mɔyɔ ŋa ŋacɔŋɛ nnɔ itolanɛ ŋa.» ¹⁰ Detem dɛnalɔlɔs Yakuba fɔr. ɛŋc-tam fɛ sɔ kənɔŋk. Kɔ Isifu ɔŋcɔŋ awut ɔn nde Yakuba eyi mɔ, kɔ Yakuba ɔŋcup ŋa, k'ɛmakərɛɛ ŋa. ¹¹ Kɔ Yakuba oloku Isifu: «Inacɛm-cɛmɔnɛ fɛ sɔ kədenɔŋk ɔm. Mba Kanu kəsɔŋ' em k'inɔŋk ɔm haŋ awut am!» ¹² Kɔ Isifu elij awut kas dɔlɔŋk, k'ɛŋcɔp kɔrɔ dantɔf. ¹³ Kɔ Isifu osumpɔr mɛrɛŋ maŋan fɔp waca, pɔsumpɔrɛ ɛfrayim kɛca kətɔt mba pɔyi kɛca kəmɛriya ka Yakuba, k'osumpɔrɛ Manase kɛca kəmɛriya mba pɔyi Yakuba kɛca kətɔt, k'ɔŋcɔŋɛɛ ŋa sɔ nde wɛtem kəŋan eyi mɔ. ¹⁴ Kɔ Yakuba ɛntɛŋc kɛca kɔn kətɔt, k'ɛndɛŋ ki ɛfrayim dərɔmp nwe ɛnafɛtɛ mɔ, k'ɛndɛŋɔr Manase kɛca kɔn kəmɛriya dərɔmp. ɛnacɔrɛ bel-bel tɔkɔ ɔŋcɔ waca wɔn mɔ, ali nte Manase ɛnayɔnɛ wan wɛcɔkɔ-cɔkɔ mɔ. ¹⁵ Motolanɛ mmɛ mɔ Yakuba ɛnatolanɛ Isifu:
«Kanu Kɔpɔŋ nke kənɔŋk papa kem aŋa Abraham kɔ Isiyaka tɛcɛpɔrɛɛ tanjan mɔ,

Kanu Kɔpɔŋ nke kəŋkɛkəs im kəyɛfɛ nte iyi dɔru haŋ mɔkɔ mɔ,

¹⁶ Mɛlɛkɛ mmɛ mɛŋcyac im pɛlɛc mɔ, mɔsɔŋɛ awut aɲɛ!

Pawe ŋa tewe tem

kɔ mewe ma papa kem aŋa, Abraham kɔ Isiyaka.

Kanu kəsɔŋɛ ŋa kəkom pɔlɔrɔm nde atɔf ŋaŋɔkɔ dacɔ.»

¹⁷ Nte Isifu ɛnɔŋk kas pɛc-dɛŋɔr ɛfrayim kɛca kɔn kətɔt mɔ, kɔ tɔntɔbɔt kɔ. Kɔ Isifu osumpɔr kɛca ka kas, k'ɔŋcɔŋ ntɛndɛ domp da Manase ta pɛdɛŋɔr ki ɛfrayim. ¹⁸ Kɔ Isifu oloku papa kɔn: «Ta mɔyɔ tante, fɔtɔ Manase ɛbɛk. Nkɔn ɔ pɔmar mɛdɛŋɔr kɛca kam kətɔt.» ¹⁹ Kɔ papa kɔn ɛfati, k'oloku: «Ŋcɔrɛ ti, wan kem. Ŋcɔrɛ ti! Nkɔn sɔ ɛndɛyɔnɛ wɛtem ka afum alarɔm, ɛndɛbɛk. Mba wɛŋc Tɔŋɔ ɛndɛbɛk kɔ, awut ɔn ŋandɛlas tɔf fɔp.» ²⁰ Kɔ Yakuba ɔntolanɛ ŋa dɔsɔk dadɔkɔ, k'oloku: «Mɔn' ɛndɛsɔŋɛ Yakuba pɛc-tolanɛ a pɛc-kulɛ fɔ: «Kanu kəsɔŋ' am kəyi pɔmɔ ɛfrayim, pɔmɔ Manase!» Tatɔkɔ tɔ Yakuba ɛnacɛmbɔr ɛfrayim Manase kirij. ²¹ Kɔ Yakuba oloku Isifu: «Kɛfi k'inder! Mba Kanu kɛndɛsolɛ nu. Kɛndɛlukɛ nu atɔf ŋa atɛm anu. ²² Imbɛrɛn' am pɔkɔ awɛŋc ɔm aŋa ŋantɔdɛsɔtɔ mɔ*, ip' ɔyɔnɛ mɛrɛ inabanɔrɛ aka Amɔr dakma dem kɔ ambɔŋcɔran ŋɛm mɔ.»

49

Kɔtolanɛ ka Yakuba awut ɔn wɛcɔ kɔ mɛrɛŋ

¹ Kɔ Yakuba ewe awut ɔn, k'oloku:

«Nɔlɔŋkanɛ iloku nu tɔkɔ tendɛdɛr nu kirij mɔ.

² Nɔlɔŋkanɛ, nɛcɔŋkɛl im Awut a Yakuba!

Nɛcɔŋkɛl Yisrayɛl* papa konu!

³ Ruben, mɔna coco cem,

mɔna nwe inakom

tɛm nte inayɔ fɔnɔntɔr mɔ:

Mɔŋcɛpɔr awɛŋc ɔm aŋa

tokom, kɔ fɔnɔntɔr.

⁴ Mɔyɛŋk pɔmɔ domun ndɛ dɛŋyɛkɛ dɔkɔŋgbɔkɔ mɔ,

mɔna mɔfɔdɛsɔyɔnɛ wɔkirij,

Bawo mɔnapɛsɛ dɔkɔfɔntɔrɛ da papa kam,

Mɔnayikyikɔs kɔfɔŋc kem kɔpɛsɛ ka ki, kɔ wɔran kem wɔkin.

* 48:22 Paka papɔkɔ pɔyɔnɛ dare da Sɔkɛm.

* 49:2 Mɔmɔmɔn 32:29; 35:10

49:4 35:22

5 Simon ko Lewy deWenca do nayo:

Na nantagne, nasek kaka-yo palec.

6 Ta amera nem nosol kamehkas kanan palec,
Ta mecem-cemne mem metagne nde nantagne kabapene mo.
Bawo metele manan disre, nandif fum.

Kacuca kanan disre, ko nanocpu-copu mura banta.

7 Intolane metele manan palec, bawo membek pelasar.
Intolane palec deyenki bakac danan, bawo dofoyone nonofor.
Indeyeras na atof na Yakuba,
Indesamasar na atof na Yisrayel.

8 Yuda, mana, awenyc am aja nandeyekyeks am.

Mandesumpar aterene am carobo.

Ko awenyc am aja nandecap am sabomp for yam kirin.

9 Yuda, kusununku kawut ko mayone.

Dakawatari-watari wesem wam mayefe, wan kem!

Nkon onnut wecak, pofantare pamo kusununku.

Pamo kusununku karan: An' entam ki kayekti ta kafar-ε?

10 Kagbo ka debe kafode kac-bole Yuda,
kagbo ka debe kandeyi yuruya yon dawaca,
han tem nte waka kagbo kanke yati endeder mo,
wako afum fap nandeyi dantof mo.

11 Nkon (Yuda) ende pac-kot safale san dawin,
pakot wan ka si nde katok ka win,
Ende pac-yak yamos yon damember,
ko baramus bon, damenococ ma resen.

12 Member mendesone ko for kayimbare,
Mese ma wana mendefertar am sek.

13 Ko mana Sabulon, kaba kasak mandende,
nde cibil candeyo katanta mo.

Calenjar ca atof naroko candewakal han Sidon.

14 Isakar, mana safale sapon so mayone,
nse sahantare gbare meran dac mo.

15 Panank fo kafe kanke eyi kahesam mo kantesε,
k'atof nombot.

Patirmi kumunt padandasar ko pesare,
Yebac ya dacar y' endeyi.

16 Dan, endeyone afum on wabe.

Pamo kusunka kaloma cusunka calapas ca Yisrayel cako.

17 Dan, endeyi pamo abok nne nyeyi dopo mo,
ankisin nne nyeyi dopo kasak mo.

Abok nne nenan banta ya afales,
a tosone wayeksene ka ni katempene mo.

18 Ingbekar am amera Kanu Karon, a mandeyac im!

19 Kadu, kanay† kandeparne ko
payefe pacame na daran kabelas.

²⁰ Ndena Aser, yeri yobonju yendela di.
Antof ñam ñende ñac-səŋ yeri nyε pamar yoyone yeri y' abε ma.

²¹ Naftali, were w' oyone nwe weyi kiyi ka wi, ta tes o tes tonkotərne wi ma.
Ende pəc-koməs awut atət‡.

²² Isifu, popon pa kətək kəkom poyone,
Popon pa kətək kəkom nke kəcəme kəŋgbəkə kəsək ma,
wara waki wetilsərne damba.

²³ Ñandəkətər kə, kə ñampən.

Arəne mbəŋcəran ñanayone ayefərēne am.

²⁴ Mba ambəŋcəran ñon ñende ñetəŋne kə nkən sərka.
Anacəŋəs waca wən

kətam ka Kanu ka fənəntər ka Yakuba dəntof.
Oyone wəkək kə togbu pa aka Yisrayel§.

²⁵ Tewe ta Kanu ka papa kam, nke kəyone wəmar kam ma,
tewe ta Kanu nke kəntam mes fəp ma doru ma, nke kəndepoc' am ma:
Kəpocε pətət nke kəndeyefε dareŋc ma,
kəpocε pətət nke kənyefε dəntof ma,
kəpocε pətət ka awut alarəm kə yocəl yelarəm.

²⁶ Kətolane nke papa kam ontolan' am ma,
kəŋcəpər kətolane pətət ka aŋe ñaŋkom im ma,
haŋ dəkələpsər da mərə ma doru o doru.
Kətolane pətət kəŋkə kəyi Isifu dərəmp,
dəndo dəmp dacə da Isifu
nwe oyone wəbe ka awēŋc aŋa ma!

²⁷ Benyamin, kalma k'oyone nke kəŋwatəri-watəri ma.
Bət-bət kəwatəri-watəri wəsəm wa ki,
dəfəy, pəyerəs yəsətə ya ki.»

²⁸ Awut akanε ñayone cusuŋka wəcə kə mēŋcə ca Yisrayel. Moloku mame
ma kas kəŋan ənaloku ña, nte oŋctolane ña ma. Yakuba ənatolane ña nwe o nwe
kə kətolane kən tacija.

Defi da Yakuba

²⁹ Nte Yakuba elip kətolane awut ən ma, k'osom ña: «Intas kəbəp atem em aŋe
ñafi ma. Nəwup im kə papa kem aŋa, nde kufu kəŋkə kəyi nde dale da Hefəron
wəHewy ma, ³⁰ nde kufu nke kəyi dale da Makpela, Mamre kəsək, nde atəf
ña Kanahan. Dale dadəkə də Abraham ənaway nno Hefəron eyi ma, pəyone
di dəkəwupene da afum ən. ³¹ Difə anawup Abraham kə wəran kən Sara,
difə anawup Isiyaka kə wəran kən Rebeka, difə inawup sə Leya wəran kem.
³² Dale kə kufu nke kəyi di ma, Abraham ənaway di aHewy dəwaca.» ³³ Nte
Yakuba elip kəsom awut ən ma, k'efəntərə dəkəfəŋc. K'əŋgbin kifir k'əŋkələne
atem ən aŋe ñanafi ma.

50

Kəbal ka Yakuba

¹ Kə Isifu entempene papa kən kəron, k'ombok kə kəron, k'əŋcəp kə. ² Kə
Isifu osom acar ən ako ñanayone atən cəl ma, a ñasop kas acəl ñe ñəsəŋe ta

wæfi ente katæna mǝ. Kǝ aten cǝl ŋasop Yakuba acǝl ŋaŋǝkǝ. ³ Kǝ tǝŋkǝ mata 40. Tem tatǝkǝ mataka mamǝkǝ m' aŋc-sop afi acǝl ŋa kǝtǝte ŋaŋǝkǝ, kǝ aMisira ŋambok kǝ mata 70.

⁴ Nte mataka ma kǝbal kǝn menɕepǝr mǝ, kǝ Isifu oloku afum akǝ ŋanayi nde sanɕa sa Firawona mǝ, k'oloku ŋa: «K'intam kǝsǝter nu layidi-ε, nǝloku nte Firawona ilɕtsenε nu: ⁵ Papa kem εnasǝŋ' em kǝderǝm, pǝc-loku: «Kǝfi k'inder! Mǝkǝ mǝwup im nde kufu kǝŋkǝ iŋkay nde atǝf ŋa Kanahan mǝ.» Difo ifaŋ kǝpε ikǝ wup papa kem. K'ilip-ε, inder.» ⁶ Kǝ Firawona oloku kǝ: «Mǝpε mǝkǝwup papa kam pǝmǝ tǝkǝ ǝsǝŋ' am kǝderǝm mǝ.» ⁷ Kǝ Isifu εmpε kǝkǝ-wup papa kǝn. Kǝ ŋampe kǝ abeki aka sanɕa sa Firawona fǝp kǝbǝp abeki a atǝf ŋa Misira. ⁸ Kǝ afum a Isifu fǝp, kǝlek awεŋɕ aŋa kǝbǝp ka afum a papa kǝn, menε awut, yǝcǝl yaŋan yǝpǝŋ kǝ yefet ŋ' anasak atǝf ŋa Kǝsεŋ. ⁹ Isifu kǝ cibil kǝ dǝntǝf k'ayeksenε fǝles ŋampe kǝ nkǝn, kǝ tǝsǝŋε akǝ a Kanahan kǝla. ¹⁰ ŋandebǝp pǝferere pa Atad, ŋŋε ŋeyi Yurden takǝronŋ mǝ, kǝ ŋawup Yakuba dǝndo kǝyεkyekǝs disrε. Kǝ Isifu ombok kas mata camǝt-mεrǝŋ. ¹¹ Kǝ andε a atǝf ŋaŋǝkǝ, aka Kanahan, ŋayi kǝbal ka Yakuba dǝndo pǝferere pa Atad. Kǝ ŋaloku: «Defi dǝpǝŋ dǝ dandε aMisira dacǝ!» Ti t' aŋŋε tofo tatǝkǝ tewε ta «Abel Misira» nde Yurden takǝronŋ. ¹² Kǝ awut a Yakuba ŋayo tǝkǝ papa kǝŋan εnaloku ŋa mǝ. ¹³ Kǝ awut ǝn ŋaŋkεkǝrε kǝ atǝf ŋa Kanahan. Kǝ ŋawup kǝ nde kufu ka dǝle da Makpela, dǝle ndε Abraham εnaway Hεfǝronŋ wǝHiti dǝwaca mǝ, pǝyǝ di dǝkǝwupεnε da afum ǝn, nde Mamre kǝsǝk. ¹⁴ Nte Isifu elip kǝwup papa kǝn mǝ, k'oluksǝrνε Misira kǝ awεŋɕ aŋa kǝ akǝ ŋanacǝmbǝr kǝ, kǝkǝ-wup papa kǝn mǝ.

Mes mamǝkǝ mǝ mencepǝr nte defi da Yakuba delip mǝ

¹⁵ Nte awεŋɕ a Isifu ŋaŋǝŋk fǝ papa kǝŋan εfi mǝ, kǝ ŋaloku: «Kǝ Isifu εŋkafǝle pǝyǝnε wǝterεnε kosu, kǝlukε ka ayek ŋa pǝlec mpe sǝnayǝ kǝ mǝ!» ¹⁶ Kǝ ŋasom a paloku Isifu: «Papa kam εnasom nte a pǝc-fi: ¹⁷ «Nte tǝ nǝŋkǝ-loku Isifu: Oh! Ilɕtsen' am mǝŋaŋŋenε awεŋɕ ǝm aŋa pǝlec kǝ kiciya kǝŋan, bawo ŋanayo ǝm pǝlec! Ilɕtsen' am mǝŋaŋŋε ǝŋ kiciya ka acar a Kanu ka papa kam!» Kǝ Isifu ombok nte analoku kǝ moloku mamǝkǝ mǝ. ¹⁸ Kǝ awεŋɕ aŋa ŋander ŋa sǝrka ŋatempεnε Isifu dǝntǝf kǝ ŋaloku: «Sǝn' ǝfǝ akanε acar am.» ¹⁹ Kǝ Isifu oloku ŋa: «Ta nǝnεsε. Cεpǝ Kanu k'iyǝnε? ²⁰ Nǝnasek' em kǝyǝ ka pǝlec. Mba Kanu kanakafǝli ti pǝtǝt, kǝlompsε ka nte teyi mǝkǝ mǝ, kǝ kǝyac ka defi da afum alaram. ²¹ Ndekal ǝŋ, ta nǝnεsε! Indetame nu mεfaŋ monu fǝp kǝ ma awut anu.» Kǝ Isifu ontore torε ŋa bǝkǝc, k'olok' lokǝrε ŋa dim d' antǝf.

²² Kǝ Isifu εndε Misira nkǝn kǝ afum ǝn. K'eyi doru meren 110. ²³ Kǝ Isifu εnǝŋk awut a Efrayim haŋ detemp maas. Kǝ Makir, wan ka Manase, ǝŋkom awut ǝn lǝŋk ya Isifu kǝronŋ. ²⁴ Kǝ Isifu oloku awεŋɕ aŋa: «Kǝfi k'inder. Mba Kanu kǝndemar nu ilaŋ ti. Kanu kǝndepεnε nu nde atǝf ŋǝkǝ kǝnalεkε Abraham, Isiyaka kǝ Yakuba layidi kǝsǝŋ ŋa mǝ.» ²⁵ Kǝ Isifu ǝsǝŋε awut a Yakuba kǝderǝm, pǝc-loku: «Kanu kǝndemar nu ilaŋ ti. Nǝde nǝpεnε bent yem, nǝbǝlenε yi nnǝ.» ²⁶ Kǝ Isifu εfi pǝsǝtǝ meren 110. K'asop kǝ acǝl ŋŋε ŋǝŋsǝŋε wǝfi kǝtǝte katæna mǝ. Kǝ ŋamber kǝ kanɕkǝra ka tasar pǝpat dǝndo atǝf ŋa Misira.

Yosuwe

Kæberε: Toloku ntε Kanu kənaloku Aŋnabi

Yosuwe mɔ

Moloku melarəm teta kətabu kanjke, aŋcicəs taruku ta aka Yisrayel dəcətabu cəlarəm disrε. DəTawureta Musa aŋcop. Afum apon a Yisrayel, Aŋnabi Abraham, Aŋnabi Siyaka, Aŋnabi Yakuba, kə awut ɔn wəco kə merəŋ (12) fəp faŋan dəkətabu kəcəkɔ-cəkɔ ka Tawureta Musa aŋnəŋk pi, mpe aŋwe «Dəkəcop» mɔ. Dəkələpsər da kətabu kanjko dementər su təkɔ aka Yisrayel ŋanabəp atof ŋa Misira mɔ.

Kətabu ka merəŋ ka Tawureta Musa nke aŋwe «Kəwur» mɔ, taruku ta Aŋnabi Musa ɔ tɔŋcop. Kə Kanu kəsəŋe k'aŋkom kə atof ŋa Misira, nte tɔŋsəŋe pəwure afum a Yisrayel dacar mɔ.

Nte aka Yisrayel ŋaŋcali Kəba ka Cəŋkɔlma kəmar ka mes mɛwɛy-wɛy mme Kanu kənantər mɔ, kə ŋambere dətɛgbere. Atof ŋa Kanahan ŋɔ Kanu kənafan kəkəkere ŋa, nde kənadərme aYisrayel kəsəŋ ŋa mɔ. Kətabu ka maas ka Tawureta Musa «Buk ba Alonjε», ka maŋkəle «Kəlɔm», kə ka kəcamət «Sariye sa Merəŋ», cətabu cance fəp cəloku teta marənt ma aka Yisrayel nte Kanu Kəpəŋ kənwure ŋa dacar nde Misira mɔ. Kəwon ka afum aka Yisrayel dətɛgbere kənasətɔ meren wəco maŋkəle a ŋadebəp atof ŋa Kanahan. Kətəlan kəŋan kənasəŋe ŋa kəwon di.

Nte ŋanayefe kəcali kəŋgbəkɔ ka Yurden, ŋabere atof ŋa Kanahan mɔ, kə Kanu kəloku aka Yisrayel a Yosuwe pəyɔne ŋa wəkiriŋ dəkəcəme da Aŋnabi Musa. Kə Aŋnabi Yosuwe eŋcalene ŋa kəŋgbəkɔ ka Yurden kəmar ka mes mɛwɛy-wɛy ma Kanu, pəmɔ təkɔ Musa eŋcalene ŋa Kəba ka Cəŋkɔlma mɔ.

Nte tatəkɔ tɛŋcɛpər mɔ, kə Aŋnabi Yosuwe eŋtɛfərnene ŋa atof ŋa Kanahan, ŋako ŋasutene nte tɔŋsəŋe ŋasətɔ tɔf yayəkɔ mɔ. Kanu kənafan kəsəŋ ŋa tɔf yayəkɔ teta danapa danan kə kədərəm kəŋkɔ eŋaderəme ŋa kəsəŋ ŋa yi mɔ. Ti disrε kə Kanu kəmar ŋa kəwan kanjko disrε hanj kə aKanahan fəp ŋanesε ŋa. Kə cusunja nce wəco kə merəŋ ca Yisrayel fəp cəsətɔ sədare. Kə Kanu kəsəŋ ŋa tɔf yayəkɔ yəyɔne ŋa kε.

Taruku tante fəp acic pi kətabu kanjke disrε, kəyefe tɛm nte aka Yisrayel ŋanacali kəŋgbəkɔ ka Yurden mɔ, hanj tɛm nte ŋanatom sədare sa Kanahan fəp mɔ. Ti disrε aŋnəŋk fənəntər fa Kanu belbel. Kanu kəmbətər afum ɔn. Kədərəm nke ɔ nke kəndərme ŋa mɔ, kəŋlas ki fənəntər kə teta danapa danan. Tatəkɔ tɔŋyɔne su totubucne tətɔt. Kə sənə səyɔne sɔ afum a Kanu-ε, kəŋmare su fənəntər fən tɛcɛpərəne tosu doru, pəmɔ təkɔ kənadərme su mɔ. Kanu kəmar su, nte tɔŋsəŋe pane moloku mame, palan sɔ mi mɔ.

Amina

Kanu kəloku Yosuwe a pəbere antɔf ŋa kε nde Kanahan

¹ Nte defi da Aŋnabi Musa wəcar wəka Kanu Kəpəŋ deŋcɛpər mɔ, kə Kanu kəloku Yosuwe wan ka Nun wəmarəs wəka Musa: ² «Wəcar kem Musa efi. Ndəkəl ɔŋ məyefe, məcali kəŋgbəkɔ ka Yurden kanjke, məna kə afum akanje. Nəkətene afum aŋe nde atof ŋŋe indesəŋ aka Yisrayel mɔ. ³ Nnɔ ɔ nno məŋcəmbər kəcək mɔ, isəŋ un di pəmɔ təkɔ inaloku ti Musa mɔ. ⁴ Cələŋcər conu cəndeyefe nde dətɛgbere hanj Liban, kəkɔ ka kəŋgbəkɔ kəpəŋ ka Efərat, kəbəp antɔf məlməl ŋa aka Hit, hanj nde Kəba Kəpəŋ ntende dec deŋkale mɔ. ⁵ Ali fum ɔfɔcəm' am fər kiriŋ kiyi kam doru fəp. Isol' am pəmɔ təkɔ inasole Musa mɔ.

Ifodesak əm, ifəc' am. ⁶ Məyənjək dis, məbaņsə! Bawo mən' endekətene afum a Yisrayel kəbaņ atəf ɲa ke ɲɲe inaderəm kəsəɲ atem aņan mə. ⁷ Məyənjək dis gbaņ, məbaņsə! Məgbətne məkət dəpə nde Musa wəcar kem omboc' am mə: Ta məkə kəca kətət, ta məkə kəca kəmeriya, nte təɲsəɲ' am kətam mes fəp ɲnə o ɲnə məɲkə mə. ⁸ Ta buk ba sariye mbə bəbəl' am dəkusu! Məc-nəm-nəmne dan pibi məgbətne, məkət təkə buk bambe boloku mə, itə məɲsəlnə dəpə dətət, it' əɲsəɲe mətam mes fəp. ⁹ Indəm f' am fə məyənjək dis, məbaņsə ba? Awa, ta mənese, ta nəyikce, bawo Kanu Kəpəɲ Kanu kam kəsəl' am ɲnə o ɲnə məɲkə mə.»

Yosuwe kəlompəs kən kəcali ka Yurden

¹⁰ Kə Yosuwe osom ti akiriɲ: ¹¹ «Nəkətene saņka fəp, nəloku afum nte: «Nədəmne yeri, bawo mata maas meņcəme kəcali ka Yurden yaye, nəkə-baņ atəf ɲɲe Kanu Kəpəɲ Kanu konu kəmpoc' on mə.» ¹² Kə Yosuwe oloku aRuben, aKadu kə aka kusurka daco ka Manase: ¹³ Nətəmpər təkə Musa wəcar ka Kanu Kəpəɲ enalok' un: «Kanu Kəpəɲ, Kanu konu kəsəɲ' un kəɲesəm, kəsəɲ un atəf ɲɲe.» ¹⁴ Aran anu, awut anu, kə yəcəl yonu yendeyi antəf ɲaɲəkə Musa əsəɲ un nde Yurden kəsək ntende dec dəmpə mə. Mba nəna arkun aņe ɲaņyefərene nətəmpər yosutne yonu mə, nən' endekə-nurkəne kəcali kəɲgbəkə. Nəmar awerɲc un aņa, ¹⁵ haņ Kanu Kəpəɲ kəsəɲ awerɲc un aņa kəɲesəm pəmə nəna, ɲa sə ɲasətə antəf ɲɲe Kanu Kəpəɲ kəsəɲ ɲa mə. Kə telip-ε, nəluksərne nəder nəlek antəf ɲa ke ɲɲe ɲəyənə ɲonu mə. Musa wəcar ka Kanu Kəpəɲ əsəɲ un ɲi Yurden kəca kəɲkə ntende dec dəmpə mə.»

¹⁶ Kə ɲaloku Yosuwe: «Təkə məloku su mə fəp, səndeyə kə ɲnə o ɲnə mənədekəre su mə. ¹⁷ Səndecəɲkəl' am pəmə təkə sənacəɲkələ Musa mə. Tes tin gbəcarəm tɛbas su: A Kanu Kəpəɲ Kanu kam kəɲsəl' am pəmə təkə kənasələ Musa mə! ¹⁸ Nwe o nwe endetanər' əm aləɲəs, pəyənker dim dam dobomp mə, andif kə. Məyənjək dis gbaņ, məbaņsə!

2

Yosuwe kəsom kən afum mərəɲ Yeriko

¹ Kə Yosuwe wan ka Nun osom afum mərəɲ dim dantəf kəyefe ka Sitim, pəc-loku ɲa: «Nəkə, nəkəkce antəf ɲaɲəkə kə dare da Yeriko! Kə afum akakə ɲaɲkə ɲabere nde kələ ka wəran wətətam kəloto kən mə, pac-we kə Rahabu, kə ɲaņcepərene pibi nde ndəron. ² K'aloku wəbe ka Yeriko: «Awa, nəgbətne nte arkun aka Yisrayel ɲanderna ɲnə pibi kədəfen-feni atəf ɲosu mə!» ³ Kə wəbe wəka Yeriko osom pakə-loku Rahabu: «Məwurene afum akə ɲayi ɲnə ndaram mə, aņe ɲambere nde kələ kam mə, bawo kəfen-feni ka atəf fəp kə ɲanderene.» ⁴ Kə wəran nwe eņkekəre arkun aņe mərəɲ k'əɲkə pəmeņk, k'oloku asom a wəbe: «Kaņce kə, arkun aņe mərəɲ ɲandersa ɲnə kələ kem, mba ɲəcərəsa fe aka ɲnə ɲayənə mə. ⁵ Nendisna tem nte dec dəɲkaləsa pac-kə kəgbət kumba ka dare dəkusu mə, kə arkun aņe ɲawur ɲnə, mba ɲəcərə fe nde ɲaņkəsa mə. Nəbəlker nəcəme ɲa darəɲ, nəɲkəbər ɲa!» ⁶ Nte tenayi mə, enapene ɲa nde kələ dareɲc, k'eməɲk ɲa nde sek ya cəɲkəlma daco, nce enadət nde kələ dareɲc mə. ⁷ Kə afum ɲasumpər dəpə da Yurden kəbələr ɲa haņ nde dəkətənta. K'aņgbət kumba ka dare dəkusu nte afum abələr aņan ɲanawur mə.

⁸ Ta acikəra aten mes ɲantadire-ε, kə Rahabu empe kəkə-bər ɲa nde kələ dareɲc. ⁹ Kə wəran nwe oloku arkun aņe: «ɲəcərə a Kanu Kəpəɲ kəsəɲ un atəf ɲaņe. Pələc pəkə nəfaņe su mə pəsətə su, ayek-yek ɲeɲgbəpərne afum fəp, ɲayi kənes' on. ¹⁰ Bawo səne a Kanu Kəpəɲ kənaɲosər' on domun da Kəba ka

Cəhəkəlmə nte nəhç-wur Misira mə. Səne sə təkə nənadif abe a Amər mərəh ane nənayı kəngbəkə ka Yurden kəsək ntende dec dəmpə mə: Sihəh kə Oku. ¹¹ Səne ti, itə mım mowurə su, kə nwe o nwe eŋgbih kifir nno nəyi mə, bawo Kanu Kəpəh, Kanu konu, kəyənə Kanu ka darehç, kə dəntəf. ¹² Ndekal oŋ, nədərm' em nno Kanu Kəpəh kəyi mə, a məndelase afum a kələ kem layidi pəmə dəkə iyən' on mə. Mədərm' em ¹³ a nəndesak iya kem, papa kem, awəhç im anə arkun, aran, kə afum alpəs ane nəyənə akəhan mə fəp. Nəsək su səmulpər defi, nəfədedif su.» ¹⁴ Kə arkun ane nəluku wəran nwe: «Səwosə kəfine tetam, mba ta mədeloku afum təkətənə tosu de! Kə Kanu Kəpəh kəndəsəh su atəf-ε, səndebət mera səlasənə sə layidi nno məyi mə.» ¹⁵ K'əsəh nə kəbənda kə nəntərənə ki nde dəwunder, bawo kələ kən kənayı disre kəgbəcənə kə damba da səhka sa dare. ¹⁶ Kə wəran nwe oloku nə: «Nəkə ta dəməro kə pəyi fe ti-ε, nəmbəpənə kə abelər anu. Nəgbəpənə dəndo han mata maas, tənətəhənə abelər anu nəlukus, a nəna nədesumpər dəpə donu kəkə!» ¹⁷ Kə arkun ane nəluku kə: «Nte tendəsəhç su kələs kədərm nke məsəhç su kədərm' am mə: ¹⁸ Awa, məcəhkal im! Təm nte səndebərə dare mə, mənə məkotər tafac pəyim nde wunder wəkə mənatorənə su mə. Məcəmbərərnə iya wəkam, papa wəkam, awəhç'əm anə arkun aran, afum am fəp nde kələ kam. ¹⁹ Nwe o nwe eŋçali kusuhka kəhçə a pəwur mə, əsarə teta mecir mən ndena Kanu Kəpəh, mba kəhçə pəgbuhənə wəkin nu daco-ε, səsarə teta mecir mə wəkayı! ²⁰ Kə məloku afum təkətənə tosu-ε, təm tatəkə səhsikili tətəhənə tosu kə məna.» ²¹ Kə wəran nwe oloku: «Kanu Kəpəh kəsəhç teyi pəmə təkə nəloku ti mə!» Kə wəran nwe əsak arkun ane kə nəhçə. Kə wəran nwe oŋkot tafac pəyim nde wunder wən.

²² Kə arkun ane nəhçə kə dəməro, kə nəhçbəpənə di mata maas, han kə abeləs anan nəlukus. Abelər anan nəc-tən nə dəpə, mba nənanəhç fe nə. ²³ Kə afum ane mərəh nənde nətor dəməro, kə nəhçali Yurden. Kə nəhçə nəbəp Yosuwe wan ka Nun, kə nələməh kə təkə nənasətə nde anasom nə mə. ²⁴ Kə nəluku Yosuwe: «Pəwurənə pəmə Kanu Kəpəh kəsəhç su atəf nəhçəkə fəp. Ayek-yek nəhçbəpərnə afum fəp, nəyi kənəsə su.»

3

Kəçali ka Yurden

¹ Yosuwe əyefə bət-bət suy, nkən kə aka Yisrayel fəp, kə nəyefə Sitim kə nəhçə han kəngbəkə ka Yurden. Dəndo nəyektı səhka, kə nəndirə di, nəntaçali fe kərəsna. ² Nte mata maas məhçepər mə, kə akirin nəhçətənə səhka fəp. ³ Kə nəluku afum nte: «Kə nəndenəhç kəhçərə ka danapa da Kanu Kəpəh kə səna-ε, kə alonhə aLewy ane nəgbəhçənə ki mə, nəyefə nde nəyi mə, nəcəmə ki darəh. ⁴ Mba nəbələnə ki abara masar kəcəmət, ta nələtərnə ki de! Təm tatəkə, nəhçərə dəpə dəkə pəmar a nəkə mə, bawo nəntaçepər fe dəpə dandə təkəkə-cəkə.»

⁵ Kə Yosuwe oloku afum: «Nəsəkəsənə, bawo Kanu Kəpəh kəhçə alna mes məpəh nno nəyi mə.» ⁶ Kə Yosuwe oloku alonhə: «Nələk kəhçərə kəsələhç ka danapa da Kanu nke nəgbəhçənə mə, nəcepər afum fər kirin.» Kə alonhə nələk kəhçərə, kə nəhçepər afum fər kirin.

⁷ Kə Kanu Kəpəh kəloku Yosuwe: «Nççop kələləs'əm məkə nno afum aka Yisrayel nəyi mə, nte tənəhçə nəcərə a in' əsol am, pəmə təkə inasolə Musa mə. ⁸ Kə məna, məsom alonhə ane nəhçəhçənə kəhçərə ka danapa mə nte: Kə nəhçə bəp kəngbəkə ka Yurden-ε, nəcəmbərəs domun disre.» ⁹ Kə Yosuwe oloku aka Yisrayel: «Nəcəhçənə nno, nəcəhçəl moloku mə Kanu Kəpəh, Kanu konu!» ¹⁰ Kə Yosuwe oloku: «Nte tə nəndəcəre a Kanu Kəpəh kəy' un daco,

ki kəŋkəbələs nu fər kirin̄ aka Kanahan, aHit, aHiwy, aPerisi, aKirkasa, aka Amər, kə aYebus. ¹¹ Awa nəgbətne nte: Kan̄kəra ka danapa da Mariki ma doru fəp kəndecali kəŋgbəkə ka Yurden̄ fər yonu kirin̄ mə. ¹² Nələk afum wəco kə mērəŋ cusuŋka ca Yisrayel disre, fum wəkin kusuŋka o kusuŋka. ¹³ Nte aloŋne aŋe ŋagbaŋne kan̄kəra ka danapa da Kanu Kəpəŋ Mariki ma doru fəp ŋanadegbət wəcək domun da Yurden̄, kə domun da Yurden̄ dengbintər, kə səbo sasək kətorə domun, kə donŋonkane tofo tin.»

¹⁴ Nte afum ŋanawur dəcəbal kəkə-cali kəŋgbəkə ka Yurden̄ mə, aloŋne agbaŋne kan̄kəra kəselen̄ ka danapa da Kanu Kəpəŋ mə ŋaŋcəpər afum fər kirin̄. ¹⁵ Katela kəŋgbəkə ka Yurden̄ kəŋc-lare domun. Nte agbaŋne kan̄kəra ŋaŋkə-torə wəcək dərromun mə, ¹⁶ kə domun nde deŋyefe dəsəbo mə deŋcəme, kə dolonkane kəfo kin pəbolu pəmə abon̄ən ntende dare da Adama nde deyi Cartan̄ kəsək, kə dəkə dontor kəca ka kəba ka Araba, kəba Kədokət, kə səbo sasək fəp səŋcopər domun. Kə afum ŋaŋcali kəŋgbəkə ŋatefərne dare da Yeriko. ¹⁷ Aloŋne aŋe ŋanagbaŋne kan̄kəra ka danapa da Kanu Kəpəŋ mə ŋacəme antəf ŋowosu fər kəron̄ kəŋgbəkə ka Yurden̄ daco. Kə afum a Yisrayel fəp ŋalip kəcali kəŋgbəkə antəf ŋowosu kəron̄.

4

Aka Yisrayel ŋaŋcəmbər masar pəyone tenepəle taŋan ta kəcali ka Yurden̄

¹ Nte afum a Yisrayel fəp ŋalip kəcali Yurden̄ mə, kə Kanu Kəpəŋ kəloku Yosuwe: ² «Məyək-yek atəmp wəco kə mērəŋ afum daco, kusuŋka o kusuŋka fum wəkin. ³ Məloku ŋa: «Nəkə nəlek masar wəco kə mērəŋ nde antəf ŋowosu fər kəŋgbəkə ka Yurden̄ daco, kəfo nke aloŋne ŋaŋcəme mə. Nələk mi nəkerə nəkə nəboc mi nde kəfo nke nəndena-cəpərəne pibi mə.» ⁴ Kə Yosuwe ewe afum aŋe wəco kə mērəŋ aŋe anayək-yek aka Yisrayel daco mə, kusuŋka o kusuŋka fum wəkin. ⁵ Kə Yosuwe oloku ŋa: «Nəcəpər kan̄kəra ka danapa da Kanu Kəpəŋ Kanu konu fər kirin̄, nəsolne cər kəkə ka Yurden̄ daco, nwe o nwe pəgbaŋne tasar tin, kələm ka cusuŋka ca Yisrayel, ⁶ nte tən̄səŋe təyone tenepəle tonu mə. Kə awut anu ŋandeyif un dəsək dələma-ε: «Ake masar mame mefan̄ kəloku su-ε?» ⁷ nəloku ŋa fə domun da Yurden̄ denacopər fər ya kan̄kəra ka danapa da Kanu Kəpəŋ kirin̄ nte kəŋc-cali Yurden̄ mə, kə kəŋgbəkə ka Yurden̄ kəŋcopə domun. Masar mame mende kəc-cəm-cəməs aka Yisrayel doru o doru.»

⁸ K'aka Yisrayel ŋayo təkə Yosuwe ənaloku ŋa mə. Kə ŋaŋkə ŋalək masar wəco kə mērəŋ nde kəŋgbəkə ka Yurden̄ daco pəmə təkə Kanu Kəpəŋ kənaloku ti Yosuwe mə, kələm ka cusuŋka ca aYisrayel. Kə ŋalək masar maməkə kə ŋaŋcalene nde ŋanacəmbər cəbal kərəsna mə, kə ŋamboc. ⁹ Kə Yosuwe omboc sə masar wəco kə mērəŋ kəŋgbəkə ka Yurden̄ daco, kəfo nke aloŋne agbaŋne a kan̄kəra ka danapa da Kanu Kəpəŋ ŋanacəmbər wəcək mə. Masar maməkə məsəryi di han̄ məkə.

¹⁰ Aloŋne aŋe ŋanagbaŋne kan̄kəra kəselen̄ mə, ŋanacepe fə dəkəcəme dan̄an kəŋgbəkə ka Yurden̄ disre han̄ kə aka Yisrayel ŋalip kəyə ka təkə Kanu Kəpəŋ kanasom Yosuwe a pəloku ŋa mə, kə Yosuwe əyə mes fəp pəmə təkə Musa ənasom kə ti mə. Kə aka Yisrayel ŋambelkər kəcali. ¹¹ Nte afum fəp ŋalip kəcali mə, kan̄kəra ka Kanu Kəpəŋ kə aloŋne ako ŋanagbaŋne ki mə ŋaŋcali sə, kə ŋaŋcəpər sə afum kirin̄. ¹² Kə aka Yisrayel ələma aka cusuŋka ca Ruben, Kadu kə kusuŋka daco ka Manase ŋaŋcəpər aka Yisrayel kirin̄ pəmə təkə Musa ənaloku ŋa ti mə. ¹³ Antam kəloku fə dəsək dadəkə asədar məcəp wəco

manjkæle, atompær yosutnene ñançepær Kanu Kæpõñ kirinj, ñalip kælompæsne kækò-sutene, nde aranta ña Yurden. ¹⁴ Dòsòk dadòkò, kò Kanu Kæpõñ kæmbekàs Yosuwe aka Yisrayel fap daco, kò ñalelès kò pàmò tókò ñanalelès Musa kiyi kòn doru fap mò.

¹⁵ Kò Kanu Kæpõñ kæloku Yosuwe: ¹⁶ «Mæloku alonje anje ñagbanje kanjkæra nke kèyò sariye nse sadermene danapa dosu mò, ñapene ki Yurden.» ¹⁷ Kò Yosuwe oloku alonje: «Nàpè Yurden!» ¹⁸ Nte alonje agbanje a kanjkæra ka danapa da Kanu Kæpõñ ñanadepe kængbòkò ka Yurden kò ñanden wècæk dèpawosu mò, kò domun da kængbòkò ka Yurden donçop sò kækòt sèbò sayi pàmò tókò mènç ma frañsuwa mènçyefe mò. ¹⁹ Kò afum ñançali Yurden tataka ta wæco ta ñof ñòcòkò-còkò, kò ñanjò ñayekti sanja nde Kilkal, ntende dec dempe Yeriko mò.

²⁰ Masar wæco kò merøj mme ñanalek kængbòkò ka Yurden disre mò, kò Yosuwe ençambær mi Kilkal.

²¹ Kò Yosuwe oloku aka Yisrayel: «Alna kò awut anu ñandeyif un: «Masar ma ake mò mamè-è?» ²² nàc-loku ña fò: «Aka Yisrayel ñanacali kængbòkò ka Yurden kæwosær domun.» ²³ Kanu Kæpõñ Kanu konu kènanwosære nu domun da kængbòkò ka Yurden hanj kò aka Yisrayel ñalip kæcali pàmò tókò Kanu Kæpõñ kènayòne su ti Kèba ka Cèñkalma hanj kò sèñçali ki mò. ²⁴ Ti tendesøj afum a doru fap kæcære a kæca ka Kanu kèyò fèntar. Tòsøj' on sò kènese Kanu Kæpõñ kiyi konu doru fap.»

5

¹ Nte abe a Amør fap anje ñayi ntende dec denjkæle Yurden mò, kò abe aKananan anje ñayi agbep ña Kèba Kæpõñ mò, ñane a Kanu Kæpõñ kènanwosæsære aka Yisrayel kængbòkò ka Yurden hanj kò ñançali ki, bækac yòfor fe ña sò, kò ñanese aka Yisrayel pèpõñ.

² Tem tatòkò kò Kanu Kæpõñ kæloku Yosuwe: «Mèpat sèfaka sa masar, kò tøyefe dènda-è, mækønç aka Yisrayel.» ³ Kò Yosuwe empatene sèfaka sa masar, k'èñkønç aka Yisrayel nde Tòrò ta Cèrot. ⁴ Nte tenasøj Yosuwe pækønçe ña: Nte afum a Yisrayel ñanç-wur Misira mò, arkun abeki fap, anje ñanç-tam kæsutene mò anakønç ña, mba afum akakò fap ñanafi nde dètegbere, nte ñanç-kòt mò. Awut arkun anje anakom oñ telpæs mò, ñanatòkønç, itò Yosuwe enakønçe ña. ⁵ Arkun anje ñanayefe Misira mò fap anakønç ña, mba awut arkun anje anakom dètegbere dèpò nte ñanawur Misira ñanç-kòt mò, anakønç fe akakò ali wèkin. ⁶ Aka Yisrayel ñanakòt meren wæco manjkæle dètegbere, hanj afum akò ñanatom kæsutene nte ñanç-yefe Misira mò ñalip kæfi dèpò, bawo ñanacèñkal fe dim da Kanu Kæpõñ. Kanu Kæpõñ kènaderàm kèto-søj ña kènanjk antòf ñje ñeñgbèlær mèse ma wana kò mèse ma cème hanj moc-ton, ñòkò nkøn Kanu Kæpõñ kènaderàm kèsøj ka atem anjan mò. ⁷ Awut anjan ñanabek oñ kò ñanjò ñande dækènde danjan. Kò Yosuwe enkønç ña, bawo anakønç fe ña dèpò. ⁸ Nte alip kækønç ka afum fap mò, kò ñande dèndo dèsanja hanj kò ñantamne.

⁹ Kò Kanu Kæpõñ kæloku Yosuwe: «Mòkò, imbinjkæli malap monu ma Misira k'imbòlen' on.» Itò asòròwene kèfo kanjkò Kilkal* hanj mòkò.

Kasata ka Pak pòcòkò-còkò nde Kananan

¹⁰ Kò aka Yisrayel ñande Kilkal kò ñamboc di kasata ka Pak tataka ta wæco kò manjkæle ta ñof, dec dèròføj, nde aranta ña Yeriko. ¹¹ Dòckòsòk da Pak kò ñandi

* 5:9 «Kilkal» It' øyone cəHebərú «kəbinjkəli.»

yeri ya dɔtɔf, cɛcom nɛe antɔnɔŋkɔl lebin mɔ, kɔ meghɛn mekakɔl. ¹² Kɔ cɛcom nɛe aŋc-we «man» mɔ cɛsak kɛwɔr dɔckɔsɔk nde ŋanadi yeri ya dɔtɔf mɔ. Kɛren kanjɔ aka Yisrayel ŋasak kɛdi man, mba ŋac-di oŋ yeri ya atɔf ŋa Kanahan.

Yosuwe kabɔpɔne kɔn kɔ wɔkirin wɔka asɔdar a Kanu Kɔpɔŋ

¹³ Dɔsɔk dɔlɔma Yosuwe pɔlɔtɔrne Yeriko, k'empene fɔr dareŋc, k'ɔmɔmɔn, kɔ fum owur k'eŋcɔme kɔ fɔr kirin, pɔwure dakma dɔn dohom pɔtɔmpɔr. Kɔ Yosuwe ɔlɔtɔrne kɔ, k'eyif kɔ: «Sɛna ŋɔ mɔyine ba, ka aterene asu ŋɔ mɔyine-ɛ?» ¹⁴ Kɔ fum wɔkakɔ oloku: «Ala, fɔtɔ inɔyɔne wɔkirin ka asɔdar a Kanu Kɔpɔŋ, intɔp kɛc-der.» Kɔ Yosuwe ontontnɛne kɔ, k'eŋcɔpɛ kɔ tobu dɔntɔf, k'eyif kɔ: «Cɛke cɔ Mariki endeloku wɔcar kɔn-ɛ?» ¹⁵ Kɔ wɔbɛ ka asɔdar a Kanu Kɔpɔŋ oloku Yosuwe: «Mɔwure cɔfta cam dɔwɛcɔk, bawo kɛfo kanjɔ mɔŋcɔme mɔ, kɛsɔk.» Kɔ Yosuwe owure cɔfta.

6

Kɔbanj ka Yeriko

¹ Anakanjɔla dɔkɔbɛre da Yeriko, pabɛŋkɔr-bɛŋkɔr di teta aka Yisrayel. Fum o fum oŋc-wur fɛ, fum eŋc-bɛre fɛ. ² Kɔ Kanu Kɔpɔŋ kɔloku Yosuwe: «Ilɛk Yeriko, wɔbɛ kɔŋan kɔ asɔdar aŋan ayɛŋki dis, k'imber' ɔm dɔwaca. ³ Awa asɔdar fɔp ŋanɔŋkɔr dare. Ŋanɔŋkɔr dare katin dɔsɔk o dɔsɔk haŋ mata camɔtin. ⁴ Aloŋne camɔt-mɛrɛŋ ŋatɔmpɔr len ya ŋkesiya camɔt-mɛrɛŋ dɔwaca, ŋayi kanjɔra ka danapa da Kanu Kɔpɔŋ kirin. Mba tataka ta camɔt-mɛrɛŋ, nɔnɔŋkɔr dare camɔt-mɛrɛŋ, tɛm nte aloŋne ŋac-fula len. ⁵ Kɔ ŋandena-fula kɔlɛn ka ŋkesiya-ɛ, nɔc-kɔna-ne kɔlɛn dim, afum fɔp ŋakule-kule sim sa kɔwan. Kɔ damba da dare dentɛmpɛne di sɔrka-ɛ, asɔdar am ŋabɛre oŋ tɛm tatɔkɔ, nwe o nwe nde entɛfɔrne mɔ.»

⁶ Kɔ Yosuwe wan ka Nun ewe aloŋne, k'oloku ŋa: «Nɔlɛk kanjɔra ka danapa kɛsɛlɛŋ, aloŋne camɔt-mɛrɛŋ ŋantɔmpɔr len ya ŋkesiya camɔt-mɛrɛŋ ŋayi aloŋne atɔmpɔr a kanjɔra kɛsɛlɛŋ ka danapa da Kanu Kɔpɔŋ kirin.» ⁷ K'oloku asɔdar: «Nɔkɔ nɔnɔŋkɔr dare, akɔ ŋantɔmpɔr yosutnɛne mɔ ŋayi kanjɔra ka Kanu Kɔpɔŋ kirin.» ⁸ Kɔ afum ŋayɔ tɔkɔ Yosuwe ɛnaloku ŋa mɔ. Aloŋne camɔt-mɛrɛŋ aŋe ŋanatɔmpɔr len camɔt-mɛrɛŋ ya ŋkesiya mɔ ŋayi kanjɔra ka Kanu Kɔpɔŋ kirin, ŋaŋcɛpɔr kɔ ŋafula len. Kɔ kanjɔra ka danapa da Kanu Kɔpɔŋ kɛcɔme ŋa darɛŋ. ⁹ Asɔdar atɔmpɔr yosutnɛne ŋayi aloŋne afula len tekirin, aloŋne agbanjɛ kanjɔra kɛsɛlɛŋ mɔ ŋaŋcɔpɛ afula len, asɔdar aloma ŋayi kanjɔra tadarɛŋ, ŋac-kɔt ŋac-surene kɔlɛn dim. ¹⁰ Mba Yosuwe ɛnaloku afum: «Ta nɔkɔ-kule-kule de! Ta nɔkɔ-yɔ pane nu sim de! Ta nwe o nwe pɔkɔloku toloku haŋ dɔsɔk nde indeloku nu a nɔkule-kule mɔ! Tɛm tatɔkɔ nɔkule-kule sim sa kɔwan .» ¹¹ Kɔ kanjɔra ka Kanu Kɔpɔŋ kɔnɔŋkɔr dare katin, kɔ ŋabɛre dɛsanjka, kɔ ŋaŋcɛpɔrɛne pibi.

¹² Kɔ Yosuwe eyɛfɛ bɔt-bɔt suy, kɔ aloŋne ŋalɛk sɔ kanjɔra kɛsɛlɛŋ ka Kanu Kɔpɔŋ. ¹³ Asɔdar atɔmpɔr yosutnɛne ŋanayi kirin, aloŋne camɔt-mɛrɛŋ atɔmpɔr len ya ŋkesiya ŋac-fula ŋacɔŋc ŋa, aloŋne atɔmpɔr kanjɔra ka danapa da Kanu ŋayi afula len tadarɛŋ, kɔ asɔdar alpas ŋayi kanjɔra tadarɛŋ. ¹⁴ Kɔ ŋanɔŋkɔr dare katin tataka ta mɛrɛŋ, kɔ ŋalukus nde dɛsanjka. Kɔ ŋayɔ ti mata camɔt-tin. ¹⁵ Tataka ta camɔt-mɛrɛŋ kɔ ŋayɛfɛ pɔpanpan kɔ ŋanɔŋkɔr dare camɔt-mɛrɛŋ. Mba dɔsɔk din dadɔkɔ gbɛcɔrɛm dɔ ŋananɔŋkɔr dare camɔt-mɛrɛŋ. ¹⁶ Kɔnɔŋkɔr ka camɔt-mɛrɛŋ kɔ aloŋne ŋafula len, kɔ Yosuwe oloku afum: «Nɔkule-kule sim sa kɔwan, bawo Kanu Kɔpɔŋ kɛsɔŋ un dare dandɛ! ¹⁷ Kɔlɛsɔr k'ander dare dandɛ kɔ ca cɔkɔ cɔyi dɛ mɔ fɔp. Rahabu wɛran

wəyama-yama sona gboŋ kɔ afum ɔn aŋɛ ɲayi nde kələ kɔn disre mɔ ɲa andesak, bawo enawose kameŋke su afum akɔ sənason yɔk-yɔk kədetenəs mes ma atɔf ɲaŋɛ mɔ. ¹⁸Mba nəkembərne kələk paka pin mpe Kanu kənamone mɔ, bawo daka fəp nde nən̄sɔtɔ dəkəwan mɔ, mənɛ nəmberene di daka da Kanu. Kɔ nəmɛŋkərne paka pin, nəndesəŋ pələc saŋka sa Yisrayel. ¹⁹Kəyefe gbeti, kema, ca ca kɔpər fəp fayi, Kanu Kəpɔŋ kəyɔ yɔsɔtɔ ya dəkəwan fəp. Pəmar padebereɛ yi daka da Kanu Kəpɔŋ.»

²⁰K'afula len ya ɲkesiya, nte afum ɲane len dim mɔ, kɔ ɲa sɔ ɲawure sim sa kəwan pəpɔŋ, kɔ damba da saŋka sa dare dɛntempene di sərka, kɔ afum ɲamberɛ dare disre. Nwe o nwe pəsolne nde ɛntefərne mɔ, kɔ ɲambar dare.

²¹Kɔ ɲandifate afum kɔ yɔcɔl yɔkɔ yənayi dare disre mɔ fəp sakma səŋan, kəyefe wərkun, wəran, wanfet, wəbeki, wana, aŋkesiya, sɔfale.

²²Yosuwe enaloku afum akɔ mɛrəŋ aŋɛ ɲanakɔ kətenəs yɔk-yɔk mes ma atɔf ɲaŋɔkɔ mɔ: «Nəkɔ ndena wəran wəyama-yama wəkakɔ, nəkɔ nəwurene kɔ, kɔ afum ɔn fəp, pəmo təkɔ nənaderme kɔ mɔ.» ²³Kɔ atemp mɛrəŋ aŋɛ ɲanakɔ ɲatɛn mes yɔk-yɔk nde atɔf ɲaŋɔkɔ mɔ, ɲaŋkɔ ɲawurene Rahabu, papa wəkɔn, iya wəkɔn, awɛŋc aŋa, kɔ afum ɔn fəp. Kɔ ɲawurene afum ɔn fəp aŋɛ ɲanabəp nde kələ kɔn mɔ, kɔ ɲaŋkɔ ɲadəs ɲa tofo tɔtɔ saŋka sa Yisrayel tadarəŋ. ²⁴Kɔ ɲaŋcɔf dare kɔ ca cəkɔ yənayi di mɔ fəp, mənɛ gbeti, kema, kɔ ca ca kɔpər kɔ fec, nye ɲanaberene daka da kələ ka Kanu Kəpɔŋ mɔ. ²⁵Yosuwe enadifɛ Rahabu wəran wəyama-yama kɔ afum a kələ kɔn fəp. K'ende aka Yisrayel dacɔ haŋ məkɔ, bawo nkɔn enawose kameŋk ka atɛn mes yɔk-yɔk, aŋɛ Yosuwe enasom kəkɔtenəs mes ma Yeriko mɔ.

²⁶Tɛm tatəkɔ kɔ Yosuwe ɛnderəm:

«Intolane fum pələc

nwe endeyefe a dare da Yeriko doŋlompəs mɔ.

Wəkayi pəc-kɔna-kay kədɔf ka togbu pɔcəkɔ-cəkɔ,

tɔyɔne kəway ka wan kɔn coco.

K'ɔŋc-kɔna-bɛr kumba ka dare-ɛ,

tɔyɔne kɔ kəway ka wan kɔn wəlpəs.»

²⁷Kanu Kəpɔŋ kənasole Yosuwe, kɔ tewe tɔn tɛmbək tɔf fəp.

7

Fum wəkin kəyɔ kɔn pələc kəsəŋ aka Yisrayel fəp pələc

¹Kɔ aka Yisrayel ɲaŋlukse kəcəme Kanu Kəpɔŋ darəŋ nte kənamone ɲa kələk ka daka da dare mɔ. Kɔ Akan wan ka Karmi, wan ka Sabidi, wan ka Sera, wəka kusun̄ka ka Yuda, ɛŋkiye ca cələma daka da dare dacɔ, kɔ pəntɛle Kanu Kəpɔŋ nno aka Yisrayel ɲayi mɔ.

²Kɔ Yosuwe osom afum kəyefe Yeriko kəkɔ dare da Hay nde pələtəreɛne Bet-Awen ntende dec dɛmpɛ Betel mɔ. K'oloku ɲa: «Nəpɛ nəkɔ natɛn mes yɔk-yɔk dɔtɔf.» Kɔ afum akakɔ ɲampe kəkɔ-ten mes yɔk-yɔk Hay. ³Kɔ ɲaluksərne nno Yosuwe eyi mɔ, kɔ ɲaloku kɔ: «Ta afum fəp ɲapɛ de! Afum mɛcəp mɛrəŋ, kɔ pəyi fɛ ti-ɛ, afum mɛcəp maas ɲapɛ, ɲa ɲantam kəsut Hay! Ta nələləs afum dis, bawo akɔ pəmar a payefəreɛne mɔ, ɲala fɛ.» ⁴Kɔ afum mɛcəp maas ɲampe kəkɔsutene kɔ aka Hay, mba ɲanatam fɛ, kɔ afum akakɔ ɲaŋkɔ ɲayeksər aka Hay. ⁵Kɔ afum aka Hay ɲandifər ɲa afum wəcɔ maas kɔ camət-tin. Kɔ ɲayefe kəbeləs ɲa kəyefe dare dəkusu haŋ Sabarim*, kɔ ɲasut ɲa pətəmbələr pa tərɔ. Kɔ afum ɲanese kəsutene kɔ dis dɛŋdɛŋcɛ ɲa.

* 7:5 Sabarim = «Kəfo nke aŋkay masar mɔ»

Aka Yisrayel katam kəhan aka Hay

¹ Kɔ Kanu Kəpəŋ kəlɔku Yosuwe: «Ta mənese, ta məyikce! Mələk asɔdar am fəp, məyefe məkɔ-sutene kɔ aka Hay. Mənəŋk, isəŋ əm wəbe ka Hay, k'imber' əm kɔ dəwaca, nkən kɔ afum ən, kɔ dare dən, kɔ atɔf ŋən. ² Məŋkəyɔ wəbe ka Hay pəmɔ təkɔ mənayɔ wəbe ka Yeriko kɔ dare dən mɔ. Mba dəndo taŋ, nəntam kələk yɔcɔl kɔ ca cəlpəs fəp nce nəŋkəsɔtɔ dəndo mɔ. Nəgbɔpne dare tadarəŋ, nəwəkərne ŋa.»

³ Kɔ Yosuwe eyefe kɔ asɔdar ən fəp kəpe ka Hay. Kɔ Yosuwe eyek-yek asɔdar ayenki dis məcəp wəcɔ maas, k'oloku ŋa kəkɔ Hay pibi. ⁴ K'oloku ŋa: «Nəkembərne, nəgbɔpne dare darəŋ haŋ tɛm nte andenalokɔ a nəwəkərne ŋa mɔ. Ta nəbələ dare pələrəm de! Nəlompəsne kəsutene! ⁵ Ina kɔ afum aŋe isole mɔ fəp, səna səŋkɔlətərne dare. Tɛm nte aka Hay ŋandenawur kəkɔ-sətə isɔ pəmɔ tɔcəkɔ-cəkɔ mɔ, səŋkɔbənene kəyeksər ŋa. ⁶ Tɛm tatəkɔ ŋandecame su darəŋ kəbeləs, səŋkəkəre ŋa haŋ səwurene ŋa dare, bawo ŋande kəc-loku: «Kəyeksər su kɔ ŋande sɔ pəmɔ tɔcəkɔ-cəkɔ.» Təyɔne fɔ səna səyi kəyeksər səcder nno nəyi mɔ, ⁷ nəwurər ŋa, nəbaŋ katina dare. Kanu Kəpəŋ, Kanu konu, kəŋkɔ-bər ən dare dadəkɔ dəwaca. ⁸ Nəc-kəna-sumpər dare, nəber di nəŋc. Nəyɔ mes pəmɔ təkɔ Kanu Kəpəŋ kəlɔku mɔ. Nəkembərne tatəkɔ ilok' un mɔ.» ⁹ Kɔ eŋkəkəre ŋa, dəkəlɪŋe dare da Hay. Kɔ ŋaŋkɔ ŋagbɔpne Betel kɔ Hay dacɔ, kəca nke dec dəŋkalɛ Hay mɔ. Kɔ Yosuwe eŋcəpərəne pibi kəfo kəŋkɔ kɔ asɔdar ən.

¹⁰ Dɔckəsək kɔ Yosuwe eyefe bət-bət suy, k'olonka asɔdar ən, nkən kɔ abeki aka Yisrayel, kɔ ŋaŋcəpər asɔdar kirin kəkɔ ka Hay. ¹¹ Asɔdar akɔ enasole mɔ fəp kɔ ŋampɛ, kɔ ŋalɔtərne nte ŋanadetəfərne dare mɔ, kɔ ŋaŋcəmbər saŋka nde dec dəŋkalɛ mɔ kəca kətɔt. Aranta ŋənayi Hay kɔ asɔdar dacɔ. ¹² Kɔ Yosuwe elɛk asɔdar afum məcəp kəcəmət, k'eŋcəmbər ŋa Betel kɔ Hay dacɔ, ŋac-lɪŋe ntende dec dəŋkalɛ mɔ. ¹³ Nte asɔdar ŋalip kəcəmbər saŋka fəp ntende kəca kəmeriya ka nde dec dəmpɛ dare da Hay mɔ, kɔ Yosuwe eŋcəpər pibi papəkɔ nde d'aranta.

¹⁴ Nte wəbe ka Hay endecəre ti mɔ, kɔ ŋambelkər kəyefe kɔ asɔdar ən kɔ afum a dare ŋawur, kəkɔ-bəpene kɔ aka Yisrayel kəsutene nde pətəmbələr pəkɔ pətəfərəne kɔ Araba mɔ, mba wəbe ka Hay enacəre fe a kəlɪŋe ŋa kɔ aka Yisrayel ŋande ntende dare tadarəŋ. ¹⁵ Yosuwe kɔ aka Yisrayel fəp ŋayel waca Hay fɔr kirin, kɔ ŋayefe kəyeksər aka Hay, ŋasolne dɔpɔ da nde dətəgbere. ¹⁶ K'alokɔ aka Hay a ŋabeləs ŋa. Kɔ ŋambeləs Yosuwe kɔ afum ən haŋ kɔ ŋambolene dare da Hay. ¹⁷ Ali fum anasak fe Hay kɔ Betel nwɛ enatə-wur kəkɔ-beləs aka Yisrayel mɔ. Kəbelkər kəbeləs aka Yisrayel kənasəŋe ta aŋgbət cumba ca dare-ɛ. ¹⁸ Kɔ Kanu Kəpəŋ kəlɔku Yosuwe: «Mətukər dakma dam dadəkɔ mənəmpər mɔ kəca ka Hay, bawo ilɛk Hay, k'imber' əm dəwaca.» Kɔ Yosuwe ontukər kəŋgbasər kəŋkɔ enatəmpər mɔ Hay. ¹⁹ Kɔ alɪŋe ŋawur katəna-katəna nde ŋanagbɔpəne mɔ, kɔ ŋayəkse kəkɔ dare, kɔ ŋambere, kɔ ŋasumpər dare kɔ ŋaŋcɔf di katəna-katəna.

²⁰ Aka Hay ŋandeluksərne, kɔ ŋaŋgbətne nte: Kinime ka dare kəc-pɛ haŋ kəsumpər dareŋc. Nəsɔtɔ fe sɔ tɛyəkse ŋakɔ kəca kətɔt, kɔ pəyi fe ti-ɛ, kəca kəmeriya. Asɔdar aka Yisrayel akɔ ŋanabaŋene kəyeksər aka Hay mɔ, ŋaŋkafələ kəkɔ-sutene kɔ ŋa. ²¹ Nte Yosuwe kɔ asol ən aka Yisrayel fəp ŋanəŋk fɔ aŋe ŋac-lɪŋe dare mɔ ŋasumpər di, kɔ kinime kəyi kəpe dare, kɔ ŋaŋkafələrne aka Hay kəsutene, kɔ ŋasut ŋa. ²² Akɔ ŋanabaŋ dare ŋaŋcəpse aka Hay darəŋ, kɔ təyɔne fɔ aŋkuc-kucene aka Hay, ali wəkin enatam fe kəmulpər aka Yisrayel. ²³ Kɔ ŋasumpər wəbe ka Hay pəyi wəyən, kɔ ŋaŋkene kɔ Yosuwe. ²⁴ Nte aka

Yisrayel ḡalip k difi aka Hay nde d tegbere m , akako ḡanac me aka Yisrayel dar ḡ k bel s m , k'andife ḡa f p sakma. K  aka Yisrayel f p ḡander Hay k  ḡande ḡadif ḡa f p. ²⁵ Dos k dad k  anadif afum me c p w c  k  mer ḡ (12.000), kayefe arkun han aran, f p f ḡan aka Hay. ²⁶ Yosuwe ontore fe dakma dad k  enatuk r Hay m  han k  aka Yisrayel ḡalip k difi ḡa. ²⁷ K  aka Yisrayel ḡalek y c l yefet yefet, k  ca c l ma ya dare p m  t k  Kanu K p ḡ k nasom ti Yosuwe m . ²⁸ K  Yosuwe  ḡc f Hay, k  t y ne f  han m k  tofo t teye t , t y ne nde d tegbere. ²⁹ K  Yosuwe eḡgbek w be w ka Hay d k t k han d f y. Dec dendekef le, k  Yosuwe oloku a pator  w fi. K'anj  pagbal k  nde dare dakusu, k'anden sar k  masar m p ḡ k r ḡ mme m s r yi di han m k  m .

³⁰ K  Yosuwe eḡc mb re Kanu K p ḡ Kanu ka Yisrayel aḡbip nde t r  ta Ebal. ³¹ K  Yosuwe  y  ti p m  t k  Musa w car ka Kanu K p ḡ enaloku ti aka Yisrayel m , p m  t k  aḡcic ti nde buk ba sariye sa Musa m : «Aḡbip ḡa masar m t pat.» K  ḡal ḡne k l ḡne ka k c f, k  k l ḡne ka p foru. ³² D ndo aka Yisrayel f p f r kirin Yosuwe  ḡgb k re s  k cic s masar mam k  k r ḡ sariye nse Musa enacic s m . ³³ Aka Yisrayel f p, abeki aḡan, akirin aḡan, aboc aḡan kiti, acik ra k  aYisrayel ḡaḡc me kanj ra k ca k t t k  k meriya. N tef rene k  al ḡne aLewy aḡe ḡanagbaḡne kanj ra k sel ḡ ka danapa da Kanu K p ḡ k  aka Yisrayel m . Afum daco ḡanayi k ca ka t r  ta Karisim, k  daco ḡanayi k ca ka t r  ta Ebal, p m  t k  Musa w car ka Kanu K p ḡ enasom ti, a patolane aka Yisrayel t c k -c k  m . ³⁴ K  Yosuwe oloku moloku ma sariye f p, katolane p t t k  p lec, p m  t k  anacic ti d buk ba sariye m . ³⁵ Ali toloku ta Musa tin Yosuwe enasak fe nte enat -loku aka Yisrayel f p f r kirin m , k b p aran, awut, han acik ra aḡe ḡanande ḡa daco m .

9

K sek danapa k  aka Kabay ḡ

¹ Nte toloku ta kader ka as dar aYisrayel t mb p abe aḡe ḡanande Yurden k s k ntende dec denj kale dam r  k  nde p tils rre t f ya tant f m , abe aḡe ḡanades-ndes k ba k s k m  f p, han at f ḡa Liban k s k: Aka Hit, aka Am r, aKanaan, aPerisi, aHiwy, k  aYebus, ² k  ḡamberene k k -sutene k  Yosuwe k  aka Yisrayel.

³ K  aka Kabay ḡ ḡane s  nte Yosuwe enay  aka Yeriko k  Hay m . ⁴ K  ḡa s  ḡanj  k k -y  aka Yisrayel k  Yosuwe c mp n-p n. K  ḡalek l ba yelec, k  ḡanderḡar s fale s ḡan k  c bunt le ca member c lec c fute-fute. ⁵ K  ḡaḡber sne c fta c lec c lec c wale-wale, pas t s ci, ḡaber sne suma s wale-wale. C com nce ḡanamenj k rne k k s m m  f p c nawos, c putke. ⁶ K  ḡanj  ḡab p Yosuwe nde sanj  sa Kilkal k  ḡaloku k  k  afum aka Yisrayel: «At f ḡob le ḡo s yefe. S fan f  s sek danapa k  n na.» ⁷ Mba k  afum aka Yisrayel ḡaloku ḡa: «An  'c re- ? T l ma s na ḡo n nde daco. C ke c  antam k sek danapa k  n na- ?» ⁸ K  ḡaloku Yosuwe: «Acar anu ḡo s y ne.» K  Yosuwe eyif ḡa: «Are ḡo n y ne- ? Deke n yefe- ?» ⁹ K  ḡaloku Yosuwe: «At f ḡobol-bolu ḡo acar am ḡayefe, bawo tewe ta Kanu K p ḡ t  s ne, Kanu kam, bawo s ne k  tewe k  t k  enay  Misira m  f p, ¹⁰ k  t k  enay  abe a Am r mer ḡ nde Yurden k s k ntende dec dempe m : Sih ḡ w be w ka Hesbon, k  Oku w be w ka Basan nwe enayi Astarot m .

¹¹ Abeki asu k  afum asu f p aka d t f ḡaloku su: «N lek yeri yonu ya d p , n k  n fayne ḡa. N k  n loku ḡa: 'Acar anu ḡo s y ne! Ndekal oḡ n sek danapa k  s na! ¹² C com cosu canje c nawone tem nte s ndenalek ci deker

kæder tæmpærne dæpæ mæ, kæyefe dæsak nde sæyefe nno ndorosu kæder nno næyi mæ. Awa nægbætne nte: Icæ cançe cæwosærene kæ cæmputke mæ. ¹³ Kæ cæbuntæle cançe sænalek ci cæfu, nægbætne nte icæ cançe cæmpære-pære mæ! Nænæjk yamos yosu kæ cæfta cosu, dæpæ dobolu dæsæne yi kælece.» ¹⁴ Kæ afum a Yosuwe næmæmæn ca ya acikæra ta næyif ti Kanu Kæpænj-ε. ¹⁵ Kæ Yosuwe εnjcænæs kætæjne kæ afum æne, kæ næntæjne pæforu, kæ næsænj næ temer ta kæsak næ næyi doru, kæ akirin a kælonkæne ka Yisrayel nænderme næ moloku mamakæ nænatæjne mæ.

¹⁶ Mata maas disre nte nælip kæcanæs ka danapa kæ næ mæ, kæ aka Yisrayel nænde næne a ande anjan næ, afum æne nænæjkælene kænde. ¹⁷ Kæ aka Yisrayel nænkæ nde dare danjan, tataka ta maas kæ næmberε di. Sædare sasakæ sænatæjne Kabayæn, Kefira, Beyerot, kæ Kiriyat-Yeyarim. ¹⁸ Aka Yisrayel nænadif fe næ teta kæderæm kænkæ akirin a kælonkæne nænaderme næ tewe ta Kanu Kæpænj Kanu ka Yisrayel mæ. Kæ afum a Yisrayel fæp næyefe kæbupære moloku ma akirin anjan. ¹⁹ Mba kæ akirin næluku kælonkæne ka a Yisrayel fæp: «Sænaderme næ Kanu Kæpænj Kanu ka Yisrayel. Afæso-tam kægbunεne næ. ²⁰ Nte tæ andeyæ næ: Andece næ næyi doru, ta padewerne metεle ma Kanu Kæpænj teta kæderæm nkε anaderme næ mæ. ²¹ Næyi doru, tæyæ fe tes! Mba ænkæcæmbær næ kæketæs ka domun, kæ kægbes ka tæk ya kælonkæne ka Yisrayel.» Itæ akirin a Yisrayel nænaloku afum anjan. ²² Kæ Yosuwe ewe aka Kabayæn, k'oloku næ: «Ta ake tæ næyembære su næc-liku a næmbælene kæ sæna-ε, a kæ pæyæne fæ sænæjkælene kænde kæ nænæ-ε? ²³ Ndekæl on, pælec pænçæm' on daræn! Ali wækin æfæso-wur dacar. Næna ande kæc-ketæs domun, næc-gbes tæk ya kæle ka Kanu kem.» ²⁴ Kæ aka Kabayæn næluku Yosuwe: «Almæar acar am teta aka Yisrayel tin tin tin a Kanu Kæpænj Kanu kam kænasom wæcar kæn Musa a kæsæn un antof næne fæp, a nælæsær ande a næ fæp far yonu kirin. Awa kæder konu kæsænε su kænesεne sæbomp sosu, itæ sæyæne tante. ²⁵ Ndekæl on, sæyi 'm dæwaca. Mæyæ su tækæ tentes' am mæ, mæyæ su ti pælompu disre.» ²⁶ Itæ Yosuwe εnayæ næ, k'εmbænær næ aka Yisrayel æne nænatæso-dif næ mæ. ²⁷ Kæ Yosuwe εnjcæmbær næ kæyefe dæsak dadækæ kægbes tæk, kæ kæketæs domun nde ængbip næ Kanu Kæpænj, nde kæfo kænkæ nkæn Kanu Kæpænj kændementær mæ. Hæn mækæ, awut sæ anjan næsæræbæc yæbæc yayækæ nde atof næ Yisrayel.

10

Yosuwe kæ aYisrayel kætam kænan æbe Amær

¹ Kæ Adoni-Cædek wæbe wæka Yerusalem ene a Yosuwe εmbæn Hay, k'endif afum aka di fæp, k'æyæ aka Hay kæ wæbe kænan pæmæ tækæ εnayæ Yeriko kæ wæbe kænan mæ. K'ene sæ aka Kabayæn næ næsek danapa kæ aka Yisrayel, kæ næyi kæfo kin. ² Kæ kænesε kæpæn kænder næ, bæwo Kabayæn dare dæpæn denayi, pæmæ dare da æbe. Denabæk dætas Hay, afum a di næyænk dis. ³ Kæ Adoni-Cædek wæbe wæka Yerusalem osom pakæ-liku Hoham wæbe wæka Heberæn, Piram wæbe wæka Yarmut, Yafiya wæbe wæka Lakis, kæ Debir wæbe wæka Ekilæn: ⁴ «Næder næmar' im nte tænjænε itam kæsut Kabayæn, bæwo næntæjne kæsek danapa kæ Yosuwe kæ aka Yisrayel.»

⁵ Kæ næmberεne æbe kæcamæt nde atof næ Amær: Wæbe wæka Yerusalem, wæbe wæka Heberæn, wæbe wæka Yarmut, wæbe wæka Lakis, kæ wæbe wæka Ekilæn. Kæ næmpe fæp fanjan kæ asodar anjan, kæ nænkæ næcæmbær sænjka sænan Kabayæn kirin kæ næwækærne næ.

⁶ Kæ aka Kabayæn næsom pakæ-liku Yosuwe nde sænjka sa Kilkal: «Ta mæsak acar am, mæperne nno sæyi mæ katæna! Ta mæbanær acar am kæmar kam, bæwo

abe Amor fap, ane nanande nde damoro mo, namberene kadeyefarene ko sana. ⁷ Ko Yosuwe empe Kilkal ko asodar on fap ko afum on ayenki dis fap.

⁸ Ko Kanu Karonj kaloku Yosuwe: «Ta manese na, bawo ilek na k'imber' om dawaca. Ali fum kanjan wakin ofotam kacam' am far kirin.» ⁹ Ko Yosuwe onkot pibi papoko fap kayefe ka Kilkal, k'onko paberer na. ¹⁰ Ko Kanu Karonj karonje na kayeksar aka Yisrayel. Ko nasut na paronj Kabayonj, ko nanjame kabelas na doron nde dempe Bet-Horon mo, ko nandifat aka Amor hanj sadare sa Aseka ko Makeda. ¹¹ Kayeksar kanjan Yisrayel, nte aka Amor nanabap potambelar pa Bet-Horon mo, ko Kanu Karonj kayefe katorar na cul ya letar yaronj hanj Aseka, ko nafi. Ane cul ya letar yenadif mo nanala natas ako aka Yisrayel nanadife sakma sanjan mo.

¹² Ko Yosuwe oloku Kanu Karonj dosak nde kanalek aka Amor kaber aka Yisrayel dawaca mo, k'oloku aka Yisrayel far kirin:

«Mona Dec, macambaras Kabayonj!

Ko mona Nof, macambaras nde aranta na Ayalon!»

¹³ Ko dec denjame tofo tin kom daco ko defati kakot kalotas ka dosak din camcam, ko nof ni so njecame hanj tem nte aka atof na Yisrayel nanalip kalukse aterene anjan ayek mo. Anjic fe ti nde Buk ba Wolompu ba? ¹⁴ Dosak dentayi fe pamo dosak dadako, tatakoko-coko telpas tenayi. Kanu Karonj kanacanjel dim da fum, bawo Kanu Karonj Yisrayel no kanj-sutnene dosak dadako.

¹⁵ Yosuwe ko aka Yisrayel fap nalukus dosak dadako nde sanja sa Kilkal.

Yosuwe kadifat kon abe kacamat

¹⁶ Ko abe ane kacamat nayekse ko nanjo njagbopne datogbokene nde Makeda.

¹⁷ K'anjko paloku ti Yosuwe: «Abe ako kacamat nanjo njagbopne nde togbokene ta Makeda.» ¹⁸ Ko Yosuwe oloku: «Nabinjali masar moponj, nako nasunje mi kusunja ka togbokene tatoko, nacambor di afum nac-bum. ¹⁹ Ta nasak kacame aterene anu daronj, nagbintarne na doron, ta nasak na nabere dare danjan de! Kanu Karonj kalek na ko kamber un dawaca!» ²⁰ Nte Yosuwe ko awut aka Yisrayel nalip kasut na, mba nabut kamalak na fap mo, mene afum akin akin ako nanayekse-yekse njako sadare sa sanja sako sanalotarne na mo. ²¹ Ko afum fap nalukus bakoc yoforu disre nde sanja sa Makeda, nde Yosuwe enayi mo. Ali fum enayenjk fe abakoc kaloke ka aka Yisrayel tes toloma.

²² Ko Yosuwe oloku: «Nafenai dakabere da togbokene ta toro tante, nawurene abe akanje kacamat naker'em ma!» ²³ Ko awure ko abe akanje kacamat dando datogbokene, k'anjkeno ko: Wabe waka Yerusalem, wabe waka Heberonj, wabe waka Yarmut, wabe waka Lakis, ko wabe waka Ekiln. ²⁴ Nte awurene abe ane k'anjkeno Yosuwe mo, ko Yosuwe ewe afum aka Yisrayel fap, k'oloku abe on aka dakawan ane nanj-ko dakosutene mo: «Nacaronje nana nagbace abe akanje kacamat mera wacak wonu.» Ko afum ane nalotarne ko nanjbace abe ane kacamat mera, wacak wanjan. ²⁵ Ko Yosuwe oloku: «Ta nanesa, ta nayikke! Nayenjk dis, nabanje, bawo tante to Kanu Karonj kandeke-yo aterene anu fap ane nayi kasutene mo.» ²⁶ Nte tenjepar mo, ko Yosuwe osut na, k'endif. K'engbek na tok kacamat darenj, ko nanditse tok yayoko darenj hanj dofay. ²⁷ Dec dorofay, ko Yosuwe oloku a padeti na datok dando anagbek na mo. K'anjko pagbal na dando nanagbopne mo, k'asunje kusunja ka togbokene tatoko masar moponj. Tatoko to pasoroyi danda hanj moko.

Yosuwe katam kon afum a sadare saloma

²⁸ Ko Yosuwe embanj so dare da Makeda dosak din dadako, k'osut na k'endife na dakma don, kalekene wabe kanjan. Ko Yosuwe endif aka Makeda fap, ko yocal

yaŋan yɔkɔ yɛnayi di mɔ, ali fum enamulpɔr fɛ ɲa. K'ɔyɔ wɔbɛ ka Makeda tɔkɔ enayo wɔbɛ ka Yeriko mɔ.

²⁹ Yosuwe kɔ aka Yisrayel fɔp ɲaɲɔpɔr Makeda kɔ ɲaɲkɔ Libana, kɔ ɲawekɔrne aka Libana. ³⁰ Kɔ Kanu Kɔpɔɲ kɔlek sɔ Libana kɔ wɔbɛ kɔɲan kɔ kɔmber ɲa aka Yisrayel dɔwaca. Kɔ aka Yisrayel ɲandifɔtɛ ɲa sakma sɔɲan, kɔ afum akɔ ɲanayi di mɔ fɔp. Ali fum enamulpɔr fɛ ɲa, kɔ ɲayo sɔ wɔbɛ wɔka Libana pɔmɔ tɔkɔ ɲanayo wɔbɛ wɔka Yeriko mɔ.

³¹ Yosuwe kɔ aka Yisrayel fɔp ɲayɛfɛ Libana kɔ ɲaɲkɔ Lakis. Kɔ ɲaɲkɔ ɲacɔmbɔr di sanja sɔɲan fɔr yaŋan kirin, kɔ ɲawekɔrne ɲa. ³² Kɔ Kanu Kɔpɔɲ kɔlek Lakis kɔ kɔmber aka Yisrayel dɔwaca tataka ta mɛrɔɲ nte, kɔ aka Yisrayel ɲandifɔtɛ ɲa sakma sɔɲan, kɔ afum akɔ ɲanayi di mɔ fɔp, pɔmɔ tɔkɔ ɲanayo aka Libana mɔ. ³³ Kɔ Horam wɔbɛ wɔka Keser empe kɔkɔ-mar aka Lakis. Kɔ Yosuwe osut kɔ kɔ afum ɔɲ, ali wɔkin enasak fɛ.

³⁴ Yosuwe kɔ afum ɔɲ ɲaɲɔpɔr Lakis, kɔ ɲaɲkɔ Ekilɔɲ. Kɔ ɲaɲɔpɔr di sanja sɔɲan fɔr yaŋan kirin, kɔ ɲawekɔrne ɲa. ³⁵ Kɔ Kanu Kɔpɔɲ kɔlek aka Ekilɔɲ kɔ kɔmber aka Yisrayel dɔwaca dɔsɔk din dadɔkɔ. Kɔ ɲandifɔtɛ ɲa sakma sɔɲan, kɔ afum akɔ ɲanayi di mɔ fɔp. Kɔ Yosuwe endif ɲa fɔp dɔsɔk din dadɔkɔ, pɔmɔ tɔkɔ enayo aka Lakis mɔ.

³⁶ Yosuwe kɔ aka Yisrayel fɔp ɲayɛfɛ Ekilɔɲ kɔ ɲaɲkɔ Hebɔrɔɲ, kɔ ɲawekɔrne ɲa. ³⁷ Kɔ Kanu Kɔpɔɲ kɔlek aka Hebɔrɔɲ kɔ kɔmber ɲa dɔwaca. Kɔ ɲandifɔtɛ ɲa sakma sɔɲan kɔbɔp ka wɔbɛ kɔɲan kɔ afum akɔ ɲanayi di mɔ fɔp, pɔmɔ tɔkɔ ɲanayo Ekilɔɲ mɔ. Ali fum enamulpɔr fɛ Yosuwe, k'endif ɲa kɔlekɛnɛ afum akɔ ɲanayi di mɔ fɔp.

³⁸ Yosuwe kɔ aka Yisrayel ɲaɲkafɔlɔrne aka Debir, kɔ ɲawekɔrne ɲa. ³⁹ Kɔ Kanu Kɔpɔɲ kɔlek Debir kɔ wɔbɛ kɔɲan kɔ kɔmber aka Yisrayel dɔwaca. Kɔ ɲandifɔtɛ ɲa sakma sɔɲan, kɔ ɲandif afum akɔ ɲanayi di mɔ fɔp. Ali fum enamulpɔr fɛ ɲa. Kɔ Yosuwe ɔyɔ aka Debir kɔ wɔbɛ kɔɲan pɔmɔ tɔkɔ enayo Hebɔrɔɲ, Libana kɔ abɛ aɲan mɔ.

⁴⁰ Kɔ Yosuwe osut aka mɔrɔ kɔrɔɲ akakɔ fɔp, atɔf ɲa Nɛkɛf nde kɔca kɔtɔt ka nde dec dempe mɔ, pɔtilsɔrne di atɔf ɲa tantɔf, kɔ atɔf ɲɛyɛ ɲeyɛ mɔrɔ kɔ aranta dacɔ mɔ, kɔlekɛnɛ ka abɛ aɲan fɔp. Ali fum enasak fɛ. K'endif ca nye yɛɲɔ-ɲɛsɔm mɔ fɔp, pɔmɔ tɔkɔ Kanu Kɔpɔɲ, Kanu ka Yisrayel, kɔnasom kɔ ti mɔ. ⁴¹ Kɔ Yosuwe ɛntam afum kɔyɛfɛ ka Kadɛs-Barneya haɲ Kasa, kɔ kɔyɛfɛ antɔf ɲa Kɔsɛɲ fɔp haɲ Kabayɔɲ. ⁴² Kɔ Yosuwe embɔɲ tɔf yayɔkɔ fɔp, kɔ abɛ a tɔf yayɔkɔ, bawo Kanu Kɔpɔɲ, Kanu aka Yisrayel, kɔɲɔ-sutɛnɛ Yisrayel. ⁴³ Yosuwe kɔ aka Yisrayel fɔp ɲalukus nde sanja sɔɲan nde Kilkal.

11

Yisrayel kɔsutɛnɛ kɔɲan nde Merɔm

¹ Nte tolokɔ tɛmbɔp Yabin wɔbɛ wɔka Hacɔr mɔ, k'osom afum nda abɛ alama: Yobab wɔbɛ wɔka Madɔɲ, wɔbɛ ka Simrɔɲ, wɔbɛ ka Aksaf, ² abɛ a kɔca kɔmeriya ka nde dec dempe dɔmɔrɔ mɔ, nde Araba, kɔca kɔtɔt ka ntende dec dempe Kinarot mɔ, nde pɔntilsɔrne pa tɔf ya tantɔf, antɔf ɲa dɔmɔrɔ ɲa Dɔr nde dec dɛɲkalɛ mɔ, ³ aka Kanahan kɔyɛfɛ nde dec dempe mɔ kɔ aka nde dec dɛɲkalɛ mɔ, aka Amɔr, aHit, aPerisi, aYebus nde dɔmɔrɔ, kɔ aHiwy nde tɔrɔ ta Hermɔɲ tantɔf nde antɔf ɲa Mispe. ⁴ Kɔ ɲawur fɔp kɔ asɔdar aɲan, kɔ ɲayɔnɛ afum akin ayi, ɲanala pɔmɔ asɔɲɔ ɲɛyɛ ɲeyɛ nde kɔba kɔsɔk mɔ. Fɔlɛ kɔ cibil ca kɔwan yɛnala. ⁵ Kɔ abɛ akanɲɛ fɔp ɲalɔɲkanɛ, kɔ ɲander ɲacɔmbɔr sanja sɔɲan nde domun da Merɔm kɔsɔk, ɲadesutɛnɛ kɔ aka Yisrayel.

⁶ Kò Kanu Kəpəŋ kəloku Yosuwe: «Ta mənese ŋa, bawo dec dandɛ alna indəsəŋe ŋa kəfi fəp fər ya aka Yisrayel kirin. Məcopu bənta ya fələs yaŋan, məcəf cibil cəŋan.»

⁷ Yosuwe kò asɔdar ɔn ŋantorər ŋa katina dəndo domun da Merəm, kò ŋawəkərne ŋa. ⁸ Kò Kanu Kəpəŋ kələk ŋa kò kəmbər aka Yisrayel dəwaca. Kò ŋasut ŋa kò ŋambeləs ŋa haŋ nde Sidəŋ Səpəŋ, haŋ Misrefət-Mayim, haŋ nde aranta ŋa Mispe nde mərə daco ntende dec dempe mə. Kò ŋandifət ŋa, ali fum enamulpər fe ŋa. ⁹ Kò Yosuwe ɔyɔ ŋa pəmɔ təkɔ Kanu Kəpəŋ kənasom kò mə: K'ɔŋcopu bənta ya fələs yaŋan, k'ɔŋcəfe cibil cəŋan ca dəkəwan neŋc.

Kəbaŋ ka dare dəpəŋ da Hacər

¹⁰ Tem tətəkɔ, nte ŋayi kəluksərne mə, kò Yosuwe embaŋ Hacər, k'endife wəbe kəŋan dakma. Cəkɔ-cəkɔ Hacər ŋenayəne dare dəpəŋ da sədare nse fəp. ¹¹ Kò ŋandifətə ŋa sakma, kò ŋandif afum akò ŋanayi di mə fəp. Ali paka peŋesəm pin ŋanasak fe, kò ŋaŋcəf Hacər. ¹² Kò Yosuwe embaŋ sɔ sədare sa abe akanje fəp, k'osumpər sɔ abe aŋan, k'endife ŋa dakma dən. K'endif ŋa fəp, pəmɔ təkɔ Musa wəcar ka Kanu Kəpəŋ enasom kò ti mə. ¹³ Mba aka Yisrayel ŋanacəfe fe ali dare din nde deyi nde mərə kəronj mə, mənɛ dare da Hacər gbəcərəm nde Yosuwe enacəf mə. ¹⁴ Kò aka Yisrayel ŋələk daka nde ŋanabəp di mə fəp kò yɔcɔl, mba kò ŋandifətə afum fəp sakma səŋan haŋ kò ŋamələk ŋa. Ali paka ŋanasak fe mpe peŋesəm mə. ¹⁵ Tosom nte Kanu Kəpəŋ kənasom wəcar kən Musa mə, Musa enalukɛ kəsom kaŋkɔ Yosuwe, kò Yosuwe ɔŋkɔtene kəsom kaŋkɔ. Ali tes tin enadɛŋcəs fe nte Kanu Kəpəŋ kənasom Musa mə.

Yosuwe kəbaŋ kən ka təf

¹⁶ Kò Yosuwe embaŋ ntɔf yayəkɔ fəp, kəyefe dəmərə, antɔf ŋa Nəkɛf fəp, antɔf ŋa Kosɛŋ, pətilsərne pa ntɔf ya tantɔf, Araba, antɔf nde mərə ma Yisrayel kò pətilsərne pa antɔf ŋa tantɔf ntende dec dɛŋkale mə. ¹⁷ Kəyefe ka tərɔ mpe pəntɔyɔ tək peyi kəca ka Seyir mə, haŋ Bahal-Kad, nde mərə daco ma Libaŋ nde tərɔ ta Hərməŋ tantɔf, k'osumpərɛne abe aŋan fəp, k'endifət ŋa. ¹⁸ Yosuwe ŋanawon kəsutene kò abe akanje. ¹⁹ Ali dare dənayi fe nde dɛŋsek kətəŋne kò aka Yisrayel mə, mənɛ Kabayəŋ nke aHiwy ŋanandɛ mə. Kò ŋambaŋ sədare səlpəs nse fəp kəsutene disre. ²⁰ Bawo deyenki bəkəc daŋan nde Kanu Kəpəŋ kə teŋc-yefe, nte təŋsəŋe ŋabere aka Yisrayel dɛbəkəc kəsutene mə, akakɔ ŋadifət ŋa, ta ŋaŋaŋnɛne ŋa mə, ŋamələk ŋa pəmɔ təkɔ Kanu Kəpəŋ kənasom ti Musa mə.

²¹ Kò Yosuwe ɔŋkɔ sɔ pəwəkərne aka Anak aŋe ŋanayi nde mərə ma Həbərəŋ, Debir, Anaba, nde mərə ma Yuda fəp, kò mərə ma Yisrayel mə. Kò Yosuwe endif afum aka di fəp kələkene sədare səŋan. ²² Ali wəka Anak wəkin anasak fe sɔ nde antɔf ŋa aYisrayel, mənɛ ŋayi sɔ nde Kasa, nde Kat, kò nde Asdodi. ²³ Kò Yosuwe embaŋ antɔf məlməl pəmɔ təkɔ Kanu Kəpəŋ kənasom ti Musa mə. Kò Yosuwe ɔsəŋ ntɔf ya ke yayəkɔ aka Yisrayel k'eyer yi cusuŋka nɛ wəco kò mɛrəŋ. Kò antɔf ŋəfər ɔŋ, kò kəwan kəsake.

12

Abɛ aŋe ŋɔ aka Yisrayel ŋanatom

¹ Abɛ aŋe ŋɔ aka Yisrayel ŋanatom, ŋabanər ŋa ntɔf yaŋan nde Yurɔn kəsək ntende dec dempe mə, kəyefe ka nde kəŋgbəkɔ ka Arnəŋ haŋ nde tərɔ ta Hərməŋ, kò Araba fəp nde dec dempe mə: ² Sihəŋ wəbe ka aka Amər, nwe enandɛ Hesbon mə, wəkakɔ enayəne wəbe wəka antɔf kəyefe ka Arower ŋŋe ŋeyi kəca ka nde kəŋgbəkɔ ka Arnəŋ mə, kəyefe ka nde kəŋgbəkɔ daco, kələkene

dare da Kaladu daco, hanj kəŋgbəkə ka Yabək, nde ɲayo kələŋcər kə aka Aməŋ mə. ³ Debe dən delekene antəf ɲa Araba, hanj nde kəba ka Kinarot nde dec dempe mə, kəkə ka nde kəba ka Araba, Kəba Kədokət, kəca nke dec dempe Bet-Yesimət mə, kə kəca kətət ka pətəmbələr pa Piska ntende dec dempe mə.

⁴ Antəf ɲa Oku wəbe wəka Basan, wəRefay wəlpəs wəloma enayi wəkakə, nwe enande Astarot kə Edereyi mə. ⁵ Wəkakə enayone wəbe kəyefe ka tərə ta Herməŋ kəkə ka Salka, kəbər ka Basan fəp, hanj nde kələŋcər ka aka Kesur kə aka Mahaka, kə kəyefe antəf ɲa Kaladu daco hanj kələŋcər ka antəf ɲa Sihəŋ wəbe wəka Hesbon. ⁶ Musa wəcar ka Kanu Kəpəŋ kə aka Yisrayel ɲasut ɲa. Kə Musa wəcar ka Kanu Kəpəŋ əsəŋ cusuŋka cacəkə Ruben, Kadu, kə kusuŋka daco ka Manase ntəf yayəkə.

⁷ Abe ane ɲo Yosuwe kə aka Yisrayel ɲanatam nde antəf ɲa Yurdən ntende dec deŋkale mə, kəyefe ka Bahal-Kad nde aranta ɲa Liban nde mərə daco ntende kəca kəmeriya nke dec dempe, hanj tərə mpe pəntəyəkə tək peyi kəca ka Seyir mə. Kə Yosuwe əsəŋ ntəf yayəkə aka Yisrayel, k'eyer yi cusuŋka cusuŋka nte, ⁸ nde dəmərə, nde pətilsərne pa ntəf ya tantəf, nde Araba, nde pətəmbələr mpe pəyi mərə kə aranta daco, nde dətegbere kə Nekef. Nye yenayone ntəf ya aHit, aka Amər, aKananan, aPerisi, aHiwy kə aYebus. ⁹ Abe ane aka Yisrayel ɲanatam mə, ɲanayone aka sədare nse:

Yeriko, Hay nde Betel kəsək, ¹⁰ Yerusalem, Hebərəŋ,

¹¹ Yarmut, Lakis, ¹² Ekiləŋ, Keser,

¹³ Debir, Keder, ¹⁴ Horma, Arad,

¹⁵ Libana, Adulam, ¹⁶ Makeda, Betel,

¹⁷ Tapuwa, Hefer, ¹⁸ Afek, Sarəŋ,

¹⁹ Madəŋ, Hacər, ²⁰ Simrəŋ-Merəŋ, Aksaf,

²¹ Tahanak, Mekido ²² Kedes, Yokonam nde Karmel

²³ Dər nde dələtərne Nafat Dər mə, kə Koyim nde Kilkal kəsək ²⁴ kə Tirsə.

It' enakə abe wəco maas kə tin.

13

Ntəf nyə yeŋcəme kəbanj mə

¹ Yosuwe enasikər, pəyone wətem. Kə Kanu Kəpəŋ kəloku kə: «Məsikər, məyone oŋ wətem, kə ntəf nyə pəmar a məbanj mə yeła. ² Ntəf nyə yeŋcəme kəbanj: Ntəf ya aFilisti fəp, kə ɲa aka Kesur fəp, ³ kəyefe ka kəŋgbəkə ka Sihər nke kəŋyəkse domun Misira tekirinj mə, hanj nde kələŋcər ka Ekəron kəca kəmeriya ka nde dec dempe mə, nke kəmar kəyone ka aka Kananan akə abe aFilisti ane kəcamət ɲayi ɲa kəronj mə: Wəbe wəka Kasa, wəbe wəka Asdodi, wəbe wəka Askaləŋ, wəbe wəka Kat, kə wəbe wəka Ekəron, kələkene antəf ɲa aka Awi. ⁴ Kəca kətət ka nde dec dempe mə, antəf məlməl ɲa aka Kananan, Meyara, mme məyone ma aSidəŋ mə, hanj Afek, hanj nde kələŋcər ka aka Amər. ⁵ Ntəf yəkə yeŋcəme kəbanj mə yəyone antəf ɲa Kebal, kə Libanj məlməl ntende dec dempe mə, kəyefe Bahal-Kad nde tərə ta Herməŋ tantəf hanj kəbere ka Hamat. ⁶ Ntəf ya afum aka dəmərə fəp kəyefe Liban hanj Misrefət-Mayim yeŋcəme kəbanj, aka Sidəŋ ɲo ɲayone. Təkə aka Yisrayel ɲande kəc-cəŋəsne mə, itə indekə ic-liŋ ɲa fər yaŋan kirinj. Məde məsəŋ antəf ɲanəkə fəp aka Yisrayel, məc-yer ɲa ɲi kusuŋka o kusuŋka kə da endetəŋne mə təyone ke kəŋan pəmə təkə ilok' əm ti mə. ⁷ Məyer antəf nyə cusuŋka nce camət-maŋkəle kə kusuŋka daco ka Manase.»

Kəyerene ka antəf nyə ɲeyi Yurdən kəsək ntende dec dempe mə

⁸ Kusunjka daco ka Manase, ko cusunjka ca Ruben ko Kadu njanasoto ntɔf ya ke yanjan Yurden kasak ntende dec dempe mo, pamɔ toko Musa wacar ka Kanu Kɔpɔn enasɔn nja di mo. ⁹ Anasɔn nja antɔf kayefe ka Arower nde kɔngboko ka Arnɔn kɔbɔp ka dare doko deyi aranta nde mɔro daco mo, ko pɔgbantakela pa Medeba, hanj Dibɔn, ¹⁰ kɔbɔp ka sɔdare sa Sihɔn wɔbe waka aka Amɔr, nwe enayɔne wɔbe waka Hesbon mo, hanj nde kɔlɔncɔr ka aka Amɔn. ¹¹ Ko njasoto sɔ antɔf nja Kaladu, ntɔf ya aka Kesur ko aka Mahaka, tɔro ta Hermon, ko Basan, hanj Salka, ¹² kɔlekene debe da Oku fɔp nde Basan, nwe enayɔne wɔbe waka Astarot ko Edereyi mo, nkɔn sɔ pɔyɔne fum wɔlpas wɔloma waka aRefay. Ko Musa osut abe akako, k'embajɔr nja ntɔf yanjan. ¹³ Mba aka Yisrayel njanabɔn fɛ aka Kesur ko aka Mahaka ntɔf yanjan, bawo hanj moko aka Kesur ko aka Mahaka njande aka Yisrayel daco.

¹⁴ Kusunjka ka Lewy gbɔcɔram k'anato-sɔn antɔf nja ke. Daka nde anasake nja mo denayɔne kɔlonne Kanu Kɔpɔn Kanu ka Yisrayel pamɔ toko nkɔn Kanu Kɔpɔn kɔnaloku nja ti mo.

¹⁵ Ko Musa sɔn aka kusunjka ka Ruben antɔf nje dɔcor dɔcor. ¹⁶ Nja njanasoto antɔf kayefe Arower nde kɔngboko ka Arnɔn ko dare nde deyi mɔro daco, pɔgbantakela pa nde Medeba, ¹⁷ kɔlekene Hesbon ko sɔdare fɔp nse sɔyi nde pɔgbantakela pa Dibɔn, Bamɔt-Bahal, Bet-Bahal-Meyɔn, ¹⁸ Yahas, Kedemot, Mefahat, ¹⁹ Kiriyatayim, Sibma, Seret-Sahar nde tɔro teneci mpe pɔnayi aranta daco mo, ²⁰ Bet-Peyɔr, pɔtɔmbɔlɔr pa Piska, ko Bet-Yesimot, ²¹ ko sɔdare sa pɔgbantakela, ko debe da Sihɔn wɔbe waka Amɔr, nwe enayi aka Hesbon kɔron mo. Musa enasut nja, nja ko akirin aka Madiyan: Efy, Rekem, Cur, Hur, ko Reba, nde debe da Sihɔn anje njanande dɔtɔf mo. ²² Aka Yisrayel njanadife afum aloma sakma sɔnjan. Wɔgbal kɔsɔnc Balam wan ka Beyɔr enayi nja daco. ²³ Kɔlɔncɔr ka antɔf nja aka Ruben ntende dec denjale mo kɔnayɔne kɔngboko ka Yurden. Ke ka aka Ruben kɔnayi kanjo dɔcor cor: Sɔdare sɔpɔn ko sɔdare sɔfet sa si.

²⁴ Musa enasɔn antɔf aka kusunjka ka Kadu dɔcor cor. ²⁵ Nja njanasoto dare da Yaser, sɔdare sa Kaladu, ko antɔf nja aka Amɔn daco hanj dare da Arower nde dentefɔrne dare da Raba mo, ²⁶ ko kayefe ka Hesbon hanj dare da Ramat-Mispe, ko Betonim, kɔbɔp ka dare da Mahanayim hanj nde kɔlɔncɔr ka antɔf nja Debir. ²⁷ Ke kɔnan kɔlekene sɔdare sa Bet-Haram nde daranta, Bet-Nimra, Sukot ko Cafɔn, ko pɔlpas pa debe da Sihɔn wɔbe waka Hesbon, kɔlekene antɔf nja Yurden kasak ntende dec dempe mo hanj dɔkɔlɔpsɔr da kɔba ka Kinarot.* ²⁸ Ke ka aka Kadu kɔnayi kanjo dɔcor cor: Sɔdare sɔpɔn ko sɔdare sɔfet sa si.

²⁹ Musa enasɔn kusunjka daco ka aka Manase ntɔf dɔcor dɔcor. ³⁰ Nja njanasoto ntɔf nje yenayɔne kayefe Mahanayim, Basan mɔlmɔl, debe da Oku wɔbe waka Basan fɔp kɔlekene ka sɔdare wɔco camɔt-tin sa cɔbal ca antɔf nja Yahir nde Basan, ³¹ antɔf daco nja Kaladu, dare da Astarot, ko dare da Edereyi, sɔdare sa Oku wɔbe waka Basan. Anasɔn afum daco a Makir wan ka Manase antɔf njanjo dɔcor cor.

³² Ntɔf yayoko yo Musa enasɔnɔs nde aranta nja Mohab, Yurden kasak ntende dec dempe mo, pɔntefɔrene ko Yeriko. ³³ Musa enasɔn fɛ kusunjka ka Lewy antɔf nja ke: Kanu Kɔpɔn, Kanu ka Yisrayel kɔnayɔne daka danjan, pamɔ toko Kanu kɔnaloku nja mo.

* 13:27 «Kɔba ka Kinarot» andenɔr sɔ tewe ta «Kɔba ka Kalile»

14

Kayerene ka antofɔɔ Kanahan

¹ Ntof yayɔko yɔ anasɔnɔs aka Yisrayel nde antof ɔɔ Kanahan. Wɔlonɔne Elasar, Yosuwe wan ka Nun, kɔ abe akirinɔ a cusunɔka njanasɔnɔn aka Yisrayel ntof ya ke. ² K'anɔkot yampun-pun kayer ka ntof ya ke pɔmɔ tɔko Kanu Kɔpɔn kɔnasom Musa kayer yi, cusunɔka nce camɔt-manɔkɔle kɔ kusunɔka daco ka Manase mɔ. ³ Bawo Musa enasɔnɔn antof ɔɔ ke cusunɔka canɔce merɔn kɔlekene ka kusunɔka daco ka Manase nde Yurɔn kɔsɔk ntende dec dempe mɔ, mba enasɔn fe kusunɔka ka Lewy ntof ya ke aka Yisrayel daco. ⁴ Afum a awut merɔn a Isifu njanayi cusunɔka merɔn: Manase kɔ Efrayim. Ali kɔfo anasɔn fe aka kusunɔka ka Lewy, mɔne sɔdare sɔnde kɔ cɔsɔk ca si, teta yɔcɔl nyɛ njanasɔtɔ mɔ. ⁵ Kɔ aka Yisrayel nɔyɔ pɔmɔ tɔko Kanu Kɔpɔn kɔnasom Musa a payer antof mɔ.

⁶ Kɔ aka Yuda nɔlɔtɔrne Yosuwe nde Kilkal. Kɔ Kalebi wan ka Yefune wɔka Kenisi eyif kɔ: «Mɔna manɔcɔre tɔko Kanu Kɔpɔn kɔloku Musa fum wɔka Kanu te tosu mɔ, ina kɔ mɔna, nde Kadɛs-Barneya. ⁷ Meren wɔco manɔkɔle m' inayɔ, tɛm nte Musa wɔcar ka Kanu Kɔpɔn ɔnɔc-som' im kayerfe ka Kadɛs-Barneya kɔko-ten mes yɔk-yɔk dɔtof, k'inɔko ilɔmɔr kɔ mes mme intɔnɔne mɔ abɛkɔc nɔsoku pes. ⁸ Awɛnɔc'im anɔ anɔ sɔnapɛ mɔ, njanasɔnɔne afum kɔtor bɛkɔc, mba ina inacɔme dim da Kanu Kɔpɔn, Kanu kem darɔn. ⁹ Dɔsɔk dadɔko dɔ Musa endɛrɔm nte: «Ilan ti fɔ ntof yayɛ mɔnakɔtɛne mɔ, mɔne antof nɔm nyɛi yi daco, antof nɔnɔko nɔndeyon' am ke, mɔna kɔ awut am doru o doru, bawo manɔcɔnɔkɔl dim da Kanu Kɔpɔn, Kanu kem.» ¹⁰ Awa mɔgbɔtne nte: Nɔkɔl Kanu Kɔpɔn kɔsɔnɔn em kiyi ka doru, pɔmɔ tɔko kɔnaloku ti mɔ. Tɛnasɔtɔ meren wɔco manɔkɔle kɔ kɔcamɔt nte Kanu Kɔpɔn kɔnɔc-loku Musa nte mɔ, nte aka Yisrayel nɔnɔc-kɔt dɔtegbɛre mɔ. Nɔkɔl ɔn, inɛwe isɔtɔ mɔko meren wɔco camɔt-maas kɔ kɔcamɔt. ¹¹ Isɔrɔtamne pɔmɔ dɔsɔk nde Musa ɔnɔc-som' im mɔ. Isɔrɔyɔ fɔnɔntɔr fa kɔwan, kɔberɛ kɔ kɔwur pɔmɔ tɛm tatɔko. ¹² Mɔsɔn' im ɔn antof nde dɔmɔrɔ nɔne Kanu Kɔpɔn kɔnaloku ta nɔ dɔsɔk dadɔko mɔ. Mɔnane dɔsɔk dadɔko a aka Anak nɔnde di sɔdare sɔpɔn. Kɔ nɔlɔmpɔs si nte tɔsɔnɔne ta aterene anɔn nɔntam kɔberɛ. Kɔ Kanu Kɔpɔn kɔsɔl em-ɛ, indebanɔr nɔ sɔdare sanɔn pɔmɔ tɔko nkɔn Kanu Kɔpɔn kɔnalok' im ti mɔ.

¹³ Kɔ Yosuwe ontola Kanu teta Kalebi wan ka Yefune, k'ɔsɔn kɔ dare da Hebɔrɔn. ¹⁴ It' enasɔnɔne Kalebi wan ka Yefune wɔka Kenisi pɔsɔtɔ dɔsɔk dadɔko ke ka Hebɔrɔn, nke kɔsɔrɔyi han mɔko bawo Kalebi enacɔme dim da Kanu Kɔpɔn Kanu ka Yisrayel darɔn. ¹⁵ Tewe ta Hebɔrɔn tɔcɔko-cɔko tenayɔne Kiriyat-Arba. Arba fum wɔpɔnɔn enayi aka Anak daco.

Kayerfe tɛm tatɔko kɔ antof nɔfɔr, kɔwan kayi fe sɔ.

15

Antofɔɔ kusunɔka ka Yuda

¹ Antof nɔne kusunɔka ka Yuda nɔsɔtɔ dɔcor dɔcor mɔ nɔnɔyɔnɔne kayerfe ka kɔlɔnɔcar ka Edɔm nde teɔberɛ ta Cin nde Nɛkɛf pɔnɔ dɔndo kɔca kɔtɔt ka nde dec dempe mɔ. ² Kɔlɔnɔcɔr kanɔn kayerfe kɔsɛr ka Kɔba Kɔdokɔt nde kɔca kɔtɔt, kɔbɔp dɔbo da kɔba dɔko dentɛfɔrɛne kɔ Nɛkɛf mɔ. ³ Iɔko pɛbɔr nde kɔca kɔtɔt ka Dɔkɔpɛ da Mekɔlɔnɔcɔr, kɔcɛpɔr ka Cin, kɔpɛrne ta Kadɛs Barneya, kɔcɛpɔr han Hɛcɔrɔn, kɔpɛrne ta Adar, kɔ kɔkɔfɔlɔr Karka. ⁴ Ki kɔcɛpɔr sɔ ta Asmɔn, kɔko sɔ kɔnarne kɔnɔgbɔko ka Misira, kɔlɔnɔcɔr kayi kɔfutɔr nde dɔkɔba. Kɔlɔnɔcɔr konu kɔndeyi kanɔko nde kɔca kɔtɔt ka nde dec dempe mɔ.

⁵ Ntende dec dempe ma, kalanchar kanayone Kaba Kadoket hanj nde dobo da kanjgbako ka Yurden. Kaca kameriya ka nde dec dempe ma, kalanchar kanj-cop kayefe ka nde temer ta kaba, mpe peyi nde dobo da Yurden ma. ⁶ Kalanchar kanjan kaperne kaca ka Bet-Hokala, kacepar ntende kaca kameriya hanj Bet-Araba ma, ko kaperne hanj nde Tasar ta Bohan wan ka Ruben. ⁷ Kayefe di kalanchar kanjo Debir kacepar ta mero daco nde aranta na Akor, kakafalar kaca kameriya ntende Kikal, nde panteferene ko Kape ka Adumim kaca katot ka kanjgbako. Kac-cepar domun da En-Semes kasak, kako kafuter nde En-Rokel. ⁸ Kalanchar kanaperne kayefe ka nde aranta na Ben-Hinom hanj patambalar pa aka Yebus kaca katot, nde payone Yerusalem ma, kaperne hanj nde teleman pa taro mpe peyi aranta na Hinom kaca nke dec denjale ma, ko dakalapsar da aranta na aka Refay nde mero daco ntende kaca kameriya. ⁹ Kayefe ka nde dateleman, ko kalanchar kander kakafalar nde domun denj-pe ma nde Neftowa, ko kasolne sadare sa taro ta Efron, ko kanjafalar so Bala nde payone Kiriyat-Yeyarim ma. ¹⁰ Nte kanjafalar Bala ntende dec denjale ma, kaca ka nde taro ta Seyir, ko kanjcepar patambalar pa Taro ta Yeyarim ntende kaca kameriya, it' ayone Kesalon, katot Bet-Semes, ko kaceperene Timna. ¹¹ Kanarne patambalar pa Ekaron kaca kameriya, kakafalar ntende dec denjale ma nde Sikaron, kaceperene nde Taro ta Bala, kako kanarne Yabanel, ko kacone kafuter nde dakaba.

¹² Calanchar ca ntende dec denjale ma canayone Kaba Karon ko agber na ki. Tante to aka kusunja ka Yuda nanayo calanchar ca antof nanjan dacor cor.

¹³ K'asonj Kalebi wan ka Yefune dare da Kiriyat Arba aka kusunja ka Yuda daco, pamo tako Kanu Karon kanaloku ti Yosuwe ma. Kiriyat-Arba kayone Hebaronj. Arba enayone papa waka aka Anak. ¹⁴ Ko Kalebi embanjar atof na aka Anak anje maas dando: Sesay, Ahiman, ko Talmay, na nanayone afum a Anak. ¹⁵ Kayefe dando ko Kalebi emperne kako-wekarne afum a dare da Debir. Debir do anj-cw coko-coko Kiriyat-Sefer. ¹⁶ Ko Kalebi oloku: «Mona nwe mansut aka Kiriyat-Sefer mabanjar na di ma, isonj' em Aksa wan kem waran manenje.» ¹⁷ Otniyel wan ka Kenas wenj ka Kalebi embanjar na di. Ko Kalebi onj ko wan kan waran Aksa kanenje. ¹⁸ Nte Aksa ender ma, k'emperne wos abakac kakower ka kas Kalebi abof. Aksa onjktor safale karonj, ko kas Kalebi eyif ko: «Ake mafan-e?» ¹⁹ Ko wan waran nwe oloku kas fo: «Matolan' em, bawo masonj' im antof nde kaca katot, mapoc' em so antof nde domun denj-pe ma. Ko Kalebi onj ko antof njotot nje domun denj-pe dantof nde dataro ko nde daranta ma.

²⁰ Ntof yayoko yo kusunja ka aka Yuda nanasoto kayar ka ke disre dacor dacor.

²¹ Sadare nse sayi dakalapsar da antof na kusunja ka Yuda ma ntende kalanchar ka Edom nde Nkef kaca katot ntende dec dempe ma. Si sanayone: Kabacel, Eder, Yakur, ²² Kina, Dimona, Adada, ²³ Kedes, Hacar, Yitnan, ²⁴ Sif, Telem, Beyalot, ²⁵ Hacar-Hadata, Keriyot-Hecaron nke kayone Hacar ma, ²⁶ Amam, Sema, Molada, ²⁷ Hasar-Kada, Hesbon, Bet-Palet, ²⁸ Hasar-Suhal, Berseba, Bisiyoteya, ²⁹ Bala, Hiyim, Hese, ³⁰ Eltoladu, Kesil, Horma, ³¹ Cikalak, Madamana, Saršana, ³² Lebayot, Silhim, Ayin ko Rimon. Kabefene ka sadare sasoko fap sako sadare waco meronj ko camot-manjkale (29) ko sadare safet sa si.

³³ Sadare nse sayi aranta nde pantilsarne pa antof na tantof ma: Estol, Corha, Asna, ³⁴ Sanowa, En-Kanim, Tapuwa, Enam, ³⁵ Yarmut, Adulam, Soko, Aseka, ³⁶ Sarayim, Aditayim, ko Kedera nke anjwe so Kederotayim ma. Sadare waco ko manjkale (14) ko sadare safet sa si.

³⁷ Cenana, Hadasa, Mikədal-Kad ³⁸ Dilhan, Mispe, Yokətel, ³⁹ Lakis, Bocəkat, Ekiləŋ, ⁴⁰ Kabon, Lahamas, Kitəlis, ⁴¹ Kederət, Bet-Dakəŋ, Nahama, kə Makeda. Si sənayəne sədare wəco kə camət-tin (16) kə sədare səfet sa si.

⁴² Libana, Həter, Asan, ⁴³ Yifta, Asna, Necibi, ⁴⁴ Keyila, Akəsibu kə Maresa. Si sənayəne sədare camət-manjkalə (9) kə sədare səfet sa si.

⁴⁵ Ekəron, kə sədare səfet sa di, ⁴⁶ kəyefe ka Ekəron sədare nse səyi Asdodi kəsək mə fəp, ⁴⁷ Asdodi kə sədare səfet sa di, Kasa kə sədare səfet nse səyi di kəsək mə, haŋ nde kəŋgbəkə ka Misira, haŋ nde Kəba Kəpəŋ kə agbep ŋa ki.

⁴⁸ Nde dəmərō: Samir, Yatir, Soko, ⁴⁹ Dana, Kiriyat-Sana, nde pəyone Debir mə, ⁵⁰ Anaba, Esitemo, Anim, ⁵¹ Kosəŋ, Holon kə Kilo. Si səyone sədare wəco kə pin (11) kə sədare səfet sa si.

⁵² Araba, Ruma, Esəŋ, ⁵³ Yanum, Bet-Tapuwa, Afeka, ⁵⁴ Humeta, Kiriyat-Arba nde pəyone Hebərəŋ mə, kə Cihər. Si səyone sədare camət-manjkalə (9) kə sədare səfet sa si.

⁵⁵ Mahon, Karmel, Sif, Yuta, ⁵⁶ Yisrel, Yəkdeham, Sanowa, ⁵⁷ Kayin, Kibeya, kə Timna. Si səyone sədare wəco (10) kə sədare səfet sa si.

⁵⁸ Halhul, Bet-Cur, Kedər, ⁵⁹ Maharat, Bet-Anot, kə Eltəkon. Si sənayəne sədare camət-tin (6) kə sədare səfet sa si.

⁶⁰ Kiriyat-Bahal nde pəyone Kiriyat-Yeyarim mə, kə Raba, si sənayəne sədare mərəŋ (2) kə sədare səfet sa si.

⁶¹ Nde dətəgbere: Bet-Araba, Midin, Sekaka, ⁶² Nibəsan, Hir-Mela, kə En-Kedi, si sənayəne sədare camət-tin (6) kə sədare səfet sa si.

⁶³ Aka kusunja ka Yuda ŋanataf fe kəbanjər aYebus aŋe ŋanande Yerusalem mə, kə aYebus ŋande kə aka kusunja ka Yuda nde Yerusalem haŋ məkə.

16

Antəf ŋa ke ŋa kusunja ka Isifu

¹ Ntəf nyə anasəŋ aka kusunja ka Isifu mə yənayəne, nte aŋkot yampun-
pun mə, kəyefe ka Yurden nde Yeriko kəsək kəca ka ntende domun da Yeriko
ntende dec dəmpə mə, kəcepər ka dətəgbere kəperne ka Yeriko kəkə ka nde
dəmərō ma Betel. ² Ki kəcepər Betel kə Lus, kəkə kəcepər kəca ka kələŋcər
ka aka Arki nde Atarot, ³ kətor ntende dec dənjalə mə, kəca ka kələŋcər ka
aYafəlet haŋ nde antəf ŋa Bet-Horon-Tantəf, haŋ Keser kəkə-futər nde dəkəba.
⁴ Kə kanjə cusunja ca Efrayim kə Manase awut a Isifu ŋanasəto.

⁵ Antəf ŋa aka Efrayim ŋə ŋaŋe dəcər cor: Kələŋcər kə ke kəŋan kənayəne
ntende dec dəmpə mə, Atarot-Adar haŋ Bet-Horon Takəron. ⁶ Kələŋcər
kəbanəp Kəba Kəpəŋ ntende dec dənjalə mə, kəca ka Mikəmatat ntende kəca
kəmeriya. Kəkafələr ntende dec dəmpə mə, kəca ka Tahanat-Silo, kəcali
ntende dec dəmpə mə, kəca ka Yanoha. ⁷ Kə kəyefe Yanoha, kə kəntor Atarot
kə Nahara, kə kanjə kəsənkalər Yeriko, kə kanjə kənarne Yurden. ⁸ Kəyefe
Tapuwa, kə kələŋcər kanjə kəca nke dec dənjalə mə, ntende kəŋgbəkə ka Kana
kəkə-narne nde dəkəba. Ke kanjə kə kusunja ka Efrayim ŋanasəto dəcər dəcər,
⁹ kələkenə ka sədare nse anacəmbəre aka Efrayim nde antəf ŋa ke ka Manase
mə, kələkenə sədare səfet sa si. ¹⁰ ŋa sə ŋanabaŋər fe aKənanan aŋe ŋande
Keser mə, aKənanan ŋande afum a Efrayim dəcə haŋ məkə, mba ŋayi acar aŋe
ŋambəce afum a Efrayim mə dəcə.

17

¹ Anacambàrè sò kusunḡka ka Manase coco ca Isifu atóf ña ké. Awut a Makir coco ca Manase papa wàka Kaladu, ñanasòtó antóf, bawo fum wàka kəwan enayi. Anacambàrè ña Kaladu kò Basan. ² Anacambàrè sò afum a Manase alpàs antóf ña ké dəcòr dəcòr, kàlekèné afum a Abiyeser, a Helek, a Asriyel, a Sèkém, a Hefer, kò afum a Semida. Awut arkun a Manase wan ka Isifu ñanayi akakò dəcòr dəcòr.

³ Celofahad wan ka Hefer, wan ka Kaladu, wan ka Makir, wan ka Manase, enayo fé wan wàrkun, mènè awut aran. Mewe manjan mème: Mahala, Noha, Hokàla, Milka, kò Tirsà. ⁴ Kò awut aran anje ñanḡkò fòr ya wəloḡnè Elasar, Yosuwe wan ka Nun kò akirin, kò ñaloku: «Kanu Kəpəḡ kənasom Musa a pasəḡ sò sənà ké awenḡc asu dacò.» K'asəḡ ña ké awenḡc anjan dacò pəmə təkò Kanu Kəpəḡ kənaloku ti mò. ⁵ K'anacambàrè Manase ntóf wəcò, kàlekèné antóf ña Kaladu kò ña Basan nḡe ñeyi Yurđen kəca kəḡkò ntende dec dèmpè mò, ⁶ bawo awut aran a kusunḡka ka Manase ñanasòtó ké awut arkun a kusunḡka ən dacò. Kò antóf ña Kaladu ñəyənè ña awut arkun alpàs a kusunḡka ka Manase ako.

⁷ Kələnḡcər ka Manase kənḡc-kò kəyèfé Aser hanḡ Mikəmetat, nde pəntefərenè kò Sèkém, kəkò kəca kətət ntende antóf ña aka En-Tapuwa. ⁸ Atóf ña Tapuwa ña Manase ñənayi, mba dare da Tapuwa, nde dənayi kələnḡcər ka Manase kəronḡ mò, aka kusunḡka ka Efrayim ḡo ñanapaḡnè di. ⁹ Kələnḡcər kənḡkò kənḡc-tor nde kənḡbəkò ka Kana. Sədare sələma sa Efrayim sənayi sədare sa Manase dacò nde kəca kətət ka kənḡbəkò ntende dec dèmpè mò. Ntende dec dənḡkəle mò, kələnḡcər ka Manase kənḡc-futər dəkəba. ¹⁰ Itò tatəkò antóf ña kusunḡka ka Efrayim ñənayi kəca kətət ka nde dec dèmpè mò, k'antóf ña Manase ñeyi kəca kəmeriya. Kəba kənayənè ña kələnḡcər ka nde dec dənḡkəle mò, antóf ñanjan ḡəmbəp antóf ña Aser ntende kəca kəmeriya, kò ḡəmbəp antóf ña Yisakar ntende dec dèmpè mò. ¹¹ Anacambàrè kusunḡka ka Manase sədare nsè nde ntóf ya Aser kò Yisakar: Bət-San, Yibəleham, afum aka Dər , afum aka En-Dər, afum aka Tahanak, kò afum aka Mekido, sədare sa Nafet maas, kò sədare səfət səfət sa si fəp. ¹² Aka Manase ñanatam fé kəbanḡ ka sədare sasəkò, bawo aka Kanahan sò ñafanḡ kəyi ka atóf ñanḡkò. ¹³ Ntè aka Yisrayel ḡandesòtó fənəntər mò, kò ñanḡcəmbər aka Kanahan yəbəc yanjan, mba ñanatam fé kəbanḡar ña antóf məlmal.

¹⁴ Kò afum a Isifu ñaloku Yosuwe ntè mò: «Ta ake tò məsəḡ em tofo tin gbon ké-é? Mənḡcərə a afum em ḡala, bawo kətolanè ka Kanu Kəpəḡ kəsəḡy' im darəḡ hanḡ ndekəl.» ¹⁵ Kò Yosuwe oloku ña: «Kò məyò afum alarəm-é, məpè nde dəkulum, məkò məcəpəs kəfo nde ntóf ya aPerisi kò aRefay, bawo antóf nde mərə ma Efrayim ḡewəkən' am.» ¹⁶ Kò aka Isifu ñaloku: «Antóf ña nde mərə nḡe ḡofətəḡnè su kəndè. Ta mərəḡ ta ti, cibil ca kəwan ca féc cəyi nda aKananan anje ḡayi nde aranta ña di mò, anje ḡayi aranta ña Bət-San kò sədare səfət sa di, kò ako ḡayi nde aranta ña Yisrel nde mərə dacò mò.» ¹⁷ Kò Yosuwe oloku aka cusunḡka ca Isifu, Manase kò Efrayim: «Afum alarəm ḡo nəyənè, kò nəyò sò fənəntər. Nəfədeyò kəfo kin gbon, ¹⁸ mba nəyò antóf ña dəmərə məlmal. Ali ntè ḡəyənè kulum mò, nəndecəpəs ki, ntóf fəp yendeyənè yonu. Nəndəbanḡar aKananan antóf ḡanjan, ali ntè ḡayò cibil ca féc kò ḡayò sò fənəntər mò.»

18

¹ Kò aka Yisrayel fəp ɲalɔŋkanɛ Silo, kò ɲacəmbər di aŋgbaŋcan ɲa dəkəbərɛnɛ kò Kanu. ɲanaban antof, ɲeyi oŋ kiyi kəjan. ² Mba pəŋcəme cusuŋka camət-mɛrəŋ ca aka Yisrayel aŋɛ ɲanatə-sotə kərəsna kɛ kəjan mɔ. ³ Kò Yosuwe oloku aka Yisrayel: «Ake tɛm tɔ nəndesak kədəŋcəs kələk ka kɛ nkɛ Kanu Kəpəŋ, Kanu ka awisi aŋa kəsəŋ' un mɔ? ⁴ Nəwure afum maas maas dəcusujka dəcusujka. Isom ɲa ɲandeyɛfɛ ɲakotɛnɛ antof ɲakəkɛ ɲapirint ɲi, ɲader ɲasəŋ' im. ⁵ ɲandeyɛrɛnɛ antof mopoc camət-mɛrəŋ. Aka Yuda ɲaŋkoyi Nɛkɛf, antof ɲaŋan ntendɛ kəca kətət ka nde dec dɛmpɛ mɔ, kò aka kusujka ka Isifu ɲa ɲayi nde antof ɲaŋan ntendɛ kəca kəmɛriya. ⁶ Kò nana nəkɔ nəkəkɛ atof mofɔ camət-mɛrəŋ, nədɛ nələk' im ti nno. Kəkot' on k'inder yampun-pun fɔr ya Kanu Kəpəŋ Kanu kosu kirin. ⁷ Mba aLewy ɲa ɲafəsətɔ antof ɲa kɛ nana dacɔ, bawo ɲa ɲatəmpər tɛta Kanu Kəpəŋ, ti tɔyɔnɛ kɛ kəjan. Kò Kadu, Ruben kò kusujka dacɔ ka Manase ɲanasətɔ nde Yurdɛn kəsək ntendɛ dec dɛmpɛ mɔ kɛ kəjan nkɛ Musa wəcar ka Kanu Kəpəŋ ɛnasəŋ ɲa mɔ.»

⁸ Kò afum aŋɛ ɲayɛfɛ, kò ɲaŋkɔ. Yosuwe ɛnaloku akɔ ɛnasom kəkə-cic megbəkərə manjan ma antof mɔ nte: «Nəkɔ nənɔŋkər antof, nəkəkɛ nader nələk' im, bawo kəkot' on k'inder yampun-pun fɔr ya Kanu Kəpəŋ kirin tɛta kəyerɛnɛ ka antof nde Silo.» ⁹ Kò afum aŋɛ ɲaŋkɔ, kò ɲaŋcali antof, kò ɲacic dəbuk təkəkɛ ta mofɔ mme camət-mɛrəŋ, sədare sədare. Kò ɲalukɛrɛnɛ nno Yosuwe eyi mɔ, nde saŋka sa Silo. ¹⁰ Kò Yosuwe oŋkotɛ ɲa yampun-pun fɔr ya Kanu Kəpəŋ kirin nde Silo, k'eyer antof ɲa Yisrayel afum akanɛ dacɔ, pəmo təkɔ anayɛr mɔ.

Antof ɲa Benyamin

¹¹ K'anjkot yampun-pun kəyer ka kɛ ka kusujka ka aka Benyamin dəcɔr dəcɔr, aŋcəmbər ɲa antof nde kusujka ka Yuda kò kusujka ka Isifu dacɔ. ¹² Kəca kəmɛriya ka nde dec dɛmpɛ mɔ, kò kələŋcər kəjan kəŋcop kəyɛfɛ ka Yurdɛn. Kò kəmpɛrɛnɛ pətəmbələr pa Yeriko kəca kəmɛriya, kò kəmpɛrɛnɛ mərə ntendɛ dec dɛŋkalɛ mɔ, kəkɔ kəfutər ntendɛ dətɛgbɛrɛ ta Bet-Awen. ¹³ Kələŋcər kəjan kəc-ɛpər Lus, kò nde pətəmbələr pa Lus, nde pəyɔnɛ Betel kəca kətət ka ntendɛ dec dɛmpɛ mɔ, kò kəntɔr Atarot-Adar, kò kəmpɛ tɔrɔ təkɔ teyi kəca kətət Bet-Horon-Tantof mɔ. ¹⁴ Ntendɛ dec dɛŋkalɛ mɔ, kò kələŋcər kəŋkafələr ntendɛ kəca kətət kəyɛfɛ ka tɔrɔ nte tɛntɛfərənɛ kò Bet-Horon kəca kətət mɔ, kò kəŋkɔ kənarɛ Kiriyat-Bahal, nde pəyɔnɛ Kiriyat-Yeyarim, dare da aka kusujka ka Yuda. Tatəkɔ tɔ kələŋcər ka ntendɛ dec dɛŋkalɛ mɔ kənafəntərəɛ.

¹⁵ Kələŋcər ka kəca kətət nde dec dɛmpɛ mɔ kəc-yɛfɛ Kiriyat-Yeyarim, kəkɔ-narɛnɛ nde donun dɛŋc-pɛ mɔ nde Nɛftowa. ¹⁶ Kələŋcər kəŋkɔ kəc-tɔr dəkələpsər da mərə mme tɛntɛfərənɛ kò aranta ɲa Ben-Hinɔm mɔ, kəca kəmɛriya ka nde dec dɛmpɛ aranta ɲa aRɛfay mɔ. Kəsɔlnɛ aranta ɲa Hinɔm nde mərə dacɔ, pətəmbələr pa aYebus ntendɛ kəca kətət ka nde dec dɛmpɛ mɔ, ki kətor haŋ En-Rokɛl. ¹⁷ Kò kəŋkafələr kəca kəmɛriya ka nde dec dɛmpɛ mɔ, kəkɔ kənarɛnɛ En-Sɛmɛs, kəcɛpər kəkɔ kəsumpər Kelilot, nde pəntɛfərənɛ kò Kəpɛ ka Adumim, kəkɔ kətor nde Tasar ta Bohan wan ka Ruben. ¹⁸ Kəkɔ kəcɛpər pətəmbələr pa kəca kəmɛriya ka tɔrɔ nde dec dɛmpɛ mɔ, nde pəntɛfərənɛ kò Araba, kò kəntɔr nde Araba disrɛ. ¹⁹ Kələŋcər kəŋkɔ kəc-ɛpər nde pətəmbələr pa kəca kəmɛriya ka nde dec dɛmpɛ Bet-Hokəla mɔ, kəkɔ-futər nde dobo da Kəba Kədokət ntendɛ kəca kəmɛriya ka nde dec dɛmpɛ mɔ, ntendɛ dobo da kəŋgbəkɔ ka Yurdɛn kəca kətət ka nde dec dɛŋkalɛ mɔ, tatəkɔ tɔ kələŋcər ka kəca kətət kənafəntərəɛ. ²⁰ Ntendɛ dec dɛmpɛ mɔ, Yurdɛn yɛnayɔnɛ kələŋcər.

Kε ka aka kusunƙa ka Benyamin kɛnayi kanƙo dɛcor dɛcor, kɔ cɛlɛnjɛr cɛnjan fɛp.

²¹ Sɛdare sa kusunƙa ka Benyamin sɛnayi nse dɛcor dɛcor: Yeriko, Bet-Hokala, Hemek-Kecic, ²² Bet-Araba, Cemarayim, Betel, ²³ Awim, Para, Hofra, ²⁴ Kefar-Amoni, Hofni kɔ Keɓa, sɛdare wɛco kɔ mɛrɛn (12) kɔ sɛdare sɛfet sa si.

²⁵ Kabayɔn, Rama, Beyerot, ²⁶ Mispɛ, Kefira, Mosa, ²⁷ Rekɛm, Yirpel, Tarala, ²⁸ Cela, Helef, Yebus yi yɔyɔnɛ Yerusalɛm, Kibeya kɔ Kiriyat, sɛdare wɛco kɔ maɲkɛlɛ (14) kɔ sɛdare sɛfet sa si. Kε ka aka kusunƙa ka Benyamin kɛnayi kanƙo dɛcor cor.

19

Antɔfɛnɛ kusunƙa ka Simɔn

¹ Topoc ta mɛrɛn mɛ anawurɛ mɔ pɛnayoɛnɛ pa kusunƙa ka Simɔn dɛcor dɛcor. Na nɛnasɔto kɛ kɛnjan awut a Yuda daco. ² Kɔ na nɛsɔto kɛ nke kɛyɔnɛ sɛdare sa Berseba, Seba, Molada, ³ Hasar-Suhala, Bala, Hɛsɛm, ⁴ Eltoladu, Betula, Horma, ⁵ Cikɛlak, Bet-Markabot, Hasar-Susa, ⁶ Bet-Lebayot kɔ Saruhɛn, sɛdare wɛco kɔ maas (13) kɔ sɛdare sɛfet sa si. ⁷ Ayin, Rimon, Hɛtɛr kɔ Asan, sɛdare maɲkɛlɛ kɔ sɛdare sɛfet sa si, ⁸ kɛlɛkɛnɛ ka sɛdare sɛfet sɛfet sɛko sɛnɔnƙɛr sɛdare sasɔko mɔ fɛp, haɲ ndɛ Balat-Ber ndɛ pɔyɔnɛ Ramat-Nɛkɛf mɔ. Kε ka aka kusunƙa ka Simɔn kɛnayi kanƙo dɛcor dɛcor. ⁹ Atɔfɛnɛ kɛ ka kusunƙa ka Simɔn, kɛ ka kusunƙa ka Yuda n' anabelɛr ki, bawo kɛ kɛnjan kɛnabɛkɛr nɛ pɛpɔn, kɛ kɛnjan disrɛ anasɔtonɛ kusunƙa ka Simɔn kɛ kɛnjan.

Antɔfɛnɛ Sabulon

¹⁰ Topoc ta maas pɛnayoɛnɛ kɛ ka kusunƙa ka Sabulon dɛcor dɛcor. Kɛlɛnjɛr kɛnjan kɛnako haɲ Saridi. ¹¹ Kɛpɛrɛnɛ kɛca nke dec dɛnƙalɛ mɔ, kɔ kɛca ka Marala, kɛko kɛgbuɲɛnɛ Dabaset, kɛyɛfɛ dɛnda kɛko ndɛ kɛngbɔko ka Yokonam tekirin mɔ. ¹² Ntɛ kɛyɛfɛ Saridi mɔ, kɔ kɛlɛnjɛr kɛnƙafɛlɛ kɛca nke dec dɛmpɛ mɔ ntɛndɛ kɛlɛnjɛr ka Kislot-Tabor, kɛko kɛnarnɛ Daberat, kɔ kɛpɛrɛnɛ Yafiya. ¹³ Kɔ kɛyɛfɛ dɛndo kɔ kɛnɛpɛrɛr ntɛndɛ dec dɛmpɛ Kat-Hefɛr, kɔ Et-Katsin, kɛko kɛnarnɛ Rimon, kɔ kɛkɛfɛlɛr haɲ Neha. ¹⁴ Kɔ kɛlɛnjɛr kɛnƙo kɛnƙo kɛkɛfɛlɛr ntɛndɛ kɛca kɛmeriya ka ndɛ dec dɛmpɛ Hanaton mɔ, kɛko kɛfutɛr ndɛ mɔrɔ daco ndɛ aranta nɛ Yifta-El. ¹⁵ Kɛ kɛnjan kɛlɛkɛnɛ Katat, Nahalal, Simrɔn, Yidala, kɔ Betlehɛm. Nɛnasɔto sɛdare wɛco kɔ mɛrɛn (12), kɔ sɛdare sɛfet sa si. ¹⁶ Antɔfɛnɛ kɛ nɛ aka Sabulon kɛnayi kanƙo dɛcor dɛcor, sɛdare sɛpɔn sasɔko kɔ sɛdare sɛfet sa si.

Antɔfɛnɛ Yisakar

¹⁷ Topoc ta maɲkɛlɛ pɛnayoɛnɛ pa Yisakar, kɛ ka kusunƙa ka Yisakar dɛcor dɛcor. ¹⁸ Kɛlɛnjɛr kɛnjan kɛnako haɲ Yisrel, Kesulot, Sunem, ¹⁹ Hafarayim, Siyɔn, Anaharat, ²⁰ Rabit, Kisiyon, Abɛc, ²¹ Rɛmɛt, En-Kanim, En-Hada kɔ Bet-Paccɛ. ²² Kɛlɛnjɛr kɛnjan kɛnƙo kɛgbuɲɛnɛ Tabor, Sahacima, Bet-Sɛmɛs, kɛko kɛfutɛr Yurɛn, sɛdare wɛco kɔ camɛt-tin (16) kɔ sɛdare sɛfet sa si. ²³ Kɛ ka kusunƙa ka aka Yisakar kɛnayi kanƙo dɛcor dɛcor, sɛdare sɛpɔn sasɔko kɔ sɛfet sa si.

Antɔfɛnɛ Aser

²⁴ Topoc ta kɛcamɛt mɛ pɛnawur mɔ pɛnayoɛnɛ pa kusunƙa ka Aser dɛcor cor. ²⁵ Na nɛnayo kɛlɛnjɛr kɛyɛfɛ ka Hɛlkat, kɛko Hali, Betɛn, Aksaf,

26 Alamelek, Hamhadu kɔ Misal, kɔkɔ kɔgbuɛne tɔrɔ ta Karmel kɔ Sihɔr-Libnat, 27 kɔ kɔŋkɔ kɔkafɔlɔr kɔca nke dec dempe mɔ, nde Bet-Dakɔŋ, kɔkɔ sɔ kɔgbuɛne Sabulon, kɔ nde aranta ŋa Yifta-El nde mɔrɔ daco ntende kɔca kɔmeriya ka nde dec dempe Bet-Hemek kɔ Neyel mɔ, kɔkɔ kɔnarnɛ Kabul, kɔca kɔmeriya, 28 kɔ kɔca ka Ebɔrɔŋ, Rehobo, Hamon kɔ Kana, haŋ Sidɔŋ dare dɔpɔŋ. 29 Kɔ kɔlɔŋcɔr kɔŋkɔ kɔŋkɔ kɔkafɔlɔr kɔca ka Rama haŋ nde dare da saŋka da Tir, kɔ kɔca ka Hosa, kɔ kɔŋkɔ kɔfutɔr nde dɔkɔba, kɔcepɔrɛne ta Akɔsibu, 30 kɔlɛkɛne ka Huma, Afek kɔ Rehobo, sɔdare wɔco mɛrɔŋ kɔ mɛrɔŋ (22) kɔ sɔdare sɔfet sa si. 31 Kɛ ka kusunja ka Aser kɔnayi kɔŋkɔ dɔcɔr dɔcɔr, sɔdare sɔpɔŋ sasɔkɔ kɔ sɔfet sa si.

Antɔf ŋa Naftali

32 Topoc ta camɔt-tin pɛnayɔne kɛ ka kusunja ka Naftali dɔcɔr dɔcɔr. 33 Kɔlɔŋcɔr kɔŋan kɔŋc-kɔ kɔyɛfɛ ka Helef kɔ kɔtɔk kɔpɔŋ kɔŋkɔ kɔyi Cananim kɔsɔk mɔ, kɔcepɔr ta Adami-Nekɛbu kɔ Yabanel, haŋ Lakum, kɔ kɔŋkɔ kɔfutɔr Yurɔn. 34 Kɔ kɔlɔŋcɔr kɔŋkɔ kɔŋkɔ kɔkafɔlɔr ntende dec dɛŋkalɛ Asɔt-Tabɔr mɔ, kɔ kɔŋkɔ kɔnarnɛ Hukɔk, kɔ kɔŋkafɔlɔr Sabulon kɔca kɔtɔt ka ntende dec dempe mɔ, nde Aser kɔca nke dec dɛŋkalɛ mɔ, kɔ Yehuda. Yurɔn yeyi kɔlɔŋcɔr kɔŋkɔ nde dec dempe mɔ. 35 Sɔdare sa saŋka sasɔkɔ sanayɔne: Cidim, Cɛr, Hamat, Rakat, Kineret, 36 Adama, Rama, Hacɔr, 37 Kɛdɛs, Edereyi, En-Hacɔr, 38 Yiron, Mikadal-El, Horem, Bet-Hanat kɔ Bet-Semɛs, sɔdare wɔco kɔ camɔt-maŋkɔlɛ (19) kɔ sɔdare sɔfet sa si. 39 Kɛ ka kusunja ka Naftali kɔnayi kɔŋkɔ dɔcɔr dɔcɔr, sɔdare sɔpɔŋ kɔ sɔdare sɔfet sa si.

Antɔf ŋa Dan

40 Topoc ta camɔt-mɛrɔŋ mpe pɛnawur mɔ pɛnayɔne kɛ ka kusunja ka Dan dɔcɔr dɔcɔr. 41 Anacɔmbɔrɛ ŋa Corha, Estɔl, Hir-Semɛs, 42 Sahalabin, Ayalon, Yitala, 43 Elon, Timna, Ekaron, 44 Elteke, Kibeton, Balat, 45 Yehudu, Bene-Berak, Kat-Rimon, 46 Domun da Yarkon kɔ Rakon, kɔ antɔf ŋɔkɔ ŋɛntɛfɔrɛne kɔ Yafa mɔ.

47 Nte kɛ kɔŋan, antɔf ŋaŋan ŋende ŋɔsɔlɔr ŋa mɔ, kɔ awut a Dan ŋaŋkɔ ŋawekɔrɛne aka Lesɛm kɔ ŋandif ŋa. Kɔ ŋamban antɔf ŋaŋɔkɔ, kɔ ŋɔyɔne ŋaŋan, kɔ ŋande di, kɔ ŋawe di Dan, tewe ta kas kɔŋan. 48 Kɛ ka kusunja ka Dan kɔnayi kɔŋkɔ dɔcɔr dɔcɔr, sɔdare sasɔkɔ kɔ sɔdare sɔfet sa si.

49 Nte aka Yisrayel ŋalip kɔyɛrɛne cɔgbɛ ca antɔf mɔ, kɔ ŋampocɛ Yosuwe wan ka Nun antɔf ŋa kɛ ŋa daco, 50 pɔmɔ tɔkɔ Kanu Kɔpɔŋ kɔnasom ti mɔ. Kɔ ŋasɔŋ kɔ dare dɔkɔ enafan mɔ, Timnat-Sera, nde mɔrɔ ma Efrayim. Yosuwe oluksɔrɛne kɔcɔmbɔrɛ dare dadɔkɔ, k'ɛnde.

51 Antɔf ŋa kɛ ŋaŋɔkɔ ŋɔ wɔlɔŋne Elasar, Yosuwe wan ka Nun, kɔ abɛ a cusunja ca Yisrayel ŋanakot yampun-pun, anacɔmbɔrɛ mɔpoc fɔr ya Kanu Kɔpɔŋ kirin nde Silo, nde dɔkɔbɛrɛ da aŋgbaŋcan ŋa dɔkɔbɔrɛne kɔ Kanu. Nte tɔ ŋanalip kɔyɛr antɔf.

20

Sɔdare nse anayɛk-yɛk kɔgbɔpɔne teta ayɛk ŋa mecir mɔ

1 Kɔ Kanu Kɔpɔŋ kɔlɔku Yosuwe: 2 «Mɔlɔku aka Yisrayel: Nɔndɛs-dɛs sɔdare nse wɔdif fum ta eyɛfɛne ti entam kɔyacne mɔ nse isom Musa kɔsɔŋ' un mɔ. 3 Nwe endif fum ta eyɛfɛne ti mɔ, entam kɔyɛkɛsɛ pɔde pɔnde di. Nte tɔŋsɔŋe wɔkayi pɔyacne ta wɔkɔ pɔlukɛ kɔ ayɛk ŋa mecir mɔ. 4 Wɔdif ka fum wɔkɔkɔ entam kɔyɛkɛsɛ pɔkɔ dare din sɔdare sasɔkɔ daco, k'ɔŋkɔ-ɛ, pɔkɔ pɔcɔmɛ dare dɔkusu, pɔlɔku abeki a dare tes tɔkɔ elɔsɔr mɔ. ŋamban kɔ dare dadɔkɔ disre,

ɲamentər' kɔ kəfo nke ɔŋkɔnde ɲa daco mə. ⁵ Kɔ wəlukse ayek eɲcepse kɔ darəŋ kəbɛləs-ɛ, abeki a dare ɲafɔwose kəsɔŋ kɔ kɔ, bawo eyefene fe kədif ka wɛɲɔ, nwe ɛnatɔ-yɔne wəterene kɔn mə. ⁶ Pəyi dare dadɔkɔ haŋ tɛm nte aka Yisrayel ɲandekɔ kiti kɔ mə, kɔ pəyɔne fe ti-ɛ wəloŋne wəpɔŋ pəfi. Tɛm tatɔkɔ, wədif fum wəko eyekse mə, ɛntam kəlulukɔ nde dare dɔn, nde kələ kɔn, nde dare dɔkɔ ɛnayekse mə.»

⁷ Kɔ ɲalɛk sədare nse: Kedes ka Kalile nde mərə ma Naftali, Sekem nde mərə ma Efrayim, kɔ Kiriyaṭ-Arba nde pəyɔne Heberɔŋ mə, nde mərə ma Yuda. ⁸ Kəca kəŋkɔ ntende Yurdɛn ntende dec dempe Yeriko mə, kɔ ɲalɛk Bɛɛɛr nde dətɛgbere, pəgbantəkəla mpe pəyɔne pa kusunja ka Ruben mə, Ramot da Kaladu nde kusunja ka Kadu disre, kɔ Kolan ka Basan nde kusunja ka Manase disre. ⁹ Sədare sasɔkɔ sɔ aka Yisrayel ɲanatəŋne kəyɔne ka sədare nse, wəka Yisrayel kɔ pəyɔne fe ti-ɛ, wəcikərə, kɔ endif fum ta eyefene ti-ɛ, wəkakɔ ɛntam kəyekse pəde pənde di ta alukse kɔ ayek ɲa mecir kədif kɔn fum haŋ kəloŋkanɛ ka afum a Yisrayel kəbər ɲabocɔ kɔ kiti.

21

Anacəmbərə aLewy sədare kɔ culum

¹ Kɔ abe a kusunja ka aLewy ɲaŋcɔŋne wəloŋne Elasar kəsək, kɔ Yosuwe wan ka Nun, kɔ abeki a dəcɔr dəcɔr ca cusunja ca aka Yisrayel. ² Kɔ ɲaloku ɲa nte nde Silo antɔf ɲa Kanahan: «Kanu Kəpɔŋ kəsom Musa a kəsɔŋ su sədare a pande si, kɔ culum ca si a pac-kek ci yɔcal yosu.» ³ Kɔ aka Yisrayel ɲasɔŋ aLewy sədare səlma kɔ culum ca si kəberene ka ntɔf yaŋan pəmɔ tɔkɔ Kanu Kəpɔŋ kənaloku ti mə.

⁴ K'arɲkote yampun-pun aka cor ca Kehat. K'awure aLewy afum a wəloŋne Aruna sədare wəco kɔ maas (13) nde cusunja ca Yuda, Simɔŋ kɔ Benjəmin, k'asɔŋ ɲa si. ⁵ Kɔ cusunja cəlpəs ca Kehat ɲasɔtɔ sədare wəco (10) nde antɔf ɲa cusunja ca Efrayim, Dan, kɔ kusunja daco ka Manase. ⁶ K'arɲkot yampun-pun, kɔ afum a Kerson ɲasɔtɔ sədare wəco kɔ maas (13) nde antɔf ɲa aka cusunja ca Yisakar, Aser, Naftali, kɔ aka kusunja daco ka Manase nde Basan. ⁷ Kɔ afum a Merari dəcɔr dəcɔr, ɲasɔtər sədare wəco kɔ mərəŋ (12) aka cusunja ca Ruben, Kadu, kɔ Sabulon. ⁸ Kɔ aka Yisrayel ɲaŋkot yampun-pun kɔ ɲasɔŋ aLewy sədare sasɔkɔ kələkɛne culum ca si, pəmɔ tɔkɔ Kanu Kəpɔŋ kənasom ti Musa mə.

⁹ Nde ntɔf ya cusunja ca Yuda kɔ Simɔŋ anasɔŋ sədare ¹⁰ afum a Aruna, aka kor ka Kehat wan ka Lewy, bawo ɲa ɲɔ yampun-pun yɛnanunjenɛ kəmentər. K'anabɔŋcər ɲa sədare sasɔkɔ mewe. ¹¹ Kɔ aka Yisrayel ɲasɔŋ aka Kehat Kiriyaṭ-Arba kɔ culum cacɔkɔ cənɔŋkər di mə. Aŋwe sɔ dare dandɛ tewe ta Heberɔŋ. Arba ɛnayɔne papa wəka Anak. ¹² Mba sədale sa dare dɔpɔŋ kɔ sədare sətɛt sa si k'asɔŋ Kalebi wan ka Yefune. ¹³ Kɔ ɲasɔŋ awut a wəloŋne Aruna Heberɔŋ, dare da kəgbɔpəne nde wədif fum ta eyefene ti ɛntam kəyacne mə, Libana, ¹⁴ Yatir, Esitemo, ¹⁵ Holon, Debir, ¹⁶ Ayin, Yuta kɔ Bɛt-Semes, sədare camət-manjələ (9) ca cusunja ca Simɔŋ kɔ Benjəmin kələkɛne culum ca si. ¹⁷ Nde atɔf ɲa Benjəmin kɔ ɲasɔtɔ Kabayɔŋ, Keba, ¹⁸ Anatot, kɔ Halmon. Itɔ tatɔkɔ sədare manjələ kɔ culum ca si. ¹⁹ Aloŋne aŋe ɲanayɔne aka kusunja ka Aruna mə ɲanasɔtɔ sədare wəco kɔ maas (13) kɔ culum ca si.

²⁰ Cor ca aka Kehat cəlpəs aŋe ɲanayɔne kusunja ka Lewy mə, kɔ ɲasɔtɔ sədare nde antɔf ɲa kusunja ka Efrayim. ²¹ K'asɔŋ ɲa Sekem dare da kəgbɔpəne nde mərə ma Efrayim, Keser, ²² Kibasayim, kɔ Bɛt-Horon, sədare manjələ (4) kələkɛne culum ca si. ²³ K'asɔŋ kusunja ka Dan: Elteke, Kibeton,

24 Ayalon, kɔ Kat-Rimon, sɔdare maɲkɛle (4) kɛlekɛne culum ca si. 25 K'asɔɲ kusunƙa daco ka Manase: Tahanak kɔ Kat-Rimon, sɔdare merɛɲ (2) kɛlekɛne culum ca si. 26 Cor ca afum a Kehat alɔma cɛnasɔtɔ sɔdare wɛco (10) kɔ culum ca si.

27 K'asɔɲ afum a Kerson cor ca aLewy daco: Ɗasɔtɔr aka kusunƙa daco ka Manase nde Yurɔɔn kɛsɛk ntende dec dempe mɔ sɔdare merɛɲ (2) kɔ culum ca si: Kolan nde Basan disre, dare da kɛgbɔpɔne, kɔ Bestara. 28 K'asɔɲ kusunƙa ka Yisakar: Kisiyon, Daberat, 29 Yarmut, kɔ En-Kanim, sɔdare maɲkɛle (4) kɛlekɛne culum ca si. 30 K'asɔɲ kusunƙa ka Aser: Misal, Abadon, 31 Helkat, kɔ Rehobo, sɔdare maɲkɛle (4) kɛlekɛne culum ca si. 32 K'asɔɲ kusunƙa ka Naftali: Kedes nde Kalile, dare da kɛgbɔpɔne, Hamot-Dɔr, kɔ Kartan, sɔdare maas (3) kɛlekɛne culum ca si. 33 Sɔdare sa aka Kerson dɛcor dɛcor sɛnakɔ sɔdare wɛco kɔ maas (13) kɔ culum ca si.

34 K'asɔɲ aLewy alpɛs ako ɲanayɔne cor ca afum a Merari mɔ, kɔ ɲa ɲasɔtɔr aka kusunƙa ka Sabulon: Yokonam, Karta, 35 Dimna, kɔ Nahalal, sɔdare maɲkɛle (4) kɛlekɛne culum ca si. 36 K'asɔɲ kusunƙa ka Ruben: Becer, Yahas, 37 Kedemot, kɔ Mefahat, sɔdare maɲkɛle (4) kɛlekɛne culum ca si. 38 K'asɔɲ kusunƙa ka Kadu: Ramot nde Kaladu dare da kɛgbɔpɔne, Mahanayim, 39 Hesbon, kɔ Yaser, sɔdare maɲkɛle (4) kɛlekɛne culum ca si. 40 Nte aɲkot yampun-pun mɔ kɔ afum a Merari ɲawure dɛcor dɛcor ako ɲanayɔne aka kusunƙa ka Lewy alpɛs mɔ, ɲasɔtɔ sɔdare wɛco kɔ merɛɲ (12).

41 Sɔdare sa kusunƙa ka aLewy ntɔf ya aka Yisrayel daco sɛnakɔ sɔdare wɛco maɲkɛle kɔ camɛt-maas (48) kɔ culum ca si. 42 Sɔdare sasɔkɔ fɛp sɛnayɔ culum nce cɛɲc-ɲɛɲkar si mɔ, itɔ sɔdare sɛkɔ fɛp sɛnayi.

43 Tatɔkɔ tɔ Kanu Kɔpɔɲ kɛnasɔɲɔs aka Yisrayel atɔf mɛlmɛl ɲɛ kɛnadɛrme atem aɲan kɛdesɔɲ ɲa mɔ, kɔ ɲambaɲ ɲi kɔ ɲande. 44 Kɔ Kanu Kɔpɔɲ kɛsɔɲ ɲa kɛɲesɛm, mofɔ fɛp pɛforu tun pɔ ɲanayine, pɛmɔ tɔkɔ ɛnadɛrme ti atem aɲan mɔ. Ali ater aɲan aƙin ɲanatom fɛ kɛcɛme ɲa fɔr kirin, kɔ Kanu Kɔpɔɲ kɛlek ater aɲan kɔ kɛmber ɲa dɛwaca. 45 Moloku mɔtɔt mme Kanu Kɔpɔɲ kɛnaloku aka Yisrayel mɔ, ali tin tenayi fɛ nte ɛnatɔ-yɔne ɲa mɔ, kɔ kɛlas mi fɛp.

22

Cusunƙa ca Yisrayel nde dec dempe Yurɔɔn mɔ

1 Kɔ Yosuwe ewe aRuben, aKadu, kɔ aka kusunƙa daco ka Manase. 2 K'oloku ɲa: «Nɛyɔ tɔkɔ Musa wɛcar ka Kanu Kɔpɔɲ ɛnalok' un mɔ fɛp, kɔ ɲɛɲcɛɲkɛl sɔ dim dem, tɔkɔ ilok' un mɔ. 3 Nɛsumpɛr awɛɲc un aɲa kɛyɛfɛ nte tenayi mɔ haɲ ndekɛl, kɔ nɔlɛlɛs sɔ dim nde Kanu Kɔpɔɲ Kanu konu kɛnalok' un mɔ. 4 Ndekɛl ɔɲ nte Kanu Kɔpɔɲ kɛsɔɲ awɛɲc un aɲa pɛforu mɔ pɛmɔ tɔkɔ ɛnaloku ɲa ti mɔ, nɛlek ɔɲ sɛpɔ sa cɛbal conu nde ntɔf yɔkɔ yɔyɔne yonu mɔ, ɲyɛ Musa wɛcar ka Kanu Kɔpɔɲ ɛnasɔɲ un nde Yurɔɔn kɛsɛk ntende dec dempe mɔ. 5 Ta nɛgbayme metɛkɛ kɔ sariye yɔkɔ Musa wɛcar ka Kanu Kɔpɔɲ ɛnalok' un mɔ: Nɛbɔtɔr Kanu Kɔpɔɲ Kanu konu, nɛsolne sɛpɔ sɔn fɛp, nɛcɛme dim dɔn darɛɲ, nɛlɔtɔrne kɔ, nɛbɛce kɔ bɛkɛc yosoku pɛs doru o doru.»

6 Kɔ Yosuwe ontola Kanu te taɲan, k'oloku ɲa nwe o nwe a pɛkɔ nde abal ɲɔn, kɔ ɲaɲkɔkɔs-kɔs nde cɛbal cɛɲan. 7 Musa ɛnasɔɲ kusunƙa daco ka Manase kɛfo kɛlɔma Basan, kɔ Yosuwe nƙɔn ɔsɔɲ kusunƙa daco kɛɲkɔ kɛfo kɛlɔma awɛɲc aɲa kɛsɛk nde Yurɔɔn ntende dec dempe mɔ. Nte Yosuwe oloku ɲa kɛkɔ ka nde cɛbal cɛɲan mɔ, k'ontolanɛ ɲa, 8 k'oloku ɲa: «Naluku nde cɛbal conu kɔ daka dɔpɔɲ, kɔ yɔcɔl yɛlarɛm, kɔ pɛsam, kɛma, kɔpɛr, fɛc kɔ yamos yɛlarɛm. Nɛyerɛne kɔ awɛɲc un aɲe yɔsɔtɔ ya aterɛne anu.

Anċambær anġbip Yurden kəsək

⁹ Kō kusunġka ka aka Ruben, aka Kadu, kō aka kusunġka daco ka Manase ŋalukus, kō ŋasak aka Yisrayel nde Silo antof ŋa Kanahan, kō ŋaŋkō nde antof ŋa Kaladu, antof ŋa ke nġe ŋanasoto mō Kanu Kəpəŋ kənasom Musa kədəsəŋ ŋa ŋi. ¹⁰ Nte ŋambere sadare nse səyi Yurden nde antof ŋa Kanahan mō, kō aRuben, aKadu kō aka kusunġka daco ka Manase ŋaċcəmbær anġbip kəŋgbəko kasək, anġbip nəpəŋ, ŋətət teyi. ¹¹ Kō aka Yisrayel ŋane pac-liku: «Nəgbətnē nte aRuben, aKadu kō aka kusunġka daco ka Manase ŋalompəs anġbip ŋetefərne antof ŋa Kanahan mō, nde Yurden kəsək kəca ka aka Yisrayel.»

¹² Nte ŋane ti mō, kō aka Yisrayel fəp ŋaləŋkanē Silo kəkō-sutēne kō ŋa. ¹³ Kō aka Yisrayel ŋasom Pinahas wan ka wəloŋnē Elasar nda aka Ruben, aka Kadu, kō afum a kusunġka daco ka Manase nde antof ŋa Kaladu, ¹⁴ kō ŋaŋkō kō akirin wəco akin akin aka cusunġka cacəkō dəcor dəcor. Fəp fanan akirin a dəcusunġka ŋə ŋanayōnē afum alarəm aka Yisrayel akakō daco. ¹⁵ Kō afum aŋe ŋaŋkō nde aRuben, aKadu, kō aka kusunġka daco ka Manase nde antof ŋa Kaladu, kō ŋaŋkō ŋaloku ŋa: ¹⁶ «Nte tō kəloŋkanē ka afum a Kanu Kəpəŋ fəp ŋaloku: Ake dətari ləŋəs dō nəyō Kanu ka aka Yisrayel tantē-ε? Nəŋyēŋk kəlukus dim da Kanu Kəpəŋ darəŋ, nəŋcəmbær anġbip nte təŋsəŋe nəyēŋkər Kanu Kəpəŋ domp məkō mō! ¹⁷ Kiciya nke sənayō nde Peyər mō kənayōnē mes melec. Haŋ məkō antasəkəsnē fē. Kiciya kosu kənasəŋe kəloŋkanē ka afum ən arom ŋelec. ¹⁸ Kō nəna nəŋyēŋk məkō kəlukus dim da Kanu Kəpəŋ darəŋ! Kō nəyēŋkər məkō Kanu Kəpəŋ domp-ε, alna aka Yisrayel fəp ŋə endewurər metele maməkō. ¹⁹ Kō nəŋcəm-cəmne a antof ŋonu ŋəsək fē-ε, nəcəpər oŋ antof nġe ŋəyōnē ŋa Kanu Kəpəŋ mō, nde Kanu Kəpəŋ kəyi mō, tēm tatəkō nənde su daco, mba ta nəyēŋkər Kanu Kəpəŋ domp, ta nəyēŋkər su səbomp kəcərə fē nəcəmbær anġbip ŋələma nġe ŋəntəyōnē ŋa Kanu Kəpəŋ Kanu kosu mō. ²⁰ Nte Akan wan ka Sera ənalukus kəcəme Kanu darəŋ teta ca cəkō Kanu Kəpəŋ kənamōnē kələk mō, aka Yisrayel fəp ŋə Kanu Kəpəŋ kənawurər metele mən. Nəŋcərə ti bel-bel a bafō Akan sona ənafinē kiciya kəŋkō.»

²¹ Kō afum a Ruben, Kadu, kō aka kusunġka daco ka Manase ŋaloku abē akirin aka cor ca Yisrayel: ²² «Kanu ka canu, Kanu Kəpəŋ! Kanu ka canu, Kanu Kəpəŋ, Ki kəŋcərə ti! Aka Yisrayel ŋandecərə ti! Kō pəyōnē fō kətə-cəŋkəl kō kəyēŋkər domp kō-ε, ta pədeyac su dəsək dadəkō. ²³ Kō pəyōnē fō səŋcəmbær anġbip ŋosu kədəgbəkəl Kanu Kəpəŋ səde səc-loŋnē di yoloŋnē yocaf-ε, kō pəyōnē fē ti yoloŋnē ya mēgben, kō pəyōnē fō səlompəs anġbip ŋaŋe səde səc-loŋnē di yoloŋnē ya pəforu Kanu Kəpəŋ-ε, awa, Kanu Kəpəŋ kəndegbəkərə ti! ²⁴ Bafō ito teyi! Səlompəs anġbip ŋaŋe bawo sənese ta alna awut anu ŋade ŋac-yif akosu fō: «Ak' eyi nu daco kō Kanu Kəpəŋ, Kanu ka Yisrayel-ε? ²⁵ Kanu Kəpəŋ kəmboc kələŋcər Yurden nəna kō səna daco, aRuben, kō aKadu, ali tes teyi f' on sō daco kō Kanu Kəpəŋ!» Teta awut anu tendesəŋe ta awut asu ŋaŋnese sō Kanu Kəpəŋ-ε. ²⁶ Ito səŋcəm-cəmne fō: Səmarene səcəmbær anġbip, bafō səde səc-loŋnē di de, ²⁷ mba ŋeyi su daco kō nəna pəmō sede. Ŋeyi sō awut asu daco kō awut anu ŋac-loŋnē yoloŋnē ya yocaf kō yoloŋnē ya pəforu Kanu Kəpəŋ fər yən kirin, nte təŋsəŋe ta ŋade ŋac-liku dəsək dələma a tələm o tələm teyi fē awut asu daco kō Kanu Kəpəŋ! ²⁸ Kō səloku: «Kō ŋande ŋaloku su tante, kō pəyō fē ti ŋaloku awut asu ti-ε, moloku mame mō səndelukse ŋa: «Nəgbətnē teyi ta anġbip ŋa Kanu Kəpəŋ nġe atem asu ŋanacəmbær mō, bafō teta yoloŋnē yocaf kō yoloŋnē yələma tō anacəmbərə ŋi de, mba ŋəyōnē sede su daco kō nəna ŋec-cəm-cemas su.» ²⁹ Səmbələne kəyēŋkər Kanu Kəpəŋ domp, kō kəyi ta səŋcəme

ki darəŋ məkə-ε, kəcəmbər kosu aŋgbip ŋa kəlonŋne yolonŋne yəcəf, yolonŋne ya meŋben, kə yolonŋne ya pəforu, səfəlonŋne kəfo kəcuru Kanu Kəpəŋ Kanu kosu, ta pəyənə fə nde aŋbajcan ŋa Kanu Kəpəŋ-ε!»

³⁰ Nte wəlonŋne Pinahas, kə abe akiriŋ a kəlonŋkane kə abeki a cor ca Yisrayel aŋe ŋanayi di ŋane moloku maməkə afum a Ruben, Kadu, kə kusunŋka daco ka Manase ŋanaloku mə, kə moloku maməkə məmbət ŋa. ³¹ Kə Pinahas wan ka wəlonŋne Elasar oloku afum a Ruben, Kadu, kə afum a Manase: «Səŋcəre məkə a Kanu Kəpəŋ kəyi su daco, bawo nəntalukus fε kəcəme Kanu Kəpəŋ darəŋ, kə nəyac sə aka Yisrayel ta Kanu Kəpəŋ kəboc ŋa kiti.»

³² Kə Pinahas wan ka wəlonŋne Elasar kə akiriŋ a cor cəŋan ŋalukus kəyefe ndena afum a Ruben kə Kadu nde atəf ŋa Kaladu kəkə nde antəf ŋa Kanahan ndena aka Yisrayel aŋe ŋanakə ŋalukse moloku məkə ŋanasətər ŋa mə. ³³ Kə moloku maməkə məmbət aka Yisrayel, kə ŋaŋkor-koru Kanu Kəpəŋ. ŋaloku fε sə kəkə-mələk antəf ŋe afum a Ruben kə afum a Kadu ŋanande mə. ³⁴ Afum a Ruben kə afum a Kadu ŋasəŋ aŋgbip ŋaŋəkə tewe, ŋac-kule fə: «Təyənə su tenepələ a Kanu Kəpəŋ kəyənə Kanu.»

23

Moloku melpəs ma Yosuwe

¹ Təm tobolu-bolu tenacepər kəyefe ka nte Kanu Kəpəŋ kənasəŋ aka Yisrayel kəŋesəm mə, kəber ŋa atereŋe aŋan acəsək fəp dəwaca. Yosuwe enasikər oŋ tēm tatəkə. ² Kə Yosuwe ewe aka Yisrayel fəp kəyefe abeki, abe afet dəcor dəcor, aboc kiti, kəbər ka abe akiriŋ aŋan, k'oloku ŋa: «Iyənə oŋ wətem. ³ Kə nənəŋk təkə Kanu Kəpəŋ Kanu konu kanayo afum aka təf nyε fəp mə te tonu, bawo Kanu Kəpəŋ kəsutnən' on. ⁴ Nənəŋk nte iŋkot yampun-ɸun a k' iyer un təf ya kε konu dəcusunŋka dəcusunŋka mə, təf nyε yeŋcəme kəbaŋ Yurden ntende dec deŋkale mə, kə təf nyε inim haŋ nde Kəba Kəpəŋ mə. ⁵ Kanu Kəpəŋ kəndewenəs afum aka təf yayəkə, kə nənde nəc-lətəs yi-ε, nəndende ntəf yayəkə pəmə təkə nkən Kanu Kəpəŋ Kanu konu kənasəŋ un temer ta ti mə. ⁶ Nəwure fənəntər, nəsumpər nəleləs moloku mme acicəs buk ba sariye sa Musa mə, ta nəgbayme kəca kəmeriya, ta nəgbayme kəca kətət, ⁷ ta nədenəŋkələne afum a təf akako ŋayi nu daco mə! Ta nəboŋc canu cəŋan, ta nəkorne ci kədəgam. Ta nəkor-koru ci, ta nətonne ci fər kiriŋ! ⁸ Mba nəsumpər Kanu Kəpəŋ Kanu konu pəmə təkə nənalək ti kəyə haŋ məkə mə. ⁹ Kanu Kəpəŋ kəmbaŋər təf yəpəŋ aka fənəntər, ali fum entam fε haŋ məkə kəcəme konu fər kiriŋ. ¹⁰ Nəna fum wəkin gboŋ eŋc-belas atereŋe anu pəcəp pin, bawo Kanu Kəpəŋ Kanu konu kəŋc-sutnən' on, pəmə təkə kənalok' un mə. ¹¹ Nəkəmbərne nəbətər Kanu Kəpəŋ Kanu konu! ¹² Kə nəlukus Kanu Kəpəŋ darəŋ-ε, kə nəcəme afum acuru aŋe ŋayi nu daco mə darəŋ-ε, kə nənəŋcəne-ε, kə nənəŋkələne-ε, ¹³ nəcəre a Kanu Kəpəŋ Kanu konu kəfədecəme sə kəbaŋsər ŋa afum akako təf yaŋan fər yonu kiriŋ, mba afum akako ŋandeyən' on mowul, mənəmp, yala, cəŋgban-gban ca cəsək conu, kə gbəc dəfər yonu, haŋ nəlip kəmälke atəf ŋobotu ŋaŋe Kanu Kəpəŋ Kanu konu kəsəŋ' un mə.

¹⁴ «Awa, nəcəŋkəl im! Məkə tēm tembəp kəkə ka nde ca ca doru fəp yendeko mə. Nəcəre ti bəkəc yonu yosoku pəs, a moloku mobotu mme Kanu Kəpəŋ Kanu konu kənalok' un mə, ali tin teyi fε nte əntəyən' on mə, ali tin teyi fε nte əntələs mə. ¹⁵ Kanu Kəpəŋ kələs kəyənə ka pətət pəkə enaloku kəyən' on mə, mba entam sə kələs ka pələc pəkə eyi kəneps' on mə, pəmələk un antəf ŋobotu ŋaŋe əsəŋ' un mə. ¹⁶ Kə nəsak mətəŋne mosu mme Kanu Kəpəŋ kəndəŋk' on

mɔ-ε, kɔ nɛŋkɔ nɛc-lɔŋnɛ canu cɛlɔma-ε, kɔ nɛŋkɔ nɛc-tontnɛ canu cɛlɔma fɔr kirinj-ε, abɛkɛc nɛ Kanu Kɛpɔŋ nɛmpɛ nnɔ nɛyi mɔ. Tɛm tatɔkɔ nɛŋmɛlkɛ antɔf nɔbotu nɛŋɛ Kanu Kɛpɔŋ kɛsɔŋ' un mɔ, nɛlip.

24

Aka Yisrayel fɔp kɛdɛrɛm kɛŋan kɛkornɛ Kanu Kɛpɔŋ

¹ Kɔ Yosuwe olɔŋka cusɔŋka ca Yisrayel fɔp Sɛkɛm. K'ewenɛnɛ sɔ abeki a Yisrayel, abɛ aŋan, aboc aŋan kiti, kɔ akirinɛ aŋan, kɔ nɛamentɛrnɛ nnɔ Kanu Kɛpɔŋ kɛyi mɔ. ² Kɔ Yosuwe oloku afum fɔp: «Ntɛ tɔ Kanu Kɛpɔŋ Kanu ka Yisrayel kɛlɔku: <Tɛm tobol-bolu atem anu, Terah papa wɛka Abraham kɔ papa wɛka Nahor ndɛ kɛŋgbɔkɔ ka Efɛrat ntɛndɛ dec dɛmpɛ mɔ kɔ nɛnandɛ, nɛc-kornɛ canu cɛlɔma. ³ K'ilek wɛtɛm konu Abraham dɛndo kɛŋgbɔkɔ ntɛndɛ dec dɛmpɛ mɔ, k'inykɛtɛnɛ kɔ antɔf nɛ Kanahan fɔp. K'isɔŋɛ afum ɔn kɛla, k'isɔŋ kɔ Siyaka. ⁴ K'isɔŋ Siyaka awut: Yakuba kɔ Esay. K'isɔŋ Esay Tɔrɔ ta Seyir ntɛ tɔyɔnɛ antɔf nɔn, kɔ Yakuba kɔ awut ɔn nɛ nɛntɔr Misira. ⁵ K'isom Musa kɔ Aruna kɛdemar afum anu. K'isut Misira fɔr yonu kirinj a k'indewurɛnɛ afum anu di. ⁶ Ntɛ iwurɛ awisi aŋa Misira, kɔ nɛmbɛp dɛkɛba mɔ. Kɔ aka Misira nɛŋcɛmɛ nɛ darɛŋ kɛbɛlɛs hɛŋ ndɛ Kɛba ka Cɛŋkɔlma, nɛc-bɛlɛs nɛ dɛfɛlɛs kɛrɔŋ kɔ cibil ca kɛwan. ⁷ Ntɛ awisi aŋa nɛwɛs-wɛs kɛmar ka Kanu Kɛpɔŋ mɔ, kɔ kantɔrɛ kubump kɛpɔŋ aka Misira kɔ nɛna dɛcɔ. Kɔ Kanu kɛŋgbɛtɛs nɛ dɛkɛba. Nɛnatɔŋnɛ mɛs mɛmɛ inayɔ Misira mɔ fɔr yonu kirinj. Kɔ nɛwon kɛndɛ dɛtɛgbɛrɛ mɛrɛn mɛlaram. ⁸ Tɛm tatɔkɔ t'inakɛkɛr' on antɔf nɛ aka Amɔr aŋɛ nɛnandɛ Yurdɛn kɛsɛk ntɛndɛ dec dɛmpɛ mɔ. Kɔ nɛsutɛnɛ kɔ nɛ, mba k'ilek aka Amɔr k'imber'un nɛ dɛwaca. Kɔ nɛmbanɛŋ nɛ antɔf nɛŋan, k'imɛlɛk nɛ fɔr yonu kirinj. ⁹ Kɔ Balak wan wɛka Sipɔr wɛbɛ wɛka Mohab ɛwɛkɛrnɛ aka Yisrayel. K'osom Balam wan wɛka Beyɔr a pɛtolan' on pɛlɛc, ¹⁰ mba k'ifati kɛcɛŋkɛl kɔ. Pɛtɔt gbɛcɛrɛm pɔ Balam ɔŋc-tolan' on, k'iyac nu fɛnɔntɛr fɛn. ¹¹ Kɔ nɛŋcali kɛŋgbɔkɔ ka Yurdɛn, kɔ nɛnder Yeriko. Kɔ aka Yeriko kɛlɛkɛnɛ aka Amɔr, aPerisi, aKanahan, aHit, aKirkasa, aHiwy, kɔ aYɛbus nɛsutɛnɛ kɔ nɛna, k'ilek nɛ k'imber' un dɛwaca. ¹² K'isom demɛ ndɛ dɛnayi nu kirinj kɔ dɛmbɛlɛs abɛ a Amɔr mɛrɛŋ mɔ. In' ɛnasɔŋ on kɛtam nɛ. Bafɔ sakma sonu, bafɔ mbɛŋcɛran yonu yɔ nɛnatamɛ atɛrɛnɛ anu de! ¹³ In' ɔsɔŋ un antɔf nɛ nɛntɔbɛc hɛŋ nɛtaka mɔ, kɔ nɛndɛ sɛdare nɛ nɛntɔcɛmbɛrɛ waca wonu mɔ. Kɔ nɛndi yeri ya sɛdale nɛ nɛntɔbifti mɔ, nɛc-di yokom ya tɔk nɛ nɛntɔbɛf mɔ.»

¹⁴ Nɛkɛl ɔŋ nɛnɛsɛ Kanu Kɛpɔŋ, nɛkornɛ Kanu kɔ bɛkɛc yosoku pɛs! Nɛcɛmɛ kɔ darɛŋ tɛm fɔp. Nɛcɛ canu nɛcɛ atem anu nɛŋc-kornɛ ndɛ kɛŋgbɔkɔ ka Efɛrat ntɛndɛ dec dɛmpɛ kɔ ndɛ Misira mɔ. Nɛkornɛ ɔŋ Kanu Kɛpɔŋ! ¹⁵ Kɔ nɛntɔwɛsɛ ɔŋ kɛkornɛ Kanu Kɛpɔŋ-ε, nɛbɔŋc mɔkɔ anɔ nɛndɛ nɛc-kornɛ-ε, kɔ pɛyɔnɛ canu nɛcɛ atem anu nɛŋc-kornɛ ntɛndɛ Efɛrat kɛca ka ntɛndɛ dec dɛmpɛ mɔ, kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ε, canu ca aka Amɔr aŋɛ nɛyi kɛndɛ antɔf nɛŋan mɔ. Mba ina kɔ aka kɛlɛ kem disrɛ Kanu Kɛpɔŋ kɔ sɛndɛ sɛc-kornɛ!»

¹⁶ Kɔ afum nɛlɔkɛ kɔ: «Sɛmbɛlɛnɛ kɛsɛk Kanu Kɛpɔŋ a sɛc-kornɛ canu cɛlɔma! Sɛfɔtam kɛyɔ tatɔkɔ! ¹⁷ Kanu Kɛpɔŋ kɛnawurɛ atem asu kɔ sɛna dɛcar dɛndo antɔf nɛ Misira, Kɛnayɔ mɛgbɛkɛrɛ mɔpɔŋ ndɛ fɔr yosu kirinj. Kɛc-bum su dɔpɔ kɛc-mar su kɛcɛpɛr tɔf ya afum alarɛm. ¹⁸ Kanu Kɛpɔŋ kɛnɛbɛlɛs afum aka tɔf yayɔkɔ fɔp, kɛlɛkɛnɛ aka Amɔr aŋɛ nɛnandɛ di mɔ. Sɛna sɔ sɛndɛkornɛ Kanu Kɛpɔŋ, bawo Kanu kosu k' ɔyɔnɛ!»

¹⁹ Kɔ Yosuwe oloku afum: «Nɛfɔdɛtam kɛc-kornɛ Kanu Kɛpɔŋ, bawo kɛcɛmpi kɔ ɔyɔnɛ! Kanu kɔ nɛkɛ kɛyɔ kɛrɛca mɔ nɛkɛ kɛtɔŋnɛnɛ kɛtɔŋ konu

lɛɲəs, kɔ kiciya konu mɔ. ²⁰ Kɔ nɛlukus Kanu Kɛpɔɲ darɛɲ-ɛ, kɔ nɛkorne canu cɛcuru-ɛ, Kanu kɛndekafɛlɛ kɛtɛfɛrɛnɛ nɛna. Kɛndelɛsɛr on mes, kɛndemɛlɛk nu, ali ntɛ cɔkɔ-cɔkɔ kɛnɛy' on pɛtɔt mɔ.»

²¹ K'afum ɲalukɛ Yosuwe ntɛ: «Ala, sɛndekorne Kanu Kɛpɔɲ!» ²² Kɔ Yosuwe oloku afum: «Nɛwɔsɛ kɛyɔnɛ sedɛ sa ntɛ nɛloku mɔ ba? Antɛɲnɛ oɲ a Kanu Kɛpɔɲ kɔ nɛndɛ nɛkorne!» Kɔ afum ɲaloku: «Atɛɲnɛ a ti ɲɔ sɛyɔnɛ!» ²³ Kɔ Yosuwe oloku: «Awa, nɛsak canu cɛcuru nɛɛ cɛyi nu dacɔ mɔ, nɛcɛmɛ Kanu Kɛpɔɲ Kanu ka Yisrayel darɛɲ kɔ abɛkɛc ɲosoku pɛs!»

²⁴ Kɔ afum ɲaloku Yosuwe: «Sɛndekorne Kanu Kɛpɔɲ Kanu kosu, Ki kɔ sɛndɛcɛɲkɛl!»

²⁵ Dɔsɔk dadɔkɔ dɛndo Sɛkɛm kɔ Yosuwe ɛɲcicɛs mes ma danapa ndɛ ɲɛsɛk mɔ, k'ɔlɛmɛr afum a Yisrayel tiɲ tiɲ tiɲ mɛfan fɛp kɔ sariyɛ nɛɛ Kanu kɛnabocɛr kɔ mɔ. ²⁶ Kɔ Yosuwe ɛɲcicɛs moloku mɛmɛ dɛbuk ba sariyɛ sa Kanu. K'ɛlɛk tɛsar tɔpɔɲ k'ɛɲcɛmbɛr pi kɛtɔk tantɔf ndɛ aɲgbɛɲcɛn ɲa Kanu. ²⁷ Kɔ Yosuwe oloku afum fɛp: «Nɛgbɛtɛnɛ pi, tɛsar pampɛ peyi su dacɔ, bawo pi pɛtɛɲnɛ moloku mɛmɛ Kanu Kɛpɔɲ kɛnaloku su mɔ fɛp. Sedɛ sɔ pɔyɔnɛ kɔ nɛlukus Kanu darɛɲ-ɛ. ²⁸ Ntɛ Yosuwe elip kɛloku mɔ k'ɛsak afum kɛkɔ, kɔ fɛp fɛluku ndɛ antɔf ɲa kɛ ɲɔn.

Defi da Yosuwe

²⁹ Ntɛ mes mamɔkɔ mɛɲcɛpɛr mɔ, Yosuwe wan ka Nun wɛcar wɛka Kanu Kɛpɔɲ efi. Meren mɔn mɛnɛkɔ tɛsar tin kɔ wɛcɔ (110). ³⁰ Anawup kɔ ndɛ antɔf ɲa kɛ kɔn, ndɛ Timnat-Sera ndɛ mɛrɔ ma Efrayim, kɛca kɛmeriya ka Tɔrɔ ta Kahas. ³¹ Aka Yisrayel ɲɛɲc-korne Kanu Kɛpɔɲ mata ma Yosuwe fɛp, haɲ kɔ abeki aɲɛ ɲanasɔl kɔ Yosuwe mɔ ɲalip kɛfi. Abeki aɲɛ ɲanɛtɛɲnɛ mes fɛp mɛmɛ Kanu Kɛpɔɲ kɛnɛyɔnɛ aka Yisrayel mɔ.

³² Bɛnt ya Isifu nyɛ aka Yisrayel ɲanɛkɛrɛ kɛyɛfɛ Misira mɔ, anawup yi ndɛ Sɛkɛm ndɛ dalɛ ndɛ Yakuba ɛnawayɛr awut a Hamɛr papa wɛka Sɛkɛm mɛɲcɛmbɛl ma gbɛti tɛsar tin (100). Itɔ dalɛ dandɛ dɛnɛyɔnɛ kɛ ka kusunɲa ka Isifu.

³³ Kɔ Elasar wan wɛka Aruna efi, k'awup kɔ ndɛ Kibeya ndɛ mɛrɔ ma Efrayim, antɔf ɲɲɛ anasɔɲ wan kɔn Pinahas mɔ.

Rut

Pələcər pa afum a Elimelek

¹ Təm nte aboc kiti njanatampər dəbe da Yisrayel mə, kə dor dende deyı dətəf. Kə fum wəka dare da Betləhem, nde atəf nja Yuda, ende pəkə nkən kə wəran kən kə awut ən arkun mērəñ, kəkə-cepərəne tēm nde sədale sa Mohabu. ² Tewe ta fum wəkako tenayəne Elimelek, pacwe wəran kən Noyemi, kə mewe ma awut ən arkun akakə mērəñ mənayəne Maləñ kə Kilyəñ. Fəp fanjan aka kor ka Əfərat njo njanayəne, dare da Betləhem nde atəf nja Yuda. Kə njaner sədale sa Mohabu kə njanə di. ³ Kə Elimelek wos ka Noyemi ende pəfi dəndo, kə Noyemi eyi di oñ kə awut ən arkun mērəñ. ⁴ Kə awut akakə njanə njanence aran aMohabu. Wəran wəcəkə-cəkə ancwe «Orpa,» kə wəka mērəñ ancwe «Rut.» Kə njayi di meren wəco. ⁵ Maləñ kə Kilyəñ njanə njafi, kə Noyemi ende pəyi oñ, əyo fə wərkun, əyo fə sə awut.

Rut kəcəmbər kən Noyemi Betləhem

⁶ Kə Noyemi eyefe nkən kə aran a awut ən sədale sa Mohabu, bawo analoku kə dəndo sədale sa Mohabu, a Kanu Kəpəñ kəmar afum ən, kə kəmpoce nja yeri. ⁷ Kə Noyemi eyefe dale dadəkə enayi mə, kə aran a awut ən mērəñ, kə njasumpər dəpə kəluku ka nde atəf nja Yuda.

⁸ Kə Noyemi oloku aran a awut ən mērəñ: «Awa, nəlukus nwe o nwe nde kələ ka iya kən! Kanu Kəpəñ kələs layidi dəkə kənaləke nu mə, pəmə təkə kənaləse di akə njafi mə, akə nəna nələse di sə ina mə. ⁹ Intolanə nu: Kanu Kəpəñ kəpocə nu nwe o nwe pəforu nda wərkun!» K'oncup nja, kə njayefe kəbok. ¹⁰ Kə aran a awut ən njanbupəre: «Ala! Sən' ende kə məna nde afum ən njayi mə.» ¹¹ Kə Noyemi oloku: «Nəlukus aran a awut em! T' ake tə nəndecəpsən'em darəñ-ε? İfəsətam kəsətə awut anje njanətam sə kənence nu mə. ¹² Nəlukus nde ndoronu aran a awut em, nəkə! Bawo imbək oñ wərkun kədəsənenc'em. Ali icloku fə isəregbəkər Kanu amera, ali pibi pəmpə pə səyi kəfo kin kə wərkun, ikom sə awut, ¹³ njanətam əkar nja njabək, njanəfat'ene ti oñ kələ? Ala, Awut em! Bawo pələc mpe pəsət'em mə, poncu pətəs pəkə pəsətə nu mə, in' ə Kanu kətəfərnene pucuy pəmpə.»

¹⁴ Kə njanbok sə. Kə Orpa nkən oncup kəncərə kən Noyemi, k'elembərne kə, k'osumpər dəpə, k'əñkə. Mba Rut nkən owose fə kəsək kəncərə kən Noyemi pəkə. ¹⁵ Kə Noyemi oloku Rut: «Məməmən wares'am, olukus ndena afum ən kə canu cən. Məyo təkə əyo mə, məna sə məkə nde ndaram!» ¹⁶ Mba kə Rut oloku kə: «Ta məsəñ'em kəsək'am, məsəñ'em kəluks'am darəñ! Nde məñkə mə, di fə ina sə indekə. Nde mənədeyi mə, ina sə di fə indekə-yi. Afum am, afum em njo. Kanu kam, Kanu kem kə. ¹⁷ Nde mənədekə-fi mə, di fə indekə-fi, pawup'im di. Kanu Kəpəñ kədənər'im pələc pəpəñ kə pəyəne fə fə defi gbəcərəm dendesəñe su kəsakene kə məna-ε.»

¹⁸ Nte Noyemi ənəñk fə Rut ənjbək kəkə kə nkən mə, k'əsək kəluku kə sə te ta kəluku. ¹⁹ Kə njasol mērəñ manjan kəkə, hanj kə njanberə dare da Betləhem.

Nte njanberə Betləhem mə, kə pənciyane afum fəp te tanjan. Kə aran njanjyifene: «Noyemi ə fə wəkawə ba?» ²⁰ Kə Noyemi oloku nja: «Ta nəw'em sə «Noyemi» («Wəyi dəpəbotu»), nəcw'em «Mara» («Wəyi dəpəcuy»). Bawo Kanu nke kəntam mes ma doru fəp mə, kəsəñ'im pəcuy. ²¹ Nte incyefe de kəkə mə,

waca wem wenalare ko Kanu Kəpəŋ kəluks'em waca wəsəkər. Awa! Nəsak kəw'em (Noyemi), bawo Kanu, kəŋkəfələrn'em, ko kəsəŋ'im pəcuɣ.»

²² Tatakə tɔ Noyemi enayefe sədale sa Mohabu ko Rut wəMohabu, wəran ka wan kən. Nte ŋambere Betlehem mə, patep kəccop kətəl ka mənɟben mme ambəf nde atəf ŋa Yisrayel mə.*

2

Rut ŋkə dəkəgbətəs atel a Bəs tadarəŋ

¹ Noyemi enayɔ wəkomene ka wos wələma. Fum wəpəŋ enayi, pəyɔ sɔ daka. Bəs b' ancwe ko. ² Ko Rut wəMohabu oloku kəncərə kən Noyemi. «Ikə nde dale ikə icgbətəs wətəl nwe ŋkə-wos'em kəyi ko darəŋ mə.» Ko Noyemi oloku Rut: «Məkə, wan kem.»

³ Ko Rut ŋkə dəkəgbətəs atel darəŋ. Ko tɔyone fɔ dale nde enɟbətəs mə da Bəs dɔ, Bəs nwe enayone wəkomene ka Elimelək mə.

⁴ Pəwon fe ko Bəs embere kəyefe ka Betlehem. Ko Bəs eyif atel ɔn, k'oloku ŋa: «Kanu Kəpəŋ kəsələ nul!» K'atəl ŋantolane ko nte: «Awa! Məna sɔ, Kanu Kəpəŋ kəpoc'am pətət!» ⁵ Ko Bəs eyif wəcar kən, nwe enatəmpər kəməmən ka atel ɔn mə: «An' ɔyɔ wəyecərə nwe-ε?» ⁶ Ko wəcar wəkəkə oloku ko: «Wan wəran wəMohabu ɔ fɔ, nwe ŋander ko Noyemi, kəyefe ka sədale sa Mohabu mə. ⁷ Nte oloku mə: «Icəme atel darəŋ icgbətəs, icwetsene sɔ mənɟben min min məkə mənɟmənə toka daco mə.» Kəyefe nte enderna nnɔ bət-bət a k'encame mə, haŋ ndəkəl. Pəpic p' eŋesəm dəkələ.»

⁸ Ko Bəs oloku Rut: «Məcəŋkəl'im bel-bel wan kem: Ta məkə sɔ dəkəgbətəs tofo tocuru. Ta məbɔle sɔ nnɔ dale dem, ta nəbɔlene sɔ ko acar em. ⁹ Məgbətəne bel-bel nde afum em ŋantel mə, məcəme aran akə ŋaŋgbətəs mə darəŋ. Mənəŋk iloku acar em, ta ŋagbuŋen'am. Ko domun dendenabas'am-ε, məkə nde dətəbɔl, məket domun nde acar em ŋaŋkere mə.» ¹⁰ Ko Rut ontontnene Bəs haŋ k'efantərə dəntəf. K'oloku Bəs: «Cəke c' iyɔ-ε, nte məndeyən'em mame, ina nwe məntəcərə me?» ¹¹ Ko Bəs oloku ko: «Aləmər'im mi tin tin mes mme məyɔ kəncərə kam, kəyefe nte wos'am efi mə, təkə məsak papa kam, iya kam, k'atəf ŋam ŋŋe aŋkom'am mə, məcder nnɔ, nda afum aŋe mənətəcərə tɔcəkə-cəkə mə. ¹² Kanu Kəpəŋ kəluks'am təkə məyɔ mə! Kanu Kəpəŋ kəsəŋ'am ti kəway, nkən Kanu ka Yisrayel nke mänder mände katəkəp kən dəntəf mə.» ¹³ Ko Rut oloku: «Məmbaŋ'im bel-bel ko t' əmbət'im. Moloku mam məsəŋ'em abəkəc kəfantərə, ko məŋkə məməmən ti-ε, ali wəcar kam wəkin səfətəŋnene.»

¹⁴ Nte tɛm ta kədi yeri tendebəp mə, ko Bəs oloku Rut: «Məde mədi yeri nnɔ səyi mə, məbaŋ kəcom, məctem ki nnɔ dəmenc.» Ko Rut ŋkə pənde atel kəsək. Ko Bəs ɔsəŋ ko yeri. Ko Rut endi yeri, k'ənəmbərə, k'əmənəkərne yelpəs. ¹⁵ Ko Rut eyefe sɔ kəgbətəs, ko Bəs oloku acar ɔn: «Nəcə ko sɔ pəgbətəs nde dətoka, ta nəməmənene ko. ¹⁶ Nəcwak kəcsul-sulu səbomp sa ɔrs sələma yati nəcgbale ko, nte tɔŋsəŋe ko pəcwətəs si mə, ta nəcəmənənene ko, ta nəloku ko tələm ɔ tələm.»

¹⁷ Ko Rut enɟbətəs haŋ dɔfɔy, k'əsəpər ɔrs ŋəkə enagbətəs mə, k'əsətɔ mənɟben ma ɔrs pan pin.

¹⁸ Ko Rut elək ɔrs ŋŋe k'əsare, k'ənkekərə ŋi, k'əŋkə pəmentər kəncərə kən. K'owurɛ sɔ yeri yən yələpəs, k'əsəŋ ko. ¹⁹ Ko kəncərə kən eyif ko: «Deke mənɟbətəs ɔrs ŋŋe fəp məkə-ε? Dale d' ana dɔ məmbəcna-ε? Kanu Kəpəŋ kəmar nwe enkekəsən'am mə!»

* 1:22 f. = «orge» mənɟben mme ambəf nde atəf ŋa Yisrayel. Antam kəcəŋ mi pəmə malɔ, tələma aŋwos mi ko kəcɔ, itə asətɔ farin faŋfe f' aŋlompas kəcom mə.

Ko Rut oloku kancera kon: «Abɔf ɲa wɔrkun wɔlɔma ɲ' imbɔcna, pacwe ko Bɔs.» ²⁰ Ko Noyemi oloku wɔran ka wan kon: «Inɲk fɔ Kanu Kɔpɔɲ nke kasɔrɔlasɛ sɔnayi doru layidi, pɛmɔ akɔ ɲafi mɔ. Kanu kɛmar wɔrkun wɛkawɛ!» K'oloku wɔran ka wan kon: «Wɔrkun wɛkawɛ, fum kosu wɛka dɛkɛɔ ɔ fɔ. ɲa ɲɔ pɛmar ɲacɛmɛ su dɛntɔf.» ²¹ Ko Rut wɔMohabu oloku sɔ: «Olok'im sɔ, mɛlɔtɛrɛ acar em han ɲalip kɛtel'em fɛp.» ²² Ko Noyemi oloku Rut wɔran ka wan kon: «Wan kem pɛntɛsɛ ti tatɔkɔ, nɛsumpɛrɛnɛ ko akakɔ, ta mɛtor dale da nwe o nwe.»

²³ Ko Rut ɲasumpɛrɛnɛ ko acar a Bɔs kɛgbɛtɛs han ko kɛtel ka ɔrs ɲa dale* ko ɔrs ɲa dɛmɔrɔ† kɛncɛpɛr. ɲasɔrɔyi ko kancera kon.

3

Rut kɛncɛpɛrɛnɛ pibi nde wɛcɛk wa Bɔs tantɔf

¹ Ko kancera ka Rut, Noyemi, oloku ko: «Wan kem, ifan kɛsɔɲ'am kɛlɔ, mɛna sɔ mɛɲɛsɛm, nte tɔɲsɔɲɛ pɛbɔt sɔ mɛna mɔ. ² Ndekɛl ɔɲ, Bɔs nwe ɛsak'am mɛbɔc ko acar ɔn mɔ, mɛlan ɲi ɔɲ a fum kosu ɔ fɔ? Mɛncɛrɛ sɔ a pibi pa mɛkɔ p' anjko-foy nde dɛkur mɛɲgbɛn mamɛkɔ anatɛlɛ ko mɔ? ³ Mɛyɛfɛ, mɛbikɛ, mɛsɛkɛp, mɛsɔpɛ mɔrɔ, mɛkɔ dɛndo anjko-sɛpɛr mɔ! Ta mɛwɔrɛr ko ta ɛntalip kɛdi yeri ko kɛmun de! ⁴ K'endena pɛckɔ dɛkɛfɛntɛrɛ-ɛ, mɛgbɛkɛrɛ da ɛɲfɛntɛrɛ mɔ. Ko mɛyɛfɛ-ɛ, mɛkɔ mɛfɛni ko kɛloto nde dɛwɛcɛk, mɛfɛntɛrɛ. Nkɔn Bɔs yati ɔɲkɔ-lok'am tɔkɔ pɛmar a mɛyɔ mɔ.» ⁵ Ko Rut oloku kancera kon: «Injko-yɔ tante mɛlok'im mɔ fɛp.»

⁶ Ko Rut ɔɲkɔ nde dɛkur, k'ɔyɔ tɔkɔ kancera kon ɛnaloku ko mɔ fɛp. ⁷ Ko Bɔs endi yeri, k'ɔmun, ko pɛmbɔt ko dɛris. K'ɔɲkɔ pɛfɛntɛrɛ nde kur kɛlɛpsɛr mɔ. Ko Rut ɔɲkɔ pɛfɛni ko kɛloto dɛwɛcɛk, k'ɛmbɛrɛ, k'ɛfɛntɛrɛ.

⁸ Pɛndeyi cɛk-cɛk, ko dis dɛyɛfɛ wɔrkun nwe, endekafɛlɛ: k'ɛmbɛp wɔran pɛfɛntɛrɛ ko wɛcɛk tantɔf. ⁹ K'eyif: «An' ɔ fɔ-ɛ?» Ko Rut oloku ko: «In' ɔ fɔ, ina Rut, wɛcar kam. Mɛnasɛr'im, bawo pɛmar mɛnasɛr ina wɛcar kam.» ¹⁰ Ko Bɔs oloku: «Kanu Kɔpɔɲ kɛpɔc'am pɛtɔt wan kem! Layidi dandɛ mɛntɛp kɛlas mɔ, dɛmɛntɛr sɔ kɛbɔtɛr ka kancera kam pɛtas tɔkɔ mɛnanɔ mɔ. Bawo mɛncɛmɛ fɛ atɛmp darɛɲ ɲayɔ daka, ɲayɔ fɛ daka. ¹¹ Ndekɛl ɔɲ wan kem ta mɛnesɛ, nte o nte tɔ mɛlɔku, injɔn'am ti, bawo dare fɛp dɛncɛrɛ a wɔran wɛtɔt mɛyɔnɛ. ¹² Ndekɛl ɔɲ, kance ko pɛmar a icɛmɛ nu dɛntɔf, mba wɔlɔma eyi nwe ɔlɔtɛrɛ dokom ko wɔs'am pɛtas ina mɔ. ¹³ Mɛncɛpɛrɛnɛ nɔnɔ pibi. Bɛt-bɛtana, k'ɛfan kɛlɛk kɛ kɔn ka kɛcɛmɛ nu dɛntɔf-ɛ, tentɛsɛ, pɛcɛmɛ nu dɛntɔf. Mba k'ɔntɔfan kɛcɛmɛ nu dɛntɔf-ɛ, ina incɛmɛ nu dɛntɔf, Kanu Kɔpɔɲ kɛyi de! Mɛfɛntɛrɛ han dec dɛcɛk.»

¹⁴ Ko Rut ɛfɛntɛrɛ ko wɛcɛk tantɔf han ko dec dɛsɔk, k'ɛyɛfɛ pɛpan-pan, tɛm nte antɔtam kɛncɛpɛlɛnɛ mɔ. Ko Bɔs oloku ko: «Ta pacɛrɛ a mɛndɛrsa nɔnɔ dɛkur de!» ¹⁵ Ko Bɔs oloku ko: «Mɛcipi kɛfakɛl nke mɛncɛpɛrɛ mɔ, mɛsumpɛr ki bel-bel.» Ko Rut osumpɛr kɛfakɛl, ko Bɔs ɛmbɛrɛ ko mɛɲgbɛn ma ɔrs tafala camɛt-tin, k'ɔnuɲkɛr ko, ko Bɔs ɔɲkɔ dare.

¹⁶ Ko Rut ɔɲkɔ ndena kancera kon Noyemi, ko wɛkakɔ eyif ko: «Mɛn' ɔ fɔ wɛkawɛ wan kem?»

Ko Rut ɔlɔmɛr kancera kon mes mɛkɔ wɔrkun nwe ɛnayɔnɛ ko mɔ fɛp. ¹⁷ Ko Rut oloku: «ɔsɔɲ'im ɔrs mafala camɛt-tin mɛmɛ, pɛcɔlɔku: «Ta mɛlɔkus waca wɔsɔkɛr ndena kancera kam!» ¹⁸ Ko Noyemi oloku Rut: «Mɛyi nɔnɔ, wan

* **2:23** Mɛɲgbɛn mowurɛnɛ malɔ, mɛmɛ anjwe databo «orge» mɔ. † **2:23** Malɔ mɛmɛ anjwe cɛtɛbo «blé» mɔ, mi mɔ anjɔmpɛsɛ «farine».

kem, haŋ məcərə kə təkə mes mamə mendələpsər mə, bawo wərkun wəkawə, əfəsətam kəndə k'əntəlip mes mamə məkə-ε!»

4

Bəs ələk ke ka Elimelek

¹ Kə Bəs əŋkə dəkəbərə da dare danan k'əŋkə pəndə. Pəwon fə kə wəkoməne ka Elimelek wəka dəkəca, nwe Bəs ənaloku a wəkakə ənənkanə kəlotərne kəcəmə ka Rut dəntəf pətəs kə mə, kə wərkun nwe encepər, kə Bəs ewe kə: «Məcəŋne mədə məndə nno, mənə kare!» Kə wəkakə əncəŋne k'əŋkə pəndə. ² Kə Bəs ələk əlum abeki wəco dare disrə, k'oloku ŋa: «Nəndə nno!» Kə akakə ŋandə. ³ Kə Bəs oloku wəkə pənamar a pəcəmə Rut dəntəf mə: «Nte Noyemi əyefe atəf ŋa Mohabu, k'əfan kəcəməs antəf ŋəkə ŋənayəne ŋa wənc kosu Elimelek mə. ⁴ K'incəm-cəmnə kəsəŋ'am ti kəcərə, ilok'am ti: Məsəp məway di, fər ya abeki a afum asu kirin kə afum acuru akə ŋandətəŋne ti mə! Kə məfan kəway di-ε, məway! Kə məntəsəfan di-ε, məsəŋ'em ti kəcərə, bawo sariyə sa ke kaŋke, kə mənə məyefe day-ε, in' ə pəmar icəmə.» Kə wərkun nwe oloku Bəs: «İfan kəway dale dadəkə yati.» ⁵ Kə Bəs endəŋər: «Kə məway dale Noyemi dəwaca-ε, mənə mənasər sə Rut wəMohabu, wəran ka wəfi. Nte tənşəne ta tewe ta wəfi təsəle ke kaŋke kəron mə.» ⁶ Nwe ənalətərne dokom mə, oloku: «İfətam kəway ke nke kəntədeyənə ka awut em, kəyənə ka awut a Rut mə. Mənə məway ke nke pəmar iway mə, bawo ifətam kəway ki.»

⁷ (Cəkə-cəkə Yisrayel, kəcəpəs ka dim da fum, təyənə fə kəway ke kəsəpərəne, kəfta kə məwure, məsəŋ ki wəkə nəyi kəlompəs mes mə. Təyə tatəkə tənayənə təcənşə məloku cəkə-cəkə atəf ŋa Yisrayel). ⁸ Kə wərkun nwe pənamar kəway dale dale mə, oloku Bəs: «Bəs, mənə məway!» Kə wərkun nwe owure kəfta kən. ⁹ Awa, kə Bəs oloku abeki kə afum fəp: «Teyi məkə fər yonu kirin, a inəkə-sətər Noyemi dəwaca ca nwe yənayənə ya Elimelek fəp mə, kəyefe ka Kilyəŋ haŋ kəbər ka Maləŋ. ¹⁰ İwosə sə kənasər Rut wəMohabu, wəran ka Maləŋ, nte tənşəne pade pəcwənə kə ke kən mə, ta pədepələrne tewe tən awənc əŋa daco dare dandə mə. Teyi fər yonu kirin məkə?» ¹¹ Kə afum akə ŋanacəmə dəkusəŋka mə fəp faŋan kə abeki ŋambaŋəne: «Teyi fər yosu kirin! Kanu Kəpəŋ kəpocə wəran wəkawə awut pəmə Leya kə Rasel, aran əŋe mərəŋ əŋe ŋəŋkom afum a atəf ŋa Yisrayel mə. Kanu Kəpəŋ kəsəŋ'am fənəntər aka kusəŋka ka Əfərat daco, məsətə tewe nde Betləhem! ¹² Kanu Kəpəŋ kəsəŋ'am kə wəran wəkawə awut alarəm, Kanu kəsəŋə afum əŋ ŋade ŋayi pəmə awut a kələ ka Perəc, əŋe Tamar ənakomə Yuda mə!» ¹³ Kə Bəs əncəne Rut, k'ombocərne kə. Kə Kanu Kəpəŋ kəsəŋə Rut kəbəkəs, k'əŋkom wan wərkun. ¹⁴ Kə aran ŋaloku Noyemi: «Səŋkor-koru Kanu Kəpəŋ nke kəsəŋə məkə k'əŋkom fum nwe endekəkəs'am mə. Kanu kədə kəpocə wan kam fənəntər Yisrayel. ¹⁵ Endekəfal'am teyi, pəkəkəs'am detembəra dam disrə. Bawo wəran ka wan kam nwe əmbətər'am mə, okom kə. Wəran ka wan kam nwe encepər'am awut arkun camət-mərəŋ mə.» ¹⁶ Kə Noyemi ələk wan k'ənəkne, nkən Noyemi ənadusum wan kakə. ¹⁷ K'andə a Noyemi ŋəsəŋ kə tewe, ŋacloku: «Noyemi oŋkom wan!» Kə ŋawə kə Obəd. Nkən ənayənə papa wəka Yisay, Yisay ənayənə papa wəka Dawuda.

Mewe ma atem a Dawuda

¹⁸ Mewe ma awut a Perəc məmə: Perəc okom Həcəron, ¹⁹ Həcəron okom Ram, Ram okom Aminadabu, ²⁰ Aminadabu okom Nasəŋ, Nasəŋ okom

Salməŋ, ²¹Salməŋ okom Bəs, Bəs okom Obəd, ²²Obəd okom Yisay, Yisay okom Dawuda.

Kəbaru Kətət Luk

Kəberε ka kəcop moloku ma Luk

¹ Nte afum alarəm ɲaɲcop kəlompəs ka mes mme menacepər su daco mə, ² pəmə təkə akə ɲananəɲk mi dəkəcop, akə ɲanasom kəloku ka afum toloku ta Kanu mə. ³ Kələləs kam, Teyofil, itə pəwuren'em fə pəntesε ina sə, nte inten mi bel-bel kəyεfε dəkəcop mə. Awa, isəɲ'am mi kəcəre dəmecicəs pəmə təkə inatəkəs mi mə, ⁴ nte təɲsəɲε məcəre kaɲce ka mes mme antəks'am mə.

*Meleke moloku kədekom ka Aɲnabi Saɲ**

⁵ Tem nte Herodu enayəne wəbe ka atəf ɲa Yude mə, wəloɲne ka Kanu wəloma enayi pac-we kə Yakariya, wəka kəgba ka aloɲne nke aɲc-wenε wətem Abiya mə enayəne; wəran kən pəwur dokom da Aruna, pac-we kə Elisabet.

⁶ Məɾəɲ maɲan fəp ɲanalomp fər ya Kanu kirin, ɲacəme sə dəpə kə mosom ma Kanu Kəpəɲ fəp darəɲ pəmə təkə pəmar mə. ⁷ Mba ɲanayə fε wan, bawo Elisabet enayəne fε wəran wəkombəra, məɾəɲ maɲan fəp ɲanasikər.

⁸ Dəsək dəloma Yakariya pəc-bəc yəbəc yən ya kəloɲne ka Kanu, bawo kəgba kəɲan kənəkə kətəmpər kəloɲne kaɲkə. ⁹ Pəmə təkə aloɲne a Kanu ɲaɲyə ti mə, k'əɲgbal kəla†; kə kəla kəmentər Yakariya dəsək dadəkə kəberε ka dəkəfo kəcəmpi ka kəlo kəpəɲ pəkə-mote Kanu Kəpəɲ curay. ¹⁰ Afum alarəm ɲanayi nde dabanɲa ɲac-lok-lokər **Kanu** tēm tatəkə aɲc-mot curay mə. ¹¹ Awa, kə meleke ma Kanu mowurər Yakariya, məcəme nde kəca kətət ka **aɲgbip** ɲɲε aɲmot curay mə. ¹² Nte Yakariya enəɲk meleke mme mə, kə pəyi kə yama-yama, kə kənese kəsumpər kə. ¹³ Mba kə meleke mme moloku kə:

«Ta mənesε Yakariya,

bawo Kanu kələk kətola kam:

Elisabet, wəran kam, endekom'am wan wərkun

mədə məwe kə tewe ta Saɲ‡.

¹⁴ Wan wəkəkə endesəɲ'am kəyektə domp pəbət'am sə mes;

kəkom kən kəndesəɲε afum alarəm kəselsər.

¹⁵ Bawo fum wəpəɲ endeyi fər ya Kanu Kəpəɲ kirin;

əfəde pəc-mun member, əfəde pəc-mun yomunəs nyε yəɲcisəs mə,

endelare **Amera** ɲəcəmpi ɲa **Kanu** pəsəɾə-yi kεre dəkər.

¹⁶ Endelukε awut a Yisrayel alarəm nno Kanu Kəpəɲ, Kanu kəɲan, kəyi mə.

¹⁷ Kanu kəndesək Saɲ pəyi Wəbe kirin kəderenε amera kə fənəntər ya wədəɲk wəka Kanu Eliya.

Endekafəli bəkəc ya cas nno awut ɲayi mə,

bəkəc ya atanɲ ləɲəs nno kəsək domp ka alompu kəyi mə,

pəlompəs afum aɲε ɲandeyi kiyi ka Kanu Kəpəɲ tēm fəp mə.»

¹⁸ Kə Yakariya eyif meleke: «Cəke cə indecərəne, a kaɲce kə-ε? Bawo wətem iyəne kə wəran kem sə embək.» ¹⁹ Kə meleke məsəɲε kə kəcəre, moc-loku kə : «Ina əyəne Yibirila nwe ɲacəme Kanu fər kirin mə! Asom'im kəsom dəm kədələk-lokər'am, ilok'am toloku tətət tantε. ²⁰ Mba nte məntəlanɲ moloku

* **1:4** «Saɲ Batis» = Yaya; itə «Saɲ, wəgbət afum dəromun teta kəsəkəs bəkəc yaɲan.». † **1:9** «kə kəla kəmentər nwe Kanu kəfan mə.» K'əɲgbal kəla: tatəkə tə aɲc-yek-yek wəloɲne aloɲne daco nwe pac-mar kəberε kəfo kəcəmpi kəkə-mote Kanu curay nde kəlo kəpəɲ mə. ‡ **1:13** a. «Yaya» = «Saɲ»

mem mɔ, mɛfɔdesɔ-tam kɛlok-loku han dɔsɔk nde tendeyi mɔ, tɛm nte Kanu kɛndefan mɔ.» ²¹ Nte afum fɛp ηac-kar Yakariya nde daban̄ka mɔ, kɔ pɛnde pacyane ηa, bawo on̄c-won dɛndo kɛfo kɛcɛmpi. ²² Yakariya endewur, entam fɛ kɛlok-lokar ηa, kɔ afum ηan̄cɛrɛ a Kanu kɛsɔηe Yakariya kɛnɛηk tes tɔloma dɛndo kɛfo kɛcɛmpi disrɛ. Kɔ Yakariya ɔyɔne wɛtɔtam kɛlok-loku, k'eyefe kɛlok-lokɛrɛ ηa waca.

²³ Nte mataka mɔn ma yeβɔc mɛηcɛpɛr mɔ, k'olukus nde kɛlɔ kɔn. ²⁴ Pɛwon fɛ, kɔ wɛran kɔn Elisabet embekɛs. K'ɔηgbɔpne yof kɛcamɛt, pɛc-loku: ²⁵ «Nte tɔ Kanu Kɛpɔη kɛyɔn'em, kɛntɛp on̄ kɛdewosɛ kɛwur'em malap nnɔ afum ηayi mɔ.»

Mɛlɛkɛ moloku kɛdekom k'An̄nabi Yesu

²⁶ Nɔf ηa camɛt-tin ηa kɛbekɛs kɔn, kɔ Kanu kɛsɔm mɛlɛkɛ Yibirila nde dare dɔkɔ an̄we Nasaret mɔ, atɔf ηa Kalile, ²⁷ ndena wan wɛran wɛtɔcɛrɛ wɛrkun, nwe an̄c-we Mari mɔ. Isifu wɛka dokom da Dawuda ɛηc-fac kɔ. ²⁸ Kɔ mɛlɛkɛ mɛmbɛrɛ ndena Mari, kɔ moloku: «Pɛbɔt'am, mɛna nwe Kanu kɛmar kɛfili mɔ; Kanu Kɛpɔη kɛsol'am!» ²⁹ Kɔ toloku tatɔkɔ tɔsɔηe kɔ pɛyi Mari yama-yama. K'eyifne nte kɛyif kan̄kɔ kɛloku mɔ. ³⁰ Kɔ mɛlɛkɛ moloku kɔ:

«Ta mɛnesɛ Mari, bawo mɛsɔtɔ kɛmar kɛfili nke kɛyefe ndena Kanu mɔ.

³¹ Mɛnɛηk fɛ! Kɛbekɛs kɔ mɛnder, mɛkom wan wɛrkun,

mɛde mɛwe kɔ tewe ta Yesu. ³² Fum wɛpɔη endeyi, pac-we kɔ wan ka Wɛβɛ wɛka daren̄c,

Kanu Kɛpɔη kɛndesɔη kɔ kɛηgbasar [§] ka dɛβɛ da Dawuda, wɛtem kɔn.

³³ Nkɔn endekekɛrɛ dɛβɛ da doru o doru nnɔ aka dolom da Yakuba * ηayi mɔ, dɛβɛ dɔn dɔfɔdelip.»

³⁴ Kɔ Mari eyif mɛlɛkɛ: «Cɛke cɔ tatɔkɔ tentam kɛyi-ɛ, bawo in̄cɛrɛ fɛ wɛrkun?» ³⁵ Kɔ mɛlɛkɛ moloku kɔ:

«**Amera** Nɛcɛmpi **ηa Kanu** ηɛndeder'am, fɛnɔntɛr fa Wɛβɛ wɛka daren̄c fɛkump'am katɔkɔp kɔn.

Itɔ endesɔηe wan nwe andekom mɔ kɛcɛmp, pac-kule kɔ «Wan ka Kanu.»

³⁶ Mɛnɛηk fɛ! Elisabet wɛkomɛne kam, nkɔn sɔ embekɛs wan wɛrkun dɛtembɛra dɔn disrɛ. Nkɔn nwe an̄c-kule kɛtɔ-kom mɔ, ηof ηɔn ηa camɛt-tin ηa kɛbekɛs ηeyi ηan̄e, ³⁷ bawo Kanu kɛfɔtarɛne tes o tes.» ³⁸ Kɔ Mari oloku: «Kanu kɛyɔn'em tatɔkɔ mɛntɛp kɛc-loku mɔ. Wɛcar ka Kanu Kɛpɔη iyɔne; intola teyi pɛmɔ tante mɛlok'im ti mɔ.» Kɔ mɛlɛkɛ mɛyefe kɔ day kɔ mɔηkɔ.

Mari kɛkɔtɛs ndena Elisabet pɛkɔ-nɛηk kɔ

³⁹ Mata mamɔkɔ, kɔ Mari eyefe kɛkɔ katɔna-katɔna dare da Yuda dɔloma, nde atɔf ηa dɛmɔrɔ. ⁴⁰ K'ɔηkɔ pɛbɛrɛ kɛlɔ ka Yakariya, k'eyif Elisabet.

⁴¹ Elisabet endene kɛne dɛm kɛyif ka Mari, kɔ wan ɛsɛp kɔ dɛkor. Kɔ **Amera** Nɛcɛmpi **ηa Kanu** ηɛlarɛ katin Elisabet, ⁴² kɔ ηɔsɔηe Elisabet kɛgbɔtɛ kɛloku: «Kanu kɛmpoc'am pɛtɔt aran fɛp daco,

⁴³ Ak' iyɔne nte iya wɛka Wɛβɛ kem endeder kɛyif'im mɔ? ⁴⁴ Nte ine kɛyif kam mɔ, kɔ wan ɛsɛp'im dɛkor pɛbotu disrɛ. ⁴⁵ Pɛbɔt nwe ɛnalɛη mɔ, bawo nte Kanu Kɛpɔη kɛnaloku kɔ mɔ tendeyi.»

Tɛlɛη ta Mari tokor-korɛ Kanu

⁴⁶ Kɔ Mari oloku on̄:

§ 1:32 «kɛηgbasar» = «dɔcɔm da dɛβɛ», ti tɔyɔne tegbekɛrɛ ta dɛβɛ. aka Yisrayel»

* 1:33 «Kɛlɔ ka Yakuba» = «afum

«Inkor-koru Kanu Kəpəŋ kətam kem fəp,
Kanu kəpocə pətət pokom pa kor kam!

⁴⁷ Amera ŋem ŋelare pəbotu teta Kanu Kəpəŋ Wəyac kem;

⁴⁸ bawo owosə kəŋbal fər nnə ina, wəcar kən wəfəfər iyi mə.

Əy, kəyefə ndəkəl hanj təm fəp, afum ŋande ŋac-lok'im a pəmbət'im,

⁴⁹ bawo Wəka fənəntər nwe əyən'em mes məpəŋ mə,
tewe tən teŋcemp!

⁵⁰ Kəbət ka Kanu amera kəŋyefə detemp kə detemp
akə ŋaleləs ki mə.

⁵¹ Kəmentər fənəntər fa kəca kən:

kə kəsamasər afum akə ŋanabək bəkək mə;

⁵² kə kəŋbal abe apəŋ dəbe danjan

kə kəŋcəmbər afəfər kirin.

⁵³ Kə kəsəŋe kənəmbərə pətət anje dor denayo mə;

kə kəmbeləs akə ŋanayo daka mə waca wəsəkər.

⁵⁴ Kə kənder kədəmar aka Yisrayel, amarəs ən:

kəmpələrne fə kəmentər dobotu amera dən

⁵⁵ a Abraham kə yuruya yən ta doru o doru

—pəmə təkə enaloku ti atem asu mə.»

⁵⁶ Kə Mari ŋayi kə Elisabet hanj yof maas, k'olukus nde ndəŋən.

Kəkom ka Aŋnabi Saŋ Baptist†

⁵⁷ Kə təm tēmbəp nte pənamar Elisabet pəkom mə, k'ŋkom wan wərkun.

⁵⁸ Ande ən kə akomene ən ŋane, a Kanu kəntore kə pəforu disre, kə pəmbət ŋa

fəp faŋan. ⁵⁹ Tataka ta camət-maas ta kəkom kən, kə ŋander kədəkəŋc ka wan,

kə ŋasəŋene kə tewe ta kas Yakariya. ⁶⁰ Mba kə kefe elek moloku, k'oloku: «Ala,

Saŋ sə andewe kə.» ⁶¹ Mba afum ŋaloku kə: «Ali fum eyi fə dokom dam nwe

anje tewe tante mə.» ⁶² Kə afum ŋayefə kəyifətə kas waca, tewe ta wan nte

əfanj pawe kə mə. ⁶³ Kə Yakariya ewe tabam, k'əŋcic: «Saŋ sə andewe kə.»

Kə pəŋciyanə afum fəp. ⁶⁴ Kə kusu kən kəmepe katina, kə temer tən tēyefə;

k'eyefə kəkor-koru ka Kanu. ⁶⁵ Kə kənesə kəyi ande ən fəp, kə mes maməkə

məmbarj atəf ŋa Yude fəp, pac-yifətene mi. ⁶⁶ Nwe o nwe ene pac-loku mi, teŋyi

kə dəbəkək, ŋac-yifne: «Ake wan wəkakə endeyəne ŋe-ε?» Kə fənəntər fa Kanu

Kəpəŋ fəŋcəme kə darəŋ.

Telej ta Yakariya tokor-kore Kanu

⁶⁷ K'Aməra Nəcempi **ŋa Kanu** ŋelare Yakariya papa ka Saŋ, k'eyefə kədəŋk
moloku mme Kanu kənasəŋ kə kəloku mə, pac-loku:

⁶⁸ «Inkor-kor'am məna Kanu Kəpəŋ, Kanu ka aka Yisrayel,

bawo kənder kəmar afum ən, kə kəmbanj ŋa.

⁶⁹ Kəwure su wəyac wəpəŋ,
dokom da Dawuda, wəmarəs kən.

⁷⁰ —Itə Kanu kənalok-loke cusu ca adəŋk ən acempi kəyefə nte pənawon mə—

⁷¹ kənasəŋ su temer kədəbarj su aterene asu dəwaca

kə kətam ka akə ŋantəfanje su pətət mə.

⁷² Itə kənamentərə amera ŋobotu ŋa ki atem asu,

kə kəŋcem-cemne **kəcaŋəs kəcempi kəŋan kəyi tes tin.**

† 1:56 Saŋ Baptist; məməməŋ 1:6

73 Pəmō **kəderəm** kanjko Kanu kənadərme Abraham wətem kosu, itō elase su ki,

74 a kō kəndeban su aterene asu dəwaca-ε, kəndəsəne su tem tatōko pac-kor-koru kō bəkac yoforu disre,

75 nte tənəne pakor-koru kō decempi kō dolompu disre fər yən kirin kiyi kosu doru fəp mō.

76 Kō māna wan kem, wədənk wəka Wəbe wəka darenc ə andew'am. Māna endeyi Wəbe kirin, məc-lompəs səpō sən.

77 Məkō məsəne afum ən kəcəre a Kanu kənder kədeyac ηa, kəηanənε ηa kiciya kəηan. 78 Ey! Teta dεrenc kō dobotu amera da Kanu kosu, kəmot su pəwanjəra pa darenc, mpe powurene kō pəwanjəra pa dec dεrencε mō.

79 Nte tənəne akō ηayi kubump kō akō ηayi katəkəp ka defi dəntəf mō, ηəsətō pəwanjəra, kəsolε su sō dəpō da pəforu.»

80 Kō wan embek, pəc-sətō fənəntər fa amera. K'eyi dəndō dətεgbere han dəsək nde enamentərne nnō afum aka Yisrayel ηayi mō.

2

Kəkom ka Anjani Yesu (Isa)

(Mt 1:18-25)

1 Mata maməkō mō, Okustu wəbe wəpəη wəka tōf ya Rom fəp, osom kələm ka afum anje ηanayi dεbe dən dəntəf mō fəp. 2 Kələm kəcəkō-cəkō kanjko kənayi tem nte Okustu enacəmbər Kurenio, pəyənε wəbe ka atəf ηa Siri mō. 3 Kō afum fəp ηanjko kəsəne mewe nwe o nwe nde dare dən dəpəη nde anjkom kō mō.

4 Kō Isifu nkən sō empe kəyεfe dare da Nasaret atəf ηa Kalile kəkō dare da Dawuda nde anje Betlehem mō, bawo Isifu wəka kəlō kō dokom da Dawuda dō enayənε. 5 Nte tənəne pəsəne tewe kō Mari, wəran nwe εnc-fac mō, wəkako pəbəkəs.

6 Njanasəw-yi di, kō tem ta Mari tokom tēmbəp, 7 k'əηkom wan kən wəcəkō-cəkō wərkun. K'əfəktər kō dəkəloto, k'əηkō pəboc kō dətəηku nte anj-bere yəcəl yeri mō, bawo ηanasətō fe kəfo dəndō dəkərwəne.

Mələke ma Kanu mowurər akek yəcəl

8 Atəf ηin ηanjko ηənayō akek anje ηanj-cεpərεne pibi dəkulum kəbum ka yəcəl yəηan mō. 9 Kō məleke ma Kanu Kəpəη mowurər ηa, kō **pəmot pa debeki da Kanu Kəpəη** pəηkel ηa. Kō kənese kəpəη kəyi ηa. 10 Mba kō məleke moloku ηa: «Ta nənese! Bawo toloku tətōt tō inder kədəloku nu, nte tendebətəs afum fəp bəkac mō: 11 Məkō, nde dare da Dawuda disre, anjkom'on wəyac, nwe əyənε Wəbe, nwe Kanu kəyek-yek mō. * 12 Nte tendeyən'on tənepələ taka ti: Nəηkō-bəp kənaka pəfəktər ki dəkəloto, kəfəntərə dətəηku nte ambere yəcəl yeri mō.

13 Pəwon fe, kō kənay ka məleke ma darenc kəmepne katina məcəkō-cəkō kəkər-koru ka Kanu, moc-loku: 14 «**Debeki da Kanu** deyī darenc, bəkac yəfər akō ηayi dəntəf ak' əmbətər ηa mō!»

Akek kəkō kəηan Betlehem

15 Nte məleke mesak ηa kō mēmpε darenc mō, kō akek ηalokene: «Awa, pəηkən han Betlehem, pako pəηənk təkō teyi mō, nte Kanu Kəpəη kəsəne su kəcəre mō.» 16 Kō akek ηəmbəlker kəkō, kō ηanjko ηabəp Mari kō Isifu, kənaka

* 2:11 «Wəsom ka Kanu» = «Krist» tokule tō = «Nwe Kanu kəyek-yek kəsom mō».

kəfəntərə tanju pəberə pa yəcəl yeri. ¹⁷ Nte ɲalip kənanj k ti mɔ, kɔ ɲaləm təkɔ analoku ɲa teta wan kakɔ mɔ. ¹⁸ Akɔ ɲanacəɲkəl moloku məkɔ akək ɲaɲc-ləmər ɲa mɔ fəp, kɔ mənɲiyane ɲa. ¹⁹ Kɔ Mari emɛɲkərne moloku maməkɔ fəp, pəc-cəm-cəmne mi dəbakəc. ²⁰ Kɔ akək ɲaluksərne sɔ nde ɲanayefe mɔ, **ɲac-cam debeki** da Kanu, ɲaɲc-kor-koru Ki teta moloku məkɔ melekɛ mənaloku ɲa, a kɔ ɲanəɲk sɔ mi mɔ.

Kəwure ka Aɲnabi Yesu doru

²¹ Nte kəkom ka wan kəsɔtɔ mata camət-maas mɔ, k'anjəɲc kɔ, k'awe kɔ Yesu, tewe nte melekɛ mənabonɲər ɲa, ta antabəkəs kɔ mɔ.

Kəmentər ka Aɲnabi Yesu nde kəlɔ kəpɔɲ ka Kanu

²² Nte mataka maɲan ma kəsəkəsne melip pəmɔ nte sariye sa Musa səluku ti mɔ, kɔ ɲanjekərə kɔ Yerusalem kəkɔ-mentər kɔ Wəbe Kanu. ²³ ɲanayo mɔyɔ məkɔ aɲcic buk ba sariye sa Wəbe disre mɔ: «Awut arkun acəkɔ-cəkɔ aɲe aran ɲanjkom mɔ fəp, pəmar pasɔɲ ɲa Wəbe Kanu ɲayɔne acempi.» ²⁴ Pəmar sɔ akombərə a wan wəkakɔ ɲalɔɲne Kanu «məpay mɛrəɲ, kɔ pəyɔne fe ti-ɛ, ntantoriya yowut mɛrəɲ,» pəmɔ təkɔ aloku ti sariye sa Wəbe disre mɔ.

²⁵ Təm tatəkɔ fum wələma enayi Yerusalem pac-we kɔ Simɔɲ. Fum wələmpu enayi pəcame dɔpɔ da Kanu darəɲ, pəc-kar nwe endeyac Yisrayel mɔ, **Amera Nəcempi ɲa Kanu** ɲenayi kɔ kəronj. ²⁶ Amera Nəcempi ɲaɲkɔ ɲenasɔɲe kɔ kəcərə, a əfəfi ta enəɲk Krist, wəbe nwe Kanu Kəpɔɲ kəyək-yək mɔ. ²⁷ Kɔ **Amera Nəcempi ɲa Kanu** ɲəɲcɔɲəs kɔ, k'əɲkɔ nde **kəlɔ kəpɔɲ ka Kanu**. Nte akombərə a Yesu ɲanjekərə kɔ kəkɔ-yɔne kɔ təkɔ sariye səluku mɔ, ²⁸ kɔ Simɔɲ ɛlek wan dəwaca k'ɔɲkor-koru Kanu pəc-loku: ²⁹ «Wəbe, məntam ɔɲ kəsak wəcər kam pəfine abəkəc ɲoforu pəmɔ təkɔ mənaloku ti mɔ, ³⁰ bawo fər yem yati yɔ inəɲke nte mɔyɔ kəyac ka afum am mɔ— ³¹ Nwe mələmpəs afum fəp fər kirin mɔ— ³² endeyɔne pəmɔ pəmot mpe pendesɔɲ afum a tɔf ya doru fəp pəwanjərə it' əɲɔɲe ɲacərə Kanu. Nwe endeyɔne pələp pa afum am, aka Yisrayel.»

Simɔɲ kəluku ka təkɔ Kanu kəndeyɔ mɔ

³³ Kɔ pəɲciyane akombərə a Yesu nte Simɔɲ ɔɲc-loku teta Yesu mɔ. ³⁴ Kɔ Simɔɲ ɔntolanɛ ɲa, k'oloku Mari iya wəkə Yesu: «Kanu kəɲkərə wan wəkawe kədəsɔɲe aka Yisrayel alarəm kətəmpɛnɛ, pəyɛkti sɔ alarəm. Paka pa Kanu pɔ mpe pendesɔɲe afum kəgbəkələne mɔ. ³⁵ Endeber pəwanjərə bəkəc ya akɔ ɲayɔ məcəm-cəmne məgbɔpne mɔ. Kɔ mana Mari, pəcuɲ pendefut'am abəkəc pəmɔ təkɔ kəɲgbasar kəɲfutu mɔ.»

Wədəɲk wəkə Kanu wəran Hana

³⁶ Wədəɲk wəran wələma enayi pac-we kɔ Hana, wan ka Panuyel, wəkə kusunjka kə Aser. Wəran wəsikər enayi. Enalɔ nda warkun merən camət-mɛrəɲ kəyefe nte anəɲbanne kɔ mɔ. ³⁷ Kɔ wos ende pəfi, k'eyi ɔɲ ta yɔ warkun-ɛ. Hana pəsɔtɔ meren 84 k'eyi, ta əmbɔlə **kəlɔ kəpɔɲ ka Kanu**-ɛ pəc-bəc mɛfanj ma Kanu danj kɔ pibi **kələk-lokər Kanu** kɔ kəsunj disre. ³⁸ Kɔ nkən əɲkɔ sɔ pəberɛ di tɛm tatəkɔ Simɔɲ ɔɲc-loku teta wan pac-kor-koru sɔ Kanu mɔ; pəc-yif Kanu nəwali, pəc-loku teta wan akɔ ɲaɲc-kar Kanu kədəyac Yerusalem mɔ.

Kəluku ka Nasarət

³⁹ Nte akombərə a Yesu ɲalip kəyɔ ka mɔyɔ məkɔ aloku sariye sa Kanu Kəpɔɲ disre mɔ, kɔ ɲalukus nde ndaranjan Kalile, nde dare da Nasarət. ⁴⁰ Awa, wan pəc-bək, pəc-sɔtɔ fənəntər. Pələre kəcərə ka pəkɔt, kəmar kəfili ka Kanu kəyi kɔ kəronj.

Aɲnabi Yesu kəkɔ ka nde Kəlɔ kəpɔɲ teren tən ta wəcɔ kɔ mɛrəɲ

⁴¹ Kären o kären, akombära a Yesu njanç-kö Yerusalem kätənjne kəsata ka aSuyif ka Käcepər.†

⁴² Nte Yesu əsətə meren wəco kə mərəj mə, kə akombära ən njasolə kə kəkə-tənjne kəsata ka Käcepər dəndə Yerusalem pəmə təkə njanç-yə ti kären o kären mə. ⁴³ Nte mataka ma kəsata melip mə, kə akombära a Yesu njasumpər dəpə kalukus ndaranjan, mba kə wan Yesu nkən eyi Yerusalem, ta akombära ən njançərə ti-ε. ⁴⁴ Akombära ən njanacəm-cəmmne a Yesu njasol kə alukus, kə njançət tataka tin. Kə njançen Yesu akomene kə acərəne anjan daco. ⁴⁵ Mba njanənəjk fə kə. Kə njaluksərne sə Yerusalem njan-tən kə. ⁴⁶ Mata maas disre, kə njançə njanəjk kə nde **kələ kəpəj ka Kanu** disre, pəndə atəkse daco pəc-cənjkəl nja, pəc-yifət nja moloku. ⁴⁷ Anje njanç-cənjkəl kə mə fəp, cusu cənaawos nja dosoku domp dən, kə moloku mme oñç-lukse nja mə. ⁴⁸ Nte akombära ən njanəjk kə mə, kə pənçiyane nja. Kə kərə eyif kə: «Wan kem, ta ake tə məyone su tante-ε? Papa kam kə ina, bəkəc yelecə-lecə su kəten kam!» ⁴⁹ Kə Yesu eyif nja: «Ta ake tə nənçen'em-ε? Nənçərə fə a mənə isumpər yebəc ya Papa kem?» ⁵⁰ Mba akombära ən njanacərə fə tedisre ta toloku tatəkə. ⁵¹ Kə Yesu eyefe kə njasol kə akombära ən kəkə ka Nasaret, bawo Yesu ənaleləs nja. Kə iya kən emənçkərne dəbəkəc mes maməkə fəp.

⁵² Yesu pəc-bərəne kəcərə pətət, pəc-nançkanə kəbək, pəc-sətə kəmar kəfili ka Kanu kə afum.

3

Kawandi ka Anjəbi Sañ

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Sañ 1:19-28)

¹ Teren ta wəco kə kəcəmət ta wəbe wəka atəf nja Tiber, təm tatəkə sə Pənçse Pilat pəyone wəbe wəka atəf nja Yude, Herodu nkən pəyone wəbe ka atəf nja Kalile, wənç Filip pəyone wəbe wəka təf mərəj: nde Iture kə atəf nja Tirakoniti. Lisaniyas pəyone wəbe nde atəf nja Abilən. ² Təm ta alojne a Kanu apəj Hana kə Kayifa tənayi sə. Kə toloku ta Kanu tender Sañ, wan ka Yakariya, nde dətegbere. ³ Kə Sañ ənjət sədare sa Yurden fəp, pəc-kawandi kəgbət afum dəromun teta kəsəkpər mera yarjan, njanacəmə pəlompu darəj, nte tənçəne Kanu kənənne nja kiciya kənən mə. ⁴ Pəmə təkə ançic mi nde buk ba moloku ma wədanç wəka Kanu Esayi mə:

«Dim da wəkə eyi kəkule-kule nde dətegbere mə də:

Nəlompəs dəpə da Kanu Kəpəj,
Nəlompe məpə mən!

⁵ Andelas mərə daco fəp,

mərə kə pənçici fəp yendetor,

Səpə sənütəsne fəp səndelomp,

Səpə səcumbul-cumbul fəp, andeyukur si,

⁶ Afum fəp njanənəjk kəyəc ka Kanu.»

⁷ Afum alarəm akə njanç-der nkən Sañ pədegbət nja dəromun mə, nje oñç-
loku ti: «Nəna anje nəyi pəmə bok mə! Anə etəks'on kəyeksər ka metele mme mender mə-ε? ⁸ Nəmentər dəməyə a nəjçəkər məra, kə nəjçəmə pəlompu darəj. Nəsak kəc-lokune: «Abraham əyone wətem kosu.» Bawo ic-lok'un a Kanu kəntəm kəkafəli masar mame awut a Abraham. ⁹ Ndekal oñ tomuten tefan kəcop kəcəpəs tək han ntentəl ya yi: Kətək nke o nke kətəkom yokom yətət, ançep ki paləm ki dənçç.»

† 2:41 «Kəsata ka kəcəpər» Kəsata kəpəj ka Yisrayel kə, nke kənçəm-cəməs nja təkə meleke mənç-difət awut acəkə-cəkə a Misira a məc-sak akənən mə.

¹⁰ Kɔ cɛgba ca afum cɛyɛfɛ kɛyifɛt kɔ: «Cɛke cɔ sɛndeyɔ ɔŋ-ɛ?» ¹¹ K'oloku ŋa: «Mɛna nwe mɛŋyɔ suma mɛrɛŋ mɔ, mɛpɔcɛ wɛkɔ ɔntɔyɔ mɔ, mɛna nwe mɛŋyɔ yeri mɔ, mɛpɔcɛ wɛkɔ ɔntɔyɔ mɔ.» ¹² Kɔ abanɛs dut ŋander a Sanj pɛgbɛt ŋa dɛromun, ŋac-yifɛt kɔ: «Wɛtɛksɛ, cɛke cɔ pɛmar sɛdeyɔ ɔŋ-ɛ?» ¹³ K'oloku ŋa: «Ta nɛdenɛr mɛɛ o mɛɛ antɔlok'un kɛban ŋa mɔ.» ¹⁴ Kɔ asɔdar ŋayif kɔ sɔ: «A sɛna-a, cɛke cɔ pɛmar sayɔ ɔŋ-ɛ?» K'oloku ŋa: «Ta nɛmɛntɛr nwe o nwe fɛnɔntɛr, ta nɛdenɛ sɔ nwe o nwe yem, kɛway konu kɛtɛŋn'on.»

¹⁵ Ntɛ afum fɛp ŋanayi kɛkar mɔ, kɔ ŋanɔyifnɛ dɛbɛkɛc kɔ pɛyɔnɛ bafɔ Sanj ɔyɔnɛ Krist, nwe Kanu kɛpɔŋ kɛyɛk-yɛk mɔ. ¹⁶ Kɔ Sanj oloku ŋa: «Ina dɛromun inɛgbɛt'un de, mba wɛlɔma eyi kɛder nwe ɔyɔ fɛnɔntɛr pɛtas'im mɔ, ali cɛfta cɔn iyɔ fɛ dofum ndɛ pɛmare isikɛli ci mɔ. Wɛkakɔ, **Amera** Nɛcɛmpi **ŋa Kanu** disrɛ kɔ nɛŋc yɔ endɛ pɛc-gbɛt'un. ¹⁷ Pɛtɔmpɛr kɛgbɔ kɔn pɛc-fɛŋɛt kur kɔn; endɛcɛŋ-cɛŋ yika nyɛ endɛcɛfɛ nɛŋc ndɛ dɔntɔdenimɛ mɔ, pɛlɛk malɔ mɔn pɛbɛr dɛkɛlɛ.»

¹⁸ Sanj ɔŋc-loku sɔ afum moloku mɔtɔt pɛc-yɛŋkɛs ŋa sɔ bɛkɛc bel-bel. ¹⁹ Mba kɔ Sanj ɛnal wɛbɛ Herodu teta Herodiyas, wɛran nwe ɛnabanɛr wɛŋc k'ɛnɛŋcɛ mɔ, kɔ teta mɛs mɛlɛc mɔkɔ Herodu ɛnayɔ mɔ. ²⁰ Kɔ Herodu endɛ pɛnanɛkanɛ kɛlɛsɛr: k'ɔsumpɛr Sanj, k'ɛmbɛr kɔ dɛbili.

Kɛsɔkɛs ka Aŋnabi Yesu
(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Ntɛ afum ŋasɔtɔ kɛgbɛt dɛromun mɔ, kɔ Yesu nkɔn sɔ ɔsɔtɔ kɛgbɛt dɛromun. Eyɔ **kɛlok-lokɛr Kanu**, kɔ kɔm kɛŋgbite, ²² kɔ **Amera** Nɛcɛmpi **ŋa Kanu** ŋontɔrɛr kɔ, ŋɛtɛŋkɛlɛ dis d' abɛmp, pɛmɔ antantoriya. Kɔ dim dɔntɔr kɛyɛfɛ dɛrɛŋc: «Wan kem nwe imbɛtɛr mɔ mɛyɔnɛ, pɛbotu pɛm fɛp pɔ imber'am.»

Akombɛra a Aŋnabi Yesu
(Mt 1:1-17)

²³ Yesu ɛnasɔtɔ meren 30, a pɛdecɔp yɛbɛc yɔn. Wan ka Isifu ɛnayɔ pɛmɔ tatɔkɔ anacɛm-cɛmnɛ ti mɔ, wɛka Heli,

²⁴ wɛka Matat, wɛka Lewy,
wɛka Melki, wɛka Yannay, wɛka Isifu,

²⁵ wɛka Matatiyas, wɛka Amɔs,
wɛka Nahum, wɛka Hesɛli, wɛka Nakay,

²⁶ wɛka Mahat, wɛka Matatiyas,

wɛka Semeyin, wɛka Yosɛk, wɛka Yoda,
²⁷ wɛka Yohanan, wɛka Resa, wɛka Sorobabel,

wɛka Salatiyɛl, wɛka Neri,
²⁸ wɛka Melki, wɛka Adi, wɛka Kosam,
wɛka ɛlmadam, wɛka Er,

²⁹ wɛka Yesu, * wɛka Eliyɛsɛr, wɛka Yorim,
wɛka Matat, wɛka Lewy,

³⁰ wɛka Simɔŋ, wɛka Yuda, wɛka Isifu,

wɛka Yonam, wɛka Eliyakim,
³¹ wɛka Meleya, wɛka Mɛnna, wɛka Matata,
wɛka Natan, wɛka Dawuda,

* 3:29 g. «Yesu» = h. «Yosuwe»

³² wəka Yisay, wəka Obəd, wəka Bɔs,
wəka Sala, wəka Nasɔŋ,

³³ wəka Aminadabu, wəka Admin,

wəka Arni, wəka Hecəron,
wəka Perεc, wəka Yuda,

³⁴ wəka Yakuba, wəka Isiyaka, wəka Abraham,

wəka Terah, wəka Nahor,

³⁵ wəka Seruk, wəka Rehu, wəka Pεlek,
wəka Heber, wəka Sala,

³⁶ wəka Kayinan, wəka Arpaksadu,
wəka Semy, wəka Nuha, wəka Lemεk,

³⁷ wəka Metusela, wəka Henok,

wəka Yerεdu, wəka Mahalalel, wəka Kenan,†

³⁸ wəka Enɔs, wəka Set,
wəka Adama, wəka Kanu.

4

Sentani* kəfaŋ kəsɔŋe Aŋnabi Yesu kəciya
(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Kɔ Yesu ender kəyεfe Yurdεn, palarε **Amera Njεcempi ηa Kanu**. Kɔ Amera Njεcempi ηaŋɔkɔ ηeŋkekəre kɔ nde dətεgbere, ² nde sentani sənawakəs kɔ kəsɔŋe kɔ kəciya mata 40 disre mɔ. Ali paka enadi fe mataka maməkɔ disre, nte mataka maməkɔ melip mɔ, kɔ dor dɔyɔ kɔ. ³ Kɔ sentani səlɔku kɔ: «Kɔ məyɔne Wan ka Kanu-ε, məlɔku oŋ tasar tante tɔyɔne kəcom.» ⁴ Kɔ Yesu oloku sentani: «Aŋcic ti dəbuk ba sariye sa Kanu: «Bafɔ kəcom gbəcərəm ɔ kəŋsɔŋe fum kiyi ka doru.»»

⁵ Kɔ sentani səmpene kɔ sɔ tofo teŋeci kəronj, kɔ samentər kɔ pipic tɔf ya doru fəp. ⁶ Kɔ səlɔku kɔ: «Indesɔŋ'am kətam fəp kɔ **pəmot pa pələl pa dεbε** da tɔf yayε fəp; bawo anasɔŋ'im yi, ina sɔ ic-tam kəsɔŋ yi nwe o nwe infaŋ mɔ. ⁷ Awa, kɔ mənə məntontnən'em fər kirin-ε, yayε fəp yam yɔ yɔŋyɔne.» ⁸ Kɔ Yesu oloku sentani: «Aŋcic ti dəbuk ba sariye sa Kanu: «Kanu Kəpɔŋ nke kəyɔne Kanu kam mɔ, pəmar məc-tontnene; nkən gbəcərəm ɔ pəmar sɔ məc-cəpəs tewe tɔn.»»

⁹ Kɔ sentani səŋkekəre kɔ sɔ Yerusalem, kɔ səŋkɔ səcəmbər kɔ nde **kəb kəpɔŋ ka Kanu** kəronj. Kɔ səlɔku kɔ: «Kɔ pəyɔne fɔ Wan ka Kanu məyɔne-ε, məyokε oŋ ma nnɔ dəntɔf. Bawo aŋcic ti dəbuk ba Kanu: ¹⁰ «Kanu kəndesak melekεe ɔn aŋε ηande kəc-bum'am mɔ;» ¹¹ k'aŋcic sɔ: «Njədetəmpər'am dəwaca nte tɔŋsɔŋe ta məmpət tasar mɔ.»» ¹² Kɔ Yesu oloku Sentani: «Aŋcic ti dəbuk ba sariye sa Kanu: «Ta məwakəs Kanu Kəpɔŋ, Kanu kam.»» ¹³ Nte Sentani səlɔp kəwakəs Yesu kəciya mɔ, kɔ səmbəle kɔ haŋ tɛm tɔləma.

Aŋnabi Yesu kəcop ka yεbəc yɔn Kalile
(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴ Kɔ Yesu olukus Kalile kɔ fənəntər fa Amera ηa Kanu disre, kɔ tewe tɔn tɛsam dɔtɔf fəp. ¹⁵ Pəc-təksε afum nde **dəkəcəpəs** danjan, kɔ afum fəp **ηac-cam debeki dɔn**.

† 3:37 h. «Kenan» = g. «Kayinam» * 4: Sentani = «g. «diabolos» = «wəfor», itɔ wəbε wəka yɔŋk yelεc, ηi ηəsɔŋe afum kəciya; wəter ka Kanu wəcɔkɔ-cɔkɔ ηɔ ɔyɔne.

*Kəbələs ka Aḡnabi Yesu nde Nasaret**(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)*

¹⁶ Kə Yesu ender Nasaret nde anadusum kə mə, k'embere **dəkəçəpəs** simiti, dəsək da kəjesəm, pəmə təkə ɛɲc-yə ti mə. K'eyefe kəkə-karan, ¹⁷ k'asəɲ kə buk ba wədəɲk wəka Kanu Esayi. K'emperi buk, k'embəp da aɲci:

¹⁸ «Amerə ɲa Kanu Kəpəɲ ɲey'im kəroɲ, bawo Kanu kəyək-yek'im

nte təsəɲe iloku afum atəyɔ daka toloku tətət mə;

Kanu kəsom'im kədədəɲk kəyəc ka acar aɲe asumpər dəkəwan mə.†

Ideloku atəɲəɲk a ɲandenəɲk;

kədəkekəre aɲe ɲayi kətam disre mə, bəkək yoforu disre

¹⁹ kədədəɲk kəren ka kəmar nke Kanu kəndənəɲnəne afum səbe nse ɲantəmpər mə.»‡

²⁰ Nte Yesu elip kəkaran mə, k'eneɲ buk, k'əsəɲ bi wəmarəs nwe enatəmpər teta səbuk mə, k'ɔɲkə pənde. Akə ɲanayi **dəkəçəpəs** disre mə fəp kə ɲaɲgbətne kə. ²¹ Kə Yesu eyefe kəlok-lokər ɲa: «Məkə toloku tecic tətəkə nəne mə, telare.»

²² Kə fəp fəmentər kə nte pəmbət kə nno eyi mə, kə təkə pəɲciyanə ɲa moloku ma kəmar kəfili mme moɲc-wur kə dəkusu mə, kə ɲaɲyifətene: «Bafə wan ka Isifu fə ba?»

²³ Kə Yesu oloku ɲa: «ɪɲçəre a nəndelok'im capafə nce: «Wəten-cəl mətaməsne mənə sərka!» Nəndesə-lok'im: «Səne mes məkə məɲçepərəne Kəpəɲnayum mə fəp, məyɔ sə mes min mayi nno aɲkom'əm mə.»»

²⁴ Kə Yesu oloku ɲa sə: «Kəɲçe k'indelok'un: Ali wədəɲk wəka Kanu wəkin afəselenə bel-bel nde aɲkom kə mə. ²⁵ Kəɲçe kə kəɲçe indesə-lok'un mə: Aran aɲe awos aɲa ɲanafi Yisrayel mə ɲanala tēm ta Eliya, tēm nte kəm kənaɲgbətne meren maas yof camət-tin mə, a kə dor dəpəɲ dosumpər atəf mə. ²⁶ Mba kənasom fe Eliya nda nwe o nwe, mēne nda wəran wətələ wələma, nde Sarepta nde atəf ɲa Sidəɲ. ²⁷ Acunə sen alarəm ɲanayi sə Yisrayel tēm ta sayibe Elise. Mba ali wəkin ɲa daco anasəkəs fe, mēne Naman wəka Siri.»

²⁸ Nte afum akə ɲanayi dəkəçəpəs, ɲanane moloku maməkə mə, kə metele meyi fəp faɲan. ²⁹ Kə ɲayefe kəbələs kə kəwurene dare, kə ɲaɲkekəre kə nde tərə teɲci ta dare da Nasaret kəroɲ nde ɲanacəmbər dare daɲan mə, kəkə-wen kə pətəmpene. ³⁰ Kə Yesu embere-bere ɲa daco, k'ɔɲkə.

³¹ Kə Yesu ontor dare da Kəpəɲnayum atəf ɲa Kalile; k'ɔɲkə pəç-təksə simiti, dəsək da kəjesəm. ³² Pənaciyanə afum tətəkə ɛɲc-təksə mə, bawo kəɲçe kənayi moloku mən. ³³ Fum wələma enayi dəndo **dəkəçəpəs**, nwe ɲəɲk ɲeləc ɲətəsək ɲenayi mə, pəç-kule-kule pəpəɲ: ³⁴ «Ta ake tə mamberene mes mosu-ε, Yesu wəka Nasaret? Səna ɲa mənder kələsər? ɪɲçəre bel-bel wəkə məyone mə: Wəçempri wəka Kanu!»

³⁵ Kə Yesu ɛɲgbəɲ-gbəɲər ɲi, pəç-loku: «Məmer kusu! Məwur fum wəkawe!» Kə ɲəɲk ɲeləc ɲeɲgbal fum wəkəkə dəntəf afum daco, kə ɲowur kə, ali pələc ɲenayɔ fe kə. ³⁶ Kə cusu cəwos afum fəp, kə ɲayefe kəyifətene: «Ake toloku tə tante-ε? Fənəntər kə kətam kən k'ɔɲlok-lokəre yəɲk yeləc yətəsək, yoc-lukus afum darəɲ.»

³⁷ Kə tewe tən tesam dətəf fəp.

*Fum nwe ɲəɲk ɲeləc ɲenakafəli-kafəli mə**(Mk 1:21-28)*

³¹ Kə Yesu ontor dare da Kəpəɲnayum atəf ɲa Kalile; k'ɔɲkə pəç-təksə simiti, dəsək da kəjesəm. ³² Pənaciyanə afum tətəkə ɛɲc-təksə mə, bawo kəɲçe kənayi moloku mən. ³³ Fum wələma enayi dəndo **dəkəçəpəs**, nwe ɲəɲk ɲeləc ɲətəsək ɲenayi mə, pəç-kule-kule pəpəɲ: ³⁴ «Ta ake tə mamberene mes mosu-ε, Yesu wəka Nasaret? Səna ɲa mənder kələsər? ɪɲçəre bel-bel wəkə məyone mə: Wəçempri wəka Kanu!»

³⁵ Kə Yesu ɛɲgbəɲ-gbəɲər ɲi, pəç-loku: «Məmer kusu! Məwur fum wəkawe!» Kə ɲəɲk ɲeləc ɲeɲgbal fum wəkəkə dəntəf afum daco, kə ɲowur kə, ali pələc ɲenayɔ fe kə. ³⁶ Kə cusu cəwos afum fəp, kə ɲayefe kəyifətene: «Ake toloku tə tante-ε? Fənəntər kə kətam kən k'ɔɲlok-lokəre yəɲk yeləc yətəsək, yoc-lukus afum darəɲ.»

³⁷ Kə tewe tən tesam dətəf fəp.

*Aḡnabi Yesu kətaməs kən acuy alarəm**(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)*

† **4:18** «Kədədəɲk kəyəc ka acar aɲe asumpər dəkəwan mə» kə pəyone fe ti-ε, «Kədəloku acar kəsək kəɲan ɲayi tefan taɲan.» ‡ **4:19** Esayi 61:1-2

³⁸ Nte Yesu eyefe dāndo **dəkəcəpəs** mō, k'ŋkō ndena Simōŋ. K'ŋkō pəbəp iya wəka wəran ka Simōŋ pəc-yikcēne fiba fəpōŋ, kō akakō ŋayefe kəletsene Yesu a pamar ŋa. ³⁹ Kō Yesu entilsərne wəran nwe k'ēŋgbəŋ-gbəŋar fiba fafōkō, kō fiba fəsak wəran nwe. Gbəŋcana babōkō kō wəran nwe eyefe k'eyerəs afum yeri.

⁴⁰ Nte dec dēŋkale mō, aŋe ŋanayō acuy mō fəp, kō ŋaŋkene ŋa Yesu. K'endenəsər ŋa waca fəp, kō ŋantamne. ⁴¹ Kō yōŋk yelec yolokus afum alarəm darəŋ, yoc-kule-kule: «Məna əyōne Wan ka Kanu!» Kō Yesu eŋgbəŋ-gbəŋar yi, ta oŋwose a yolok-loku-ε, bawo yenacəre a nkōn əyōne nwe Kanu kəyek-yek mō.

Aŋnabi Yesu kəkawandi kōn dəkəcəpəs
(Mt 4:23; Mk 1:35-39)

⁴² Dec dendesək, kō Yesu owur k'ŋkō nde kəfo kəyer-yer kəlōma. Kō afum alarəm ŋawur kəten kō, kō ŋaŋkō ŋabəp kō dāndo kəfo kaŋkō. ŋanafan fē kəsak Yesu pəkō. ⁴³ Mba k'oloku ŋa: «Nəsak'im ikō-dəŋk sō sədare səlōma moloku mətət ma **dεbε da Kanu**; bawo itō anasom'em.» ⁴⁴ Kō Yesu eŋkawandi afum dāndo **dəkəcəpəs** da sədare sa Yude.

5

Yesu kəwe acεpse ŋn darəŋ acəkō-cəkō
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Dəsək dəlōma, Yesu pəcəme agber ŋa kəba ka Kenesaret, afum ŋamepne kō ŋac-cəŋkəl toloku ta Kanu. ² K'ēnəŋk dāndo kəba kəsək cəbil mērəŋ, nce awent ŋanawur disre, ŋac-yak manta maŋan mō. ³ Kō Yesu embekε abil ŋin disre, nŋe ŋenayōne ŋa Simōŋ mō, k'oloku kō a pəbōlene agber pipic. K'ende debil pəc-təkse kənay kəŋkō kənacəme dāntəf mō.

⁴ Nte εsak kəlok-loku mō, k'oloku Simōŋ: «Məcəŋne nde pəntukme mō, nəgbal manta monu nəsumpər lop.» ⁵ Kō Simōŋ oloku kō: «Wəkiriŋ, pibi pampε fəp səc-gbal manta, mba ali paka səsətε fε. Mba nte məluku ti mō, kəgbal k'inder manta.» ⁶ Nte eŋgbal manta mō, k'osumpər lop yelərəm haŋ kō manta moŋcop kəwale. ⁷ Kō ŋawe anapa aŋan akō ŋanayi abil ŋa mērəŋ ŋkō disre mō, kədemar ŋa. Kō akakō ŋander, kō ŋalas cəbil cacəkō mērəŋ haŋ cəc-faŋ kəkale. ⁸ Nte enəŋk tatəkō mō, kō Simōŋ Piyer entempene Yesu wεcək dāntəf, k'oloku: «Wəbe, məbəl'em! Fum wəciya iyōne.» ⁹ Kō kusu kəwos kō, nkōn kō akō ŋanayi mō fəp, teta lop yəkō ŋanasumpər mō. ¹⁰ Itō pənayi sō asol a Simōŋ, Sak kō Saŋ, awut a Sebede. Kō Yesu oloku Simōŋ: «Ta mənese! Kəyefe məkō, afum ŋō mənde məc-fekəs oŋ.» ¹¹ K'asumpər lop akakō ŋampene cəbil dεgbep, kō ŋasak ca fəp, kō ŋaŋcεpse Yesu darəŋ.

Yesu əsəkəs wətətamne
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹² Dare dəlōma dō Yesu enayi. Kō wərkun wəlōma nwe sen sənāsumpər dis fəp mō, ender. Nte enəŋk Yesu mō, k'entempene dāntəf, k'ēŋcəpε Yesu tobu, k'ēletsene kō: «Wəbe, kō məfaŋ-ε, məntam kəsəkəs'im.» ¹³ Kō Yesu enteŋc kəca, k'ŋgbuŋene kō, k'oloku: «Ifaŋ ti! Məsək!» Gbəŋcana babōkō kō sen səsak fum wəkakō. ¹⁴ Kō Yesu oloku kō: «Ta məluku ti fum o fum, mba məkō məmentərne wəlōŋne ka Kanu. Məlōŋne sō teta kəsəkəs kam pəmō təkō Musa εnacic ti mō, nte tŋŋōŋe afum fəp ŋacəre a məntamne mō.» ¹⁵ Tewe tŋ tēŋc-sam kəsam dəm, afum alarəm ŋac-loŋkanε kəcəŋkəl kō, kəten ka kətaməs ka docu daŋan. ¹⁶ Mba kō Yesu owur afum daco, k'ŋkō nde dətεgbere **dəkəlok-lokar Kanu**.

Yesu kətaməs kən fum nwe enatə-tam kəkət mə
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷ Dəsək dələma Yesu pəc-təksə. AFarisi kə atəksə a sariyə nandə. Njəyefə-yəfə sədare sa tɔf ya Kalile kə Yude, kə dare da Yerusalem. Kə fənəntər fa Kanu Kəpənɔŋ fəyi kə Yesu, nte tənɔŋɔŋ pəc-taməs acuy mə. ¹⁸ Kə afum nander, nɔŋbaŋne wətəkət dəyala, nɔc-sɛp kəbərə kəkə-boc kə fɔr ya Yesu kirinɔ. ¹⁹ Nte dəlay da afum dəsəŋe nɔ kətəsətə dəkəbərə mə, kə nɔfərəŋk kələ kəronɔ, kə nɔŋkə nɔfəni kələ darenɔ kəfo kələma, kə nantore wətəkət nwe pəyi dəyala yən afum daco, Yesu fər kirinɔ. ²⁰ Nte Yesu enəŋk kələŋ kəŋan mə, kə Yesu oloku fum nwe: «Nɔŋnən'am kiciya kam!» ²¹ Atəksə sariyə kə aFarisi nɔyefə kəcəm-cəmne, njac-yifne: «Fum wərə əfə wəkawə enɔfani Kanu mə? Ana entam kəŋaŋnəne kiciya, kə pəntəyənə Kanu sona-ɛ?» ²² Kə Yesu enɔcərə pəcəm-cəmne pəŋan, k'oloku nɔ: «Ta ake tɔ nənɔcəm-cəmne nɛcəm-cəmne mamə dəbəkəc-ɛ?» ²³ Ake 'cua kələku pətəs: «Nɔŋnən'am kiciya kam,» kə kəkule ka fə: «Məyefə məkət-ɛ?» ²⁴ Awa kəsəŋe konu kəcərə a Wan ka fum entam nno doru kəŋaŋnəne ka kiciya: K'oloku wətətam kəkət, ɔc-lok'am: Məyefə! Mələk yala yam, məkə nde ndaram!» ²⁵ Gbənɔcana babəkə kə fum wəkəkə fər yəŋan kirinɔ, k'ələk yala yən, k'osumpər dəpə kəkə nde ndəron **pəc-cam debeki** da Kanu. ²⁶ Kə cusu cəwəs afum fəp, kə nɔyefə **kəcəm debeki** da Kanu. Kə kənəsə kəyi nɔ, nɔc-loku: «Sənəŋk məkə nte sənətə-nəŋk mə.»

Yesu kəwe kən Lewy
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Nte tatəkə tənɔcəpər mə, kə Yesu owur k'enəŋk wəbaŋəs dut wələma, nwe aŋc-we Lewy mə, pəndə nde aŋbaŋcan nɔ abanəs dut. Kə Yesu oloku kə: «Məyefə məcəm'em darəŋ.» ²⁸ Kə Lewy əsak mes fəp, k'eyefə k'enɔcəpə Yesu darəŋ. ²⁹ Kə Lewy ɔŋkə pəboce kə kəsata kəpənɔ nde kələ kən. Abanəs dut alarəm nɔnayı di, nandəs-ndəs dəməsa kə afum ələma kə Yesu. ³⁰ AFarisi kə anapa aŋan atəksə sariyə aŋe nɔnayı di mə, nɔc-cəpənə, nɔc-loku acəpse a Yesu darəŋ: «Ta ake tɔ nəndinə yeri, nəc-munəs kə abanəs dut kə aciya-ɛ?» ³¹ Mba Yesu oloku nɔ: «Bafə atammə nɔfəŋ wəten-cəl de, mba acuy nɔfəŋ kə. ³² Bafə alompu nɔ ɔnder kəwe, mba aciya nɔ ɔnder kəwe nɔtam **kəsəkpər mera, njacəmə pələmpu darəŋ.**»

Yesu kə kəsən
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Kə njaloku Yesu: «Acəpse a Saŋ darəŋ kə acəpse a aFarisi darəŋ, nɔŋsun tɛm fəp nɔc-cəpəs, kə mənə akam nandi yeri nɔc-mun.» ³⁴ Kə Yesu oloku nɔ: «Nəntam kəsəŋe anapa a wəfura kəsən nɔyi kə wəfura kəsata kəŋan disre ba? ³⁵ Mataka meyi mme nɔndegbeyənə kə wəfura mə, awa nɔndesən mata maməkə.» ³⁶ Kə Yesu oloku nɔ sɔ capafə nɛ: «Fum o fum əfəwali kəpəl dəkələto kəfu kəkə-cəpə kəkur. Bawo tənɔŋɔŋ kəpəl ka kələto kəfu kəŋkə əwali mə, kətəmar kələto kəkur kənkə efəŋ kələmpəs mə. ³⁷ Fum o fum əfəber member dəkəfala. Kə pəyənə fɛ ti-ɛ, member montonɔ, member molonɔ, məyi onɔ ta məsətə member mam-ɛ; ³⁸ mba pəmar pəber member dəcəbuntələ. ³⁹ Nwe o nwe omun member mokur, əfəsə-fəŋ mofu, bawo onɔlku: «Mokur məntənə.»»

6

Aŋnabi Yesu kə simiti, dəsək da kəŋesəm
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Simiti səloma, dəsək da kəŋesəm,* kə Yesu eyi kəcali dale, kə acepse ɔn darəŋ ŋaŋŋosəru malə ŋac-gbac-gbaci mi ŋac-səm. ² Kə aFarisi aloma ŋaloku ŋa: «Ta ake tɔ nəŋyɔne nte antɔwose kəyɔ simiti, dəsək da kəŋesəm mɔ?» ³ Kə Yesu oloku ŋa: «Nəməmən fe yecicəs ya Kanu disɛ təkɔ Dawuda enayo, nte dor denayo kə, kə afum ɔn mɔ? ⁴ —Dawuda enabəre kələ kəpən, k'elək kəcom nke aloŋne Kanu nke pəntəmər fum o fum pəsəm mēne wəloŋne ka Kanu mɔ, kə nkan Dawuda ɔsəm ki, k'ompoce afum ɔn akɔ dor denayo mɔ.» ⁵ Kə Yesu oloku ŋa: «Wan ka fum ɔyɔne wəbe ka simiti, dəsək da kəŋesəm.»

Fum wəfi kəca

(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Kə simiti səloma, dəsək da kəŋesəm sənde səbəp, kə Yesu ɔŋkɔ nde **dəkəcpəs** kətakse afum. Wərkun wəloma enayi di, pəfi kəca kətɔt. ⁷ Atəkse sariye kə aFarisi ŋaŋkəkce Yesu bel-bel, kə pəyɔne fɔ ɔŋkɔtaməs fum simiti, dəsək da kəŋesəm-ɛ. Nənayo ti nte tɔŋsɔŋe ŋasɔtɔ teyemsene kə mɔ. ⁸ Mba Yesu enacəre məcem-cəmne marjan, k'oloku wərkun nwe kəca kən kənafi mɔ: «Məyefe məcəme nnɔ daco.» Kə wəkakɔ eyefe, k'ɛŋcəme. ⁹ Kə Yesu eyif ŋa: «Ic-yif'un ma: Cəke cɔ awose kəyɔ ka simiti, dəsək da kəŋesəm-ɛ? Pəmar payɔ pətɔt, ka pələc pɔ pəmar payɔ; pataməs fum, ka pace kə pəfi?» ¹⁰ Awa, kə Yesu ɔməmən ŋa dəcəro fəp faŋan, k'oloku wərkun nwe: «Mətenɟi kəca!» Kə wərkun nwe entenɟi kəca, kə kəca kən kəntamne. ¹¹ Mba kə pəntele acicəs a sariye kə aFarisi, kə ŋayefe kəgbekəlene nte ŋantam kəyɔ Yesu mɔ.

Yesu kəyək-yək Asom ɔn wəco kə mərəŋ

(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Təm tatəkɔ, kə Yesu empɛ nde dətɔrɔ kəkɔ-sali, k'ɔŋkɔ pəcəpərəne pibi fəp kəlɔk-ləkər Kanu. ¹³ Nte dec dəsək mɔ, k'ewe acepse ɔn darəŋ, k'eyək-yək ŋa daco afum wəco kə mərəŋ, aŋe enasɔŋ tewe ta «asom» ɔn mɔ. ¹⁴ K'ewe Simɔŋ, nwe enasɔŋ tewe ta Piyer mɔ; kə wɛŋc Andəre, Sak, Saŋ kə Filip, Bartelemɔ, ¹⁵ Matiye, Tɔma, Sak, wan ka Alfe, Simɔŋ, wəsəŋka-səŋka†¹⁶ Yude, wan ka Sak, kə Yudas wəka dare da Iskariya, nwe enadesɔŋ Yesu adif ɔn mɔ.

Yesu pəc-təkse pəc-taməs

(Mt 4:23-25)

¹⁷ Kə Yesu ŋantɔr kəyefe dətɔrɔ kə ŋa, k'ɔŋkɔ pəcəme kəfo kətəŋnene nke acepse ɔn alarəm, k'afum alarəm aloma ŋanayi mɔ: afum aka Yude fəp, Yerusalem, kə afum aka kəba kəsək nde sədare sa Tir kə Sidɔŋ. ¹⁸ Afum akaŋe fəp ŋanader kədəcəŋkəl kə, pətaməsene sɔ docu danan. Afum aŋe yɔŋk yelɛc yɔŋc-tɔras mɔ, ŋanatamne. ¹⁹ Afum fəp ŋac-səp kəgbuŋene kə, bawo fəntəntər fəŋc-wur kə nfe fəŋc-taməs acuy fəp mɔ.

Pətɔt kə pələc

(Mt 5:1-12)

²⁰ Kə Yesu ɔməmən acepse ɔn darəŋ, k'oloku:

«Pəbɔt'un nənə atəyɔ daka,
bawo nənə ɔyɔ **dɛbɛ da Kanu!**

²¹ Pəbɔt nənə aŋe dor dɔyɔ tante mɔ,
bawo nəndenembəre!

Pəbɔt'un nənə aŋe nəyi kəbok mɔ,

* **6:1** simiti, dəsək da kəŋesəm sariye səmone aEbəru fəp kəbəc tataka ta camət-mərəŋ lokun o lokun. Difɔ aŋwe simiti «simiti, dəsək da kəŋesəm». † **6:15** Simɔŋ, nwe aŋc-we «wəsəŋka səŋka», ou «wəsimsɛ» mɔ, nwe efəŋ a atɔf ŋa Yisrayel ŋowur katam kə dɛbe da Rom.

bawo nandesel!

²² Pəbət'un kə afum ɲandeter'un-ε, ɲac-beləs'un, ɲac-ləməs'un, ɲac-ləsər'un mewe bawo nəlan dim da «Wan ka fum.» ²³ Nəde nəwoləs kə dəsək dadək dendeder-ε, nəyok-yokεne pəbotu, bawo kəpocε kəpəɲ kəɲkar'un nde dareɲc. Tante tə atem aɲan ɲaɲc-yo adəɲk a Kanu.

²⁴ Pələc pey'un nana aɲe nəyo daka mə!

Bawo nəlip kəsətə penempəse ponu mpe pənamar'un kədəkə-sətə mə.

²⁵ Pələc pey'un nana aɲe ca fəp yelar mə,

bawo dor dendeke-yo nu!

Pələc pey'un nana aɲe nəyi kəsəl mə,

bawo nandekə-yi kəbal kə kəbok disre!

²⁶ Pələc pey'un nana nwe afum fəp ɲandeloku pətət ponu mə,

tante tə atem aɲan ɲaɲc-yo kə akə ɲaɲc-baɲεne kəyone adəɲk a Kanu mə.»

Kəbətər ka aɲe ɲanter'un mə

(Mt 5:38-48; 7:12)

²⁷ «Mba, ɲɲloku ti nana aɲe nəɲcəɲkəl'im mə: Nəbətər aterεne anu, nəyo pətət aɲe ɲanter'un mə! ²⁸ Nətolane pətət aɲe ɲantolan'on pələc mə, nətolane aɲe ɲaɲləməs'un mə! ²⁹ Kə fum efer'am kaca dakaɲca-ε, məceɲc sə akaɲca ɲa məɲəɲ ɲəkə pasut sə ɲaɲəkə. Kə fum eləkər'am duma dakarəɲ-ε, məce kə sə pələk duma dam dedisre. ³⁰ Məpocε nwe o nwe ontol'am mə; kə fum eləkər'am paka mpe pəyone pam mə, ta məwerəs kə pi. ³¹ Nəyone afum təkə nəfan a ɲayon'on mə. ³² Kə nəmbətər gbəcərəm akə ɲambətər'un mə, kəway kəre kə nəɲgbəkər sə mera-ε? Ali aciya ɲambətər aɲe ɲambətər ɲa mə! ³³ Kə pəyone fə akə ɲaɲyon'on pətət mə gbəcərəm ɲə məɲyone pətət-ε, kəway kəre kə məntam kəgbəkər amera-ε? Ali aciya tatəkə tə ɲaɲyo! ³⁴ Kə pəyone fə akə nəyo amera kədəlüks'on mə gbəcərəm ɲə nəntam kəbər-ε, kəway kəre kə nana nəntam kəgbəkər amera-ε? Bawo ali aciya sə ɲambər aciya nte təɲsəɲe ɲa kədəsətə pətəɲneɲe payi mə. ³⁵ Nəbətər ater anu, nəbər ɲa nəwure kəlukse debe dadəkə amera. Nandesətə kəpocε kəpəɲ, nəyone sə awut a Wəbe wəka dareɲc, bawo Kanu kəntese nno əpələrne pətət kə ayenki bəkəc ɲayi mə. ³⁶ Nəbət məra pəmə təkə Papa konu əmbət amera mə.»

Ta nəcin afum aləma

(Mt 7:1-5)

³⁷ «Ta nəcin fum, afəkə-cin nu; ta nəboc kiti ka Kanu nno fum eyi mə, afədəkə-kiti nu; nəɲaɲneɲε akə, andekə-ɲaɲneɲ'on. ³⁸ Nəpocε, andekə-poc'on; andekə-bər nde yuba yonu yəpəɲ ya duma donu pətubuce pətət, pasumpər, pasəɲk-səɲk, pələɲər. Bawo yotubuce nyε nəntubuce mə, yo andekə-tubuce nu kəlukse nu kəway.

³⁹ Kə Yesu olok-lokər ɲa capafə: «Wətənəɲk entam kəkotεne wətənəɲk ba? Kə pəyone fε ti-ε məɲəɲ maɲan fəp mə ɲantempεne abi disre. ⁴⁰ Ali wətəkəs wəkin eɲcəpər fε wətəkəs kən; mba wətəkəs nwe entəkəs bel-bel mə, eɲyi pəmə wətəkəs kən. ⁴¹ Ta ake tə məɲməməne ayika ɲɲe ɲeɲyi wəɲc'am dərəfər, a ta məntam kəkəkce togbu təkə teyi məna sərka dərəfər mə? ⁴² Cəke cə məntam kəloku wəɲc'am: «Wəɲc'im məwose a ilɲ'am ayika ɲɲe ɲey'am dərəfər mə!» məna nwe məntənəɲk togbu ta dərəfər dam mə? Məna wəbaɲεne dofum! Məlɲ kərəsna togbu ta dərəfər dam, itə əɲsəɲ'am kənəɲk bel-bel məɲɲ ayika ɲəkə ɲeyi wəɲc'am dərəfər mə.»

Kətək kə yokom ya ki

(Mt 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ «Kətək kətət kəfəkom yokom yelec, kətək kelec kəfəkom yokom yətət. ⁴⁴ Kətək nkε o nkε kə, yokom ya ki yə aηnepəle ki. Afəpim tumbunyi[‡] dægbeç, afəpim resey[§] dəbeηk. ⁴⁵ Fum wətət nde abəkac ηən ηətət eηlek məyə mətət, kə fum wəlec nde abəkac ηən ηelec eηlek məyə məlec. Bawo nte o nte kusu kaηluku mə, ti teyi nde dəbəkac.»

Wəlo merəη
(Mt 7:24-27)

⁴⁶ «Ta ake tə nəηwen'em <Wəbe! Wəbe!> ta nəηyə mes məkə iηluku mə-ε? ⁴⁷ Nwε o nwε eder'im, pəne moloku mem, pəkət mi, imentər'un nwε owurēne mə: ⁴⁸ Owurēne fum nwε eyi kəcəmbər kələ mə. Fum wəkakə eηkay dantəf belbel kə pəntukmε, k'eηçəmbər kələ kən tasar kəroη. Ali wəcafən ontuf pəlarəm, domun dəfəntərə, kələ kən kəfətam kətempnε, bawo anacəmbər ki gbiη. ⁴⁹ Mba nwε o nwε ene moloku mem, ta əηkətene mi-ε, fum wəkakə ηawurēne kə nwε eηçəmbər kələ kən katina dantəf, ta eηkay pəcəmbər ki tasar kəroη mə. Kə wəcafən ontuf, domun dəfəntərə-ε, kələ kaηkə kətempnε katina, kələcε few!»

7

Aηnabi Yesu kətaməs kən wəcar ka wəbe ka asədar 100
(Mt 8:5-13)

¹ Nte Yesu elip kəlok-lokər afum aηe ηaηç-cəηkəl kə mə, k'əηkə Kapernayum. ² Dəndo kəfo kaηkə, wəbe ka asədar tasar tin (100) wəRom wəloma enayə wəcar nwε tetən tənayəηk kə mə. Wəcar wəkakə enatamnε fe, pəç-faη kəfi. ³ Nte wəbe ka asədar nwε ene pac-loku teta Yesu mə, k'osom abeki aSuyif əloma, ηəkəwene kə Yesu pədetaməse kə wəcar kən. ⁴ Kə abeki akakə ηənder ηəbər Yesu kə ηəletsene kə ηac-gbəkəre, ηac-loku: «Oyə dofum nde pəmar məyənε kə ti mə, ⁵ bawo wəbe wəkawε əmbətər atəf ηosu, nkən enacəmbər **dəkəcəpəs** dosu.» ⁶ Kə Yesu əηkə kə ηa. Nənəblenε fe kələ ka wəsədar, kə wəsədar osom anapa ən kəkə-loku kə: «Wəbe ta mətərəsnε, bawo isətə fe dofum nde pəmar'am kəberε kələ kem mə. ⁷ Itə əsəηe nte ina sərka intənəkə nno məyi mə. Mba məloku toloku tin, wəcar kem pətamnε. ⁸ Bawo ina wəkawε yati abe'em ηə iyi dantəf, k'ina sə iyə asədar əloma aηe ηay'im dantəf mə. Nwε iηkule fə məkə mə, wəkay i əηkə, k'iloku wəkə fə mader-ε, wəkay i ender. K'iloku wəcar kem fə məyə nte-ε, əηyə ti.» ⁹ Nte Yesu ene moloku maməkə mə, kə teta wəsədar nwε tənçiyane kə. K'eηkafəle, k'entefərne afum akə ηanacəme kə darəη mə, k'oloku: «tç-lok'un, ali nde Yisrayel inanəηk fe kəlaη pəmə kaηkε!» ¹⁰ Kə asom a wəsədar nwε, ηalukus ndəron. Kə ηəbər wəcar nwε enatə-tamnε mə, pətamnε kəη.

Yesu kətimi kən wəfi

¹¹ Nte telip mə, k'əηkə dare nde aηç-we Nayin mə. Atəkəs ən kə afum alarəm ηanasol kə nkən kəkə. ¹² Nte ηəlotarne kəberε ka dare mə, kə ηəmbəpənε kə afum ηaηç-kekəre fum wəfi dəkəwup, mba fum nwε sona gbəη sə kere enakom kə; wos pəfi sə. Afum alarəm a dare dadəkə ηaηç-kekəre wəfi wəkakə dəkəwup. ¹³ Kə Yesu enəηk wəran nwε, k'əyənε kə nənəfər; k'oloku kə: «Ta məbok!» ¹⁴ Kə Yesu əηçəηe k'əηgbuηenε kaηkəra ka wəfi. Aηe ηanətəmpər kə mə ηaηçəme. Kə Yesu oluku: «Wətəmp, ina olok'am: Məyεfe!» ¹⁵ Kə wəfi eyεfe k'ende, k'əηçop

[‡] 6:44 f. = «figue» § 6:44 Pokom mpe poηkom nde Yisrayel, pi pəkə aηçəf kəsətə member mme aηwe «weη» mə.

kəlok-loku. Kə Yesu olukse wəfi nwe kere. ¹⁶ Kə fəp fənesε; kə nyafε **kəcam debeki** da Kanu, ηac-loku: «Wədəηk wəka Kanu wəpəη eyefε su daco! Kə Kanu kənder kəmar afum ən!» ¹⁷ Kə təyo ta Yesu tatəko tesam atəf ηa Yude fəp, kəbəp ka sədare səko səηkəl Yude mə.

Asom a Aηnabi Saη
(Mt 11:2-19)

¹⁸ Kə acεpse a Saη darəη ηaηkə ηaloku kə mes maməkə fəp. Kə Saη ewe acεpse ən darəη daco afum mεrəη, ¹⁹ k'osom ηa kəkə-yif Wəbe Yesu kə pəyənε nkən əyənε nwe eyi kəder mə ba, ka pəmar pakar wələma? ²⁰ Nte ηambəp kə mə, kə afum aηe ηaloku kə: «Saη wəgbət afum dəromun osom su kədəyif'am: «Məna əyənε, nwe eyi kəder mə ba, ka pəmar səkar wələma?»» ²¹ Afum akakə anasom mə ηaηkə ηabəp Yesu pəc-taməs docu da atətamne alarəm, lanyiru, aηe yəηk yelec yeηcəme darəη mə, k'əsəηe atənəηk alarəm kəηəηk. ²² Kə Yesu oloku ηa: «Nəkə nəloku Saη təkə nənəηk kə təkə nəne mə: Atənəηk ηanəηk, atorər ηaηkət, k'asəkəs aka sen, atəne ηane, afi ηatime, andəηk toloku tətət nno atəyo daka ηayi mə.

²³ Pəbət nwe tetem tətədesəηe kəloηe* mə!»

²⁴ Nte asom a Saη aηe ηaηkə mə, kə Yesu eyefε kəloku afum teta Saη pəc-yif: «Ake nənəkə kəməmən nde dətεgbere-ε? Awo nηe afef ηeyikεc mə ba? ²⁵ Mba ake nənəkə oη kəməmən di-ε, fum wəberne duma dətət? Mba aberne suma sətət, ηayi pətət disre ηandε wəlo wa abe disre. ²⁶ Ake nənəkə oη kəməmən-ε, wədəηk wəka Kanu-ε? Ey, ic-lok'un, Saη entese pətəs wədəηk wəka Kanu. ²⁷ Nkən əyənε nwe yecicəs yecempi yoloku tetən mə: «Isak wəsom pəy'im kirin pəkə-cεpəs dəpə dam fər yam kirin.»»†

²⁸ Kə Yesu oloku: «Ic-lok'un, aηe aran ηaηkom mə fəp, ali wəkin eyi fε nwe eηcepər Saη mə. Mba nwe efete nde **dεbe da Kanu** mə, əyənε nwe eηcepər Saη mə. ²⁹ Afum aηe ηanane kə kəlok-loku mə fəp, kəbəp awerəs dut, kə ηawose dolompu da Kanu; ti disre kə ηawose a Saη pəgbət ηa dəromun; ³⁰ mba aFarisi kə atəkse a sariye ηanawose fε nte Kanu kənafanε ηa mə, kə ηafati a Saη pəgbət ηa dəromun. ³¹ Anə indetubcεne afum a detemp dandε-ε? Anə ə ηawurεne-ε? ³² Aηe ηə ηawurεne: Nawurεne awut aηe ηandε kəfo nke afum fəp ηambəpsεne mə, a ηac-wenεne kəkə-loku:

«Səfulane nu aluk, kə nəntəpise!

Kə səleηse nu melenη ma defi, kə nəntəbok.» ³³ Bawo nte Saη wəgbət afum dəromun enader mə, oηc-səm fε kəcom, oηc-mun fε member; kə nəloku: «Wəka ηəηk ηeλεc əfo!» ³⁴ Kə Wan ka fum ender, pəc-səm kəcom pəc-mun member kə nəloku: «Wəcələk kə wəcis əfo, wanapa ka abanəs dut k'aciya!» ³⁵ Mba awut a kəcəre pətət ηawose dolompu da ki.»

Yesu nde kəlo ka Siməη wəFarisi

³⁶ Kə wəFarisi wələma ewe Yesu kəkə-di yeri kə nkən. Kə Yesu embere nde kəlo ka wəFarisi wəkakə, k'əηkə pəndε amesa kirin. ³⁷ Wəran wəciya wələma enayi dare dadəkə, nte ene a Yesu oηkə nde kəlo ka wəFarisi nwe mə, k'elεk təkə-bə pətət pelare labunde, ³⁸ kə wəran nwe oηkə pəcəme Yesu kumunt darəη pəsumpər kə wəcək. K'eyefε kəbok pəc-canəkse mēηcər mən wəcək wa Yesu, k'efēηətε wəcək wa Yesu cəfon cən, pəc-cup wi, pəc-ləηsər

* 7:23 kasole † 7:27 Malaki 3:1

wi labunde. ³⁹ Nte wɛFarisi nwe ɛnawe Yesu nde ndɔrɔn, ɛnɛnk tatakɔ mɔ, k'olokune debɛkɛc: «Fum wɛkawɛ ɔnyɔnɛ wɛdɛnk wɛka Kanu-ɛ, k'ɛncɛrɛ wɛran nwe ɔngbuɛnɛ kɔ mɔ, fum nwe ɔyɔnɛ mɔ—Wɛran wɛciya.» ⁴⁰ Kɔ Yesu ɛlɛk moloku, k'oloku: «Simɔn, iyo toloku tɔlɔma tolɔk'ɛm.» Kɔ Simɔn oloku kɔ: «Mɔlok'im ti, Wɛtɛkse.» ⁴¹ «Wɛbɔs-bɔsɛr wɛlɔma afum mɛrɛn ɲanatɔmpɛrɛ debe: Wɛkin nwe pɔtɔmpɛrɛ kɔ gbɛti mɛnɔcɛmbɛl masar kɛcamɔt (500); kɔ wɛka mɛrɛn pɔtɔmpɛrɛ kɔ mɛnɔcɛmbɛl 50. ⁴² Mba nte wɛbɔs-bɔsɛr nwe ɛnɛnk fɔ alɛkɛr ɔn sɛbe ɲayo fɛ gbɛti bolukɛ kɔ mɔ, k'ɛnɛnɛnɛ mɛrɛn mɛnɛn fɛp. Akakɔ mɛrɛn anɔ endɛnanɲkanɛ kɛbɔtɛr kɔ pɛtas wɛkɔ-ɛ?» ⁴³ Kɔ Simɔn oloku kɔ: «Pɛwuren'ɛm, a wɛkɔ ɛnatɔmpɛrɛ kɔ gbɛti bɛlarɛm mɔ.» Kɔ Yesu oloku kɔ: «Gbɛs, mɔloku kanɲɛ!» ⁴⁴ Kɔ Yesu ɛnkafɛlɛ k'ɛntɛfɛrnɛ wɛran nwe, k'oloku Simɔn: «Mɛnɛnk wɛran nwe? Imbɛrɛna nnɔ kɛlɔ kam mba mɛsɔɲna fɛm domun ibikɛnɛ wɛcɛk; mba nkɔn ɛnɲɛnkɛsɛ wɛcɛk wɛm mɛnɛrɛ mɔn, k'ɛfɛnɛtɛ wi cɛfon cɔn. ⁴⁵ Mɛnɲɛpna fɛm, mba nkɔn kɛyɛfɛ nte imbɛrɛna nnɔ mɔ, a k'ɔnɲɛrɛ kɛcupɛs'im wɛcɛk mɔ, haɲ ndɛkɛl itɔ ɛyi kɛyo. ⁴⁶ Mɛsɔpna fɛm moro dɛrɔmp, mba wɛran wɛkawɛ osop'im labunde dɛwɛcɛk. ⁴⁷ Itɔ ɔsɔnɛ nte intam kɛlok'ɛm fɔ, kiciya kɛlarɛm nke ɛnɲciya mɔ, anɲɛnɛnɛ kɔ ki, bawo nkɔn ɔmbɔtɛr pɛnanɲkanɛ. Mɛna nwe anɲɛnɛnɛ pipic mɔ, pipic pɔ mɛmbɔtɛr.» ⁴⁸ Kɔ Yesu oloku wɛran nwe: «Anɲɛnɛn'ɛm kiciya kam.» ⁴⁹ Afum anɛ ɲanandɛ amɛsa kirin kɔ nkɔn mɔ, ɲanɲɛrɛ kɛc-ɛlokune dɛbɛkɛc: «Anɔ ɔfɔ wɛkawɛ ɛnɲɛnɛnɛ ali kiciya mɔ?» ⁵⁰ Mba kɔ Yesu oloku wɛran: «Kɛlan kam kɛyac'ɛm, mɛkɔnɛ abɛkɛc ɲɔforu.

8

Aran anɛ ɲanɲɛl kɔ Yesu mɔ

¹ Nte tɛyɛfɛ dɛnda mɔ, kɔ Yesu ende pɛc-kɔt sɛdare; pɛc-kawandi pɛc-dɛnk moloku mɔtɔt ma **dɛbɛ da Kanu**. ɲanɲɛl kɔ Asom ɔn wɛcɔ kɔ mɛrɛn, ² kɛbɛrɛnɛ ka aran alɔma anɛ ɛnatamɛs docu da dis kɔ da yɔnk yɛlɛc mɔ: Mari wɛkɔ anɲ-cwɛ «Wɛka Makdala» mɔ, nwe anabelɛs yɔnk yɛlɛc camɔt-mɛrɛn mɔ; ³ Yohanna (wɛran ka Cusa, wɛlɔmpɛs ka mes ma kɛlɔ disrɛ ka Herodu), Susan kɔ aran alarɛm alɔma anɛ ɲanɲ-cwɛrɛ daka danɲan kɛmar ka Yesu kɔ Asom ɔn mɔ.

Capafɔ ca wɛbɔf (Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Kɔ afum alarɛm ayɛfɛ sɛdare sɛlɔma ɲamɛpɛnɛ kɔ. Kɔ Yesu oloku capafɔ nɛc: ⁵ «Nte wɛbɔf ɔwur kɛkɔ-gbal malɔ mɔn mɔ, ɛyi kɛgbal malɔ kɔ mɛnɲgbɛn mɔlɔma mɛntɛmpɛnɛ dɔpɔ. Afum ɲac-nas-nas mi, kɔ gbɛnɲa yɔsɔm mi fɛp. ⁶ Kɔ mɛnɲgbɛn mɔlɔma mɛntɛmpɛnɛ dɛmasar; nte mompon mɔ, kɔ mowos, bawo mɛnɲayo fɛ pɛdɛm. ⁷ Kɔ mɛnɲgbɛn mɔlɔma mɛntɛmpɛnɛ dɛbɛnk, kɔ bɛnk yompon kɔ mɛnɲgbɛn mamɛkɔ kɔ yɛntasɛrnɛ mi. ⁸ Kɔ mɛnɲgbɛn mɔlɔma mɛntɛmpɛnɛ antɔf ɲɔtɔt kɛrɔn. Nte mamɛkɔ mompon mɔ, kɔ yɔnkɔmɛs; kɔ popɔn mɛpɛ ɔ mɛpɛ pɔnkɔm mɛnɲgbɛn tɛsar tin (100).» Yesu ɔnɲ-c-ɛlokune tolɔku tatakɔ, pɛc-gbɛnɛ: «Mɛna nwe mɛnɲɔ lɛnɛs mɛc-nɛ mɔ, mɛcɛnkɛl!»

Ta ake tɔ Yesu ɔnɲ-c-ɛlokune capafɔ-ɛ? (Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

⁹ Kɔ acɛpɛ ɔn darɛn ɲayif kɔ nte capafɔ cacɔkɔ cɛlokune mɔ. ¹⁰ K'oloku: «Nɛna ɲɔ asɔn kɛcɛrɛ mɔgbɔpɛnɛ ma **dɛbɛ da Kanu**; kɔ akɔ dɛcapafɔ aloku ɲa ti, mba: «ɲagbɔtɛnɛ kɔ ɲantɔ kɛc-nɛnk; kɔ ɲanɲɛnkɛl ta ɲanɲɛn-ɛ.»

Yesu kəloku tedisre ta capafɔ ca wəbɔf

¹¹ «Tedisre ta capafɔ caŋce tɛntɛ: Defet, toloku ta Kanu tɔ. ¹² Mɛŋgbɛn mme mɛntɛmpɛnɛ dɔpɔ daco mɔ, mi mɔyɔnɛ afum aŋɛ ɲaŋnɛ mɔ; ɲɔŋk ɲɛlɛc ɲɛdɛr ɲɛlɪŋ ɲa dɛbɛkɛc toloku ta Kanu tɔkɔ ɛnane mɔ, nte tɔŋsɔŋɛ payaməsɛr ɲa kɛlan ɲkɛ kɛntam kɛyac ɲa mɔ. ¹³ Mɛŋgbɛn mɔkɔ meyi dɛmasar mɔ, afum ɲɔ, aŋɛ ɲaŋc-kɔna-ne toloku ta Kanu, pɛbɔt ɲa mɔ. Mba ɲayɔ fɛ ntɛntɔl,* ɲalan ɛm tɔlɔma, kɔ ɛm teyenjki tender ɲa-ɛ, ɲasak. ¹⁴ Mɛŋgbɛn mme mɛntɛmpɛnɛ dɛbɛŋk mɔ, mi mɔyɔnɛ afum aŋɛ ɲaŋcɛŋkɛl moloku ma Kanu, kɔ ɲalasɛrɛnɛ mɛs mɔpɔŋ mme mɛntasɛrɛnɛ ɲa mɔ: Mɛcɛm-cɛmɛnɛ mɛlarɛm, kɛsɔtɔ ka daka kɔ mɛfan mobotu ma doru, ɲa ɲafɔsɔŋ yokom yololu. ¹⁵ Mɛŋgbɛn mme meyi antɔf ɲɔtɔt mɔ, afum ɲɔ, aŋɛ ɲaŋcɛŋkɛlɛ toloku abɛkɛc ɲɔtɔt ɲosoku, ɲamɛŋkɛrɛnɛ ti, ɲacɛmɛ ti darɛŋ mɔ, ɲa ɲaŋsɔŋ yokom yɔtɔt.»

Capafɔ ca lamp

(Mk 4:21-25)

¹⁶ «Nwɛ o nwɛ ɔfɔmot lamp a pɔkufun di kalɔŋi, ɔfɔsɔ-bɛrsɛnɛ di kɛfɔŋc dɛntɔf; mba ɛndɛt di kɛdɛt dɛm, nte tɔŋsɔŋɛ aŋɛ ɲambɛrɛ dukɛlɔ mɔ, ɲanɛŋkɛnɛ pɔwanjɛkara. ¹⁷ Mpɛ o mpɛ pɛmɛŋkɛnɛ, antam pi kɛnɛŋk. Nte o nte tɔŋgbɔpɔnɛ mɔ, antam ti kɛcɛrɛ, towur tɛfɛntɛrɛ pɔwanjɛkara. ¹⁸ Nɛkɛmbɛrɛnɛ tɔkɔ nɛŋcɛŋkɛl mɔ; bawo andɛkɔ-bɛrɛnɛ akɔ ɲayɔ mɔ; pabelɛr akɔ ɲantɔyɔ mɔ ali pɔkɔ ɲaŋgbɛkɛr mɛra kɛyɔnɛ parjan mɔ.»

Iya kɔ awɛŋc a Yesu

(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Kɔ iya ka Yesu kɔ awɛŋc ɔn ɲander ɲabɔp kɔ, mba ɲaŋc-tam fɛ kɛlɔtɛrɛnɛ kɔ nte afum ɲala mɔ. ²⁰ K'ɲɛkɔ paloku kɔ ti: «Iya kam kɔ awɛŋc'ɛm aŋa ɲayi nde doru, mɔn' ɔ ɲafan kɛnɛŋk.» ²¹ Kɔ Yesu oloku: «Iya kem kɔ awɛŋc'im aŋa, ɲayɔnɛ aŋɛ ɲaŋcɛŋkɛl toloku ta Kanu ɲacɛmɛ sɔ ti darɛŋ mɔ.»

Yesu kɛcɛmbɛrɛs kɔn afɛf ɲɔpɔŋ

(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

²² Dɔsɔk dɔlɔma kɔ Yesu ɛmbɛkɛ debil kɔ acɛpsɛ ɔn darɛŋ. K'oloku ɲa: «Pacali ntɛndɛ kɛba mokuru.» Kɔ ɲaŋkɔ. ²³ ɲayi kɛcali, kɔ Yesu ɛndirɛrɛnɛ. Kɔ afɛf ɲɔpɔŋ ɲɛyɛfɛ kɛwur dɛkɛba kɔ abil ɲɛfan kɛkɛlɛ, kɔ ɲayi dɔpɔwɛy-wɛy. ²⁴ Kɔ acɛpsɛ ɔn darɛŋ ɲander ɲatimi kɔ, ɲac-kulɛ-kulɛ: «Wɛtɛksɛ! Wɛtɛksɛ! Kɛfi kɔ sɛnder!» Nte ɛntimɛ mɔ, k'ɛyɛfɛ kɛgbɛŋ-gbɛŋɛr afɛf, kɔ yam yɔpɔŋ yɔkɔ yɛnɛyɛfɛ mɔ, kɔ yɛsak fɛw. Kɔ pɔyɔ yɛŋ, ali tes aŋc-ne fɛ sɔ. ²⁵ Kɔ Yesu ɛyif ɲa: «Dɛkɛ kɛlan konu kɛyi-ɛ?» Nte ɲanɛsɛ a kɔ cusu cɛwos ɲa mɔ, kɔ ɲayifɛnɛ: «Anɔ ɔfɔ wɛkɛwɛ? Wɛkɛwɛ ɛŋgbɛŋ-gbɛŋɛr ali afɛf kɔ yam, yɛcɛmɛ sɔ tɛfan tɔn darɛŋ!»

Yesu kɛtamɔs ka fum nwɛ yɔŋk yɛlɛc yɛnacɛmɛ darɛŋ mɔ

(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Kɔ Yesu ɔŋkɔ pɛnɛŋk yɛcɛ yɔlɔma nde atɔf ɲa Kadara, nde pɛntɛfɛrɛnɛ kɔ Kalilɛ mɔ. ²⁷ Nte Yesu ɔntɔr dɛntɔf mɔ, k'ɛnɛŋk fum wɛlɔma wɛka dare dadɔkɔ fɔr yɔn kirin, nwɛ yɔŋk yɛlɛc yɛlarɛm yɛnacɛmɛ darɛŋ mɔ. Kɛyɛfɛ nte pɛnawon mɔ, ɛŋc-bɛrɛnɛ fɛ duma, ɛnɛyɔ fɛ kɛlɔ kɛyi, mɛnɛ pɔyi nde aŋwupɛnɛ mɔ. ²⁸ Nte fum nwɛ ɛnɛŋk Yesu mɔ, kɔ ɲɔŋk ɲɛlɛc ɲɔsɔŋɛ kɔ kɛkulɛ-kulɛ, k'ɛntɛmpɛnɛ Yesu wɛcɛk dɛntɔf, k'oloku pɔpɔŋ: «Cɛkɛ cɔ mɛfanɛr'im-ɛ, Yesu, Wan ka Kanu Wɛbɛ wɛka dareŋc? Iɛtsɛn'am ta mɛtɔrɛs'im!» ²⁹ Bawo Yesu ɔŋc-loku ɲɔŋk ɲɛlɛc ɲɛ ɲɛnabɛrɛ fum wɛkakɔ dɛris pɛwon mɔ kɛwur. Gbɛkɛcɛ yɔ aŋc-kɔtɛrɛnɛ fum

* 8:13 «kɛntɛntɔl», «ntɛntɔl» = «kacɔŋc», «ŋcɔŋc»

wəkawɛ dəkəkək kɔ afɛc ɲɔpɔŋ, mba oŋc-cɔpu gbekce yayɔkɔ, ɲɔŋk ɲɛlɛc ɲɔsolɛ kɔ ɲɛkɛkɛrɛ ndɛ dɛtɛgbɛrɛ. ³⁰ Kɔ Yesu eyif kɔ: «Cɛkɛ cɔ aɲw'am-ɛ?» Kɔ fum nwe oluku Yesu: «Ina aɲwe «Pɔlarɛm».» Bawo yɔŋk yelec yɛlarɛm yeɲacɛmɛ kɔ darɛŋ. ³¹ Kɔ yɔŋk yelec nyɛ yeletsɛnɛ Yesu kɛsak yi, ta pɛsɔŋɛ yi kɛwur yɔkɔ dɛpɛcɛca. ³² Awa, ɲanabɔlɛnɛ fɛ sɔp yɛlarɛm yɔlɔma nyɛ yɔŋc-sɔmɛt dɛɲdo tɔrɔ kɛroŋ mɔ. Kɔ yɔŋk yelec yontola Yesu kɛwosɛ ka kɛbɛrɛ ka dɛsɔp nyɛ, kɔ Yesu owosɛ yi. ³³ Kɔ yɔŋk yelec yolukus fum nwe dɛris, kɔ yɔŋkɔ yɛmbɛrɛ dɛsɔp. Kɔ sɔp nyɛ fɔp yontɔr kɛyɛfɛ dɛtɔrɔ, kɔ yɔŋkɔ yotɔr dɛkɛba, kɔ yɛŋgbɛtɛsɛ, kɔ yɛfifis fɔp. ³⁴ Ntɛ afum aɲɛ ɲaɲc-kɛk sɔp nyɛ ɲanɔŋk ti mɔ, kɔ ɲayɛkɛsɛ kɔ ɲaɲkɔ ɲalokɔ ti dare darɲan kɔ aka sɛdare sɛkɛsɛk. ³⁵ Kɔ afum ɲander kɛmɔmɔn tɔkɔ tɛnacɛpɛr di mɔ. Kɔ ɲander nnɔ Yesu eyi mɔ, kɔ ɲambɔp fum wɛkɔ yɔŋk yelec yeɲalukus darɛŋ mɔ, pɔndɛ Yesu dɛntɔf, pɛbɛrɛnɛ yamos pɛc-yɔ mes bel-bel, kɔ afum aɲɛ ɲanader kɛmɔmɔn mɔ ɲanɛsɛ. ³⁶ Afum aka ɲananɔŋk mes mamɔkɔ mɛnacɛpɛr mɔ, ɲalɔmɛr akɔ ɲanader kɛmɔmɔn tɔkɔ anayac kɔ mɔ. ³⁷ Kɔ afum a atɔf ɲa Kadara fɔp ɲalokɔ Yesu a pɛyɛfɛ ndaranɲan pɛkɔ, bawo ɲananɔŋkanɛ kanɛsɛ. Kɔ Yesu ɛmbɛrɛ debil k'olukus. ³⁸ Fum wɛkɔ Yesu ɛnalukɛsɛ yɔŋk yelec darɛŋ mɔ, ɛletsɛnɛ Yesu a pɛtam kɛcɛ kɔ pɛyi kɔ dɛntɔf. Mba kɔ Yesu ombupɛrɛ kɔ pɛc-loku: ³⁹ «Mɛlukus nnɔ ndaram. Mɛkɔ mɛc-loku afum tɔkɔ Kanu kɛyɔn'am mɔ fɔp.» Kɔ fum nwe oŋkɔ pɛlɔku dare disrɛ fɔp mes mɛkɔ Yesu ɛɲayɔnɛ kɔ mɔ.

*Wan wɛran wɛkɔ Sayirus, kɔ wɛran wɛkɔ ɛɲagbuɲɛnɛ yamos ya Yesu mɔ
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)*

⁴⁰ Yesu kɛlukus kɔn, kɔ afum ɲaɲkɔ ɲafaynɛ kɔ, bawo fɔp fɔŋc-kar kɔ. ⁴¹ Kɔ fum wɛlɔma, pɛc-wɛ kɔ Sayirus, nwe ɛɲayɔnɛ wɛbɛ wɛkɔ **dɛkɛcɛpɛs** mɔ, owur ndɛ pɛc-der. Kɔ Sayirus ɛfɛntɛrɛ dɛntɔf, k'osumpɛr Yesu wɛcɛk, pɛc-letsɛnɛ kɔ kɛwosɛ kɛdɛr ka kɛlɔ kɔn. ⁴² Bawo ɛɲayɔ wan wɛran wɛkin gbɔŋ, nwe ɛnasɔtɔ mɛrɛn wɛcɔ kɔ mɛrɛŋ mɔ, pɛc-fi. Ntɛ ɛyɛfɛ kɛkɔ mɔ, kɔ kɔnɔy kɛmɛrɛnɛ kɔ haɲ ɲac-yamɛsɛr kɔ kɛɲɛsɛm. ⁴³ Wɛran wɛlɔma ɛɲayi di, wɛkɛkɔ pɛc-yak kɛyɛfɛ ka mɛrɛn wɛcɔ kɔ mɛrɛŋ ta pɛŋcɛmbɛrɛs-ɛ. Wɛran nwe ɛɲabɛrɛsɛ daka dɔn fɔp nnɔ atɛn cɔl ɲayi mɔ, ntɛ tɔɲsɔŋɛ patamɛs kɔ mɔ. Mba ali fum ɛnatam fɛ kɛtamɛs kɔ. ⁴⁴ Kɔ wɛran nwe ɔlɔtɛrɛnɛ Yesu tadarɛŋ, k'ɔŋgbuɲɛnɛ dobol da duma dɔn. Gbɔɲcɛna babɔkɔ kɔ kɛwur mɛcir kanɲkɔ kɛɲayi kɔ mɔ kɛsɛkɛ. ⁴⁵ Kɔ Yesu eyif: «Anɔ ogbuɲɛn'ɛm-ɛ?» Ntɛ afum fɔp ɲambupɛrɛ ti mɔ, kɔ Piyɛr oluku: «Wɛtɛkɛsɛ afum ɲaɲkɛl'ɛm waca nwe fɔp!» ⁴⁶ Kɔ Yesu oluku: «Fum wɛlɔma ɔŋgbuɲɛn'ɛm, bawo ɲɛcɛrɛ a fɛɲɔntɛr fɛlɔma fɛwur'im dɛris.» ⁴⁷ Ntɛ wɛran nwe ɛɲcɛrɛ a Yesu ɛɲcɛrɛ fɔ fum ɔŋgbuɲɛnɛ kɔ mɔ, k'ɛndɛr pɛc-yikɛcɛ, k'ɛntɛmpɛrɛnɛ Yesu wɛcɛk dɛntɔf. K'oluku afum fɔp fɔr kirinɲ tes tɔkɔ tɛnasɔŋɛ kɔ kɛgbuɲɛnɛ ka duma da Yesu mɔ, kɔ tɔkɔ docu dɔn dɛnatamɛnɛ gbɔɲcɛna babɔkɔ mɔ. ⁴⁸ Kɔ Yesu oluku kɔ: «Wan kem, kɛlanɲ kam kɛyɛc'ɛm, mɛkɔnɛ abɛkɛ ɲɔforu.»

⁴⁹ Yesu eyi kɛlɔk-loku kanɲkɔ, kɔ fum wɛlɔma ɛɲɛndɛr kɛyɛfɛ ka ndɛna wɛbɛ ka **dɛkɛcɛpɛs** da dare, k'ɛndɛr pɛlɔku: «Wan kam ɛfi, ali mɛntɔrɛs fɛ sɔ wɛtɛkɛsɛ kɛkɔ di.» ⁵⁰ Mba Yesu ɛnɛnɛ fum nwe kɛlɔku ka wɛbɛ wɛkɔ **dɛkɛcɛpɛs** defɛ da wan kɔn, k'oluku wɛbɛ nwe: «Ta mɛnɛsɛ! Mɛlanɲ gbɛcɛrɛm, wan kam ɛntamɛnɛ.» ⁵¹ Ntɛ ɲalukus dɛkɛr mɔ, Yesu owosɛ fɛ fum kɛbɛrɛ kɔ nkɔn mɛnɛ Piyɛr, Sanɲ, Sak, wan wɛran nwe kas kɔ kɛrɛ gbɛcɛrɛm, ɲɔ ɛɲawosɛ kɛbɛrɛnɛ nnɔ wan wɛran wɛfi nwe eyi mɔ. ⁵² Kɔ afum fɔp ɲambok ɲac-lɔm pɛcuy paɲan tetɔn. Kɔ Yesu oluku: «Ta nɛbɔk! ɛfi fɛ, kɛdirɛ k'ɛndɛ.» ⁵³ Kɔ afum ɲayɛfɛ kɛsɛlɛr Yesu, bawo afum aɲɛ ɲanacɛrɛ a wan wɛran nwe ɛfi. ⁵⁴ Kɔ Yesu osumpɛr wan wɛran

nwe k̄aca, k'oloke dim d̄op̄on: «W̄ayec̄ara, m̄ayefe!» ⁵⁵ K̄o amera ḡon ḡender k̄o, ḡb̄oḡcana bab̄oko k'eyefe, k̄o Yesu oloku a pas̄on k̄o yeri. ⁵⁶ K̄o cusu c̄awos akomb̄ara aka wan w̄eran nwe, k̄o Yesu oloku ḡa a ta ḡal̄om̄ar nwe o nwe nte teḡcep̄ar m̄o.

9

Yesu osom ac̄ep̄se ɔn dar̄on w̄aco k̄o mer̄on (Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

¹ K̄o Yesu ewe Asom ɔn aḡe w̄aco k̄o mer̄on, k'os̄on ḡa f̄an̄ont̄ar k̄o k̄atam ka k̄abel̄as ȳon̄k yelec̄ f̄ap, k̄alekene k̄atam ka k̄atam̄as ka docu. ² K̄o Yesu osom ḡa k̄eko-d̄on̄k **d̄eb̄e da Kanu**, k̄o k̄atam̄as ka docu. ³ K'oloku ḡa: «Ta n̄at̄omp̄ar̄ene daka o daka teta d̄op̄o, ta n̄at̄omp̄ar togbo, ta n̄at̄omp̄ar t̄ol̄oba, ta n̄at̄omp̄ar tocom, ta n̄at̄omp̄ar p̄asam, ta nwe o nwe p̄at̄omp̄ar suma mer̄on. ⁴ Nn̄o o nn̄o aḡko-ban̄'un waca mer̄on m̄o, n̄ayi di, dif̄o n̄andek̄o-wur a n̄asump̄ar d̄op̄o donu k̄eko. ⁵ Nn̄o o nn̄o afum ḡant̄oko-wos'on k̄ayi m̄o, k̄o n̄andewur dare dad̄oko-ε, n̄akon̄-kon̄ wec̄ak wonu, it̄o endeȳone sede nn̄o ḡayi m̄o. ⁶ K̄o asom aḡe ḡawur ḡac-k̄ot s̄adare; ḡac-d̄on̄k toloku tot̄ot ta Kanu, ḡac-tam̄as acuy mof̄o f̄ap.

P̄ociyan̄e pa Herodu (Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

⁷ Nte Alkaly Herodu ene mes mme meḡc-cep̄ar m̄o, k̄o p̄on̄ciyan̄e k̄o. Bawo al̄oma ḡaḡc-loku a Saḡ entime afi dac̄o; ⁸ al̄oma ḡac-loku, a Eliya eder, al̄oma ḡac-loku, a w̄ed̄on̄k w̄aka Kanu w̄ac̄oko-c̄oko w̄al̄oma oluks̄arne s̄o k̄ader. ⁹ K̄o Herodu nk̄on oloku: «In̄agbinti Saḡ dom̄p! An̄o ɔȳone fum w̄akawe aḡloku tet̄on m̄o-ε?» K̄o Herodu efan̄ k̄an̄k̄ k̄o.

Yesu k̄as̄on̄e ka afum wul k̄acam̄at (5000) k̄an̄emb̄ar̄e (Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Saḡ 6:1-14)

¹⁰ K̄o asom ḡander ḡaluk̄se Yesu t̄oko ḡanayo m̄o f̄ap. K̄o Yesu elek̄ ḡa k̄o ḡawurne k̄as̄ak, ntende dare da Betsayida. ¹¹ K̄o afum ḡaḡc̄ar̄e k̄awur k̄an̄an k̄o ḡaḡcep̄se ḡa dar̄on. K̄o Yesu owose ḡa k̄ader, k'on̄k̄o p̄ac-loku ḡa teta **d̄eb̄e da Kanu**, k'entam̄as s̄o aḡe ḡanato-tamne m̄o. ¹² Nte dec̄ deyefe k̄akale m̄o, k̄o Asom ɔn ḡal̄ot̄arne k̄o ḡac-loku: «M̄ayo ɔḡ m̄asak afum akan̄e ḡako ḡaten d̄ak̄adire k̄o yeri nde s̄adare nse s̄an̄kel nn̄o m̄o; bawo d̄at̄egber̄e ayi w̄akawe.» ¹³ K̄o Yesu oloku ḡa: «N̄ana n̄as̄on̄ ḡa yeri.» K̄o Asom ɔn ḡaloku k̄o: «C̄acom k̄acam̄at k̄o lop mer̄on ḡb̄ac̄ar̄am ȳo s̄ayo, m̄ofan̄ ɔḡ a s̄ako s̄awaye k̄anay k̄an̄ke yeri ba?» ¹⁴ Mba afum aḡe ḡaḡc-b̄ap afum wul k̄acam̄at (5000). K̄o Yesu oloku Asom ɔn: «N̄ayo ḡa ḡalon̄kane afum 50-50.» ¹⁵ K̄o asom ɔn ḡayo t̄oko Yesu enaloku ḡa k̄ayo m̄o, k̄o ḡand̄as ḡa f̄ap. ¹⁶ K̄o Yesu elek̄ c̄acom n̄ce k̄acam̄at k̄o lop nȳe mer̄on, k'eyek̄ti f̄or dareḡc, k'ontolan̄e yeri nȳe nn̄o Kanu k̄ayi m̄o. K̄o t̄eyefe d̄anda k'entipi yeri nȳe a k'endes̄on̄as yi ac̄ep̄se a ḡayer̄as k̄anay k̄an̄k̄o. ¹⁷ K̄o afum akako f̄ap ḡandi yeri nȳe k̄o ḡan̄emb̄ar̄e. Nte anawet̄as yeri yel̄ap̄as nȳe m̄o, ȳenayo c̄afala w̄aco k̄o mer̄on.

Piȳer oloku a Yesu ɔȳone nwe Kanu k̄ayek-yek m̄o (Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ D̄os̄ak d̄ol̄oma Yesu **p̄ac-lok-lok̄ar Kanu** taciḡa, ac̄ep̄se ɔn dar̄on ḡalon̄kane k̄o k̄as̄ak. K̄o Yesu eyif ḡa: «Toloku ta afum, an̄o iȳone-ε?» ¹⁹ K'ac̄ep̄se ɔn dar̄on ḡaloku k̄o: «Nte al̄oma ḡaloku m̄o, a Saḡ w̄agb̄at afum d̄ar̄omun m̄aȳone, k'al̄oma ḡaloku a Eliya m̄aȳone; al̄oma a w̄ed̄on̄k w̄aka Kanu w̄ac̄oko-c̄oko w̄al̄oma ɔ

məyənə nwe eyəfə afi daco mə.»²⁰ Kə Yesu eyif ŋa sɔ: «Kə cəke cə nənə nəŋcəm-cəmnen'em kəyənə-ε?» Kə Piyer oloku Yesu: «Wəyək-yək wəka Kanu məyənə.»

Yesu kacam defi dən kə kədeyefə kən afi daco
(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

²¹ Kə Yesu entij-tij ŋa kəcaŋke ti, ta ŋaloku ti fum o fum. ²² K'ənocər a pənamar dis dələl Wan ka fum bel-bel; abeki, alonje apəŋ kə atəkse sariye ŋabeləs kə; padif kə; pəyefə defi tataka tən ta maas.

²³ K'oloku afum fəp nte: «Kə fum efəŋ kəcəps'em-ε, wəkayi pəsak kəcəm-cəmne tetən ta sərka, wəkayi pəwose kəsak mefəŋ mən pəwose kətəɔ haŋ pəfi * dəsək o dəsək, pəcəm'em darəŋ. ²⁴ Bawo, nwe o nwe efəŋ kəyac kəyi doru kən mə, kəŋsalpər kə; mba nwe o nwe ɔ kiyi kən doru kəsəlpər kə tetem mə, eyac ki. ²⁵ Ake təyɔ fum kəsətɔ kən doru dandə fəp-ε, kə pəyənə fɔ wəkayi eyi kəgbalənə kə pəyənə fə ti wəkayi pəc-lasərne-ε? ²⁶ Nwe o nwe elapərri'em kə moloku mem, Wan ka fum endekɔ-sodəmne-wose kəyac mənə wəkayi k'endeder **pəmot pa pələl pa dəb**ε da Papa-ε, kə melekεε mecempi. ²⁷ Ic-loku nu kaŋce: Afum akin akin ŋayi nno kəfo kaŋke aŋe ŋantədewak defi ta ŋantanəŋk **dəbε da Kanu** mə.»

Piyer, Saŋ kə Sak ŋanəŋk Yesu pəyi pəmotu pa debeki da Kanu disre
(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)

²⁸ Nte Yesu oloku moloku maməkɔ mə, kə mata camət-maas meŋcəpər, k'elək Piyer, Saŋ kə Sak, kə ŋampe tərɔ kəronj **kək-lok-lokər Kanu**. ²⁹ Yesu eyi kəsali, kə kəro kən kəsəpər, kə yamos yən yənaŋkanε kəferε yoc-motər-motər. ³⁰ Pəwon fε kə afum mərəŋ ŋayefε kələk-loku kə nkən: Musa kə Eliya ŋanayi, ³¹ aŋe aŋc-nəŋk **pəmot pa pələl** pa debeki da Kanu disre mə. ŋac-loku Yesu kəkɔ kən nke kəŋkəyi Yerusalem mə. ³² Tətəŋne Piyer k'asol ən ŋac-dire pəpəŋ; nte ŋantime mə, kə ŋanəŋk Yesu pəmot pa debeki da Kanu disre, kə afum mərəŋ akə ŋanacəme kə nkən mə. ³³ Təm nte afum akako mərəŋ ŋaŋc-gbeyenε kə Yesu mə, kə Piyer oloku kə: «Wətəkse pəntese su kiyi ka nno. Səcəmbər **cəbal cəcpe-cəpε** maas, ŋin ŋam, ŋin ŋa Musa, kə ŋin ŋa Eliya.» Piyer enacəre fε nte oŋc-loku mə. ³⁴ Nte oŋc-loku tatəkɔ mə, kə kəp kənder kəgəpərne ŋa kə kənese kəsumpər acəpse a Yesu darəŋ nte ŋanənaŋk kəp kaŋkə kəc-der kəgəpərne ŋa mə. ³⁵ Kə dim dowur kəp kaŋkə disre, doc-loku: «Wəkawe əyənə wan kem, nkən iyək-yək: Nəcəŋkəl kə!» ³⁶ Nte ane dim dadəkɔ mə, k'anəŋk Yesu pəcəme sona. K'acəpse a Yesu darəŋ ŋaŋcaŋk ali fum enaloku fε sɔ wəkos tələma nte enəŋk mə mata maməkɔ.

Yesu kətaməs ka wan nwe ŋəŋk ŋelεc ŋenatorŋkulu-toŋkulu
(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)

³⁷ Dəckəsək nte ŋantor kəyefε dətəɔ mə, kə afum alarəm ŋander kədəfayne Yesu. ³⁸ Kə fum wələma oŋkulərne kənay kaŋkə daco: «Wətəkse ilətsen'am məməmən wan kem, bawo wəkin wəkawe gbəŋ iyo. ³⁹ ŋəŋk ŋelεc ŋələma ŋembere kə, kə ŋəsəŋε kə kəkule-kule gbəŋcana babəkɔ, kə ŋeyikəc kə pəpəŋ, kə ŋəsəŋε kə kəfoc kəwur kə dəkusu; kə ŋələləs kə dis, a kə ŋendesak kə. ⁴⁰ Ilətsenε acəpse-am darəŋ kəbeləs ka ŋi, mba ŋantam fε ti.» ⁴¹ Kə Yesu oŋkulərne: «Nənə afum alεc a tēm tante, atələŋ Kanu, tēm cəke tɔ pəmar sɔ iyi kə nənə-ε? Tēm cəke tɔ pəmar sɔ itəmpər te tonu-ε? Məkεε wan kam nno.» ⁴² Nte wan wəkakɔ oŋc-lətərne Yesu mə, kə ŋəŋk ŋeŋgbal kə dantɔf kə ŋeyikəc kə pəpəŋ. Mba kə Yesu

* **9:23** «kəgbəŋne kətək ka gbεke kən» = ti disre: «kəwose kəsəŋne defi dəsək o dəsək pəmə təkɔ Yesu enayɔ ti mə.»

enɓɓaŋ-gbɓaŋer ŋaŋk ŋeleɓ ŋaŋkɔ, k'entaməs wan wəkakɔ, k'osɔŋ kɔ kas. ⁴³ Kɔ cusu cəwos afum fəp kənəŋk ka fənəntər fəpəŋ fa Kanu.

Yesu kəgbəkərə kən kəloku defi dən
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Nte mes mamakɔ Yesu ŋɔc-yo mə mec-ciyene afum mə, k'oloku aɓɓɓe ɔn darəŋ: ⁴⁴ «Nəna nəsu ləŋəs, nəcəŋkəl bel-bel moloku mamɛ: Kəbər k'ander Wan ka fum afum dəwaca. ⁴⁵ Mba aɓɓɓe ɔn darəŋ ŋanacərə fɛ tedisrɛ ta toloku tatəkɔ ŋɔc-loku mə; tənagbɔpne ŋa, nte tɔŋsɔŋe ta ŋaŋcərə ti mə. Kɔ ŋanese kəyifət kɔ tedisrɛ ta toloku tatəkɔ.

Ano eɓɓər nu fəp-ɛ?
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

⁴⁶ K'aceɓɓe ɔn darəŋ ŋayefɛ kəyifətene nte tɔŋsɔŋe ŋacərə nwe eŋɓɓər ŋa dəkacəme mə. ⁴⁷ Yesu nwe enacərə meɓem-cəmnɛ mɛme meyi ŋa dəcɔr mə, elek wan wafət wəkin, k'ɛŋcəmbəɓərne kɔ. ⁴⁸ Kɔ Yesu oloku ŋa: «Nwe o nwe ebaŋ wan wəkawɛ kəbaŋ kətət tetem, embaŋ'im ina sərka pətət; nwe o nwe ebaŋ'im, embaŋ wəkɔ osom'im mə. Bawo fum wəkɔ eŋcəmbəɓərne dəkacəme defət mə, ɔyɔne wəkɔ eŋɓɓər nu fəp.»

Nwe ɔntɔc'am mə, efaŋ'am
(Mk 9:38-40)

⁴⁹ Kɔ Saŋ elek moloku k'oloku: «Wətəkse sənəŋəŋk fum wələma pəc-beləse yəŋk yeɓɓe tewe tam; kɔ səfaŋ kəmɔne kɔ, bawo wəkayi eŋcəme f'am darəŋ pəmɔ səna.» ⁵⁰ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Ta nəmɔne kɔ ti; bawo fum nwe ɔntɔc'am mə, efaŋ'am.»

Dare dələma da Samari kəfati kəbaŋ ka Yesu

⁵¹ Nte dəsək deɓɓe da Yesu doru dɔŋc-lətəs mə, k'olokune a mɛne pəkɔ Yerusalem gbəs. ⁵² K'osom afum aləma ŋayi kɔ kirin. Kɔ akakɔ ŋayi kirin kɔ ŋaŋkɔ ŋabəp dare da Samari dələma, nte tɔŋsɔŋe ŋalompəsneɓe kɔ mə. ⁵³ Mba kɔ aka dare dadəkɔ ŋafati kəbaŋ kɔ, bawo Yerusalem ŋaŋc-kɔ. ⁵⁴ Nte afum aŋe ŋanəŋk ti mə, aɓɓɓe a Yesu darəŋ, Saŋ kɔ Sak ŋaloku: «Wətəkse, məfaŋ səloku neŋɔ dotor kəyefɛ dəkəm deləsər ŋa?» ⁵⁵ Kɔ Yesu eŋkafələ k'entefərne ŋa, k'egbəŋ-gbəŋer ŋa. ⁵⁶ Kɔ ŋayefɛ kɔ ŋaŋkɔ dare dələma.

Aŋe ŋafaŋ kəcəme Yesu darəŋ mə
(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Nte ŋanayi dɔpɔ kəkɔ mə, kɔ fum wələma oloku kɔ: «Iŋcəm'am darəŋ nno o nno məŋkɔ mə.» ⁵⁸ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Yeterer yɔyɔ bi kɔ bemp yɔyɔ wələ wa yi; mba Wan ka fum ɔyɔ fɛ nno entam kəboc domp mə.» ⁵⁹ Kɔ Yesu oloku fum wələma: «Məcəm'em darəŋ.» Kɔ fum wəkakɔ oloku kɔ: «Wətəkse, məwos'em kərəsna iko iwup papa kem.» ⁶⁰ Kɔ Yesu oloku fum wəkakɔ: «Məsak afi ŋawup afi; kɔ mənə, məkɔ mədəŋk **deɓe da Kanu.**»

⁶¹ Kɔ fum wələma oloku: «Kəcəm'am k'inder darəŋ Wəbe, mba məkar iko kərəsna ilembəɓərne aka kələ kem disrɛ.» ⁶² Kɔ Yesu oloku kɔ: «Nwe o nwe edebifɛ cəna a wəkayi pəc-məmən tadarəŋ, entese fɛ kədəŋk ka **deɓe da Kanu.**»†

† 9:62 «entese fɛ kədəŋk ka deɓe da Kanu» kɔ pəyone fe ti-ɛ, «ɛmar fe deɓe da Kanu.»

10

Kasom ka acepsɛ darəŋ 72
(Mt 10:7-16)

¹ Nte tatəko teŋceper mə, kə Wəbe eyek-yek sə afum 72 aləma, k'osom ŋa mɛrəŋ mɛrəŋ ŋayi kə tekiriŋ kəkət ka sədare kə mofo fəp mme pənamar kə kələ mə. ² K'oloku ŋa: «Dələ detel dəmbək, mba atel ŋampice. Nələtsene wəka dələ detel dandɛ, pəsək atel ŋadɛ ŋatɛl dələ dən. ³ Awa! Nəko, isak'un nəko pəmə nte aŋsak ŋkesiya calma daco mə. ⁴ Ta nətəmpərəne pəsam pa delek, ta nətəmpərəne ləba, ta nətəmpərəne cəfta, ta nəyifene sə kə fum o fum dəpə. ⁵ Kələ nke o nke nəndekə-bere mə, nəkulɛ kərəsna: «Kanu kəberse pəforu kələ kaŋkɛ!» ⁶ Kə pəyone, fum wəka pəforu eyi kələ kaŋkə-ɛ, pəforu ponu pɛŋyi kə kəron; kə pəyone fɛ ti-ɛ, pəforu pəpəkə poluksərn'on. ⁷ Nəyi kələ kaŋkə, nədi yeri, nəmun domun da kələ kaŋkə; bawo pəmar pəsəŋ wəbəc kəway kan. Ta nəc-cal-cali wələ de! ⁸ Dare ndɛ o ndɛ nəbere a pabaŋ'un mə, nədi yeri yəkə aŋsəŋ'un mə. ⁹ Nətaməs acuy akə ŋayi di mə, nəloku ŋa: «**dɛbe da Kanu** dələtərn'on.» ¹⁰ Dare ndɛ o ndɛ nəkə ta ambaŋ'un mə, nəkə ndɛ abanŋka ŋaŋan nəloku: ¹¹ «Səŋkoŋar'un kəbof ka dare donu ali nke kəsoptɛ su dəwɛcək mə, səluks'on ki; nətam kəcərə a **dɛbe da Kanu** dələtərne.» ¹² Ic-lok'un a dəsək dadəkə, təyɔ nte andeyɔ dare dadəkə mə, tendeyɛŋk teceper ta Sodom.»

Sədare nse səfati kələŋ mə
(Mt 11:20-24)

¹³ «Pələcər'am mənə dare da Korasin! Pələcər'am mənə, dare da Betsayida! Bawo **mes mɛwɛy-wɛy mme Kanu kəmməntər** ayɔ nnə ndoronu mə, m' anayɔ sədare sa Tir kə Sidəŋ-ɛ, kə ŋanasəkper mɛra pəwon, ŋacəme pələmpu darəŋ, ŋabərne yamos yaŋan ya kəbal, ŋandɛ ŋaməŋcne! ¹⁴ Itə endesəŋe dəsək da kiti ka Kanu dadəkə, pəfədeyɛŋkər Tir kə Sidəŋ pəmə nənə. ¹⁵ Kə mənə, dare da Kapərnayum, məŋcəm-cəmne a andekə-pən'am haŋ dareŋc? Ala! Andekə-tor'am dəntəf haŋ nnə afum afi ŋayi mə. ¹⁶ Nwɛ eŋcəŋkəl'un mə, eŋcəŋkəl'im. Kə nwɛ eŋwənəs'un mə, ɛwənəs'im, k'ɛwənəs wəkə osom'im mə.»

Kəlulukus ka acepsɛ darəŋ 72

¹⁷ Kə afum 72 aŋɛ anasom mə ŋalukus pəbotu disɛ kə ŋaloku: «Wəbe! Ali yəŋk yɛlɛc fəp yənayi su dəntəf tewe tam.» ¹⁸ K'oloku ŋa: «Indenanəŋk Sentani kətəmpɛne kəyɛfɛ dareŋc pəmə təkə pəŋmot mə. ¹⁹ Nəcəŋkəl: Isəŋ'un kətam kəkət ka bok kə mekələŋcər kəron kələkene fənəntər fa ater anu fəp, daka o daka dəfotam kəyams'on ti. ²⁰ Mba ta pəbət'un nte yəŋk yɛlɛc yeyi nu dəntəf mə, mba pəbət'un nte aŋcic mewe monu ndɛ dareŋc, ndɛna Kanu mə.»

Pəbotu pa Yesu
(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Tenatəŋne, **Amera Nəcəmpi ŋa Kanu** ŋəsəŋe pənanŋkanɛ kəbət Yesu, k'oloku: «ŋyek-yekəs'am, Papa, Wəbe wəka dareŋc kə dəntəf, nte məmɛŋkər abeki kə asoku səbomp mes mame, a kə məmentər mi awut afɛt mə. Ey, Papa, bawo tatəkə tə məfan ti. ²² Ic-lok'un a Papa kem embər'im ca fəp dəwaca. Nwɛ o nwɛ eŋcərə fɛ nwɛ əyone Wan mə, kə pəntəyone Papa-ɛ; nwɛ o nwɛ eŋcərə fɛ sə nwɛ əyone Papa mə, kə pəntəyone Wan-ɛ, kə afum akə Wan eŋfan kələku ti mə.»

²³ Kə Yesu eŋkafələ k'entəfərne acepsɛ ən darəŋ, k'eyɛl dim, pəc-loku ŋa: «Pəmbət fər yəkə yɛŋnəŋk məkə nəyi kənəŋk mə! ²⁴ Bawo adəŋk a Kanu kə abɛ a tɔf yɛlarəm ŋanafan kənəŋk mme nəyi kənəŋk mə, mba ŋananəŋk fɛ mi; ŋanafan kəne mme nəyi kəne mə, mba ŋanane fɛ mi.

Capafɔ ca wəSamari wətət

²⁵ Kɔ wətəkse sariye wəloma eyefe k'oloku Yesu, nte efanj kəcəpe kɔ towul mɔ. K'eyif Yesu: «Wəbe, cəke cɔ pəmar iyɔ kəsɔtɔ ka kəyi wəyɛj katina-ε?» ²⁶ Kɔ Yesu eyif kɔ: «Cəke cɔ anjɛc nde buk ba sariye-ε? Cəke cɔ mənjkaranj bi disre-ε?» ²⁷ Kɔ fum nwe oloku Yesu: «Pəmar məbətərə Wəbe Kanu abəkək njam fəp, amera njam fəp, fənəntər fam fəp, kɔ kəsək kam domp fəp. Kɔ telip-ε, məbətər wɛnjɔ'am pəmɔ təkɔ mambətərne mana sərka mɔ.» ²⁸ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Məloku ti bel-bel, məyɔ tatəkɔ nte tɔnjɔj'am kəyi wəyɛj katina mɔ.» ²⁹ Mba nte wəbe wəka sariye nwe efanj kəmentər dolompu dən mɔ, k'eyif Yesu: «Anɔ ɔyɔne wɛnjɔ'im-ε?» ³⁰ Kɔ Yesu ɔnjgɔkərə moloku k'oloku: «Fum wəloma enayefe Yerusaləm pəc-kɔ Yeriko. Kɔ afum wəkakɔ ɔjkɔ pəbərə afum alɛc dacɔ, kɔ afum alɛc akakɔ njambanər kɔ daka dəkɔ enatəmper mɔ fəp, kɔ njasut kɔ hanj pəc-bət kəfi, kɔ njasumpər dɔpɔ kɔ njajkɔ. ³¹ Kɔ tosurenɛ wəlɔjnɛ wəloma osolne sɔ dɔpɔ din dadəkɔ; nte wəlɔjnɛ nwe enəjk fum wəkɔ anasut mɔ, k'ɛnjɛpər dɔpɔ ntende pəbɔle kɔ. ³² Kɔ wəLewy wəloma ender sɔ kəfo kin kanjɔ; kɔ wəkakɔ sɔ enəjk fum nwe, kɔ nkɔn sɔ ɛnjɛpər ntende pəbɔle kɔ. ³³ Kɔ wəSamari wəloma nwe ɔnjɔ-kɔ delek mɔ, ender pəbər fum wəkawe nte enəjk kɔ mɔ, kɔ nɔnɔfər deyɔ kɔ. ³⁴ Kɔ wəSamari nwe ɔlɔtərne fum nwe, k'olonər ruɛj yɔn member, k'ombɔy yi moro; k'esektər yi. Kɔ wəSamari nwe ɛlek fum wəkakɔ k'endenj kɔ pəkɔtɛnɛ pən kəronj, k'ɛnjɛkərə kɔ karwanjse kəloma, k'ɔnjɔ pəboc kɔ di, k'ɛnjɛcəme tetən. ³⁵ Dəckɔsək kɔ wəSamari nwe owurɛ gbɔlɛnj mɛrɛnj ba pəsam, k'ɔsɔnj bi wəka karwanjse. K'oloku kɔ: «Məgbəkərə kɔ, mpe o mpe mendesɔnj kɔ mɔ, indeluks'am pi dəkəlulus dem.» ³⁶ Kɔ Yesu ɔnɔcər: «Afum akanjɛ maas dacɔ anɔ ɔ mənə mənjkɛm-cɛmnɛ kəyɔnɛ ka wɛnjɔ ka fum wəkɔ afum alɛc njanasut mɔ?» ³⁷ Kɔ wəbe wəka sariye nwe oloku: «Nwe enamentər kɔ amera njobotu mɔ.» Kɔ Yesu oloku wəbe wəka sariye nwe: «Awa, mənə sɔ məkɔ məyɔ tatəkɔ.»

Yesu ndena Marta kɔ Mari

³⁸ Yesu njayi dɔpɔ kəkɔ kɔ acɛpse ɔn darən, kɔ njambərə dare dɔloma, kɔ wəran wəloma pac-we kɔ Marta, ɛmban kɔ nde ndəron. ³⁹ Marta enayɔ wɛnjɔ wəran wəloma nwe anjɔ-we Mari mɔ, kɔ wɛnjɔ nwe ɔjkɔ pənde Wəbe dəntɔf, pəc-cənjɔkəl moloku mɔn. ⁴⁰ Marta nkɔn pəsumpər yɛbɛc yɛlarəm. Kɔ Marta ender pəloku Yesu: «Wəbe tɔfɔtərəs'am tantɛ wɛnjɔ'im wəran ende pənd'am dəntɔf pəsəkər'em yɛbɛc yayɛ sona mɔ? Məloku kɔ pəde pəmar'im.» ⁴¹ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Marta, Marta! Məyi kəcɛm-cɛmnɛ kɔ kəsimsɛ teta mɛs mɛlarəm. ⁴² Mba tes tin gbɔnj tɔyɔ dəkəcəme. Mari ɛlek da pəntese mɔ, afɔsɔ-banər kɔ dənda.»

11

Yesu kɔ sali

(Mt 6:9-13; 7:7-11)

¹ Dəsək dɔloma Yesu **pəc-lok-lokər Kanu** kəfo kəloma. Nte elip mɔ, kɔ wəcɛpse kən darən wəloma eyif kɔ: «Wətəkse, mətəkse su kəlɔk-lokər Kanu, pəmɔ təkɔ Sanj enatəkse acɛpse ɔn darən kəlɔk-lokər Kanu mɔ.» ² Kɔ Yesu oloku nj: «Kɔ nənde kəc-lok-lokər Kanu-ε, nəloku:

Papa!

Pacərə decempi da tewe tam;

Dɛbɛ dam deder!

³ Məc-sɔnj su dəsək o dəsək kəcɔm kosu ka dəsək;

⁴ Mənjənɛnɛ su kiciya kosu!

Awa, sɛna sɔ, sɛŋaŋnɛnɛ nwe o nwe ɛŋciyanɛ su mɔ.
Ta mɛsak su sɛcɛm-cɛmɛnɛ kɛciya.»

⁵ Kɔ Yesu oloku ŋa sɔ: «Anɔ ɛntam kɛyɔ wɛkɔs wɛkin nu daco, nwe ɛɲyɛfɛ cɛk-cɛk pɛkɔ pɛbɛp wanapa kɔn nde ndɔrɔn pɛc-loku kɔ: «Wanapa mɛbɔr'im cɛcom maas, ⁶ bawo wɛbɔt kem wɛlɔma eder nde nderem cɛk-cɛk canɛɛ, mba ali paka iyo fɛ mpe iŋsɔŋ kɔ pɛdi mɔ.» ⁷ Kɔ wanapa kɔn wɛkako, eyi dukɛlɔ mɔ oloku kɔ: «Ta mɔtɔr's'im! Anɔbɔt kumba, sɛfɛntɛrɛ kɔ awut'em, ifɔtam kɛyɛfɛ isɔŋ'am cɛcom,» ⁸ ic-lok'un ti: Ali pɛyɔnɛ fɔ ɔfɔyɛfɛ pɛsɔŋ kɔ ci bawo wanapa kɔn ɔfɔ, endeyɛfɛ pɛsɔŋ kɔ daka o daka nde ɛfan mɔ, bawo wanapa kɔn ɛŋgbɔc gbɛs a mɛnɛ pɛsɔŋ kɔ. ⁹ Kɔ ina, ilok'un: Nɛtola, anɔŋ'un; nɛtɛn, nɛŋnɛŋk; nɛsut-sut kumba, anɔgbite nu. ¹⁰ Bawo mɛna nwe mɛntola mɔ, ampoc'am; mɛna nwe mɛntɛn mɔ, mɛŋnɛŋk; pagbite nwe onɔsut-sut kumba mɔ. ¹¹ Kas kɛrɛ kɛyi nu daco, nke wan kɔn ontola kɔ alop, pɛsɔŋ kɔ abok mɔ? ¹² Kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ, wan kɔn pɛtola kɔ ames nɛgbɛŋ, nkɔn pɛsɔŋ kɔ tekɛlɛŋcɔr? ¹³ Kɔ pɛyɔnɛ fɔ nɛna anɛ nɛlɛɛ mɔ, nɛŋcɛrɛ kɛsɔŋ awut anu ca yɔtɔt, ta ake tɔ Kas nke kɛyi nde dareŋc mɔ, kɛŋkɔsɔŋ Amera Nɛcɛmpi ŋɔn anɛ ŋaŋwɛr kɔ ŋi mɔ!»

*Yesu kɛlukɛ moloku ma yem nyɛ anabɔŋcɛ kɔ mɔ
(Mt 12:22-30; Mk 3:22-27)*

¹⁴ Dɔsɔk dɔlɔma Yesu pɛc-bɛlɛs ŋɔŋk ŋɛlɛc nɲɛ ŋɛnasɔŋɛ fum wɛlɔma kɛtɔlok-loku mɔ. Ntɛ ŋɔŋk ŋɛlɛc ŋaŋɔkɔ ŋowur kɔ mɔ, kɔ wɛtɔlok-loku wɛkako olɔk-loku, kɔ pɛŋciyanɛ afum. ¹⁵ Mba kɔ afum alɔma ŋaloku: «Bɛlsebul wɛbɛ wɛka yɔŋk yɛlɛc, ɛmbɛlsɛ yɔŋk yɛlɛc.» ¹⁶ Ntɛ alɔma ŋafan kɛsumpɛr kɔ dɛmoloku mɔ, kɔ ŋaloku kɔ a pɛmentɔr **tɔyɔ tɛgbɛkɛrɛ tin ntɛ tɛŋmentɔr a Kanu kɛsom kɔ mɔ.** ¹⁷ Mba ntɛ Yesu ɛnacɔrɛ pɛcɛm-cɛmɛnɛ paŋan mɔ, k'oloku ŋa: «Dare nde aka di ŋandeyɛfɛrɛnɛ taŋan mɔ, dɛŋlɔpsɔr kɛlɛɛ. Wɛlɔ wa di wɛtɛmpɛnɛ win win. ¹⁸ Kɔ pɛyɔnɛ fɔ Sentani eyi kɛyɛfɛrɛnɛ kɔ nkɔn sɛrka-ɛ, cɛke cɔ dare dɔn dɛntam kɛtɛsɛ-ɛ? Bawo naloku a Bɛlsebul imbɛlsɛ yɔŋk yɛlɛc. ¹⁹ Kɔ pɛyɔnɛ fɔ ina Yesu, Bɛlsebul imbɛlsɛ yɔŋk yɛlɛc-ɛ, awut anu ŋɛ, anɔ ɔ ŋambɛlsɛ yɔŋk yɛlɛc-ɛ? Itɔ ɔsɔŋɛ ntɛ ŋa yati ŋande kiti nu mɔ. ²⁰ Mba kɔ pɛyɔnɛ fɔ fɛnɔntɔr fa Kanu fɔ imbɛlsɛ yɔŋk yɛlɛc-ɛ, **dɛbɛ da Kanu** dender haŋ nnɔ nɛyi mɔ. ²¹ Kɔ fum wɛka fɛnɔntɔr ɔntɔmpɛr posutnɛnɛ-ɛ, ombum daka dɔn bel-bel ta tɔlɔm o tɔlɔm tɛnɔŋk di-ɛ. ²² Mba kɔ fum wɛlɔma nwe ɛmbɛk kɔ fɛnɔntɔr ender pɛsut kɔ kɛyɛfɛrɛnɛ pɛtam kɔ-ɛ, wɛkako ɛmbaŋɛr kɔ yosutɛnɛnɛ yɔn nyɛ ɛnalɔŋ mɔ, pɛlɛk ca yɔn fɛp pɛyɛrɛs. ²³ Nwe ɔntɔyi kɔ ina mɔ, enter'im; mba nwe ɔntɔlɔŋkan'em mɔ, mɛŋsamɛsɔr'em.»

*Kɛlukus ka ŋɔŋk ŋɛlɛc
(Mt 12:43-45)*

²⁴ «Ntɛ ŋɔŋk ŋɛlɛc ŋaŋɔkɔ ŋowur fum nwe dɛris mɔ, ŋɔc-kɔ ŋɛc-der ŋɛc-cɛpɛr-cɛpɛr mofɔ mowosu, ŋɛc-tɛn dɛkɛyi. Kɔ ŋɔntɔsɔtɔ, kɔ ŋoloku: «Ilukus nde kɛlɔ kem nke inayɛfɛ mɔ.» ²⁵ Ntɛ ŋolukus mɔ, kɔ ŋɛbɔp kɛlɔ kɛŋkɔ pafɛŋ ki, palompɛs di bel-bel. ²⁶ Awa! Kɔ ŋɔŋk ŋɛlɛc ŋaŋɔkɔ ŋɔŋkɔ, ŋɛtɛn akos anɲi yɔŋk yɛlɛc camɛt-mɛrɛŋ nyɛ yɛnanaŋkanɛ kɛlɛɛ yɛtas ŋi mɔ; kɔ ŋosolɛ yi kɔ yender yɛcɛmɛ fum nwe darɛŋ. Awa, kɔ pɛlɛc pɛnaŋkanɛ fum wɛkako pɛtas tɔkɔ pɛnanyi kɔ mɔ.»

Pɛtɔt posoku

²⁷ Yesu eyi kɛlɔku moloku mamɔkɔ, kɔ wɛran wɛlɔma onɲulɔrɛnɛ kɛnay ka afum akako daco: «Pɛbɔt kor nke kɛnabɛkɛs'am mɔ, kɔ mɛsɛ mɛmɛ anamɛsɔr'am mɔ!» ²⁸ Mba kɔ Yesu onɲukɛ: «Pɛbɔt anɛ ŋaŋcɛŋkɛl tolɔku ta Kanu, ŋamɛŋkɛrɛnɛ ti mɔ!»

Kɛwe ka tɔyɔ tɛgbɛkɛrɛ tɔlɔma nte tɛyɛfɛ nde Kanu kɛyi mɔ
(Mt 12:38-42)

²⁹ Nte kanay kɛɲc-mɛpne Yesu mɔ, kɔ ɲayɛfɛ kɛlɔku: «Afum a ndekɛl ɲantese fɛ; **tɔyɔ tɛgbɛkɛrɛ nte tɛyɛfɛ ndena Kanu mɔ** tɔ ɲafan kɛnɛɲk; mba ali tin afɔsɔ-mɛntɛr ɲa kɔ pɔyɔnɛ fɛ ta Yunusa-ɛ. ³⁰ Bawo tɔkɔ teta Yunusa tenayɔnɛ aka Ninewe tɔyɔ tɛgbɛkɛrɛ mɔ, itɔ teta Wan ka fum tendesɔ-yɔnɛ afum a tɛm tante tɔyɔ tɛgbɛkɛrɛ. ³¹ Dɔsɔk da kiti, wɔbera wɛka kɛca kɛtɔt (kɔ mɛntɛfɛrne nde dec dempɛ mɔ), endetime tɛm ta kiti, pɛcɛmɛ afum a ndekɛl fɔr kirij. Endeyemsɛnɛ ɲa, bawo kɛfo kɛbol-bolu ka dare dɔlɔma k'ɛnayɛfɛ k'ender kɛcɛɲkɛl kɛcɛrɛ pɔkɔt ka Sulemany. Mba fum eyi nnɔ nwe ɛɲcɛpɛr Sulemany mɔ! ³² Dɔsɔk da kiti, afum aka Ninewe ɲandekɔ-yɛfɛr afum a ndekɛl ɲayemsɛnɛ ɲa, bawo aka Ninewe ɲanasɛkpɛr mɔyɔ manjan, kɔ ɲancɛmɛ pɛlompɔ darɛɲ, nte ɲanane moloku ma Yunusa mɔ. Mba wɛlɔma eyi nnɔ nwe ɛɲcɛpɛr Yunusa mɔ.»

Capafɔ ca lamp da dis
(Mt 5:15; 6:22-23)

³³ «Fum nwe ɔ nwe ɔfɔmot lamp pɛkɛɲk di kɔ pɔyɔnɛ fɛ ti-ɛ pɛmɛɲk di, mba pɛfɔs pɔ aɲcɛmbar di nte tɔɲsɔɲɛ aɲɛ ɲambɛrɛ mɔ ɲanɛɲk pɛwanjɛrɛ. ³⁴ Dɔfɔr dam dɔyɔnɛ lamp da dis. Kɔ dɔfɔr dam dentesɛ-ɛ, dis dam fɛp dɔɲmotnɛ; mba kɔ dɔfɔr dam dɔntɔtesɛ-ɛ, dis dam sɔ kubump kɔ dɛɲyi. ³⁵ Mɛkɛmbɛrɛnɛ ta pɛwanjɛrɛ mɛpɛ pey'am dɛris mɔ pɔyɔn'am kubump. ³⁶ Kɔ dis dam domot ta tofo ɔ tofo teyi nte teyi kubump mɔ, tɛm tatɔkɔ dis dam fɛp dɛmar, pɛmɔ tɔkɔ lamp dɔɲmot'am kɔ dɛndɛmar-ɛ.»

Yesu kɛbɔɲcɛ aFarisi kɔ atɛksɛ a sariyɛ kiciya
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

³⁷ Nte Yesu ɛnayi kɛlɔk-ɔkɔ mɔ, kɔ wɛFarisi wɛlɔma ɛletsɛnɛ kɔ kɛkɔ-di yeri dɔsɔk dadɔkɔ nde ndɔrɔn. Kɔ Yesu ɛmbɛrɛ k'ɔɲkɔ pɛndɛ amɛsa kirij. ³⁸ Kɔ pɛɲciyanɛ wɛFarisi nwe nte Yesu ɛnatɔ-gbɛt waca dɛromun * kɛrɛsna a pɛdedi yeri mɔ. ³⁹ Mba kɔ Wɔbɛ ɔlɔku kɔ: «Nɛna aFarisi, pɛlet kɔ sɛpɔt tadarɛɲ yɔ ɲɛɲsɔkɛs, mba bɛkɛc yonu disrɛ nɛlasɛrɛnɛ deke dɛris kɔ kɛyɔ mes mɛlɛc. ⁴⁰ Nɛna atɔcɛrɛ mes aɲɛ ɲayɔnɛ mɔ, Kanu nke kɛlompɛs tadarɛɲ mɔ, bafɔ ki kɛlompɛs sɔ tɛdisrɛ ba?† ⁴¹ Nɛc-pocɛ atɔyɔ daka mɛpɛ pɛɲyi sɛpɔt kɔ dɛpɛlet yonu mɔ, fɛp fa yi fɛndesɔk nnɔ ɲayi mɔ.

⁴² Mba pɛlɛcɛr'un nɛna aFarisi! Bawo ɲɛɲsɔɲ Kanu farilɛ fa mɛrket kɔ malɛɲkan; mba nɛc-pɛlɛr dolompɔ kɔ kɛbɔtɛr ka Kanu. Tatɔkɔ tɔ pɛmar pɛyɔ, ta ampɛlɛrɛnɛ tɔkɔ-ɛ. ⁴³ Pɛlɛcɛr'un nɛna aFarisi! bawo ɲɛmbɔtɛr dɛkɛnde dɔcɔkɔ-cɔkɔ **dɛkɛcɛpɛs**, kɔ kɛyif kɛlɛl nde ambɔpsɛnɛ mɔ. ⁴⁴ Pɛlɛcɛr'un! bawo ɲayi pɛmɔ cufu nɛnɛ antɔgbɛkɛrɛ mɔ, pac-kɔt ci kɛrɔɲ ta aɲcɛrɛ-ɛ.»

⁴⁵ Kɔ fum wɛlɔma atɛksɛ a sariyɛ daco ɛlɛk moloku, k'ɔɲkulɛrɛnɛ: «Wɛtɛksɛ, kɔ mɛlɔku tatɔkɔ-ɛ, mɛɲsɔnu sɔ sɛna!» ⁴⁶ Kɔ Yesu ɔlɔku: «Pɛlɛcɛr sɔ nɛna, atɛksɛ a sariyɛ! Bawo ɲɛɲsarɛsɛr afum yesarɛ ɲyɛ ɲantɔtam mɔ, ta ɲɛɲgbɔɲɛnɛnɛ yi ali telɛr tonu-ɛ.»

⁴⁷ «Pɛlɛcɛr'un! Bawo nɛna ɔɲlɔ cufu ca adɛɲk a Kanu aɲɛ atɛm anu ɲanadif mɔ. ⁴⁸ Kɛmɛntɛr kɔ mɛndɛ tante a mɛna sɔ mɛwɔsɛ mɔyɔ ma atɛm anu mamɔkɔ, bawo ɲa ɲanadif adɛɲk a Kanu, kɔ nɛna ɲɛɲlɔ cufu cɛɲan! ⁴⁹ Itɔ ɔsɔɲɛ kɛcɛrɛ kɛtɔt ka Kanu disrɛ, kɛlɔku: «Indekɛnɛ ɲa adɛɲk kɔ asom.» Kɔ ɲandif

* **11:38** CɛFarisi, kɔ fum ɔɲkɔ kɛdi yeri-ɛ, mɛnɛ pɛgbɛt kɛrɛsna waca dɛromun. † **11:40** Kanu nke kɛlompɛs tadarɛɲ mɔ, bafɔ ki kɛlompɛs sɔ tɛdisrɛ ba? kɔ pɔyɔnɛ fɛ ti-ɛ, nwe olompɛs tadarɛɲ mɔ, bafɔ nkɔn olompɛs sɔ tɛdisrɛ ba?

alóma, kó ñantórás alóma, ⁵⁰ itó endesóñe afum a ndekál kádekó-saré kiciya ka kádif ka adáñk a Kanu akanñe fáp, káyefe nte doru donɔɔp mɔ, ⁵¹ káyefe mecir ma Abel, hanj kábap ka ma Yakariya, nwe anadif nde Káló kápáñ ka Kanu, káfo kácempi kó **anj**gbip daco mɔ. Ey, injlok'un ti: Andekó-yif ti afum a tem tanté.»

⁵² «Pálecár'un, nána atáksé a sariye! Bawo nálinj tasapa pa kécáre; nána sárka námbere fé, náwose fé sɔ acuru ñabere ako ñananaj kábere mɔ.»

⁵³ Nte Yesu owur nde káló kanjko mɔ, kó pantele atáksé sariye kó aFarisi nno eyi mɔ. Kó ñayefe kágbáñ-gbáñjér kó, ñac-yifát kó mes fáp, ⁵⁴ ñac-cápe kó mowul, nte tónsónje ñanene kó yem dámoloku mɔ.

12

Nàkembàrne ta nábanjene dofum

(Mt 10:26-27)

¹ Tem tatáko afum wul wul ñanalonjkané, pəwurené pəmə ñadenjərené, kó Yesu oloku acəpsə ɔn darəñ kərəsna: «Nàkembàrne lebin da aFarisi nde dáyone kábanjene dofum mɔ. ² Tes o tes tɔgbəpne teyi fé nte pəntəmar paloku mɔ, nte o nte tɔngbəpne fé nte pəntəmar pácəre mɔ. ³ Itó ɔsónje nte o nte tɔ nəloku kubump, andene ti danj penj; kó nte məñmənəkəs fum deləñəs dukəlɔ mɔ, andedəñk ti kəlɔ kəronj.»

Nwé pəmar nənese mɔ

(Mt 10:28-31)

⁴ «Ic-lok'un ti, nána anapa'em: Ta nənese anje ñandif dis gbəcərəm, kó tɛyefe danda ta ñantam təlɔm o təlɔm sɔ mɔ. ⁵ Indementər'un nwe pəmar nənese mɔ: Nənese nwe endif pəkafelé sɔ pətam kələm'am Yahanama mɔ. Ey! Ic-lok'un, nkón pəmar nənese! ⁶ Bafɔ gbəña kəcamət y'añcaməs pəsam gbələñ mərəñ? Awa! Ic-lok'un a Kanu kəfəpəl ali ñin yi daco. ⁷ Ali cəfon ca domp donu aləm ci fəp. Ta nənese; bawo pələl ponu penjcepər pa gbəña yelərəm!»

Amera Nəcempi ña Kanu ñendetáksé pəmar acəpsé a Yesu kəloku mɔ

(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ «Ic-lok'un ti: Nwe o nwe owose afum alarəm daco a wəcəpsə kem darəñ ɔyone; Wan ka fum endesərəmmne-wose nno fər ya mələkəe a Kanu kirinj, a wəkón fum wəkako ɔyone. ⁹ Mba mənə nwe məndekó-bupərə ti afum daco mɔ, Wan ka fum endekó-sərəmmne-ce mənə wəkayi mələkəe a Kanu fər kirinj. ¹⁰ Nwe o nwe oloku pələc pa Wan ka fum, andekó-ñajñene wəkayi; mba nwe o nwe ɔləməs **Amera Nəcempi ña Kanu**, afədəkó-ñajñene kó.»

¹¹ «K'ande pac-linjəs'un kəkəkəre nde **dəkəcəpəs-é**, kó pəyone fé ti nda aboc kiti, kó pəyone fé ti abe-é, ta nəcem-cəmmne nte nəñkoyacne, kó təkó nəñkóloku mɔ; ¹² bawo **Amera Nəcempi ña Kanu** ñendekó-təks'on gbəñcana babəko təkó pəmar nəndekó-loku mɔ.»

Capafɔ ca wəka daka wətəcərə tes

¹³ Kó fum wələma oloku Yesu kənay kanjko disre: «Wətəkse, məloku wəñc'im a səyerene ké kosu!» ¹⁴ Kó Yesu oloku fum wəkako: «Ano ɔ 'cəmbər'im kəyone ka wəboc kiti nu daco, kó pəyone fé ti, wəyer'un daka donu-é?» ¹⁵ Kó tɛyefe danda, kó Yesu oloku ña: «Nàkembàrne kəbətər ka kəyɔ daka delərəm, bawo bafɔ daka dadəkó dətəmpər tecepərəne ta fum doru, ali wəkayi pəyɔ daka delərəm.»

¹⁶ Kó Yesu oloku ña capafɔ cələma: «Fum wəka daka wələma enayɔ ntəf nye yəñc-tesə yəbaf mɔ. ¹⁷ Pəc-cəm-cəmmne, pəc-yifne: «Cəke cɔ indeyɔ-é? Bawo iyɔ fé kəfo nké injkó-lonjka yətél yem fəp mɔ.» ¹⁸ Kó fum nwe olokune, «Nte tɔ indeyɔ:

Kəwəkəc kə iŋkə cələ cem, isel nce cəmbək mə, ilonka ci disre malə kə ca yem yələma. ¹⁹ Kə tɛyɛfɛ dənda-ɛ, ilokunɛ dɛbəkəc: «Iyo daka delarəm demɛŋkərne mɛren mɛlarəm; iŋesəm oŋ, idi, imun iwoləs.» ²⁰ Mba kə Kanu kələku kə: «Məna Wəbəc, Wətəcərə tes! Pibi pa məkə yati pə andewer'am kiyi kam doru; təkə məlompəs mə, anə ə mändesakərə ti-ɛ?» ²¹ Kə Yesu əncər: «Itə pəyi fum nwe endelonka daka dən, a ta Kanu kəŋnəŋk kəyo kən daka mə-ɛ.»

Kəlan Kanu (Mt 6:25-34)

²² Kə Yesu oloku acɛpse ən darəŋ: «Itə əsəŋɛ nte ilok'un: Ta nəcəm-cəmne teta doru donu—ake nəndedi-ɛ. Ta nəcəm-cəmne sə teta dis donu—ake nəndɛbɛrɛ-ɛ. ²³ Bawo kəyi doru kəŋcɛpər yeri, kə dis dɛŋcɛpər yamos. ²⁴ Nəkəkce bəmp ya ser: Yəfəbɔf, yəfətɛl, yəfəmɛŋkərne, yəyo fɛ cələ, mba Kanu kəŋsəŋ yi yeri. Nəna nəŋcɛpər bəmp yəyəkə pəbələ! ²⁵ Anə ə kəcəm-cəmne kən kəntam kəbɛrɛnɛ kururu katin gbəŋ kəwon kən doru-ɛ? ²⁶ Kə pəyənɛ a nəfotam ali tes tɛfɛt-ɛ, ake nəŋkəcəm-cəmne nɛ təkə tɛŋcəmɛ mə? ²⁷ Nəgbətəne nte yɛlɛŋk ya dale yomporə mə: Yəfəbəc, yəfədu yamos, mba ic-lok'un, ali wəbɛ Sulemany kə daka da debeki dən, ɛnayo fɛ yamos nyɛ yɛnatesɛ pəmə pɛlɛŋk papəkə pin mə. ²⁸ Yika yeyi məkə dale, alna pəc-ləm yi dənɛŋc, mba Kanu kəŋsəŋɛ pəmar yi. Nəna, anɛ kəlan konu kəmpicɛ mə, nəntam kəlan tes tin: Pipicɛ oŋ cəkɛ o cəkɛ, itə Kanu kəndeyən'on! ²⁹ Kə nəna, ta nətərəsnɛ kəcəm-cəmne teta yeri yəkə nəndɛ nəc-di mə, ta nəcəm-cəmne teta yomunəs yəkə nəndɛ nəc-munəs mə. ³⁰ Bawo acuru a doru dandɛ ŋəŋcəm-cəmne teta ca yəyəkə. Kə nəna, Papa konu ɛŋcərə a nəfan yi. ³¹ Nətɛn **dɛbɛ da Kanu**; nkən Kanu endesəŋ'un yɛləpəs yəkə.»

Daka kiyi ka dareŋ (Mt 6:19-21)

³² «Ta mənɛsɛ, Atəkəs'em darəŋ! Bawo pəmbət Papa konu kəsəŋ konu daka da dɛbɛ dən fəp. ³³ Nəcaməs daka donu, nəpocɛ kəway kəŋkə atəyo daka. Nte tɛŋsəŋɛ nəmɛŋkərne daka da alna ndena Kanu mə. Daka da ndena Kanu dɔfəlip! Dəndo wəkɛ eyi fɛ nwe əŋlɔtərɛnɛ di mə; ate ŋeyi fɛ nŋɛ ŋəŋsəm di mə. ³⁴ Bawo da daka donu dɛŋyi mə, difə abəkəc ŋonu ŋɛŋyi.»

Abəc anɛ ŋambum mə

³⁵ «Nəgbəŋcɛnɛ səbɛlɛt dəfi, nəmɔt səlamp sonu, nəcəmɛ bel-bel! ³⁶ Nəyi pəmə abum anɛ ŋandekar wəbɛ kəŋan kəder kəyɛfɛ dəŋgbəŋnɛ mə, nte tɛŋsəŋɛ wəkəkə əŋc-kəna-der pəsut-sut kumba, ŋa ŋəgbite kə ki katəna mə. ³⁷ Pəbət acar akakə wəbɛ kəŋan, əŋc-kəna-der pəbəp kə pəc-kar kəgbite kə mə. Amina! Ic-lok'un ti: Endɛgbəŋcɛnɛ bɛlɛt, pədəs acar akakə dəməsə kəkə-di yeri, nkən pəyərəs ŋa yi. ³⁸ Ali pəyənɛ fə cək-cək cə ɛndɛr, kə pəyənɛ fɛ ti-ɛ dəsəkə, mba k'ɛmbəp ŋa ta ŋandirɛ-ɛ, pəbət ŋa!»

³⁹ «Nəcərə bel-bel a kə wəbɛ wəkə kələ ɛŋcərə tɛm nte wəkɛ ɛndɛr mə-ɛ, əfəsək kə pəwəkəc kələ kən. ⁴⁰ Nəna sə, nəcəmɛ bel-bel! Bawo Wan ka fum ɛndɛdɛr tɛm nte nəntəyo kə amera mə.»

Wəbəc wələmpu kə wəbəc wətələmp (Mt 24:45-51)

⁴¹ Kə Piyɛr eyif Yesu: «Wəbɛ, səna gbəcərəm ŋə mənloku capafə canɛɛ, ka fəp fə mənloku ti ba?»

⁴² Kə Wəbɛ oloku: «Wəcəmbər-cəmbər daka wərə olomp, pəsək domp-ɛ? Nkən əyənɛ nwe wəbɛ əŋloku: «Isəŋ'am yəbəc nyɛ: Məc-səŋ yeri afum anɛ ŋayi kəbəc'em mə, tɛm nte pəmar mə.» ⁴³ Pəbət wəcar wəkəkə wəbɛ kən əŋlukus

pəbəpə kə yəbəc yayəkə mə! ⁴⁴ Plok'un ti, kançe kə: Nkən ə wəbə kən ənsən yəbəc ya kəcəmbər-cəmbər ka daka dən fəp! ⁴⁵ Mba kə wəcar olokunə dəbəkək: «Wəbə kem entayefe fə kəder,» pəyefe kəsut ka amarəs arkun kə aran-ε, pəc-di, pəc-mun han pəcis-ε, ⁴⁶ wəbə ka wəcar kakə endeder dəsək nde əntəyək kə amera mə, dec nde əntəcərə mə, təm tatəkə embeləs wəcar wəkəkə, pəsən kə kəway nkə pəmar pəsən acar atənənə wəbə kəjan mə. ⁴⁷ Wəcar nwe εncərə tefan ta wəbə kən mə, ta olompəsənənə kə mə, ta əntəyək təkə wəbə kən efan mə, ənsut wəcar wəkəkə kəsut kəpən. ⁴⁸ Mba wəcar nwe əntəcərə tefan ta wəbə kən mə, pəciya-ciya kəlompəs mə, wəcar wəkəkə pəpic pə ənsut kə. K'anəsən fum pələrəm-ε, pələrəm pə ənwer kə. K'anəsən kə kəmənjk pələrəm-ε, ənhanjkane kəwer kə pələrəm.»

Teta Yesu təsənjə afum kəgbeyənə
(Mt 10:34-36)

⁴⁹ «Nənc d' inder kəber doru, k'ifanə di kəmar! ⁵⁰ Pəmar isətə kəgbət dərömun, kə kənwon'im kəyi. ⁵¹ Nəncəm-cəmne a pəforu pə inkerə kəsən doru ba? Ala de, mba kəgbey k'inkerə. ⁵² Kəyefe əntəntə ənjə əntəntə ənjə kəcəmət kələ disrə, nəndəgbeyənə akə ənjə maas akə ənjə mərənj. ⁵³ Kas kəgbey wan wərkun, wan wərkun pəgbey kas; kərə kəgbey wan wəran, wan wəran pəgbey kərə; kəncərə kəgbey wəran ka wan kən, wan-sə pəgbey kəncərə.»

Kəcərənə ka kəm
(Mt 16:2-3)

⁵⁴ Kə Yesu oloku sə kənay: «Kə nənənk kəp kəgbəpərənə ntende dec dənjkale mə, nənkule katina: «Kəder kə wəcafən endeder!» Pəfə-won wəcafən pəder. ⁵⁵ Mba kə nənənk afef njə kəca kətət noc-wur-ε, nəloku: «Kəwənə kə pənder,» təkə nənjloku ti mə, itə tenyi. ⁵⁶ Nəna Abənənə dofum! Nəntəm kəcərənə megbəkərə mə təkə əntəf kə kəm tenyi mə; ta ake tə nəntətəm kəcərənə tegbəkərə ta təm tante, nte təyefe ndena Kanu mə-ε?»

Məten kətənjə kə wəterənə kam
(Mt 5:25-26)

⁵⁷ «Ta ake tə nəntəcərənə nəna sərka təkə pəmar nəyək mə-ε? ⁵⁸ Kə məndekə kə wəyefərənə kam dənjkiti-ε, məwosə nətənjə dəpə kərəsna. Kə pəyənə fə ti-ε, ənjkəkər'am dabe. Wəbəc kiti pəsən'am wəsodar, wəsodar eber'am dəbili. ⁵⁹ Ic-lok'am məfəwur dəbili kə məntəlip kəsən pəsəm pəkə məntəmpərə wəkəkərə kam dəbili mə.»

13

Nəsəkpər mera, nəcəmə pəlompu darənj, kə pəyənə fə ti-ε, nəfi!

¹ Təm tatəkə kə afum ələmə nənder nələmə Yesu təkə Pilat ənadifət əKalile ələmə nte nənc-lənjənə Kanu mə. Itə tatəkə Pilat ənənənkəl mecir ma afum kəlojnə kəjan. ² Kə Yesu oloku njə: «Nəncəm-cəmne a k'anadifət əKalile akəkə tatəkə-ε, a tementər ənjə nənanənkənə kəciya nətas əKalile ələpəs akə anatə-dif mə ba? ³ Ala! Ic-lok'un: Mba kə nəntəsəkpər mera nəcəmə pəlompu darənj-ε,* tatəkə tə nəndələsərənə fəp pəmə akəkə. ⁴ Kə pəyənə fə ti-ε, afum ənjə wəco kə camət-maas ənjə kələ ka Siloyə kənawəkərənə kədif mə, nəncəm-cəmne a nənanənkənə kəciya nətas aka Yerusalem ələpəs ənjə ba? ⁵ Ala, ic-lok'un, mba kə nəntəsəkpər mera nəcəmə pəlompu darənj-ε, nəna sə fəp nənji pəmə njal!»

Capafə ca kətək kəkom nkə kənatə-yəkə yokom mə

* 13:3 «Nəntubi» itə «Nəsəkpərə məyək mətət məyək melec.»

⁶ Kò Yesu oloku sò capafò nce: «Fum wələma ɛnabɔf kətək ka tumbunyi dale dɔn dacɔ. K'ender kətɛn yokom ya ki, mba k'embəp kətək ka tumbunyi nke ta kəŋkom-ɛ. ⁷ Awa, k'oloku wəbɔc kən wəkɔ ɔŋc-bumɛ kɔ dale mɔ: «Meren maas mɔ mamɛ nte inder kəpim yokom ya kətək kəŋkɛ mɔ, mba ifɔsɔtɔ. Awa məcəp ki! Ta ake tɔ kəndecəmɛnɛ, kəbanj antɔf gbəcərəm-ɛ? ⁸ Kò wəbɔm ka dale oloku kɔ: «Wəbɛ, məsak kətək kəkɔm kəŋkɛ kərən nke gbəcərəm paməmən sɔ; indekay hanj inɔŋkɛr, iber ma sɔ ŋcək-cək-a. ⁹ Kò tatəkɔ teyi-ɛ, tələma kəŋkom dok, kɔ pəyi fɛ ti-ɛ, məcəp ki.»

Yesu kətaməs ka wəran wələma simiti, dəsək da kəŋesəm

¹⁰ Kətəkɛ kò Yesu ɛŋc-ndɛ **dəkəcəpəs** dələma, simiti, dəsək da kəŋesəm. ¹¹ Wəran wələma ɛnayi danda nwe ŋɔŋk ŋɛlɛc ŋɛnasɔŋɛ kətɔ-kɔt kəyɛfɛ meren wəcɔ kɔ camət-maas mɔ; ɛnanutnɛ, ta ɛntam kətɛŋcɛ-ɛ. ¹² Nte Yesu ɛnəŋk wəran nwe mɔ, k'ewe kɔ, k'oloku kɔ: «Wəran, docu dam desak'am.» ¹³ Kò Yesu ɛndɛj kɔ kəca. Gbəŋcana babəkɔ kɔ wəran nwe ɛntɛŋcɛ, k'eyɛfɛ **kəcəm** debeki da Kanu. ¹⁴ Mba kɔ pəntɛlɛ wəbɛ wəkɔ **dəkəcəpəs** dadəkɔ, nte Yesu ɛnataməs wəran wəkakɔ simiti, dəsək da kəŋesəm mɔ, kɔ wəbɛ nwe oloku afum: «Mata camət-tin meyi mme pəmar pəc-bəc mɔ, nader nətɛn kətaməsɛnɛ mata maməkɔ disrɛ, mba ta nader simiti, dəsək da kəŋesəm.» ¹⁵ Kò Yesu oloku kɔ nte: «Nəna abanɛnɛ dofum: Simiti, dəsək da kəŋesəm, anɔ ɔntɔgbeki wana wɔn, kɔ pəyɔnɛ fɛ ti-ɛ, sɔfalɛ sɔn pəkəkɛrɛ kəkɔ-mun-ɛ? ¹⁶ A wəran nwe ɔwur dokom da Abraham, a kɔ Sentani səsumpər səkot kəyɛfɛ meren wəcɔ kɔ camət-maas mɔ, pəmar fɛ pasikəli kɔ bənda yayəkɔ simiti, dəsək da kəŋesəm ba?» ¹⁷ Yesu kələku moloku maməkɔ, kɔ tɔsɔŋɛ ater ɔn fəp kələpərɛnɛ; mba pənabɔt kənay fəp, məyɔ məpɔŋ maməkɔ Yesu ɔŋc-yɔ mɔ.

Capafò ca tɛŋgbɛn tɛfɛt

(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)

¹⁸ Kò Yesu oloku sɔ: «Ake **dɛbɛ da Kanu** dowurɛnɛ-ɛ? Ak' indetubcɛnɛ di-ɛ? ¹⁹ Tɛŋgbɛn tɛfɛt[†] nte fum ɛlɛk, pələm dale dɔn disrɛ mɔ. Tɛŋgbɛn tatəkɔ toponj, pəyɔnɛ kətək kəpɔŋ, bəmp yeder yələ wara wawəkɔ kəronj mɔ.»

Capafò ca lebin

(Mt 13:33)

²⁰ Kò Yesu oloku sɔ: «Ak' indetubcɛnɛ **dɛbɛ da Kanu**-ɛ? ²¹ **Dɛbɛ da Kanu** dowurɛnɛ kɔ lebin ndɛ wəran ɛŋlɛk pəbɛr kəcɔm nke ɛnalompəs kɔ abek ŋa farin dacɔ mɔ, a kɔ kəcɔm kəŋkɔ kəmpe fəp mɔ.»

Capafò ca dəkəbɛrɛ dɛwɛkɛnɛ

(Mt 7:13-14,21-23)

²² Nte Yesu ɛŋcali sədare sɛfɛt kɔ səpɔŋ kəkɔ ka Yerusalem mɔ, pəc-təksɛnɛ sɔ afum. ²³ Kò fum wələma eyif kɔ: «Wətəkɛ, afum apic ŋɔ Kanu kəndekɔ-yac ba?» Kò Yesu oloku ŋa: ²⁴ «Nəna sɔ nəsɛp nədekɔ nəbɛrɛ dəkəbɛrɛ dɛwɛkɛnɛ dadəkɔ, bawo ic-lok'un: Afum alarəm ŋandesɛp kəbɛrɛ ka di, mba ŋafɔdekɔ-tam.»

²⁵ «Kɔ wəkɔ kələ ɛndekɔ-yɛfɛ pəcəŋ kumba, nəna aŋɛ nəŋyi doru mɔ, nədeyɛfɛ kəsut-sut kumba, nəc-loku: «Wətəkɛ! Məgbite su!» Tɛm tatəkɔ ɛndekulɛ nu: «Ŋcərə fɛ kəca nke nəyɛfɛ mɔ!» ²⁶ Tɛm tatəkɔ tɔ nəndekɔ-cɔp kələku: «Sənadi yerɛ, səmɔn kɔ mənə, məc-təkɛ ndɛ mirit məpɔŋ ma dare dosu.» ²⁷ Nkən pəc-lok'un, «Ŋcərə fɛ aka ndɛ nəyɔnɛ mɔ! Nəbəl'em day, nəna

[†] **13:19** «tɛŋgbɛn tɛfɛt» Ti tɔ tɛŋgbɛn tɛfɛt ta tək ya dale, nte toponj mɔ-ɛ, kətək ka ki kəmbɛk pətəs tək yələma ya dale.

akanje nanyo mes mælec mo!» ²⁸ Difo afum ñandeko-bok, ñac-ñañarene sek, ko nanyonany Abraham, Isiyaka, Yakuba ko adanyk a Kanu fap **debe da Kanu** dantof, a palam nana dabanja-ε. ²⁹ Afum ñandeko-yefe kæca nke dec dempe ko nke dec denkale mo, kæca kætót, ko kæmerya, ñader ñande demesa nde **debe da Kanu** dantof. ³⁰ Tem tatoko, aloma anje ñayone moko alapsar mo, ñandeko-yone akirin; ako ñayone akirin mo, ñayone alapsar.»

Yesu ko Yerusalem (Mt 23:37-39)

³¹ Tem tatoko, ko aFarisi aloma ñander ñaloku ko: «Mæyefe nno moko! bawo Herodu εfan kädif'am.» ³² Ko Yesu oloku ña: «Næko nêloku ayofan ñañoko: Kæbelas yonk yelec ko kætamas k'iyine moko koalna, a indelapæs yebac yem tataka ta maas. ³³ Mba menε iköt moko,alna ko dæsko; bawo pamar fe wædanyk wæka Kanu efi kæfo kæcuru ta pæyone Yerusalem-ε.»

³⁴ «Yerusalem! Yerusalem! Nije ñendif adanyk a Kanu mo, ñec-cacas anje Kanu kæsom nno ñeyi mo; pænabas'im kælonka ka awut'am pæmo nte acoko ñokombæra ñonlonka awut banja ya ñi dantof mo! Mba ko nantofan ti. ³⁵ Awa, kæsak'or'on k'ander kælo konu. Mba ic-lok'un: Næfæso-nanyk'im, han tem tæbap nte nandeloku:

«Kanu kæpoce pætót nwe endeder tewe ta Kanu Kæpõn mo.»»

14

Yesu kætamæs ka wæcuy wælama

¹ Dæsak da kæjesam da aSuyif dælama, k'awe Yesu nde kælo ka wæbe ka aFarisi wælama kæko-di yeri, ko akako ñañkæce ko. ² Ko fum wælama nwe docu denakæfæs mo, pæcæme ko for kirin. ³ Ko Yesu eyif atækse a sariye ko aFarisi: «Anwose kætamæs ka wætõtammε simiti, dæsak da kæjesam ba, ka afwose?» ⁴ Ko afum anje ñañcanjk. Awa ko Yesu ongbunεne wætõtammε nwe, ko wækako entammε, k'εsak ko a pæko. ⁵ Nte tenjepær mo, ko Yesu eyif ña: «Ano eyi nu daco nwe wan kon, ko pæyone fe ti wana wøn wentempene dækælamp simiti, dæsak da kæjesam, ta empene wi dæsak dadoko mo?» ⁶ Ko abe akako ñantõtam kælukse ko mæcõp.

Nte anyek-yek dækænde, ko nte anywεne fum tes mo

⁷ Ko Yesu olok-lokær afum anje anawe dækæsata mo, bawo εnakækce nte akako anç-gbutælene dækænde dæcoko-coko mo. K'oloku ña: ⁸ «Ko fum ew'am kæko-tæjne kæsata ka kægbanyε kon-ε, ta mæko mænde dækænde dæcoko-coko, bawo tælama wæka kæsata ewε so fum wælama kæsata kanjo, nwe εjepær mæna mo. ⁹ Ta tæsonje wæko ewε nu kæsata mo, kædelok'am: «Mæyefe mæsakære nwe dækænde dadoko.» Kælapærne ko mænjo kæyefe dækænde dæcoko-coko dadoko kækonde dadarøj dæko. ¹⁰ Mba, k'aw'am kæsata-ε, mæko mænde dækænde dadarøj, nte tæsonje nwe ew'am kæsata mo k'ender pænanyk'am-ε, pælok'am: «Wanapa, mæcõjne kirin.» Awa tem tatoko mæna mælele nno afum anje ñañko-pañne amesa kædi yeri mo. ¹¹ Nwe o nwe εlekne, andetore ko; nwe o nwe otorεne andepene ko.»

¹² Ko Yesu oloku fum nwe εnawe ko kæsata mo: «Ko mæwe afum kædi yeri yeran, ko pæyone fe ti yorõy-ε, ta mæwene yi akos'am anja, ta mæwene yi awenç'am anja, ta mæwene yi akomene am, ta mæwene yi andε am aka daka. Nte tæsonje ta ñadetam kælukse ayek ña kæwene yeri mo. ¹³ Mba ko mændewene afum yeri-ε, mæwe atõyo daka, lanyiru, atorær ko atonanyk. ¹⁴ Tem tatoko pæbõt'am, bawo ñayo fe daka nde ñañko-luks'am kæway ka pætót papoko mo.

Kanu gbəcərəm kəndekə-tam kəluks'am kəway kanjə, nde ayə pətət njandekə-yefə defi mə.»

*Capafə ca yeri ya kəsata
(Mt 22:1-10)*

¹⁵ Nte afum njanə moloku mamə mə, kə fum wəloma nwe ɛnandə demesa mə, oloku Yesu: «Pəbət mana nwe məndekə-di yeri nde **debe da Kanu** dəntəf mə!»
¹⁶ Kə Yesu oloku fum wəkakə: «Fum wəloma ɛnaboc kəsata kəpən, k'ewene ki afum alarəm. ¹⁷ Nte tɛm ta kədi yeri yayəkə tendəbər mə, k'osom wəcar kən kəkə-loku afum aɲe ewe kəsata mə: «Nəder! Alip kəcoɲ.» ¹⁸ Mba kə kan-kan ɛyefə kələtsenə kə. Kə wəcəkə-cəkə oloku kə: «Məɲaɲnən'em, dalə d' iway idə pəmar ikə iməmən; iletseɲ'am ta məsumpər'em ti!» ¹⁹ Kə wəka mɛrəɲ oloku kə: «Iway cəna cəbifti wəco, ic' ifaɲ kəkə-wak; iletseɲ'am ta məsumpər'em ti!»
²⁰ Kə wəka maas oloku sə: «Intɛp kəc-gbaɲne, itə intətam kəkənɛ!» ²¹ Kə wəcar olukus k'əɲkə pəloku moloku maməkə wəbɛ kən. Kə pəntelə wəbɛ kən, k'oloku wəcar: «Məkə katəna nde mofə məpən kə nde dəmirit ma dare! Məwen'em atəyə daka, lanyiru, atorər kə atənəɲk.» ²² Kə wəcar ender pəloku kə: «Wəbɛ nte məsom'im mə telip, mba yeri yəsərɛcəmə!» ²³ Kə wəbɛ oloku kə sə: «Məkə dəpə da dəkulum kə dəɲgbaɲcan, məloku afum njanɛ nte tənɲəɲə kələ kem kələre mə.» ²⁴ Bawo, ic-lok'un: Arkun akakə inanunjkənə kəwe kəsata kanjə mə, ali wəkin əfəsə-di yeri ya ki.»

*Cəke cə aɲyi a patam kəyənə wəcəpsɛ ka Yesu darəɲ-ɛ
(Mt 10:37-38)*

²⁵ Kənaɲ kənacəmə Yesu darəɲ, kə Yesu ɛɲkafələ, k'oloku nja: ²⁶ «Məna nwe məɲcɛps'em darəɲ mə, pəmar mətam kəcə papa kam kə iya kam, kə wəran kam, kə awut'am, awɛɲc'am aɲa arkun, akirɛ am kə kiyi kam doru yati, kə pəyi fɛ ti-ɛ, fum wəkakə əfətam kəyənə wəcəpsɛ kem darəɲ. ²⁷ Məna nwe o nwe məntəwosɛ kəgbaɲne kətək kəpandən ka defi nke aɲcaɲ aɲe njanɛdɛ afum mə, məfətam kəyənə wəcəpsɛ kem darəɲ. ²⁸ Bawo nəna akanjɛ daco, məna nwe məɲfaɲ kəcəmbər kələ mə, məfəndɛ kərəsna məlom daka dəkə məɲkəbɛrsɛ teta kələ kam mə, kə pəyənə fə daka dadəkə dɛntam kəlɛp kəcəmbər ka kələ kanjə-ɛ. ²⁹ Mba kə nənɲoc kəcəmbər kələ ta nəlɛp kəcəmbər ki, nwe o nwe ɛnəɲk ki, endesələr'un ³⁰ pəc-loku: «Afum akanjɛ njanɲoc kəcəmbər kələ mba njanɛtam fɛ ki kələpəs.» ³¹ Itə pəyi wəbɛ nwe ɛɲfaɲ kəkə-sutənə kə wəbɛ wəloma mə, mənɛ pəndɛ pəməmən kə pəyənə, afum wul wəco (10.000) njanɛtam kəsutənə kə afum wul wəco mɛrəɲ (20.000) aka wəbɛ wəkə njanjkəsutənə mə. ³² Kə pəyənə fɛ ti-ɛ, njanɲəɲɛbələnə, wəbɛ wəka afum wul wəco (10.000) pəsom nda wəbɛ wəka afum wul wəco mɛrəɲ (20.000) wəkə njanjkəsutənə mə, nte pəmar pəkət ta njanɛtənə mə. ³³ Awa, məna nwe o nwe məntəcɛ ca yəkə məyə mə, məfətam kəyənə wəcəpsɛ kem darəɲ.»

*Mɛr mme mɛndɛɲcɛ mə
(Mt 5:13; Mk 9:50)*

³⁴ «Paka pətət pə mɛr məyənə, mba kə mɛr mɛndɛɲcɛ-ɛ, ak' antam mi kəbətse-ɛ? ³⁵ Mɛr mɛndɛɲc mofətɛsɛ tɛm tatəkə antəf, məfətɛsɛ nɲɛk-cɛk ya yəbɛf, mənɛ pagbal mi dəyika. Məna nwe məɲyə ləɲəs məc-nɛ mə, manɛ ti!»

15

*Capafə ca aɲkesiya nɲɛ njanasələ, k'anəɲk sə nji mə
(Mt 18:12-14)*

¹ Aban̄əs dut kə afum aciya ŋalətərne Yesu kəkə-cəŋkəl kə. ² Afarisi kə acicəs a sariye ŋac-cəpene: «Fum wəkawe eŋselene aciya, pəwose kədi yeri kə ŋa.»

³ Mba kə Yesu oloku ŋa capafə nce: ⁴ «Nəna afum akanje daco, anə oŋyo ŋkesiya tasar tin (100), a ŋin ŋəsələr kə, a pəsak yəko 99 dategberē kəkə-ten ŋin ŋəko ŋəsələr kə mə, haŋ pənəŋk ŋi-ε? ⁵ Kə wəkayı ŋkə pənəŋk ŋi-ε, pəgbanje ŋi amera ŋəbotu disre, ⁶ ŋc-kəna-bere nde ndəron, ewe anapa on kə ande on nde ndəron, pəloku ŋa: «Nəwoləs kə ina, bawo inəŋk aŋkesiya ŋem ŋəko ŋenasələr'im mə.» ⁷ Ic-lok'un: Pəbotu pəŋkə-yi dareŋc teta fum wəkin nwe ŋkə-səkpər amera pəcəme dəpə dolompu darəŋ mə, pətəs teta afum 99 aŋe ŋantəmar kəsəkpər mera, bawo ŋalomp mə.»

Capafə ca pəsam gbəlej mpe pənasələ, k'anəŋk sə pi mə

⁸ «Kə pəyone fe ti-ε, wəran wəre oŋyo pəsam gbəlej wəco, a gbəlej bin bəsələr kə ta omot lamp, ta efeŋ kələ, ta enten pi bel-bel, haŋ pənəŋk pi mə? ⁹ Kə wəran nwe eŋəŋk pəsam gbəlej mpe-ε, eŋwe anapa on, kə ande on, pəloku ŋa: «Nəwoləs kə ina bawo inəŋk pəsam gbəlej mpe pənasələr'im mə.» ¹⁰ Ic-lok'un, pəbotu peyi melekēe a Kanu daco teta fum wəciya wəkin gbon nwe eŋsəkpər amera pəcəme pəlompu darəŋ mə.

Capafə ca wətemp wəsələ, k'anəŋk kə sə mə

¹¹ Kə Yesu oloku sə: «Fum wələma enayo awut arkun merəŋ. ¹² Kə wəkə efete mə, oloku kas: «Papa məsəŋ'im da pəmar idesətə ke kam mə.» Kə kas eyer daka dən awut on akanje merəŋ daco. ¹³ Nte mataka mepic menjepər mə, kə wan wəfet eŋcəməs daka dəkə enasətə mə fəp. K'osumpər dəpə k'əŋkə pəbələ, atəf ŋocuru. Nde enako pəyi yama-yama pəc-ləsər-ləsər daka dəkə enayo mə. ¹⁴ Nte wan nwe elip kədi daka dən mə, kə dor dəpəŋ dəmbere atəf ŋəŋəkə enayi mə, kə ca yoncop kəbut kə. ¹⁵ K'əŋkə pəyi nda fum wələma wəka atəf ŋəŋəkə, wəkə enasəŋ kə kəkək ka səp yən mə. ¹⁶ Wan nwe pəfan kədi yeri ya səp, mba ali fum enasəŋ fe kə yi. ¹⁷ Awa, k'eyefe kəcəm-cəmne teyi tən, k'olokune: «Fum cəke ŋayi kəbəc ndena papa kem aŋe ŋayo cəcom calarəm mə, a ina ic-fine nno dor. ¹⁸ Kəyefe k'inder ikə ndena papa kem ikə iloku kə: Papa inciya Kanu, k'inciya sə mənə. ¹⁹ Imbut pələli mpe pəmar məsumpər'em pəmə wan kam. Mba məsumpər'im on pəmə wəbəc kam.» ²⁰ Kə wan nwe elək dəpə k'olokus ndena kas.»

«Dəsərəbələ, kə kas eŋəŋk kə, kə nənəfər dəpəŋ dosumpər kə. Kə kas eyekse kəkə-fayəne kə, k'enepsərne kə dəkilim, k'ocup kə. ²¹ Kə wan oloku kə: «Papa, inciya Kanu, k'inciy'am, pəmar fe sə məsumpər'im pəmə wan kam.» ²² Mba kə kas kələku acar on: «Nəkere duma dətət nəber kə! Nəber kə kurunde dətələ, nəsəŋ kə cofta! ²³ Nəkere tana tetifi təkə, nədif pi. Padi yeri, pawoləs! ²⁴ Bawo wan kem wəkawe nəŋŋəŋk mə, enafi, mba olukus sə kəder doru! Enasələ, mba inəŋk kə sə!» Kə ŋayefe kəwoləs. ²⁵ Tenatəŋne Coco pəyi dale. Nte wəkəkə ender pələtərne kələ kəŋan mə, k'ene təkə aŋfer pac-pise mə. ²⁶ Kə Coco ewe wəcar wəkən k'eyif kə tes nte teyi kələ kəŋan mə. ²⁷ Kə wəcar oloku Coco: «Wəŋc'am eder, mba nte olukus kətəmne disre mə, itə papa kam endife tana petifi pəkə.» ²⁸ Kə pəntele Coco nwe, ta efan sə kəbere dəker-ε. Kə kas owur kəkə-letsene kə. ²⁹ Mba kə wan wəcəkə-cəkə nwe oloku kas: «Meren məlarəm mə mame, iyi'am darəŋ ic-bəc'am pəmə wəcar, ali dəsək din ingbəkəl fe mosom mam, mba ali dəsək din sə mənə məsəŋ f'em tir idif səwoləs kə anapa'em. ³⁰ Mba nte wan kam wəkawe ender mə, nwe ŋkə pələsər-ləsər daka dam kə aran ayama-yama mə, nkən taŋ məndife kə tana petifi pəkə!» ³¹ Kə kas kələku Coco, «Mənə wan kem, səna eyi de kə mənə, daka nde o nde iyə nno mə, dam də!

³² Mba pəmar yati paboc kəsata, pawoləs: Bawo wəŋc'əm wəkawə məŋnəŋk mə, ɛnafi, k'olukus sə kəyi doru; ɛnasələ, k'anəŋk kə sə.»

16

Capafɔ ca wəcəmbər-cəmbər daka

¹ Kə Yesu oloku acəpse ɔn darəŋ mə: «Fum wəka daka wələma ɛnayo wəcəmbərə-cəmbərə daka, k'ander payemsənə kə, a ɛŋləsər-ləsər daka da wəbe kən. ² Kə wəbe nwe ewe kə, pəc-loku kə: «Cəke cə ine te tam-ɛ? Məsəŋ'em kəcərə təkə məŋcəmbər-cəmbər daka dem mə, bawo məfəsə-yəne wəcəmbər-cəmbər daka dem.» ³ Kə wəcəmbər-cəmbər daka nwe olokunə dəbəkək: «Cəke cə indeyɔ-ɛ, bawo wəka daka nwe oloku kəwur'em kəcəmbər-cəmbər daka dən? Iyɔ fə fənəntərə kədəyənə wəbifti antɔf, ilapərne sə kəc-tola. ⁴ Inçərə ɔŋ nte indeyɔ, a afum ŋaban'ım wələ wəŋan disre kə wəkawə owur'em kəcəmbər-cəmbər daka dən-ɛ.» ⁵ Kə wəcəmbər-cəmbər daka nwe ewe fum wəcəkə-cəkə wəkə ɛnatəmpərə wəbe kən debe mə. K'eyif kə: «Cəke cə mənəmpərə wəbe kem debe-ɛ?» ⁶ Kə wəkəkə oloku kə: «Moro m'olif cokos tasar tin (100).» — «Awa, mələk areka, mənɛde məcic: 50.» ⁷ K'eyif sə wələma: «A mənə-a, cəke cə mənəmpər-ɛ?» Kə wəkəkə oloku: «Malə busul tasar tin (100).» — «Awa, mənɛde mələk areka, məcic 80.» ⁸ Kə wəka daka nwe ɔŋkor-koru wəcəmbərə-cəmbərə kən daka wətələmp nwe nte ɔŋkət bel-bel mə. Awa, afum a doru ŋançərə kəyɔ mes tanjan pətəs akə ŋayənə aka pəwəŋkərə mə.»

⁹ Kə Yesu ɔnəcər: «Ic-lok'un: Nətənə daka dətəsək anapa, itə ɔŋsəŋə kə dendelip-ɛ, paban'un ndə nəkəyi doru o doru mə. ¹⁰ Mənə nwe ɛŋlan teta tes tefet mə, antam sə kələŋ'am teta tes təpəŋ. Mənə nwe mənələmp teta tes tefet mə, məfələmp teta tes təpəŋ. ¹¹ Kə mənələmp kəcəmbər-cəmbər ka daka dətəsək ndə deyɔ doru dandə mə, anə endesəŋ'am kəcəmbər-cəmbər ka daka dosoku-ɛ? ¹² Kə mənələmp teta daka da fum-ɛ, anə endesəŋ'am ndə dəyənə dam mə-ɛ? ¹³ Ali wəcar wəkin ɔfətam kəbəcə abe mərəŋ. Kə pəyi ti-ɛ, enter wəkin pəbətər wəka mərəŋ; kə pəyənə fə ti-ɛ, pəcəŋkələ wəkin ta ɛŋçəŋkələ wəka mərəŋ-ɛ. Nəfətam kəbəcə Kanu kə pəsam.»

Moloku məŋŋksəl mə Yesu

(Mt 11:12-13; 5:31-32; Mk 10:11-12)

¹⁴ AFarisi, aŋe ŋanabətər pəsam mə, kənə ka moloku mame, kə ŋayefə kəfani Yesu. ¹⁵ Kə Yesu oloku ŋa: «Nənə, nəŋcəmbərne afum alompu nno awəŋc'un aŋa ŋayi mə, mba Kanu kəŋçər'on bəkək; bawo nte afum ŋampənə dareŋc mə, itə Kanu nkən ɛŋçə. ¹⁶ Təm ta sariye sa Musa kə yecicəs yecempɔ ya adəŋk a Kanu tenawon haŋ tēm ta Saŋ. Kəyefə ɔŋ tēm tatəkə, k'ançop kədəŋk moloku mətət ma **dəbe da Kanu**, nwe o nwe kəsəp k'endə kəbərə ka di. ¹⁷ Mba pəfəfərəne kəm kə antɔf kəsələ, pətəs tofo tefet ta pecic pin* pa sariye kətəmpənə. ¹⁸ Mənə nwe məŋçə wəran kam mənəŋçə sə wələma mə, məyi kiciya kəpəŋ disre.† Mənə nwe məŋnəŋçə wəran nwe wos ɛŋçə mə, dalakə də nəyi disre.»‡

Capafɔ ca wəka daka kə Lasar

¹⁹ «Wəka daka wələma ɛnayi, pəc-bərne yamos yətət, yeyənki kəway; dəsək o dəsək pəyi pətət disre, pəc-di yeri yətət. ²⁰ Kələ kən kirin, fum wətəyɔ daka o daka wələma, nwe aŋç-we Lasar mə, pəyɔ ruŋç, pəfəntərə kusuyka kən. ²¹ Lasar nwe pəfan kəc-wetəs yeri nyə yentəmpənə-tempenə amesa dantɔf ŋa

* 16:17 itə ɔyənə cəsoma «sigire» † 16:18 dalakə də məyi kə wəran wəkəkə ‡ 16:18 dalakə də nəyi

waka daka nwe ma, padi. Mba ko cen yender yec-nentas ruhc yon. ²² Ko Lasar efi, ko melleke mender mellek ko, ko menkekare ko kaka-nesam nde Abraham kasak. Ko waka daka nwe ender pafi, k'awup ko. ²³ Nde kifo nke afi nanko ma, ko waka daka eyekti for; k'enanjk pabole Abraham ko Lasar pac-nesam ko kasak. ²⁴ Ko waka daka nwe onkularne: «Papa Abraham, mayon'em nonofor! Masom Lasar pagbat telar ton daromun pader pacankas'im temer; bawo katara k'inde nno nch dande.» ²⁵ Ko Abraham oloku ko: «Wan kem, macem-cemne a manasoto daka dam nte manayi doru ma, ko Lasar nkon asoto pacuy kiya kon doru. Ndek'al on, kahesam k'eyi, mana mayi so damne pacuy. ²⁶ Ko teyefe danda-e, dobo dapan deyis su daco ko nana nte tansone nwe enfan kacepar pader nno sayi ma, ta entam-e.» ²⁷ Ko waka daka nwe oloku: «Ietsen'am, Papa, masom Lasar nde kelo ka papa kem. ²⁸ Bawo, iyo di awenjk anja kacamat, Lasar pako paloku na nte teyi nno ma, nte tansone ta na so njadeder nno pacuy pamppe peyi ma.» ²⁹ Ko Abraham oloku: «Ala, awenjk'am anja nayo Musa ko adanj a Kanu; nacanjkal na.» ³⁰ Ko waka daka nwe oloku Abraham: «Ala, Papa, ko fum eyefe nno afi nanyi ma pako palok-lokar na-e, nansakpar mera nacame palompu daran.» ³¹ Ko Abraham oloku ko: «Ko ntancanjkal Musa ko adanj a Kanu, ali fum eyefe nno afi daco, njafoko-canjkal wakayi.»»

17

Kiciya ko kanjanne (Mt 18:6-7; Mk 9:42)

¹ Ko Yesu oloku acempe on daran: «Pafotam kayi ta mes meyi mme masone fum kaciyi ma. Mba palec payi wako onsonje ti ma. ² Pafafarene kakot wakayi tasar topn dakilim pagbal ko dakaba, ko payone wakayi pasone wafafar wakin kalonje-e* . ³ Nakebarnne bel-bel!

Ko wenjk'am enjiya-e, magbanj-gbanjar ko; **k'esakpar amera pacame palompu daran**-e, manjanne ko. ⁴ Ko wenjk'am enjiy'am camat-meran dosak din disre-e, a puluksarne kader'am camat-meran pac-lok'am: «Kesakpar k'inder amera few, incame palompu daran-e,» manjanne ko.»

⁵ Ko asom a Yesu daran njaloku Wobe: «Mabere ne su kalan!» ⁶ Ko wabe oloku na: «Ko nantampar kalan nke kayi pamo tengben tefet ma, nantam kaloku katok nke: Magbukte nno mako macame nde dakaba, katok kanjo kayo tefan tonu.»

⁷ «Nana akanje daco, ano oyo wacar nwe embifti, ko payone fe ti wakayi packek, a pac-kona-yefe dale, paloku ko: «Mader katana mader mande demesa!» ⁸ Nte onjoku ko mo: «Malompas'em yeri yem, maberne duma mason'im yeri, hanj ilip kadi yeri imun; k'ilip-e, mana madi yeri mamun.» ⁹ Waka wacar kaku enyek-yekas ko bawo oyo ne ko mes mako efan ma ba? Ala! ¹⁰ Tin tayi to ko nana, ko nalip k'oyo mes mako afanar'un ma fap-e, naloku: «Acar gbacaram na sayone; nte pamar su kayo ma, to sayo.»»

Yesu katamas kon aka sen waco

¹¹ Yesu eyi kaka Yerusalem, ko Yesu eyefe kacali ataf na Samari ko na Kalile daco ma. ¹² Eyi kabere tadare toloma, ko afum waco aka sen aloma nander nafayne ko; ko njacame pabole. ¹³ Ko njampene sim nac-oku: «Yesu, Wakinin, mayone su nonofor!» ¹⁴ Nte Yesu enanj na ma, k'oloku na: «Nako namentarne alonje nde kelo karon ka Kanu.» Afum anje nanyi kaka, ko payone fo nasak a ko njandebere di. ¹⁵ Nte wakin enanj fo entamne ma, k'oluksarne pac-cam debeki da Kanu dim dapan. ¹⁶ K'efantare dantof, k'osumpar Yesu wacak, k'eyek-yekas

* 17:2 pasone fum wafafar kaciyi

kɔ.† Fum wəkakɔ, wəSamari enayi. ¹⁷ Kɔ Yesu eyif kɔ: «Bafɔ asəkəs afum aɲe wəco? Deke aləpəs aɲe camət-manɲkəle ɲayi-ε? ¹⁸ Ali wəkin eɲcem-cəmne fe kəluksərne pədecam debeki da Kanu, mēne wəcikəra wəkin wəkawε?» ¹⁹ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Məyεfe məkɔ, kəlanɲ kam kəyac'am.»

Kəder ka dɛbɛ da Kanu

(Mt 24:23-28,37-41)

²⁰ Nte aFarisi ɲayif Yesu tɛm nte **dɛbɛ da Kanu** dendeder mɔ, k'oloku ɲa: «**Dɛbɛ da Kanu** dɔfɔder pagbətne di fəp. ²¹ Afəkule di, †dɛndɛ nno!, †dɔkɔ nde! Bawo **dɛbɛ da Kanu** nana ɲɔ deyɪ daco.»

²² Nte Yesu elip kəloku ɲa ti mɔ, k'oloku acɛpse ɔn darəɲ: «Dɔsək dendeɓɓɔ nde nandefanɲ kənəɲk dɔsək din da Wan ka fum mɔ, mba nəfɔsɔ-nəɲk di. ²³ Andelok'un: †Eyi nno! kɔ pəyɔne fe ti-ε †Eyi nde! Ta nɛdekɔ di, ta nədeyɛksərne kəkɔ ka di. ²⁴ Pəmo təkɔ pəmot pɔɲmot a pəyɔ wanɲkəra dareɲc kəyεfe kəsək kin hanɲ ka mɛrəɲ mɔ, tatəkɔ tɔ Wan ka fum endeyi kɔ dɔsək dɔn.

²⁵ Mba mēne pətərə pəpəɲ kərəs, afum a tɛm tante ɲawenəs kɔ. ²⁶ Təkɔ tɛnacɛpər tɛm ta Nuha mɔ, tendɛɛpər sɔ dɔsək da Wan ka fum. ²⁷ Afum ɲaɲc-di yeri, ɲac-mun, arkun kɔ aran ɲac-nɛɲcɛne, hanɲ dɔsək nde Nuha enabɛrɛ debil mɔ: Kɔ domun delarəm dender nde denamələk ca fəp mɔ.† ²⁸ Pəndeyi pəmo tɛm ta Lot. Afum ɲaɲc-di yeri, ɲac-mun, ɲac-way, ɲac-caməs, ɲac-bɔf, ɲac-cəmbər wɔlɔ. ²⁹ Mba dɔsək nde Lot owur Sodom mɔ, nɛɲc kɔ pərbɔlɔ yɛnatuf Sodom kɔ yɛmələk ca ya di fəp. § ³⁰ Itɔ pəndeyi dɔsək nde andementər Wan ka fum mɔ.»

³¹ «Dɔsək dadəkɔ mənna nwe mənɲi deker, ca yam yeyi dukəlɔ mɔ, məfɔtam kəbɛrɛ mələk yi. Mənna nwe tembəp dale mɔ, məfɔtam kəluksərne kəlɔ kam nde dare. ³² Nəcɛm-cəmne wəran ka Lot.* ³³ Mənna nwe məndɛsɛp kəkəkəs kəyi doru kam mɔ, kəndɛsalpər'am, kɔ mənna nwe kənasalpər mɔ, məndɛsɔtɔ ki. ³⁴ Ic-lok'un: Pibi papəkɔ, afum mɛrəɲ ɲandefantərə kəfəɲc kin, pasumpər wəkin pasak wəkɔ; ³⁵⁻³⁶ aran mɛrəɲ ɲandeyi kəco kirir kin, pasumpər wəkin pasak wəkɔ.† ³⁷ Kɔ acɛpse ɔn darəɲ ɲayif kɔ: «Deke tatəkɔ tendɛkɔ-yi-ε, Wəbɛ?» Kɔ Yesu oloku ɲa: «Nde pefi pɛyi mɔ, difɔ yɔfən yonɲonkanɛ.»

18

Capafɔ ca wəran nwe wos efi mɔ, kɔ wəboc kiti

¹ Kɔ Yesu oloku ɲa capafɔ, kəmentər ɲa fɔ mēne ɲac-lok-lokɔr **Kanu** tɛm o tɛm ta dis dɔlɔl ɲa. ² K'oloku: «Dare dəlɔma dɛnayi dɔyɔ wəboc kiti nwe ɛnatɔ kəc-nesɛ Kanu mɔ, ali fum ta eɛlɛs-ε. ³ Dare dadəkɔ dɔyɔ sɔ wəran wətɔlɔ wəlɔma nwe eɲc-der pəc-loku kɔ: †Məboc'em kiti kɔ wəyɛfərəne kem daco!»

⁴ Kɔ wəboc kiti nwe ɛfatər kɔ hanɲ, k'ende pəlɔkunɛ debəkək: †Ali nte intɔcərə Kanu, ta ilɛlas nwe o nwe mɔ; ⁵ nte wəran nwe wos efi, ɔlɔlɔs'im dis mɔ, ibocɛ kɔ kiti kɔ wəyɛfərəne kən daco, nte tendɛsɔɲɛ kɔ kətɔ-gbəkərə-ε-gbəkərə sɔ kəder mɔ, pədenanɲkanɛ kəlɔlɔs'im dis mɔ.» ⁶ Kɔ Wəbɛ Yesu ɔnɔcər: «Nəcəɲkəl nte wəboc kiti wətɔlomɓ ɔɲɲɔlu mɔ. ⁷ Kanu nɲon ɔfɔdekɔ-bocɛ afum ɔn aɲɛ kiti ba, aɲɛ ɲambokər kɔ pibi kɔ dan mɔ? Endɛsɔɲɛ ɲa kəwɔn kəkər ba? ⁸ Ic-lok'un: †ɔfɔdesɔɲɛ ɲa kəwɔn kəkər, endɛbocɛ ɲa kiti katəna-katəna. Mba kɔ Wan ka fum endeder-ε, endɛbɔp kəlanɲ doru ba?»

Capafɔ ca wəFarisi kɔ wəwɛrəs dut

† **17:16** «k'eyek-yekəs kɔ» = «k'eyif Yesu nəwali teta kətaməs kən.» † **17:27** Dəkəɔp 6:9-7:24
 § **17:29** Dəkəɔp 19:24 * **17:32** məmaman Dəkəɔp 19:26 † **17:35-36** Andɛɲar yeyicəs yəlɔma
 [Arkun mɛrəɲ ɲandeyi dale din dayi, pasumpər wəkin pasak wəkɔ.]

⁹ Kɔ Yesu oloku sɔ capafɔ nce afum alɔma aɲe ɲanacɛm-cɛmɲe kɔlomp, a ɲac-fɛfɛrɛs akɔ mɔ: ¹⁰ «Kɔ afum mɛrɛɲ ɲampɛ kɔkɔ-tola Kanu nde **kɛlɔ kɔpɔɲ ka Kanu**; wɛkin nwe pɔyɔnɛ wɛFarisi, wɛkɔ pɔyɔnɛ wɛwɛrɛs dut. ¹¹ WɛFarisi nwe pɛcɛmɛ pɛc-lok-lokɛr Kanu debɛkɛc nte: «Kanu, iyek-yekɛs'ɛm* nte intɔyi pɛmɔ afum alɔpɛs akɔ ɲayɔnɛ abanɲɛs ca ya afum mɔ, ta ɲalomp, ɲac-sumpɛr dalakɔ, kɔ intɔyi pɛmɔ wɛwɛrɛs dut nwe mɔ. ¹² Kɛmɛrɛɲ k'ɲnsɲ dɔsɔk doluksɛr disrɛ, ic-sɔɲ sɔ farilɛ fɛp fa yɔsɔtɔ yem.» ¹³ Wɛwɛrɛs dut nwe nkɔn pɛcɛmɛ pɛbɔlɛ, pɛc-nɛsɛ kɔyɛkti fɛr darenɟ yati, mba pɛc-sut-sutnɛ abɛkɛc kɛc-loku: «Kanu mɔɲaɲɲɛn'em, ina wɛciya!» ¹⁴ Ic-lok'un: Fum wɛkakɔ ɛnalomp nɔ Kanu kɔyi mɔ, a k'endelukus nde ndɔrɔn; mba wɛFarisi ɛnalomp fɛ nɔ Kanu kɔyi mɔ. Nwe o nwe ɛlɛkɲɛ, andetɔrɛ kɔ; nwe o nwe otontɲɛ, andepɛnɛ kɔ.»

Yesu kɔtolanɛ kɔn awut afɛt
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

¹⁵ Afum ɲac-kɛrɛ Yesu ali cɛnaka nte tɔɲsɔɲɛ pɛc-dɛɲɛr ɲa waca pɔtolanɛ ɲa mɔ. Nte acɛpɛsɛ ɔn darɛɲ ɲanɔɲk ti mɔ, kɔ ɲaɲgbɔɲ-gbɔɲɛr ɲa.

¹⁶ Mba kɔ Yesu ɔlɔtɛrɲɛnɛ awut pɛc-loku: «Nɛcɛ awut ɲader nɔɔ iyi mɔ! Ta nɛmɔnɛ ɲa, bawo **dɛbɛ da Kanu**, aɲɛ ɲayi pɛmɔ awut mɔ, ɲayɔ ɲi. ¹⁷ Awa! Ic-lok'un nwe o nwe ɔntɔbanɲ **dɛbɛ da Kanu** pɛmɔ wan wɛfɛt mɔ, ɔfɔbɛrɛ ɲi disrɛ few!»

Wɛrkun wɛka daka dɛlarɛm
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸ Kɔ wɛbɛ wɛlɔma eyif kɔ: «Wɛbɛ wɛtɔt, cɛkɛ cɔ pɛmar'im kɔyɔ, isɔtɔ kɔyi wɛyɛɲ katina-ɛ?» ¹⁹ Kɔ Yesu eyif kɔ: «Ta ake tɔ mɔɲwen'em «Wɛtɔt»-ɛ? Ali fum ɔyɔnɛ fɛ wɛtɔt, mɛnɛ Kanu gbɛcɛrɛm. ²⁰ Mɔɲcɛrɛ mosom ma Kanu: Ta mɛsumpɛr dalakɔ; ta mɛdif fum; ta mɛkiyɛ; ta mɛbanɲɛ fum yem disrɛ; mɔlɛlɛs akombɛra am- papa kam kɔ iya kam.» ²¹ «ɲɲcɛmɛ mamɔkɔ fɛp darɛɲ kɔyɛfɛ nte inafɛtɛ mɔ,» fum wɛkakɔ pɛc-loku. ²² Nte Yesu enɛ kɔ dim mɔ, k'oloku kɔ: «Awa tes tin tobut'am: Mɛcamɛs daka dam, mɔyɛr pɛsam papɔkɔ atɔyɔ daka, mɛndɛkɔ-sɔtɔ daka dɔpɔɲ nde darenɟ. Kɔ tɛyɛfɛ danda-ɛ, mɛdɛr mɛcɛpɛs'em darɛɲ.» ²³ Nte fum nwe enɛ moloku ma Yesu mɔ, kɔ abɔc ɲɛmbɛrɛ kɔ, bawo ɛɲayɔ daka dɛlarɛm. ²⁴ Nte Yesu ɛnɔɲk kɔ abɔc ɲɛmbɛrɛ kɔ mɔ, k'oloku: «Pɛɲcɛca aka daka kɛbɛrɛ ka **dɛbɛ da Kanu** dɛntɔf. ²⁵ Pɛfɛfɛrɛnɛ yɔkɔmɛ kɛbɛrɛ ka abi ɲa tɛsɛmbɛ pɛtas wɛka daka kɛbɛrɛ ka **dɛbɛ da Kanu** dɛntɔf.» ²⁶ Aɲɛ ɲaɲc-cɛɲkɛl Yesu mɔ ɲayif kɔ: «Anɔ antam ɔɲ kɔyɛc-ɛ?» ²⁷ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Nte tentambɛr afum mɔ, Kanu kɛntam ti.» ²⁸ Kɔ Piyɛr oloku: «Sɛna sasak daka dosu kɔ sɔɲcɛm'am darɛɲ.» ²⁹ K'oloku ɲa: «Awa! Ic-loku nu kanɟɛ: Fum eyi fɛ, nwe ɛɲsak kɛlɔ kɔn, wɛran kɔn, wɛɲɟ, akomɛnɛ ɔn, kɔ awut ɔn tɛta **dɛbɛ da Kanu**, ³⁰ ta wɛkayi ɔɲkɔsɔtɔ pɛlarɛm doru dandɛ, kɔ dekiriɲ nde anɲkɔyi wɛyɛɲ katina mɔ.»

Yesu ɛndɔɲk ta maas defi dɔn kɔ kɔdɛyɛfɛ kɔn afi daco
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

³¹ Kɔ Yesu ɛlɛk Asom ɔn wɛcɔ kɔ mɛrɛɲ, k'oloku ɲa: «Yɛrusalɛm andɛpɛ. Mes mɛnɛ adɔɲk a Kanu ɲanacɛɛs tɛta Wan ka fum mɔ fɛp, mɛndɛkɔ-yi. ³² Bawo andɛkɔ-bɛr kɔ atɔyɔnɛ Suyif dɛwaca; andɛkɔ-fani kɔ, andɛkɔ-tɔrɛs kɔ, andɛkɔ-yuksɛr kɔ lin, ³³ andɛkɔ-sutɛ kɔ tɔrɔɲkɔn, a padɛdif kɔ. Tataka ta maas ta defi

* 18:11 «iyek-yekɛs'ɛm» = «iyif'am nɔwali tɛta . . .»

dɔn, pɔyɛfɛ afi daco.» ³⁴ Mba Asom ɔn njanane fɛ ti tɔlɔm o tɔlɔm. Njanacɛre fɛ nte tatɔkɔ tolɔku mɔ.

Yesu kɔtamɔs kɔn wɔtɔnɔɲk
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

³⁵ Nte nɔyi kɔlɔtɛrne Yeriko mɔ, tetɛɲne wɔtɔnɔɲk wɔlɔma pɛnde dɔpɔ kɛsɛk pɛc-tɔla. ³⁶ K'ene pɔkɔt pa kɔnay, k'eyif daka nde dender mɔ. ³⁷ K'aloku kɔ: «Yesu wɔka Nasarɛt eyi kɛcepɛr!» ³⁸ K'ɔɲkulɛrne: «Yesu wɔka† Dawuda mɔyɔn'em nɔnɔfɔr!» ³⁹ Aɲɛ njanasol kɔ Yesu nɔyi kɔ tekirin mɔ, nɔyɛfɛ kɛgbɔɲ-gbɔɲɛr kɔ a pɛcanɲk, mba wɔkakɔ pɛc-nanɲkane kɔkule-kule: «Wɔka Dawuda mɔyɔn'em nɔnɔfɔr!» ⁴⁰ Kɔ Yesu eɲcɛmɛ, k'osom a pakerɛ kɔ fum nwe. Nte alɔtɛrneɛ kɔ mɔ, k'eyif kɔ: ⁴¹ «Cɔke cɔ mafan a iyɔn'am-ɛ?» K'oloku: «Wɔbɛ, iluksɛrne sɔ kɔnɔɲk!» ⁴² Kɔ Yesu oloku kɔ: «Mɔlüksɛrne sɔ kɔnɔɲk! Kɔlanɲ kam kɔyɔc'am.» ⁴³ Gbɔɲcana babɔkɔ kɔ fum nwe ɛnɔɲk, k'eyɛfɛ k'ɛɲcɛmɛ kɔ darɔɲ **pɛc-cam debeki** da Kanu. Nte afum fɔp njanɔɲk tatɔkɔ mɔ, kɔ nɔyɛfɛ kɔkor-koru Kanu.

19

Yesu kɔ Sasey

¹ Nte Yesu embɛre Yerikɔ mɔ, k'ɛɲcali dare. ² Awa, kɔ fum wɔlɔma, nwe aɲc-we Sasey, nwe ɛnɔyɔne wɔbɛ ka awerɛs dut, pɔyɔ daka delarɛm, ³ pɛc-ten kɛcɛre fum nwe aɲwe Yesu mɔ; mba eɲc-tam fɛ ti, bawo afum njanala, nɲon pɛbumpsɛne. ⁴ Kɔ fum nwe ɛɲcepɛr kirin k'ɔɲkɔ pɛfɔrɔɲk dɔkɔtɔk nte tɔɲsɔɲɛ kɔ kɔnɔɲk Yesu mɔ, bawo dif' ɛnakɔ kɛcepɛr. ⁵ Nte Yesu embɔp kɔtɔt kanɲkɔ dɔntɔf mɔ, k'eyɛkti fɔr k'ɛnɔɲk fum nwe, k'oloku kɔ: «Sasey mɔkufɛ mɔtor; bawo nde kɔlɔ kam inɲkɔ mɔkɔ iyi.» ⁶ Kɔ Sasey embɛlkɛr kɔtor, k'ɛmbanɲ Yesu pɛbotu disre. ⁷ Nte afum njanɔɲk ti mɔ, kɔ nɔyɛfɛ kɛcɔpɛne, nɲac-loku: «Ndena fum wɔciya ɔɲkɔ pɔyi.» ⁸ Mba Sasey nwe ɛnacɛmɛ wɔbɛ fɔr kirin mɔ, oloku: «Wɔbɛ, indɛsɔɲ atɔyɔ daka daco da kɛsɔtɔ kem; nwe o nwe inananɲkane kɔbanɔɲɛr pɛlarɛm mɔ, indɛsɔɲ wɔkayɔ kɔmanɲkɔlɛ ka tɔkɔ inabanɔɲɛr kɔ mɔ.» ⁹ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Mɔkɔ, Kanu kɔyɔc aka kɔlɔ kanɲkɛ, bawo mɔna sɔ wɔka Abraham mɔyɔne! ¹⁰ Bawo Wan ka fum ender kɔdetɛn kɔ kɔyɔc ka aɲɛ njanasɔlɛ mɔ.»

Capafɔ ca mɛɲcɛmbɛl ma kɛma
(Mt 25:14-30)

¹¹ Afum nɔyi kɛcɔɲkɔl Yesu. Kɔ Yesu ɔnɔcɛr capafɔ cɔlɔma, bawo njanalɔtɛrne Yerusalɛm, afum nɲac-cɛm-cɛmɛne a **debɛ da Kanu** dɔɲkɔwɔr gbɔɲcana babɔkɔ. ¹² Kɔ Yesu oloku: «Fum wɔtɔt tokom wɔlɔma, ɛnɔyɛfɛ k'ɔɲkɔ atɔf nɔbol-bolu kɔkɔ-ten dɛbɛ a pɛdeder. ¹³ Kɔ fum nwe ewe acar ɔn wɔcɔ, k'ɔsɔɲ nɔ nwe o nwe kɛmɛ kɔpɔɲ kin, k'oloku nɔ: «Nɛc-kafɔlɛ-kafɔlɛ ki waca han ic-der. ¹⁴ Mba afum aka dare dadɔkɔ njanater kɔ, kɔ nɔsɔm kɔkɔ-loku nde fum nwe ɔɲc-kɔ kɔten dɛbɛ mɔ: «Sɔfan fɛ a fum wɔkawɛ pɔyɔne su wɔbɛ!» ¹⁵ Kɔ fum nwe ɔɲkɔ pɔsɔtɔ dɛbɛ, nte olukus mɔ, k'ewe acar ɔn aɲɛ wɔcɔ kɛdɛcɛre nte nwe o nwe ɛɲkafɔli-kafɔli waca mɔ. ¹⁶ Kɔ wɔcar wɔcɔkɔ-cɔkɔ ender, k'oloku: «Wɔbɛ, isɔtɔ wɔcɔ wa kɛma kɔɲkɔ mɔnasɔɲ'im mɔ.» ¹⁷ Kɔ fum nwe oloku: «Tentesɛ, wɔcar wɔtɔt mɔyɔne, bawo mɔlomp teta tes tɛfɛt, indɛsɔɲ sɔdare wɔcɔ mɔyɔne wɔbɛ kɔɲan.» ¹⁸ Kɔ wɔcar wɔka mɛrɔɲ ender, kɔ wɔkakɔ oloku kɔ: «Wɔbɛ, kɛcamɔt ka kɔɲkɔ mɔnasɔɲ'im mɔ, k'isɔtɔ.» ¹⁹ Kɔ fum nwe oloku sɔ wɔkakɔ: «Isɔɲ'am sɔdare kɛcamɔt, mɔyɔne wɔbɛ kɔɲan.» ²⁰ Kɔ wɔlɔma ender pɔloku:

† 18:38 «Wan ka Dawuda.» Ti tɔyɔne tokulɛ ta aYisrayɛl = «wɔyɔc kɔɲan.»

«Wàbe kema kam kànjke, inafòktàr ki dækàloto kàtòt imènj. ²¹ Bawo inanes'am nte mànjcuca mes mà: Mànjlek mpè màntòboc mà; màtèl nde mànatò-bòf mà.»
²² Kò fum nwè olòku wàcar kòn: «Molòku mam m' indèkit'am, màna wàcar wàlec! Mànacàre a injcuca; k'injlek mpè intòboc mà, ic-tel dà intòbòf mà. ²³ Ak' enasòje nte mànatò-bàs-bàsàr pàsàm pem mà, kò nte ilukus mà, k'injko ìbanj pi padènjàren'em kàntànjbè?»
²⁴ K'olòku afum akò ñanayi di mà: «Nàbanj kò kema kànjko nàkenè ki wàkò àsòtòn'em wàco mà.»
²⁵ Kò afum ñalòku: «Wàbe, wàkàkò àsòtò wàco!»
²⁶ Kò fum nwè olòku ña: «Ic-lok'un: Màna nwè màyo mà, àmbèrenè sò màna wàkayi. Mba màna nwè màntòyo mà, àmbànjàr'am ali depic pàkò màyo mà. ²⁷ Ta mèrəj tayi, nàker'em àter'em ànje ñanato-fañ a iyòne ña wàbe mà, nàfay ña mèra fòr yem kirinj.»»

Yesu kàkò kòn Yerusalem

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Sañ 12:12-19)

²⁸ Nte Yesu elip kàlòku afum molòku mamàkò mà, k'òsumpàr dòpò afum kirinj kàkò Yerusalem. ²⁹ Nte Yesu olòtərne sàdare sa Bètphase kò Bètani mà, kàca kà tərò tòkò ànjwe Tərò ta Olif mà, kò Yesu osom àcèpse on darəj mèrəj.
³⁰ K'olòku ña: «Nàkò nde dare nde antefərne mà, kò nànjkòbèrè-è, nànjkòbèr di sòfale sàfèt pakot si, nse fum o fum èntatò-ndè mà. Nàsikali si, nàkerè. ³¹ Kò fum eyif nu: «Ta ake tò nànsikàlè si-è?» Nàlòku kò gbàcàrəm: «Bawo Wàbe èfanj si.»»

³² Kò afum ànje anasom mà ñanjko, kò ñanjko ñabəp sòfale sàfèt pakot si pəmò tòkò Yesu ènalòku ña mà. ³³ Njayi kàsikali sòfale sàfèt, kò asərka ñayif ña: «Ta ake tò nànsikàlè sòfale sasòkò-è?»
³⁴ Kò àcèpse on darəj mèrəj ànje ñalòku aka sòfale: «Wàbe èfanj si.»
³⁵ Kò afum ànje ñanjkenè Yesu sòfale sàfèt nse, kò ñandènjəsər si suma sàñan, kò Yesu èndè si kəronj. ³⁶ Tòkò onj-c-kò kirinj mà, itò afum ñanj-c-pèrè kò suma sàñan dəpò. ³⁷ Nte ñalòtərne Yerusalem nde pətəmbəlar pà Tərò ta Olif mà, kò pəmbòt kənay kənjko kənàcèpse kò darəj mà fəp. Kò ñayèfè kəkor-koru Kanu pəpəj, bawo ñananənj k **mes mēwēy-wēy mmē Kanu kəmməntər mà.**

³⁸ Kò ñac-loku:

«Kanu Kəpəj kəpocə pətət wàbe nwè enderène tewe tòn mà!

Pəforu pèyi darenj,

kò **pəmot pà pələl pà dèbè dòn** pèyi darenj!»

³⁹ AFarisi akin akin akò ñanayi kənay kənjko dàcò mà, ñalòku Yesu: «Wàbe, màlòku àcèpse am darəj ñacanj!»
⁴⁰ Kò Yesu olòku ña: «Kò ñanjənj-k-è, masar mənjkule-kule!»

Yesu kàbok kòn teta Yerusalem

⁴¹ Nte ñalòtərne Yerusalem, a kò Yesu ènənj dare mà, k'èyèfè kəbok teta di,
⁴² k'olòku: «Yerusalem, màna ènjərə mèkò tòkò anyò pasòtə pəforu mà! Mba ndèkəl tatàkò tənjbəpən'am, màfòtam ti kənənj. ⁴³ Bawo dəsək dèndeder nde àter'am ñandènjəjər'am kàndè, ñakəl'am, a ñadewèpəren'am waca fəp mà. ⁴⁴ Nàndeləsər'am hàj awut am, ali tasar tin ñafòdesakər'am mpè pəndènjərne pəlòm mà, bawo mànacàrè fè tèm nte Kanu kənàder kəmar'am mà!»

Yesu kàbèrè kòn nde kələ kəpəj ka Kanu

(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Sañ 2:13-22)

⁴⁵ Nte Yesu èmbèrè nde **kələ kəpəj ka Kanu** mà, k'èyèfè kàbèləs acamàs.
⁴⁶ K'olòku ña: «Dəyəcicàs Kanu kələku: «Kələ kem, tofo nde **anjlok-lokər Kanu** tò, mba nàna nənjkàfəli ki ànjbàncan nñje akiye ñanjbəpərne mà.»»

⁴⁷ Dəsək o dəsək Yesu ènj-c-tàkse afum dəndo **kələ kəpəj ka Kanu** disrè. Alonje apəj, atàkse sariye, kò abeki a dətəf ñac-tən kədif kò. ⁴⁸ Mba ta ñanjərə

nte njanjo, bawo afum fəp njanç-cəŋkəl moloku ma Yesu, ta njanfan kəbut ali toloku tən tin kəne-ε.

20

Deke kətam mes ka Yesu kəyefε-ε?
(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ Dəsək dəlōma, nte Yesu eyi kətəkse afum nde **kəlo kəpəŋ ka Kanu** mə, pəç-dəŋk moloku mətət. K'aloŋne apəŋ, kə atəkse a sariye kələkene abeki a dətəf nambərər kə, ² kə njaloku Yesu: «Məloku su ma sariye nse səsoŋ'am kəyə ka mes mamε mə, kə pəyənε fε ti-ε, məboŋçər su nwe osom'am kəyə ka mi mə.» ³ Kə Yesu oloku nja: «Ina sə, k'yif'un k' inder toloku tin: ⁴ Anə enasom Saŋ kədəgbət fum dərōmun-ε, Kanu ba, ka afum?» ⁵ Kə nja yefε kəgbəkəlene taŋan, njaç-loku: «Kə səloku fə Kanu-ε, enjif su: «Ta ake tə nənətə-laŋ-ε?» ⁶ Mba kə səloku ndəkəl fə: «Afum njanasom kə-ε,» afum a dətəf fəp njançacas su, bawo njançərə fəp a Saŋ wədəŋk wəka Kanu ə enayənε.» ⁷ Kə njaloku Yesu: «Səŋçərə fε.» ⁸ Kə Yesu oloku nja: «Ina sə ifəboŋçər'un nwe osom'im kəyə ka mes mamε mə.»

Capafə ca abum dale aλεc bəkəc
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Kə Yesu eyefε kəlōku afum capafə nce: «Fum enabəf tək yokom dale, k'ənçəmbər yi sεke, k'owur k'əŋkə atəf njalōma nje enako pəwon mə. ¹⁰ Nte tēm tēmbəp mə, kə fum nwe osom wəçar nno abum a dale anje nja yi mə, a nja pəce kə yokom yəlōma ya tək yayəkə. Mba kə abum a dale njasut kə, kə njasak kə, k'olukus waca wəsəkər. ¹¹ Kə fum nwe əŋgbəkərə sə kəsom ka wəçar wəlōma; kə abum a dale njasut sə wəkakə, kə njalapəs kə, kə njasak kə, k'olukus waca wəsəkər. ¹² Kə fum nwe osom sə wəka maas, kə abum a dale nja mbopər wəkakə, kə nja mbeləs kə. ¹³ Kə wəka dale nwe eyifne: «Cəke cə indeyə-ε? Wan kem nwe imbətər mə indesom; təlōma njançələs wəkakə.» ¹⁴ Mba nte abum a dale njanəŋk wəkakə mə, kə njalokene: «Wədelek ke kən ofə wəkakə. Padif kə nte tənşəŋε dale dede dəyənε dosu mə.» ¹⁵ Kə abum a dale anje nja sumpər wan ka wəka dale, kə nja wurenε kə dale kəsək kə njanif.»

Kə Yesu eyif acəŋkəl əŋ, «Cəke cə pəmar wəka dale nwe pəyə nja-ε?» ¹⁶ Kə Yesu əŋçər: «Pəmar wəka dale nwe pəder pədif abum a dale akakə fəp, pəbanj sə dale pəsəŋ abum əlōma.» Nte afum njan moloku mme mə, kə njaloku: «Ta tatəkə tetam kəyi!» ¹⁷ Kə Yesu ençafəli kəro k'əməmən nja, k'eyif: «Cəke cə toloku tecic tantε toloku ŋj-ε?»

«Tasar nte acəmbər kəlō njanace mə,
ipede pəyənε ŋj tassar mpe posumpər kəlō mə.»

¹⁸ Nwe o nwe etempene pi kəroŋ, entere;
mana nwe pentempene sə kəroŋ mə, pomputək'am.»

Abε a dine aSuyif kəfan kəŋan kəkəŋkəla-kəŋkəla Yesu
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

¹⁹ Atəkse a sariye kə aloŋne apəŋ njaç-tən kətəp kə waca tēm tatəkə, bawo njançərə a te taŋan tə Yesu enaloke capafə cacəkə; mba njaç-nese afum ako njanayi di mə. ²⁰ Kə nja yefε kəkəŋkəla-kəŋkəla Yesu. Ti disre, kə njasom afum anje njanabaŋene kəcəŋkəl moloku mən mə. Afum njanayi anje anasom kəkə-sumpər Yesu dəmoloku mə, nte tənşəŋε njam kəber kə wəbε dəwaca, nwe enatəmpər kətam kə fənəntər dətəf mə. ²¹ Kə afum asom anje njançan kə moloku: «Wətəkse, səŋçərə fə moloku mamε mənçloku məc-təkse mi afum mə məsək; məfəkiti fum kənəŋk kən, mba kaŋce kə məntəkse afum kəkət nke kəmbət Kanu mə. ²² Awa,

məloku su ma, pəmar kəsəŋ dut dosu wəbɛ wəka Rom* ba, ka pəmar fɛ ti?»
²³ Mba kɔ Yesu ɛnɛpəl kɔta kəŋan, k'oloku ŋa: ²⁴ «Nəmentər'im pəsam gbələŋ bin. Kəro ka ana kəyi pəsam papəkɔ-ɛ, kɔ tewe ta wəkayɪ?» Kɔ ŋaloku, «Wəbɛ wəka Rom.» ²⁵ Kɔ Yesu oloku ŋa: «Awa, nəsəŋ wəbɛ wəka Rom pəkɔ pəyɔnɛ pən mɔ, kɔ Kanu sɔ pəkɔ pəyɔnɛ pa Ki mɔ.» ²⁶ Afum aŋɛ ŋantam fɛ kəsumpər kɔ dāmoloku kəŋay nkɛ daco; mba nte moloku ma Yesu mɛŋciyanɛ ŋa mɔ, kɔ ŋaŋcaŋk.

Kəyif ka kədeyɛfɛ ka defi afi daco
 (Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ Kɔ aSadisi alɔma ŋander nnɔ Yesu eyi mɔ. ASadisi akakɔ ŋaŋc-loku a k'afi-ɛ, kəyɛfɛ kəyi fɛ sɔ. Kɔ ŋayif Yesu moloku mme: ²⁸ «Wətəkse, nte tɔ Musa ɛnacice su: «Kɔ wɛŋc ka fum efi pənɛŋcɛ mba ta ɔyɔ wan-ɛ, wɛŋc wəkɔ eyi doru mɔ, entam kənasər wəran ka wəfi pəkome kɔ awut.» ²⁹ Mba awɛŋc camət-mɛrəŋ ŋanayi tɔlɔma. Kɔ wəcəkɔ-cəkɔ ɛnɛŋcɛ, k'efi ta ɛsak wan-ɛ. ³⁰ Kɔ wəka mɛrəŋ ɛnasər wəran kɔn, ³¹ kɔ tɛyɛfɛ danda kɔ wəka maas ɛnasər kɔ. Tatɔkɔ tɔ tenakɔ haŋ kɔ awɛŋc aŋa aŋɛ camət-mɛrəŋ fəp ŋanɛŋcɛ wəran wəkin nwe, ta nwe o nwe ɛsak wan-ɛ. ³² Tɛlɔpəs oŋ, kɔ wəran nwe efi. ³³ Kɔ dɔsək deyɛfɛ da afi dendeɓɓɛ-ɛ, anɔ endɛk wəran wəkawɛ-ɛ? Bawo awɛŋc aŋa akanɛ camət-mɛrəŋ fəp ŋananɛŋcɛ kɔ!» ³⁴ Kɔ Yesu oloku ŋa: «Arkun kɔ aran a doru dandɛ ŋaŋnɛŋcɛnɛ. ³⁵ Mba nde doru dako dender mɔ, Kanu kəŋəŋk fɔ pəmar alompu ŋayɛfɛ defi, a ŋasɔtɔ kəyi wəyɛŋ doru dadəkɔ-ɛ, ŋafɔde ŋac-nɛŋcɛnɛ. ³⁶ ŋafɔtam sɔ kəfi, bawo pəyi ŋa pəmo mɛlɛkɛɛ, ŋa ŋandeyɔnɛ awut a Kanu, bawo Kanu kəyɛkti ŋa defi. ³⁷ Musa oloku pəsoku pɛs a afi ŋandeyɛfɛ defi. Kəfo nkɛ aŋcic teta tɛrəntəm nte tɛŋc-mar mɔ, Musa ewe Kanu danda «Kanu ka Abraham, Kanu ka Isiyaka, Kanu ka Yakuba.» ³⁸ Kɔ Yesu ɔnɔcɔr; «Kanu bafɔ ka afi kɔ, mba ka ayi wəyɛŋ; bawo nnɔ Kanu kəyi mɔ, fəp fəŋyi wəyɛŋ.» ³⁹ Kɔ acicəs a sariyɛ alɔma ŋalɛk moloku, kɔ ŋaloku: «Wətəkse, məloku bel-bel!» ⁴⁰ Kɔ ŋaŋc-nɛsɛ sɔ kəyif kɔ moloku mɔlɔma.

Wəyɛk-yɛk wəka Kanu kɔ Dawuda
 (Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Kɔ Yesu oloku ŋa: «Cəke cɔ antam kəloku a Wəyɛk-yɛk wəka Kanu wəka Dawuda ɔyɔnɛ-ɛ? ⁴² Bawo Dawuda nkən yati oloku buk ba Yabura Dawuda disrɛ:

«Wəbɛ ɛnaloku wəbɛ kem:

Məder mändɛ nnɔ kəca kem kətɔt,

⁴³ Ifaŋ kəbocər'am aterɛnɛ am dantɔf mənəs-nas ŋa.»†

⁴⁴ Kɔ Dawuda ewe wəsom ka Kanu «wəbɛ kɔn»-ɛ, cəke cɔ wəkakɔ entam kəyɔnɛ wan kɔn-ɛ?»

Yesu oloku a pakembərɛnɛ məyɔ ma atəkse sariyɛ
 (Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

⁴⁵ Nte afum ŋayi kəcəŋkəl Yesu mɔ, k'oloku acɛpɛsɛ ɔn darəŋ: ⁴⁶ «Nəkembərɛnɛ atəkse sariyɛ: ŋambɔtər kəkɔtəsɛ suma səpəŋ, ŋambɔtər pac-yif ŋa kəyif kətɔt mofɔ mme mɛŋlɛrɛ mɔ, ŋambɔtər dəkəndɛ dəcəkɔ-cəkɔ **dəkəkəpəs**, kɔ səcəm səcəkɔ-cəkɔ mofɔ mme aŋkɔ kədi yeri mɔ. ⁴⁷ ŋa ŋambəŋər aran aŋɛ awos aŋa ŋafi mɔ daka danan, ŋa ŋambɔləsɛ sali nte tɔŋsəŋɛ pagbəkərə ŋa mɔ. Andekɔ-kiti ŋa kiti kəyɛŋki!»

* 20:22 «Wəbɛ wəka Rom» = «Sesar», ti tɔyɔnɛ tokulɛ ta wəbɛ wəka Rom. † 20:43 Psaumes 110:1

21

Kəpocə ka wəran wətəyɔ daka nwe wos enafi mɔ
(Mk 12:41-44)

¹ Kɔ Yesu eyekti fɔr, k'ənəŋk nte aka daka ŋaŋc-bɛr kəpocə kəŋan dətəfala ta kəlɔ **kəpɔŋ ka Kanu** mɔ. ² K'ənəŋk sɔ wəran wətəyɔ daka wəlɔma nwe wos efi mɔ, pəc-bɛr mɛŋcəmbəl mɛfɛt mɛrəŋ ma kəpər. ³ K'oloku: «Ic-lok'un, kəŋcɛ: Wəran wətəyɔ daka wəkawɛ wos enafi mɔ, ompocə pətəs aka fəp. ⁴ Bawo afum aləpəs aŋɛ fəp, nte daka dɛlar ŋa mɔ, itɔ ŋambɛr kəpocə kəŋan danda, mba nkɔn, kətəyɔ kɔn daka, ɔsɔŋ pəkɔ pamar pəsɔŋɛ kɔ kətam kəyi doru mɔ.»

Yesu kədəŋk kədɛləsər ka kəlɔ kəpɔŋ
(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Afum alɔma ŋaŋc-loku teta **kəlɔ kəpɔŋ ka Kanu**: «Kəntese k'alompəsɛ ki masar mətət kɔ ca yətət ya ki nyɛ aŋsɔŋ Kanu kəpocə mɔ.» Kɔ Yesu oloku: ⁶ «Dɔsək dendedɛr, ndɛ nəntɔdɛnəŋk tasar tɛdɛŋsɛ tasar kəronj mɔ, fəp fayi andewuŋ yi.

Pələc kɔ kətərəs
(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Kɔ ŋayif kɔ: «Wətəkse, ake tɛm tɔ tatəkɔ tendeyi-ɛ? Təyɔ tɛgbɛkərə tere tendementer mes maməkɔ mɛmbəp-ɛ?» ⁸ Kɔ Yesu oloku ŋa: «Nəkɛmbərɛnɛ, ta nəsaknɛ patalar'un! Bawo afum alarəm ŋadɛdɛr ŋac-kɔtɛnɛ tɛwɛ tɛm, ŋac-lok'un: «Ina ɔyɔnɛ wəsɔm ka Kanu,» kɔ, «Tɛm tɛmbəp!» Mba ta nədɛcəmə ŋa darəŋ! ⁹ Kɔ nəndɛnɛ tɛta kəwan, k'afum a dətɔf ŋayɛŋkər abɛ aŋan bəkac-ɛ, ta nənɛsɛ; bawo mənɛ tatəkɔ tɔŋŋuŋkɛnɛ tɛdɛr kərəsna, mba bafɔ ndɛkəl doru dandɛ dɛndɛlip.» ¹⁰ K'oloku ŋa sɔ: «Afum alɔma ŋandɛyɛfərənɛ kɔ afum alɔma, atɔf ŋələma ŋayɛfərənɛ kɔ atɔf ŋələma; ¹¹ antɔf ŋɛndɛyikcɛ mofɔ mələma, dor kɔ docu yɛndɛyɛ mofɔ mɛlarəm; mes mɛwɛy-wɛy mɛndɛyɛ, kɔ **mɛgbəkərə mɔpɔŋ mmɛ mɛndɛyɛfɛ ndɛ Kanu Kəyi mɔ**. ¹² Mba maməkɔ mɛndɛbəp, pasumpər'un, patərəs'un, pasɔŋ'un kəkɔ-kiti **dəkɔcəpəs** a padɛbɛr'un dɛbili. Abɛ a dətɔf ŋandɛkit'un tɛta tɛwɛ tɛm. ¹³ Tatəkɔ tendɛmar'un kələku ka təkɔ nɛŋcərə tɛtɛm mɔ. ¹⁴ Ta təyɔ nu kəcɛm-cɛmɛnɛ təkɔ nəndɛyɔ a nəyacnɛ mɔ. ¹⁵ Ina wəkawɛ yati ina endɛsɔŋ'un tɛmɛr kɔ kəcərə ka kətət nkɛ atɛr anu, nwe o nwe ɔntɔdɛtam kəgbɛkəl mɔ. ¹⁶ Akomɛnɛ, awɛŋc aŋa, anapa, kɔ abɔt anu yati ŋandɛsɔŋ nu, ŋasɔŋɛ alarəm kəfi nu dacɔ. ¹⁷ Fəp fəndɛtɛr'un, tɛta tɛwɛ tɛm. ¹⁸ Mba ali kəfon konu ka dərɔmp kin kəfɔdɛsələ; ¹⁹ Kɔ nambɛrɛnɛ kəsumpər bɛl-bɛl-ɛ, nəndɛyacnɛ nəyi doru.»

Yesu ɛndəŋk kədɛləsər ka Yerusələm
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰ «Kɔ nəndɛnəŋk asɔdar ŋakɛl Yerusələm-ɛ, nəcərə tɛm tatəkɔ a kələsər ka di kələtərɛnɛ. ²¹ Tɛm tatəkɔ akɔ ŋayi Yude mɔ, ŋac-yɛkɛ kəpɛrɛnɛ ka dəmɔrɔ; akɔ ŋayi Yerusələm dacɔ mɔ, ŋac-wur; akɔ ŋayi dəkulum mɔ, ta ŋabɛrɛ sɔ dare-ɛ. ²² Bawo dəsək dadəkɔ d' andɛbɔc kiti, nte tɔŋsɔŋɛ mes mmɛ anacɛ mɔ fəp meyi. ²³ Pələc pɛyi dəsək dadəkɔ aran aŋɛ ŋambɛkəs, kɔ akɔ ŋaŋmɛsər mɔ! Bawo pəyɛŋki pɔpɔŋ pɛndɛyɛ dəsək dadəkɔ dətɔf, kɔ mɛtɛlɛ mɔpɔŋ ma Kanu nɔɔ afum akakɔ ŋayi mɔ. ²⁴ Sakma sɔ andɛdifətɛ ŋa, tɔf fəp yosumpər-sumpər ŋa yɛkɛkərə ŋa pəbɔlɛ; tɛm tatəkɔ afum acuru ŋabəŋ Yerusələm, haŋ tɛm nte asɔŋ ŋa mɔ tɛc-lip.»

Kədɛr ka Wan ka fum
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

²⁵ «Məyo məgbəkəre mme meyefe nde Kanu kəyi mə mendeyi dədec, dənof kə dəcəs; dəntəf, bəkəc yendelece-łece afum teta pukule-kule pa dəkəba kə yam ya ki. ²⁶ Afum nandefine kənese ka kəcem-cəmnə ka təkə tendeder dəntəf mə, bawo fənəntər fa kəm fəndeyikce. ²⁷ Təm tatəkə tə andenəjk Wan ka fum kəder dəkəp; dəfənəntər, kə **dəpəmot pa pələl pa dəbe dən** disre d'ender. ²⁸ Kə məyo maməkə mendedop kəder-ε, nəlomp, nəyekti səbomp, bawo kəsəj konu kəway kəlotərne.»

Cəke cə kətək kəkom kənatəksə-ε?
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

²⁹ Kə Yesu oloku nə capafə cin: «Nənəjk kətək kəkom* kə tək yələpəs nyε. ³⁰ Nəj-c-kəna-nəjk yi yopəj bəpər, nəcərə katin a kətəj kəlotərne. ³¹ Itə nənə nəndesə-yə, kə nəndenəjk mes maməkə mec-der-ε, nəcərə fə **dəbe da Kanu** dəlotərne. ³² Ic-lok'un kançe: Afum a təm tante nəfədelip kəfi fəp, a ta teyi-ε. ³³ Kəm kə antəf yendesəle mba moloku mem məfədesəle.»

Ta nədirərne!

³⁴ «Nəkəmbərne bel-bel! Ta nəsak bəkəc yonu yetəsərne cəsata kə kəcis, kə kəcem-cəmnə ka doru dandε, kə pəyi ti tatəkə-ε, dəsək dəpəj dadəkə dendebəpən'am, ³⁵ pəmə nte manta məngəbəpərne lop mə. Bawo dəsək dadəkə dendebəpənε afum a doru fəp. ³⁶ Ta nədirərne, **nəc-lok-lokər Kanu** təm fəp, nte təjşəne nəde nəsətə fənəntər fəmulpənε mes məkə mendeder mə fəp, nədəkə nəcəmε, nəmentərne Wan ka fum, ta nəlapərne.»

³⁷ Dəsək dadəkə, Yesu pəc-təksε afum dəndo **kələ kəpəj ka Kanu**, k'owur kəkə-cəpərəne pibi nde aņwe «Tərə ta Olif» mə. ³⁸ Afum fəp, kə dec dəsək-ε, nəj-c-kə nde **kələ kəpəj ka Kanu** kəkə-cəj kəl kə.

22

Abε kətəjne kəyo ka Yesu pələc
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Saņ 11:45-53)

¹ Kə kəsata ka aSuyif ka **sali sa cəcom cətənəjkəl lebin** nkε aņwe «Pak» mə kəlotərne. ² Aləjne apəj kə atəksε sariye nəyefe kətən ka nte nəjyo a nədif Yesu mə, mba nəc-nesε afum.

Yudas kəwosε kən kəmar abε a aSuyif a nəsumpər Yesu
(Mt 26:17-25; Mk 14:10-11)

³ Kə Sentani səmbərə Yudas, nwe aņc-we Iskariyət mə, nwe aņc-ləm asom a Yesu wəco kə mərəj daco mə. ⁴ Kə Yudas əjkə nənənε kə aləjne apəj kə abε aņε nəj-c-bum **kələ kəpəj ka Kanu** mə, təkə pəmar pəsəj nə Yesu mə. ⁵ Kə pəmbət nə, kə nantəjne kəpocε kə pəsam. ⁶ Kə Yudas owosε. K'eyefe oņ kətən təyo nte əjyo a pəsəj Yesu ta afum nəj cərə ti mə.

Yesu kəsəj ka kəlompəs yeri ya Pak
(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Saņ 13:21-30)

⁷ Kə dəsək da **sali sa cəcom cətənəjkəl lebin** dəmbəp nde pəmar padif aņkesiya nələjne mə. ⁸ Kə Yesu osom Piyer kə Saņ, pəc-loku nə: «Nəkə nəlompəsε su yeri ya Pak, nte təjşəne səde sədi yi mə.» ⁹ Kə nəyif Yesu: «Deke məfan a səlompəs yi-ε?» ¹⁰ Kə Yesu oloku nə: «Kə nəndena nəc-bərə dare disre-ε, nəjkəbərəne kə warkun wələma pəsare təbəl pa domun. Nəcəmε kə darəj haņ nde kələ kəjkə əjkəbərə mə. ¹¹ Nələku wəka kələ kəjkə: «Wəbe osom su a səder səyifəm, a dukələ dere d'endedi yeri ya Pak kə acəpsε ən darəj-ε?»

* 21:29 f. «figuier»

¹² Endeƙo-mentər'un ƙəlo ƙəron, dukəlo dɔpɔŋ ƙo ca yɔko pamar mo fəp. Dəndo ƙəfo ƙaŋƙo ƙo nəŋkəlompəs yeri ya Pak. ¹³ Ƙo afum aŋe ŋaŋƙo, ƙo ŋaŋƙo ŋabəp ca fəp pəmo təkə Yesu ɛnaloku ŋa ti mo, ƙo ŋalompəs yeri ya Pak.

Kayer ka ƙacom ka Pak

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26)

¹⁴ Nte tem tembəp mo, ƙo Yesu ende demesa ƙadi yeri ƙo Asom ɔn. ¹⁵ Ƙo Yesu oloku: «Pambas'im ƙadi yeri ya Pak yaye ƙo nana, a idetəro. ¹⁶ Bawo ic-lok'un, ifɔso-di yi, haŋ tem nte teta yi tendeko-lare nde **dɛbɛ da Kanu** dantof mo.» ¹⁷ Ƙo Yesu elek apot, ƙ'okor-koru Kanu, * ƙ'oloku: «Nələk apot nŋe, nəyerene pedisre pa ŋi; ¹⁸ bawo ic-lok'un, ifɔso-mun wen haŋ **dɛbɛ da Kanu** deder.» ¹⁹ Ƙo tɛyefe day, ƙ'elek ƙacom, nte elip ƙakor-koru Kanu† mo, ƙ'entepi ki, ƙ'osɔŋ ŋa pəc-loku: «Dis dem do dandɛ, nde asɔŋe te tonu mo; nəde nəc-cɛm-cɛmn'em.» ²⁰ Nte ŋalip ƙadi yeri mo, ƙ'elek so apot, ƙ'osɔŋ ŋa, pəc-loku: «Apot ŋaŋe ŋɔyɔne **ƙacɔŋəs ƙafu ƙayi ƙa tes tin** ƙo Kanu. Wen wawe weyi apot ŋaŋe disre mo, wɔyɔne mecir mem mem alonje tes tonu mo. ²¹ Ti disre, fum nwe endesɔŋ'im padif mo, ende nno amesa ŋaŋe ƙo ina. ²² Wan ka fum ɛntas, pəmo təkə aloku ti mo; mba pələc peyi fum wəkakə endesɔŋ ƙo padif mo.» ²³ Ƙo aɛpse a Yesu darəŋ ŋayefe ƙayifatene danda, fum nwe eyi ŋa daco nwe endesɔŋ ƙo padif mo.

Ano eɛpər'un fəp-ɛ?

²⁴ Ƙo ƙəgbəkəlene ƙəpɔŋ ƙəyefe aɛpse a Yesu darəŋ daco, teta ƙacəre ka nwe eŋɛpər ŋa daco fəp mo. ²⁵ Ƙo Yesu oloku ŋa: «Abe a tof ŋayi afum aŋan ƙəron pəmo abe, aŋe ŋaŋkətene ƙətam nno ŋayi mo, ŋafan a pawe ŋa «abot a afum». ²⁶ Bafo tin tayi to ƙo nana! Mba mene nwe eŋɛpər'un fəp mo, pəyi pəmo nwe efete nu daco fəp mo; nwe ɔyɔne wəbe mo, pəyi pəmo wacar. ²⁷ Bawo, nwe eŋɛpər nu mo ɔyɔne, nwe ende demesa mo ba, ƙa nwe eŋkɛre ƙo yeri danda mo? Bafo nwe ende demesa mo ɔfo? Ƙo ina, iyi nu daco, pəmo nwe eŋkɛre nu yeri demesa mo.»

²⁸ «Nana enasiməs ƙo ina tem nte inayi tɔro disre mo. ²⁹ Itɔ ɔsɔŋe nte papa kem ɔsɔŋ'im dɛbe mo, ina so ison'un di: ³⁰ Nte tɔŋsɔŋe nadi yeri, nəmun amesa ŋem ƙəron nde dɛbɛ dem dantof mo. Nənde səcɔm sa abe ƙəron, nəboc kiti ka cəsɔŋka wəco ƙo mɛrəŋ ca Yisrayel.

Yesu endəŋk a Piyer endebanɛne ƙətoɔcəre ƙo

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Saŋ 13:36-38)

³¹ Ƙo Yesu oloku Simɔŋ Piyer: «Simɔŋ, Simɔŋ! Məkembərne! Sentani səntola ƙədəs-dəs'un dəsifite pəmo ƙacom. ³² Mba intolan'am, nte tɔŋsɔŋe ta abəkək ƚəkafəl'am‡ mo. Ƙo mandeder'im-ɛ, mayerŋkəs bəkək a awɛŋc'am aŋa.» ³³ Ƙo Piyer oloku ƙo: «Wəbe, iwosɛ ƙəkə dəbili ƙo mənə, ƙo pəyɔne fe ti-ɛ, ifi ƙo mənə.» ³⁴ Mba ƙo Yesu oloku ƙo: «Piyer, ic-lok'am, mandedanɛne ƙəto-cər'em ƙəmaas a kicipi ƙəc-cam.»

Pəsam pa deleƙ, aləba, ƙo dakma

³⁵ Ƙo Yesu eyif ŋa: «Nte iŋc-som'un ta iŋsɔŋ'un pəsam, ta iŋsɔŋ'un aləba ŋɛbɛre yamos, ta iŋsɔŋ'un cɔfta cəbərne mo, paka penayi yi daco mpɛ nənatɔsɔto mo ba?» Ƙo aɛpse ɔn darəŋ ŋaloku: «Ala! Ali pin penayi fe.» ³⁶ Ƙo Yesu oloku ŋa: «Ndekəl mes mɛsəkpe! Mənə nwe mənjo pəsam mo, mələkene pi; mənə nwe mənjo aləba ŋɛbɛre yamos mo, mələkene ŋi; ƙo mənə nwe mənjo»

* **22:17** «ƙ'okor-koru Kanu,» ƙo pəyɔne fe ti-ɛ, «ƙ'eyif Kanu nəwali teta apot» † **22:19** «ƙakor-koru Kanu» ƙo pəyɔne fe ti-ɛ, «ƙayif Kanu nəwali teta ƙacom» ‡ **22:32** «ta abəkək ƚəkafəl'am,» ƙo pəyɔne fe ti-ɛ, «ta ƙalaŋ kam ƙəsələ»

dakma mɔ, mɛcamɔs yamos yam, mɔway din! ³⁷ Bawo, ic-lok'un: Mene tɔko aɲcic mɔ telare nno iyi mɔ: «Analom ko ayeɲki bakɛc daco.» Nte tɔyɔne temi mɔ, kɔyi ko tender.» ³⁸ Ko acepse ɔn darɔɲ ɲaloku ko: «Wɔbe mɔbarɲ sakma nse merɔɲ.» Ko Yesu oloku ɲa: «Pantɔɲne tante.»

Yesu kɔlok-lokɔr Kanu nde tɔrɔ ta Olif

(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Pɔmɔ tɔko ɔɲc-yɔ ti mɔ, Yesu endewur k'ɔɲko nde tɔrɔ ta Olif. K'acepse ɔn darɔɲ ɲaɲcepse ko.

⁴⁰ Nte ɲambɔp kɔfo kanɲko mɔ, k'oloku ɲa: «**Nɔlok-lokɔr Kanu**, ta nɔsakne nɔbere kiciya disre.» ⁴¹ K'ɔmbɔle ɲa, pɔmɔ kɔlɔm ka tasar katin, k'ɛɲcɔp suwu, k'ontola Kanu, ⁴² pɔc-loku: «Papa ko mɔwosɛ-ɛ, mɔbɔlɛn'em pɔcuy pampɛ. Ti disre, ta tɛfanɲ tem teyi, mba tam teyi.» ⁴³ Ko mɛleke mɔlɔma mowurɔr ko kɔyɛfɛ dareɲc, kɔdeyeɲkɔs ko abɔkɛc. ⁴⁴ K'abɔkɛc ɲɛlece-lece ko, k'ɛyɛfɛ kɔlok-lokɔr Kanu, k'abɔkɛc ɲɛmpɛ ko, ko kawone kon kɔyi pɔmɔ nte mocul ma mecir mendetɛmpɛne dɔntɔf mɔ. ⁴⁵ Ko Yesu ɛsak sɔ kɔlok-lokɔr Kanu kanɲko ɛnayi mɔ, k'ɔɲko pɔbɔp acepse ɔn darɔɲ ɲadirene bakɛc yeɲɛɲc. ⁴⁶ Ko Yesu eyif ɲa: «Ta ake tɔ nɔndirene-ɛ? Nɔyɛfɛ, **nɔlok-lokɔr Kanu** ta nɔsakne nɔbere kiciya disre!»

Kɔsumpɔr ka Yesu

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Saɲ 18:3-11)

⁴⁷ Yesu ɛnalip fɛ kɔlok-loku ko afum alarɔm ɲander, fum wɔko aɲc-we Yudas, acepse ɔn darɔɲ wɔco ko merɔɲ daco mɔ, pɔyi ɲa kirinɲ. K'ɔlotɔrne Yesu kɔkɔcup ko. ⁴⁸ Ko Yesu eyif ko: «Yudas, kɔcup ko mɔndeleke Wan ka fum mɔsɔɲ ko ater ɔn ba?»

⁴⁹ Nte asol a Yesu ɲanɔɲk tatɔko tɛnakɔ-cɛpɔr mɔ, ko ɲayif Yesu: «Wɔbe, sɛntam kɔsutnɛne sakma sosu ba?» ⁵⁰ Ko fum wɔkin asol a Yesu daco, ɛɲcɛp wɛɔar ka wɔlɔɲne wɔpɔɲ alɔɲɔs ɲa kɔca kɔtɔt. ⁵¹ Ko Yesu ɛyac ɲa pɔc-loku: «Nɔce tatɔko!» K'ɔɲgbuɲɛne alɔɲɔs ɲa fum wɔkako, k'ɛntamne.

⁵² Ko Yesu eyif alɔɲne apɔɲ, abɛ a abum a **kɔlɔ kɔpɔɲ ka Kanu** ko abeki a dɔtɔf aɲɛ ɲanader kɔsumpɔr ko mɔ: «Pɔmar nɔder nɔtɔmpɔr sakma ko tɔk, pɔmɔ nte nɔnder kɔsumpɔr kalbante mɔ ba? ⁵³ Dɔsɔk o dɔsɔk sɔna aɲc-yi nde **kɔlɔ kɔpɔɲ ka Kanu** ko nɔna, mba nɔnasumpɔr f'em. Ndekɔl ɔɲ, tem tonu tɛbɔp, ko kɔtam ka kubumpɔ.»

Piyɛr ɛmbaɲne kɔtɔ-cɔrɛ Yesu

(Mt 26:57-58,69-75; Mk 14:53-54,66-72; Saɲ 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Nte ɲalip kɔsumpɔr Yesu mɔ, ko ɲaɲkekɔrɛ ko nde kɔlɔ ka wɔlɔɲne wɔpɔɲ. Mba ko Piyɛr ɛɲgbekɔrɛ ti pɔbɔle. ⁵⁵ Ko ɲamot nɛɲc abanɲka daco ko ɲande. Ko Piyɛr endɛ ɲa daco. ⁵⁶ Nte wɛɔar wɔran wɔlɔma ɛnɔɲk ko pɔnde ɲa daco nɛɲc kirinɲ mɔ, k'oloku: «ɲa ɲayina ko fum wɔkawɛ.» ⁵⁷ Mba ko Piyɛr ɛɲgbekɔl wɔran nwe, pɔc-loku: «Wɔran, ɲɛcɔrɛ fɛ fum wɔkawɛ!» ⁵⁸ Pɔwɔn fɛ ko wɔlɔma ɛnɔɲk ko, k'oloku: «Mɔna sɔ akin ayi ɲɔ nɔyɔne.» Ko Piyɛr oloku wɔrkun nwe: «Ala! Bafɔ akin ayi ɲɔ sɔyɔne.» ⁵⁹ Ko dec din dɛɲcɛpɔr mɔ, ko fum wɔlɔma ɛɲgbɔc kɔloku: «Fum wɔkawɛ ɔɲwurene kɔnayi ko nkɔn, bawo wɔKalile ɔfo.» ⁶⁰ Ko Piyɛr oloku: «Mɔna, ina ɲɛcɔrɛ fɛ tante mɔɲkɛrɛ kɔloku mɔ.» ɲayi kɔlok-loku ko kicipi kanɲam. ⁶¹ Ko wɔbe Yesu ɛɲkafɔle k'ɛɲgbɔtne Piyɛr. Ko Piyɛr ɛɲcɛm-cɛmne toloku tɔko wɔbe Yesu ɛnaloku ko mɔ: «Mɔndɛbaɲɛne kɔtɔ-cɔr'em kɔmaas a kicipi kɛc-cam.» ⁶² Ko Piyɛr owur nde dabanɲka, k'ɔɲko pɔbɔk bel-bel.

Kɔlɔmɔs ko kɔsut ka Yesu

(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Arkun aɲe ɲaɲɔ-bum Yesu mɔ ɲafani kɔ, ɲac-sut kɔ. ⁶⁴ ɲac-kump kɔ kɛro, a ɲac-yifat kɔ nte: «Mamentɔr su oɲ a wɔdɔɲk wɛka Kanu ɔ mɔyɔne! Mɔbɔɲɔ ma nwe osut'am mɔ!» ⁶⁵ Kɔ ɲales-les kɔ moloku mɔlɔmɔs melarɛm.

Yesu nde aboc kiti apɔɲ fɔr kirin
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Saɲ 18:19-24)

⁶⁶ Nte dec dɔsɔk mɔ, kɔ abeki a dɔtɔf, alɔɲne apɔɲ, k'atɔkse sariye ɲambɔpɛsɛne. Kɔ ɲaɲkɛkɛre Yesu nde aboc kiti aɲan apɔɲ ɲayi mɔ. ⁶⁷ Kɔ ɲayif kɔ: «Kɔ pɔyɔne fɔ mɔna ɔyɔne nwe Kanu kɔyɛk-yɛk mɔ-ɛ, mɔloku su ti.» Kɔ Yesu oloku ɲa: «K'iloku nu ti-ɛ, nɔfɔlɔɲ ti, ⁶⁸ k'iyif'un sɔ-ɛ, nɔfɔluks'em moloku. ⁶⁹ Kɔyɛfɛ ndɛkɛl, Wan ka fum endekɔ nde kɛca kɛtɔt ka fɔnɔntɔr fa Kanu.» ⁷⁰ Kɔ afum fɔp ɲambaɲɛne: «Mɔna ɔyɔne oɲ Wan ka Kanu ba?» K'oloku ɲa: «Nɔna oloku ti: Nkɔn iyɔne.» ⁷¹ Kɔ ɲaloku: «Cɔke cɔ afɔɲ sɔ kɛcɛre-ɛ? Sɔna yati, sɔna enene kɔ ti dɛkusɔ.»

23

Yesu fɔr ya Pilat kirin
(Mt 27:1-2,11-14; Mk 15:1-5; Saɲ 18:28-38)

¹ Kɔ ɲayɛfɛ fɔp faɲan, kɔ ɲasɔle Yesu kɛkɛkɛre kɔ nde fɔr ya Pilat kirin. ² Kɔ ɲayɛfɛ kɔyɛmsɛne kɔ, ɲac-loku: «Wɛkawɛ sɔɲkɔ sɔbɔp pɛc-gbɲɔr afum kɔyɛɲkɛr su sɔbɔmp, ɲafati kɛsɔɲ wɔbɛ ka doru fɔp dut, pɛc-wene sɔ «Wɔyɛk-yɛk wɛka Kanu, wɔbɛ wɛka atɔf.» ³ Kɔ Pilat eyif kɔ: «Wɔbɛ wɛka aSuyif mɔyɔne?» Kɔ Yesu oloku kɔ: «Mɔna oloku ti.» ⁴ Kɔ Pilat oloku wɔlɔɲne wɔpɔɲ wɛka kɛlɔ kɛpɔɲ ka Kanu kɔ kɔnɔy ka afum: «Inɔɲk fɛ tɔlɔm ɔ tɔlɔm nte pamar pasumpɛre wɔrkun wɛkawɛ mɔ.» ⁵ Mba kɔ ɲaɲgbɔc gbɛs, kɔloku: «Afum ɲɔ ɛɲgbɲɔr, pɛc-tɔksɛ afum atɔf ɲa Yude disre fɔp kɔyɛfɛ atɔf ɲa Kalile nde ɛnacɔp mɔ, haɲ nno.»

Yesu fɔr ya Herodu kirin

⁶ Nte Pilat ene teta Kalile mɔ, k'eyif kɔ: «Wɛka Kalile mɔyɔne ba?» ⁷ Nte Pilat ene a wɛka Kalile ɔfɔ mɔ, k'oloku a fum wɛkawɛ, Herodu pamar pɛkiti kɔ. K'oloku a pakɛne kɔ Herodu nwe ɛnɔyi mata mamɔkɔ Yerusalem mɔ. ⁸ Nte Herodu ɛnɔɲk Yesu mɔ, kɔ pɛmbɔt kɔ, bawo ɛɲc-tɛn kɔnɔɲk kɔ kɔyɛfɛ nte pɔnawon mɔ, teta mes mɔkɔ ɛɲc-ne pɛc-loku tɔn mɔ, pɔyɔ amera kɔnɔɲk kɔ, pɔyɔ tɔyɔ tɛgbɛkɛre nte tɛyɛfɛ nde Kanu kɔyi mɔ fɔr yɔn kirin. ⁹ Kɔ Herodu eyifat Yesu mes melarɛm, mba Yesu ɛnalukɛ fɛ kɔ nte ɔ nte. ¹⁰ Wɔlɔɲne wɔpɔɲ kɔ atɔksɛ sariye ɲanayi di, ɲac-naɲkane kɔyɛmsɛne kɔ. ¹¹ Herodu kɔ abum ɔn ɲafani kɔ, kɔ ɲayɔ kɔ pɔlɛc pɔlɛc; kɔ ɲamber kɔ yamos ya abɛ, kɔ ɲasɔɲ kɔ a pakɛne Pilat. ¹² Dɔsɔk dadɔkɔ yati dɔ Pilat kɔ Herodu ɲanabɔt oɲ, ɲanaterɛne cɔkɔ-cɔkɔ.

Antɔɲne kɔdif Yesu
(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Saɲ 18:39-19:16)

¹³ Kɔ Pilat ewe wɔlɔɲne wɔpɔɲ, abɛ a dɔtɔf, kɔ afum. ¹⁴ K'oloku ɲa: «Nɔɲkɛr'em fum nwe a nkɔn ɛɲgbɲɔr afum kɔyɛɲk sɔbɔmp. Mba fɔr yonu kirin iyifat kɔ, ali tes tin inɔɲk fɛ nte ɔyɔ mes mame nɔmbɔɲɔcɛ kɔ mɔ, nte pamar padife kɔ mɔ. ¹⁵ Herodu sɔ ɛnɔɲk fɛ ali tin, bawo olukɛ su kɔ. Awa! Fum wɛkawɛ ɔyɔ fɛ nte ɔ nte pamar padife kɔ mɔ. ¹⁶ Kɔsɔk kɔ k'inder k'andelip kɛsut kɔ-ɛ.» ¹⁷ Kɔsata ka Pak nke ɔ nke, Pilat ɛɲc-sake ɲa wɔyi dɔbili wɛkin. ¹⁸ Kɔ ɲambaɲɛne fɔp kɛkulɛ-kulɛ: «Mɔdif wɛkawɛ! Mɔsake su Barabas!» ¹⁹ Anabɛr Barabas dɔbili teta kɔdifɔtɛne kɔlɔma nke kɔnɔyi dare mɔ, kɔ kɔdif ka fum.

20 Kò Pilat òngbòkàrè sò kàlòkù ñà kàfàñ kòn kàsàk Yesu. 21 Mba kò ñàlòkù gbès: «Màcàñ kò òkòtòk kà defì! Màcàñ kò!» 22 Kò Pilat eyif ñà sò tamaas: «Pàléc pèrè pàyo-è? Inàñk fè nte o nte pàmar pàdife kò mò. Kàsàk kò k'inder k'alip kàsut kò-è.» 23 Kò ñampènè sim kàbupàrè, ñac-loku: «Pacàñ kò!» Kò sim sàñjan sàñkalàrnè. 24 Kò Pilat owosè kàyo tòkò ñanàfàñ mò. 25 Kò Pilat esak Barabas wàkò ñanawer kò mò. Barabas nwe anaber dàbili teta kàdífàtènè, kò kàdíf kà fum mò. Kò Pilat èlèk Yesu, k'ember ñà dàwaca ñayo kò tòkò ñanàfàñ mò.

Kàcàñ ka Yesu

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Sañ 19:17-27)

26 Nte ñayi kàkèkàrè Yesu mò, kò ñambàpènè kò wàrkun wàlòma pac-we kò Simòñ, wàka atòf ñà Sírèn enayi pàyèfè dale, kò ñasarsàr kò **kòtòk kòpàndàn kà defì** a pàcàmè Yesu daràñ pàkèkàrè kì. 27 Kò kànay kà afum alaràm kò aran ñàñcàmè kò daràñ ñac-sut-sutnè bákàc ñac-yònè kò nònàfòr. 28 Kò Yesu èñkàfàlè nno ñayi mò, k'òlòkù: «Aran a Yerusalem, ta nàbòkè tetem! Mba nàbòkè te tonu kò ta awut anu!» 29 Bawo dàsòk dèndèder ndè andelòkù: «Pàmbòt aran àñè ñantòbèkàs mò, pàmbòt cor nce cèntòkom mò, kò mèsè mme mòmàmèsàr mò!» 30 Afum ñandelòkù mòrò dàsòk dadàkò: «Màtèmpènè su kàron!» kò mofò mènjèci, «Màgbàpàrnè su!» 31 Bawo k'ayo ti kàtòk kàcàñk-è, càkè cò andeyò kàwosù-è?

32 Kò ñasolènè sò kàkèkàrè calbante mètàñ àñè anakò-difènè kò Yesu mò. 33 Nte ñambèrè kàfò kàñkò àñwè «Kàmbembàlè» mò, kò **ñàñcàñ kò òkòtòk kòpàndàn kà defì** dàndò. Kàlèkènè calbante akakò mètàñ; wàkin pàyi kò kàca kàtòf, wàkò pàyi kò kàca kàmerya. 34 Kò Yesu olòkù: «Papa màñàñnènè ñà, bawo ñàñcàrè fè nte ñayi kàyo mò.» Kò asòdar akàñè ñayerènè yamòs yon ñac-gbalè ti kòla. 35 Afum ñacàmè, ñac-mòmèn. Abe ñac-fani Yesu, ñac-loku: «Bawo eyac akò, pàyacnè oñ ma nkòn sàrka, kò pàyònè fò Krist, nkòn òyònè Wàyèk-yèk nwe Kanu kàsòm mò-è!» 36 Kò asòdar sò ñàñcòñnè kàkò-fani kò, kò ñàsòñ kò member modokat. 37 ñac-loku: «Kò pàyònè fò mánà òyònè wàbè kà aSuyif-è, màyacnè oñ ma, mánà sàrka!» 38 Anacíc kò domp takàron: «Wàkawè òyònè wàbè kà aSuyif.»

39 Kalbante kìn akakò anacàñ mò, pàc-lòmàs Yesu, pàc-loku: «Bafò mánà òyònè Wàyèk-yèk wàka Kanu? Màyacnè oñ ma, kò sàna!» 40 Mba kò kalbante kàmètàñ kàñkò anacàñ mò, kàñgbàñ-gbàñjèr kò, kàc-loku: «Càpò máfònèsè Kanu ba, mánà nwe andeyò pàmò sàna mò?» 41 «Ta sàna, kàñcè kò, tante tò pàmar pàsòñ su kàway kà mèlèsàr mosu; mba wàkawè òyòfè tòlòm o tòlòm tèlèc.» 42 K'òlòkù: «Yesu mède màcèm-cèmn'em kò mándekò-bèfè dèbè dam dàntòf-è.» 43 Kò Yesu olòkù kò: «Kàñcè kò, ic-lok'am: Mòkò, sàna àñkòyi Ariyana kò mánà.»

Defì da Yesu

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Sañ 19:28-30)

44 Dàñ dènabòp, dec dosurènè afum dàsàbòm, kò kubump kàkàbàñ atòf fòp, tènabàlè kàtèñc hàñ dec maas. 45 Dec dènakalè, pònabiyè. Kò kàlòtò nkè anagbèk kàkump kà kàfò kàcèmpì kà kàlò kàpòñ kà Kanu mò, kàwàlè daco. 46 Kò Yesu oñkularnè dim dòpòñ: «Papa, ilèk amera ñem, k'imber'am dàwaca!» Nte elip kàlòkù molòkù mamòkò mò, k'èngbìn kifir. 47 Nte wàsòdar wàRom wàbè kà asòdar tasar tìn (100) ènàñk mès mamòkò mènacèpàr mò, **k'èñcam debèki** da Kanu pàc-loku: «Kàñcè kò, fum wàkawè ènalòm!» 48 Nte kànay kà afum àñè ñanader kàdètàñnè mès mamòkò mò, ñanàñk nte tènacèpàr mò, kò ñàlòkù ñac-sut-sutnè bákàc nònàfòr. 49 Àñè ñanacàrè Yesu mò fòp, kò aran

ako ñanacambər kə kəyefe Kalile mə, ñanacəme pəbəle, ñac-məmən təkə mes meñcepər mə.

Kəber ka Yesu dəkufu

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Sañ 19:38-42)

⁵⁰ Wərkun wəloma enayi pac-we kə Isifu. Wəboc kiti wəpəñ wəloma nkən enayəne sə; fum wətət, pələmp. ⁵¹ Nkən enawose fe kətəñne kəsek ka moloku maməkə, kə məyə ma akə sə mə. Wəka dare da Arimate enayəne, atəf ña Yude; pəc-kar **dəbe da Kanu**. ⁵² K'əñkə nde Pilat eyi mə, k'ewer kə fure fa Yesu. ⁵³ K'ontorə kə dəkətək* nde anacəñ kə mə, k'enepsər kə kasañke, k'əñkə pəboc kə nde dəkufu nke anakay dətasar mə; kufu kənayi nke anatə-boc fum o fum ki disre kəresna mə. ⁵⁴ Yuma yenayi, dəsək da kələmpəsne Simiti, nse añjesəm mə səc-fañ kəcop. ⁵⁵ Aran añe ñanacambər Yesu kəyefe Kalile mə, ñander kə Isifu; kə ñaməmən kufu disre, kə ñanəñk təkə anaboc Yesu mə. ⁵⁶ Nte ñalip kəməmən kə mə, kə ñalukus dare, kəkə-lompəs moro kə labunde da dərīs. Simiti, kə ñañjesəm, pəmə təkə Kanu kəsom ti mə.

24

Yesu kəyefe kən afi daco

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Sañ 20:1-10)

¹ Sandeñ bət-bət suy, kə aran añe ñañkə sə dəndo dəkufu, ñakekəre moro mobotu ambəñc mme ñanalompəs mə. ² Kə ñañkə ñabəp pabĩkəli tasar təkə anasunçə kufu mə; ³ kə ñambere, mba ñanabəp fe fure fa Yesu. ⁴ Nte tes tətəkə teñciyane ña mə, kə arkun merəñ ñawurər ña, ñabərne yamos yomotər-motər. ⁵ Kənese kəñan disre, kə ñañcəp cəro fəp fañan dəntəf; mba kə afum añe merəñ ñayif ña: «Ta ake tə nəntəne wətəfi afi daco-ə? ⁶ Eyif fe de! Eyefe afi daco! Nəcem-cəmnə təkə enalok'un nte nənayi kə nkən atəf ña Kalile mə. ⁷ Nte oñc-loku: «Mene palek Wan ka fum paber kə aciya dəwaca, **ñaacəñ kə dəkətək ka defi**, pəyefe defi tataka tən ta maas.»

⁸ Kə ñañcəm-cəmnə toloku ta Yesu tətəkə. ⁹ Kə ñayefe dəndo dəkufu kəkə-loku ti asom a Yesu añe wəco kə pin, kəbəp ka afum aləpəs akə. ¹⁰ Mari Madelen, Yohanna, Mari wəka Sak kə aran aləma; añe ñananəñk sə mes maməkə mə, ñaloku sə tin tayi asom a Yesu. ¹¹ Mba moloku maməkə menayi ña pəmə nte abəc ñandelok-lokər ña mə, ñanalan fe moloku ma aran akakə. ¹² Kə Piyer eyefe, k'eyekse kəkə nde dəkufu. Nte ontulne kəməmən mə, enəñk fe daka o daka məne mopol ma kələto məkə mənafəntərə dəntəf mə; k'eyefe k'əñkə ndəron, pəciyane kə təkə enəñk mə.

Nde dəpə da Emayus

(Mk 16:12-13)

¹³ Dəsək din dadəkə, acəpse a Yesu darəñ merəñ ñac-kə dare dələma nde añ-we Emayus mə, dare dənayi, nde dənabələne Yerusalem kəkət ka dec merəñ mə. ¹⁴ Afum akəñe merəñ ñac-lokəne mes məkə meñcepər mə fəp. ¹⁵ Nayi kələkəne mes maməkə, ñac-gbəkələne, kə Yesu ələtərne ña, kə ñasol. ¹⁶ Mba paka pələma pəñc-yaməs ña kənəpəl kə. ¹⁷ Kə Yesu eyif ña: «Ake moloku mə nəyi tante nəñkə mə?» Kə ñañcəme, kə dis dəndəñçə ña. ¹⁸ Kə wəkin wəkə añ-we Kələyopas mə, oloku kə: «Məna sona gbəñ, məna eyi məkə Yerusalem nwe əntəcərə nte teñcepər mata mame mə?» ¹⁹ K'eyif ña sə: «Ake?» Kə akakə ñaloku kə: «Nte teñcepər teta Yesu wəka Nasarət, nwe enayəne wədəñk wəka Kanu wəpəñ mə;

* 23:53 «dəkətək» ito əyənə «kətək ka kəpandən.»

enamentər ti dəməyo kə dəmoloku, fər ya Kanu kirin, kə nno afum ɲayi mə.
 20 Alohne apəɲ asu, kə abe asu aka dətəf ɲalək kə, kə ɲamber kə afum dəwaca,
k'aɲcaɲ kə dəkətək kəpandən ka defi.* 21 Səɲcem-cəmne fə nkən enader
 kəwurəs pəbaɲ Yisrayel, mba mame oɲ fəp, tataka ta maas tə tante, nte mes
 mame meɲcepər mə. 22 Kaɲce kə: A aran əloma ɲayi su daco, aɲe ɲasəɲe kə
 pəciyane su mə; ɲanunkeɲena kəkə nde dəkufu, 23 nte ɲantəna-nəɲk fure fa
 Yesu mə, kə ɲander ɲaloku su a melekəe mowurərna ɲa, kə moloku a eyi doru.
 24 Kə afum əloma ɲayina su daco, kə ɲaɲkə dəndo dəkufu, kə akakə ɲaɲkə ɲabəp
 mes pəmə təkə aran ɲalokuna su mə, mba nkən, ɲa ɲanəɲkna fe kə.» 25 Kə Yesu
 oloku ɲa: «Nəna afum atəsək səbomp, bəkəc yonu yonwəon kəlaɲ moloku mme
 adəɲk a Kanu ɲanaloku mə! 26 Pənamar dis dələl Krist Wəyek-yek wəka Kanu
 tante a pədeberə debeki dən dən disre?» 27 Kəyefe ka buk ba Musa kəbəp ka
 yecicəs yecempi ya adəɲk a Kanu ələpəs aɲe fəp, kə Yesu əlmər ɲa təkə Yecicəs
 yosoku fəp yoloku tetən mə.

28 Nte ɲalətarne tadare təkə ɲaɲc-kə mə, kə Yesu əyo pəmə nte eɲfaɲ kəcepər
 pəkə pəbəle mə. 29 Mba kə ɲaməne kə kəcepər, ɲac-loku: «Məyi nno kə səna,
 dec dəfaɲ kəkəle, kəbiye kə pənde. Kə Yesu emberə kəkə-yi di kə ɲa.» 30 ɲande
 dəməsa kəkə-di yeri, kə Yesu əlek kəcom, k'ontola Kanu; k'entepi ki k'əsəɲ ɲa.
 31 Kə fər yaɲan yemere, kə ɲanepəl kə; mba k'əsəle sə fər yaɲan kirin. 32 Kə afum
 aɲe ɲayefe kəlokene: «Pəyina fe pəmə nte neɲc deɲyi su dəcər, nte endenasəkəse
 su moloku mecic nde dəpə mə?» 33 Kə ɲayefe gbəɲcana babəkə kə ɲalukus
 Yerusalem, kə ɲaɲkə ɲabəp acəpse darəɲ a Yesu aɲe wəco kə pin ɲac-loɲkanə kə
 asol aɲan, 34 ɲac-loku: «Kaɲce kə: Wəbe eyefe afi daco, k'əɲkə pəwurər Siməɲ!»
 35 Kə afum aɲe mefəɲ ɲaləm sə təkə tenacepər dəpə mə, kə təkə ɲananepəl kə
 kətepi kən kəcom pəsəɲ ɲa mə.

Yesu kəmentərne kən acəpse ən darəɲ

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Saɲ 20:19-23; Mes 1:6-8)

36 ɲayi kəloku moloku maməkə, kə Yesu nkən sərka owurər ɲa, k'oloku:
 «Pəforu peyi nu!» 37 Kə ayek-yek ɲontorər ɲa, kə ɲanese, kə pəyi ɲa pəmə nte
 ɲaɲnəɲk tubəri mə. 38 Mba kə Yesu eyif ɲa: «Ta ake tə pəyine nu yama-yama
 tante-ε, ta ake tə nəɲgbekəlneɲe dəbəkəc-ε? 39 Nəməmən ma wəcək wem kə
 waca wem-a, ina əfo yati! Nəgbunən'em, nəməmən! Tubəri təyo fe səm, təyo fe
 bent. Mba ina, iyə yayəkə fəp.» 40 Yesu eyi kəloku moloku maməkə, k'ementər
 ɲa waca wən kə wəcək. 41 Mba nte pənanəɲkanə kəbət ɲa haɲ ta ɲantam kəlaɲ
 mə, kə ɲayi pəciyane disre. Kə Yesu eyif ɲa: «Nəyo paka pələma pedi ba?» 42 Kə
 acəpse ən darəɲ ɲawure alop ɲenekət ɲin kə ɲasəɲ kə. 43 Kə Yesu əlek alop ɲaɲəkə
 k'əsəm ɲi fər yaɲan kirin.

44 Nte elip kəsəm alop ɲɲe mə, k'oloku ɲa: «Mes mame m' ɲɲc-lok'un nte inayi
 kə nana mə; mənə mes məkə aɲcic tetem Tawureta Musa, yecicəs yecempi ya
 adəɲk a Kanu kə Yabura Dawuda mə fəp meyi.» 45 Kə Yesu əsəɲe ɲa kəsək
 səbomp nte təɲsəɲe ɲacərə Yecic ya Kanu fəp mə. 46 Kə Yesu oloku ɲa: «Nte
 tə aɲcic dəyecicəs ya adəɲk a Kanu, a dis dendləl Wəyek-yek wəka Kanu,
 kə təyefe dənda-ε, pəde pəyefe afi daco tataka tən ta maas. 47 Mənə pacame
 kəsəkpər mera pacəme pələmpu darəɲ tewə tən, kəyefe ka Yerusalem, nte
 təɲsəɲe pəɲaɲneɲe afum a təf fəp kiciya kəɲan mə. 48 Nəna ɲə mes mame
 meɲcepər fər yonu kirin. 49 Kə ina, kəkere nu k'inder daka nde Papa kem

* 24:20 «aɲcaɲ kə» = ampandən kə dəkətək kə = «aɲgbək kə dəkətək»

enasɔŋ'un temer kəsɔŋ mɔ; nɔyi nnɔ dare dandɛ haŋ Kanu kɛlas nu fɛnɔntɔr fa dareŋc.»

Yesu kɛpɛ kɔn dareŋc

(Mk 16:19-20; Mes 1:9-11)

⁵⁰ Kɔ Yesu osolɛ ɲa k'ɛŋkɛkɛrɛ dare kəsɛk ntende Betani, ntɛ ɲambɔp di mɔ, k'ɛmpɛnɛ waca dareŋc, k'ontolanɛ ɲa. ⁵¹ Eyi kɛtolanɛ ɲa, k'ɛsak ɲa, k'ɛmpɛ dareŋc. ⁵² Kɔ ɲaŋcɔpɛ kɔ mobu kəsɔŋɛ kɔ pɛlɛli, kɔ ɲalukus Yerusalem, pɛbotu disrɛ; ⁵³ tɛm o tɛm ɲaŋc-kɔ ɔŋ ndɛ **kɛlɔ kɛpɔŋ ka Kanu**, ɲac-kor-koru Kanu.

Yebac ya Asom a Yesu

Asəj asom a Yesu temer ta kəder ka Amera Nəcempi ŋa Kanu

¹ Wanapa Teyofil,

Inacisās kitabu kem kəcəkə-cəkə disre mes mme Yesu enacop kəyō kə kətəksə mō, ² haŋ dəsək nde anapene kə dareŋc, nte elip kəsom asom ən Amera Nəcempi ŋa Kanu disre, aŋe enayek-yek mō. ³ Asom akako ŋə Yesu enamentər kançe ka mes melarəm nte enayefe pucuy pa defi mō. K'owurər ŋa mata 40 pəyi wəyēŋ, pəc-loku ŋa mes ma dēbe da Kanu. ⁴ Dəsək dələma nte ŋayi kədi yeri kə Yesu mō, k'oloku ŋa: «Ta nəbölə dare da Yerusalem, mba nəkar tes nte Papa enasəŋ temer kədesəŋ mō, təkə nənane ic-loku mō: ⁵ Dəromun Saŋ eŋc-gbət afum teta Kanu, mba nəna kəgbət Amera Nəcempi ŋa Kanu disre kə nəndesəto mata mamē.»

Kəpe ka Yesu dəkəm

⁶ Akə ŋanaloŋkanē mō kə ŋayif Yesu: «Wəbē, tem tantē tō mändelompəsē Yisrayel dēbe ba?»

⁷ K'oloku ŋa: «Teŋcəme fe nu dəpō kəcərə ka tem kə dəsək nde Apa Kanu eŋcəm-cəmne kəyō tefan tən kətam kən disre mō. ⁸ Mba nəndesəto fanəntər kə Amera Nəcempi ŋa Kanu ŋendeder nu-ε, tem tatəkə nəndeyəne atəŋne aŋe mes meŋcəpər fər yaŋan kirin mō nde dare da Yerusalem, atəf ŋa Yude fəp kə atəf ŋa Samari kəkə-bəp cəpəc ca doru fəp.» ⁹ Nte elip kəloku tatəkə mō, afum aŋe ŋanayi di mō fəp ŋanagbətne Yesu nte eŋc-pe dareŋc mō, kə kəp kəŋkump kə. ¹⁰ Nte Asom ən ŋanagbətne kəm Yesu pəc-pe dareŋc mō haŋ k'əsələ. Gbəŋcana babəkə kə meleke-e merəŋ mēmbərne yamos yomotər-motər mementərne ŋa, ¹¹ kə moloku: «Afum a Kalile, ta ake tō nəŋcəmēne kəməmən kəm-ε? Yesu, wəkakə empe dəkəm fər yonu kirin mō, tantē nəŋgbətne kə pəc-pe mō, t' endesəder.»

Wəcəŋc ka Yudas

¹² K'asom a Yesu ŋalukus Yerusalem kəyefe nde tərō təkə aŋwe «Tərō ta tək ya *Olif*», mpe pəntəbəlēne dare mō. Pəbol-bolu mpe diŋe da aSuyif dəŋc-wosē fum kəkət pabəp dəsək da kəŋesəm mō. ¹³ Nte ŋamberε dare mō, kə ŋampe dukələ da kəronj nde ŋaŋc-nde mō. Afum aŋe ŋanayi di mō: Piyer, Saŋ, Sak kə Andərə, Filip kə Tōma, Bartelemy kə Matiye, Sak wan ka Alfe, Siməŋ wəsəŋka-saŋka* kə Yudas wan ka Sak. ¹⁴ Fəp faŋan kəfo kin kə ŋaŋc-kə kətola Kanu tem o tem kə aran, kəbəp ka awēŋc a Yesu, kə iya kən Mari.

¹⁵ Dəsək dələma mata maməkə disre, afum aŋe ŋanayi di mō, ŋaŋc-kə haŋ afum tasar tin kə wəco merəŋ (120). Kə Piyer eyefe awēŋc ən daco, k'oloku: ¹⁶ «Awēŋc im aŋa: Pənamar yecicəs ya dəkītabu yelare. Ti disre Amera Nəcempi ŋa Kanu ŋe Dawuda enanunkeŋe kəloku teta Yudas, nwe enasələ aŋe ŋanasumpər Yesu mō. ¹⁷ Analəm Yudas su daco, səpaŋne yebac yin yayi. ¹⁸ Nte elip kəsətəne abəf pəsam pa kiciya kən mō, k'eŋgbekne, k'entempene tekirin k'ewaline kor kə təsəŋe sumpa sən fəp kəsaməsər dəntəf. ¹⁹ Tes tō nte aka Yerusalem fəp ŋanacəre mō, it' enasəŋe pawe dalē dadəkə «Hakeldama», itə tatəkə kusu kaŋan «Dale da mecir».† ²⁰ Bawo anacic nde Yabura Dawuda disre:

* **1:13** Məməmən Luk 6.13; † **1:19** «Kiciya ka Yudas», məməmən Mat. 26:47-53; 27:3-8.

«Kəlo kən kəyo fos,
ali fum ta pəyi ki!»
K'ənaciacəs sə:

«Wəloṃa pələk dəkəcəmə dən!» †

21-22 Məne paməməne afum anje ŋaŋc-cəmbər su tem nte Yesu eŋc-pɛ pəc-tor kə sənə mə, məne wəkin pəyi su daco nwe endeyəne wətəŋne mes mme menacepər fər yən kirin kəyefɛ ka Yesu afi daco, məne wəkayi sə pəyone wənətəŋne mes fəp kələk kəgbət ka Saŋ teta Kanu, haŋ dəsək nde Yesu enayefɛ su daco mə.»

23 Awa kə ŋamentər afum mɛrəŋ: Matiyas, kə Isifu nwe aŋc-we Barsabas, pac-denər kə sə tewe ta Yusutu. 24 Kə ŋantola Kanu nte: «Wəbe, mənə nwe maŋcəre bəkə ya fəp mə, məmentər su gbasŋa wəkin nwe mələk kədəcəŋc Yudas akanje mɛrəŋ daco mə. 25 Təsəŋe wəkayi kəcɔp su daco yebac yən, pələk dəkəcəmə nde Yudas enasak a k'əŋkə kəfo nkɛ kəmar kə mə.» 26 Kə ŋaŋkot yampun-pun § kə tosurɛne Matiyas nwe anabɛrɛne Asom anje wəco kə pin mə.

2

Kəder ka Amera Nəcempi ŋa Kanu

1 Nte Dəsək da kəsata ka aSuyif «Pantəkot» dɛnabəp mə, alaŋ a Yesu fəp ŋanaləŋkanɛ kəfo kin.* 2 Gbəŋcana babəkə kə pukule pəyefɛ dəkəm mpe pɛnawurɛne pukule pa afɛf ŋəpəŋ mə, kə pɛlas kəlo kanəkə ŋanandɛ disrɛ mə. 3 Kə mɛmɛr mowurər ŋa mme mɛnawurɛne ma nɛŋc mə. Kə mɛyɛrəsɛne fəp faŋan, kə temer tɛntəpne nwe o nwe dətobu. 4 Kə Amera Nəcempi ŋa Kanu ŋəndɛr ŋa fəp, kə ŋayefɛ kəcɔp nwe o nwe kusu kəcuru. Amera Nəcempi ŋəŋc-ŋəŋe ŋa kəcɔp tatəkə.†

5 Awa tɛm tatəkə aSuyif asumpər dɛne gbɪn anje ŋanayefɛ tɔf ya doru fəp mə, ŋanandɛ dare da Yerusalem. 6 Nte ŋane pukule mpe mə, kə ŋayɛksɛ kəkə di. Kə pəŋciyanɛ acikərə fəp nte ŋane afum a Kalilɛ ŋac-cɔp nwe o nwe kusu k'acəkərə mə. 7 Pəciyanɛ, kə kusu kəwos kanəkə disrɛ, kə ŋayifɛne: «Afum akanje ŋalok-loku mə, bafɔ aka Kalilɛ ŋə ba? 8 Ake 'səŋe nte sənə daco, fum o fum ene ŋac-cɔp kusu kən mə? 9 AParto, aMede, aka Elam, aka Mesopotami, aka Yude, aka Kapados, aka Ponto, kə aka Asi, 10 aka Firiki, aka Paŋfili, aka Misira, aka Libi andɛ a atɔf ŋa Sireŋ, aRom, 11 aSuyif kə acikərə anje ŋaŋc-tubucnɛ pətɔt pa dɛne da aSuyif mə: Aka Krit, aka Arabi, səŋne ŋa ŋac-loku cusu cosu mɛs məpəŋ ma Kanu!» 12 Kə cusu cəwos ŋa kə pəyi ŋa yama-yama, kə ŋayifɛne taŋan: «Cəke cɔ tantɛ toloku-ɛ?» 13 Mba kə aləma ŋaŋfani ŋa, ŋac-loku: «Mɛmɛr mobotu mə ŋanɛmbərə!»

Kəcam ka Piyɛr

14 Kə Piyɛr ɛyefɛ k'ɛŋcəmə kə asom a Yesu anje wəco kə pin, k'ɛmpɛnɛ dim pəc-loku kənay nkɛ: «Afum a Yude kə nənə anje nəndɛ dare da Yerusalem mə, nəsu ləŋəs, nəcəŋkəl bel-bel moloku mɛm! Nəcərə ti: 15 Afum akanje ŋaŋcis fɛ

† 1:20 Yabura Dawuda (Psaumes) 69.26; 109.8.

§ 1:26 Nte ŋanafaŋ kəcərə tɛfaŋ ta Kanu mə, kə nɛmɛr ca yowurɛne mɛrəŋ dələba. Pin tewe ta Matiyas, pəkə tewe ta Barsabas. Dəkəwure da yi, kə wəkin (Matiyas) əsota. * 2:1 Pantəkot, Məməman Lev 23.15-21; Deut 16.9-11. Ito kərən o kərən aSuyif ŋamboc kəsata ka kətɛl tatəkə tataka ta wəco kəcəmət (50) kə Pak pəŋcɛpər-ɛ. † 2:4 Məməman 1.5, 8 (toloku ta kəsəŋ temer Amera Nəcempi ŋa Kanu.)

pəmə təkə nəcem-cəmne ti mə, bawo bət-bət b' ayi bambə. † 16 Mba təkə anjnabi
Yowel enaloku mə teyi kəcepər:

17 «Kə Kanu kəloku mata mələpəs:

«Indesaməsər Aməra nəm nno afum fəp n̄ayi mə.
Awut anu arkun kə aran n̄ande n̄ac-dənj̄k cəsəyibə-e.
Indesənj̄ awut atəmp anu kənənj̄k ka məyo mem,
indewerəpəs sə afum anu atem.»

18 «Ey, Kanu kəloku, Indeyerəs Aməra N̄ecempi n̄em acar em arkun kə aran,
mata maməkə, n̄andedənj̄k cəsəyibə-e.

19 Indementər mes mēwēy-wēy mələram dəkəm
kə megbəkərē ma Kanu nno dəntəf: Mecir, n̄erj̄c, kə acul n̄a kinimē.

20 Dec dendesəkpe kubump,
kə n̄of n̄esəkpe mecir.
Maməkə mendecepər a dəsək da Wəbē dedebəp,
dəsək dadəkə dəmbək kə dentesē.

21 Nwē o nwē endebənj̄c tewe ta Wəbē Kanu mə endefis.»

22 Afum aka Yisrayel, n̄acənj̄kəl moloku mamē! : Yesu wəka Nasarət,
fum nwē Kanu kəmentərē nu debeki dən mə, dāmes mēwēy-wēy, dāməpənj̄,
dəmejbəkərē pəmə tatəkə nən̄cərə ti mə, 23 fum wəkawē anasənj̄ nu kədif kən
pəmə təkə Kanu kənawosē ti kə kəsənj̄ təkətēnē ta ti mə. Nən̄im kə nən̄caj̄
kə dəkətək kəpandən kəmar ka waca wa acikəra. § 24 Kanu kəyektī kə
kənj̄gbintər kə pəcuy pa defi, bawo defi dənātām fē kəmenj̄kərnē kə. 25 Dawuda
enanuj̄kənē kəloku dəyēcicās yecempi teta Yesu:

«Inj̄c-nənj̄k Wəbē tēm fəp fər yem kirinj̄,
ifəyikcē, bawo ey' im kəca kətət.

26 It' əsənj̄ n̄tē abəkəc n̄em n̄eyi dəkəsata mə, kə temer tem tesikələ dəpəbotu.
Dis dem yati dende-kə-n̄jesəmē kəgbəkər amera.

27 Bawo məfədekə-sak im dabiya
məfədekə-sak wəsoku kam pəte.

28 Məsənj̄' em kəcərə səpə sa kəcepərənē doru,
kiyi kam ina kəsək kəndekə-las' im pəbotu.»*

29 Awēnj̄c im an̄a! Nəwosē iloku nu n̄tē kəlanj̄ disrē teta wətem Dawuda: Ənafi,
k'awup kə, kə kufu kən kəyi su sə məkə daco. 30 Mba n̄tē Dawuda enayənē
sayibē mə, en̄cərə sə a Kanu kənaderəmē kə a kəndədəs wan-sə kən wələma
dəcəm da dəbē dən kəronj̄. 31 Dawuda enanuj̄kənē pənənj̄k kəyefē ka Krist
dəkufu †, enanənj̄k n̄tē tendeder mə k'oloku ti: a anasak fē Krist dabiya, dis
dən dənate fē dəkufu. 32 Yesu wəkakə, Kanu kəyektī kə, səna fəp səyənē atənj̄nē
aka ti. 33 Kə Kanu kəmpənē Yesu kəfo kələli, k'endəs kə kəca kən kətət. Kə Yesu
əsətər nkən apa Kanu Aməra N̄ecempi n̄n̄ē analoku kədesənj̄ mə, k'eyerəs tatəkə
nən̄ənj̄k kə n̄əne mə.

34 Bafə Dawuda enapē darenj̄c, nkən yati oloku:

«Wəbē Kanu oloku wəbē kem: «Məndē nno kəfo kələli, kəca kem kətət,

35 hanj̄ ic-lip kəboc atərənē am fər yam kirinj̄ mənās-nas n̄a.»

36 Pəmar aka Yisrayel fəp n̄acərə ti bel-bel: Kanu kənəsənj̄ Yesu kəyənē wəbē
wəyək-yək kən, Yesu wəkakə nən̄caj̄ dəkətək kəpandən mə.»

† 2:15 «bawo dec dən̄c-terj̄ kəc-pe.» itə kusu ka aka Kresi koloku: «Dec maas da dəsək də dandē» = 9:00,
bərət. § 2:23 «acikəra», = afum atətəmpər sariyē, atəyənē Suyif. * 2:28 Yabura Dawuda 16:8-11.

† 2:31 Krist = Wəbē nwē Kanu kəyək-yək mə, Wəyək-yək ka Kanu

³⁷ Nte afum ɛane moloku mamɔkɔ mɔ, kɔ mosumpɛr ɛa, kɔ ɛayif Piyer kɔ asom a Yesu akɔ: «Awɛɛɛ su aɛa, cɔke cɔ pɛmar sɔyɔ oɛ-ɛ?»

³⁸ Kɔ Piyer oloku ɛa: «Nɛsɔkpɛr mera yonu, nɔlomp! Nwe o nwe pɛsɔtɔ kɛgbɛt dɛromun tewe ta Yesu Krist disre, nte tɔɛsɔɛ pɛaɛaɛnɛnɛ kiciya ka wɛkayi mɔ, nɛndesɔtɔ sɔ Amera Nɛcɛmpi ɛa Kanu. ³⁹ Bawo, kɛpɔcɛ nke Kanu kɛnasɔɛ temer mɔ, konu kɔ, kɔ awut anu kɛbɔp ka aka ɛayi pɛbɔle mɔ, haɛ kɛnay ka afum nke Wɔbe Kanu kosu endewe mɔ.»

⁴⁰ Kɔ Piyer oloku ɛa sɔ moloku melarɛm nte tɔɛsɔɛ ɛanɛnɛ kɔ mes mme mɛnɛpɛr fɔr yɔn kirin mɔ. K'ɛɛgbinɛr ɛa, pɛc-loku: «Nayacɛ dɛtemp dande dɛɛkafɛle-kafɛle mɔ!» ⁴¹ Afum alarɛm ɛawosɛ kɛgbɛt dɛromun teta Kanu. Dɔsɔk dadɔkɔ afum wul maas (3.000) ɛamɛrɛnɛ aka ɛananunɛnɛ kɛlan mɔ.

⁴² Kɔ ɛaɛɛɛɛkɛl tɛm fɛp kɔ bel-bel mɛtɛksɛ ma asom a Yesu, kiyi kɛaɛn tes tin, kɛpaɛnɛ kɛaɛn dap da yeri,[‡] kɔ kɛtola Kanu. ⁴³ Kɔ kɛnesɛ kɛsumpɛr nwe o nwe bawo Kanu kɛɛc-mentɛrɛ mes mɔpɔɛ kɔ mes mɛwɛy-wɛy melarɛm waca wa asom a Yesu. ⁴⁴ Ako ɛanalan mɔ fɛp ɛanayi tes tin ɛac-yerɛnɛ mpe o mpe ɛaɛsɔtɔ mɔ. ⁴⁵ Kɔ ɛaɛcamɛs daka dɔkɔ ɛanayɔ mɔ, kɔ ɛayer pɛsam pɛpɔkɔ ɛac-mɔman tɔkɔ pɛcucanɛ pɛɛcɛpɛrɛnɛ mɔ. ⁴⁶ Dɔsɔk o dɔsɔk ɛaɛc-lɔɛkɛnɛ nde kɛlɔ kɛpɔɛn ka Kanu, ɛac-dinɛnɛ yeri kɛfo kin nde wɔlɔ waɛan, ɛac-dine yi mera yobotu kɔ bɛkɛc yoforu. ⁴⁷ Nɛc-kor-koru Kanu, kɔ mes maɛan mɔmbɔt afum fɛp. Kɔ Wɔbe Yesu nkɛn ɛmɛrɛnɛ dɔsɔk o dɔsɔk kɛgba ka aɛɛ ɛɛc-yac mɔ.

3

Wɔbɛc wɔtɔkɔt ɛntamɛ

¹ Dɔsɔk dɔlomɔ Piyer kɔ Saɛ ɛampɛ nde kɛlɔ kɛpɔɛn ka Kanu dec dɛrɔfɔy, dec nde antola Kanu mɔ. ² Tosurɛnɛ pasare wɔbɛc nwe aɛkɔmɛ kɛtɔ-kɔt mɔ. Dɔsɔk o dɔsɔk aɛc-kekɛrɛ kɔ padɛs nde kusunɛka ka kɛlɔ kɛpɔɛn ka Kanu. Dɛndo wɔbɛc nwe oɛc-tolanɛ daka nɔnɔfɔr disre afum aɛɛ ɛaɛc-bɛrɛ kɛlɔ kɛpɔɛn mɔ. Kusunɛka nke aɛc-we «Kusunɛka Kɛtɔt». ³ Nte ɛnɛɛk Piyer kɔ Saɛ aɛɛ ɛaɛc-kɔ kɛbɛrɛ kɛlɔ kɛpɔɛn mɔ, k'ɛyɛfɛ kɛtola akakɔ nɔnɔfɔr disre. ⁴ Piyer kɔ Saɛ ɛaɛɛgbɛtɛnɛ kɔ, kɔ Piyer oloku: «Mɛgbɛtɛnɛ su!» ⁵ K'ɛɛgbɛtɛnɛ ɛa pɛc-kar kɛdɛsɔtɛr ɛa paka pɔlom.

⁶ Mba kɔ Piyer oloku oɛ: «Ali pɛsam iyo fɛ, mba mpe iyo mɔ, ip' indesɔɛɛ' ɛm: Tewe ta Yesu Krist wɔka Nasarɛt, mɛyɛfɛ, mɛkɔt!» ⁷ Gbɛɛɛɛɛɛna babɔkɔ kɔ ɛasumpɛr kɔ kɛca kɛtɔt kɔ ɛayɛkti, wɛcɛk kɔ mɛgbɔlkɔc mɔn yɛɛcɛp. ⁸ Kɛsɔrɛnɛ katin k'ɛyɛfɛ k'ɛɛcɛmɛ, k'ɛlɛk wɛcɛk kɛkɔt. K'osol kɔ ɛa, kɔ ɛamɛrɛnɛ kɛlɔ kɛpɔɛn ka Kanu disre, pɛc-kɔt, pɛc-yɔkɛ, pɛc-kor-koru Kanu. ⁹ Kɔ afum fɛp ɛanɛɛk wɔbɛc nwe pɛc-kɔt, pɛc-kor-koru Kanu. ¹⁰ Aɛc-nɛpɛl kɔ, nkɛn ɛɛc-ndɛ nde kɛlɔ kɛpɔɛn nde «Kusunɛka Kɛtɔt» mɔ, pɛc-tolanɛ daka nɔnɔfɔr disre. Kɛnesɛ kɔ pɛciyanɛ kɛmbɔp afum fɛp teta tɔkɔ tɛnabɔp kɔ mɔ.

Moloku ma Piyer nde kɛlɔ kɛpɔɛn ka Kanu

¹¹ Nte fum nwe ɛnɛdɛr pɛyi oɛ ta ɛɛyɛfɛ Piyer kɔ Saɛ dɛntɔf mɔ, kɛnesɛ disre kɔ afum fɛp ɛayɛkɛ kɛkɔ nde akɛr nɛɛ aɛɛwɛnɛ «Akɛr ɛa Suleman», nde Piyer kɔ Saɛ ɛanayi mɔ. ¹² Nte Piyer ɛnɛɛk ti mɔ, k'oloku afum: «Aka Yisrayel! Ake 'sɔɛnɛ nte tante t' ɛɛciyanɛ nu mɔ? T'ake tɔ nɛɛgbɛtɛnɛnɛ su pɛmɔ fɛnɔntɛr fosu, kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ, dosoku dosu disre dɔsɔɛnɛ fum wɛkawɛ kɛkɔt?» ¹³ Kanu ka atɛm asu Abraham, Isiyaka, kɔ Yakuba kɛyɛk-yekɛs wɛcar kɛn Yesu. Mba nɛna nɛlɛk, kɔ nɛsɔɛn abɛ, nɛɛcɛ kɔ fɔr ya Pilat kirin, mba Pilat ɛnacɛm-cɛmɛnɛ kɛsɛk kɛn. ¹⁴ Nɛna nɛnɛcɛ nwe ɔyɔnɛ wɛcɛmpi kɔ wɔlompu kɔ nɔlɔku a

[‡] 2:42 cɔKresi = «kɛtɛpɛnɛ kɛcom kɛyɛrɛnɛ ki mɔ»

pawose kəsakε nu wədifət afum dare disrε. ¹⁵ Nənadif wəkiriŋ wəka doru, mba Kanu kəyεkti kə afi daco. Sən' əyənε atəŋnε aka ti. ¹⁶ Anasəŋ fənəntər fum wəkawε nənġbətne kə nənġcərə mə. Kəlan kən Yesu gbəcərəm kəsəŋ fum wəkawε fənəntər. Kəlan kən, kəlan Yesu yati kəsəŋ kə kətamnε keŋ fəp fər yonu kirin.

¹⁷ Ndekəl oŋ, awenġ im aŋa, inġcərə a kətə-cərə konu kənasəŋε nu kəyə tatəko, nənna kə abε anu. ¹⁸ Kanu kənalas təkə kənanunġkenε kəlōke cusu ca sayibe-e ən fəp mə: A pənamar dis dələl Krist, wəyεk-yεk kən. ¹⁹ Nəsəkpər bəkεc yonu, nəluksərne nte tənşəŋε pənənġnε kiciya konu mə; ²⁰ nte tənşəŋε Wəbe Kanu pəkεrε tēm ta kənġesəm, pəkεrε nu sə Wəyεk-yεk kən, Yesu, nwe ananunġkenε kəcəm nu mə. ²¹ Nkən kəm kəntəmpər haŋ tēm nte mes mme Kanu kənalōke tēm tobol-bolu cusu ca sayibe ən səcəmpi mə melare. ²² Aŋnabi Musa ənaloku: «Wəbe, Kanu konu, endekεrε nu sayibe pəmə ina. Fum wəkin wəka awenġ anu daco endeyi, nəde nəcənġkəl moloku maməkə ende pəc-loku nu mə fəp. ²³ Nwe o nwe əntədεcənġkəl wədənġ wəkakə mə, andeləsər kə. Endeməlke afum a Kanu daco.»

²⁴ Sayibe-e fəp kəyεfε aŋnabi Samiyel haŋ aŋε ŋanacənġc kə mə, ŋanaloku teta mataka maməkə, kə ŋənġənġk mi. ²⁵ Nənna, awut a sayibe-e ŋə nəyənε, kə nəyənε sə awut a temer təkə Kanu kənacanġəs kə atem anu mə, kəc-loku Abraham: «Afum a doru fəp ŋandesətə kəpocε kətət kem teta kəbənda ka dokom dam.» ²⁶ Te tonu tə, Kanu kənanunġkenε kəyεkti wəcar kən, k'osəm kə kədetolanε nu, pəsəkpər nu nwe o nwe abəkεc ŋən ŋεlεc, ŋəyənε kə ŋətət.»

4

Piyer kə Saŋ fər ya aboc kiti aSuyif kirin

¹ Piyer kə Saŋ ŋanayi kəlōk-lokər afum tēm nte alonġε a kəlō kəpəŋ ka Kanu ŋanabεrε kə wəbe ka asodar aŋε ŋənġc-bum ki mə, kə aSadisi. ² Pənatele ŋa nte ŋanane Piyer kə Saŋ ŋac-təkse kə ŋac-cam afum kəyεfε ka defi fənəntər fa Yesu. ³ Kə ŋasumpər Piyer kə Saŋ, kə ŋandəs ŋa pəc-bum ŋa dəbili haŋ dəkəsək, bawo pənabiyε. ⁴ Afum alaram əloma aŋε ŋanane moloku maŋan mə, ŋanalan, kə kəgba kəŋan kənġc-bəp arkun wul kəcəmət (5.000).

⁵ Dəkəsək abε aŋan, abeki apəŋ a dətəf, kə atəkse a yecicəs ya Aŋnabi Musa ŋambəpsenε Yerusalem ⁶ kə wəlōŋnε wəpəŋ Anas, kə Kayifa, Saŋ, Aleksandər, kə akə ŋanayənε aka kəbənda ka dokom da alonġε apəŋ mə. ⁷ Kə ŋənġcəmbər Piyer kə Saŋ fər yaŋan kirin kəyifət: «Fənəntər fərə, kə tewe ta ana tə nəyənε tante-ε?»

⁸ Awa kə Amera Nəcəmpi ŋa Kanu ŋelare Piyer, kə ŋəsəŋε kə kəlōku ŋa: «Abε a afum kə abeki a dətəf: ⁹ Ayifət su məkə teta pətət mpe ayənε wəbəc mə, kə nte antaməs kə mə. ¹⁰ Nəcərə ti bel-bel, fəp fonu kəbəp ka aYisrayel: Tewe ta Yesu Krist wəka Nasarət, wəkə nənacənġ dəkətək kəpəndən, akə Kanu kəntimi kə afi daco mə, tewe tən təsəŋε nte fum wəkawε enġcəmε nu daco pətamnε mə. ¹¹ Nkən Yesu əyənε togbu mpe nənna acəmbər kəlō nənater mə, mba enayənε togbu pətət, pa daco.» ¹² Nkən gbəcərəm əntam kəsəŋ su kəfis. Kanu kənasəŋ fε tewe təloma ta fum nno doru dandε nte pəmar payacnεnε mə.»

¹³ Nte abeki aŋε ŋanənġ Piyer kə Saŋ ŋabanġε mə, kə pənġciyanε ŋa, bawo ŋanacərə a afum gbəcərəm ŋanayi aŋε ŋanatə-təkəs mə. Kə ŋanepəl ŋa daco akə ŋanayi kə Yesu mə. ¹⁴ Mba nte abeki apəŋ ŋənġc-nənġk fum nwe anataməs

* **4:11** Yabura Dawuda 118:22. CəKresi = «Nkən əyənε tasar mpe nənna acəmbər kəlō nənater mə, akə pəyənε pətət pa dənġkubut.»

pæcæme ɲa fər kirinɲ mɔ, ɲanayɔ fɛ toloku. ¹⁵ Kɔ aboc kiti a aSuyif ɲaloku Piyer kɔ Sanɲ kəwɔr ka dukəlɔ nde aɲc-yifət ɲa mɔ, kɔ ɲamɛɲksɛnɛ tanɲan, ¹⁶ kɔ ɲayifɛnɛ: «Cəke c' andeyɔ afum akanɲɛ-ɛ? Bawo tɔsəkər aka Yerusalem fəp a ɲa ɲasɔɲɛ kɔ tɛgbəkərɛ ta Kanu tantɛ teyi. Afətam kəgbəkəl ti. ¹⁷ Mba, nte aɲɲɔ a ta tesam nnɔ afum ɲayi mɔ, pabɛɲɲɛ ɲa, pamɔnɛ ɲa kəc-lok-lokər nwe o nwe tewe tatəkɔ.

¹⁸ Kɔ ɲawe ɲa, kɔ ɲambɛɲɲɛ ɲa kətɔ-loku kɔ kətɔ-təkse afum tewe ta Yesu. ¹⁹ Piyer kɔ Sanɲ ɲayif ɲa: «Pəmar fər ya Kanu kirinɲ paleləs nənna patas Kanu Nkɔn ba? Nənna nəmɔmən ti bel-bel, ²⁰ bawo sənna səfətam kəyi ta səluku təkɔ sənəɲk kɔ təkɔ sənɛ mɔ-ɛ.»

²¹ Kɔ aboc kiti ɲaɲɲgbəkərɛ sɔ kəbɛɲəsɛnɛ ɲa, kɔ ɲasak ɲa. ɲasɔtɔ fɛ tes nte tɔɲsɔɲɛ ɲa kəsumpər mɔ teta afum. Fəp fəɲc-kor-koru Kanu teta təkɔ tenayi mɔ. ²² Fum nwe ɛnasɔtɔ tɛgbəkərɛ ta kətaməs tatəkɔ mɔ, ɛnatam kəsɔtɔ meren wəcɔ manɲkələ pəcɛpər.

Kətola ka alaj

²³ Nte asak Piyer kɔ Sanɲ mɔ, kɔ ɲaɲkɔ ɲalɔmər afum aɲan təkɔ alɔɲɲɛ aɲɔɲ kɔ abeki a dətɔf ɲanaloku ɲa mɔ. ²⁴ Nte ɲane moloku mamɛ mɔ, kətəɲɲɛ disrɛ kɔ ɲampɛnɛ sim nnɔ Kanu kəyi mɔ, ɲac-loku: «Wəbɛ, mana nwe mələmpəs kɔm, antɔf, kəba kɔ ca yəkɔ yeyi ki mɔ fəp, ²⁵ dəAmerā Nɛcɛmpi ɲɔ mənaloke kusu ka kas kosu Dawuda wəmarəs kam:

«Ake 'sɔɲɛ nte mɛtɛlɛ mɔpɔɲ mɛɲcɛpərər afum a tɔf mɔ?

Ake 'sɔɲɛ nte afum ɲantəɲɲɛ mes mɛmɛ mɔntɔdeləpsər mɔ?

²⁶ Abɛ a doru kər-kər ɲalompəsɛnɛ teta kəyɛfərənɛ, kɔ akirinɲ ɲalɔɲkanɛ kɔ ɲantəɲɲɛ pələc nnɔ Wəbɛ Kanu kɔ wəyɛk-yek kɔn ɲayi mɔ.»

²⁷ Bawo kanɲɛ, Herodu kɔ Pɔɲse Pilat ɲantəɲɲɛ pələc dare dandɛ disrɛ atɔyɔnɛ Suyif kɔ aYisrayel nnɔ wəmarəs kam wəcɛmpi Yesu eyi mɔ, nwe mənayek-yek mɔ. ²⁸ ɲanayɔ mes fəp mɛmɛ mənənunɲkɛnɛ kəwɔsɛ kəyɔ mɔ. ²⁹ Ndekəl oɲ, Wəbɛ, məgbəkərɛ kəbɛɲəsɛnɛ kəɲan, məsɔɲɛ acar am kəbanɲse kəluku toloku tam kanɲɛ disrɛ. ³⁰ Mətɛɲci kəca nte tɔsɔɲɛ kətaməs, mɛgbəkərɛ, kɔ mes mɛwɛy-wɛy meyi tewe ta wəcar kam wəsoku Yesu.

³¹ Nte ɲalip kətola Kanu mɔ, kɔ kəfo kəɲkɔ ɲanalɔɲkanɛ mɔ kəyikɛ, kɔ Amerā Nɛcɛmpi ɲɔsɔɲɛ fəp fəɲan kəluku toloku ta Kanu kəbanɲse disrɛ.

Alaj Yesu ɲawosɛ kəyɛrɛnɛ daka danɲan

³² Kənay nke kənalaj mɔ, ɲasɔtɔ bəkəc yin yayi, kɔ ɲayɔnɛ sɔ akin ayi. Nwe o nwe oɲc-loku fɛ a nkɔn sɔna ɔyɔ daka dən, mba a fəp fəɲan fɔ ɲanapaɲɲɛ di.

³³ Asom a Yesu ɲaɲc-loku təkɔ ɲananəɲk kəyɛfɛ ka Wəbɛ Yesu afi daco mɔ. Kɔ kəmar ka Kanu kəyi alaj fəp kəronɲ. ³⁴ Afum akanɲɛ daco, nwe o nwe abəkək ɲenalɛcɛ fɛ sɔ teta kətɔ-yɔ kɔn daka, bawo aɲɛ ɲanayɔ dale, kɔ pəyɔnɛ fɛ ti, wələ mɔ, ɲanacamas yi. Kɔ ɲaɲkɛrɛ kəway ka ca yəyəkɔ, ³⁵ kɔ ɲaɲc-bocər ki asom a Yesu dəntɔf. Kəway kanɲkɔ k' aɲc-yer nwe o nwe kɔ təkɔ pəcuca pɛyi kɔ mɔ.

³⁶ Isifu wəka kor ka Levy ɛnayi, nwe asom a Yesu ɲaɲc-wɛ Barnabas mɔ, tatəkɔ kusu kəɲan «Wəcəpəs bəkək.» Nde dare da Sipər anakom kɔ. ³⁷ Nkɔn ɛnacamas antɔf nɲɛ ɛnayɔ mɔ, k'ɛɲkɛrɛ kəway kanɲkɔ fəp k'ender pəbocər ki asom a Yesu dəntɔf.

1 Wærkun wələma enayi pac-we kə Ananiyas, kə wəran kən Safira, kə ɲaŋcaməs antəf ɲaŋan. 2 Kətəŋne disre kə wəran kən, k'Ananiyas embelər kəway ka antəf ɲaŋəkə, k'eŋkerε kəway kələpəs nke k'əŋkə pəbocər ki asom a Yesu dəntəf.

3 Kə Piyer eyif kə: «Ananiyas, ake 'səŋe nte məwose Sentany səsəŋ am kəyembər Amera Necempi mə? Məmbelər kəway ka dale. 4 Nte dale dandε dənayəne dam mə, ak' enəsəŋe ta məmənəkərne di-ε? Ali nte mənacaməs di mə, pəsam papəkə, bafə pam pənayi ba? Ake 'səŋ' am kəyə tantε-ε? Bafə afum ɲə məyembər de, mba Kanu!»

5 Nte Ananiyas ene moloku maməkə mə, k'entəmpene, k'eŋgbiŋ kifir, k'efi. Kə kənese kəpəŋ kəsumpər akə ɲanane ti mə fəp. 6 K'atəmp ɲayefε kə ɲanəpsər kə dəkasanjke, kə ɲaŋkə ɲawup.

7 Nte dec maas deŋcəpər mə, kə wəran ka Ananiyas embere, ta eŋcəre təkə tenəcəpər mə. 8 Kə Piyer eyif kə: «Məlok' im ma kanjce: Kəway kanjke kə nəŋcaməs dale ba?»

Kə wəran nwe oloku «Ey, kəway kanjke yati kə.»

9 Kə Piyer oloku kə: «Ake 'səŋe nte nəntəŋne kə nəwak Amera ɲa Wəbe mə-ε? Məcəre a aŋe ɲawup wos əm mə, ɲayi nde dəkusuŋka, kəkəkəre kə ɲander sə məna.»

10 Gbəŋcana babəkə k'entəmpene kə wεcək dəntəf, k'eŋgbiŋ kifir. Kə atəmp ɲambere kə ɲambər kə pəfi. Kə ɲaŋkekəre kə, kə ɲaŋkə ɲawup wos kasək. 11 Kə kənese kəpəŋ kəsumpər kələŋkanε ka alaŋ fəp kə akə ɲanane moloku maməkə mə.

Asom a Yesu ɲanatəmpər mes məwey-wey məlarəm ma Kanu

12 Asom a Yesu ɲaŋc-yə megbəkəre kə mes məwey-wey məlarəm mme mənayi afum dacə mə. Alaŋ fəp ɲanacəme kəfo kin nde akər ɲje aŋc-wene «Aker ɲa Suliman» mə. 13 Afum aləpəs ɲaŋc-nese kəŋəŋkəl ɲa, mba ɲaŋc-yek-yekəs ɲa. 14 Kənaŋ ka arkun kə aran aŋe ɲanalaŋ Wəbe mə, ɲaŋc-la oŋ kələ dəm. 15 Pac-kere atətamne səpə, pac-kere ɲa dəyala kə dəsəpoko nte təsəŋe kə Piyer ender-ε, andulu ɲəŋ gbəcərəm ɲetam kəbər wələma. 16 Kənaŋ ka afum aŋe ɲanayi sədare nse sənakel Yerusalem mə, ɲaŋc-yekse kəkere Yerusalem atətamne kə afum aŋe yəŋk yelεc yenasəŋ dəbəc mə nde asom a Yesu ɲanayi mə, fəp faŋan anataməs ɲa.

Antərəs asom a Yesu teta kəlaŋ kəŋan

17 Wələŋne wəpəŋ kə asadisi aŋe ɲasol mə ɲayefene kəraca. 18 Kə ɲantəp asom a Yesu waca kə ɲambər ɲa dəbili. 19 Pibi papəkə disre kə məleke mə Wəbe Kanu məŋgbiti cumba ca bili babəkə, kə mowurene ɲa. Kə məleke moloku ɲa: 20 «Nəkə kələ kəpəŋ, nəloku afum moloku kə mes fəp ma təkətene ta doru dandε.»

21 Nte ɲane moloku maməkə mə, kə asom a Yesu ɲaŋkə bət-bət suy nde kələ kəpəŋ, kə ɲaŋcop kətəkse di afum.

Kə wələŋne wəpəŋ ender kə akə enasole mə. Kə ɲawe aboc kiti aləpəs aSuyif kə abeki apəŋ aka Yisrayel fəp, kə ɲasom a pakə pawurene asom a Yesu dəbili, pakere. 22 Kə asodar ɲafə ɲakə, mba ɲambər fe ɲa dəbili, kə ɲalukus. Kə ɲaŋkə ɲaloku ti abe aŋe ɲanasom ɲa mə, ɲac-loku: 23 «Səŋkə səbər cumba ca bili pacan ci bel-bel, abum a ci ɲacəme dəkəcəme daŋan, mba səŋgbiti ali fum səŋbər fe bili disre.» 24 Nte ɲane moloku maməkə mə, kə pəyi wəbe ka asodar a kələ kəpəŋ kə aloŋne apəŋ yama-yama te taŋan, kə ɲaŋyifne cəke cə tes tantε tendələpəsər-ε?

²⁵ Kò fum wə̀lɔma ende pə̀loku ɲa: «Afum aɲe nənabər də̀bili mɔ ɲayi nde kə̀lɔ kə̀pɔɲ, ɲac-təkse afum.»

²⁶ Asɔdar a kə̀lɔ kə̀pɔɲ kɔ wə̀be kə̀ɲan ɲaɲkɔ kə̀lek asom a Yesu, kɔ ɲaɲkere ɲa pə̀foru disre, bawo ɲananese afum kə̀cacas ɲa. ²⁷ Nte asɔdar ɲaɲkere asom a Yesu mɔ, kɔ ɲaɲcəmbər ɲa fər ya aboc kiti aSuyif kirin. Kɔ wə̀loɲne wə̀pɔɲ eyifət ɲa, ²⁸ k'oloku: «Bafɔ sənəmɔne nu kətəkse sɔ afum teta tewe tante ba? Nə̀las Yerusalem metəkse monu! Kɔ nə̀loku gbəs a mɛne nə̀loɲər su pə̀lec pa defi da fum wəkawɛ.»

²⁹ Piyer kɔ asom a Yesu ɲaloku: «Kə̀cəɲkə̀le Kanu kə̀ɲcepər ka afum! ³⁰ Kanu ka atem asu kə̀ntimi Yesu nwe nənacəɲ də̀kətək kə̀pə̀ndən kɔ nə̀mələk kɔ mɔ. ³¹ Kanu kə̀ndəs kɔ kə̀ca kən kətət pə̀mɔ nte ɔɲone wəkirin kɔ wə̀yac mɔ, nte tɔɲsɔɲe pə̀sɔɲ aka Yisrayel kəsəkər bəkək ɲacəme də̀pɔ da Kanu darəɲ, pə̀ɲaɲɲene ɲa kiciya kə̀ɲan mɔ. ³² Sə̀na sə̀yɔne atəɲne a moloku kɔ mes maməkɔ fə̀p, sə̀na kɔ Amera Nəcempi ɲe Kanu kəsɔɲ aɲe ɲələləs kɔ ɲawose toloku tən mɔ.»

³³ Pə̀natelɛ aboc kiti aɲe ɲaɲc-cəɲkəl ɲa mɔ haɲ pə̀cepərər, kɔ ɲafaɲ kədif ɲa. ³⁴ Mba wə̀Farisi wə̀lɔma enayi ɲa daco, pac-we kɔ Kamaliyel. Wətəkse sariye enayi, nwe afum fə̀p ɲanabətər mɔ. K'eyefe aboc kiti aSuyif daco, k'oloku a pawurene afum akanɛ kərəsna, ³⁵ k'oloku: «Arkun a Yisrayel! Nəkembərne bel-bel nte nə̀deyɔ afum akanɛ mɔ. ³⁶ Towon fe, Tudas enalekne, afum masar maɲkələ (400) ɲanacək kɔ darəɲ. Mba anamələk kɔ, afum akɔ enasolɛ mɔ fə̀p k'ambeləs ɲa. Ali wə̀kin anasak fe. ³⁷ Nte tatək tencepər mɔ, kɔ Yudas wə̀Kalilɛ eyefe tɛm nte aɲc-lɔm afum a dətɔf mɔ. K'osolɛ sɔ afum alarəm. Nkən sɔ anamələk kɔ, aɲe enasɛp kəkafə̀li kə̀cəme kɔ darəɲ mɔ fə̀p, kɔ ɲasaməsər. ³⁸ Ndekəl ic-lok' un, ta nə̀cepsər afum akanɛ, nə̀sak ɲa ɲakɔ. Kɔ pə̀yɔne fɔ mɛfaɲ, kɔ pə̀yɔne fe ti mə̀yɔ maɲan nda fum mɛɲyefe-ɛ, mɛdesolɛ. ³⁹ Mba kɔ pə̀yɔne fɔ nda Kanu mɛɲyefe-ɛ, nə̀fɔdetam kəsələne mi de! Nəkemərne kə̀deyefə̀rɛne kɔ Kanu de!» Kɔ ɲane moloku maməkɔ Kamaliyel enasɛp kə̀loku ɲa mɔ.

⁴⁰ Kɔ ɲawe asom a Yesu, kɔ ɲasut ɲa, kɔ ɲamɔne ɲa kətəsɔ-lok-lokɛ tewe ta Yesu, kɔ ɲasak ɲa.

⁴¹ Kɔ asom a Yesu ɲawur ɲa aboc kiti daco. Kɔ pə̀mbət ɲa kətərəs kə̀ɲan teta kələləs ka tewe ta Yesu. ⁴² Dɔsək o dɔsək pə̀yɔne nde kə̀lɔ kə̀pɔɲ ka Kanu kɔ pə̀yɔne fe ti nde wə̀lɔ waɲan, ɲanasak fe kə̀c-təkse kɔ kə̀cam moloku mətət: A Yesu ɔyɔne Krist, wə̀be nwe Kanu kə̀yɛk-yɛk mɔ.

6

Ayɛk-yɛk arkun camət-mə̀rəɲ kə̀mar ka asom a Yesu

¹ Mata maməkɔ nte acɛpse a Yesu ɲaɲc-la kələ dəm mɔ, aSuyif acɔp kusu ka Kresi ɲayefe kə̀cɔpəsne teta akɔ ɲaɲc-cɔp Ebəre mɔ. Aran acɔp cə̀Kresi aɲe awos aɲan ɲafi mɔ ɲaɲc-sɔtɔ fe yeri pə̀mɔ acɔp Ebəre dɔsək o dɔsək kɔ andeyere. ² Kɔ Asom wə̀cɔ kɔ mɛrəɲ ɲawe kə̀nay ka acɛpse a Yesu kə̀nəɲkɛne, kɔ ɲaloku: «Pə̀mar fe su kəsak kə̀cam kɔ kətəkse toloku ta Kanu teta kə̀yer yeri. ³ Awa awɛɲc su aɲa, nə̀yɛk-yɛkɛne arkun camət-mə̀rəɲ, aɲe afum ɲaɲcəre kə̀yɔ mera yɔtɔt mɔ, ɲalare sɔ Amera Nəcempi ɲa Kanu kɔ kə̀cəre kəkət. Sə̀sɔɲ ayɛk-yɛk anu akakɔ yebac yayəkɔ. ⁴ Sə̀na səsumpər bel-bel kətola ka Kanu kɔ yebac ya kə̀cam kɔ kətəkse toloku ta Kanu tɛm fə̀p.»

⁵ Kɔ moloku maməkɔ mɔmbət afum fə̀p, kɔ ɲayɛk-yɛk Etiyən, fum wə̀laɲ Kanu wə̀pɔɲ, pə̀lare Amera Nəcempi ɲa Kanu; kɔ Filip; kɔ Pirəkər; kɔ Nikanər; kɔ Timon; kɔ Parmenas; kɔ Nikola, wə̀ka dare da Antiyək, nwe enayɔne

wæcikæra kæberε ka dine da aSuyif mō. ⁶ Kō ŋanjō ŋamentər ayek-yek akako asom a Yesu nte ŋalip kətola Kanu mō, kō ŋanden ŋa waca kədəs kəŋan.

⁷ Moloku ma Kanu mme aŋc-təkse mō meŋc-sam kəsam dām, kō acεpse a Yesu ŋala katəna-katəna Yerusalem, kō alonŋe Kanu alarəm ŋawose kəlanŋ Yesu.

Kəsumpər ka Etiyen

⁸ Kanu kanamar Etiyen kō kəsōŋ kō kətam kəyō ka mes mēwey-wey kō megbekære mōpōŋ ma Kanu afum dacō. ⁹ Afum alōma aka kəlō ka dəkətola Kanu da aSuyif aŋe aŋc-we ki «kəlō ka Awur dacar» mō, ŋanayine fe Etiyen. Ŋa ŋanayōne afum aka atōf ŋa Siren, aka dare da Aleksandər kō afum a atōf ŋa Silisi, kō aka atōf ŋa Asi. Nte tō kō ŋambere kəgbekəlēne kō Etiyen. ¹⁰ Mba ŋanatom fe kəsumpər kō dāmoloku, bawo Amera Ŋecempi ŋa Kanu ŋenasōŋ kō kəlōk-loke dεcεrən.

¹¹ Ti disre, kō afum akako ŋasōŋ calbante pəsam aŋe ŋanaloku nte: «Səna sənene kō kəlōmās Musa kō Kanu!»

¹² Kō ŋambərəs afum mer kəyεfe abeki a dətōf haŋ atəkse sariye. Kō ŋasumpər Etiyen, kō ŋaŋkekære kō fər ya aboc kiti aSuyif kirinŋ. ¹³ Kō ŋaŋkenene sō calbante akako ŋanawose kəyeme mō, ŋac-liku: «Fum wəkawε eyi fe nte o nte mēne kəlōku pələc pa kəfo kəsoku kaŋke kō sariye sa Musa. ¹⁴ Sənene kō pəc-liku a Yesu wəNasarət wəkawε endeləsər kəfo kaŋke, pəsəkpər sō mōyō mme Musa enasake su mō.»

¹⁵ Aboc kiti aSuyif fəp ŋanagbətne Etiyen, bawo kəro kən kəŋc-mot pəmō ka mēleke.

7

Etiyen nde fər ya aboc kiti kirinŋ

¹ Kō wəlōŋne wəpōŋ wəka kəlō kəpōŋ ka Kanu eyif Etiyen: «Itō teyi ba?»

² Kō Etiyen oloku: «Awεŋc im aŋa, Papa kem aŋa, Nəcəŋkəl im! Kanu nke debeki dən doŋmot mō kənanawurər Abraham, wətem kosu, nte enayi Mesopotami, ta entadeder kənde Haran mō. ³ Kō Kanu kəlōku Abraham: «Məwur atōf ŋam, dəŋkom dam, məkō nde atōf ŋe indekō-mentər' əm mō.»

⁴ Kō Abraham owur atōf ŋa Kaldi, k'ŋjō pənde dare da Haran. Dəndo, nte defi da kas deŋcεpər mō, kō Kanu kəŋcεpərəne kō atōf ŋaŋe nənde oŋ ndekəl mō. ⁵ Kanu kənasōŋ fe Abraham kε atōf ŋaŋe, ali dəkəcəmbər kəcək, mba kənalεke kō temer kədəsōŋ kō ŋi kəbər kəbənda ka dokom dən kō nkən eŋcεpər-ε, mba tēm tatōkō ta entayō wan-ε. ⁶ Kō Kanu kəlōku Abraham nte: «Kəbənda ka dokom dam kəndeyi decikəra atōf ŋələma. Andekō-cəmbər ŋa di dacar, pətərəs ŋa meren masar maŋkəle (400). ⁷ Mba afum aka atōf ŋaŋjō ŋandekō-cəmbər ŋa dacar mō, in' endekō-bocər ŋa kiti. Kō teŋcεpər-ε, ŋandewur ŋadekor-kor im nno kəfo kaŋke.»*

⁸ Nte tatōkō teŋcεpər mō, kō Kanu kəŋcəŋəs kiyi kən tetin kō Abraham, ti tōyōne kəməŋkərne ka kəkəŋc arkun. Ti disre kō Abraham oŋkom Isiyaka, k'εŋkəŋc kō tataka tən ta camət-maas. Itō Isiyaka enayō sō Yakuba, kō Yakuba yō sō ti awut ŋn arkun wəcō kō mērəŋ, aŋe ŋayōne cas ca cusuŋka wəcō kō mērəŋ ca Yisrayel mō.

⁹ Nte atem asu, awut a Isiyaka, ŋanayōne weŋc kəŋan Isifu kəraca mō, kō ŋaŋcaməs kō nte tōŋsōŋe pəkəkəre kō Misira mō. Mba Kanu kənayi kō Isifu, ¹⁰ kənayac kō pəcuca fəp. Kanu kəŋc-mar Isifu, kəc-sōŋ kō kəcəre kəkət nde

* 7:7 Dəkəcop 15:13-14

Firawona wɔbɛ ka Misira fɔr kirinj. Firawona ɛnasɔnj Isifu dekirinj da Misira kɔ da kɛlɔ kɔn disrɛ fɔp mɔ.

¹¹ Kɔ dor dɔpɔnj dende deyi Misira fɔp kɔ atɔf ɲa Kanahan. Pɛuca pɛnabɛk, atem asu ɲanj-c-sɔtɔ fɛ yeri. ¹² Kɔ Yakuba ende pɛne a cɛgbay cɔyi Misira, k'osom tɔcɔkɔ-cɔkɔ awut ɔn anjɛ ɲantɔnjɛ atem asu mɔ. ¹³ Ta mɛrɔnj, kɔ Isifu owurɛrne awɛnjɛ ɔn, nte tɔ kɔ Firawona ɔsɔtɔ kɛcɛrɛ ɔnj akomɛnɛ a Isifu. ¹⁴ Kɔ Isifu osom awɛnjɛ ɔn a pakɛrɛ kɔ kas Yakuba, kɛlɛkɛnɛ ka afum ɔn fɔp, anjɛ ɲanj-c-bɔp afum wɔcɔ camɔt-mɛrɔnj kɔ kɛcamɔt (75) mɔ. ¹⁵ Kɔ Yakuba ontɔr atɔf ɲa Misira. Difɔ ɛnafi, kɔ atem asu alɔma. ¹⁶ K'anjkɛkɛrɛ cɛbɛl cɔɲan Sɛkɛm, k'anjkɔ pawup nde kufu nke Abraham ɛnawayɛ pɛsam nnɔ kusunja ka Hamɔr kɛyi mɔ.

¹⁷ Tɛm nte pɛnamar a Kanu kɛlas temer nte kɛnalɛkɛ Abraham mɔ tenalɔtɛrne. Kɔ dokombɔra dɛmbɛk, kɔ afum ɲanjla ɔnj kɛla dɛm Misira, ¹⁸ ɲanj kɔ wɔbɛ wɛlɔma ender pɛndɛ dɛbɛ da atɔf ɲanjɔkɔ nwe ɛnatɔ-cɛrɛ Isifu mɔ. ¹⁹ Wɔbɛ wɛkakɔ ender pɛc-nɛmpɛs, pɛc-tɔrɛs atem asu. K'ende pɛsɔnjɛ ɲa kɛsak cɛnaka cɔɲan, nte tɔɲsɔnjɛ ta akakɔ ɲantam kɛyi doru mɔ.

²⁰ Tɛm tatɔkɔ t' anakom Musa, nwe ɛnabɔt Kanu kɛnɔnjɛ mɔ. K'antɔmpɛr kɔ yof maas nde kɛlɔ ka kas disrɛ, ²¹ mba nte tɔyɔ tenatɔyi mɛnɛ kɛgbal kɔn mɔ, kɔ wan ka wɔbɛ ka Misira wɛran ɛfir kɔ, k'ɔnjɔ pɛdusum pɔyɔ kɔ wan. ²² Kɛcɛrɛ kɛkɔt fɔp k' aMisira k' anadusumɛ Musa, k'ɔsɔtɔ fɛnɔntɔr dɛmoloku kɔ dɛmɔyɔ.

²³ Nte Musa ɔsɔtɔ meren wɔcɔ manjkɛlɛ (40) mɔ, k'ende pɛcɛm-cɛmɛnɛ kɛkɔ-nɔnjɛ awɛnjɛ anja, afum a Yisrayel. ²⁴ Kɔ Musa ɔnjɔ pɛtɔnjɛ wɛnjɛ wɛkin wɛka Misira pɛc-cakara, k'ɛnjɛmɛnɛ wɛnjɛ wɛkakɔ anj-c-tɔrɛs mɔ. K'olukɛ ayɛk ɲa wɛnjɛ, k'endif wɛMisira. ²⁵ Kɔ Musa ɛnjɛm-cɛmɛnɛ a awɛnjɛ anja ɲanjtam kɛc-gbɛkɛrɛ a Kanu kɛntam kɛbanj ɲa kɔ ɲanjɛmɛ kɔ darɔnj-ɛ, mba ɲanacɛrɛ fɛ ti. ²⁶ Dɔckɔsɔk, kɔ Musa ɔnjɔ pɛbɔp aYisrayel mɛrɔnj ɲac-sutɛnɛ, k'ɛyac ɲa, k'olompɛs ɲa daco. K'ɛyif ɲa: «Ta ake tɔ nɔɲsutɛnɛnɛ tantɛ-ɛ? Dɛwɛnjɛca dɔ nɔyɔ!»

²⁷ Mba wɛkɔ ɛnjɛ-cakara wɛnjɛ mɔ, ɛwɛn Musa pɛc-yif: «An' ɔsɔnj' ɔm kɛyɔnɛ wɔbɛ kɔ wɔbɔc kiti sɛna daco-ɛ? ²⁸ Kɛdif' im kɔ mɔfanj ba, pɛmɔ tɔkɔ mɛndifsa wɛMisira mɔ?» ²⁹ Kɔ moloku mamɔkɔ mɔsɔnjɛ Musa kɛyɛkɛsɛ, k'ɔnjɔ pɛndɛ decikɛra atɔf ɲa Madiyan. Difɔ ɛnakom awut arkun mɛrɔnj.

³⁰ Nte meren wɔcɔ manjkɛlɛ mɛnjɛpɛr (40) mɔ, kɔ mɛlɛkɛ mowurɔr Musa nde tɛgbɛrɛ ta tɔrɔ ta Turisnina dɛmɛmɛr ma nɛnjɛ ndɛ dɛnjɛmar dɛrɛntɛm mɔ.

³¹ Nte Musa ɛnɔnjɛ ti mɔ, kɔ pɔnjɛyanɛ kɔ kɛnɔnjɛ ka tes tɛwɛy-wɛy tatɔkɔ, nte ɔnjɛ-cɔnjɛnɛ kɛkɔ-gbɛkɛrɛ mɔ, kɔ dim da Wɔbɛ Kanu dɛndɛr kɔ: ³² «In' ɔfɔ, Kanu ka atem am: Kanu ka Abraham, ka Isiyaka kɔ Yakuba!» Musa pɛc-yikɛsɛ, ta ɔɲwɛsɛ sɔ kɛgbɔtɛnɛ di-ɛ.

³³ Kɔ Wɔbɛ oloku kɔ: «Mɔwurɛ cɔfta cam dɛwɛcɔk, bawo kɛfo kanjɔ manjkɛmɛ mɔ, kɛfo kɛcɛmpɛi kɔ. ³⁴ Inɔnjɛ pɛcuy pa afum ɛm anjɛ ɲayi Misira mɔ, inɛ kɛgbis kɛɲan: Intɔr idɛyac ɲa. Nɛkɛl ɔnj, mɛdɛr isom ɔm Misira.»

³⁵ Musa wɛkakɔ ɲanacɛ a ɲac-loku: «An' ɔsɔnj' ɔm kɛyɔnɛ wɔbɛ kɔ wɔbɔc kiti sɛna daco-ɛ?» Nkɔn Kanu kɛnasom pɔyɔnɛ wɔbɛ kɔ wɔyɛc, kɛbɛrɛnɛ ka mɛlɛkɛ mɛmɛ mɛnawurɔr kɔ ndɛ dɛrɛntɛm mɔ. ³⁶ Nkɔn Musa ɛnawurɛnɛ aYisrayel Misira pɛc-yɔ mes mɛwɛy-wɛy kɔ mɛgbɛkɛrɛ ma Kanu, ndɛ kɛba Kɛyim kɔ ndɛ dɛtɛgbɛrɛ, meren mɛmɛ wɔcɔ manjkɛlɛ (40) disrɛ.

³⁷ Nkɔn Musa wɛkakɔ yati ɛnaloku aYisrayel: «Kanu kɛndɛkɛrɛ nu sayibɛ pɛmɔ ina, nwe kɛndɛyɛk-yɛk awɛnjɛ anu daco mɔ, pɛsɔm kɔ nnɔ ɲayi mɔ.» ³⁸ Nkɔn Musa, nte afum ɲanaloɲkanɛ ndɛ dɛtɛgbɛrɛ mɔ, nkɔn ɛnɔyɔnɛ sɔ wɛcɛpɛrɛnɛ moloku atem asu daco kɔ mɛlɛkɛ mɛmɛ mɔnjɛ-lok-lokɔr kɔ ndɛ dɛtɔrɔ ta Turisnina mɔ. K'ɔsɔtɔ moloku meyi wɔyɛnj, nte tɔɲsɔnjɛ sɛcɛrɛ mi mɔ.

³⁹ Atem asu njanafan fe kəcəŋkəl kə, kə nɔwənəs kə. Njanacem-cemne dəbəkək kəluksərne Misira. ⁴⁰ Kə atem asu njaloku Aruna, «Məlompəsə su mərəŋka, mme mendesole su mə, bawo Musa nwe owurene su Misira mə, səŋcərə fe nte təsətə kə mə.» ⁴¹ Mata maməkə, kə njalompəs tərəŋka ta tura, kə njaləŋne nno tərəŋka kirin, kə nambocə kəsata yebac ya waca wanjan. ⁴² Mba kə Kanu kəmbər nja kumunt, kə kəsake nja kəkər-koru ca ya dareŋc. It' aŋcic ti buk ba sayibe-e disre:

«Nəna aka Yisrayel,
meren wəco mankələ (40) mme nəŋcepərəne dətəgbərə mə, in' ə nəŋc-dife sem
kəloŋne disre ba?»

⁴³ Nənakekərə abal nja tərəŋka ta Mələk
kə tərəŋka ta kəs ka kanu konu Refan.

Nənapat mərəŋka teta kəc-tontnəne ka mi fər kirin!
Ti disre kəkəkərə nu k' inder decikərə Babiləŋ tadarəŋ.»

⁴⁴ Atem asu njanəw dəndo dətəgbərə abal nja sede nne anaməŋk walakə wa masar nwe Kanu kənacice Musa mə. Tatəkə tə wələk-lokər ka Musa ənaloku kə a pəyə, a nɔwurene kə nɔkə ənənəŋk mə. ⁴⁵ Nte atem asu njasətə nji mə, kə njankekərə nde atəf nne Kanu kənabeləs afum fər yanjan kirin mə. Yosuwe pəyənə nja wəkirin. Abal njanəkə nənayi di haŋ tēm ta Dawuda. ⁴⁶ Kə Dawuda əsətə kəmar ka Kanu, k'ontola sə kəsəŋ kə kəfo nke əŋkacəmbərə Kanu ka Yakuba dəkəyi mə. ⁴⁷ Mba Sulemany ənader pələ kələ kanjka.

⁴⁸ Mene nte Wəbe wəka dareŋc əntəwosə kəyi paka disre mpə kəca ka fum kəlompəs mə, pəmə təkə sayibe səloku ti mə:

⁴⁹ «Wəbe oloku:

«Kəm kəyənə dəcəm dem da dəbe,
kə antəf nɔyənə dəkəcəmbər dem wəcək.
Ake kələ kə nəyi kəcəmbər em-ε?»

Kəfo kərə k' inde ic-nəsəm-ε?»

⁵⁰ Bafə kəca kem kəlompəs mame fəp ba?»»

⁵¹ Nəna afum atanj ləŋəs, ayə bəkək pəmə bilakoro! Haŋ məkə nəna nəyi kəwənəs Aməra Nəcempi nja Kanu pəmə atem anu! ⁵² Sayibe səre atem anu njanatə-tərəs-ε? Njanadif aŋe njananunkeŋe kəcəm kəder ka Wələmpu nwe nəna nənasəŋ oŋ a kə andif mə. ⁵³ Nəna aŋe nənasətə sariyə sa Musa nse meleke ma Kanu menaloku kə mə, mba nənakətəne fe si, nəmənəkərne fe sə si.»

Kədif ka Etiyen

⁵⁴ Nte Etiyen oŋc-lok-loku mə, afum akə njan-c-ne moloku maməkə mə, pənananjanə kətələ nja haŋ njan-c-njanərəne sek nno eyi mə. ⁵⁵ Mba Aməra Nəcempi nja Kanu njan-c-bəc Etiyen dəris. K'ənəbətne kəm, k'ənəŋk nərə da debeki da Kanu, Yesu pəcəme kəca kən kətət. ⁵⁶ K'oloku: «Inəŋk kəm kəgbite, Wan ka fum pəcəme kəca kətət ka Kanu!»

⁵⁷ Kə afum aŋe njan-kule-kule pəpəŋ, kə njasun-cne ləŋəs, kə njawetne fəp faŋjan kəkə-bəp Etiyen. ⁵⁸ Kə nambeləs kə haŋ kə njawurene kə dare, kə njan-cacas kə masar. Atəŋne aka ti njanaboc sumə saŋjan sa kəroŋ wətemp dəntəf, nwe aŋc-we Sol mə.

⁵⁹ Nte njan-c-cacas kə mə, kə Etiyen ontola pəc-loku: «Wəbe Yesu, məbanj aməra njem.» ⁶⁰ Nte tə kə Etiyen eŋcəp suwu, k'əŋkule-kule: «Wəbe, ta məsarsər nja kiciya kanjke!» Nte elip kəloku tatəkə mə, k'ənəbən kifir.

Sol ɔɲc-tɔrɔs kɔlonkane ka alanj Yesu

Dɔsɔk dadɔkɔ d' anacop kɔtɔrɔs kɔlonkane ka alanj Yesu dɔndo Yerusalem. Kɔ alanj fɛp faɲan ɲasaməsɛr nde tɔf ya Yude kɔ Samari, mɛnɛ asom a Yesu. ² Kɔ afum alomp alɔma ɲawup Etiyen, kɔ ɲambok kɔ bel-bel.

³ Kɔ Sol nkɔn eyefe kɔtɔrɔs ka kɔlonkane ka alanj Yesu, pɛc-bere dɔwɔlɔ wanɲan, pɛc-wurene ɲa, pɛc-sumpɔr arkun kɔ aran, pɛc-ber ɲa dɛbili.

Filip kɔcam kɔn moloku mɔtɔt atɔf ɲa Samari

⁴ Alanj anje ɲanasaməsɛr mɔ, ɲaɲc-cam moloku mɔtɔt mofɔ fɛp mme ɲaɲc-cɛpɛr mɔ. ⁵ Filip nwe enator dare da Samari mɔ, ɲɛc-cam teta, nwe Kanu kɔyɛk-yek kɔyɔnɛ Wɔbe mɔ. ⁶ Kɔnɔy k'afum kɔtɔɲne disre ɲaɲc-cɔɲkɔl bel-bel tɔkɔ Filip ɔɲc-loku mɔ, nte ɲaɲc-ne kɔ ɲac-nɔɲk sɔ megbekɛre ma Kanu mme ɔɲc-yɔ mɔ. ⁷ Yɔɲk yelec yɔɲc-kule-kule kɔwur afum alarɛm dɔris aka dare dadɔkɔ. Anatamas atɔrɔr kɔ afum alarɛm akɔ ɲanafɛ wɛcɔk mɔ. ⁸ Kɔ pɔbotu pɔpɔɲ pɛmbere dare da Samari.

⁹ Wɔrkun wɔlɔma ɛnɔyi di pac-we kɔ Simɔɲ. Enawon dare dadɔkɔ, pɔyɔnɛ dure, pɛc-sɔɲɛ aka Samari cusu kɔwos, pɛc-wene sɔ fum wɔpɔɲ. ¹⁰ Afum fɛp, kɔyefe wanfɛt haɲ wɔbeki ɲanalelɔs kɔ, ɲac-loku: «Fum wɔkawɛ ɔyɔnɛ fɛnɔntɔr fa Kanu, fɛnɔntɔr fɔkɔ anwe «Fɔpɔɲ» mɔ.» ¹¹ ɲanacɛme kɔ darɔɲ, bawo enawon kɔwosɔs ɲa cusu teta dureya dɔn. ¹² Mba nte ɲanalanj moloku ma Filip, nwe ɲɛc-cam moloku mɔtɔt ma dɛbe da Kanu kɔ tewɛ ta Yesu Krist mɔ, k'anjɔt arkun kɔ aran dɔromun. ¹³ Kɔ Simɔɲ nkɔn yati elanj moloku ma Filip, k'owosɛ kɔɲɔt dɔromun. K'ɛɲcɛme Filip dɔntɔf tɛm fɛp. Nte Simɔɲ ɛnɔɲk megbekɛre kɔ mes mɛwɛy-wɛy ma Kanu mme mɛɲc-yi mɔ, kɔ kusu kɔwos kɔ.

¹⁴ Nte asom a Yesu ɲanɔyi Yerusalem kɔ ɲane a aka Samari ɲawosɛ toloku ta Kanu mɔ, kɔ ɲasom Piyɛr kɔ Saɲ kɔkɔ di. ¹⁵ Nte Piyɛr kɔ Saɲ ɲantor dare da Samari mɔ, kɔ ɲantolanɛ ɲa nte tɔɲsɔɲɛ ɲasɔtɔ Amera ɲɛcɛmpi ɲa Kanu mɔ, ¹⁶ bawo haɲ tɛm tatɔkɔ Amera ɲɛcɛmpi ɲɛnatorɔr fɛ nwe o nwe kɔrɛsna dɔndo. Mɛnɛ kɔɲɔt dɔromun gbɛcɛrɛm kɔ ɲanasɔtɔ tewɛ ta Yesu Krist. ¹⁷ Awa Piyɛr kɔ Saɲ ɲandenɔr ɲa waca, kɔ ɲasɔtɔ Amera ɲɛcɛmpi ɲa Kanu.

¹⁸ Nte Simɔɲ ɛnanɔɲk a kɔdɛɲɔr kɛca ka asom a Yesu gbɛcɛrɛm kɔnasɔɲ afum Amera ɲɛcɛmpi mɔ, k'ɛɲkɛre ɲa pɔsam pɛc-loku: ¹⁹ «Nɔsɔɲ im ina sɔ kɔtam! Nwe o nwe indedenɔr waca mɔ, wɔkayi pɔsɔtɔ Amera ɲɛcɛmpi ɲa Kanu.»

²⁰ Mba kɔ Piyɛr oloku kɔ: «Kanu kɔsɔɲɛ mɛlece kɔ pɔsam pam, bawo mɔɲcɛm-cɛmne kɔsɔtɛnɛ pi kɔpɔce ka Kanu! ²¹ Mɔna mɔyɔ fɛ daka, mɔyɔ fɛ tofokɔl nɔnɔ tes tante disre, bawo abɔkɔc ɲam ɲolomp fɛ fɔr ya Kanu kirɲ. ²² Mɔlɔksɛrne Wɔbe Kanu, mɔletsɛnɛ kɔ, mɔtola kɔ nte tɔɲsɔɲɛ pɔɲaɲɛn' am mɛcɛm-cɛmne mɛlec ma abɔkɔc ɲam mɔ, kɔ Kanu kɔwosɛ ti-ɛ. ²³ Bawo inɔɲk fɔ mɛcɛm-cɛmne mɛlec ma kɔrɛca mɛntam ɔm, kɔ kɔtɔ-lomp kɔsekɔt' ɔm.»

²⁴ Kɔ Simɔɲ oloku kɔ: «Nɔtolan' em Kanu Wɔbe, nte tɔɲsɔɲɛ mame nɔloku mɔ ta tɔlɔm o tɔlɔm tɔsɔt' em.»

²⁵ Piyɛr kɔ Saɲ ɲaɲcam nte ɲananɔɲk kɔ tɔkɔ ɲanane teta Yesu mɔ, kɔ ɲalukus Yerusalem, ɲac-cam toloku tɔtɔt ta Kanu sɔdare sɔlarɛm sa Samari.

Filip kɔ wɔrkun wɔpɔɲ wɔka atɔf ɲa Ecopi

²⁶ Mɛleke ma Wɔbe mɔlɔma mender nde Filip eyi mɔ moc-loku: «Mɔkɔ ntende kɛca-kɔtɔt, mɔsolnɛ dɔpɔ deyer-yer nde dɛɲyefe Yerusalem doc-tor Kasa mɔ.» ²⁷ Kɔ Filip eyefe katin, k'ɛntas. Wɔrkun wɔpɔɲ wɔka Ecopi ɛnɔyi pabane kɔ. Nkɔn ɛnatɔmpɔr kɛcɔmbɔr-cɔmbɔr ka daka da Kandas, wɔbera wɔka atɔf ɲa Ecopi fɛp. Enader Yerusalem kɔdekɔr-koru Kanu. ²⁸ Kɔlukus

k'ehc-nde ndorɔn pɛnde pɛyɛksɛne pɔn kɛron, pɛc-karanj pɛpɔnj buk ba anjɛnabi Esayi. ²⁹ Kɔ Amera ŋa Kanu ŋoloku Filip: «Mɛcɔŋne mɛlɔtɛrne pɛyɛksɛne mɛe.»

³⁰ Kɔ Filip ɛyɛkse kɛkɔ dɛndo, k'ene wɛka Ecopi nwe pɛc-karanj buk ba anjɛnabi Esayi. K'eyif kɔ: «Mɛŋcɛre nte mɛyi kɛkaranj mɔ ba?»

³¹ Kɔ wɛEcopi nwe oloku Filip: «Cɛke c' intam ti kɛcɛre-ɛ, k'intɔyɔ nwe ɛntɛks' em mɔ?» K'oloku Filip a pɛpɛse pɛnde kɔ kɛsɛk pɛyɛksɛne pɔn kɛronj.

³² Moloku ma kitabu mme ɛŋc-karanj mɔ mɛnayɔne mme:

«K'anjekɛre kɔ dɛkɛdif pɛmɔ anjɛsiya.

Pɛmɔ anjɛsiya ŋowut nŋe ŋɔntɔkule-kule wɛfon wɛka ŋi dɛntɔf mɔ, ɛnawani fɛ kusu.

³³ Owose kɛtore kɔn banja, k' ambanjɛr kɔ kanje kɔn.

An' ɛndetam kɛlɔm teta kɛbɛnda ka dokom dɔn-ɛ?

Bawo anim kiyi kɔn doru antɔf ŋanje kɛronj.»*

³⁴ Kɔ wɛrkun wɛbanɛ nwe eyifne Filip: «Iletsɛn' am, mɛlɔk' im: Tes ta ana tɔ sayibe sɛlɔku tantɛ-ɛ? Ta nkɔn wɛsɛrka ba, ka fum wɛcuru?» ³⁵ Kɔ Filip ɛlɛk moloku k'ɔŋcɔp dɛmoloku ma kitabu mamɛkɔ, k'oloku kɔ toloku tɔtɔt ta Yesu.

³⁶⁻³⁷ Nte ŋanasolne dɔpɔ ŋac-kɔ mɔ, kɔ ŋanjkɔ ŋabɔp domun. Kɔ wɛrkun wɛbanɛ oloku: «Domun dɔ dɛnde: Ak' endeyamas ŋi kɛgbɛt kem dɛromun teta Kanu-ɛ?»[†] ³⁸ Kɔ Filip oloku a pɛcɛmbɛr pɛyɛksɛne, kɔ ŋantor dɛromun. kɔ Filip ɛŋgbɛt kɔ dɛromun teta Kanu. ³⁹ Nte ŋampɛ dɛromun mɔ, kɔ Amera Nɛcɛmpi ŋa Wɛbe Kanu ŋɛmpɛne Filip. Ti disre, wɛbanɛ wɛka Ecopi nwe ɛnɛŋk fɛ kɔ sɔ, k'osolne dɔpɔ dɔn abɛkɛc ŋobotu disre. ⁴⁰ Kɔ Filip ɛŋjkɔ pɛnɛŋkne dare da Asot. K'oloku moloku mɛtɔt ma Kanu sɛdare fɛp nse ɛŋc-cɛpɛr mɔ, hanj k'ɔŋkɔ pɛbɔp dare da Sesari.

9

Kanu kɛŋcɛmbɛr Sol dɔpɔ dɔtɔt (22:3-16; 26:9-20)

¹ Tɛm tɛtɔkɔ Sol pɛc-bɛŋsɛne kɛdifɛt ɛcɛpɛsɛ a Wɛbe Yesu darɛnj, k'ɔŋkɔ ndena wɛlɔŋne wɛpɔnj wɛka kɛlɔ kɛpɔnj ka Kanu. ² Kɔ Sol ewer wɛlɔŋne wɛpɔnj reka teta wɛlɔ wa dɛkɛtɔla Kanu da aSuyif nde Damas, nte tɔŋsɔŋe k'ɛmbɔp di akin akin-ɛ, pɛyɔne arkun pɛyɔne aran anje ŋanjcɛmɛ dɔpɔ da Yesu darɛnj mɔ, pɛtam kɛsumpɛr ŋa pɛkɛkɛre Yerusalem. ³ Dɔpɔ Sol ɛnayi pɛc-lɔtɛrne dare da Damas, gbɛŋcana babɛkɔ kɔ pɛmot pɛyɛfɛ dɛkɔm, kɔ pɔsɔnj pɛwanjkɛra mɛe pɛnakɛl kɔ mɔ. ⁴ K'ɛntɛmpɛne dɛntɔf. K'ene dim nde dɛnɛyif kɔ: «Sol! Sol! T' ake tɔ mɛntɔrɛs em-ɛ?» ⁵ Kɔ Sol eyif kɔ, «Wɛbe, mɛna an' ɔfɔ-ɛ?»

«Ina, Yesu iyɔne, nwe mɛyi kɛtɔrɛs mɔ. ⁶ Mba mɛyɛfɛ, mɛbɛre dare, anjkɔ-lok' ɛm tɔkɔ pɛmar mɛyɔ mɔ.» ⁷ Kɔ arkun anje ŋanasol kɔ nkɔn Sol mɔ ŋanjcɛmɛ, ta ŋantam kɛlɔk-loku-ɛ kɛnesɛ disre, ŋac-ne dim mba ta ŋanjkɛkɛ fum-ɛ. ⁸ Kɔ Sol ɛyɛfɛ dɛntɔf pɛmɛpi fɔr, mba ta ɛŋnɛŋk paka o paka-ɛ. K'asumpɛr kɔ kɛca, k'ambɛrɛne kɔ dare da Damas. ⁹ K'eyi di mata maas ta ɛŋnɛŋk-ɛ, ɔfɔdi peri, ɔfɔmun.

¹⁰ Dɛndo dare da Damas wɛcɛpɛsɛ wɛka Wɛbe Yesu darɛnj wɛlɔma ɛnayi di pɛc-we kɔ Ananiyas. Kɔ Wɛbe oloku kɔ kɛnɛŋk disre: «Ananiyas!»

K'owose: «Iyi nɔnɔ, Wɛbe!»

¹¹ Kɔ Wɛbe Yesu oloku kɔ: «Mɛkɔ dɔpɔ dɛkɔ anje «Dolompu» mɔ, mɛkɔ mɛten nde kɛlɔ ka Yudas fum wɛkɔ anje Sol mɔ, wɛka dare da Tarɛs ɔyɔne. Bawo

* **8:33** Esayi 53:7 † **8:36-37** Yecicas yɛlɔma anjɛnjɛr moloku mɛlɔma: Kɔ Filip oloku: «Kɔ mɛlanj abɛkɛc ŋam fɛp-ɛ, ɛntam ti.» Kɔ wɛEcopi wɛbanɛ oloku: «Ilanj a Yesu Krist ɔyɔne Wan ka Kanu.»

ontola Kanu, ¹² kɔ Kanu kɛnamentɛr kɔ kɛnɛnjɔ disrɛ fum nwɛ anjwɛ Ananiyas mɔ pɛbɛrɛr kɔ. K'endenjɛr Sol waca, nte tɔɲsɔɲɛ kɔ sɔ kɛnɛnjɔ mɔ.»

¹³ Mba Ananiyas olukse: «Wɔbɛ, inɛnɛ afum alarɛm ɲac-lɔm pɛlɛc mpɛ fum wɛkakɔ ɔyɔ afum am acempi nde Yerusalem mɔ. ¹⁴ Nnɔ kɛfo kanjɛ yati kɔ alonjɛ apɔɲ aSuyif ɲanawurɛ Sol a pɛdesumpɛr nwɛ o nwɛ ombɔɲc tewe tam mɔ.»

¹⁵ Mba kɔ Wɔbɛ oloku Ananiyas: «Mɔkɔ! Bawo fum wɛkakɔ paka pɔ mpɛ inayɛk-yɛk kɔkɔtɛnɛ tewe tem nnɔ abɛ a tɔf ya doru kɔ aka Yisrayel fɔr kirinj mɔ. ¹⁶ Ina yati in' endementɛr Sol pɛcuɔy fɛp pɔkɔ pamar pɛdeceperɛnɛ teta tewe tem mɔ.»

¹⁷ Kɔ Ananiyas ɔɲkɔ. Nte embɛp kɛlɔ kanjɔ mɔ, k'embɛrɛ, k'endenjɛr Sol waca. K'oloku: «Sol Wɛɲc im, Wɔbɛ Yesu, nwɛ ɛnawurɛr ɛm nde dɔpɔ nde mɛnasolnɛ mɛc-der Damas mɔ, osom im nte tɔɲsɔɲ' am sɔ kɛnɛnjɔ, a mɛlarɛ sɔ Amɛra Nɛcɛmpi ɲa Kanu mɔ.» ¹⁸ Gbɛɲcana babɔkɔ, kɔ ca yɔɲkɔɲɛ kɔ dɛfɔr pɛmɔ wokwok, kɔ fɔr yɔn yɛntam sɔ kɛc-nɛnjɔ. Kɔ Sol ɛyɛfɛ, k'ɔsɔtɔ kɛgbɛt dɛromun teta Kanu. ¹⁹ Nte elip kɛdi yeri mɔ, k'ɔsɔtɔ sɔ fɛnɔntɛr.

Sol kɛcam kɛn toloku ta Kanu dare da Damas

Kɔ Sol ɛɲɛpɛrɛnɛ mataka mɔlɔma kɔ acɛpɛ a Wɔbɛ Yesu akɔ ɲanayi dare da Damas mɔ. ²⁰ K'ɛyɛfɛ kɛcam katina dɔwɔlɔ wa dɛkɛtola Kanu da aSuyif, pɛc-loku a Yesu Wan ka Kanu ɔyɔnɛ. ²¹ Kɔ pɛɲciyanɛ afum fɛp anjɛ ɲajɔc-nɛ polok-loku pa Sol mɔ, kɔ ɲayif: «Bafɔ nkɔn nde Yerusalem ɛɲc-fɔɲ kɛmɛlɛk anjɛ ɲajɔc-bɔɲc tewe tantɛ mɔ ba? Bafɔ kɛsumpɛr kɛɲan k'ɛnaderɛnɛ nnɔ, pɛkɛkɛrɛ ɲa nde alonjɛ apɔɲ ɲayi mɔ ba?» ²² Mba Sol pɛc-yɔ kɔyɔ dɛm katam pɛc-sɔɲɛ aSuyif anjɛ ɲanayi dare da Damas mɔ kɛciyanɛ, kɛc-mentɛr a Yesu ɔyɔnɛ Krist, wɔbɛ wɛyɛk-yɛk wɛka Kanu.

²³ Nte mataka mɔlɔma mɛɲɛpɛr mɔ, aSuyif anjɛ ɲanayi Damas mɔ ɲantɔɲnɛ kɛnim ka Sol. ²⁴ Kɔ Sol endɛ pɛcɛrɛ tɛtɔɲnɛ tarjan. aSuyif ɲajɔc-bum danj kɔ pibi dɛkɛwɛr da dare nte tɔɲsɔɲɛ ɲatam kɛnim kɔ mɔ. ²⁵ Mba pibi papɔkɔ kɔ acɛpɛ a Wɔbɛ Yesu darɔɲ ɲambɛr kɔ dɛkɛsaksaka, kɔ ɲayokɛnɛ kɔ damba da sanjka sa dare darɔɲ.

Kɔyi ka Sol Yerusalem

²⁶ Nte Sol embɛrɛ Yerusalem mɔ, k'ɛɲɛpɛr kɛnɛnjɔkɛlɛnɛ acɛpɛ a Wɔbɛ Yesu darɔɲ. Mba fɛp fɔɲc-nɛsɛ kɔ, ta ɲalɔɲ a nkɔn sɔ ɔyɔnɛ wɛcɛpɛ wɛka Yesu darɔɲ-ɛ. ²⁷ Mba kɔ Barnabas ɛlɛk kɔ, kɔ ɲanjɔkɔ nde asom a Yesu ɲayi mɔ. Kɔ Barnabas ɔlɔmɛr ɲa nte Sol ɛnanɛnjɔ Wɔbɛ Yesu dɔpɔ, a kɔ Yesu olɔk-lɔkɔr kɔ mɔ, kɔ nte tewe ta Yesu kɛnasɔɲɛ kɔ kɛbanjɛ mɔ. ²⁸ Sol ɔɲc-kɔ pɛc-der kɔ ɲa dɛndɔ Yerusalem pɛc-lok-lokɛ kɛlarj disrɛ tewe ta Wɔbɛ Yesu. ²⁹ Sol pɛc-lok-loku, pɛc-gbɛkɛlɛnɛ kɔ afum aKresi, mba, ɲa sɔ, ɲac-tɛn kɛnim kɔ. ³⁰ Nte awɛɲc alɔɲ ɲajɔcɛrɛ ti mɔ, kɔ ɲasɔɲɛ Sol kɛtɔr Sesari, k'ɛlɛk dɔpɔ k'ɔɲkɔ dare da Tarɛs.

³¹ Kɛlonjkanɛ ka alɔɲ Yesu a atɔf ɲa Yude, atɔf ɲa Kalile kɔ atɔf ɲa Samari, ɲa fɛp ɲanayi pɛforu disrɛ. Alɔɲ Yesu ɲajɔcɛpɛsɛnɛ bɛkɛc, ɲayinɛ kɛnɛsɛ ka Wɔbɛ Kanu disrɛ. Amɛra Nɛcɛmpi ɲa Kanu ɲɛɲc-marɛs kɛlonjkanɛ ka alɔɲ Yesu, ti disrɛ ɲajɔc-la kɛla dɛm.

Kɔtamɛs ka Eney

³² Piyɛr nwɛ ɛɲc-cɛpɛr sɛdare sasɔkɔ fɛp mɔ, ɛnader pɛtɔr sɔ ndɛna afum acɛmpi anjɛ ɲanandɛ dare da Lida mɔ. ³³ K'ɔɲkɔ pɛbɛp di fum nwɛ anj-c-wɛ Eney mɔ, ta ɔɲkɔt-ɛ, pɛfɛntɛrɛ debik mɛrɛn camɛt-maas disrɛ. ³⁴ Kɔ Piyɛr oloku kɔ: «Eney, Yesu Krist ɛntamɛs ɛm! Mɔyɛfɛ mɛna wɛsɛrka mɛnɛp abik ɲam!»

Gbɛnɔcana babɔkɔ k'eyɛfɛ, k'ɛnɔcɛmɛ. ³⁵ Ntɛ aka Lida kɔ aka Sarɔŋ fɛp njanɔŋk kɔ mɔ, kɔ njanɔkafɛli mera yanjan nnɔ Wɔbɛ Yesu eyi mɔ.

Kɔyɛkti ka Tabita defi

³⁶ Wɔran wɛcɛpsɛ ka Wɔbɛ Yesu darɔŋ wɔlɔma ɛnayi dare da Yope, pac-we kɔ Tabita. Kusu kɛŋan disrɛ aŋc-we kɔ sɔ Dorkas, ti tɔyɔnɛ «were». Wɔran wɛkakɔ ɔŋc-yɔ mes mɔtɔt melarɛm, kɔ kɛmar. ³⁷ Mata mamɔkɔ disrɛ, k'ɛfɛntɛrɛ docu, k'efi. K'ambikɛ kɛbɛl kɔn, k'ampɛnɛ ki nde dukulɔ da kɛlɔ dareŋc. ³⁸ Ntɛ acɛpsɛ a Wɔbɛ Yesu darɔŋ njanɛ a Piyɛr eyi Lida ndɛ dɔlɔtɛrnɛ dare da Yope mɔ, kɔ njasom arkun mɛrɔŋ kɔkɔ-lɛtsɛnɛ kɔ: «Ta mɔwɔn kɛcɛpɛr ndɛ ndorosu.»

³⁹ Kɔ Piyɛr ɛyɛfɛ kɔ njanɔkɔ kɔ asom aŋɛ mɛrɔŋ. Ntɛ njanɛbɛrɛ mɔ, k'ampɛnɛ kɔ nde dukulɔ da kɛlɔ dareŋc. K'acɛbɔkɛra fɛp njanɛr njanɛp kɔ nɔc-bok, nɔc-mɛntɛr kɔ sɛbrumus kɔ yamos nyɛ Dorkas ɛnalompɛs ntɛ ɛnayi kɔ nja mɔ.

⁴⁰ Kɔ Piyɛr owurɛnɛ afum fɛp nde doru, k'ɛnɔcɛp suwu, k'ontola Kanu tetɔn. Ntɛ elip mɔ, k'ɛnɔkafɛlɛ ndɛ kɛbɛl kɛyi mɔ, k'oloku: «Tabita, mɔyɛfɛ!» Awa kɔ Tabita ɛmɛpi fɔr, ntɛ ɛnɔŋk Piyɛr mɔ, k'eyɛfɛ, k'ɛndɛ. ⁴¹ Kɔ Piyɛr ɔsɔŋ kɔ kaca, k'eyɛkti kɔ. K'ewɛ afum acɛmpi kɔ acɛbɔkɛra, k'ɛmɛntɛr nja Tabita pɔyi wɔyɛŋ. ⁴² Kɔ aka dare da Yope fɛp njanɔcɛrɛ ti, kɔ alarɛm njanɔcɔp kɛlɔŋ Wɔbɛ Yesu. ⁴³ Kɔ Piyɛr eyi dare da Yope mataka melarɛm, ndɛna Simɔŋ wɔlɔma nwe ɛnɔc-bɛc kata mɔ.

10

Kɔwɛ ka Piyɛr ndɛna Kɔrneli

¹ Wɔrkun wɔlɔma ɛnayi Sesari pac-we kɔ Kɔrneli, pɔyɔnɛ wɔbɛ ka kɛgba ka asɔdar tasar tin (100). Kɛgba kanɔkɔ k'aŋc-we «Kɛgba Itali.» ² Nkɔn kɔ aka kɛlɔ kɔn disrɛ fɛp njanɔc-nɛsɛ Kanu, nɔcɛmɛ tɛfan ta ki darɔŋ. Kɔ Kɔrneli ɔŋc-yɔnɛ afum nɔnɔfɔr, pɛc-tola Kanu tɛm fɛp. ³ Dɔsɔk dɔlɔma dɛc dɔrɔfɔy, k'ɛnɔŋk pɛsokɔ pɛs kɛnɔŋk disrɛ, mɛlɛkɛ ma Kanu mɔlɔma mɛbɛrɛ ndɛ kɛlɔ kɔn disrɛ, kɔ mɛwɛ kɔ: «Kɔrneli!»

⁴ K'ɛnɔgbɔtɛnɛ mi, kɔ kɛnɛsɛ kɛyi kɔ, k'eyif mi: «Acɛkɛ Wɔbɛ?»

Kɔ mɛlɛkɛ mamɔkɔ moloku kɔ: «Motola mam kɔ kɛyɔnɛ kam afum nɔnɔfɔr, mes mamɔkɔ fɛp mɛmpɛ ndɛ Kanu fɔr kirin, kɔ kɛnɔcɛm-cɛmɛnɛ mi. ⁵ Mɛsom ɔŋ afum dare da Yope njanɔwɛn' am fum wɔlɔma nwe aŋwɛ Simɔŋ mɔ, pac-dɛnɔr kɔ tɛwɛ ta (Piyɛr). ⁶ Nɛna Simɔŋ wɔlɔma eyi, wɛkakɔ wɔbɛc kata ɔfɔ, kɛlɔ kɔn kɛyi kɛba kɛsɛk.»

⁷ Ntɛ mɛlɛkɛ mamɔkɔ mɛnalok-lokɛr kɔ mɔ mɛnadelukus, kɔ Kɔrneli ewɛ amarɛs ɔn mɛrɔŋ kɔ wɛsɔdar wɛcɛmɛ mɛfan ma Kanu darɔŋ wɔlɔma aŋɛ njanayi kɔ dɛntɔf mɔ. ⁸ Ntɛ Kɔrneli elip kɛlɔmɛr asɔdar ɔn mes mɔkɔ mɛnacɛpɛr nkɔn kɔ mɛlɛkɛ dɛcɔ mɔ, k'osom nja Yope.

⁹ Dɛckɔsɔk, ntɛ njanayi dɔpɔ, a nɔc-lɔtɛrnɛ dare da Yope mɔ, kɔ Piyɛr ɛmpɛsɛ akɛr nja kɛlɔ kɔn kakɛrɔŋ kɛkɔ-tola Kanu, tɛnatɔŋnɛ darɔ dɛc-bɛp. ¹⁰ Kɔ dor dɔyɔ kɔ, k'ɛfan kɛdi yeri. Tɛm tɔkɔ anayi kɛlɔmpɛsɛ kɔ yeri mɔ, kɔ kɛnɔŋk kɛnder kɔ.

¹¹ K'ɛnɔŋk kɔm kɛgbite, paka pɔlɔma mɛpɛ pɛnawurɛnɛ kɔ manta mɔpɔŋ mɛmɛ anasumpɛr mɔŋkubut manɔkɛlɛ mɔ, montɔr han kɔ mɛfɛntɛrɛ dɛntɔf. ¹² Sɛm dokom fɛp yɛnayi manta mamɔkɔ disrɛ, kɔyɛfɛ sɛm ya wɛcɛk manɔkɛlɛ, yɛlinɛ-linɛ han kɛbɛp bɛmp ya dareŋc. ¹³ Kɔ dim dɔlɔma doloku kɔ: «Piyɛr, Mɔyɛfɛ, mɛdif, mɛsɔm!»

¹⁴ Kɔ Piyɛr oloku: «Alɔ Wɔbɛ! Tɔlɔm ɔ tɔlɔm tentasɔŋɛ f'ɛm kɛsɔm paka mɛpɛ sariyɛ sɛmɔnɛ mɔ.»

¹⁵ Ta merəŋ kə dim nde dolok-lokər kə sə: «Paka mpe Kanu kəcempəs mə, ta mənə məyik-yikəs pi.»

¹⁶ Kə teyi kəmaas, pəwən fə k'ampene dəkəm manta maməkə mənayo səm mə.

¹⁷ Kə tedisre ta kənəŋk kanəkə teyi Piyer yama-yama. Tem tatəkə tə asom a Kərneli, nte amentər ŋa kələ ka Siməŋ mə, kə ŋəŋkə ki nde dəkusunja. ¹⁸ Kə ŋawe, kə ŋayif kə pəyone fə kələ kanəkə kə Siməŋ nwe andenər tewe ta «Piyer» mə eyi-ε.

¹⁹ Nte Piyer eyi kəcem-cemne tedisre ta kənəŋk kən mə, kə Amera ŋa Kanu ŋoloku kə: «Arkun maas ŋayi nde dabanja ŋac-ten əm. ²⁰ Mətor, nəsol nəkə kə ŋa, ali kəneše ta kəy' im, bawo In' osom ŋa.»

²¹ Kə Piyer ontor k'eyif arkun aŋe: «Ina nənten, ta ake tə nənderene nno-ε?»

²² Kə ŋaloku kə: «Kərneli, wəbe wəka asədar tasar tin (100), fum wəlompu pəc-nese Kanu, nwe aSuyif fəp ŋəŋcəre dətət dən akə ŋaloku mes mən mətət mə, ndəŋən Kanu kəsom məleke mosoku, a pəsak su sədew' am pəkə-cəŋkəl' əm nte pəmar məloku kə mə.» ²³ Awa kə Piyer emberse ŋa deker, k'əsəŋ ŋa dəkəyi.

Dəkəsək kə Piyer eyefe, k'əŋkə kə ŋa. K'awəŋc əlan ja dare da Yope əlma ŋəŋcəmbər kə. ²⁴ Kə ŋamberə Sesari dəkəsək, Kərneli pəc-kar ŋa, k'ewe akomene ən əlma nde ndəŋən kə anapa ən atət. ²⁵ Kəberə ka Piyer, kə Kərneli əŋkə pəfayne kə, k'entempene kə wəcək dəntəf. K'əŋcəpe kə suwu. ²⁶ Mba kə Piyer eyekti kə, k'oloku: «Məyefe, ina sə fum iyone.»

²⁷ ŋayi kəlok-loku kə Kərneli, k'embere k'embəp afum alarəm ŋaləŋkanə. ²⁸ Kə Piyer oloku ŋa: «Nəŋcəre a aməne aSuyif kəbət kə acikəra, kə pəyone fə ti-ε, pəberə ndəŋən. Mba Kanu kəmentər im a pəmar fə a pakule fum o fum a eyik-yik, kə pəyone fə ti-ε, pəmar fə sə a pakule fum o fum a əsək fə fə ya Kanu kirin. ²⁹ It' əsəŋe nte məsom a pakə-w' em mə, k'inder ali ta iŋcem-cemne-ε. Ndekəl iyif əm, T' ake tə məwen' em-ε?»

³⁰ Kə Kərneli oloku: «Təsətə mata məŋkələ ic-tola nno nderem, dəfəy dendeber. K'inəŋk fər yem kirin wərkun wələma pəberne yamos yomotər-motər. ³¹ Kə fum wəkəkə oloku: «Kərneli, Kanu kəmban kətola kam, k'əŋcem-cemne sə kəyone kam afum nənəfər. ³² Məsom fum dare da Yope pakə-wen' am Siməŋ nwe andenər tewe ta «Piyer» mə, nde kələ ka Siməŋ, wəbəc kata, nwe kələ kən kəyi kəba kəsək mə.» ³³ K'isom katina fum, kə mənə məsətə abəkək ŋətət kəder. Ndekəl ŋə səyi fəp fosu Kanu fər kirin, sədəcəŋkəl moloku məkə Wəbe osom əm kəloku mə.»

Moloku ma Piyer ndena Kərneli

³⁴ Awa kə Piyer əlek moloku, k'oloku: «Kaŋce: Iŋcəre ŋə a Kanu kəyi fə kəsək kin. ³⁵ Mba afum fəp dacə mənə nwe məŋnese Kanu, məcəme pəlompu darəŋ mə, Kanu kəmban əm. ³⁶ Kanu kənakene aka Yisrayel toloku, pəc-loku ŋa moloku mətət ma pəforu mpe Yesu Krist əŋkere afum fəp mə: Nkən əyone Wəbe ka afum fəp. ³⁷ Nəna nəŋcəre təkə teyi Yude fəp mə, Kalile tenacop, nte Saŋ enacam kəgbət dəromun mə. ³⁸ Kanu kənabəy Yesu wəka Nasaret Amera Nəcempi ŋən kə fənəntər. Nno o nno eŋc-cəpər mə, əŋc-yə pətət, pəc-taməs afum fəp aŋe amera ŋələc ŋəŋc-tərəs mə, bawo Kanu kənayi kə nkən Yesu.

³⁹ Səyone atəŋne a mes fəp mme Yesu ənayə nde atəf ŋa aSuyif kə Yerusaləm mə. Nkən nwe ŋananim, ŋacəŋ kə dəkətək mə, ⁴⁰ mba Kanu kənətim kə tataka tən ta maas. Kə kəsəŋ kə kəmentərne, ⁴¹ bafə nno afum fəp ŋayi mə, mba nno atəŋne mes aŋe Kanu kənanunkenə kəyek-yek, kə sənə aŋe sənadi yeri, səmun kə nkən nte ənayefe afi dacə mə. ⁴² K'osom su kəloku afum, səmentər a nkən

Yesu, nkɔn ɔ Kanu kɛɲcɛmbɛr kɛyɔnɛ nwe endebocɛ afum afi kɔ ayi wɔyɛɲ kiti mɔ. ⁴³ Sayibɛ-e fɛp sɛnaloku tetɔn: Nwe ɔ nwe egbɛkɛr kɔlan kɔn Yesu mɔ, endesɔtɔ nde Kanu kɛyi mɔ kɛɲɛɲnɛnɛ ka mes mɔn mɛlec teta tewe ta Yesu.»

Atɔyɔnɛ Suyif ɲasɔtɔ Amera ɲecempi ɲa Kanu

⁴⁴ Moloku mamɔkɔ mɔ Piyɛr ɛɲayi kɔlɔku, nte Amera ɲecempi ɲa Kanu ɲɛnatorɛr afum akɔ ɲɛɲc-cɛɲkɛl moloku mɔn mɔ. ⁴⁵ Cusu cɛnawos alɛɲ a Kanu, akɛɲc akɔ ɲanader kɔ Piyɛr mɔ, kɛɲɛɲk a kɛpocɛ ka Amera ɲecempi kɛnasamɛsɛr kɛbɛp haɲ acikɛra aɲɛ ɲantɔyɔnɛ aSuyif mɔ, ⁴⁶ bawo ɲɛɲc-ne ɲa kɛkor-koru Kanu cusu c' acikɛra.

Awa kɔ Piyɛr ɔɲgbɔkɛrɛ: ⁴⁷ «Antam kɛfatɛnɛ kɛgbɛt afum dɛromun nɔo akanɛ ɲasɔtɔ Amera ɲecempi pɛmɔ sɛna mɔ ba?» ⁴⁸ K'oloku a pagbɛt akakɔ dɛromun tewe ta Yesu Krist. Kɔ ɲaletɛnɛ Piyɛr kɛyi dɛndo mataka mɔlɔma.

11

Piyɛr kɛsɔksɛr alɛɲ a Yerusalem mes mɔkɔ mɛnacɛpɛr dare da Yope mɔ

¹ Asom a Yesu kɔ awɛɲc aɲa alɛɲ aɲɛ ɲanayi atɔf ɲa Yude mɔ ɲane a acikɛra, aɲɛ ɲantɔyɔnɛ Suyif mɔ, ɲawosɛ tolɔku ta Kanu. ² Nte Piyɛr ɛɲapɛ Yerusalem mɔ, kɔ afum aɲɛ anakɛɲc mɔ ɲayɛfɛ kɛnal kɔ, ³ ɲac-ɔlɔku: «Mɛmbɛrɛ ndɛna afum aɲɛ antɔkɛɲc mɔ, kɔ mɛndi yɛri kɔ ɲa, bawo aSuyif ɲanamɔnɛ ti!»

⁴ Awa kɔ Piyɛr ɛyɛfɛ kɛlɔmɛr ɲa tin tin mes mɔkɔ mɛnacɛpɛr mɔ: ⁵ «Ina, nde dare da Yope inayi, dɔsɔk dadɔkɔ ic-tola Kanu kɔ kɛɲɛɲk kɛnder im. Ti disrɛ, k'inɛɲk paka pɔlɔma pɔc-tor powurɛnɛ kɔ manta pasumpɛr pi mɔɲkubut maɲkɛlɛ, kɔ pontor kɛyɛfɛ dɛkɔm haɲ nɔo inayi mɔ. ⁶ Nte inagbɛtɛnɛ pi disrɛ mɔ, k'inɛɲk sɛm ya wɛcɔk maɲkɛlɛ, sɛm ya dɔp, yɛliɲɛ-liɲɛ, kɔ bɛmp ya dɛkɔm. ⁷ K'ine sɔ dim doc-ɔlɔk' im: «Mɛyɛfɛ Piyɛr! Mɛdif, mɛsɔm.»

⁸ K'ɔlɔku: «Ala Wɛbɛ! Tɔlɔm ɔ tɔlɔm tentasɔɲɛ f'em kɛbɛr paka pɔtɔcɛmp dɛkusu, mpɛ Kanu kɛmɔnɛ kɛdi mɔ.»

⁹ Kɔ dim ndɛ dɔɲgbɔkɛrɛ sɔ kɛyɛfɛ dɛkɔm: «Paka mpɛ Kanu kɛɲcɛmpɛs mɔ, ta mɛna mɔlɔkɛ pi kɛtɔ-cɛmp!» ¹⁰ Kɔ teyi kɛmaas, pɛwɔn fɛ kɔ ca nyɛ fɛp yolukus sɔ dɛkɔm.

¹¹ Gbɛɲcɛna babɔkɔ, kɔ arkun maas aɲɛ anasom ndɛ nderem kɛyɛfɛ dare da Sesari mɔ, ɲander ɲacɛmɛ dɛkusunɲa ka kɛlɔ kɛɲkɔ sɛɲayi mɔ. ¹² Kɔ Amera ɲecempi ɲɔlɔk' im a sɛsol sɛkɔ kɔ ɲa, ali inɛsɛ fɛ. Kɔ awɛɲc asu aɲa alɛɲ camatɛtin aɲɛ ɲacɛm' em darɛɲ, kɔ sɛɲkɔ sɛbɛrɛ ndɛna Kɔrneli. ¹³ Kɔ Kɔrneli ɔlɔku su nte ɛnanɛɲk mɛlɛkɛ ndɛ ndɔrɔn, kɔ moloku kɔ: «Mɛsɔm fum dare da Yope pakɔ wen' am Simɔɲ, wɔkɔ andɛɲɔr tewe ta «Piyɛr» mɔ. ¹⁴ Nwe endelɔk' ɛm moloku mɛmɛ mɛndɛyac' ɛm, kɛbɛp aka kɛlɔ kam disrɛ fɛp mɔ.»

¹⁵ Iyi kɔlɔk-ɔlɔku, kɔ Amera ɲecempi ɲa Kanu ɲontɔrɛr ɲa pɛmɔ nte ɲɛnatorɛr sɛna sɔ dɛkɔcɔp mɔ. ¹⁶ Awa k'inɛɲcɛm-cɛmɛnɛ tolɔku ta Wɛbɛ nte ɛnalɔku: «San ɛnagbɛtɛ afum domun, mba nɛna Amera ɲecempi ɲa Kanu ɲɔ nɛndɛsɔtɔnɛ kɛgbɛt teta Kanu.» ¹⁷ Kɔ pɛyɔnɛ fɔ kɛpocɛ kin kayi kɔ ɲanasɔtɛr Kanu pɛmɔ sɛna aɲɛ sɛlan Yesu Krist mɔ-ɛ, aɲɔ inatam kɛyɔnɛ-ɛ nte ɲɛkɔyamsɛr Kanu mɔ?»

¹⁸ Nte ɲane moloku mamɔkɔ mɔ, kɔ bɛkɛc yontor ɲa, kɔ ɲɛɲkor-koru Kanu, ɲac-ɔlɔku: «Kanu kɛsɔɲ sɔ acikɛra aɲɛ ɲantɔyɔnɛ Suyif mɔ kɛtam kɛsɛkɛpɛr bɛkɛc, nte tɔɲsɔɲɛ ɲasɔtɔ teɛpɛrɛnɛ doru nte Kanu kɛfan mɔ!»

Kɔlɔɲkɛnɛ ka alɛɲ Yesu ndɛ dare da Antiyɔk

¹⁹ Nte andif Etiyɛn mɔ, k' aɲcɔp kɛtɔrɛs afum alɛɲ kɔ tɔsɔɲɛ ɲa kɛsamɛsɛr. Alɔma ɲanakɔ atɔf ɲa Fenisi, alɔma ɲakɔ Sipɛr, alɔma ɲakɔ haɲ Antiyɔk, ɲɛɲc-lukɛ fɛ nwe ɔ nwe sɔ tolɔku ta Kanu mɛnɛ aSuyif gbɛcɛrɛm. ²⁰ Afum akakɔ

daco, aloma njanayi, anje njanader dare da Antiyok kayefe ka sadare sa Sipar ko Siren mo, njanc-lok-lokar aka kusu ka Kresi, njac-loku na toloku tatot ta Wabe Yesu. ²¹ Kaca ka Wabe Yesu kanayi alan akako karonj. Ko afum alarəm njayone alan, ko njankafali bakac yanjan nno Wabe Yesu eyi mo.

²² Ko moloku mamako memberɛ kalonkane ka alan Yesu ka Yerusalem dalanjɛ, k'asom Barnabas Antiyok. ²³ Kabere kon di, nte enadenanjɛ pətət ko pəbotu mpe Kanu kanayone alan a Antiyok mo, ko pambot ko. K'engbinər na kəgbəkər ka Wabe Yesu mera yanjan fəp kəlanj disre. ²⁴ Barnabas fum wətət enayi. Kəlanj kanayi ko debəkac ko Amera Nəcempi na Kanu njei ko so darənj. Ko afum alarəm njancəme dɔpɔ da Wabe Yesu darənj.

²⁵ Ko Barnabas onko dare da Tarəs kələk Sol. ²⁶ Nte Barnabas enəjk Sol mo, k'ənkekərə ko Antiyok. Teren tin camcam, njac-tənjne kalonkane ka alan, ko njantəkse kanay ka afum. Dəndo Antiyok, difo anacop tɔcɔkɔ-cɔkɔ kəwe acɛpse a Wabe Yesu darənj «aka Krist.»*

²⁷ Mata mamako, ko adənk a Kanu aloma njantor dare da Antiyok kayefe Yerusalem. ²⁸ Wəkin enayi na daco pac-we ko Akabus, k'eyefe, ko Amera Nəcempi njəsənjɛ ko kədənk a dor dendeyi doru fəp. Dor dadɔko dənader deyi tɛm nte Kəlod enayone wəbe ka tɔf ya Rom fəp mo. ²⁹ Ko acɛpse a Yesu njancem-cemne kəfək teta kəmar ka awənjc nja alan nje njanayi atof na Yude mo, nwe ko nte enatam kəfək mo. ³⁰ Ito njanayɔ: Ko njasom Barnabas ko Sol kəkenɛ ki abeki anje njanayi kalonkane ka alan a Yude mo.

12

Kadifka Sak, ko kabər ka Piyer dabili

¹ Tɛm tatoko tɔ wəbe waka atof Herodu enatəpsər afum alan aloma waca teta kətərəs kənan. ² K'endife Sak wənjc ka Sanj dakma. ³ Nte Herodu enanənk a maɔɔ mən mamako njənc-bət aSuyif mo, k'ənəcem-cemne so kətəp Piyer waca, nte tənənjɛ pəcanər ko mo. Mataka ma kəsata kəpənɔ ka aSuyif mənayi: Kəsata ka cəcom cətənənkəl lebin. ⁴ Nte Herodu osumpər Piyer, k'ember ko dabili mo, k'əsən cəgba mankələ ca asodar kəbum kon, kəgba o kəgba kənayɔ asodar mankələ. Eɲc-cem-cemne kəbocər Piyer kiti fər ya afum fəp kirinj ko kəsata ka Pak kənjɛpər-ɛ.

⁵ Anj-c-bum Piyer dabili, mba afum alan njanc-tolane ko bel-bel nno Kanu kəyi mo tɛm fəp.

Kəwure ka Piyer dabili

⁶ Nte dəsək ndɛ Herodu enacem-cemne kəbocər Piyer kiti dəmbəp mo, pibi papoko, pakote Piyer gbekce mɛrənɔ, pəfəntərə pəc-dirɛ asodar mɛrənɔ daco. Nde dəkumba, asodar njanacəme so dəndo njac-bum bili. ⁷ Gbənɔcəna babako, ko wəsom waka darenɔ, melekɛ ma Wabe, mender, ko pəmot pəsən pəwanɔkərə bili disre. Ko melekɛ mme mentimi Piyer k'oc-sut-sut ko kəsək, ko moloku ko: «Məyefe katəna!» Ko gbekce yonkənɛ ko dəwaca.

⁸ Ko melekɛ moloku ko: «Mələk yamos yam, məberne cəfta cam!» Ko Piyer oɔɔ mamako fəp. Ko melekɛ moloku ko so: «Məberne yi, məcəm' em darənj!» ⁹ Ko Piyer eɲcəme melekɛ mme darənj. Enacəre fɛ a kəmar ka melekɛ kanɔk a kanɔc ko: kənənk ka darenɔ ko nkən enacem-cemne. ¹⁰ Nte njanɛpər abum acəkɔ-cəkɔ ko aka mɛrənɔ mo, ko njambəp kumba ka fɛc nkɛ kənatəfərne dare mo. Ko kumba

* **11:26** «Kretyen,» ito tɔko kusu ka Kresi «kristianos», ito 'mentər cəBaka «awurene a Krist.», pəyone fɛ ti-ɛ, «aka Krist.»

kəŋgbite ki sərka fər yarjan kirin, kə ŋawur, kə ŋasumpər dəpə dələma. Gbəŋcana babəkə, kə melekə mesak Piyer.

¹¹ Nte pəndecərŋe Piyer mə, k'oloku: «ŋcərə oŋ a Wəbe osomna melekə mən, mede məban' im waca wa Herodu disre, kə pələc pəkə aSuyif ŋanafan em mə fəp.»

¹² Nte eŋcərə ti oŋ mə, k'əŋkə nde kələ ka Mari, iya wəka Saŋ, nwe aŋc-deŋər tewe ta «Mark» mə, nde afum alarəm ŋanaləŋkanə ŋac-tola Kanu mə. ¹³ Nte Piyer osut-sut kumba ka dəkəbərə mə, kə wəyəcərə wələma pac-we kə Rodu, oŋcəŋne kəkə-cəŋkəl. ¹⁴ Kə Rodu ene pəl dim da Piyer, mba pəbotu disre eŋgbiti fə kumba. K'eyekse kəkə-loku afum aŋe ŋanayi dəkələ mə a Piyer ender, k'eŋcəme dəkumba.

¹⁵ Kə afum ŋaloku Rodu: «Məna məntamne fe!» Mba k'eŋgbəc a təkə oloku mə itə teyi. Kə ŋaloku: «Melekə mən mə!»

¹⁶ Piyer nkən pəc-sut-sut kəsut-sut dəm kumba. Nte ŋaŋgbiti kumba kə ŋaŋəŋk Piyer mə, kə cusu cəwos ŋa. ¹⁷ K'olok-lokərə ŋa kəca a ŋacəŋk, k'ələmər ŋa nte Wəbe owure kə dəbili mə. K'oloku: «Nələku ti Sak kə awerŋc asu.» K'owur k'əŋkə kəfo kələma.

¹⁸ Nte dece dəsək mə, kə pəyama-yama pəpəŋ peyi asədar daco: Ake 'səto Piyer-ε, Dece eyi-ε? ¹⁹ Kə Herodu osom a patən Piyer, mba ŋananəŋk fə kə. K'ombocər asədar akakə ŋaŋc-bum Piyer mə kiti, kə Herodu oloku a padif ŋa. Nte telip mə, kə Piyer eyefe atəf ŋa Yude, k'ontor dare da Sesari kəkə-cəpərəne di tēm tələma.

Kəfi ka wəbe Herodu

²⁰ Herodu enayi kəyefərəne kə aka sədare sa Tir kə Sidəŋ. Mba kətəŋne disre aka sədare sasəkə ŋander ŋabəp Herodu. Nte ŋasəp kəsətər Bəlastus nwe enayəne wətəmpər ka mes ma dukulə dən kəwose kəyac ŋa mə, kə ŋantola wəbe Herodu pəforu, bawo nde atəf ŋən difə yarjan yəŋc-səto yeri.

²¹ Nte tataka taŋan tətəŋne tembəp mə, kə Herodu emberne yamos yən ya dəbe, pənde nde aŋgbəŋcan ŋən pəc-lok-lokər ŋa. ²² Tēm nte afum fəp ŋaŋc-kule-kule, a ŋac-loku: «Bafə dim da fum də dandə, mba da kanu də!» ²³ Gbəŋcana babəkə kə melekə ma Wəbe mosut kə, bawo enayek-yekəs fə Kanu, kə yet yəŋcəp kəsəm kə, k'efi.

²⁴ Toloku ta Wəbe tēŋc-sam oŋ kəsəm dəm təc-kə kirin.

²⁵ Barnabas kə Sol nte ŋalip kəkətene kəsəm kəŋan nde dare da Yerusalem mə, kə ŋalukus, ŋac-ləkene Saŋ, nwe aŋc-deŋər tewe ta «Mark» mə.

13

Ayek-yek Barnabas kə Sol kəkətene ka moloku ma Kanu

¹ Kələŋkanə ka alaŋ Yesy aŋe ŋanayi dare da Antiyək mə, sayibe-e kə atəksə ŋanayi ŋa daco: Barnabas, Siməŋ nwe aŋc-deŋər tewe ta «Wəbi» mə, Lusiyus wəka Siren, Manahəŋ nwe anadusum kəfo kin kə Herodu wəbe wəka topoc tin k'ayer atəf kəmaŋkələ-ε, kə Sol. ² Dəsək dələma, nte alaŋ akakə ŋaŋc-kor-koru Kanu mə, ŋac-sun, kə Aməra Nəcempi ŋa Kanu ŋoloku: «Nəcəmbər em kəsək Barnabas kə Sol, teta yebəc yəkə inawene ŋa mə.» ³ Nte alaŋ ŋalip kəsun kə kətola Kanu mə, kə ŋandenəŋər Barnabas kə Sol waca, kə ŋasom ŋa.

Kəyi ka Barnabas kə Sol nde Sipər

⁴ Nte Aməra Nəcempi ŋa Kanu ŋosom Barnabas kə Sol mə, kə ŋantor atəf ŋa Selusi, dəndo ŋanalek abil kə ŋaŋcali kəkə ka mokuru ma Sipər. ⁵ Nte ŋambərə

Salamin mɔ, kɔ njanɔɔp kɛlukɛ toloku ta Kanu nde kɛlɔ ka dɛkɛtola Kanu da aSuyif. Saŋ enayi di pɛc-mar ŋa.

⁶ Nte njanɔɔali mokuru haŋ dare da Pafɔs mɔ, kɔ nambɔp di fum wɔwɛŋke wɛlɔma pɛc-wene sayibe, mba ta ɔyɔne si-ε. WɔSuyif enayi, pac-we kɔ Bar-Yesu. ⁷ Wɔwɛŋke wɛkakɔ ndena Serkus Polu enayi, nwe enayɔne wɛkirin wɛka sɔdare sa atɔf njanɔkɔ mɔ. Nkɔn Serkus Polu wɛrkun wɛcɛmpi domp enayi. K'ender k'ewe Barnabas kɔ Sol pɛc-tɛn kɛnɛne ŋa toloku ta Kanu. ⁸ Elimas, itɔ tatɔkɔ «wɔwɛŋke» kusu kɛŋan, ɛŋc-gbɛkɛl moloku ma Barnabas kɔ Sol, pɛc-tɛn kɛkɛfɛli kɛlaŋ ka wɛkirin Serkus Polu. ⁹ Mba Sol, nwe aŋc-we sɔ Pol mɔ, Amɛra Nɛcɛmpi ŋeyi kɔ darɔŋ, k'ɛŋgbɛtne Elimas. ¹⁰ Kɔ Sol oloku kɔ: «Mɛna wɛkakɔ mɛla mowul kɔ yem mɔ, wɛka amɛra ŋɛɛc, wɛtɛr pɔlɔmpu fɔp, mɛfɔsak kɛkɛfɛli-kɛfɛli sɔpɔ sa Wɔbɛ Kanu nɛɛ sɔlɔmp mɔ ba? ¹¹ Nɛkɛl kɛca ka Wɔbɛ kɔy' ɔm kɛrɔŋ: Wɔtɔnɔŋk mɛndeyɔne! Tɛm tendɛbɔp, mɛndeyi ta mɛnɔŋk pɔwanɔkɛra pa dec-ε.»

Gbɛŋɔana babɔkɔ kɔ fɔr yɔyɔ kɔ pafulu kɔ kubump kɔwɛkɛrne kɔ. K'ɛyɛfɛ kɛnana-nana pɛc-tɛn kɛca nke kɛŋkɔsumpɔr kɔ kɛsɔlɛ mɔ. ¹² Nte wɛkirin ka dɔtɔf ɛnɔŋk nte tɛnɛɛpɔr mɔ, k'ɔyɔne wɛlaŋ. Mɛtɛkɛ mme ɛnanɛnɛ Barnabas kɔ Sol tɛta Wɔbɛ mɔ mɛnabɔt kɔ dɛbɛkɛc.

Pol kɔ Barnabas dare da Antiyɔk nde Pisidi

¹³ Nte Pol kɔ asol ɔn ŋayɛfɛ dare da Pafɔs mɔ, kɔ ŋayɛkti abɛla kɛkɔ ka Perke, nde atɔf ŋa Paŋfili. Kɔ Saŋ Mark ɛŋgbɛy ŋa, k'olukus Yerusalem. ¹⁴ Kɔ ŋayɛfɛ Perke ŋacɛmɛ dɔpɔ danan darɔŋ haŋ Antiyɔk, atɔf ŋa Pisidi. Kɔ njanɔkɔ kɛlɔ ka dɛkɛtola da Kanu da aSuyif dɔsɔk da kɛŋɛsɛm, kɔ ŋandɛ. ¹⁵ Nte alip kɛkarɔŋ Tawurɛta Musa kɔ Sayibe-ε mɔ, kɔ abɛ a kɛlɔ ka dɛkɛtola da Kanu nde ŋaloku Barnabas kɔ Pol: «A wɛŋc su aŋa, kɔ nɔyɔ toloku tɛcɔpɔsɛ abɛkɛc nte njanɔŋ kɛlɔku afum mɔ, nɔlɔku ti.»

¹⁶ Kɔ Pol ɛyɛfɛ, k'ɔndɔt kɛca, k'oloku: «Arkun a Yisrayel, kɔ nɔna alɔpɔs aŋɛ nɔŋnɛsɛ Kanu mɔ, nɛcɔŋkɛl! ¹⁷ Kanu ka afum akanɛ, Kanu ka Yisrayel, kɔnɔyɛk-yɛk atem asu, kɔ kɛsɔŋɛ ŋa kɛla tɛm nte ŋanayi dɛcikɛra Misira mɔ, kɔ Kanu kin kanɔkɔ kɛwurene ŋa atɔf njanɔkɔ fɛnɔntɔr fa kɛca kɔn. ¹⁸ Kɔ kɛlɛkɛ ŋa mɛs mɛɛc maŋan nde dɛtɛgbɛrɛ mɛren wɛcɔ maŋkɛlɛ (40). ¹⁹ Nte Kanu kɛnim afum a cusunɔka camɛt-mɛrɔŋ nde atɔf ŋa Kanahan mɔ, kɔ kɛsɔŋ atɔf njanɔkɔ afum ɔn nte tɔŋsɔŋɛ ŋayɔne ŋa kɛ mɔ. ²⁰ Mɛs mamɔkɔ fɔp mɛnawon mɛren masar maŋkɛlɛ kɔ wɛcɔ kɛcamɔt (45).

Nte tatɔkɔ tɛŋɛpɔr mɔ, kɔ Kanu kɛsɔŋ ŋa abɔc kiti, aŋɛ ŋanatɔmpɔr dɛbɛ da aka Yisrayel mɔ haŋ kɛbɔp ka tɛm ta aŋnabi Samiyɛl. ²¹ Kɔ tɛyɛfɛ dɛnda kɔ aka Yisrayel ŋawɛr Kanu wɔbɛ. Kɔ kɛsɔŋ ŋa Sawul wan ka Kis pɔyɔne ŋa wɔbɛ mɛren wɛcɔ maŋkɛlɛ (40). Fum wɛka kusunɔka ka Benjyamin enayi. ²² Nte Kanu kɛfɛn Sawul mɔ, kɔ kɛsɔŋ ŋa wɔbɛ Dawuda, nwe Kanu kɛnalokɛ nte mɔ: «Inɔŋk Dawuda wan ka Yisay, fum ɔfɔ nwe sɔwurene bɛkɛc mɔ, inɔcɛm-cɛmne a endeyɔ mɛfɛŋ mem fɔp.»*

²³ Kɛbɛnda ka dokombɛra da nkɔn Dawuda, difɔ Kanu kɛnasɔŋ kɛkom ka Yesu Krist kɛdeyɔne ka nwe endeyɔc afum a Yisrayel, pɔmɔ nte kɛnasɔŋ ti atem asu temer mɔ. ²⁴ Ta Yesu ɛntader-ε, Saŋ ɛnacam kɛgbɛt dɛrɔmun, nte tɔŋsɔŋɛ afum a Yisrayel fɔp ŋasɛkpɔr bɛkɛc yanɔn yɛtɛfɛrne Kanu mɔ. ²⁵ Nte Saŋ ɛŋc-lɔpɔs yɛbɛc nyɛ Kanu kɛnasɔm kɔ mɔ, ɛŋc-yif: «Pɛcɛm-cɛmne ponu, an' iyɔne-ε? Nwe nɔŋcɛm-cɛmne a nkɔn iyɔne mɔ, bafɔ nkɔn iyɔne de! Mba ɛnder tadarɔŋ tɛm nwe pɛntɔmar' im yati kɛsikɛlɛ cofta dɛwɛcɛk mɔ.»

* 13:22 I Sam. 15:23

⁴⁸ Nte afum njane ti ma, ko pambot atayone Suyif dabakac. Ko njankor-koru toloku ta Wabe, anje Kanu kənacəmbəre kəyi wəyej ka doru o doru ma, ko njayone alaj.

⁴⁹ Ko toloku ta Wabe tesaməsər dətəf fəp. ⁵⁰ Mba ko aSuyif aloma njanbinjar aran abeki akor-koru Kanu, ko abeki a dare, ko njanɔp kətərəs Pol ko Barnabas teta kəlanj kənan ko njambeləs ja dare danjan. ⁵¹ Pol ko Barnabas njankonər ja kəbof ka wəcək waɲan, ko təyone sede sa kəfati kənan kəcənkəl toloku ta Kanu, ko njanko Ikoniyon. † ⁵² Pəmbot acəpsə a Yesu darəj, ko Amera Nəcəmpi ja Kanu njənayi ko ja.

14

Pol ko Barnabas nde dare da Ikoniyon

¹ Dəndo dare da Ikoniyon, Pol ko Barnabas njambere kəlo ka dəkətola da aSuyif. Ko njaloku moloku mme menasəne aSuyif ko aKresi alarəm kəlanj Yesu ma. ² Mba ko aSuyif ayenki səbomp anje njambərəs afum atəyone Suyif mər kəter ka awenɔ anja alaj. ³ Ti disre, Pol ko Barnabas njambələse kiyi kənan dəndo dare dadəkə. Ko njalok-loke kəgbəkər mera yaɲan teta Wabe. Ko Wabe ɔsəj ja fənontər fəyone mes mēwey-wey ko megbəkəre, pəc-mentər sɔ kanje ka mes məkə Pol ko Barnabas njanɔ-cam teta kəmar ka Wabe. ⁴ Ko kənanj ka afum a dare dadəkə njayersene. Aloma njanayine aSuyif, aloma njayine asom a Yesu. ⁵ Mba, aSuyif ko acikəra kəbəp ka abe anjan njanalompəsne kəkə-tərəs Pol ko Barnabas kəcacas kənan masar haɲ njadif ja. ⁶ Nte Pol ko Barnabas njane ti ma, ko njayekse kəkə-yacne nde Listər ko Dərbə, sədare sa atəf ja Likayoni, ko səkəsək sayi. ⁷ Dəndo sɔ njanɔ-cam toloku tətət ta Yesu.

Pol ko Barnabas nde dare da Listər

⁸ Fum wələma enayi Listər pəyone wəbəc, wəcək wən wenafi. Kəyefe nte ankom ko ma, ali ɔnɔ-c-koft fe. Enandə, ⁹ pəc-cənkəl moloku ma Pol. Ko Pol enjgətnə ko. Nte enəjk a wəbəc ɔyɔ kəlanj nke kəntam kəyac ko ma, ¹⁰ ko Pol oloke ko dim dɔpɔj: «Məyefe! Məcəme wəcək wam kəronj, mələmp!» Ko wərkun nwe oyokne, k'eyefe k'ejəcəme kəkət.

¹¹ Ko kənanj ka afum akako njanəjk nte Pol ɔyɔ ma, ko afum kənanj njampene cəbebe njac-loku cəLikayoni: «Canu cəntənkələ afum ko cəntor nnɔ ndorosu!» ¹² It' enasəne njawe Barnabas «Sus», njawe Pol nkən «Hermes», bawo Pol nkən enɔ-cəpərəne moloku. * ¹³ Wəlɔjnene ka Sus enakere mura ko yenekəs nde dəkəbere da kəlo ka dəkəlɔjne nke kəyi nde dare dəkusu ma. Pənbas ko kəlɔjne mi, nkən ko kənanj ka afum nnɔ Pol ko Barnabas njayi ma.

¹⁴ Mba nte asom a Yesu Barnabas ko Pol njane ti ma, ko njawal-wali yamos yaɲan, ko njambere afum daco njac-kule-kule: ¹⁵ «Anapa! Ta ake tɔ nəyone tant-e? Səna sɔ, afum njɔ səyone, palompəs su tin tayi pəmə nəna. Səlɔk' un toloku tətət nte tənɔsəne nəsak mes meyama-yama mame! Nəkafələr Kanu fər nke kəyi wəyej ma, Kanu nke kələmpəs kəm, antəf ko kəba, ko ca yəkə yeji ki ma fəp. ¹⁶ Dətəmp dəkə dənəcəpər ma, Kanu kənawosene afum a tɔf ya doru fəp njac-tam kəcəme dɔpɔ darəj dəkə njanfaɲ ma. ¹⁷ Ali nte nkən Kanu kənato-sak kəc-mentər' un dətət dəmɔyɔ ma Ki ma, bawo kənj-c-ɔn un wəcafən, kənj-c-ɔne sɔ

† **13:51** «Ko akako njankonər ja kəbof ka wəcək waɲan,» pəmə təkə Wabe Yesu enaloku ti acəpsə ɔn darəj ma: a dare o dare dəkə njanko a tawose kəcənkəl toloku ta Kanu ma, a njankonər dare dadəkə kəbof ka wəcək waɲan. Ti t' enjmentər a njanəcəpər dare dadəkə ako antəwose kəcənkəl toloku ta Kanu. * **14:12** Dine da aKresi «Sus» enayone wəbe ka canu, ko «Hermes» enayone wəcəpərəne kən moloku.

yobof yonu kəkom pəlarəm, kə kənc-səñ un sə yeri yelərəm, kə kənc-las' un sə pəbotu dəbəkəc.»¹⁸ Ali nte Pol kə Barnabas njanaloku moloku maməkə mə, pəcuca pənayi nja kəyamsər ka kənay kanjko kəlonjne cəna nke njanafan kəyone nja mə.

¹⁹ Kə aSuyif ələma njaner kəyefe Antiyək nja Pisidi kə Ikoniyon mə, kə njasep hanj kə njanalər kənay ka afum akako. Nte tə kə kənay ka afum anje nja yefe kəcacas Pol. Tələpəs kə njanjəs kə hanj dare kəsək, njacəm-cəmne a efi.²⁰ Mba nte acəpse a Wəbe njanadenəñkər Pol mə, k'eyefe, k'oluksərne dare. Dəckəsək kə njanjko dare da Dərbə, nkən kə Barnabas.

Kəlulus ka Pol kə Barnabas Antiyək atəf nja Siri

²¹ Nte Pol kə Barnabas njanbəp dare da Dərbə kə njanjam dəndo toloku tətət ta Yesu. Kə njasətə di afum alarəm anje njanalan teta Yesu mə. Nte tə kə nja lek dəpə kəlulus ka Listər, Ikoniyon kə Antiyək nja Pisidi.²² Kə njacəpəs acəpse darəñ bəkəc, njac-gbinər nja kəyine kəlan, njac-loku: «Kə sənə, mənə səcəpərənə pəcuy pəlarəm a səc-bərə nde dəbədə da Kanu deyī mə.»²³ Kə nja yek-yek nja abeki dəkəlonkanə fəp da alan. Nte njalip kətola Kanu kə kəsun mə, Pol kə Barnabas njasəñ nja Wəbe nwe njanagbəkər kəlan mə kəbum kəñan.²⁴ Kə njansepər dəpə da atəf nja Pisidi kə njanbərə atəf nja Panfili.²⁵ Nte njalip kəloku toloku ta Wəbe dare da Perke mə, kə njanor dare da Atali.

²⁶ Dəndo Atali, difo Pol kə Barnabas njanalek abil kə njanjali kəkə Antiyək nja Siri, dare nde anatolanə nja kəmar ka Kanu teta yebac nyə njanalip mə.²⁷ Nte njanbərə mə, kə njanolka alan a Antiyək fəp, kə njaləm təkə Kanu kənayonə nja mə, kə təkə nkən Kanu kənasəñə atəyone Suyif kəlan mə.²⁸ Pol kə Barnabas njanon dəndo dare dadəkə kə acəpse a Wəbe Yesu darəñ.

15

Kəbəpsənə ka alan nde Yerusalem

¹ Afum ələma njanayefe atəf nja Yude, njac-təkse awəñc anja alan nte: Kə nəntəyə pakəñc' un pəmə təkə təyə tokur ta Musa toloku ti mə, Kanu kəfədewosə kəyac nu.² Nte Pol kə Barnabas njanjgəkələnə kə arkun akako kəlinjənə kəñan moloku mə, kə njanəñjənə a nkən Pol kə Barnabas kəbəp ka akin akin arkun akakə daco, njako Yerusalem kəkə-nənə moloku maməkə nno asom a Yesu kə abeki a kəlonkanə ka alan fər kirin.³ Kə kəlonkanə ka alan a Antiyək njasəñ nja daka nde pənamar a nja yə teta marənt mə. Nte njansepər atəf nja Fenisi kə atəf nja Samari mə, kə njaləmər nja nte atəyone Suyif njan kafəli bəkəc yanjan nno Wəbe eyi mə, njac-səñə awəñc anja alan fəp pəbotu.⁴ Nte njanbərə Yerusalem mə, kə kəlonkanə ka alan, asom a Yesu, kə abeki a kəlonkanə njanban nja. Nte tə Pol kə Barnabas njaləm təkə Kanu kənayə fəp kə nja mə.

⁵ Awa kə aFarisī ələma anje njanayonə alan mə nja yefe kə njaloku: «Pəmar pakəñc atəyone Suyif, pagbinər nja sə kələləs sariyə sa Musa.»

⁶ Asom a Yesu kə abeki a alan aka Yerusalem njanabəpsənə kəkə-məmən ka tes tatəkə.⁷ Nte kəgbəkələnə kəwon nja daco mə, kə Piyər eyefe k'oloku: «Arkun, awəñc im anja, nənçərə ti: A pəwon nte Kanu kənayek-yek im nənə daco kəcam ka toloku tətət ta Yesu, nte tənşəñə atəyone Suyif njanəm kəne ti kə kəlan ti mə.

⁸ Kanu kəñçərə bəkəc ya afum, Ki yati kəmentər a kəmban atəyone Suyif, bawo kəsəñ nja sə Aməra Nəcəmipi pəmə sənə.⁹ Ali kəgbey kafət enjbey fe su kə atəyone Suyif, bawo kəlan k' əsəkəsə nja bəkəc.¹⁰ Ndekəl on, ta ake tə nəfan kədəkətərə Kanu-ə? Nte nəfan kəsarsər acəpse a Yesu tes tocu nte, kəyefe atem asu hanj

səna yati sɛntɔtam kəsarɛ mɔ. ¹¹ Mba səlanj a andeyac su kəmar ka Wəbɛ Yesu disrɛ pəmɔ nja atɔyɔnɛ Suyif.»

¹² Kənay ka afum fəp njanacənk, k'anjɛnkəl ɔŋ moloku ma Barnabas kɔ Pol. Kɔ njaləm mes mɛwɛy-wɛy kɔ mɛgbɛkərə mɛnɛ Kanu kənasɔnjɛ nja kəyɔ atɔyɔnɛ Suyif daco mɔ. ¹³ Ntɛ njalip kəlɔku mɔ, kɔ Sak endenɛj: «Awɛŋc im anja! Nəcənkəl im! ¹⁴ Simɔnj ɔləm ntɛ tɔcɔkɔ-cɔkɔ Kanu kənader kəyɛk-yɛk tɔf ya doru fəp daco, afum anjɛ njaɔnɛ akɔn mɔ. ¹⁵ Itɔ moloku ma sayibɛ-e mosolnɛ kɔ moloku ma Simɔnj pəmɔ ntɛ anjic ti mɔ:

¹⁶ «Kɔ Wəbɛ oloku: «Kɔ tante tɛŋcɛpər-ɛ, indeder sɔ. Indeyɛkti sɔ abal nja Dawuda njɛ nɛnatɛmpɛnɛ mɔ, indeyɛkti samba sa abal njanɔkɔ, Indecəmbər nji sɔ nɔlomp,

¹⁷ ntɛ tɔŋsɔnjɛ afum aləpəs njanɛn ina Wəbɛ mɔ.

ɛy, dətɔf fəp nyɛ anakornɛ tɛwɛ tɛm mɔ.»

Wəbɛ oloku tante, nwɛ ɔŋyɔ mes mɛnɛ

¹⁸ anjɛrɛ tɛm ntɛ pənanwɔn mɔ.»*

¹⁹ It' ɔsɔnjɛ ntɛ, ina Sak, ijwosɛ sɔ a ta patərəs atɔyɔnɛ Suyif anjɛ njanɛfərnɛ nnɔ Kanu kəyi mɔ. ²⁰ Mba pacicɛ nja a njakəmərnɛ pətɔ-cɛmp mɛrɛ pɛyɛfɛ nnɔ kətɔla mərənka kəyi mɔ, kɔ dalakɔ, kɔ kəsɔm ka sɛm nyɛ antɔfay mɔ, njakəmərnɛ sɔ kəmun mecir. ²¹ Kəyɛfɛ dɛtɛmp dɔcɔkɔ-cɔkɔ, Musa ɔyɔ sɔdare fəp afum anjɛ njalɔku tɛtɔn mɔ, bawo anjkaranj Tawurɛta tɔn dɔsɔk ɔ dɔsɔk da kəŋɛsɔm ndɛ dəkətɔla Kanu da aSuyif.»

Areka njɔkɔ anakenɛ alanj atɔyɔnɛ Suyif mɔ

²² Asom a Yesu kɔ abeki kəbər ka kəlɔŋkanɛ ka alanj Yesu kər-kər njandɛ njaməmən a pəmar pəyɛk-yɛk nja daco afum alɔma akɔ pəmar a pasom Antiyɔk mɔ, kəbɛrɛnɛ ka Pol kɔ Barnabas. Ti disrɛ kɔ njayɛk-yɛk afum mɛrɛnj anjɛ njanɔtɔmpər dɛlɛ awɛŋc anja daco mɔ: Yudas wəkɔ anj-cwɛ sɔ Barsabas mɔ, kɔ Silas. ²³ Kɔ njasom nja kɔ areka nyɛ:

«Awɛŋc anu, asom a Yesu kɔ abeki kɔ alanj njanjicɛ nu areka, nənə awɛŋc su anja aka Antiyɔk, aka Siri, aka Silisi anjɛ njanɔyɔnɛ Suyif mɔ:

Səyif un! ²⁴ Səne a afum asu alɔma anjɛ njawur nnɔ ndorosu mɔ, njantərəs nu kɔ njampɛpɛ nu moloku manjan, mɛnɛ sɛntɔsom nja mɔ. ²⁵ Ntɛ sənɛnɛnɛ akɔ sɛntənjnɛ ti mɔ, itɔ sənənj k fɔ pəntɛsɛ səyɛk-yɛk afum, səsom nja ndɛ nəyi mɔ, kəbɛrɛnɛ ka Barnabas kɔ Pol, anjɛ sɛmbɔtər mɔ, ²⁶ afum anjɛ njanɛməs kiyi kəŋan doru tɛwɛ ta Wəbɛ Yesu Krist mɔ. ²⁷ Itɔ səsom Yudas kɔ Silas njakɔ njalok' un ntɛ tɛyi areka njanjɛ disrɛ mɔ.

²⁸ Pənbabas Amɛra Nɛcɛmpɛ kɔ sənə sɔ, a pəntɛsɛ fɛ a sənunjər nu mes məkɔ nɛntɔtam kəsarɛ mɔ, mɛnɛ mes məkɔ mɛmar nu kəsumpər mɔ: ²⁹ Ta nəsɔm sɛm nyɛ alɔŋnɛnɛ mɛrɛnjka mɔ, nəbɔlɛnɛ mecir kɔ sɛm nyɛ antɔfay mɔ, nəbɔlɛnɛ sɔ dalakɔ. Pəmar nəkəmərnɛ mɛs maməkɔ fəp. Kanu kəsɔnjɛ a nɛtamnɛ.»

³⁰ Ntɛ anasak asom anjɛ mɔ, kɔ njawurnɛ kəkɔ Antiyɔk. Kɔ njanjɔ njalɔŋka di alanj, kɔ njasɔnj nja areka njanjɔkɔ. ³¹ K'anjkaranj nji kɔ pəmbɔt nja, bawo areka njanjɔkɔ njanɛcəpəs nja bəkɛc. ³² Yudas kɔ Silas anjɛ njanayɔnɛ sɔ sayibɛ-e mɔ njanj-cbɔnjər awɛŋc anja alanj kɔ njacəpəs nja sɔ bəkɛc dɛmoloku mɛlarəm. ³³⁻³⁴ Njanayi dɛndɔ Antiyɔk hanj, kɔ awɛŋc nja alanj njatolɛnɛ nja marənt moforu, kɔ afum a Antiyɔk njasak nja kəlulukus ndɛ asom anja njayi mɔ. ³⁵ Mba tɛm tatɔkɔ Pol kɔ

* 15:18 Amos 9:11-12

Barnabas ñanayi Antiyok, kaberene kanjan ko afum alarəm aloma, ñac-takse, ñac-cam so toloku totot ta Wobe.

Pol ko Barnabas ñangbeyene

³⁶ Nte mataka moloma mençepər mō, ko Pol oloku Barnabas: «Səluksərne səko-ñəjk awenç su aña sədare nse sənadənk toloku ta Wobe mō, nte tənşənje səcərə nte ñayi mō, ko tōko ñasumpər toloku tatəko mō. ³⁷ Barnabas nkən eñç-fañ kəkenene Sanj, wəko añwe so «Mark» mō. ³⁸ Mba Pol nkən enawose fe ti, enacem-cemne a pəmar fe kələkene Mark, bawo dəndo Panfili Mark enasak ña pəfati kəcəmbər ña kəkətene ka yebac yoko anasom ña mō. ³⁹ Kəgbekəlene kanjan kənayenjk hanj ko tənşənje ña kəgbeyene. Nte to ko Barnabas elek Mark ko ñambəke debil ko ñançali kəko Sipər. ⁴⁰ Nte Pol enayek-yek Silas mō, awenç aña alan ñantolane ko, ñac-tola Wobe a pəbum ña kəmar kən disre, ko ñanjko. ⁴¹ Kəko kanjan, ko ñançali tof ya Siri ko Silisi, ñac-cəpəs alan aka di bəkək.

16

Timote eñçəmbər Pol ko Silas

¹ Pol enabere dare da Dərbə, k'ənko so Listər. Dəndo wəcepse Yesu darəñ wələma enayi pac-we ko Timote, kere pəyonə wəSuyif nwe enader pəlanj Yesu mō, mba kas pəyonə wəkresi. ² Awenç aña alan aka Listər ko İkoniyon ñanatəñne kəyo kən mes mətət. ³ Ko Pol efanj kəkekəre Timote, k'elek ko k'ənkanjç teta aSuyif akō ñanayi atof ñanjoko mō, bawo fəp fənacərə a Timote kas wəkresi enayi. ⁴ Sədare nse ñanjç-cəpər mō, ñanjç-lukse moloku mme asom a Yesu ko abeki alanj a Yerusaləm ñanasom ña kəkətene mō, nte tənşənje alanj atəyonə Suyif ñacəme mi darəñ mō. ⁵ Alonkanə alanj ñac-cəpəs bəkək kəlanj disre, ñac-bere ne kala dəsək o dəsək.

Pol enasoto kənəjk kəyefe dareñç

⁶ Nte Aməra Nəcempi ña Kanu ñeyamsə Pol ko Silas kəloku toloku totot ta Kanu atof ña Asi mō, ko ñançali atof ña Firiki ko atof ña Kalat. ⁷ Nte ñalotərne atof ña Misi mō, ko ñasəp kəko atof ña Bitini, mba Aməra ña Yesu ñenawosene fe ña ti. ⁸ Ko ñasolne atof ña Misi ko ñantor dare da Torowas. ⁹ Pibi disre ko Pol əsoto kənəjk kəyefe ka dareñç. Ti disre, wəka Masedon pəcəme ko kəsək pəc-letsene ko: «Məder Masedon, məmar su!» ¹⁰ Pol enadesoto kənəjk kanjko, ko sənən katina kəko ka atof ña Masedon, səc-boc ti a Kanu kəwe su kəko-cam di toloku totot ta Yesu.

Ludy kəlanj kən Wobe Yesu

¹¹ Ko səyefe Torowas ko səyekti abela ko sənəfərne kəko ka Samotiras, dəkəkək ko səmbere Neyapoli. ¹² Ko səyefe dəndo, ko səñko Filipi, dare dəpəñ da atof ña Masedon dələma nde aka Rom alarəm ñanandə mō. Ko sənacəpərne mataka moloma dare dadəko.

¹³ Dəsək da kəñesəm ko səwur dare dəkusu kəñgbəko kəsək, nde sənacem-cemne kafo nke sənətam kətola Kanu mō. Ko sənde kəlök-lökər aran añe ñanalonkanə di mō. ¹⁴ Wəran wələma enayi ña daco pac-we ko Ludy, pəc-caməs cəloto ca karə. Pakom ko dare da Tiyatir. Wəyek-yekəs Kanu enayi. Pəc-cəñkəl su, ko Wobe eñgbiti ko abəkək, nte tənşənje ko kəc-ne bel-bel moloku mme Pol oñç-loku mō. ¹⁵ Nte anagbət ko dərəromun teta Kanu mō, Ludy ko aka kəlo kən disre mō, k'ewe su kəyi nde ndərən mataka moloma, pəc-tola: «Ko nənçem-cemne fə ilanj Wobe bel-bel-ε, nəder nno nderem, nəyi nno ko sənə.» K'eletsene su kəyi di.

Kɛcaŋɔr ka Pol kɔ Silas nde bili ba Filipi

¹⁶ Dɔsɔk dɔlɔma sɛc-kɔ dɛkɔtola Kanu da aSuyif, kɔ wɛyɛcɛra wɛcar wɛlɔma ender pɛbɛp su, pɛyɔ nɔŋk nɛɛ nɔŋsɔŋɛ kɔ kɛlɔku nte tender mɔ. Wɛyɛcɛra nwe ɔŋc-sɔtɔne ti abe ɔn pɛsam pɛlarɛm teta kɛlɔku kɔn mes mme mender mɔ.

¹⁷ Kɔ wɛyɛcɛra nwe ɛŋcɛɛ su darɛŋ Pol kɔ sɛna, pɛc-kule-kule: «Afum akanɛ acar a Kanu nke kɛyi dareŋcɛ mɔ nɔ! Dɔpɔ da kɛyac dɔ nɛyi kɛmentɛr un!» ¹⁸ Nte wɛyɛcɛra ɔyɔ mes mamɔkɔ mata mɛlarɛm mɔ, kɔ tɔlɔlɔs Pol dis. K'ɛŋkafɛlɛ, k'ɔlɔku nɔŋk: «Tewe ta Yesu Krist ilok' ɛm, mɛwur wɛyɛcɛra wɛkawɛ dɛris!» Gbɛŋcana babɔkɔ kɔ nɔŋk nɛnɔkɔ nɔwur kɔ dɛris.

¹⁹ Nte abe ɔn nɛnɔk fɔ tɔsɔtɔne taŋan pɛsam tɔsɔlɛr nɛ mɔ, kɔ nɛsumpɛr Pol kɔ Silas, kɔ nɛŋkɛkɛrɛ nɛ nde abanɛka nɛ dare dɛcɔ abe a dare fɔr kirinɛ. ²⁰ Kɔ nɛnɔk nɛmentɛr nɛ aboc kiti, nɛc-loku: «Afum akanɛ pɛyama-yama pɔ nɛyi kɛbɛrsɛne dare dosu. ASuyif nɔ nɛyɔne, ²¹ aŋɛ nɛyi kɛcam mɔyɔ maŋan mme pɛmar fe su kɛwɔsɛ kɛyɔ ka mi, sɛna aŋɛ sɛyɔne aka Rom mɔ.» ²² Kɔ kanay ka afum nɛyɛfɛ kɔ nɛnɔcɛmɛ nɛ dɛbɛkɛc. Kɔ aboc kiti a dare dɛdɔkɔ nɛwurɛ nɛ yamos, k'asutɛ nɛ cɛŋgban-gban. ²³ Nte alip kɛsut nɛ pɛlarɛm mɔ, kɔ nɛamber nɛ dɛbili, kɔ abe nɛlɔku wɛbum bili a pɛkɛmɛrɛ nɛ bel-bel. ²⁴ Nte wɛbum bili ene moloku mamɔkɔ mɔ, k'ɛmber nɛ nde bili mbɛ nɛntɔtam kɛwur mɔ, k'ɔŋkɔtɛrɛnɛ nɛ wɛcɛk mɛmbɔŋk ma tɔk.

²⁵ Cɛk-cɛk cɛndɛbɛp, Pol kɔ Silas nɛc-tola Kanu, nɛc-lɛŋɔs mɛlɛn mokor-kore Kanu, kɔ nɛyi dɛbili nɛnɛ sim sɛŋan. ²⁶ Gbɛŋcana babɔkɔ kɔ antɔf nɛyikɛ pɛpɔŋ, kɔ tɔsɔŋɛ kɛlɔ ka bili tantɔf kɛcɛkɛlɛ. Kɔ cumba fɛp cɛŋgbite, kɔ gbɛkɛ fɛp yɔŋkɔŋɛ. ²⁷ Kɔ wɛbum bili entime, k'ɛnɛŋk nte cumba ca bili cɛŋgbite mɔ, k'owurɛ dakma dɔn pɛc-kɔ kɛdifnɛ, bawo ɛnɛcɛm-cɛmnɛ a afum aŋɛ amber dɛbili mɔ nɛyɛkɛ. ²⁸ Kɔ Pol nɛkule-kule pɛpɔŋ: «Ta mɛyɔne pɛlɛc, sɛyi nnɔ fɛp fosu!»

²⁹ Kɔ wɛbum bili ewe nɛŋc, k'ɛmberɛ katɔna-katɔna, k'ɔŋkɔ pɛtɛmpɛnɛ fɔr ya Pol kɔ Silas kirinɛ, pɛc-yikɛ kɛnɛsɛ disrɛ. ³⁰ K'owurɛnɛ nɛ nde doru k'eyif nɛ: «Abɛ, cɛkɛ cɔ pɛmar iyɔ nte tendeyac im mɔ-ɛ?»

³¹ Pol kɔ Silas nɛlɔku kɔ: «Mɛlanɛ Wɛbɛ Yesu, andɛkɔ-yac ɛm, mɛna kɔ aka kɛlɔ kam disrɛ fɛp.» ³² Kɔ nɛlɔku kɔ tolɔku ta Wɛbɛ, kɔ afum akɔ nɛnɛyi nde kɛlɔ kɔn mɔ fɛp. ³³ Pibi papɔkɔ kɔ wɛbum bili ɛlɛk nɛ, k'ɛŋkɛkɛrɛ nɛ kɛkɔ-yak gbali yaŋan. Wɛbum bili kɔ afum ɔn fɛp nɛsɔtɔ gbɛŋcana babɔkɔ kɛgbɛt dɛromun teta Kanu. ³⁴ K'ɛmpɛnɛ nɛ nde ndɔrɔn, k'ɛŋcɛmbɛr amɛsa, kɔ nɛwolɔs kɔ aka kɛlɔ kɔn disrɛ pɛbɔtu pa kɛlanɛ kɔn Kanu.

³⁵ Nte dec dɔsɔk mɔ, kɔ aboc kiti a dare nɛsom afum aŋan alɔma kɛkɔ-loku wɛbum bili: «Mɛsak afum akanɛ.» ³⁶ Kɔ wɛbum bili olukɛ moloku mamɔkɔ Pol: «Aboc kiti a dare nɛsom afum nnɔ iyi mɔ, a isak' un. Awa nɛwur nɛkɔnɛ bɛkɛc yoforu.»

³⁷ Mba kɔ Pol olɔku nɛ: «Nte nɛlip ɔŋ kɛsut su fɔr ya afum kirinɛ mɔ, ta aŋkiti su-ɛ, sɛna aŋɛ sɛyɔne aka Rom mɔ, nɛber su dɛbili. Nɛkɛl ɔŋ yɔk-yɔk yɔ nɛndɛfanɛ kɛsak su ba? Tatɔkɔ tɔfɔyi, nɛader nɛ sɛrka nɛsak su!»

³⁸ Kɔ asɔdar nɛnɔkɔ nɛlukɛ moloku mme aboc kiti, kɔ nɛnɛsɛ nte nɛnɛnɛ a Pol kɔ Silas aRom nɔ nɛyɔne mɔ. ³⁹ Kɔ aboc kiti a dare nɛnder nɛlɛtsɛnɛ Pol kɔ Silas kɛnɛnɛ, kɔ nɛsak nɛ. Nɛc-loku a nɛwur dare dandɛ. ⁴⁰ Nte nɛwur dɛbili mɔ, Pol kɔ Silas nɛnɔkɔ ndɛna Ludy. Kɔ nɛnɛnɔk awɛŋc nɛnɛ alɛn, kɔ nɛcɛpɛs nɛ bɛkɛc. Kɔ nɛsumpɛr dɔpɔ, kɔ nɛnɔkɔ.

¹ Nte njanɛpɛr Anɟipoli kɔ Apoloni mɔ, kɔ nɔmbɛrɛ dare da Tesaloni, nde aSuyif njanayɔ kɛlɔ ka dɛkɛtola Kanu mɔ. ² Kɔ Pol ŋɔkɔ pɛmɔ tɔkɔ ŋɔc-yɔ mɔ, dɔsɔk dɛnɛsɛm maas nɔc-gbɛkɛlɛnɛ dɛyɛcicɛs yɛcɛmpɪ kɔ nɔ. ³ Pol ɛnɔ-mentɛr nɔ kɛsɔk pɛs dɛkɛtɪbu a pɛnamar dis dɔlɔl Krist, a pɛdɛyɛfɛ afi daco. Pol ŋɔc-looku nɔ: «Yesu nwe inɔcamɛr nu tetɔn mɔ, nkɔn ɔyɔnɛ Krist, wɛbɛ nwe Kanu kayɛk-yɛk mɔ.» ⁴ Anasɛp hanɟ kɔ anɟkafɛli alɔma nɔ daco kɔ nalanɟ ti, kɔ njanɔmɛ moloku ma Pol kɔ Silas darɛnɟ, kɛbɛp ka akor-koru Kanu aKresi alarɛm, kɛkɛkɛnɛ sɔ aran abeki alɔma.

⁵ Mba kɔ aSuyif aka dare da Tesaloni alɔma nɔyɔ kɛrɛca. Kɔ nɔlonɟka afum alɛc alɔma dɔpɔ daco, kɔ nɔyɛkti pɛyama-yama dare disrɛ. Kɔ nɔnɟkɔ nɔmɛrɛnɛ kɛlɔ ka Yason, nɔc-tɛn Pol kɔ Silas kɛkɛkɛrɛ nɔ kɔnɔy ka afum fɔr kirinɟ. ⁶ Nte nɔantɔnɔnɟk Pol kɔ Silas mɔ, kɔ nɔalinɔs Yason kɔ awɛnɔc anɔ alɔn alɔma fɔr ya abɛ a dare kirinɟ. Nɔc-kulɛ: «Afum akanɛ nɔnɟkafɛli-kafɛli doru dandɛ fɛp mɔ, nɔyɪ ŋ nɔnɔ, ⁷ kɔ Yason nkɔn ɛmbanɟ nɔ!» Afum akanɛ fɛp nɔnɟc moloku mɛmɛ wɛbɛ wɛka tɔf ya Rom fɛp oloku mɔ, nɔc-loku a wɛbɛ wɛlɔma eyi, pɛc-we kɔ Yesu!» ⁸⁻⁹ It' ɛnasɔnɛ nɔyɛkti pɛyama-yama kɔnɔy ka afum daco. Nte abɛ a dare nɔnɛ ti mɔ, nɔmbanɟɛr Yason kɔ awɛnɔc anɔ alɔn pɛsam, kɔ nɔsak nɔ.

Pol kɔ Silas nde dare da Bere

¹⁰ Pibi papɔkɔ disrɛ kɔ awɛnɔc anɔ alɔn nɔsak Pol kɔ Silas kɛkɔ dare da Bere. Nte nɔmbɛrɛ di mɔ, kɔ nɔnɟkɔ nde kɛlɔ ka dɛkɛtola Kanu da aSuyif. ¹¹ Akakɔ nɔnabɔt mɛs nɔtas aka Tesaloni, kɔ nɔnɟcɛnɟkɛl tolɔku ta Kanu bel-bel pɛbɔtu disrɛ. Nɔc-kɔkɛcɛ sɔ kitabu bel-bel dɔsɔk o dɔsɔk kɛcɛrɛ kɔ pɛyɔnɛ fɔ moloku min mayi mɔ kɔ tɔkɔ Pol kɔ Silas nɔnɟloku nɔ dɛkɛtola Kanu mɔ. ¹² Kɔ afum alarɛm nɔ daco nɔyɔnɛ alɔn, kɛkɛkɛnɛ aran aKresi anɛ nɔnabɛk dɛkɛcɛmɛ mɔ, kɔ arkun alarɛm.

¹³ Mba nte aSuyif aka Tesaloni nɔnadedɛrɛ a Bere sɔ Pol eyi kɛcam tolɔku ta Kanu mɔ, kɔ nɔander sɔ dɛndɔ kɛdɛyɛkti pɛyama-yama nɔbɛr kɔnɔy ka afum mɛr. ¹⁴ Kɔ awɛnɔc anɔ alɔn nɔmbɛlkɛr kɛkɛkɛrɛ Pol kɛca ka dɛkɛbɔ, mba Silas kɔ Timote nɔyɪ dɛndɔ Bere. ¹⁵ Afum anɛ nɔnasɔlɛ Pol mɔ, nɔnakekɛrɛ kɔ hanɟ dare da Atɛn. Dɛkɛlukus danɟan kɔ Pol osom nɔ nde Silas kɔ Timote nɔyɪ mɔ, a nɔbɛlɛr kɔ katɔna-katɔna.

Pol nde dare da Atɛn

¹⁶ Nte Pol ɛnɔc-kar Silas kɔ Timote nde dare da Atɛn mɔ, kɔnɔnɟkɔ ka dare dadɔkɔ delarɛ mɛrɛnɟka kɔnabɛr-bɛrɛ Pol dɛbɛkɛc. ¹⁷ Pol ɛnɔc-gbɛkɛlɛnɛ kɔ aSuyif kɔ alɔma akɔ nɔnader kɛkor-koru nde kɛlɔ ka dɛkɛtola Kanu mɔ, pɛc-gbɛkɛlɛnɛ sɔ dɔsɔk o dɔsɔk kɔ afum akɔ nɔnɟc-yi nde abanɟka nɔ dare mɔ. ¹⁸ Acɛpɛ mɛtɛkɛ ma Epikuru kɔ ma Seno darɛnɟ alɔma nɔander nɔcanɟ kɔ moloku. Alɔma nɔc-loku: «Wɛlɔk-loku ɔfɔ wɛkawɛ! Cɛkɛ c' ɛfanɟ kɛlɔku tante?» Akɔ nɔc-loku: «Wɛkawɛ pɛwɛrɛnɛ pɛmɔ nte endɛcam tɛta canu cɛcikɛra mɔ!» Nɔnalɔku ti bawo tolɔku tɔtɔt ta Yesu kɔ kɛyɛfɛ kɔn afi daco kɔ Pol ŋɔc-loku.

¹⁹ Awa kɔ nɔlɛk Pol, kɔ nɔnɟkɛkɛrɛ kɔ tɛpɛsa mɛrɛ anɔc-we Areyɔpako mɔ kɛronɟ, kɔ nɔyɪf Pol: «Mɛlɔku su kɛtɛkɛ kɛfu kanɟkɛ mɔyɪ kɛlɔku ta ki mɔ, ²⁰ bawo moloku mɛmɛ mɔyɪ kɛlɔku mɔ, mɔyɔnɛ lɔnɔs yosu mofu. Sɛfanɟ kɛcɛrɛ tɛdisrɛ ta mi.» ²¹ Awa dɛmɔyɔ ma aka dare da Atɛn kɔ acikɛra anɛ nɔnɔyɪ di mɔ fɛp, nɔnɟc-cɛpɛrɛnɛ di tɛm tanɟan fɛp kɛc-loku, kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ, nɔc-cɛnɟkɛl moloku mofu.

²² Pol pɛcɛmɛ tɛpɛsa ta Areyɔpako kɛronɟ, k'oloku: «Arkun a dare da Atɛn, inɔnɟkɔ a afum asumpɛr dinɛ bel-bel nɔ nɔyɔnɛ. ²³ Nte indɛnakɔt dare donu mɔ, k'inɔnɟkɛ mɛrɛnɟka monu, k'inɟkɛkɛ anɟbɪp nɔnɔ nɔlɔma pacɪ nɟ nte: <Ta kanu

nke antɔcɛre mɔ.› Awa tes tɔkɔ nɛŋkor-koru ta nɛŋcɛre ti mɔ, tatɔkɔ yati t' inder kɔlɔk' un.

²⁴ Kanu nke kɔlompɔs doru kɔ daka nde dɔyɔ mɔ fɛp, nkɔn nwe ɔyɔne Wɔbe wɛka kɔm kɔ antɔf ɔfɔtam kɛyi kɔlɔ kɔpɔŋ nke alompɔse waca wa fum teta kɔkor-koru kɔn mɔ. ²⁵ Waca wa fum wɔfɔtam kɛmar Kanu kɛyi, pɔmɔ nte kɛŋfɔŋɔr fum tɔlɔm mɔ. Nkɔn ompocɛ afum yeyine yɔŋan doru, kɔpɛne kifir kɔ kɔtore, kɛbɔp ka ca yelɔpɔs nyɛ fɛp. ²⁶ Dɛfum wɛkin ɔ Kanu kɛwure tɔf ya afum alɔpɔs a doru aŋɛ fɛp, nte tɔŋsɔŋɛ ɲande antɔf fɛp kɔrɔŋ mɔ. Kɔ Kanu kɛnanuŋkɛne kɛcic cɛlɛŋcɔr ca tɔf yayɔkɔ fɛp. Kɔ kɔlompɔs dɛrɛn kɔ kɔtɔn teren o teren disrɛ. ²⁷ Kanu kɛnayɔ ti nte tɔŋsɔŋɛ ɲaten kɔ haŋ ɲanɔŋk kɔ kɛbuma-buma disrɛ mɔ, bawo Kanu kɛmbɔlɛ fɛ nwe o nwe. ²⁸ Nte tɔ nɔne moloku mamɛ: «Nkɔn ɔsɔŋɛ su kɛyi doru, nkɔn ɔŋsɔŋɛ su kɔcɛpɛ, nkɔn ɔsɔŋɛ su kɛyi tante ayi mɔ.» Itɔ alɛŋsɛ anu alɔma ɲaloku:

«Kɛbɔnda ka dokom da Kanu kɔ sɔna sɔ sɔyi.»

²⁹ Kɔ pɔyɔne fɔ kɛbɔnda ka dokom dɔn kɔ sɔna sɔ sɔyi-ɛ, pɛmar fɛ a pacɛm-cɛmne a Kanu kɛwurene kɔ kɛma, kɔ gbɛti, kɔ pɔyɔne fɛ ti-ɛ, tasar mpɛ fum ɛŋcɛm-cɛmne k'ɛmpate dɛcɛrɔŋ dɔn mɔ. ³⁰ Kanu kɛnacɛpɔr fɛ afum akɔ ɲanayi ten nte anatɔcɛre mes mɔ, mba kɛfɔŋ ɔŋ afum a doru fɛp a ɲasɛpɔr bɔkɛc.

³¹ Kɔ Kanu kɛmbɔŋc dɔsɔk nde kɛndekɔ-bocɛ afum a doru fɛp kiti kɔlompɔ mɔ. Kanu kɛnayɛk-yɛk fum nwe endekɔ-boc kiti kɛŋkɔ mɔ, kɛnasɔŋɛ afum fɛp kɛcɛre wɛkayi nte kɛnayɛkti kɔ afi dacɔ mɔ.»

³² Nte ɲane Pol pɛc-locu teta kɛyɛfɛ ka defi mɔ, kɔ alɔma ɲayɛfɛ kɛfani kɔ, mba alɔma ɲaloku: «Sɛndesɔ-cɛŋkɛl' ɛm kɔlɔku ka tatɔkɔ dɔsɔk dɔlɔma.» ³³ Kɔ Pol ɔwur ɲa dacɔ, k'ɔŋkɔ. ³⁴ Kɔ afum alɔma ɲasumpɔr moloku mɔn kɔ tɔsɔŋɛ ɲa kɔyɔne ka alɔŋ Yesu, pɔmɔ Denis wɛka kɔgba ka Areyopako, wɛran wɛlɔma pac-we kɔ Damaris, kɔ afum alɔma.

18

Pol nde dare da Kɔrɛnt

¹ Nte tatɔkɔ tɛŋcɛpɔr mɔ, kɔ Pol ɛyɛfɛ dare da Atɛn k'ɔŋkɔ Kɔrɛnt. ² K'ɔŋkɔ pɛbɔp di wɔSuyif wɛlɔma pac-we kɔ Akila, nwe anakom dare da Pɔnt mɔ, pɛtɛp kɛc-der atɔf ɲa Itali kɔ wɛran kɔn Pirsila, bawo wɔbe Kɔlod ɛnaloku a aSuyif fɛp ɲawur Rom. Kɔ Pol ɔŋkɔ pɛbɔp ɲa. ³ Nte tenasurene ɲaraŋne yebɔc yin yayi mɔ, kɔ eyi ndaranɲan, ɲac-bɛc, ɲac-lompɔs cɛbal. ⁴ Dɔsɔk da kɛŋesɛm fɛp Pol ɛŋc-gbɛkɛlɛne kɔlɔ ka dɛkɔtɔla da aSuyif pɛc-sɛp dɛmoloku a aSuyif kɔ aKresi ɲawosɛ kɛcɛme moloku mɔn darɛn.

⁵ Nte Silas kɔ Timote ɲanator Masedon mɔ, kɔ Pol ɛŋcɛme ɔŋ gbɛcɛrɛm kɛcam ka toluku tɔtɔt, pɛc-sɔŋɛ aSuyif kɔlanɲa a Yesu ɔyɔne wɔbe nwe Kanu kɛyɛk-yɛk mɔ. ⁶ Mba nte aSuyif ɲaŋc-gbɛkɛl kɔ ɲac-lɔmsɛne kɔ mɔ, k'ɔŋkɔŋ-kɔŋɔr ɲa yamos yɔn teta kɛyɛŋkɛs kɛŋan sɛbomp, k'oloku: «Doru donu deyi nu dɛwaca! Kɔ ina, isɔk ti disrɛ. Ndekɛl ɔŋ, nda atɔyɔne Suyif indekɔ.»

⁷ Kɔ Pol ɛyɛfɛ di, k'ɔŋkɔ nda Titi Yusutu wɛkor-koru Kanu wɛlɔma, nwe kɔlɔ kɔn kɛnasɛŋkɛrɛne kɔ kɔlɔ ka dɛkɔtɔla da aSuyif mɔ. ⁸ Krispɔs, wɔbe ka kɔlɔ ka dɛkɔtɔla wɛlɔma ɛnalɔŋ teta Wɔbe Yesu kɔ aka kɔlɔ kɔn disrɛ fɛp. Kɔ aKɔrɛnt alarɛm aŋɛ ɲaŋc-cɛŋkɛl mɔ ɲanayɔne alɔŋ, kɔ aŋgbɛt ɲa dɛromun teta Kanu.

⁹ Pibi disrɛ kɔ Wɔbe oloku Pol kɛnɛŋkɛl disrɛ: «Ta mɛnesu! Mɔlok-locu, ta mɛcɛŋkɛ de, ¹⁰ bawo ina iyi kɔ mɛna! Fum o fum ɔfɔtɔp' ɛm kɛca kɔyɔ 'm tes tɛlɛc, bawo iyɔ afum alarɛm dare dandɛ disrɛ.» ¹¹ Kɔ Pol eyi ɲa dacɔ teren tin kɔ yof camɛt-tin pɛc-tɔkɛs ɲa toluku ta Kanu.

¹² Tem tatokɔ tɔ Rom denadəs Kaliyɔŋ kəyɔne ka wəbe nde atɔf ŋa Akaya. Kɔ aSuyif alɔma ŋantəŋne kəyefərene kɔ Pol, kɔ ŋaŋkəkəre kɔ dənkiti. ¹³ Kɔ ŋaloku: «Fum wəkawɛ, afum ŋ' efan a ŋacəme dɔpɔ da Kanu darəŋ, nde denɟiyane kɔ nde sariye səloku mɔ.»

¹⁴ Pol eyefe kəkɔ-loku, mba Kaliyɔŋ oloku aSuyif: «Pəc-yɔne a fum endif, kɔ pəyone fe ti, tes telɛc tɔpəŋ tɔlɔma tɔyɔ-ɛ, k'ɪŋcəŋkəl nu, nana aSuyif! ¹⁵ Mba nte pəyone fɔ damoloku, dāmewe, kɔ pəyone fe ti, teta sariye sonu nana a sarka sɔ ŋayi kəgbəkəlɛne mɔ, nana ŋɔ tatokɔ tɔmɔmən. Ina intola fe kəyɔne wəboc kiti kaŋkɔ.» ¹⁶ Kɔ Kaliyɔŋ embeləs ŋa dəndo dənkiti. ¹⁷ Kɔ aSuyif ŋaŋkɔ ŋantəp Sɔstɛn wəbe wəka kəlɔ ka dəkətola Kanu waca, kɔ ŋayefe kəsut kɔ dəndo dənkiti, mba Kaliyɔŋ enawe fe ti ali daka.

Pol olukus Antiyok

¹⁸ Kɔ Pol owon dare da Kərənt mataka mɔlɔma, k'ender pələmbərne awɛŋc aŋa alan, k'elek abil kəkɔ atɔf ŋa Siri, nkɔn, Pirsila kɔ Akila. K'ofonne domp nde dare da Senkəre kamentər ka kəlɪp ka tes nte enaderme teta Kanu mɔ. ¹⁹ Nte ŋambere dare da Efesi mɔ, kɔ Pol esak Pirsila kɔ Akila. Kɔ Pol ŋɔkɔ kəlɔ ka dəkətola da aSuyif kɔ ŋaŋgbəkəlɛne kɔ ŋa. ²⁰ Kɔ akakɔ ŋantola kɔ kəyi ka dəndo dare danan kərəsna, mba enawose fe. ²¹ K'elembərne ŋa pəc-loku: «Indelukus nɔ ndoronu kɔ Kanu kəwose-ɛ.» K'elek abil dare da Efesi, ²² k'ontor dare da Sesari nde enacop mərənt mɔn mɔ. K'empɛ kərəs Yerusalɛm kəkɔ-yif alan. Nte elip mɔ, k'ontor dare da Antiyok ŋa Siri.

²³ Nte tem tɔlɔma teŋcɛpər mɔ, kɔ Pol ŋɔkɔ k'ɛŋcɛpər atɔf ŋa Kalat kɔ Firiki pəc-cəpəs acɛpse a Yesu bəkɛc fəp.

Apələs nde sɔdare sa Efesi kɔ Kərənt

²⁴ WəSuyif wəlɔma aŋc-we Apələs, enader Efesi. Dare da Aleksandər* dɔ anakom kɔ, fum wacəre kəlɔk-loku enayi, pəcəre sɔ kitabu bel-bel. ²⁵ Dɔpɔ da Wəbe dɔ anatəksɛ kɔ, kɔ kəsumpər ka mes bel-bel, kaŋce k' ŋɔc-lokɛ, pəc-təksɛ teta Yesu, mba mɛne kəgbət dərɔmun ka Saŋ gbəcərəm kɔ enacəre. ²⁶ K'eyefe kəlɔk-lokɛ kələŋ disre nde kəlɔ ka dəkətola da aSuyif. Nte Pirsila kɔ Akila ŋane kɔ kəlɔk-loku mɔ, kɔ ŋalek kɔ ndaranan, kɔ ŋambere ne kɔ kətəksɛ kəcəre kaŋkɔ kənaɓut kɔ teta dɔpɔ da Kanu mɔ.

²⁷ Nte Apələs enacem-cemne kəcɛpər ka Akaya mɔ, kɔ awɛŋc aŋa alan ŋaŋgbinər kɔ. Kɔ ŋaŋcice acɛpse a Yesu darəŋ aŋe ŋayi Akaya mɔ areka, ŋac-loku ŋa kəbaŋ kɔ bel-bel. Nte embere mɔ, k'entesɛ afum aka di, akɔ kəmar ka Kanu kənasɔŋe kəyɔne alan mɔ. ²⁸ Bawo fənɔntər fɔ Apələs ɛŋc-gbəkəle aSuyif fɔr ya afum alarəm kirin pəsɔŋe ŋa kəcəre dəkɪtabu a Yesu ɔyɔne wəbe nwe Kanu kanayek-yek mɔ.

19

Pol nde dare da Efesi

¹ Tem nte Apələs enayi Kərənt mɔ, kɔ Pol nwe enacɛpər sɔdare sa kəron mɔ, ontor dare da Efesi. K'embəp di acɛpse a Wəbe Yesu darəŋ alɔma. ² K'eyif ŋa: «Nənasɔtɔ Amera Nəcempi ŋa Kanu kəyefe nte nənəyɔne alan Yesu mɔ ba?»

Kɔ ŋalukse Pol: «Səntane fe yati teta Amera Nəcempi.»

³ Kɔ Pol eyif ŋa sɔ: «Kɔ kəgbət dərɔmun kəre kɔ nəsɔtɔ-ɛ?»

Kɔ ŋalukse Pol: «Kəgbət ka Saŋ.»

* 18:24 Aleksandər, dare dɔpɔŋ nde Misira nde afum alarəm a doru fəp ŋaŋkɔ kətəkəs mes.

⁴ Kɔ Pol oloku: «Kagbat dɔromun ka Saŋ, kəsəkpər mera yati kənayi teta Kanu. Mba Saŋ oŋc-loku afum a ŋalaŋ wəkɔ endeder nkɔn tadarəŋ mɔ, itɔ tatɔkɔ Yesu.» ⁵ Nte ŋane moloku maməkɔ mɔ kɔ ŋasɔtɔ kagbat dɔromun tewe ta Wəbɛ Yesu. ⁶ Kɔ Pol enderjər ŋa waca, kɔ Amera Ŋecempi ŋender ŋa, kɔ ŋayɛfɛ kəlɔku cusu nɛɛ ŋantəcərəɛ mɔ, ŋac-dəŋk sɔ moloku mətɔt mme Kanu kənasom ŋa kədəŋk mɔ. ⁷ Arkun akakɔ ŋaŋc-bəp wəcɔ kɔ mɛrəŋ.

⁸ Kɔ Pol embɛfɛ kəlɔ ka dəkətɔla da aSuyif, pəc-lok-lokɛ di kəbaŋsɛ disrɛ haŋ yof maas, pəc-gbəkəlɛnɛ, pəc-sɛp kəsɔŋɛ afum kəcərəɛ mes ma dəbɛ da Kanu. ⁹ Mba nte ayenki səbomp alɔma ŋaŋc-fati kəlaŋ mɔ, ŋac-fani dɔpɔ da Wəbɛ nnɔ kənay kəyi mɔ. Kɔ Pol əmbələɛ ŋa, k' elekenɛ acɛpsɛ a Yesu darəŋ alɔma, kɔ ŋawɛnnɛ kəsək, kɔ ŋaŋlɔk-lɔkərənɛ dəsək o dəsək nde dəkətəkɛ da Tirano. ¹⁰ Tatɔkɔ tɛnawon meren mɛrəŋ, kɔ təsɔŋɛ aSuyif kɔ aKresi aŋɛ ŋanayi atɔf ŋa Asi mɔ kəne tolɔku ta Wəbɛ.

Awut a Sefa

¹¹ Kanu kəŋc-sɔŋɛ waca wa Pol kəyɔ mes mɛwɛy-wɛy mme mɛnacuca kəŋəŋk mɔ. ¹² Tɛnasɔŋɛ pəc-bəcərəɛ acuy cəlɔto, kɔ pəyɔnɛ fɛ ti-ɛ kəpol nke kəŋgbuŋɛnɛ Pol mɔ, kɔ ayɔ ti-ɛ, docu dɔŋc-wur wəkayɔ, kɔ yɔŋk yɛlɛc yɔc-wur sɔ wəkayɔ dərɔs.

¹³ Kɔ aSuyif alɔma ŋaŋkɔs-kɔs mɔfo mɛlarəm, kɔ ŋatubucnɛ Pol kəbɛləs ka yɔŋk yɛlɛc nnɔ acuy ŋayi mɔ, ŋac-loku: «Ilok' əm: Məwur wəcuy wəkawɛ tewe ta Yesu wəkɔ Pol ɛŋcam mɔ.» ¹⁴ Wəlɔŋnɛ wəpəŋ wəkɔ aSuyif wəlɔma ɛnayɔ pac-we kɔ Sefa. Awut ən atɛmp camət-mɛrəŋ ŋa ŋaŋc-yɔ mɔyɔ maməkɔ. ¹⁵ Mba kɔ ŋawak kəbɛləs ŋəŋk ŋɛlɛc-ɛ, ŋi ŋolɔku ŋa: «Yesu, ŋɛcərəɛ kɔ. K'ɛŋnɛpəl sɔ bel-bel fum nwe Pol əyɔnɛ mɔ, mba nənə, an'ɔ nəyɔnɛ-ɛ?» ¹⁶ Kɔ fum wəkɔ ŋəŋk ŋɛlɛc ŋɛnayɔ mɔ ɛŋgbəpərne ŋa kəyɛfərənɛ, k'ɛntam ŋa fəp k'ambɔpər-bɔpər atɛmp aŋɛ, kɔ ŋayɛkɛ fəp faŋan dis fos kɔ ŋasak kəlɔ.

¹⁷ ASuyif kɔ aKresi aka dare da Efesi ŋaŋcərəɛ tolɔku tatɔkɔ, kɔ kənɛsɛ kəyi ŋa fəp, kɔ ŋalɛləs oŋ tewe ta Wəbɛ Yesu. ¹⁸ Afum alarəm aŋɛ ŋanawosɛ kəlaŋ Yesu mɔ, ŋaŋc-der ŋalɔku fɔr ya afum fəp kirɪŋ pələc mpɛ ŋaŋc-yɔ mɔ. ¹⁹ Kɔ afum akɔ ŋanayɔnɛ dure mɔ, ŋaŋc-kɛrɛ səbuk səŋan sa dure kɔ ŋaŋcɔf si fɔr ya afum fəp kirɪŋ. Kəway ka səbuk sasəkɔ kənaɔbəp mɛŋcəmbəl ma gbɛti wul wəcɔ kəcəmət (50.000). ²⁰ Ti disrɛ kətam ka tolɔku ta Wəbɛ kəsam kɔ kəsɔtɔ fənəntər.

Pəyama-yama dare da Efesi

²¹ Nte tɛŋcɛpər mɔ kɔ Pol olompəsne kəkɔ dare da Yerusalem pəc-cɛpərənɛ tɔf ya Masedon kɔ Akaya. K'oloku: «K'ɛŋkɔbɛrɛ Yerusalem-ɛ, mɛnɛ idɛkɔsɔ-mamən Rom.» ²² Kɔ Pol osom Masedon amar ən mɛrəŋ Timote kɔ Erasto, mba kɔ nkɔn Pol eyi mataka məlɔma atɔf ŋa Asi.

²³ Tɛm tatɔkɔ tɔ pəyama-yama pəpəŋ pənayɔ Efesi teta dɔpɔ da kəlaŋ ka Wəbɛ Yesu. ²⁴ Wəgbɛc wəlɔma ɛnayɔ di, pac-we kɔ Demeteri, pəc-tubucnɛ kəlompəs ka wəlɔ wa tɛrəŋka mpɛ aŋc-we Artemi mɔ. Agbɛc a wəlɔ wa gbɛti wawəkɔ ŋaŋc-sɔtɔnɛ wi daka delarəm. ²⁵ Kɔ Demeteri olɔŋka agbɛc kɔ akɔ ŋaŋc-dɛnɛ yɛbəc yayəkɔ mɔ, k'oloku ŋa: «Arkun! Nəŋcərəɛ ti bel-bel a yɛbəc yaye y' andɛnɛ. ²⁶ Mba nənəŋk kɔ nənɛ a nnɔ Efesi kəbəp ka atɔf ŋa Asi Pol pampɛ ɛsɛp kəsɔŋɛ afum alarəm kəlaŋ haŋ pəc-kafəli ŋa mera kəlɔku a mɛrəŋka mme waca wa fum wolompəs mɔ, bafɔ canu cɔ. ²⁷ Moloku maməkɔ mɛntam kəsɔŋɛ yɛbəc yosu kələcɛ. Təsɔŋɛ sɔ teta kəlɔ ka tɛrəŋka Artemi tɔyɔ sɔ abɔc. Afɔdɛ sɔ pac-loku a Artemi tɛrəŋka a kanu kɔ, kanu kəran nke afum fəp ŋaŋkɔr-kɔru nnɔ atɔf ŋa Asi, kɔ doru kər-kər mɔ.»

²⁸ Nte afum njane moloku mamako ma, ko metele menjɛpɛrɛr ɲa, ko njayefe kɛkulɛ-kulɛ: «Artemi kanu ka Efesi kɛyɔnɛ kɛpɔŋ!» ²⁹ Ko pɛyama-yama papɔko posumpɛr dare fɛp, kɛtɛnjɛ disre ko afum njambɛpsɛnɛ abanɲa ɲanjan njɔpɔŋ. Ko njalinjɛs asol a Pol Kayus ko Aristarko, anje ɲanayefe Masedon ma, ko njanɲekɛrɛ. ³⁰ Pol enafanɲ kɛko-mentɔrne afum fɔr kirinɲ, mba acɛpse a Wɛbɛ darɛnj ɲanawosɛnɛ fɛ ko ti. ³¹ Abɛ alɔma a atɔf ɲa Asi, anje ɲanayɔnɛ anapa a Pol ma, njanasom afum nnɔ eyi ma njac-letsɛnɛ ko a ta pɛko dɛndo abanɲa ɲanjan njɔpɔŋ de!

³² Ko pɛyama-yama pɔŋɔpɔp afum dacɔ, anje njac-kul-kulɛnɛ nte, ako njac-kul-kulɛnɛ tɔko. Afum alarɛm ɲa dacɔ njanacɛrɛ fɛ nte o nte anabɛpsɛnɛnɛ ma. ³³ Kɛnay kanɲko dacɔ ko afum alɔma njalɔmɛr Aleksandɛr, nwe aSuyif alɔma njanacɔnjɛs kɛko-lok-loku fɔr ya afum kirinɲ ma. Ko Aleksandɛr efɛk kɛca, pɛfanɲ kɛlok-loku pɛyacnɛ. ³⁴ Mba nte njanadɛnɛpɔl a Aleksandɛr wɛSuyif ɔyɔnɛ ma, ko fɛp fɛyɛfɛ kɛkulɛ-kulɛ hanɲ dec mɛrɛnj: «Artemi kanu ka Efesi kɛyɔnɛ kɛpɔŋ!» ³⁵ Ko wɛbɛ wɛlɔma wɛka di ɛntam kɛtɔrɛ-tɔrɛ afum bɛkɛc pɛc-loku: «Arkun a Efesi, an' ɔtɔcɛrɛ a dare da Efesi dɔtɔmpɛr kɛbum ka kɛlɔ kɛpɔŋ ka kanu kosu Artemi ko tɛrɛnjka tɔn mɛpɛ pontɔr kɛyɛfɛ darenjɔ mɔ-ɛ? ³⁶ Fum ɔfɔtam kɛgbɛkɛl tatɔko, pɛmar nɛndɛ nɛcaɲk ta nɛbɛlkɛr kɛyɔ nte o nte. ³⁷ Nte tɔsɛk ma, afum anje nɛnjɛrɛ ma njalɛsɛr fɛ kɛlɔ kosu kɛpɔŋ, njalɔmɛs fɛ sɔ kanu kosu Artemi. ³⁸ Ko Demeteri ko awɛnjɛ ɲa apɛnjɛnɛ ɔn yɛbɛc njayɔ kɛbɔkɛnɛ tɛta fum-ɛ, dɛkɛbɔc kiti deyi ko abɔc kiti njayi, dɛndo pɛmar njako njabɔkɛnɛ! ³⁹ Ko njayɔ sɔ tobɔkɛnɛ tɔlɔma-ɛ, andɛko-lɔmpɛs ti pɛmɔ tɔko sariyɛ sɛlɔku ti ma ndɛ abɔc kiti ɲanɲɔŋkanɛ ma. ⁴⁰ Nɛkɛmbɛrnɛ, bawo antam kɛbɔŋɔɛ su kɛsɔnjɛ pɛyama-yama pɛmpɛ kɛyi, tɛta mes mame menjɛpɛrɛr de mɔko ma, bawo ali tolɔku sɛfɔtam kɛsɔtɔ kɛlɔku nte tɔsɔnjɛ afum kɛbɛpsɛnɛ tante ma.» Nte wɛbɛ elip kɛlɔku tatɔko ma, k'olɔku nwe o nwe kɛlukus ndɛ ndɔrɔn.

20

Pol ndɛ tɔfya Macedon ko Kresi

¹ Nte pɛyama-yama pɛsak ma, ko Pol ɛwɛnɛ acɛpse a Wɛbɛ darɛnj, k'ɛnjɛpɛs ɲa bɛkɛc. Nte elip kɛlɛmbɛrnɛ ɲa, k'ɔŋko Masedon. ² Nte ɛnjɛpɛrɛr atɔf njanɲko ma, k'ɛnjɛpɛs alɛnj bɛkɛc dɛmolɔku mɛlarɛm, k'ɛnder atɔf ɲa Kresi. ³ K'ɛyi di yɔf maas. Tɛm nte ɛnadɛfanɲ kɛyɛkti abɛla kɛko ka atɔf ɲa Siri ma, k'asɔnjɛ ko kɛcɛrɛ a aSuyif njantɛnjɛnɛ kɛyɔ kɔn pɛlɛc, k'ɛnjɛcɛm-cɛmɛnɛ kɛlukɛsɛrnɛ sɔ dɔpɔ da atɔf ɲa Masedon. ⁴ Afum anje njanacɛmbɛr ko ma, njanayɔnɛ: Sopateri wan ka Purus wɛka Bere, Aristarko ko Sekondu aka Tɛsaloni, Kayus wɛka Dɛrbɛ, Timote, Tikiko, ko Tirofimo aka atɔf ɲa Asi. ⁵ Afum akako njanayi su kirinɲ kɛko, ko njanɲko njakar su Torowas. ⁶ Ko sɛna nte mataka ma kɛsata ka cɛcom cɛtɔyɔ lɛbin menjɛpɛrɛr ma, ko sɛlɛk abil dare da Filipi. Mata kɛcamɛt disre ko sɛmbɛp ɲa dare da Torowas, ndɛ sɛnacɛpɛrɛnɛ mata camɛt-mɛrɛnj ma.

Kɛcɛpɛr kɛlɛpɛs ka Paul dare da Torowas

⁷ Tataka tɔcɔko-cɔko ta tataka tolɛksɛr, ko sɛlɔŋkanɛ kɛtɛpi ka kɛcom. Pol nwe pɛnamar kɛko dɔckɔsɔk ma eyi kɛlok-loku ɲa, k'ɔmbɔlsɛ molɔku hanɲ cɛk-cɛk. ⁸ Sɛlamp sɛlarɛm sɛnayi dɛndo dukulɔ da darenjɛ dadɔko sɛnalɔŋkanɛ ma. ⁹ Wɛtɛmp wɛlɔma pac-we ko Eyutik ɛnandɛ bɛnjɛkɛli ba wunder kɛrɔnj tɛm tatɔko Pol ɔnjɛ-lok-loku ma. Ko mɛrɛ mɛnjɛgbɛpɛrnɛ ko, k'ɛntɛmpɛnɛ kɛyɛfɛ dukulɔ dakɛrɔnj da maas. Anɲkɛlɛk ko, tɛtɛnjɛnɛ efi. ¹⁰ Ko Pol ɔntɔr, k'ɔŋko pɛsɛpɛnɛ ko, k'ɛlɛk ko dɛwaca, k'olɔku: «Ta pɛyi nu yama-yama. Eyi wɛyɛnj!» ¹¹ Nte Pol ɛmpɛ sɔ ma, k'ɛntɛpi kɛcom kɛsɔm, k'ɔŋɔpɔp sɔ molɔku mɔn hanɲ

dɔsɔka. Nte elip mɔ, k'ɔŋkɔ. ¹² K'anƙere wɛtemp wɛkakɔ pɛyi wɛyɛŋ, kɔ tɔyɔne tɛcɔpɛ bɛkɛc tɔpɔŋ.

Marant kɛyɛ Torowas haŋ Mileto

¹³ Sɛna, sananunƙene kɛlek abil kɛkɔ dare da Asɔs nde Pol ɛnaloku a sɛndekɔ-lek kɔ mɔ, bawo kɛroru k'ɛnafan kɛkɔ. ¹⁴ Nte ɛnabɛp su Asɔs mɔ, kɔ sɛlek kɔ kɛkɔ ka Mitilɛn. ¹⁵ Nte sɛyɛfɛ kɛcali dɛkɔba dɛndo mɔ, kɔ sɛmbɛrɛ dɔckɔsɔk Kiyɔ. Dɔckɔsɔk damɛrɔŋ kɔ sɛŋgbunɛne Samɔs, tataka ta maas kɔ sɛmbɛp Mileto. ¹⁶ Pol ɛnafan kɛcɛpɛr dare da Efesi takɛrɔŋ ta ɛŋcɛmbɛrɔs di-ɛ, nte tɔŋsɔŋɛ ta owon sɔ Asi mɔ. Yerusalem ɛŋc-bɛlkɛr kɛbɛp, kɔ tentam kɛyi-ɛ, a dɔsɔk da Pantɛkɔt dɛc-bɛp.

¹⁷ Tem nte ɛnayi Mileto mɔ, k'osom dare da Efesi kɛkɔ-wɛne kɔ abeki a kɛlonkane ka alaŋ aka di. ¹⁸ Nte ŋander kɛwe kɔn mɔ, kɔ Pol oloku ŋa nte: «Nɛŋcɛrɛ fɛp fonu tɔkɔ isumpɛr nu mɔ, kɛlek dɔsɔk dɔcɔkɔ-cɔkɔ nde iŋcɛmbɛr kɛcɛk atɔf ŋa Asi mɔ. ¹⁹ Imbɛce Wɛbɛ kɛtɔrɛ baŋca disrɛ, ic-bok, ic-tɔrɔ, bawo aSuyif ŋaŋc-fan kɛy' em pɛlɛc. ²⁰ Tes o tes tentam kɛtesɛ nu iloku nu ti fɔr ya afum kirin kɛkɔ haŋ dɛwɔlɔ wonu disrɛ, ali tin imɛŋkɛr fɛ nu. ²¹ K'ingbɛŋɛr sɔ aSuyif kɔ aKresi kɛsɛkpɛr bɛkɛc ŋakafɛle nnɔ Kanu kɛyi mɔ, ŋagbɛkɛr Wɛbɛ kosu Yesu kɛlaŋ.

²² Ndɛkɛl ɔŋ Amera ŋa Kanu ŋesekɛt' im, Yerusalem iŋkɔ. Iŋcɛrɛ fɛ nte tɔŋkɔ-bɛp im di mɔ, ²³ mɛne Amera Ŋɛcɛmpi ŋa Kanu ŋɔŋlok' im dare o dare nte: A kɛtɔrɔ k'inder, pabɛr' im dɛbili. ²⁴ Teta ina, mes ma ina darɔŋ meyi, tɛfan ta ina tɔyɔne kɛkɔtɛne kɛsom nke asom im mɔ, mes mme Wɛbɛ Yesu olɔk' im kɛyɔ mɔ fɛp m' ifan kɛyɔ, nte tɔyɔne kɛmentɛr sede sa toloku tɔtɔt kɔ kɛmar ka Kanu mɔ.

²⁵ Ndɛkɛl ɔŋ intas, iŋcɛrɛ a nɛfɔsɔ-nɛŋk im, nɛna fɛp aŋɛ inacɛpɛr kɛcam dɛbe da Kanu mɔ. ²⁶ Ilip kɛlɔku nu molɔku fɛp mme Kanu kɛnasom im kɛlɔku nu teta kɛyac konu mɔ. Kɔ nɛntɔyɔ ɔŋ tɔkɔ inatɛks' on mɔ, te mi teyi fɛ sɔ ti, ²⁷ bawo iloku nu mɛfan ma Kanu fɛp, ali tin imɛŋkɛr fɛ nu. ²⁸ Nɛkɛmɛrɛnɛ nɛna sɛrka kɛbɛp ka alaŋ aŋɛ ŋayi pɛmɔ yɔcɔl nye Amera Ŋɛcɛmpi ŋa Kanu ŋɔsɔŋ nu kɛkɛk mɔ. Nɛkɛmbɛrɛnɛ kɛlonkane ka alaŋ a Kanu, mecir mɔn yati mɔsɔtɔne ŋa. ²⁹ Iŋcɛrɛ a k'indekɛt-ɛ, afum alɛc ŋandɛtɔrɔs kɛlonkane konu pɛmɔ calma cawɛy-ɛyɛ nɛcɛ cɛmbɛrɛ cɛntɔdesak yɔcɔl mɔ. ³⁰ K'iŋcɛrɛ a alɔma nɛna daco yati ŋandɛyɛfɛ kɛlɔku yem, nte tɔŋsɔŋɛ acɛpɛɛ alaŋ ŋacɛme ŋa darɔŋ mɔ. ³¹ Nɛde nɛkɛmɛrɛnɛ, ta nɛpɛlɛr a meren mme maas pibi kɔ dan isak fɛ kɛlɔk' un damɛŋcɛr a nɛkɛmbɛrɛnɛ!

³² Ndɛkɛl ɔŋ isɔŋ nu Kanu kɔ toloku ta kɛŋaŋne kɔn. Toloku tatɔkɔ tentam kɛcɛpɛs' un bɛkɛc kɔ kɛsɔŋ on kɛ, nɛna aŋɛ ŋayɔne afum ɔn mɔ. ³³ Inafan fɛ pɛsam, inafan fɛ kɛma, inafan fɛ yamos ya fum. ³⁴ Nɛna yati nɛŋcɛrɛ a waca wem wawɛ w' imbɛce kɛten ka yeri yem kɔ ya afum aŋɛ iŋsole mɔ. ³⁵ Imɛntɛr nu a kɔ mɛŋbɛc tatɔkɔ-ɛ, mɛne nɛmar atɔyɔ fɛnɔntɛr. Mɛc-cɛm-cɛmne molɔku ma Wɛbɛ Yesu, nkɔn nwe ɛnaloku: «Kɛpɔcɛ kɛŋcɛpɛr kɛsɔtɔ.» »

³⁶ Nte Pol elip kɛlɔku molɔku mamɔkɔ mɔ, k'ɛŋcɛp suwu kɛtɔla Kanu kɔ ŋa fɛp faŋan. ³⁷ Afum fɛp kɛbok disrɛ ŋanɛpsɛrɛnɛ Pol dɛkilim ŋac-cup kɔ, ³⁸ nɔnɔfɔr dɛnananƙane kɛyi ŋa nte Pol ɛnaloku a ŋafɔsɔ-nɛŋk kɔ mɔ. Nte telip mɔ, kɔ ŋaŋcɛmbɛr kɔ nde dɛkɛtɛnta.

21

¹ Nte sɛmbanɔrɛnɛ nja mɔ, kɔ sɔyɛkti abɛla kɛkɔ ka Kɔs. Dɔckɔsɔk kɔ sɔnjɛpɛr sɔ han Rodu, kɔ sɔyɛfɛ dɛndo kɔ sɔnjɔ dare da Patara. ² Nte sɛmbɔp di abil nje nɛɲɔ-cali kɛba kɛkɔ ka ntende atɔf nja Fenisi mɔ, kɔ sɛmbɛkɛ nji, kɔ sɔnjɔcali. ³ Sɛnadetɛfɛrne Sipɔr, kɔ sɛsak si kɛca kɛmeriya, kɔ sɔnjɔ kɛca ka atɔf nja Siri, kɔ sɔnjɔ sɔpɛ dare da Tir nde pɛnamar abil nɔtore ca yɔkɔ nɛnayɔ disrɛ mɔ. ⁴ Nte sɛnabɔp di acɛpsɛ a Yesu mɔ, kɔ sɔyi di mata camɛt-mɛrɛn. Kɛcɔnɔs ka Amɛra nja Kanu disrɛ kɔ njanɔgbinɔr Pol a ta pɔpɛ Yerusalem. ⁵ Nte kiyi kosu dɛndo kɛnalip mɔ, kɔ sɔnjɔ. Kɔ alɔn fɔp njanɔcɛmbɔr su, kɔyɛfɛ aran kɛbɔp awut han kɔ sɔwɔr dare disrɛ, kɔ sɔnjɔ sɛcɔp suwu dɛndo dɛgbɛp kɛtola Kanu. ⁶ Nte sɛnalembɔrɛnɛ nja mɔ, kɔ sɛmbɛkɛ debil, kɔ nja njalukus ndaranjan.

⁷ Kɔ sɛna, kɛlɔpɔs kosu kɛkɔt kɔ sɛmbɛkɛ dare da Tir kɛkɔ ka dare da Pɔtolemay. Nde sɛnakɔ sɔyif awɛnɔc asu nja alɔn mɔ, kɔ sɔnjɛpɛrɛnɛ di dɔsɔk din. ⁸ Dɔckɔsɔk dɔ sɛnayɛfɛ di kɛkɔ dare da Sesari. Dɛndo sɛnabɛrɛ kɛlɔ ka Filip, wɛcam ka toloku tɔtɔt, nwe ɛnayɔnɛ wɛkin ka afum camɛt-mɛrɛn anɛ anayɛk-yɛk Yerusalem mɔ. Kɔ sɔnjɛpɛrɛnɛ dɛndo mata camɛt-mɛrɛn. ⁹ Filip ɛnayɔ awut aran manɔkɛle anɛ njanatɔ-cɛrɛ arkun mɔ, anɛ njanɔ-cɔnɔk moloku mme Kanu kɛnɔc-mar nja kɛcam mɔ.

¹⁰ Nte sɛnanyi di mataka mɛlarɛm mɔ, kɔ sayibɛ sɛlɔma sɛntɔr dare da Sesari kɔyɛfɛ ka atɔf nja Yude, pac-we kɔ Akabus. ¹¹ Nte ɛnɔ-der nno sɔyi mɔ, k'ɛlɛk bɛlɛt ba Pol, k'ɔnɔkotnɛ wɛcɛk kɔ waca. K'oloku: «Nɛcɛnɔkɛl nte Amɛra Nɛcɛmpi nja Kanu nɔloku mɔ: Fum nwe ɔyɔ bɛlɛt bambɛ mɔ, tante tɔ abɛ aSuyif alɔma njanɛkot kɔ Yerusalem, njabɛr kɔ atɔyɔnɛ Suyif dɛwaca.»

¹² Nte sɛne toloku tatakɔ kɔ afum akɔ njanayi su kɛsɛk mɔ, kɔ sɛlɛtsɛnɛ Pol ta pɔpɛ Yerusalem. ¹³ Mba kɔ Pol oluksɛ su: «Ta ake tɔ nɛmbɔkɛ, nɛsɔn'ɛm abɛkɛc kɛlɛcɛ-ɛ? Iwɔsɛ kɛkɔt kem, iwɔsɛ sɔ kɛfi kem Yerusalem teta tewɛ ta Wɔbɛ Yesu.» ¹⁴ Nte anasɛp kɔ antɔ-tam Pol dɛmoloku mɔ, kɔ sɔnjɛc kɔ. Kɔ sɛntɔla: «Kanu kɛsɔnɛ tɛfan ta Wɔbɛ teyi!

¹⁵ Nte sɔnjɛpɛrɛnɛ mataka mamɔkɔ dare da Sesari mɔ, kɔ sɛlɔmpɔsɛnɛ, kɔ sɛlɛk dɔpɔ kɔpɛ ka Yerusalem. ¹⁶ Kɔ sɛsol kɔ acɛpsɛ a Yesu alɔma kɔ sɛnder kɔyɛfɛ ka dare da Sesari. Kɔ njanɔkɛkɛrɛ su nda fum wɛlɔma nwe pɛnamar sɔyi ndɔrɔn mɔ, pac-we kɔ Manasɔn. WɛSipɔr ɛnayi, ɛnayɔnɛ wɛcɛpsɛ wɛka Yesu darɔn kɔyɛfɛ nte pɛnawon mɔ.

Pol ndena Sak

¹⁷ Kɛbɛrɛ kosu Yerusalem, kɔ awɛnɔc asu nja alɔn nɛselɛnɛ su pɛbotu disrɛ. ¹⁸ Dɔckɔsɔk kɔ sɛsol kɔ Pol, kɔ sɔnjɔ ndena Sak. Kɔ abeki a kɛlɔnɔkanɛ ka alɔn a Yerusalem fɔp nambɔpsɛnɛ dɛndo. ¹⁹ Kɔ Pol ɛfaynɛ nja, k'ɛyɛfɛ kɛlɔmɛr nja tin tin mes fɔp mme Kanu kɛnamar kɔ kɔyɔ aSuyif dacɔ mɔ.

²⁰ Nte njalip kɛcɛnɔkɛl Pol mɔ, kɔ nɔyɛk-yɛkɔs Kanu. Kɔ njaloku Pol: «Mɛmɔmɔn, wɛnɔc kosu, afum asu wul wɛlarɛm nɔyɔnɛ alɔn Yesu nɔsumpɛrɛnɛ sɔ sariyɛ waca mɛrɛn. ²¹ Awa aSuyif alɔma nɛcɛm-cɛmmɛ kɛnɛ a kɛtɛkɛ kam disrɛ a mɛloku aSuyif anɛ nɔyɔ afum acuru dacɔ mɔ a nɔsak sariyɛ sa Musa: Ta nɔkɔnɔc awut, ta nɔcɛmɛ mɔyɔ mɔkur ma aSuyif darɔn. ²² Cɛkɛ c' andɛyɔ-ɛ? Bawo njanɔkɛ-ne a mɛnder nno. ²³ Awa mɔyɔ tɔkɔ sɛndɛlok' ɛm mɔ. Sɔyɔ nno arkun manɔkɛle anɛ njanasɔnɔ Kanu temɛr mɔ. ²⁴ Mɛlɛk nja, nɛkɔ kɛlɔ kɔpɔnɔ ka Kanu, mɛsɔkɛsɛnɛ kɔ nja. Kɔ mɛwɔsɛ-ɛ, mɛlɛk kɔwɔrɛ pɛsam pa kɔway kɛnan ka kɛlɔnɛ, nte tɔnɔnɛ nɔfɔnnɛ sɛbɔmp mɔ. Ti disrɛ fɔp fɛndɛtam kɛcɛrɛ a mɛs mɔkɔ asɔnɛ nja kɛlɔnɔ tetam mɔ fɔp mɔyɔnɛ fɛ kanɔcɛ, a mɛna sɔ yati mɛlɛlɛs teta sariyɛ sa Musa. ²⁵ Nte tɔyɔnɛ ta atɔyɔnɛ Suyif anɛ nɔyɔnɛ alɔn mɔ, sɛnɔnɔk fɔ

pantese kacice na reka kaboce na tony: A ta nasom sem nye alonhene molom mo, ta nadi mecir, ta nasom sem nye antofay mera mo, ta nasumpar dalako.»

²⁶ Dackasok ko Pol elek afum aye, ko nanor kasokasne, k'emberere kelo keron ka Kanu disre, k'onko pabonk d'asok nde kasokasne k'anan kandelip mo, ko d'asok nde andelonhene nwe o nwe mo.

Kasumpar ka Pol nde kelo keron ka Kanu disre

²⁷ Dakalapasar da mataka mamako camet-meron, nte aSuyif aloma aye nyayefe atof na Asi nanank Pol kelo keron ka Kanu disre mo, ko nampene bakac ya afum fap, ko nasumpar ko. ²⁸ Nac-kule-kule: «Arkun a Yisrayel, nader namar sul Wakawe entakse afum fap k'efo o k'efo toko tantotese afum asu, sariye sosu, ko nno k'efo kanke mo! Ali aKresi embersene na nno kelo keron ka Kanu, k'eyik-yikas k'efo kasoku kanke!» ²⁹ Nanabokene nte bawo t'oko-oko nananank Pol ko Tirofimo waka Efesi nasol dare disre, ko nanjem-cemne a Pol enabersene ko kelo keron ka Kanu disre.

³⁰ Ko dare mal-mal dey yama-yama, ko afum nyayefe waca fap ko nasumpar Pol, ko nalinas ko kawurene abanja na kelo keron ka Kanu disre, k'anjanas cumba katina. ³¹ Nte nanayi k'asap kadif ko mo, k'anjo paloku wabe wasodar waRom a payama-yama peyi Yerusalem fap. ³² Gbanjana baboko ko wabe wasodar w'eron nwe elek asodar ko abe anjan aloma ko nyayekse k'eko di. Nte aSuyif nanank asodar aye ko abe anjan mo, ko nasak kasut Pol.

³³ Ko wabe w'eron wasodar nwe ononhene, k'osumpar Pol, k'osom a pakote ko gbekce meron. K'eyif fum nwe onone mo, ko toko oyo mo. ³⁴ Kanay kanjo daco, aloma nac-kule nte, ako nac-kule toko. Nte enader payi on ta enne tolom o tolom teta payama-yama papoko mo, ko wabe oloku a pakekare Pol dakadire da asodar. ³⁵ Nte Pol embap dakusnja mo, ko asodar nasipne ko, bawo nananesene ko palec poko afum nanafan k'ayo ko mo. ³⁶ Kanay ka afum kanacame Pol daron, nac-kule: «Pamalok ko!»

Pol kayacne kan damoloku

³⁷ Tem nte anadeko-fan ko kabersene dakadire da asodar mo, ko Pol eyif wabe wasodar caKresi: «Anjos'em kalok' am tes toloma ba?» Ko wabe eyif ko: «Man'are kacap caKresi ba? ³⁸ Bafu waMisira mayone, wako entep kac-onne payama-yama kayi mo, makere adifat afum wul man'ale (4000) nde dat'egbere ba?»

³⁹ Ko Pol oloku: «Awoh! Ina, waSuyif iyone, dare da Taras atof na Silisi ankom im, fum waka dare d'eron de! Intol' am, mawose ilok-lokar afum.»

⁴⁰ Ko wabe wasodar owose ko ti. Ko Pol empe k'enjame dakusnja, k'efek afum k'aca. Ko afum fap nanank, k'olok-lokar na caArame, kusu ka aSuyif aka di.

22

¹ «Awehc im ana, Abek'em ana!» Pol on-c-loku, «N'onk'ol on moloku mme iyo meyacne mo.» ² Nte nane pac-c'apar na kusu k'anan caArame mo, ko panankane k'ayo yen.

K'oloku: ³ «WaSuyif iyone, pakom im dare da Taras, atof na Silisi. Mba nno dare dande d'andusum im n'ona Kamaliyel nwe afum fap nan'are mo. Nwe entaks' em bel-bel sariye sa atem asu mo, k'inasumpar so teta Kanu bel-bel ko abekac fap, pamo tante payi nana so moko mo. ⁴ K'inatras afum aloma aye nanacame d'apo da Yesu dande daron mo han ko nafi. K'injot aran ko arkun, k'imber na dabili. ⁵ W'olonhene w'eron ko abeki a dotof fap nyone at'enne aka ti.

Inasɔtɛr ɲa reka kɛkene afum em aka Damas, nde iɲc-kɔ kɛkɔ-sumpɛr alan akɔ ɲanayi di mɔ, ikɛrɛ ɲa fɔr ya abɛ kirij nde Yerusalem pakɔ-sut.

Pol ɔlɔm tɛcɛmɛ tɔn dɔpɔ dɔtɔt

⁶ Dɔpɔ inayi ic-lɔtɛrne Damas, daɲ peɲ, gbɛɲcana babɔkɔ, kɔ pɛmot pɔpɔɲ pɛyɛfɛ dareɲc kɔ peɲkel im pɔwanɲkɛra. ⁷ K'intɛmpɛnɛ dɛntɔf, k'ine dim nde dɔɲc-lok' im: «Sol, Sol, ta ake tɔ mɔntɔrs' em-ɛ?»

⁸ K'iyif: «Wɛbɛ, mɛna an'ɔfɔ-ɛ?»

K'olok' im: «Ina, Yesu wɛka Nasaret iyɔnɛ, nwe mɛna mɛyi kɛtɔrɛs mɔ.»

⁹ Afum aɲɛ sɛnasol mɔ ɲananɛɲk pɔwanɲkɛra papɔkɔ bel-bel, mba ɲanane fɛ dim da nwe oɲc-lok-lokɛr im mɔ.

¹⁰ K'iyif kɔ: «Cɛke cɔ pɛmar iyɔ-ɛ, Wɛbɛ?»

Kɔ Wɛbɛ olok' im: «Mɛyɛfɛ, mɛkɔ dare da Damas, dɛndo aɲkɔlok' ɛm tɔkɔ pɛmar' ɛm kɛyɔ mɔ fɔp. ¹¹ Mba nte pɔwanɲkɛra pa pɛmot papɔkɔ pɛnasɔɲ' em kɛtɔ-nɛɲk mɔ, afum akɔ sɛnasol mɔ ɲasumpɛr im kɛca kɔ ɲaɲkɛkɛr' em haɲ kɔ imberɛ Damas.

¹² Mba fum wɛlɔma ɛnayi di pac-we kɔ Ananiyas, pɛcɛmɛ tɛfan ta Kanu darɛɲ pɛmɔ tɔkɔ sariyɛ sɔlokɔ ti mɔ. Nwe aSuyif aɲɛ ɲanandɛ di ɲanacɛrɛ kɔ dɔtɔt amera mɔ. ¹³ Kɔ Ananiyas ender nɔɔ iyi mɔ, k'ɛɲɔɔm' em kɛsɛk, k'olok' im: «Sol, wɛɲc im, mɛluksɛrnɛ sɔ kɛnɛɲk.» Gbɛɲcana babɔkɔ k'inɛɲk nkɔn Ananiyas.

¹⁴ Kɔ Ananiyas olok' im: «Kanu ka atem asu kɛsɔɲ ɛm kɛcɛrɛ ka tɛfan tɔn, mɛnɛɲk Wɛlɔmpu, mɛnɛ sɔ dim dɔn, ¹⁵ bawo mɛndɛkɔ-yɔnɛ kɔ sedɛ fɔr ya afum fɔp kirij ta nte kɔ nte mɛnɛ sɔ mɔ. ¹⁶ Ndekɛl oɲ ta ake tɔ mɛyi kɛwɔnɛ-ɛ? Mɛyɛfɛ mɛyɔ pagbɔt ɛm dɛromum tɛta Kanu, payak' ɛm kiciya kam kɛwe ka Wɛbɛ disrɛ.»

Kɛsɔm ka Pol decikɛra

¹⁷ Nte ilukus Yerusalem mɔ, ic-tola nde kɛlɔ kɛpɔɲ ka Kanu, kɔ kɛnɛɲk kɛnder im kɛyɛfɛ dareɲc. ¹⁸ Ti disrɛ, k'inɛɲk Wɛbɛ Yesu, nwe ɛnalok' im: «Mɛkufɛ mɛwɔr Yerusalem, bawo ɲafɔdewosɛ kɛnɛ sedɛ sɛkɔ mɛsumpɛr tetem mɔ.»

¹⁹ K'ilokɔ kɔ: «Wɛbɛ, ɲaɲcɛrɛ a iɲc-kɔ dɛwɔlɔ wa dɛkɛtola da aSuyif, ic-sut, ic-bɛr afum dɛbili aɲɛ ɲanalan tetam mɔ. ²⁰ Nte analɔɲ mecir ma sedɛ sam Etiyɛn mɔ, ina wɛkawɛ yati inayi di, kɔ mes marɲan mɔmbɔt im. In' ɛnameɲkɛ akakɔ ɲanadif kɔ mɔ yati yamos.»

²¹ Mba kɔ Wɛbɛ olok' im: «Mɛkɔ! Pɛbɔlɛ pɔ ina indesom ɛm, nde atɔyɔnɛ Suyif ɲayi mɔ.»»

Pol kɔ wɛbɛ wɛsɔdar wɛRom

²² Afum ɲanacɛɲkɛl kɔ haɲ tɛm nte ɛnalokɔ tolokɔ tatɔkɔ mɔ, mba ndekɛl oɲ kɔ ɲampɛnɛ sim ɲac-loku: «Pamɛlɛk kɔ! Ta pasak fum pɛmɔ wɛkawɛ pɛyi doru.»

²³ Kɔ ɲaɲkule-kulɛ, kɔ ɲaɲgbal suma sɛɲan kɔ ɲalɛm kɛbɔf dareɲc. ²⁴ Kɔ wɛbɛ wɛsɔdar wɛRom osom asɔdar ɔn a pɛbɛrsɛnɛ kɔ dɛkɛdirɛ daɲan. K'olokɔ a pasut Pol nte tɔɲsɔɲɛ pɔlokɔ-loku, pɛcɛrɛ tɛ tɔkɔ ɔyɔ nte tɔsɔɲɛ afum kɛkulɛ-kulɛ tetɔn mɔ. ²⁵ Nte anakot Pol kɛkɔ sut kɔ mɔ, kɔ Pol eyif wɛbɛ wɛsɔdar wɛkɔ ɛnayi di mɔ: «Awos' am kɛsut wɛkom wɛRom nwe antɔkiti mɔ ba?»

²⁶ Nte wɛbɛ wɛsɔdar nwe ene tolokɔ tatɔkɔ mɔ, k'ɔɲkɔ pɛyif wɛbɛ wɛsɔdar wɛpɔɲ, pɛc-loku: «Cɛke mɛndeyɔ-ɛ? Wɛkom wɛRom ɔfɔ.»

²⁷ Kɔ wɛbɛ wɛpɔɲ wɛsɔdar wɛRom ender k'eyif kɔ: «Mɛlok' im kanɛɛ, wɛkom wɛRom mɛyɔnɛ ba?»

Kɔ Pol owosɛ: «ɛy.»

²⁸ Kò wəbɛ wəpɔŋ wəsɔdar wəRom nwe oloku sɔ: «Ina, pəsam pɛlarəm p' isɔtəne kəyɔne ka wəRom!»

Kò Pol oloku: «Ina, aŋkom em ti kəkome dəm.»

²⁹ Gbɛŋcana babəkò, akò pənamar ŋasɔŋe Pol kəlɔk-loku mɔ ŋambɔle, kò wəbɛ wəsɔdar enese, kəcərə a wəkom wəRom yati sɔŋe k'anjot.

Pol nde fɔr ya aboc kiti kirinj

³⁰ Dɔckɔsək wəbɛ wəka asɔdar nwe pəfan kəcərə tes təkò aSuyif akako ŋambɔŋɛ Pol mɔ, k'oloku a pasikali kò, k'oloku sɔ alɔŋne apɔŋ kò aboc kiti aSuyif fəp kəlɔŋkanɛ. Kò wəbɛ ɛŋkɛrɛ Pol k'ɛŋcəmbər kò fɔr yaŋan kirinj.

23

Pol kəyacne kən nde fɔr ya aboc kiti kirinj

¹ Pol pəgbətne aboc kiti aSuyif aŋɛ, k'oloku: «Kò ina, awɛŋɛ im aŋa, amera ŋɔsoku pɛs ŋ' injkɔtɛne fɔr ya Kanu kirinj haŋ məkò.» ² Ananiyas wəlɔŋne wəpɔŋ oloku akò ŋanayi Pol kəsək mɔ a ŋafer kò kəca dakanɟa. ³ Kò Pol oloku kò: «Kanu kəndesut' əm, məyɔne pəmɔ damba dete nde aŋcɛm alom ŋefer mɔ! Mənde nno məc-kit' im pəmɔ təkò sariye səlɔku mɔ, mba məc-loku a pasut em, təkò sariye səmɔne mɔ!»

⁴ Afum akò ŋanayi di mɔ, ŋaloku: «Wəlɔŋne wəpɔŋ ka Kanu məyi sɔ kəlɔməs ba?»

⁵ Kò Pol olukse ŋa: «Awɛŋɛ im aŋa, injcərə fɛ a nkən ɔyɔne wəlɔŋne wəpɔŋ. Ito aŋcic kitabɔ disrɛ: «Pəmar fɛ məlɔməs wəkirinɟ wəka afum am.»*»

⁶ Nte tenayɔne a alɔŋkanɛ ŋanayi kəsək kin aSadisi kò kəŋkò aFarisɔ mɔ. Kò Pol ɛyɛfɛ k'ɛmpɛne dim dəndo aboc kiti ŋaŋc-yifət kò mɔ: «Awɛŋɛ im aŋa! Ina sɔ, wəFarisɔ iyɔne, wan ka aFarisɔ! K'əŋcəmbər im kəkiti-ɛ, kəlɔŋ kem a afi ŋandeyɛfɛ defi kəsɔŋe ti!» ⁷ Nte Pol oloku moloku maməkò mɔ, kò kəgbəkəlɛne kəyi aFarisɔ kò aSadisi daco, kò kəgbeyɛne kəyi. ⁸ Kò aSadisi ŋaloku a kəyɛfɛ defi kəyi fɛ, melekɛ meyi fɛ, yɔŋk kò arkifin yeyi fɛ. AFarisɔ kəca kəŋan, ŋanalanɟ a maməkò fəp meyi doru.

⁹ Kò sim səmpɛ haŋ, kò atəkse sariye kəca ka aFarisɔ ŋayɛfɛ kò ŋambupərə pəpɔŋ, ŋac-loku: «Səŋŋk fɛ nte o nte tɛlɛc nno fum wəkawe eyi mɔ! Aŋcərə fɛ: Təlɔma ŋɔŋk, kò pəyɔne fɛ ti-ɛ, melekɛ molok-lokər kò.» ¹⁰ Nte kəgbəkəlɛne kəŋc-ɔŋne oŋ kəcɔŋne dəm kirinj mɔ, kò wəbɛ wəsɔdar wəpɔŋ enese a ta ŋawatəri-watəri Pol, k'oloku asɔdar a ŋator ŋakò ŋalɛk Pol ŋalukse kò nde asɔdar ŋandirɛ mɔ.

¹¹ Dɔckɔsək pibi kò Wəbɛ Yesu ender Pol kəŋŋk disrɛ, k'oloku: «Məbɔŋsɛ! Təkò mənayɔn' em sede fɔr ya aboc kiti nde Yerusalem mɔ, mɛnɛ məkò sɔ məyɔn' em si Rom.»

Kəsək kədif ka Pol

¹² Nte dec dəsək mɔ, k'aSuyif alɔma ŋasek kədif Pol, kò ŋantəŋne kəsɔŋɛne temer kətɔ-di yeri, kətɔ-mun haŋ ŋac-lip ti. ¹³ Afum aŋɛ ŋanasek kədif Pol kəŋkò mɔ, ŋaŋc-kò haŋ ŋacɛpər afum wəco maŋkəle. ¹⁴ Kò ŋaŋkò ŋabəp alɔŋne apɔŋ kò abeki a dɔtɔf kəkò-loku ŋa: «Səsɔŋɛne temer kətɔ-di peri ta səntalip kədif Pol-ɛ. ¹⁵ Nəna oŋ ndɛkəl kəbəp ka aboc kiti aSuyif, nəkò nətola wəbɛ wəsɔdar pəkɛrɛ nu Pol pəmɔ nte nəŋfan kəmɔmən tətɔn bel-bel mɔ. Səna səŋcəme səc-kar kədif kən ta ɛntabəp un-ɛ.»

¹⁶ Nte wan ka wəkire ka Pol ene pac-loku toloku ta kəcərə kò towul pɛdife pɔn mɔ, k'ɔŋkò nde asɔdar ŋandirɛ mɔ, k'ɛmbɛrɛ k'oloku ti Pol.

* 23:5 «Pəmar fɛ məlɔməs wəkirinɟ wəka afum am.» Ex. 22:27

17 Kɔ Pol ewe wəsɔdar wəpɔŋ wələma k'oloku kɔ: «Məsɔle wətəmp nwe məkene kɔ wəbe wəsɔdar wəRom, bawo efaŋ kəsɔŋe kɔ kəcərə toloku tələma.»

18 Kɔ wəsɔdar wakakɔ elɛk kɔ, kɔ ŋaŋkɔ ndena wəbe wəsɔdar wəRom.

K'oloku kɔ: «Kelmani Pol ew' em k'olok' im a iker' am wətəmp wəkawɛ, a efaŋ kəsɔŋ' am kəcərə toloku tələm.»

19 Kɔ wəbe wəsɔdar wəRom osumpər kɔ kəca kɔ ŋawurne kəsək. K'eyif kɔ: «Ake toloku tɔ məyɔ nte məfaŋ kələk' im mɔ-ɛ?»

20 Kɔ wətəmp nwe oloku: «ASuyif aləma ŋantəŋne a ŋawer əm alna Pol mətorɛne ŋa kɔ ndena aboc kiti aSuyif, pəmɔ nte ŋaŋfaŋ kəyifət kɔ ŋaməmən tetən bel-bel mɔ. 21 Mba məsɛp ta ŋatam əm dəmoloku de! Bawo afum wəco maŋkələ kɔ tələm ŋa daco ŋayi kəcərə Pol towul pədife pɔn. Ŋasɔŋene temer kətɔ-di yeri, kətɔ-mun ta ŋantanim kɔ-ɛ. Tɛm tante ŋalip kələmpəsne. Kəwose kam gbəcərəm kɔ ŋayi kəkər.»

22 Kɔ wəbe wəsɔdar wəRom emɛŋkəs wətəmp nwe a ta pələmər sɔ nwe o nwe toloku tatəkɔ oloku kɔ mɔ, k'esak kɔ, k'ŋkɔ.

Pol nde fɔr ya wəbe Felikəs kirij

23 Kɔ wəbe wəsɔdar wəRom ewe asɔdar ɔn apɔŋ mɛrəŋ, k'oloku ŋa: «Nələk asɔdar masar mɛrəŋ (200), ayɛksɛne fələs wəco camət-mɛrəŋ, kɔ atəmpər mbəŋcəran masar mɛrəŋ (200), ŋalompəsne kəkɔ ka Sesari pibi-ana.

24 Nələmpəs sɔ fələs, nte tɔŋsɔŋe pakene wəbe Felikəs Pol pəyi wəyɛŋ mɔ.»

25 Kɔ wəbe wəsɔdar wəRom eŋcice Filikəs areka ŋŋe ŋenaloku nte mɔ:

26 «Ina, Kolodu Lisiyas, iŋcic' am areka ŋaŋe mənə wəbe kem Felikəs, ic-yif əm.

27 Wərkun wəkawɛ, aSuyif aləma ŋalɛk kɔ ŋac-kɔ kənim. Mba alok' im a wəkom wəRom ɔfɔ, it' ɔsɔŋ em kəder kɔ asɔdar em kəbənər ŋa kɔ. 28 Nte ifaŋ kəcərə tes nte amboŋcɛ kɔ mɔ, k'intorɛne kɔ nde aboc kiti ŋaŋ ŋayi mɔ.

29 K'inəŋk, k'amboŋcɛ kɔ tes-ɛ, kəgbəkələne kɔ nke kəŋkotərəne sariyɛ sənjan mɔ, mba ali tes eləsər fɛ nte pəmar padife kɔ, kɔ pəyɔne fɛ ti-ɛ, pəbɛr kɔ dəbili mɔ.

30 Nte alok' im kəsək kədif ka wərkun wəkawɛ ɔŋ mɔ, itɔ iŋken' am kɔ katina. K'ilokɛne amboŋcɛ ɔn tes, ŋakɔ ŋabokɛne tetən nɔn mənə məyi mɔ. Dənda ɔfɔ lɔŋtaŋ.»

31 K'asɔdar ŋayɔ pəmɔ tatəkɔ wəbe kəŋan ɛnasom ŋa mɔ. Kɔ ŋalɛk Pol kɔ ŋaŋkəkərə kɔ pibi disrɛ haŋ Antipatiri. 32 Dɔckɔsək kɔ asɔdar aləma ŋaluksərne nde ŋandirɛ mɔ, kɔ ŋasak ayɛksɛne fələs ŋakəkərə kɔ. 33 Nte ŋambərə Sesari mɔ, kɔ ŋasɔŋ areka ŋaŋkɔ Felikəs wəbe ka dətɔf, kɔ ŋamentər kɔ Pol. 34 Nte wəbe ka dətɔf elip kəkaraŋ areka ŋŋe mɔ, k'eyif Pol wəka atɔf ŋere ŋ'ɔyɔne-ɛ. Nte ene a wəka Silisi ɔyɔne mɔ, 35 kɔ wəbe Felikəs oloku: «Indeɛŋkəl əm kɔ aboŋcɛ am tes ŋənder-ɛ.» K'osom a pacanər Pol nde bili bəkɔ benayi nde abanɔka ŋa wəbe Herodu mɔ.

24

Ambonɔcɛ Pol mes

1 Nte mata kəcəmət mɛŋcɛpər mɔ, kɔ wələŋne wəpɔŋ Ananiyas ontɔr kɔ abeki a dətɔf aləma kɔ wəgbəkələne wəkin pac-we kɔ Tertulu. Kɔ ŋaŋkɔ ŋabokɛne nɔn wəbe wəka dətɔf eyi mɔ teta Pol. 2 Kɔ wəbe ka dətɔf osom k'awe Pol, kɔ Tertulu ɔŋcɔp moloku mən nte: «Wəbe, mən' ɔsɔŋe nte sayine bəkək yoforu mɔ. Kəkətɛne dəbe kam kətɔt, kɔ kəsəkpər ka mes mələma teta atɔf ŋosu ŋaŋe, bawo mənayay ŋi nte tender mɔ. 3 Wəbe Felikəs wələlɛs kosu, sənɔsɔ

pətəp pəpəkə tēm fəp kə mofə fəp. Sənyek-yekəs' am ti. ⁴ Mba nte intəfanj kələkər əm tēm telarəm mə, it' intolan' am kəcəŋkəl su abəkəc nətət disre tēm tepic.

⁵ Səŋkəkce a fum wəkawē wəbərəs afum dacə əyənē, nkən əŋsəŋe aSuyif fəp kəgbəkələne doru mofə fəp. Wəkiriŋ wəka kəgba ka afum a Nasarət əyənē. ⁶⁻⁷ Ənafan yati kəyik-yikəs kələ kəpəŋ ka Kanu, itə sənəsumpərə kə. ⁸ Məna Wəbē məntam kəyifət kə, mətən kəcərə kə pəyənē fə a təkə səmbəŋce kə mə kaŋce kə-ε.»

⁹ Kə Asuyif aŋe ŋanayi di mə, ŋambaŋe Tertulu, kəc-loku: «Itə teyi yati!»

Pol fər ya Felikəs kirin

¹⁰ Nte wəbē ka dətəf efək Pol kəca a pələk-loku mə, kə Pol oloku nte: «Wəbē, iŋcərə a meren mələrəm mə məyi atəf ŋaŋe məc-kiti. Kələŋ kaŋkə disre k'indelokən' am kəyəc kem. ¹¹ Təntəcəpər fē mata wəco kə mērəŋ nte impē dare da Yerusalem kəkə-kor-koru Kanu, məntam ti kəyifət. ¹² Ambəp f'em kələ kəpəŋ ka Kanu, ambəp f'em dəkələ ka dəkətola Kanu da aSuyif, ambəp f'em dare disre səc-gbəkələne kə fum, kə pəyənē fē ti-ε, ic-gbiŋər afum kəyefərəne. ¹³ Ŋafətam sə kəc-məntər əm kaŋce ka tes təkə ŋambəŋc em mə. ¹⁴ Kaŋce intam kəwəse nno fər yam kirin a Kanu ka atem em k'iŋkor-koru, k'iŋcəmə dəpə da Wəbē darəŋ nde ŋa ŋaŋcəm-cəmnē a yem yə mə. Mba ina ilan nte o nte aŋcic dəkಿತabu Tawureta Musa kə Sayibē-e mə. ¹⁵ Iŋgbəkər teta Kanu tələma amera, nte ŋa abəŋc' em mes ŋa sə ŋaŋgbəkər mera mə: It' əyənē a Kanu kəndeyekti afi, alompū kə atələmp. ¹⁶ It' əsəŋe nte ina sə iŋsep tēm fəp kəkətənē amera nətət fər ya Kanu kə afum kirin.

¹⁷ Nte meren mələrəm məncəpər mə, k'inder nno Yerusalem kədəmar afum em, k'iləŋənē sə domun. ¹⁸ Kə ŋaŋkə ŋabəp im ic-səkəsne kələ kəpəŋ ka Kanu disre, bafə afum ŋaləŋkanē di, bafə pəc-gbəkələne. ¹⁹ Mənē aSuyif a atəf ŋa Asi aləma akə ŋanayi di mə, ŋa ŋə pəmar kəder nno məyi mə ŋac-bəŋc' em mes, kə pəyənē fə a ŋantəmpər em mi-ε. ²⁰ Kə pəyənē fē ti-ε, afum akanje ŋaloku tes təc nte aboc kiti a kələ kəpəŋ ka Kanu ŋananəŋk im nte ŋanakit' im mə. ²¹ Mənē pəyənē toloku təkə inalokē dim dəpəŋ, icəmə ŋa dacə mə de: «Teta kədəyefē defi nke ilan mə, k'aŋcəmbər' im məkə kiti nno fər yam kirin-ε!»

²² Tənabəp paloku Felikəs bel-bel mes ma dəpə da Wəbē Yesu, k'olukəsē kiti dəsək dələma, pəc-loku: «Kə wəbē wəsədar wəRom Lisiyas endeder-ε, indemənt tes tonu.» ²³ Kə wəbē ka dətəf oloku wəsədar a pəcəŋər kə, mba ta pəkot kə, ta pəmənē sə afum ən kəmar kə mes mələma.

Pol fər ya Felikəs kə Durusil kirin

²⁴ Nte mataka mələma məncəpər mə, Felikəs ŋasol kə wəran kən, Durusil, wəSuyif enayi, kə ŋander, kə ŋasom pəkə-we Pol. Kə ŋaŋcəŋkəl kə kələku ka kələŋ kən Yesu Krist. ²⁵ Mba nte Pol enatəfərnənē moloku mənt teta pələmpu, teta kəsumpərne, kə kiti nke kəndeder mə, kə kənesē kəyi Felikəs. K'oloku Pol: «Pəntəŋne məkə tantē. Məkə kərəsna. K'indəsətə tēm-ε, indəsə w' am.» ²⁶ Felikəs enafətəma a Pol əŋkəsəŋ kə pəsam. It' ŋəc-soməsē tēm fəp, pəkə-wənē kə Pol ŋaloku-loku.

²⁷ Kə ŋayi ti disre haŋ kə meren mērəŋ məncəpər, k'asəkpər Felikəs dəbē, k'andəs Pərsiyus Fəstus. Mba nte Felikəs enafan kəbətəs abe aSuyif mera mə, k'əsak Pol dəbili.

¹ Kɛdɛs ka Fɛstus dɔcɔm da dɛbɛ tataka ta maas, k'ɛyɛfɛ dare da Sesari kɛkɔ ka Yerusalem. ² Alɔŋnɛ apɔŋ kɔ afum alɛl a dɔtɔf aSuyif ŋaŋkɔ ŋabokɛnɛ nnɔ eyi mɔ, tɛta Pol. ³ Kɔ ŋaŋgbɛc ŋac-tola Fɛstus kɛmar kɛŋan pakɛrɛ Pol Yerusalem, mba kɔ ŋalompɛs towul mpɛ ŋantam kɛdifɛ Pol dɔpɔ mɔ. ⁴ Kɔ Fɛstus oloku ŋa a aŋcaŋɔr Pol dare da Sesari, a nkɔn yati pɛmar pɛkɔ di mata mamɔkɔ. ⁵ K'ɛndɛŋɔr, «Afum acɔrɛ kɛlok-loku aŋɛ ŋayi nu dacɔ mɔ, ŋasol kɔ ina, sɛkɔ. Kɔ fum wɛkawɛ ɛnalɛsɔr tes-ɛ, ŋakɔ ŋalɔm kɛbokɛnɛ kɛŋan dɛndo.»

⁶ Fɛstus ɛnacɛpɛrɛnɛ fɛ mata camɛt-maas, kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ mata wɛcɔ Yerusalem, k'olukus dare da Sesari. Dɔckɔsɔk k'ɛndɛ dɛŋkiti, k'osom a pakɛrɛ Pol. ⁷ Ntɛ Pol ɛndɛr mɔ, kɔ aSuyif aŋɛ ŋanator Yerusalem mɔ ŋaŋkɛl kɔ, kɔ ŋambɔŋcɛ kɔ mes mɔpɔŋ melarɔm, mmɛ ŋanatɔ-tam kɛsɔkɛs mɔ.

⁸ Pol ɔŋc-loku kayacnɛ kɔn: «Ali tes ilɛsɔr fɛ! Inɔciya fɛ sariyɛ sa aSuyif, inɔciya fɛ kɛlɔ kɛpɔŋ ka Kanu, inɔciya fɛ .»

⁹ Fɛstus, nwɛ ɛnafan kɛbɔtɛs aSuyif mera mɔ, eyif Pol: «Mɛfan kɛpɛ Yerusalem pakɔ-kit' ɛm di fɔr yem kirin ba?»

¹⁰ Kɔ Pol oloku: «Fɔr ya dɛŋkiti da Sesar y' inɔcɛmɛ kirin tante, difɔ pɛmar pakit' im. Ali tes ilɛsɔrɛ fɛ aSuyif, pɛmɔ tatɔkɔ mɛna yati mɛŋcɛrɛ ti mɔ. ¹¹ Kɔ pɛyɔnɛ fɔ inɔciya, kɔ pɛyɔnɛ fɔ iyɔ nte o nte pɛmar padifɛm mɔ-ɛ, ifɔtola a pɛaŋŋnɛn' ɛm. Mba kɔ pɛyɔnɛ fɔ mes mamɛ ambɔŋc' ɛm mɔyɔnɛ fɛ kanɔcɛ-ɛ, pɛmar fɛ nwɛ o nwɛ pɛsɔŋ im ŋa. Intola ti wɛbɛ wɛka tɔf ya Rom fɛp pɛkit' im.»

¹² Awa Fɛstus, nte ŋalip kɛmɔmɔn mes mmɛ kɔ amar ɔn mɔ, k'oloku: «Ntɛ mɛloku a Sesar mɛfan a pɛkit' ɛm mɔ, kɛkɔ kɔ mɛnder Rom pakɔ-kit' ɛm.»

Pol fɔr ya Akripa kɔ Bernis kirin

¹³ Ntɛ mataka mɛlɔm mɛŋcɛpɛr mɔ, kɔ wɛbɛ Akripa kɔ wɛkire kɔn Bernis ŋander dare da Sesari, kɛdeyif Fɛstus. ¹⁴ Ntɛ ŋawak di kɛwon mɔ, kɔ Fɛstus ɔlomɛr wɛbɛ nwɛ tɛta Pol, pɛc-loku: «Fɛlikɛs ɛnasak fum wɛlɔma dɛbili. ¹⁵ Ntɛ inakɔ Yerusalem mɔ, alɔŋnɛ apɔŋ kɔ abeki a dɔtɔf aSuyif ŋanabokɛnɛ tɛtɔn, ŋac-tola kɛdif kɔn.

¹⁶ K'iloku ŋa a aRom ŋafɔsɔŋ fum kɛdif ta wɛkayi ŋantatɛfɛrɛnɛ kɔ abɔŋcɛ ɔn mes-ɛ, pɛyacnɛ moloku mɔkɔ ambɔŋcɛ kɔ mɔ. ¹⁷ It' ɔsɔŋɛ nte ŋatɔwon kɛdɛrɛnɛ nnɔ mɔ. Dɔckɔsɔk, k'indɛ dɛŋkiti, k'isom a pakɛrɛ fum wɛkakɔ. ¹⁸ Ntɛ abɔŋcɛ ɔn mes ŋander mɔ, ali tes ŋambɔŋcɛ fɛ kɔ nte inafɔtɛnɛ kɔ mɔ. ¹⁹ ŋaŋgbɛkɛlɛnɛ kagbɛkɛlɛnɛ dɛm tɛta dinɛ danɔn, kɔ tɛta Yesu wɛlɔma, nwɛ efi mɔ, mba kɔ Pol nkɔn oloku a eyi wɛyɛŋ. ²⁰ Kɔ ina, nte intɔcɛrɛ nte indɛloku tɛta mes ma dinɛ danɔn mɔ, k'iyif Pol, kɔ pɛyɔnɛ ɔŋwɔsɛ kɛkɔ Yerusalem pakɔ-kiti kɔ dɛndo-ɛ. ²¹ Mba Pol ontola nte ɛfan mɔ: A wɛbɛ kosu wɛlɛl pɛkiti kɔ, it' ɔsɔŋɛ nte iloku a pɛaŋŋɔr kɔ haŋ ic-tam kɛkɛnɛ kɔ Sesar wɛbɛ wɛka tɔf ya Rom fɛp.»

²² Kɔ Akripa oloku Fɛstus: «Ina sɔ, ifan kɛcɛŋkɛl fum wɛkawɛ.» Kɔ Fɛstus oloku: «Alna mɛŋcɛŋkɛl kɔ.»

²³ Dɔckɔsɔk Akripa kɔ wɛkire kɔn Bernis ŋanderɛnɛ asos ŋayɛsnɛ, kɔ ŋambɛrɛ ndɛ dukulɔ dɔkɔ aŋkiti mɔ, kɔ abɛ apɔŋ asɔdar aRom, kɔ afum alɛl a dare. Kɔ Fɛstus osom k'aŋkɛrɛ Pol. ²⁴ Awa kɔ Fɛstus oloku: «Wɛbɛ Akripa, kɔ nɔna fɛp fonu aŋɛ nɛyi su dacɔ mɔ, nɔnɔŋkɛ fum wɛkawɛ, tɛtɔn tɔ aSuyif alarɛm akanɛ ŋabokɛnɛ nnɔ iyi mɔ. Kayɛfɛ Yerusalem haŋ nnɔ, ŋac-kulɛ-kulɛ a pɛmar fɛ pɛyi doru. ²⁵ Kɔ ina, inɔŋkɛ fɛ nte o nte pɛmar a padifɛ kɔ mɔ. Mba nte nkɔn wɛsɛrka ontola a wɛbɛ kosu wɛlɛl pɛkiti kɔ mɔ, it' inɔcɛm-cɛmmɛ kɛdɛkɛnɛ kɔ Pol wɛkawɛ. ²⁶ Ntɛ intɔyɔ nte o nte tosoku tɛcicɛ wɛbɛ kosu wɛlɛl tɛta fum wɛkawɛ mɔ, it' inɔkɛrɛnɛ kɔ fɔr yonu kirin, pɛnaŋkanɛ mɛna wɛbɛ Akripa,

nəyifət kə nte tənəne isətə təkə indecic mə. ²⁷ Bawo, pəwuren' em kəyi samne, kəsən kelmani pac-kekəre Rom ta məsəkəs kəcic mes məkə ambonje kə mə-ε.»

26

Pol kəyacne kən nnə Akripa eyi mə

¹ Kə Akripa oloku Pol: «Awos' am kəloku-loku tetam.»

Kə Pol ondot kaca kələk moloku kəyacne. ² «Pəmbət im, Wəbe Akripa, kənənkne məkə ideyacne nnə məyi mə mes mme aSuyif aləma nambonje em mə. ³ Mənçəre bel-bel mes mokur anja ma aSuyif kə kəgbəkələne ka mi. İletsen' am məcənkal im bel-bel.

⁴ ASuyif fəp nənçəre nte tenayəne teyi tem kəyefe dowut dem mə, dəkəcop nte inayi afum em daco Yerusalem mə. ⁵ Nənçər' em kəyefe nte pənawon mə, nantam sə kəbonje ti, bawo fər yanjan yati nənətəne mes kə məyo ma doru dem fəp, a cəFarisi c' inayi, kəgba ka afum akə nənənənkanə kəyerək mes dine dosu mə. ⁶ Məkə ayi kəkət' im, bawo inçbəkər amera temer nte Kanu kənasən atem asu mə. ⁷ Cusunka cosu nce wəco kə mənən çənşali tem fəp, dan kə pibi, nayo amera kəsətə ka kələke temer kənəkə. Wəbe, teta kəgbəkər amera kənəkə kə aSuyif nambonje em mes. ⁸ Teta ake tə nənətəfənə kəlan a Kanu kəntam kəyeki fum defi disre-ε?

⁹ İna wəkawe yati, inacem-cemne kəsıməs kə tewe ta Yesu wəNasaret səpə fəp. ¹⁰ İt' enayo Yerusalem, ina wəkawe yati inaber afum acempi alarəm dəbili kətam disre nke abe a alonje nənəsən im mə. Nte nənç-loku kədif kənjan mə, ina sə inç-wosə ti. ¹¹ İnç-kə dəwələ wa dəkətola Kanu da aSuyif fəp, ic-tərəs alan, inç-gbəc nja kələməs tewe ta Yesu. Pəc-tel' em nnə nayı mə, inç-beləs nja han sədare səcuru.»

Pol ələm kəkafəle kən amera

¹² «İt' enəsənje dəsək nde indekə dare da Damas mə, kətam kə kəsom ka abe a alonje apən. ¹³ Dan dec-fən kəbər, Wəbe Akripa, k'inənək dəndə dəpə pəwançərə mpe pənəkəl im kə afum akə sənəsəl mə. Pəmot mpe pənayefe dəkəm mə, poc-mot petas dec. ¹⁴ Kə sənəmpənə fəp fosu dənətəf, k'ine dim doc-lok' im cəArame: «Sol, Sol, ta ake tə mənətərəs em-ε? Pənçuc' am kəbər tefən ta wəbe kam.»

¹⁵ K'iyif: «Wəbe, an' əfə-ε?»

K'oluks' em: «İn' əfə Yesu, nwe mənə məyi kətərəs mə. ¹⁶ Mba məyefe məcəmə wəcək wam kəron. Məcəre tes nte təsən' em kawurər əm mə: İyek-yek əm kəyənə ka wəbəc kem, məyənə sə wətənne mes məkə mənənək nnə iyi mə kə məkə indəsə-wurər əm mə. ¹⁷ İndebən əm afum am akanə dəwəca kə atəyənə Suyif nda anje indəsom əm mə, ¹⁸ kəkə-mepi nja fər. Nte tənənə nəwur dəkəbump nətəfərne pəwançərə, nəwur kətam ka Sentani nayı kətam ka Kanu disre mə. Kə nələn im-ε, nandesətə kənənne ka kiciya kənjan, nəsətə dəkəcəmə afum daco anje nəyənə aka Kanu mə.»»

Pol oloku yebacyən

¹⁹ «Ti disre, Wəbe Akripa, iyençər fe kənənək nke kənçefe darenç mə domp. ²⁰ Mba inacam kərəsna afum aka Damas kə aka Yerusalem, kəbər ka afum aka atəf nja Yude fəp han atəyənə Suyif. İloku nja kəsəkrər bəkəc nəkafələ nnə Kanu kəyi mə, nayo məyo mətət mme mənmentər kəsəkrər kənjan bəkəc mə. ²¹ Tante tenəsənje kə aSuyif nəsumpər im nde kələ kəron ka Kanu disre, nənç-fən kənım im. ²² Mba kəbum ka Kanu kəsən' em kəyi doru han məkə, inçənə kə wətənne mes mme nnə awut kə abeki nayı mə. İfəloku nte o nte sayibə-e kə

Musa ŋanato-loku mɔ, ²³ kɛcɛrɛ a Krist endekekɛrɛ pɛcucanɛ, k'ɔyɔnɛ wɛyɛfɛ wɛcɔkɔ-cɔkɔ defi-ɛ, nkɔn endecam teta pɔwanɲkɛra nnɔ aSuyif kɔ atɔyɔnɛ Suyif ŋayi mɔ.»

Pol kaƴaŋ kɔn kɛsɔŋɛ Akripa kɔlan

²⁴ Ntɛ Pol oŋc-loku moloku mɔn mɛyacɛnɛnɛ mɔ, kɔ Fɛstus oŋkulɔrnɛ: «Pol cɛpɔ mɛtamnɛ fɛ? Kɛtɛkɛs kam kɔlarɛm kɛsɔŋ' am kɛtɔ-tamnɛ.»

²⁵ Kɔ Pol oloku: «Daka o daka dɔyɔ fɛm. Intamnɛ kɛŋ, Wɔbɛ kem wɔlɛl, Fɛstus! Moloku ma kaŋcɛ kɔ molompɛnɛ m' iyi kɔloku. ²⁶ Wɔbɛ ɛŋcɛrɛ mamɔkɔ fɛp, it' iŋloke mi kɔlanɲ disrɛ fɔr yɔn kirinɲ. Iŋcɛrɛ a mɔŋcɛrɛ mes mamɔkɔ fɛp, bawo mɛnacɛpɛr fɔr ya afum kirinɲ. ²⁷ Mɔlanɲ sayibɛ-e ba, Wɔbɛ Akripa? Iŋcɛrɛ bel-bel a mɔlanɲ ŋa!»

²⁸ Kɔ Akripa oloku Pol: «Kɔ mɛsɛp kɛbɛrɛnɛ pɛpic-ɛ, mɔŋsɔŋ' em kɔyɔnɛ wɔlanɲ Krist.»

²⁹ Kɔ Pol oloku: «Tɔyɔnɛ fɔ ndɛkɛl kɔ pɔyɔnɛ fɛ ti-ɛ, tekirinɲ, intola kɔ Kanu kɛwɔsɛ-ɛ, kɔyɛfɛ mɔna haŋ akɔ ŋayi kɛcɛŋkɛl im mɔkɔ mɔ, nɔyi pɛmɔ ina, mba ta gbɛkɛ yayɛ yeyi ti de.»

³⁰ Awa wɔbɛ ka atɔf, wɔbɛ ka sɔdare sɔlarɛm, Bernis, kɛbɛp ka afum akɔ ŋanandɛ kɔ ŋa mɔ fɛp ŋayɛfɛ. ³¹ Ntɛ ŋaŋc-wur mɔ ŋac-lokɛnɛ: «Fum wɔkawɛ ɔyɔ fɛ ntɛ o ntɛ pɛmar padifɛ kɔ, kɔ pɔyɔnɛ fɛ ti-ɛ pabɛr kɔ dɛbili mɔ.»

³² Kɔ Akripa nkɔn oloku Fɛstus: «K'antam kɛsak fum wɔkawɛ pɛtɔ-yɔnɛ fɔ ewe wɔbɛ wɔka Rom-ɛ.»

27

Aŋkɛkɛrɛ Pol Rom

¹ Ntɛ antɔŋnɛ oŋ a sɔbɛkɛ debil kɛkɔ ka atɔf ŋa Itali mɔ, k'asɔŋ Pol kɔ afum alɔma akɔ ŋanayi dɛbili mɔ wɛsɔdar wɔpɔŋ wɔlɔma nwe aŋc-we Yuliyus mɔ. Wɔbum ka wɔbɛ wɔka Rom ɛnɔyɔnɛ, k'asom kɔ kɛkɛkɛs ŋa. ² Kɔ sɛmbɛkɛ dɛbil kɔyɛfɛ ka dare da Adaramit kɛkɔ ka cɛgbɛp ca Asi kɔ sɛŋkɔ sɛpɛ. Aristarko wɔMasedon wɔka dare da Tɛsaloni ɛnɔyi su daccɔ.

³ Dɔcɔkɔsɔk kɔ sɛmbɛrɛ Sidɔŋ. Yuliyus nwe oŋc-yɔ Pol mes mɔtɔt mɔ, owosɛ kɔ kɛkɔ ndɛna anapa ɔn kɛkɔ-tɛnɔr ŋa kɛmar kɔlɔma. ⁴ Ntɛ sɔyɛfɛ dɛndɔ mɔ, kɔ sɛsumpɛr kɛca ka Sipɛr bawo sɛŋc-gbofɛnɛ afɛf. ⁵ Ntɛ sɛŋcali kɛba nke mɛŋc mɔŋsut tɔf ya Silisi kɔ Panfili mɔ, kɔ sɛŋkɔ sɔtor dare da Mira, atɔf ŋa Lisi. ⁶ Dɛndɔ kɔ wɔbɛ wɛsɔdar ɔsɔtɔ dɛndɔ abil nɲɛ ŋanakɔ-yɛfɛ dare da Aleksandɛr kɛkɔ ka Itali mɔ, k'ɛmbɛk su ŋi disrɛ. ⁷ Mataka mɛlarɛm disrɛ sɛc-kɔt mɛtɛn dɛkɛba. Pɛcuca disrɛ pɔ sɛnadɛbɛp Sinidi, mba ntɛ afɛf ŋɛnato-wosɛ su kɛkɔ pɔbɔlɛ mɔ, kɔ sɛsumpɛr agbɛp ŋa atɔf ŋa Krɛt, kɔ sɛŋcɛpɛr Salmon. ⁸ Kɔ sɛŋgbofɛnɛ dobo dadɔkɔ pɛcuca disrɛ, kɔ sɛŋkɔ sɛbɛp kɛfo kaŋkɔ aŋwɛ «Cɛtɛnta Cɛtɔt,» ta pɛmbɔlɛnɛ di kɔ dare da Laseya.

⁹ Ntɛ tɛm telarɛm tɛŋc-cɛpɛr, akɔ kɛkɔtɛnɛ abil kɛŋc-yɔ kɔyɔ dɛm wɛy-wɛy mɔ, kɔ mata ma kɛsuŋ mɛŋcɛpɛr-ɛ. Kɔ Pol ɛŋgbihɔr ŋa: ¹⁰ «Anapa, inɛŋk fɔ kɛkɔt kɔsu kaŋkɛ kɔyɔ wɛy-wɛy. Abil kɔ yɛcamɔs yɔkɔ yeyi ŋi disrɛ mɔ yɛndɛlɛcɛ, sɛna aŋɛ sɔyi ŋi disrɛ mɔ yati sɔtɔrɔ.» ¹¹ Mba wɔbɛ wɛsɔdar pɔlanɲ wɔgbɛk abil kɔ wɔka ŋi, ta ewe moloku ma Pol daka-ɛ. ¹² Ntɛ tendɛŋɔrnɛ ti mɔ, kɛtɛnta kɛnatesɛ fɛ kɛcɛpɛrɛnɛ dɛrɛŋ. Kɔ ayi a abil ŋaŋɔkɔ disrɛ alarɛm ŋaloku kɔyɛfɛ ka di ŋabelɔr Fenik, kɛtɛnta ka Krɛt nke kɛŋkɛŋkɛnɛ afɛf ŋɛdɛrɛŋ mɔ.

Afɛf ŋɔpɔŋ ŋɔsut dɛkɛba

¹³ Kò afef ñepic ñeyefe kəwur kəca-kətət, kò ñaŋcem-cemne a ñantam kəyo tefañ tanjan. Kò ñayekti abela ñañan kò ñasolne dobo da Kret, ñagberene di. ¹⁴ Pəwon fe kò afef ñəpən ñəko aŋc-we «Erakiləŋ» mō ñowur kəyefe ka mərə ma dare. ¹⁵ Kò afef ñañəkò ñeyefe kəcərñene abil ta antam sò kəcəme afef ñañəkò kirin-ε, kò səsakne kò ñeŋkekəre su nde ñenafan mō. ¹⁶ Səyi kəcəpər mōkuru məfət məloma tantof, mme aŋc-we Koda mō, kò səntam pəcuca disre kəcəmbərəs abil. ¹⁷ Nte səlɪŋərne ŋi mō, kò aŋe ŋayi kəbək abil disre mō ñañkote ŋi bənda yəkò yənayəne yeməŋkərne mō, ñac-nese kəkə-ləŋe agber ña atof ña Siriti, bawo kərere ka asəŋc kəyi di. Kò ñañgal aŋka, mba afef ñosole ña. ¹⁸ Nte afef ñenanəŋkane kəyikac su mō, dəkəkəsək kò ñañgalas yecamas yəloma dəkəba. ¹⁹ Tataka ta maas, kò abək a debil ñasumpər gbalanɪ ba abil dəwaca wəŋan kò ñañgal yɪ dəkəba. ²⁰ Mataka melarəm disre dec kò cəs yəŋc-wur fe, afef ñec-bək ŋj kəbək dəm, teləpəs kò səwure mera kəyi sò doru.

²¹ Ŋanadi fe yeri kəyefe nte pənawon mō. Itō kò Pol eyefe k'eycəme ña daco, k'oloku: «Anapa, pəc-yəne fə nəcəŋkəl im ta nəyefe Kret nəyekti abela-ε, nədenabumne pəcuy pampə pəsətə su, kò ca nye yəsələr su mō. ²² Mba ndekəl ŋj, intola a aŋcəpəs nu bəkac, bawo ali fum əfəfi nu daco, mənə abil ñendelece. ²³ Itō nnə pibi məleke məloma ma Kanu nke iyəne wəkən kò nke inkor-koru mō, mowurərn' em. ²⁴ Kò molok' im: «Ta mənese, Pol! Mənə məcəme fər ya wəbe ka tɔf ya Rom fəp kirin, tetam tō Kanu kəsake akanɛ nəyi abil ñañe disre mō fəp kəyi doru.» ²⁵ Nəcəpəsne bəkac arkun, bawo ilan təkò Kanu kəlökun' em mō tendeyi. ²⁶ Mba mənə pakə-ləŋe mōkuru məloma.»

²⁷ Pibi pa wəco kò maŋkəle p' anakə pafəcərəne su kəba ka Adiriya. Pibi daco kò akətene abil ñañcəre a alətərne antof ñowosu. ²⁸ Kò ñantore paka pelel pakotər pi kəbənda, kò ñanəŋk fə putukum pəmbəp mətər wəco maas kò camət-tin. Kò ñañcəŋne kirin kò ñawak sò, kò ñanəŋk fə pətukum pəmbəp mətər wəco mərəŋ kò camət-mərəŋ. ²⁹ Nte ñanesene abil kəcəŋərəne masar mō, itō ñanagbale aŋka maŋkəle tadarəŋ, kò ñande ñac-kar pəwəŋkərə, mba pəc-won ña. ³⁰ Mba nte abək a debil ñanafan kəyeksər abil mō, kò ñantore agbanke, ñac-liku a ñəkò ñagbal aŋka tekirin ta abil. ³¹ Kò Pol oloku wəbe wəsədər kò asədər, «Kò afum akanɛ ñantəyi debil-ε, nəfətam kəyi doru.» ³² Kò asədər ñañcəpu bənda ya agbanke, kò ñasak ŋj kò ñentempene.

³³ Ŋayi kəkər dec kəsək, kò Pol ewene fəp fosu kəkə-di yeri, k'oloku: «Məkò tataka ta wəco kò maŋkəle nte nəyi kəkər, ta nəndi yeri mō. ³⁴ Intola nu ŋj kədi yeri, bawo pəmar nədi yɪ nte təŋsəŋe nəyəcne mō. Ali wəkin nu daco, kəfon kən da dərəmp kəfə-sələr kò!» ³⁵ Nte Pol elip kəloku tatəkò mō, k'elek kəcəm k'eyek-yekas Kanu fər ya afum fəp kirin, k'entepi ki, k'eyefe ki kəsəm. ³⁶ Kò fəp fəŋcəp bəkac kò ñayefe kəsəm cəcəm. ³⁷ Sənayi afum masar mərəŋ wəco camət-mərəŋ kò camət-tin (276) akə ñanayi abil ñañəkò disre mō. ³⁸ Nte fəp fənəmbərə mō, kò ñañgal malə meləpəs dəkəba nte təŋsəŋe abil ñeberene kəfoy mō.

Kəlɔŋe ka abil

³⁹ Nte dec dəsək mō, abək a debil ñananəpəl fe antof, mba ñananəŋk kərere, kò ñañcem-cemne kəcəŋəs abil han ñabəp ki. ⁴⁰ Kò ñasikəli aŋka kò yontor dəkəba, kò ñasikəlene sò bənda ya yas nye aŋc-gbəkə abil mō. Kò ñayekti abela abil dəkəro, kò afef ñelek ña, kò ñəŋcəŋəs abil kəca ka dəkərere. ⁴¹ Mba kò ñañkə ñapət kərere acir mərəŋ daco, kò kəro ka abil kəmətne dəsəŋc, ñentam fe sò kəcəŋne kirin. Kò yam yəpəŋ yender yosut abil ñañan kò ñeləsər ŋj tadarəŋ.

⁴² Kɔ asɔdar njanɛm-cɛmnɛ kɛdif ka kɛlmani-e, ta wɛlɔma pɛnɛrɛn pɛyɛksɛr nja. ⁴³ Mba wɔbɛ wɔsɔdar nwe ɛnacɛm-cɛmnɛ kɛmar Pol ta efi dɛkɛba mɔ, ɛyamɛsɛr asɔdar kɛyɔ ka tɛfan tanjan, k'oloku akɔ njanacɛrɛ kɛnɛrɛn mɔ njanɛkɛnɛ kɛtor dɛkɛba njanɛrɛn nte tɔnɔnɛ njanɛ kare mɔ. ⁴⁴ Afum alɛpɛs akɔ njanɛlɛk cɛbam kɔ cɛpom ca abil njanɛrɛn njanɛp nja dɛndo kare. Kɔ afum fɛp njanɛp kare, ali wɛkin tes tɛnasɔtɔ fɛ.

28

Pol eyi Malit

¹ Nte sɛmpɛ ta tɔlɔm o tɔlɔm tɔsɔtɔ fum mɔ, k'aloku su a mokuru mamɛkɔ m' anjwe Malit. ² Kɔ afum aka di njanɛmpɛr su bel-bel. Kɔ njanɛkɛrɛ su kɛkɔsayɛ nɛnɛ ndɛ njanacɔl tɛta wɛcafɛn wɛkɔ ɛnacɔp kɛtuf mɔ, kɔ kɛfɛ. ³ Pol ɛnawɛtɛs yanɛan yɔlɔma nye ɛnayi kɛcɔl dɛnɛnɛn mɔ, mba tɛta pɛwon, kɔ dɔf dɔwur yanɛan disrɛ kɔ dɛndɛtɛrnɛ kɔ dɛkɛca. ⁴ Nte aka atɔf njanɔkɔ njanɛnk dɔf dɛdɛtɛrnɛ Pol dɛkɛca mɔ, kɔ njanɔkɛnɛ: «Fum wɛkawɛ tɔlɔma wɛdif afum ɔyɔnɛ, bawo ɛntɛp kɛc-cafɛ dɛkɛba, mba Pɛlɔmpu powɔsɛ fɛ nkɔn kɛyi doru.» ⁵ Mba kɔ Pol ɛwes abok njanɛ dɛnɛnɛ, ali ta pɛnɛcu kɔ-ɛ. ⁶ Afum akakɔ njanɛ-kar a pɛnɛkɔ-kɛf kɔ dɛnda abok njanɛdɛtɛrnɛ mɔ, kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ pɛtɛmpɛnɛ pɛfi. Nte njanɛkar kɔ pɛwon ta njanɛnk tɔlɔm o tɔlɔm tɔsɔtɔ kɔ mɔ, kɔ njanɛkpɛr tɛcɛm-cɛmnɛ tanjan, kɔ njanɔkɔ a kanu kɔ ɔyɔnɛ.

⁷ Kɛfo kanɛkɔ kɛsɛk antɔf njanɛn njanayi di nja fum wɛbeki wɛpɛn wɛka mokuru mamɛkɔ wɛlɔma, pɛc-we kɔ Pubiliyu. Nkɔn ɛnasɔn su dɛkɛyi dɛtɔt mata maas. ⁸ Papa ka Pubiliyu ɛnafɛntɛrɛ ta ɛntamɛnɛ-ɛ, fiba kɔ kupur yeyi kɔ. Kɔ Pol ɛmbɛrɛr kɔ, k'ɔntɔla Kanu, pɛc-dɛnɛr kɔ waca, k'ɛntamɛs kɔ. ⁹ Ti disrɛ kɔ acu aka mokuru alɛpɛs akɔ njanɛr sɔ, kɔ nja sɔ njanamɛnɛ. ¹⁰ Kɔ aka dare njanɛlɛs su bel-bel, nte sɛndeyɛfɛ kɛkɔ mɔ, k'asɔn su ca yɔkɔ pɛnamar su kɛyɔ mɔ fɛp.

Pol kɛbɛp kɔn Rom

¹¹ Nte sɛnɛpɛrɛnɛ yɔf maas mɔ, kɔ sɛsɔtɔ abil njanɛ njanɛyɛfɛ dare da Aleksandɛr, kɔ njanɛpɛrɛnɛ dɛrɛn mokuru ma Malit. Abil njanɛkɔ n' anɛ-we «Diyɔskur.» ¹² Nte sɛmbɛrɛ dare da Sirakus mɔ, kɔ sɛyi di mata maas. ¹³ Kɔ sɛyɛfɛ dɛndo, sɛsɔlnɛ agbɛp kɔ sɛnkɔ sɛsɛmpɛr dare da Resiyo. Kɔ afɛf nja kɛca-kɛtɔt njanɛyɛfɛ dɛckɔsɔk, mata mɛrɛn disrɛ kɔ sɛmbɛp dare da Pusɔl. ¹⁴ Difɔ sɛnabɛp awɛnɛ su anja alan akɔ njanatɔla su kɛyi di mata camɛt-mɛrɛn mɔ. Tɔkɔt tante tɔ sɛnakɔt kɛbɛrɛ dare da Rom. ¹⁵ Awɛnɛ su anja alan a dare da Rom anɛ njanane tɛ tosu mɔ, njanɛr kɛfaynɛ su han ndɛ makit ma Apiyus, kɔ ndɛ anɛ-we Dɛkɛyikiya Maas mɔ. Nte Pol ɛnɛnk nja mɔ, k'ɛyɛk-yɛkɛs Kanu, k'ɛmbɛrɛnɛ sɔ kɛcɛp abɛkɛc. ¹⁶ Nte sɛmbɛrɛ Rom mɔ, k'awɔsɛ Pol kɛyi taciɛa kɔ wɔsɔdar wɛkɔ ɔnɛ-bum kɔ mɔ.

Pol kɛcam kɔn tolɔku tɔtɔt ta Kanu Rom

¹⁷ Nte mata maas mɛnɛpɛr mɔ, kɔ Pol ɛwe afum alɛl aSuyif anɛ njanayi Rom mɔ. Nte njanɛbɛpsɛnɛ mɔ, k'oloku nja: «Awɛnɛ im anja, ali tes ilɛsɛrɛ fɛ afum asu, ali tes ilɛsɛr fɛ ta mes mosu mokur ma atɛm asu, mba njanɛsɛmpɛr im ndɛ Yerusalem kɔ njanɛbɛr im aRom dɛwaca. ¹⁸ Nte ayifɛt im mɔ, abɛ akakɔ njanafɛn kɛsak im, bawo njananɛnk fɛ nte o nte pɛmar padif em mɔ. ¹⁹ Mba aSuyif njanɛwɛ fɛ. It' ɛnasɔn' em kɛwɛ kiti ka wɛbɛ ka tɔf ya Rom fɛp ta ifan kɛbɔnɛ afum em tes-ɛ. ²⁰ Tes tɔtɔkɔ tɔsɔnɛ nte ifan kɛnɛnkɛ nu, isɔnɛ nu ti kɛcɛrɛ mɔ, bawo tɛta kɛgbɛkɛr amɛra ka afum a Yisrayɛl kɛsɔnɛ nte ambɛr im gbɛkɛcɛ yaye mɔ.»

²¹ Кӧ афум алей а Ром ӳалоку кӧ: «Али арека ӳефет ӳин сӧсӧтӧ фе кӧѳефе атӧф ӳа Үде тетам. Али аѳеӳс су аӳа ѳӧкин ендер фе пӧлоку су пӧлей пам. ²² Мба сӧфан фӧ сӧн' ам кӧлок-локу мӧна яти тӧкӧ мӧӳсӳем-сӳемне мӧ, баво сӧӳсӳе а кӧгбӧкӧлене кӧѳи мофо фӧп тета кӧгба нке мӧѳи мӧ.»

²³ Кӧ ӳамбӧс татака, кӧ нте дӧсӧк дӧдӧкӧ дӧмбӧп мӧ аларӧм ӳандер нда Пол кӧсӧӳкӧл кӧ. Кӧ Пол еӳс-ментӧр ӳа кӧсӧк пӧс китабу дисре мес ма дӧбе да Кану фӧп, кӧѳефе сариѳе са Муса кӧбӧп ѳецисӧс ѳа Сайибӧе-е. Кӧѳефе бӧт-бӧт ӳаӳ дӧфӧѳ кӧ Пол еӳс-сӧп кӧсӧӳе ӳа кӧлан тета Үесу. ²⁴ К'еӳкафӧли афум алӧма кӧлан тӧкӧ сӧӳс-локу мӧ, мба алӧма ӳаналан фе ти. ²⁵ Нте афум ӳаӳс-сакӧтӧне кӧгбӧкӧлене дисре дӧӧдо сӧӳс-лок-локу мӧ, кӧ Пол ендерӧр нте гбӧсӧрӧм: «Амера Ңесемпи ӳа Кану ӳеналок-локӧр атем ану бел-бел, дӧѳецисӧс ѳесемпи ѳа аӳӳаби Есӧѳи,

²⁶ нте т' еналоку:

«Мӧкӧ ннӧ афум акане ӳаѳи мӧ, мӧлоку:

Нӧндӧѳон кӧсӧӳкӧл, мба нӧфӧдене!

Нӧндӧѳон кӧгбӧтне, мба нӧфӧденӧӳк! ²⁷ Баво бӧкӧс ѳа афум акане ѳӧфӧтам кӧне,

ӳантан ӳӧӳӧс, кӧ ӳамӧп фӧр.

Ңӧс-несӧ кӧнӧӳке фӧр ѳаӳан,

ӳӧс-несӧ кӧненӧ ӳӧӳӧс ѳаӳан.

Ңӧс-несӧ кӧсӧрӧне мес бӧкӧс ѳаӳан.

Ңӧс-несӧ кӧлуksӧрн' ем нте тӧӳсӧӳе итамӧс ӳа мӧ.»

²⁸⁻²⁹ Нӧсӧре а кӧӳаӳне ка Кану канке атӧѳӧне Суѳиф ӳ' аӳакӧре ки, ӳа ӳандӧсӧӳкӧл ки.»

³⁰ Кӧ Пол еѳи кӧлӧ кӧӳкӧ сӧӳс-сӧӳ кӧѳаѳ мӧ мерен мерӧӳ, дӧфӧ акӧ ӳаӳс-фӧӳ кӧнӧӳк кӧ мӧ фӧп ӳаӳс-бӧп кӧ. ³¹ Пол пӧс-сӧм дӧбе да Кану, пӧс-тӧксӧ афум тета ѳӧбе Үесу Крист кӧлан фӧп дисре, али тес та аѳамсӧр кӧ-е.

Sak

An'ɔ Sak ɔyɔnɛ-ɛ, t'ake tɔ pɛmar pakaraŋɛ areka ŋɔn-ɛ?

Areka ŋɛfɛt ŋaŋɛ ŋɔyɔnɛ yecicɛs ya moloku ma Kanu, nɲɛ alaŋ a Krist ŋambɔtɔr kɛkaraŋ doru dandɛ fɛp mɔ. Wɛnc ka Yesu, Sak, ɛnacicɛs ŋi nte tɔŋsɔŋɛ alaŋ aka Krist ŋacɛpɛs bɛkɛc yaŋaŋ, ali tɔyɔnɛ a ŋanayi dɛpɛcucɛ. AKresi ŋaŋkule «Sak», aHebɛru ŋa ŋakule «Yakuba». Tewe tin tayi tɔ.

Sak ɛnayɔnɛ wɛbɛki wɛlɛl acɔkɔ-cɔkɔ a kɛlonkane ka alaŋ nde Yerusalem daco. Dɛndo Yerusalem Sak ɛnayi, nte kɛbɛpsɛnɛ kɛpɔŋ ka abeki kɛnacɛpɛr mɔ. K'ɛmar Paul kɔ Barnabas kɛsɔtɔ ka moloku kɔ mɔkɔt mɔtɔt nte ŋanagbɛkɛlɛnɛ kɔ aSuyif alɔma teta kɛkɛnc ka atɔyɔnɛ Suyif mɔ. Antam kɛnɛŋk mes mamɔkɔ nde buk ba Yɛbɛc ya Asom a Yesu disrɛ, sapitɔr 15.

Nnɔ areka ŋaŋɛ disrɛ, Sak ɛnacɔŋɔs alaŋ a Yesu nte tɔŋsɔŋɛ ŋamentɔr kɛlaŋ kaŋaŋ kɛtɔt dɛmɔyɔ mɔtɔt mɔ. ɛnatɛksɛ alaŋ tɔkɔ pɛmar ŋatam kɛsumpɛr kɛlaŋ kɛtɔt kɔ dinɛ dosoku nde Kanu kɛmbɔtɔr mɔ.

Sak ɛnaloku alaŋ a ŋakɛmbɛrɛnɛ kɛbɔtɔr ka mes ma doru, k'ɔlɔm tin tin tin tɔkɔ tɔyɔnɛ kɛbɔtɔr ka Kanu kɔ kɛbɔtɔr ka afum alɔma mɔ.

Itɔ areka ŋa Sak nɲɛ ŋeyɛŋkɛs alaŋ bɛkɛc haŋ mata mosu mame ayi mɔ.

Sak

Kɛyif

¹ Ina Sak, wɛcar ka Kanu kɔ Mariki Yesu Krist, incicɛ nu areka ŋaŋɛ nɛna afum a Kanu cusuŋka wɛcɔ kɔ mɛrɛŋ (12) aŋɛ ŋasamsɛr doru mɔ, ŋiyif nu!

Kɛlaŋ kɔ kɛcɛrɛ

² Awɛnc'im aŋa alaŋ, kɔ nɛncɛpɛrɛnɛ pucuca pɔlɔm-ɛ, nɛcɛm-cɛmnɛ pi pɛbotu disrɛ, ³ bawo nɛncɛrɛ kɔ kɛlaŋ kɛŋcɛp kɛwakɛs fɔr kirin-ɛ, kɔŋsɔŋ kɛkar kɛbol-bolu. ⁴ Mba pɛmar kɛkar konu kɛbol-bolu kaŋkɔ kɛtesɛ, kɛlɛpsɛr sɔ, nte tɔsɔŋɛ nu kɛbɛk kɛbɛk dɛm ta nte o nte tɔŋbut kɛlaŋ konu mɔ. ⁵ Mba kɔ afum alɔma ŋayi nu daco aŋɛ kɛcɛrɛ kɛkɔt kɛmbut mɔ-ɛ, pɛmar ŋa ŋatola ki Kanu, endesɔŋ ŋa ki. Bawo Kanu kɛmpocɛ afum fɛp abɛkɛc ŋɔtɔt ta kɛnal'am-ɛ.

⁶ Mba mɛnɛ mɛtola Kanu kɛlaŋ disrɛ ta kɛlaŋ kam kɛmbut-ɛ! Bawo mɛna nwe mɛntolane kɛnɛsɛrɛnɛ disrɛ mɔ, mɛyi pɛmɔ yam ya dɛkɛba, nyɛ afɛf ŋɛnyɛkti ŋɛwɛn kɛsɛk mɔ. ⁷ Ta fum wakakɔ pɛcɛm-cɛmnɛ kɛsɔtɔr paka mɲɛ o mɲɛ yopocɛ yɔn daco, ⁸ bawo fum wakakɔ ɔntɔmpɛr fɛ tɔyɔ tin, ɔfɔcɛrɛ dɔpɔ ndɛ o ndɛ ɔŋsumpɛr dɛyɔkɔt yɔn mɔ.

Wɛka daka kɔ wɛtɔyɔ daka

⁹ Pɛmar wɛnc kosu wɛlaŋ wɛtɔyɔ daka pɛpus, bawo Kanu kɛndɛpɛnɛ kɔ. ¹⁰ Pɛmar wɛka daka pɛpus, bawo Kanu kɛndɛtɔrɛ dɛkɛcɛmɛ dɔn, endɛkɔcɛpɛr pɛmɔ pɛlɛŋk pa dɛkulum. ¹¹ Kɔ dec dowur-ɛ, nne yowon yowosɛs yika, yɛlɛŋk ya yi yɛtɛmpɛnɛ, dɛtes da yi dɔsɔlɛ. Itɔ pɛyi sɔ wɛka daka, ɔŋsɔlɛ dɛmosumpɛr-sumpɛr mɔn.

Pucuca kɔ mɛwakɛs

¹² Pɛbɔt fum nwe ɛmbɔr mɛwakɛs mɔ! K'ancɛrɛ kɔ dɛkɛcɛmɛ dɔtɔt-ɛ, ɔŋkɔsɔtɔ kɛway kɛtɔt ka kiyi kɔn doru nke Mariki ɛnasɔŋ temɛr kɛsɔŋ afum aŋɛ ŋambɔtɔr kɔ mɔ. ¹³ Ta nwe o nwe pɛwakɛs pɛlɛc mɲɛ mɛfaŋ mɔn mɛndɛlinjɛrɛnɛ kɔ mɛc-pɛnɛ kɔ abɛkɛc a pɛlɔku: «Kanu kɛwak kɛsɔŋ'em kɛciya,» bawo afɔtam

kəsəŋe Kanu kəciya, kə nkən Kanu kəfəsəŋe fum o fum kəberə kiciya disre. ¹⁴ Mba nwe o nwe mefan mən melec menliŋərne kə kəwakəs kəyɔ tes telec, mec-pene kə abəkac. ¹⁵ Kə mefan melec membekəs-ε, mokom kiciya, kiciya kəbekəs kəkom defi. ¹⁶ Awenɔc'im aŋa aŋe imbatər mə, ta nəwosε a pətɪŋkər un, ¹⁷ bawo kəpocε kətət kə kətəŋne nke o nke darenε kəŋyεfe. Kanu Kas nke kəlompəs yomotər-motər ya darenε mə, otore ki, nkən Kanu nke kəntəsəkpər ali kəmeɔər ka fər mə. ¹⁸ Bawo tatəkə t'ɛnafan ti k'ɔŋkome su sə ta meɔərŋ toloku ta kance, nte təŋsəŋe pəyənε yebanəs yɔcəkə-cəkə ya yolompəs yən dacə mə.

Mene fum wətət pəyɔ məyɔ mətət!

¹⁹ Nəcəre tantε bel-bel awenɔc'im aŋa: Pəmar nwe o nwe pəcələk kəcəŋkəl, ta pəbelkər kəlɔk-ɔku, pəc-won kətεle kə, ²⁰ bawo metele məfəsəŋ kəlomp fər ya Kanu kirɪŋ. ²¹ Nəlɪŋne pəyɪk-yɪk fəp kə mes melec fəp mme nəc-yɔ mə, nəbanε waca meɔərŋ toloku nte anatəp nu. Toloku nte tentəm kəyac kəyi konu doru mə. ²² Nəcəme toloku darəŋ, ta nəyənε acəŋkəl gbəcərəm aŋe ŋantɪŋkərne mə! ²³ Nwe o nwe edecəŋkəl toloku ta əŋkət ti mə, owurεne fum nwe endeməmənne kəro deməm mə. ²⁴ K'elɪp kəməmənne bel-bel-ε, pəkə, pəpələrne katəna alulu* ŋən təkə ŋeyina mə. ²⁵ Məna nwe məŋkəkce sariye sətəŋne sətət nse səsikli afum mə, məsumpər si bel-bel, bafɔ məyənε wəcəŋkəl ka si gbəcərəm nwe ɛmpələr mə de, mba wəcəŋkəl nwe ɛncəme mes məyɔ mətət ma si darəŋ bel-bel mə. Pəbət fum nwe ɛncəme si darəŋ mə. ²⁶ Kə fum ɛncəm-cəmne kəyənε wəka dɪne ta ɛŋkembərne kəlɔku-ɔku-ε, abəkac ŋən ŋeyi kəŋempəs, dɪne dən dəsək fe. ²⁷ Dɪne dosoku ndε dəntəyɔ ali tɛbelək ta pəbir-bir nde fər ya Kanu Papa kosu kirɪŋ mə dəyənε nte: Nəgbəkəre awut aŋe akεrε kə akas aŋa ŋafi mə, kə aran aŋe awos aŋa ŋafi mə dəpucuca paŋan. Nəkembərne mes melec mə doru fəp.

2

Ta nəcəmene fum

¹ Awenɔc'im aŋa, kə nəlan Mariki kosu Yesu Krist nwe debeki dən dembək mə-ε, ta nəcəmene afum! ² Kə fum ɛmbere nde kəlɔ ka dəkətola donu Kanu pəberne kurundε ka kema dətɛlər pəberne yamos yətət, wəlɔma wətəyɔ daka sə pəberε pəberne yamos yelec-ε, ³ nəŋkafəli fər nno wəberne yamos yətət eyi mə. Nəlɔku kə: «Məna, mənde nno dəcəm dətət nde!» Mba nəloku wətəyɔ daka: «Məna, məcəme nde», kə pəyənε fe ti-ε, nəloku kə: «Mənde nde dətəgbekale pəkə.» ⁴ Kə nəyɔ tatəkə-ε, bafɔ nəmbocne tatəkə kiti ba? Pəmar fe nu kəyɔ ti! ⁵ Nəcəŋkəl awenɔc'im aŋa aŋe imbatər mə: Kanu kəyεk-yεk atəyɔ daka doru dandε nte ŋantəm kəbek kəlan mə, ŋasətə ke ka debε da Kanu nke ɛnasəŋ temer kəsəŋ aŋe ŋambətər kə mə. ⁶ Mba nəna, nəfər-fərəs atəyɔ daka! Bafɔ aka daka akakə ŋantərəs un, bafɔ ŋa ŋaŋkekəre nu dabε kəkə-caŋər nu ba? ⁷ Bafɔ ŋa ŋaŋləməs tewε tətət ta Mariki ba? ⁸ Kə pəyənε a nəcəme sariye sa abε darəŋ pəmɔ təkə yecicəs yosoku yoloku ti mə: Məbətər wɛnc əm pəmɔ məna sərka-ε! Kə nəyɔ nte, nəyɔ bel-bel. ⁹ Mba kə nəncəmene afum-ε, nənciya tem tatəkə, sariye səmar kəsumpər un aciya, bawo nələləs fe si. ¹⁰ Kə fum ɛncəme sariye fəp darəŋ mba pəciya toloku tin gbəŋ ta si-ε, sariye səmar kəsumpər'əm bawo mələləs fe si fəp. ¹¹ Bawo nwe ɛnaloku: «Ta məsumpər dalakə!» mə, ɛnaloku sə: «Ta mədif fum!» Ti disre, kə məsak kəsumpər dalakə mba mədif fum-ε, pəmar sariye səsumpər'əm, bawo mələləs fe si. ¹² Pəmar nələk-ɔku kə nəyɔ pəmɔ

* 1:24 «Alulu» = «andulu»

afum aṅe aṅkə-kitine sariye nse səsəṅ afum akakə kəsikələ mə. ¹³ Afədekə-yəne nənəfər fum nwe əntəyəne akə nənəfər mə, bawo nənəfər dətam kiti.

Kəlanj kə məyo

¹⁴ Ake dəkəcəmə də tatəkə dəyo-ε, awenc'im aṅa, fum kəc-loku: «İlan» mba k'əntə kəc-mentər ti dəməyo mətət-ε? Kəlanj kənkə kəntam kəyəc kə ba? ¹⁵ Kə wenc'am wərkun kə pəyəne fε ti, wenc'am wəran pəyi ta əyo yamos, ta əyo yeri yən ya dəsək-ε, ¹⁶ mba kə nələmbərne ṅa: «Kanu kəsölε nu! Kanu kəsəṅ nu yamos yətət! Kanu kəsəṅ nu yeri yelərəm!» ta nəsəṅ ṅa ca yəkə yombut ṅa mə-ε, ake dəkəcəmə də təyo-ε? ¹⁷ Itə kəlanj nke kəntəmentərne dəmes məyo mətət mə kəlanj kəfi kə kəyəne. ¹⁸ Mba fum wələma pəloku: «Məna məyo kəlanj, kə ina iyə mes məyo mətət.» Ina ic-yif ṅa: «Məmentər'im cəke cə kəlanj kəntam kəyi ta mes məyo mətət meyi-ε. Kə pəyəne ina-ε, dəmes məyo mətət mem iṅmentər kəlanj.» ¹⁹ Məna məlanj a Kanu kin kə. Məyo ti bel-bel. Itə yəṅk yəlanj sə, mba yeyi kəyikcəne kənesε. ²⁰ Məntamne fε ba? Məfanj kəcəre, a kəlanj nke kəntəsöl kə mes məyo mətət mə kəyo fε dəkəcəmə ba? ²¹ Ak'enasəṅe Kanu kələm bembə bosu Abraham wələmpu-ε? Teta mes mən məyo, bawo ənasəṅ wan kən Siyaka nde deṅgbip teta kəloṅne. ²² Mənəṅk kəlanj kən kə mes mən məyo mətət mənasumpərəne: Dəmes məyo mətət kəlanj kəṅmentərne kənaləpsər teta təyo tən tətət təkə əyo mə. ²³ Tante tə yecicəs yenalare, kəc-loku: «Abraham ənaləṅ Kanu, kə Kanu kələm kə wələmpu teta kəlanj kən.» K'awe kə wanapa ka Kanu. ²⁴ Nənəṅk ti oṅ, Kanu kəfənəṅk dolompu da fum teta kəlanj kən gbəcərəm, mba kəməmən sə mes mən məyo mətət. ²⁵ It'ənayi sə teta Rahabu wəran wəyama-yama, bafə dəmes mən məyo mətət Kanu kənaləm kə wələmpu, nte wəran nwe enabanj asom aka Yisrayel mə, k'əṅkafələ k'ementər ṅa dəpə dələma mə ba? ²⁶ Itə pəyi sə dis nde dəntəsöl kə ni mə defi, kəlanj nke kəntəsöl kə mes məyo mətət mə kəfi.

3

Kəcəmbər temer

¹ Awenc'im aṅa, ta nəwose kəla kəyəne ka atəkse, bawo səna aṅe səntəkse mə, andekə-bocε su kiti nke kəndekə-yəṅk kətəs ka afum əlpəs akə mə. ² Anciya fəp fosu məyo məlarəm. Kə fum əntə kəc-ciya dətəkə oṅloku mə, fum wələmpu əfə, nwe əntam kəcəmbər dis dən fəp təkə eṅfanj mə. ³ Aṅgbəməs fələs fεc dəcusu nte təṅsəṅe yecəmə tefanj tosu darəṅ mə, antam kəsölε dis dayi fəp. ⁴ Nəcəm-cəmnε sə cibil cəpəṅ: Kə afε ṅəpəṅ ṅewen ci-ε, ṅas ṅefεt ṅeṅkafəli ṅi, wəgbək pəkəkəre ṅi nno o nno eṅfanj mə. ⁵ Temer sə, paka pefεt pə pəyəne dəris, mba pəntam kəpus kəyəne ka paka pəkə pəṅsəṅe mes məpəṅ kəyefε mə. Nəcəm-cəmnε nenc defεt nde dəntam kəcəf kulum kəpəṅ mə! ⁶ Temer ta fum sə nenc də! Paka pələc pə mpe peyi su dəris mə, pi peyik-yikəs dis dosu fəp. Pi pendikəc nenc da yahanama kəyi kosu doru fəp. ⁷ Fum əntam kəcəmbər sēm ya doru tefanj tən: Sēm ya dōp fəp, bəmp, yeliṅε-liṅε kə sēm ya dəkəba. Ayi kəcəmbər sēm ya doru fəp tefanj ta fum, k'encəmbər yi tefanj tən. ⁸ Mba fum əfətam kəcəmbər temer tefanj tən: Paka pələc pə kə peyi kəkafələ-kafələ tēm fəp, pələre məkəl* tēp mme meṅdif mə. ⁹ Pi pə səṅkor-kore nwe əyəne Mariki kə Papa mə, mba sə pi pə səntolanε pələc afum aṅe Kanu kələmpəs ṅawurεne kə nkən mə. ¹⁰ Moloku mə kəkor-koru kə ma katolane awenc'im aṅa pələc kusu kin kəṅkε kə moṅwur. Awenc'im aṅa, pəmar fε teyi tatəkə de! ¹¹ Kələmp kin kəfəsəṅ domun dobotu

* 3:8 məkəl = məkən

kò dodokət. ¹² Awenc'im aña, akomp ñeyi ññe ñoñkom məntambənc mə ba? Kò pəyōne fə ti, alembəra ñoñkom comp ba? Kələmp ka domun dodokət kəfətam kəsəñ domun dobotu.

Kəcərə nke kəyefe darenc mə

¹³ Fum eyi nu daco nwe encem-cemne kəsək domp, pəyō sò kəcərə kəkət mə ba? Pəmar wəkako pəmentər ti dāmes mən mətət mōsumpər, pəbətə mi amera kò kəcərə kəkət. ¹⁴ Mba kò nəntəmpər bəkək yelare kəraca kədokət kò amera ña kələkne-ε, nəsak kəpuse kəcərə konu mes, nəc-yemsene kance. ¹⁵ Kəcərə kəkət kanjə bafə darenc kəyefe, mba nno dəntof kanjə kəyefe dəkəcem-cemne ka fum kò ka yəñk. ¹⁶ Bawo nno o nno kəraca kò amera ña kələkne ñeyi mə, pəyama-yama kò məyō mələc fəp mēñyi di. ¹⁷ Mba kəcərə kəkət nke kəyefe darenc mə, kənuñkēne kò kəncemp, kò tēyefe dānda kò kəyō pəforu, dērenc, kəcəñkəl moloku ma afum, kəla nənəfər kò məyō mətət, kəfəyer fum, kəfətsəñ fum kəbət. ¹⁸ Pəmə fum nwe əmbəf mēñgben mətət dəntof k'əsətə yetel yətət mə, aten pəforu añe ñambəf pəforu disre mə, ñandesətə yetel ya dolompu.

4

Kəbətər ka ca ya doru

¹ Deke kəwan kələrəm kò deke kəgbeklene kələrəm kəyefe nu daco-ε, kò pəntəyōne dāməfaj mələc mme moñsutene dis donu fəp disre mə? ² Nəfaj ta nəsətə-ε. Nədif fum, kò nəyōne afum kəraca, mba nəfətam kəsətə nte o nte. Nəberene kəcəp kələrəm kò kəwan kələrəm, mba nəyō fə, bawo nəntola fə Kanu. ³ Nəntola Kanu ta nəsətə-ε, bawo bəkək yelac yō nəntolane, nte təñsəñe natam kəsətə kələsər-ləsər teta mēfaj monu mə. ⁴ Asumpər dalakə! Nəncərə fə a kəyōne wanapa ka doru dandə kəyōne wəterene ka Kanu ba? Məna nwe mēñfaj kəyōne wanapa ka pələc pa doru mə, məsəñene kəyōne ka wəterene ka Kanu. ⁵ Yecicəs yosoku yolok-loku fə samne, kəc-loku: «Əfaj haj kò amera ññe enaber su mə ñembas kə.» ⁶ Mba kəmar ka kəbət amera nke əsəñ su mə kəmbək, itə Yecicəs yoloku: «Kanu kəntefərne alekne, mba atələkne ñə Kanu kəñsəñ kəmar ka kəbət kən amera.» ⁷ Itə pəmar nəyi Kanu darəñ, kò nəyēñkər ñoñk ñelac səbomp-ε, ñeyyekəsər nu pəbəl. ⁸ Nələtərne Kanu, ki sò kəñlətərne nu. Nəsəkəsne waca nəna aciya! Məsəkəsne abəkək məna nwe o nwe məntəmpər pəcem-cemne pin mə! ⁹ Nəñajne telər kəyi konu pucua, nəndə kəbal ka pi, nəbək! Kəsəl konu kəsəkpar kəyōne nu kəbək ka kəbal, pəbotu ponu pəyōne nu kəmənənc. ¹⁰ Nətore banca nno Mariki eyi mə, k'endepene nu.

Ta məyemsene wenc əm wəlan

¹¹ Awenc'im aña, ta nəyemsənene! Nwe enyemsene wenc, kò pəyōne fə ti-ε, pəkiti kò mə, sariye s'eyi kəyemsene, sariye s'eyi kəkiti. Kò məñkiti sariye, ta məyōne fum nwe encəme si darəñ mə-ε, wəboc kiti ka si məyōne. ¹² Bawo Kanu sona kəsəñ su sariye, ki kəntam kəboc kiti. Kanu sona kəntam kəyac, kò pəyōne fə ti-ε, kəmələk. An'ə məna məyōne oñ-ε, məna nwe məñkiti wəndə kam mə?

Ta mələkne

¹³ Nəcəñkəl'im, ndəkəl oñ nəna añe nəñloku: «Məko kò pəyōne fə ti alna dare nde də səñkə, səko-cəpərēne di teren tin, səñkə-caməs, səsətə pəsam pələrəm.» ¹⁴ Ta nəncərə təkə doru donu dēñyi nu alna mə! Doru donu dowurēne kibi nke

kəntuf tɛm tɛpic kəsakɛ sɔ mɔ. ¹⁵ Mba nte tɔ pəmar nəloku: «Kɔ Mariki ɛfan ti-ɛ, sən̄yi doru, səyɔ nte kɔ pəyɔnɛ fɛ ti-ɛ tɔkɔ.» ¹⁶ Mba nəyek-yekəsne kɔ nəlom. Kəlom fəp mes mɛlɛc mɔ kəyɔnɛ. ¹⁷ Kɔ fum ɛncərə tɔkɔ an̄yɔ pətɔt ta an̄yɔ pi-ɛ, wəkakɔ ɔyɔ tes telɛc.

5

Kəbɛn̄nɛ ka aka daka

¹ Ndɛkəl ɔŋ nəcən̄kəl'im, nəna aka daka! Nəbok nəsən̄jɛ-sən̄jɛ teta pəcuy mɛpɛ pendɛbəp nu mɔ! ² Daka donu dente, yɛt yɔsɔm yamos yonu. ³ Kɛma konu kɔ gbɛti bonu yosumpər mərka. Mərka mɛmɛ mən̄jkɔ-yɔnɛ sedɛ nsɛ sɛndɛkɔ-sumpər nu kiti mɔ, mərka mɔc-sɔm dis donu pəmɔ nɛnc mɔ. Mataka mɛlpəs mame nəwɛtəs daka. ⁴ Nən̄n̄jk! Kəway n̄kɛ nən̄agn̄bək abɛcɛ anu dale mɔ, kən̄jkulɛ. Kəbokɛnɛ ka atɛl anu kən̄jkɔ kəbɛrɛ Mariki ma asɔdər a daren̄c dələn̄jəs. ⁵ Nən̄acɛpərənɛ doru donu kəsɔtɔ daka dɛlarəm disrɛ kɔ nəŋcɛpərər tɛfan tonu. Bəkɛc yonu yɛnanɛmbərə pəmɔ nte asən̄jəs pɔcɔl yeri pɛtɛf teta dəsɔk ndɛ an̄kɔ-fay pi mɔ. ⁶ Nən̄aboc kiti nəsən̄jɛ padif fum wəlompɔ, nwe ɔntɔgbɛkəl nu mɔ.

Kəkar kɔ kətola

⁷ Nən̄an̄jɛ nəkar awɛnc'im an̄a alən̄, han̄ Mariki pəc-der. Nən̄n̄jk tɔkɔ wəbifti dale ɛŋkar yɛtɛl yɔtɔt ya antɔf mɔ: ɛncərə a mɛnɛ wəcafən ka mɔlɔfɛ kɔ wəka dɛrən̄j dɛlpəs pətuf kərəsna. ⁸ Nəna sɔ, nəŋan̄jɛ nəkar, nəyən̄k bəkɛc, bawo kəder ka Mariki kəlɔtərɛ. ⁹ Ta nəbokərənɛ, awɛnc'im an̄a alən̄, nte tən̄sən̄jɛ ta Mariki ɛŋkiti nu mɔ. Wəkiti ɔlɔtərɛ, pəmbɛlɛ fɛ sɔ pəbɛrɛ! ¹⁰ Awɛnc'im an̄a alən̄, nəcɛm-cɛmɛnɛ sayibɛ-e an̄jɛ ŋan̄alok-lokɛ tɛwɛ ta Mariki mɔ. Nətubucnɛ kəkar kəbol-bolu ka an̄jɛ ŋan̄abər pucuca mɔ. ¹¹ Nən̄n̄jk tɔkɔ sɛntam kəlɔku a pəmbɔt an̄jɛ ŋan̄abər pucuca mɔ. Nən̄anɛ pac-loku kəkar kəbol-bolu ka Yobu, nəncərə tɔkɔ Mariki ɛn̄ayɔnɛ kɔ tɛlpəs mɔ. Mariki ɛla nən̄ɔfər k'ɔmbɔt amera. ¹² Pən̄an̄kanɛ, awɛnc'im an̄a, ta nədɛrɛm daren̄c, ta nədɛrɛm antɔf, ta nədɛrəm kəderəm n̄kɛ o n̄kɛ. Mba «ɛy» ŋɔnu ŋɔyɔnɛ «ɛy», «Ala» ŋɔnu ŋɔyɔnɛ «Ala», nte tən̄sən̄jɛ ta nəntɛmpɛnɛ kiti dɛntɔf mɔ. ¹³ Fum ɛyi nu dacɔ nwe ɛyi pəcuca mɔ bə? Pəmar pətola Kanu. Fum ɛyi pəbotu nu dacɔ bə? Pələn̄jəs kəkɔr-kɔru. ¹⁴ Fum wətɔtamɛnɛ ɛyi nu dacɔ bə? Pəmar fum wəkakɔ pəwɛ abeki a kələn̄kanɛ ka alən̄, ŋatola Kanu tɛtɔn, ŋabɔy kɔ moro mɛpic dərɔmp tɛwɛ ta Mariki. ¹⁵ Kɔ fum ontola Kanu kɔ kələn̄-ɛ, kətola kɔn kəndɛsən̄jɛ wətɔtamɛnɛ kətamɛnɛ. Mariki ɛŋyɛkti kɔ pəcəmbər, k'ɛn̄ayɔ mes mɛlɛc-ɛ, Kanu kəndən̄an̄jɛnɛ kɔ mi. ¹⁶ Nəsəkərənɛ kiciya konu, nətolanɛnɛ, nte tən̄sən̄jɛ nətamɛnɛ mɔ. Kətola ka fum wəlompɔ kəyɔ fən̄ɔntər n̄fɛ fəntam kəsəkɔpər mes mɔ. ¹⁷ Eli fum ɛn̄ayi pəmɔ sən̄a. Pəc-tola pəyən̄ki fəp wəcafən kətɔdɛr, kɔ wəcafən ɔntɔtuf han̄ mɛrɛn maas kɔ yɔf camət-tin. ¹⁸ Kɔ Eli ontola sɔ Kanu, kɔ wəcafən ontuf sɔ, kɔ antɔf ŋɔsən̄jɛ sɔ yokom. ¹⁹ Awɛnc'im an̄a, kɔ wəkin ɛŋgbaymɛ kance-ɛ, wəlɔma ɛntam kəl̄n̄jɛrɛnɛ kɔ pəsɔlnɛnɛ kɔ dɔpɔ da kance. ²⁰ Wəkakɔ pəcərə nte: Nwe ɔŋsɔlnɛnɛ wəciya dɔpɔ da Kanu mɔ, ɛndɛyac kɔ dɛfi, pəkufun mes mɛlɛc mɛlarəm.